

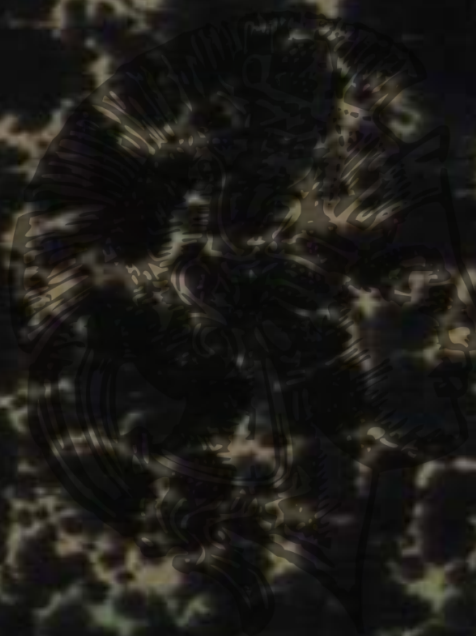
Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ΡΑΓΚΑΒΗ

—
ΑΠΑΝΤΑ

—
17

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Rizo-Rangabé

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Εὐχένιος Β΄ος Πατριάρχης

ΑΠΑΝΤΑ

ΤΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΡΙΖΟΥ

ΤΟΥ

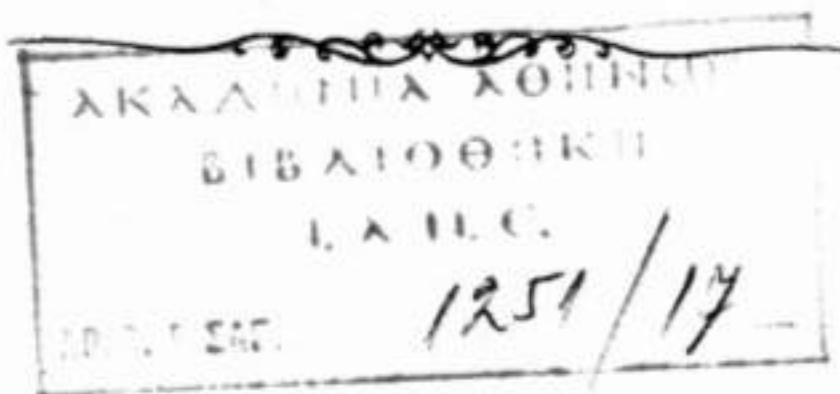
ΡΑΓΚΑΒΗ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΤΟΜΟΣ ΙΖ΄

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΑΔΕΛΦΩΝ ΠΕΡΡΗ

1888

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ

ΕΠΙΓΡΑΦΙΚΗ

(Μ Ε Τ Α Π Ι Ν Α Κ Ω Ν)

ΥΠΟ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΡΙΖΟΥ ΤΟΥ ΡΑΓΚΑΒΗ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΘΗΝΗΣΙΝ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΑΔΕΛΦΩΝ ΠΕΡΡΗ

1888

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΕΠΙΓΡΑΦΙΚΗ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Μεταξύ τῶν περισωθέντων λειψάνων τῆς ἀρχαιότητος ὀλίγα εἰσὶ τὰ εἰς ἐξακρίβωσιν αὐτῆς συντελοῦντα ὅσον αἱ ἐπιγραφαί, αἵτινες πρωτότυπα καὶ ἀναμφισβήτητα οὔσαι μαρτύρια τῶν χρόνων καθ' οὓς παρήχθησαν, σχολιάζουσι, καὶ ἐνίοτε καὶ συμπληροῦσι τὴν ἱστορίαν, αὐξάνουσι τὸν πλοῦτον τῆς γλώσσης, ἐξηγοῦσι τὰ μνημεῖα, καὶ διαφωτίζουν μάλιστα τὸν θεμόσιον βίον τῶν ἀρχαίων· διότι οἱ Ἕλληνες, κατὰ παράδειγμα τῶν Αἰγυπτίων καὶ Ἀσσυρίων, ὃ μετέδωκαν τοῖς Ῥωμαίοις, ἀπεμνημόνευον εἰς γνῶσιν τῶν ἐπερχομένων τὰ μᾶλλον ἀξιομνημόνευτα αὐτῶν ἔργα, ἰδίως δὲ τοὺς νόμους καὶ τὰς πολιτικὰς πράξεις, τὰς τὸ θρήσκευμα καὶ τοὺς ἀγῶνας ἀφορώσας διατάξεις, τὰς εἰς ἐπισήμους ἄνδρας ἀποδιδόμενας τιμὰς, καὶ ἐχάραττον ταῦτα πρὸς αἰώνιον διατήρησιν ἐπὶ σκληρᾷ ὕλης, οἷον μετάλλου ἢ λίθου.

Τῶν ἐπιγραφικῶν λοιπὸν μνημείων τὴν ἀνάγνωσιν καὶ ἐρμηνείαν ἐπαγγέλλεται νὰ διευκολύνῃ ἡ ἐπιγραφικὴ, πορίσματά τινα ἐξάγουσα ἐκ τῆς μελέτης τῶν μέχρι τοῦδε γνωστῶν. Εἰς γενικοὺς ὅμως κανόνας, ὡς ἀκριβῆς ἐπιστήμη, δὲν δύναται νὰ ὑπαχθῇ, διότι αἱ δυσχέρειαι αὐτῆς

προέρχονται ἐκ ποικίλων καὶ τυχαίων ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ περιστάσεων, μὴ δυναμένων νὰ ὀρισθῶσι θεωρητικῶς καὶ ἐκ τῶν προτέρων· οἷον ἐκ τοῦ βαθμοῦ τῆς διατηρήσεως τῶν μνημείων, ἂν ἐφθάρη ἢ λείπη μέρος τῆς ἐπιγραφῆς κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον σπουδαῖον· ἐκ τῆς παρουσίας λέξεων ἢ φράσεων κενοφανῶν καὶ μὴ ἀπαντωμένων εἰς τοὺς σωζομένους συγγραφεῖς· ἐκ σφαλμάτων τοῦ κειμένου, προελθόντων ἐξ ἀπροσεξίας τοῦ γραμματέως ἢ τοῦ λιθοξόου· καὶ ἐν ἐπιγραφαῖς ὧν ἀντίγραφα μόνον περιέρχονται ἡμῖν, ἐκ τῆς ἀκριθείας τῆς ἀντιγραφῆς αὐτῶν, ἀναλόγου, πλὴν ἄλλων, καὶ πρὸς τὰς γνώσεις ἢ τὸν χαρακτῆρα τοῦ ἀντιγράφαντος, τὴν προσοχὴν ἢ τὴν ἀνυπομονησίαν, τὴν δοκισισοφίαν ἢ τὴν δειλίαν αὐτοῦ.

Καὶ ἐδήλου μὲν ἡ λέξις ἐπιγραφὴ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις καὶ τὴν περίληψιν συγγραφῆς, ἢ καὶ τὴν συγγραφὴν αὐτήν, ὡς ἐν Πολυδίῳ (1)· «*Ἴνα μὴ πρὸς τὴν Ἐπιγραφὴν, ἀλλὰ πρὸς τὰ πράγματα βλέπωσιν*»· ἀλλὰ προσέτι εἶχε καὶ τὴν γενικῶς σήμερον διδομένην αὐτῇ σημασίαν ἀναγραφῆς ἐπὶ σκληρᾷ ὕλης εἰς δημοσίαν γνῶσιν καὶ διατήρησιν. Οὕτως ἐν Θουκυδίδῃ (2)· «*Ἀνδρῶν γὰρ ἐπιφανῶν πᾶσα γῆ τάφος, καὶ οὐ στηλῶν μόνον ἐν τῇ οἰκείᾳ σημαίνει ἐπιγραφὴ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ μὴ προσηκούσῃ ἀγραφος μνήμη*». Ὁμοία δὲ χρήσις τῆς λέξεως γίνεται καὶ ἐν αὐταῖς ταῖς ἐπιγραφαῖς, οἷον ἐν τινὶ Ἀττικῇ τῶν παρὰ Βοιγχίῳ (3)· «*Καὶ τὰς ἐπιγραφὰς ὑπογράφαντες*». Ἐκαλοῦντο δὲ προσέτι αἱ ἐπιγραφαὶ καὶ Ἐπιγράμματα, ὡς ἐν Δημοσθένει (4)· «*Ἐπιγράμματος ἐν τοῖς Ἑρμαῖς ἐτύγχα*

(1) Γ, 9, 3.

(2) Β, 34.

(3) Bœckh, C. I. G. N. 2155.

(4) Πρ. Λεπτ. 48.

ν» . 'Αλλ' ἡ λέξις αὕτη ἦν μᾶλλον ἐν χρήσει ἐπὶ ἐμμέ-
των ἐπιγραφῶν . 'Επειδὴ δ' ἐγράφοντο ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον
ἐπὶ στηλῶν, ἐλέγοντο ἐνίοτε καὶ στηλαὶ αὐταὶ αἱ ἐπιγρα-
φαί, καθὼς ἐν Κρητικῇ τινι (5)· « *'Αναγινωσκόντων δὲ τὰν
στήλαν κατ' ἐνιαυτόν* » .

'Εκ τῆς πείρας λοιπὸν τῶν γνωστῶν μνημείων ὁδηγου-
μένη, ἀσχολεῖται ἡ 'Επιγραφικὴ περὶ τὴν κατάδειξιν τοῦ
κατ' ἐποχὰς καὶ τόπους σχήματος τῶν 'Ελληνικῶν γραμ-
μάτων καὶ τοῦ τρόπου τῆς χρήσεως αὐτῶν, ἥτοι τῆς ὀρθο-
γραφίας, περὶ τῶν κυριωτέρων ἀντικειμένων εἰς αἱ ἐπι-
γραφαὶ περιστρέφονται, καὶ περὶ τῶν ἐκασταχοῦ καὶ ἐκά-
στοτε συνηθεστέρων τύπων τῆς συντάξεως αὐτῶν . Καὶ εἰσὶ
μὲν ταῦτα χρησιμώτατα βοηθήματα εἰς τῶν ἐπιγραφῶν τὴν
κατάληψιν καὶ τὴν τῶν ἡκρωτηριασμένων συμπλήρωσιν·
ἀλλὰ τὰ ἔτι μᾶλλον ἀναπόφευκτα εἰσὶν ἡ ἐντελής γνῶσις
τῆς 'Ελληνικῆς γλώσσης, τῆς ἱστορίας καὶ τῶν πολιτικῶν
ἐργασιμῶν τῆς Ἑλλάδος, καὶ ἡ μεγάλη ἐξοικείωσις μετὰ
τῶν ἐπιγραφικῶν κειμένων, ὧν συλλογαὶ καὶ ὑπὸ τῶν ἀρ-
χαίων ἤδη ἐγίνοντο, καὶ ὑπὸ τῶν συγχρόνων πολλαὶ μετ' ἀ-
ξιολόγων σχολίων φιλοπονοῦνται, ὧν δὲ πλείστας εἰσέτι κρύ-
πτει καὶ ὁ σημεῖραι παράγει εἰς φῶς τὸ 'Ελληνικὸν ἔδαφος .

'Εκ τῶν ἀρχαίων δὲ μνημονεύονται ὡς ἀσχοληθέντες εἰς
ἐπιγραφῶν συλλογὴν, πρὸ πάντων

Φιλόχορος ὁ 'Αθηναῖος ἐν 'Ολ. 118-119, μάντις καὶ
οἰωνοσκόπος, εἰς τὴν 'Αττικὴν ἐγκύψας ἀρχαιολογίαν, καί,
κατὰ Σουΐδαν, *'Επιγράμματα ἀττικὰ συλλέξας*, πιθανῶς
ἔμμετρα, ὡς εἰκάζει ὁ Βοίχχιος (6) .

Πολέμων Εὐεργέτου, Σάμιος ἢ Σικυώνιος, ἢ 'Αθηναῖος

(5) Franz, Elem. epigr. n. 77. στ. 39.

(6) Bæckh, Staatshh. d. Ath. I, 212.

κατ' Ἀθήναιον (7), ἐπὶ Πτολεμαίου τοῦ Εὐεργέτου τὰς ἐπιγραφὰς μελετῶν καὶ συνάγων, δι' ὃ ἐπεκλήθη καὶ Στηλοκόπας. Ἐγραψε δὲ « περὶ τῶν κατὰ πόλεις ἐπιγραμμάτων » (8), « περὶ τῶν ἐν Λακεδαίμονι ἀναθημάτων » (9), « περὶ τῆς Ἀθήνησιν Ἀκροπόλεως » ἢ « περὶ τῶν ἀναθημάτων τῶν ἐν τῇ Ἀκροπόλει » (10).

Ἀριστόδημος « περὶ τῶν Θηβαϊκῶν ἐπιγραμμάτων » (11).

Ἀλκέτας « περὶ τῶν ἐν Δελφοῖς ἀναθημάτων » (12).

Μενήτωρ, « περὶ ἀναθημάτων » (13).

Νεοπτόλεμος, « περὶ ἐπιγραμμάτων » (14), ἐξ οὗ, ὡς καὶ ἐξ Ἀπελλᾶ τοῦ Πορτικοῦ, συνετάχθη ἔπειτα ἡ Ἀνθολογία.

Ἡλιόδωρος, « περὶ τῶν Ἀθήνησι τριπόδων » (15).

Κρατερός Μακεδών, « ψηφισμάτων συναγωγὴν » ἢ « περὶ ψηφισμάτων » (16).

Τίμαιος Σικελός, κατὰ Πολύβιον, οὕτως αὐτοῦ μνημονεύοντα (17) « Καὶ μὲν οὖν τὰς ὀπισθοδόμους στήλας καὶ τὰς ἐν ταῖς φλιαῖς τῶν νεῶν προξενίας ἐξευρηκώς, Τίμαιός ἐστι ».

Ἀλλὰ τὰ συγγράμματα ταῦτα, ὧν τινὰ ἠρύσθησαν οὐ

(7) ΣΤ, 26.

(8) Ἀθήν. Ι, 48, 59.

(9) Αὐτ. ΙΓ, 34.

(10) Αὐτ. ΙΑ, 43. — Στράβ. Α, 396.

(11) Σχολ. Ἀπολλοδ. Ῥόδ. Β, 906.

(12) Ἀθήν. ΙΓ, 59.

(13) Αὐτ. 66.

(14) Ἀθήν. Ι, 81.

(15) Ἀρποκρ. Φ Ὀνήτωρ.

(16) Πλούτ. Β. Κίμ. ΙΓ. — Ἀρποκρ. λ. Διαμαρτάναι, Ἄνδρων, Ναυτοδί-
και, Νυμφαῖον, Ἀρητεῦσαι. — Φώτ. λ. Ναυτοδίκαι. — Σουίδ. λ. Νυμφαῖον. —
Πολυδ. Η, 126. — Σχολ. Ἀριστοφ. Βατρ. 323. Ὅρν. 1073.

(17) ΙΒ, 12, 2.

μόνον ἐξ ἐπιγραφῶν, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν δημοσίων ἀρχείων τῶν πόλεων, ἀπωλέσθησαν πάντα, καὶ μόνον μνεία αὐτῶν γίνεται ἐν τοῖς συγγραφεῦσιν. Ἐξ αὐτῶν δὲ φαίνεται ὅτι ἐκείνησαν μετὰ ταῦτα οἱ μεταγενέστεροι ἀντιγραφεῖς τὰ κείμενα τῶν ψηφισμάτων ὅσα παρενεῖρον εἰς τοὺς ῥητορικοὺς λόγους καὶ εἰς τοὺς βίους τῶν Ι' ῥητόρων(18)· προσέτι καὶ ὁμοίας, ἀλλ' ἀρχαιοτέρας συλλογὰς φαίνεται ὅτι εἶχον ὑπ' ὄψει καὶ πολλοὶ συγγραφεῖς, δημοσίων ἐγγράφων μνείαν ποιούμενοι, ὡς ὁ Ἰσοκράτης(19), « ἐκ ψηφίσματος » γινώσκων ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι ἔδωκαν τῷ Πινδάρῳ προξενίαν καὶ ἑκατὸν μνᾶς· Διὺλλος ὁ Ἀθηναῖος, διηγούμενος ἐν Πλουτάρχῳ(20), « κατὰ ψήφισμα », ὅτι ὁ Ἡρόδοτος ἔλαβε χρήματα παρὰ τῶν Ἀθηναίων· ὁ Θεόπομπος(21), ἀναφέρων τὴν περὶ Κιμωνίας συνθήκης ἐπιγραφὴν, ὡς καὶ ὁ Κρατερός(22), ὅστις ὁμῶς νομίζει αὐτὴν πλαστὴν· καὶ ὁ Ἰωνικοῖς γράμμασι γεγραμμένην, συμφωνῶν μετὰ τοῦ Καλλισθένους, οὐδ' ἐκείνου ὅτι οὐδέποτε ἐγγράφῃ τριαύτῃ συνθήκη.

Ἀφ' οὗ δ' ἀπωλέσθησαν πάσαι αἱ ἐν τῇ ἀρχαιότητι γινόμεναι συλλογαὶ ἐκεῖναι, ἤρξαντο ἐν νεωτέροις χρόνοις, καὶ δὴ τὸ πρῶτον ἀπὸ τῆς ΙΕ' ἑκατονταετηρίδος, φιλάρχαιοι ἐκ νέου ἀντιγράφοντες ἐπιγραφὰς ἐκ τῶν πρωτοτύπων μνημείων, ὧν πάμπολλα ὁμῶς εἶχον ἀπολεσθῆ ἐν τῇ πολιτικῇ τοῦ ἀρχαίου κόσμου ἀνατροπῇ, τῶν δὲ περισωθέντων τὰ πλεῖστα ἀνευρίσκονται ἀτελῆ καὶ ἡκρωτηριασμένα.

Ἦν δ' ὁ ἀρχαιότερος τῶν νέων τούτων συλλογέων Κυριακὸς ὁ ἐξ Ἀγκῶνος, ὁ ἐπικληθεὶς ἀρχαιογνώστης (anti-

(18) Bæckh, de Archontis pseudep. — Statshh. d. Ath. I, 212.

(19) Π. Ἀντιδ. Σ. 87. Orell.

(20) Π. κακοηθ. Ἡροδ. ΚΣΤ.

(21) Ἀρποκρ. λ. Ἀττικοῖς γράμμασι.

(22) Πλούτ. Β. Κίμ. ΙΓ.

quarius), γράψας περιήγησιν κατὰ τὴν Εὐρώπην καὶ μέρος τῆς Ἀσίας καὶ Ἀφρικῆς, καὶ ἐν αὐτῇ πολλὰς συλλέξας καὶ ἀντιγράψας τῶν ἐπιγραφῶν ὅσας πανταχοῦ ἀπῆντησε. Καὶ τὰ μὲν χειρόγραφα αὐτοῦ διατηροῦνται ἐν τῇ Βαρβερινῇ βιβλιοθήκῃ τῆς Ῥώμης· πολλὰς δ' ἐξ αὐτοῦ ἐπιγραφὰς μετ' ἄλλων ὁμοῦ ἐξέδωκεν ὁ Μουρατόριος.

Γενικὴν δὲ συλλογὴν πασῶν τῶν Ἑλληνικῶν ἐπιγραφῶν ὅσαι ἦσαν μέχρι τοῦδε γνωστὰὶ ἐπεχείρησεν ὁ περιώνυμος τῆς Γερμανίας ἀρχαιολόγος Βοίεχχιος (*Bæckh*), καὶ ἐξέδωκεν εἰς δύο τόμους, ἀνὰ τρεῖς φακέλλους ἕκαστον, τὸ ἔξοχον αὐτοῦ σύγγραμμα, τὸ ἐπιγραφόμενον *Corpus inscriptionum græcarum*, θησαυρὸν ἀρχαιομαθείας καὶ κριτικῆς βαθυνοίας, ὃν ἐξηκολούθησε καὶ συνεπλήρωσεν ὁ Φρασικλῆς (*Franz*). Ἦρανίσατο δὲ τὴν ὕλην τῆς πολυτίμου ταύτης συλλογῆς ἐκ τε ἰδιαιτέρων ἀλληλογραφῶν καὶ ἐκ διαφόρων ἀρχαιοτέρων συγγραμμάτων, ὧν τὰ κυριώτερα εἰσὶ:

Gruter, Reinensius, Spon, Fabretti, Dapfus, Donatus, καὶ κατ' αὐτοὺς *Scipio Maffei* 1732, καὶ *M. Raponsius* 1788, ἐπιχειρήσαντες γενικὴν ἐπιγραφῶν συλλογὴν, ἀλλὰ μὴ ἀγαθόντες αὐτὴν εἰς πέρας.

R. Pococke, *Inscr. Ant. Gr. et Lat.* Lond. 1752 Fol.

P. M. Paciardi, *Monum. Peloponesiaca*, R. 1761, 27. 4°.

B. Passionei, *Inscr. ant.* Lucc. 1763 f.

Torrenuzza (R.), *ant. inscr. di Palermo*, Pal. 1762, f. Σικελ. ἐπιγρ. 1769. f.

Rich. Chandler, ἐπιγρ. Ἀττικαὶ καὶ τῆς μικρᾶς Ἀσίας, Ox. 1774, f.

F. Osannus, *Syll. Inscr. ant. Gr. et lat.* Jenæ, 1822. VIII. fsc. f.

H. I. Rose, *Inscr. gr. vetustissimæ*, Cantab. 1825, 8.

C. Viduæ, Inscr. ant. in Turc. itinerae colectæ, Par. 727, 8.

W. Leake, περιλαβὼν πολλάς ἐπιγραφὰς ἐν τῇ ἀξιολόγῳ περιηγήσει του.

Νέας δὲ συνεισφοράς ἐπιγραφῶν μετὰ τὸν Βοίχχιον παρέσχον

Ὁ *L. Ross*, Inscr. gr. ined. Fasc. I, Naupl. 1834. — Fasc. II καὶ III ἐν Ἀθήναις.

Ὁ *Ph. Lebas*, μόνα κείμενα. Συνεπλήρωσε δὲ τὴν ἔκδοσιν ὁ *Waddington*.

Ἡ ἐν Ἀθήναις Ἀρχαιολογικὴ Ἑταιρεία.

Antiquités Helléniques, ou repertoire des Inscr. découvertes depuis l'affranchissement de la Grèce. I, 1842, II 1855. par A. R. Rangabé.

Keil, Sylloge inscriptionum theoticarum.

Foureaud et Wescher, Δελφικὰς ἐπιγραφὰς (*Inscriptions recueillies à Delphos*, 1863).

Σ. Κουμανούδης, τὰς ἐπιγραφὰς ἐπιγραφὰς.

Ἐκ πάντων δὲ τούτων καταρτίζει ἡ ἐν Βερολίνῳ Ἀκαδημία νέαν ἔκδοσιν πασῶν τῶν Ἑλληνικῶν ἐπιγραφῶν, ἀρξαμένη ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων, ὑπὸ τὸν τίτλον: *Corpus Inscriptionum Atticarum*, ὃν τὸν μὲν πρῶτον τόμον ἐξέδωκεν ὁ *A. Kirchhoff*, τὸν δὲ δεύτερον ὑπ' αὐτοῦ τὴν ἐπιτήρησιν ὁ *U. Köhler*. Περιέχει δ' ἡ ἔκδοσις αὕτη μόνον τὸ κείμενον, ὅσον ἔνεστιν ἀκριβές, μετὰ τῶν ὑποθέσεων ὡς πρὸς τὴν ἀνάγνωσιν. Ἐξεδόθησαν δὲ καὶ ἄλλοι τόμοι.

Ἐπιγραφικὰς δὲ ἔγραψαν

Ὁ *Montefalconius* (*Montfaucon*) *Palæographia græca*, Par. 1708, σύγγραμμα πραγματευόμενον ὀρθότερον καὶ

ἐκτενέστερον περὶ χειρογράφων, ἕνεκα τῆς τότε ἐλλείψεως ἱκανῶν κειμένων ἐπιγραφῶν.

Κ. Σακελαροπούλου, ἐγχειρίδιον Ἑλληνικῆς παλαιογραφίας, ἐν Μελίτῃ, 1837, πιθανῶς ἐκ τοῦ Μοντεφαλκόνου ἐρανισθὲν ἢ ἴσως ἐκ τινος Ἰταλικῆς ἀρχαιοτέρας πραγματείας μεταφρασθὲν, διότι διατελεῖ ἐν ἀγνοίᾳ τῶν νεωτέρων ἀνακαλύψεων καὶ πηγῶν, καὶ ἰδίως τῶν ἔργων τοῦ Βοιχίου.

I. Franzius, Elementa epigraphices græcæ, Berol. 1840, περιέχον πρὸ πάντων ἄφθονα παραδείγματα, ληφθέντα μάλιστα ἐκ τῆς συλλογῆς τοῦ Βοιχίου.

A. Kirchhoff, Studien zur Gesch. d. griech. Alphabets. 2te Aufl. Berl. 1867, τὸ πάντων ἀκριδέστατον διὰ τὴν ἀρχαιοτέραν ἐποχὴν, μέχρις Ὀλ. 80.

Salomon Reinach, traité d'épigraphie grecque, Paris, 1885. Περιεκτικώτατον.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

Πρώτη ἀρχὴ τῆς Ἑλληνικῆς γραφῆς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

Γραμμάτων εὑρεσις (1).

Ἐν δὲ τῶν σπουδαιοτέρων γνωρισμάτων πρὸς διάκρισιν τῆς χρονολογίας τῶν ἐπιγραφῶν ἔστι τῶν γραμμάτων τὸ σχῆμα καὶ ἡ χρῆσις, διότι, ὡς προσέφθη, διέφερον ταῦτα κατὰ χρόνους καὶ τόπους. Πρὸς ἐξιχνίασιν δὲ καὶ κατὰταξιν τῆς γραφῆς ὑπὸ τὴν ἐποψιν ταύτην, ἀναγκαία ἐστὶν ἡ ἐρευνᾶ αὐτῆς ἀπὸ τῆς ἀπωτάτης ἀρχαιότητος, καὶ ἡ βάσανος τῶν περὶ τῆς πρώτης αὐτῆς εἰσαγωγῆς εἰς τὴν Ἑλλάδα παραδεδομένων.

Καὶ ἐν μὲν τῇ ἀρχαιότητι διάφοροι ἐπεκράτουν περὶ αὐτῆς δόξαι.

Οἶον ὑπὸ τινων ὡς πρῶτοι αὐτῆς εὔρεται μυθολογοῦνται θεοί, . . ὁ Προμηθεύς, λέγων ἐν Αἰσχύλῳ (2).

« Καὶ μὴν ἀριθμὸν ἔσοχον σοφισμάτων
ἐξεῦρον αὐτοῖς, γραμμάτων τε συνθέσεις ».

Κατ' ἄλλους δὲ θεύθ, ἡ Ἑρμῆς ὁ Αἰγύπτιος, ὡς ἐν Πλάτωνι (3). « Ἦκουσα τοίνυν περὶ Ναύκρατιν τῆς Αἰ-

(1) Hug, Erfindung der Buchstabenschr.

(2) Προμ. 463.

(3) Φαῖδρ. 274.

γύπτου γενέσθαι τῶν ἐκεῖ παλαιῶν τινα θεῶν, οὗ καὶ τὸ ὄρνεον τὸ ἱερόν, ὃ δὴ καλοῦσιν Ἰβιν. Αὐτῷ δὲ ὄνομα τῷ δαίμονι εἶναι Θεύθ. Τοῦτον δὲ πρῶτον ἀριθμόν τε καὶ λογισμόν εὗρεῖν καὶ γεωμετρίαν καὶ ἀστρονομίαν, ἔτι δὲ πεττείας τε καὶ κυβείας καὶ δὴ καὶ γράμματα ». Ἐπαναλαμβάνει δ' ὁ αὐτὸς καὶ ἀλλαχοῦ τὰ αὐτά, τὰ αἰγυπτιακὰ ἱερογλυφικὰ γράμματα πιθανῶς αἰνιττόμενος. Συνομολογοῦσι δὲ καὶ ἔτεροι (4), ἐν οἷς καὶ ὁ Διόδωρος (5) λέγει· « ὑπὸ γὰρ τούτου τήν τε εὗρεσιν τῶν γραμμάτων γενέσθαι », φαινόμενος ὅτι ἐννοεῖ ἐν γένει τὰ γράμματα, καὶ οὐχὶ μόνον τὰ ἐπιχώρια, ἐκτὸς ἂν ταῦτα θεωρῇ ὡς τὰ ἀρχαιότερα τῶν γραμμάτων. Καὶ ὁ Τάκιτος δὲ λέγει γενικώτερον (6)· « Aegyptii litterarum semet inventores perhibent ».

Κατὰ Κρήτας δέ, ἐφευρετὰ τῶν γραμμάτων ἦσαν αἱ Μοῦσαι, ὡς πάλιν ὁ Διόδωρος διδάσκει λέγων (7)· « Ταῖς δὲ Μούσαις δοθῆναι παρὰ τοῦ πατρὸς τὴν τῶν γραμμάτων εὗρεσιν καὶ τῆς τῶν ἐπῶν σύνθεσιν, τὴν προσαγορευομένην ποιητικὴν ».

Καθ' Ὑγῖνον (8) εὗρον αἱ Μοῖραι τινὰ τῶν γραμμάτων, ταῦτα ΑΒΗΤΙΥ.

Κατ' ἄλλους δέ, ἦσαν μυθικοὶ ἥρωες οἱ πρῶτοι τὰ γράμματα ἐπινοήσαντες, οἷον

Ὁ Ὀρφεύς, κατ' Ἀλκιδάμαντα (9)· « Γράμματα μὲν γε πρῶτος Ὀρφεὺς ἐξήνεγκε παρὰ Μουσῶν μαθών ».

(4) Φιλη6. 111. — Πλούτ. Συμπόσ. Θ, 3. Ζητ. 3. — Bekk. Anecd. 774. 783. 784.

(5) A, 16.

(6) Ann. XI, 14.

(7) E, 14.

(8) Fab. 277.

(9) K. Παλαμ.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Ὁ Μουσαῖος, κατὰ γραμματικόν τινα (10).
 Ὁ Κέκροψ, κατὰ Τάκιτον (11)· «Quidam Cecropem Athe-
 nensem . . . memorant sedecim litterarum formas . . . re-
 perisse». Ἦν δ' ὁ Κέκροψ, κατὰ μὲν τὴν ἀπὸ Πλάτωνος
 ἐκκρατήσασαν γνώμην, Σαΐτης Αἰγύπτιος, ὥστε ἡ ὑπόθεσις
 οὗτος εἰσήγαγε τὰ γράμματα εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀνταπο-
 κρίνεται πρὸς τὴν τῆς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ εὐρέσεως καὶ τῆς ἐξ
 Αἰγύπτου προελεύσεως αὐτῶν. Ἀλλὰ κατὰ Καλλισθένην
 καὶ Θεόπομπον ἦν ἐξ ἐναντίας Ἀττικὴ ἀποικία ἡ Σαῖς (12),
 καὶ κατὰ τὴν γενικωτέραν τῶν ἀρχαίων γνώμην, ἣν ἰδίως
 ἐκφράζει ὁ Ἀπολλόδωρος (13), ἐθεωρεῖτο ὁ Κέκροψ ὡς
 Ἀθηναῖος αὐτόχθων καὶ δρακοντοφυῆς, εἰς συμβολικὴν
 παράστασιν τῆς αὐτοχθονίας αὐτοῦ. Ὁ Πυθόδωρος δὲ μὴ
 ἀποδίδωσιν εἰς Δαναὸν τὴν ἐφεύρεσιν (14), ἐξ Αἰγύπτου καὶ
 αὐτὸν προελθόντα.

Πολὺ δὲ γενικώτερον λέγεται τὰ Ἑλληνικὰ γράμματα
 ἐφευρῶν, ἐπὶ τῶν Τρωϊκῶν, Παλαμήδης ὁ υἱὸς Ναυπλίου.
 Τοῦτο πρεσβεύει ὁ Σικελιώτης ποιητὴς Στησίχορος, σύγ-
 χρονος τοῦ Πυθαγόρου (15), καὶ διὰ τούτων ὁ Εὐριπίδης (16).

« Τὰ τῆς γε λήθης φάρμακ' ὀρθώσας μόνος
 ἄρωνα καὶ φωνοῦντα, συλλαβὰς τιθεῖς,
 ἐξεῦρον ἀνθρώποισι γράμματ' εἰδέναι·
 ὥστ' οὐ παρόντα ποντίας ὑπὲρ πλαχὸς
 τὰ 'κεῖ κατ' οἴκους πάντ' ἐπίστασθαι καλῶς,

(10) Σχολ. εἰς Anecd. Bekk. II, 783.

(11) Ann. XI, 14.

(12) Πρόκλ. εἰς Τίμ. Α, σ. 30.

(13) Γ, 14, 1.

(14) Rekk. αὐτ.

(15) Σχ. Bekk. Ἀνέκδ. I, σ. 706. 708.

(16) Ἀποσπ. Παλαμ.

παισίν τ' ἀποθνήσκοντα χρημάτων μέτρον
γράμματα λείπειν, τὸν λαδόντα δ' εἰδέναι.
"Α δ' εἰς ἔριν πίπτουσιν ἀνθρώποις κακὰ
δέλτος διαιρεῖ, κ' οὐκ ἔσ' ψευδῇ λέγειν ν.

Τὴν αὐτὴν δὲ δόξαν ἐπαναλαμβάνουσιν ἔκτοτε καὶ πολλοὶ τῶν μεταγενεστέρων (17). Καὶ κατὰ τινας μὲν (18) εὗρεν ὁ Παλαμήδης 16 γράμματα, κατὰ δὲ τὸν Σχολιαστὴν τοῦ Εὐριπίδου (19) 17, ἀλλὰ πρὸς ἀντικατάστασιν τῶν ἤδη ἐν χρήσει ὄντων φοινικικῶν· « Οὗτος ὁ Παλαμήδης λέγεται εὗρηκέναι ιζ' γράμματα, μήπω τότε ὄντα, ἀλλὰ φοινίκων γράμμασιν ἐχρῶντο οἱ ἄνθρωποι, ἄλλοι δὲ ἄλλοις ». Εἰς δὲ τὴν ἐκδόσιν τοῦ Barnes, ἀντὶ ιζ' φέρεται ι', καὶ ὁ Ὑγῖνος λέγει (20) ὅτι ια' γράμματα ἐφεῦρεν ὁ Παλαμήδης. Αὐτὸς ὁμοίως ὁ Παλαμήδης φέρεται ὑπὸ Φιλοστράτου (21) μετριοφρόνως οὐχ εἰς αὐτὸν ἀλλ' εἰς τὰς Μούσας ἀνατρέφων τὴν εὑρεσιν· « Καὶ ὁ Παλαμήδης « Ἐγὼ γράμματα οὐχ εῦρον, εἶπεν, ἀλλ' ὥς αὐτῶν εὗρέθη· πάλαι γὰρ ταῦτα ἐν Μούσῃ οἴκῳ κείμενα ἐδεῖτο ἀνδρὸς τοιούτου. »

Ἄλλ' ἡ ἐπικρατεστέρα γνώμη ἦν παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ὅτι τὰ γράμματα εἰσῆγαγεν εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐκ Φοινίκης ὁ Κάδμος, 13 αἰῶνας π. Χ., ὅτε ἦνθαι ὁ Φοινικικὸς πολιτισμός, διότι ἡ Σιδὼν ἤκμαζε κατὰ τὰ 1600 καὶ ἡ Τύρος

(17) Γοργίας, ὑπ. Παλαμ. ΙΑ. — Ἀλκιδάμ. σ. 671. — Λουκιαν. δίκη φ. 5. — Δίων Χρυσόστ. ΙΓ, σ. 428 R — Hygin. Fab. 274. — Θεμίστ. Δ, σ. 60. — Bekk. Ἀνέκδ. 783-784. 786 1169. — Τζέτζ. εἰς Ἰλ. σ. 46.

(18) Tacit. Ann. XI, 14. — Κεδρην. (Casaub. ad Suet. Claud. 41). — Τζέτζ. Χιλ. Ε. — Θεόδ. Γραμμ. σ. 1.

(19) Εἰς Ὀρέστ. 432.

(20) Fab. 277.

(21) Ἡρώκ. Ι', 3.

κατὰ τὰ 1350 π. Χ. Καὶ ὁ Διόδωρος, ὅτε λέγῃ τὰς Μού-
 ας αὐτῶν εὐρετρίας, προστίθῃσι (22)· «Πρὸς δὲ τοὺς λέ-
 οντας ὅτι Σύροι μὲν εὐρεταὶ τῶν γραμμάτων εἰσί, παρὰ
 ἐ τούτων Φοίνικες μαθόντες τοῖς Ἑλλησι παραδεδώκα-
 ν (Οὗτοι δ' εἰσὶν οἱ μετὰ Κάδμου πλεύσαντες εἰς τὴν
 εὐρώπην), καὶ διὰ τοῦτο τοὺς Ἑλληνας τὰ γράμματα
 φοινίκια προσαγορεύειν, φασὶ τοὺς Φοίνικας οὐκ ἐξ ἀρ-
 χῆς εὐρεῖν, ἀλλὰ τοὺς τύπους τῶν γραμμάτων μεταθεῖ-
 ναι μόνον, καὶ τῇ γραφῇ ταύτῃ τοὺς πλείστους τῶν
 ἀνθρώπων χρήσασθαι, καὶ διὰ τοῦτο τυχεῖν τῆς προ-
 ειρημένης προσηγορίας». Ἐπιστεύετο δέ, ὡς εἶδομεν
 πρεσβεύοντα τοῦ Εὐριπίδου τὸν σχολιαστήν, ὅτι εἰς τοὺς
 Φοινικικοὺς ἀντικατέστησεν Ἑλληνικοὺς χαρακτῆρας ὁ Πα-
 λαμήδης. Οὕτω λέγει ἀνώνυμός τις (23)· «Χρὴ εἶδέναι
 ὅτι πρότερον Ἑλληνες φοινικοῖς ἐχρῶντο γράμμασιν·
 ὕστερον δὲ ἐλθὼν ὁ Παλαμήδης, ἀκὴρ εὖ εἰδὼς, καὶ πά-
 σης ἐπιστήμης ἐμπλεὺς, ἀρξάμενος ἀπὸ τοῦ α, ἰσὶ μὲν
 στοιχεῖα εὔρε τοῖς Ἑλλησιν· α β γ δ ε ι κ λ μ ν ο π ρ σ τ
 καὶ υ». Ἄλλοι δὲ λέγουσιν ἢ αἰνίσονται ὅτι τὸ σχῆμα ἢ
 τὴν χρῆσιν τῶν Φοινικικῶν γραμμάτων μετεβρύθμισε μόνον
 ὁ Παλαμήδης εἰς Ἑλληνικάς «γραμμάτων συνθέσεις»,
 κατ' Αἰσχύλον (24), καὶ ὡς ὁ Ἀθηναγόρας ἐκφράζεται (24)·
 «Γράμματα μὲν γὰρ ἐφεῦρον Φοίνικες . . . τῶν δὲ γραμ-
 μάτων τὴν σύνταξιν . . . Παλαμήδης ἐφεῦρε».

Ἄλλοι δὲ πάλιν διαχυρίζονται ὅτι εἰσήγαγε μὲν ὁ Κάδ-
 μος εἰς τὴν Ἑλλάδα τὰ Φοινίκια γράμματα, ὁ δὲ Παλα-
 μήδης οὐχὶ εὔρεν αὐτῶν τὰς «συνθέσεις» ἢ τὴν «σύντα-

(22) E, 74.

(23) Ἀνών. ἐν Cod. Vat. 711..97 B. Παρὰ Walz ad Arsen. Viol. σ. 463.

(24) K. Ἑθνικ. 18.

ξιν», ἀλλὰ συνεπλήρωσεν αὐτὰ κατ' ἄλλους δι' ἄλλων.

Οὕτω τινὲς μὲν λέγουσιν (25) ὅτι προσέθηκεν εἰς τὸ ἀλφάβητον τὰ Ζ Θ Φ Χ· ἐν δὲ Σουΐδα καὶ Ἑσυχίῳ (26), κατὰ λάθος προφανῶς, Ζ Π Φ Χ. Κατ' ἄλλους δὲ (27) εὔρεται τὰ Η Φ Χ Ψ, ἢ (28) τὰ Θ Φ Χ Ξ, ἢ (29) μόνον τὰ Θ Φ Χ, ἢ (30) τὰ Η Χ Ω, ἃν καὶ ῥητῶς μάλιστα ὡς πρὸς τὸ Φ μυθολογῆται (31) ὅτι ἐφευρεν αὐτοῦ τὸ σχῆμα ὁ Παλαμήδης ἰδὼν δύο γερανοὺς πετωμένους! Ἄλλοι δ' ἄλλοις τὰ λοιπὰ ἀποδίδουσι, τῷ δὲ Παλαμήδῃ μόνον τὰ μακρὰ Η Ω, ὡς ὁ Εἰρηναῖος (32): «*Ἕλληνες ὁμολογοῦσιν ἀπὸ Κάδμου πρῶτον εἶς καὶ δέκα παρειληφέναι (γράμματα), εἴτα μετέπειτα προβαινόντων τῶν χρόνων, αὐτοὺς ἐξευρηκέναι ποτὲ μὲν τὰ δασέα, ποτὲ δὲ τὰ διπλᾶ, ἔσχατος δὲ πάντων Παλαμήδην φασὶ τὰ μακρὰ τούτοις προστεθηκέναι*». Ὁ Τζέτζης ὁμοίως μετὰ κριτικῆς ἀξιότητος διισχυρίζεται ὅτι δὲν εἶχαν ὁ Παλαμήδης ὁ πρῶτος εὐρέτης τῶν γραμμάτων, διότι πρὸ αὐτοῦ ἤδη ὑπῆρχε χρῆσμός γεγραμμένος (33).

Ὁ δὲ Διόδωρος, ἀντὶ τοῦ Παλαμήδου ὀνομάζει τὸν Λίγον, διδάσκαλον τοῦ Ἡρακλέους καὶ τοῦ Ὀρφέος, ὡς μετασκευάσαντα διὰ τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν τὰ Φοινικικὰ γράμματα καὶ πρῶτον αὐτοῖς χρησάμενον (34): «*Κάδμου*

(25) Πλούτ. Συμπόσ. Θ, 3. — Bekk. Ἀνέκδ. II, 782.

(26) Φ. Παλαμήδης.

(27) Victorin. Ard. gramm. p. 1944.

(28) Σχολ. Γρηγ. Ναζ εἰς Σπηλίτ. Α, 66. — Pl. H. N. VII, 56.

(29) Serv. ad. Virg. Aen. II, 86.

(30) Ἰσίδωρ. Orig. III, 1, 6.

(31) Φιλόστρ. Ἡρωϊκ. I' (Παλαμ.), 3. — Auson. XII, de litt. mon. 25. — Martial. XIII, 75.

(32) Κατ' αἶρετ. Α, 15, 4.

(33) Χιλ. Ε, 804. — I, 442. — IB, 36-124.

(34) Γ, 67.

κομίσαντος ἐκ Φοινίκης τὰ καλούμενα γράμματα, πρῶτον (Λίνον) εἰς τὴν Ἑλληνικὴν μεταθῆναι διάλεκτον, καὶ τὰς προσηγορίας ἐκάστω τάξαι, καὶ τοὺς χαρακτῆρας διατυπῶσαι. Κοινῇ μὲν οὖν τὰ γράμματα φοινίκια μετελήθηναι, διὰ τὸ παρὰ τοὺς Ἕλληνας ἐκ Φοινίκων μετελθῆναι· ἰδίᾳ δὲ τῶν Πελασγῶν πρώτων χρησαμένων τοῖς μετατεθεῖσι χαρακτῆρσι, Πελασγικὰ προσαγορευθῆναι . . . Τὸν δ' οὖν Λίνον φασὶ τοῖς Πελασγικοῖς γράμμασι συνταξάμενον τὰς τοῦ πρώτου Διονύσου πράξεις . . . ».

Καὶ ὡς προσθέντας δ' εἰς τὸ φοινικικὸν ἀλφάβητον νέα γράμματα λέγουσιν οἱ τινες ἀντὶ τοῦ Παλαμήδου ἄλλους, οἷον τὸν Σιμωνίδην, ἐν Ὀλ. 55, ἀποδιδόντες αὐτῷ τὴν εὕρεσιν τῶν Θ Φ Χ (35) ἢ τῶν Ζ Ξ Ψ (36), ἢ τῶν Ζ Η Ψ Ω (37), ὅπου ὁ Σουΐδας καὶ ὁ Σαρμάσιος ἀντὶ τοῦ Ζ ἀντικαθιστῶσι τὸ Ξ· οἱ δὲ τὸν ἱστορικὸν Κάδμον τὸν Μολαῖον, ἐν Ὀλ. 45, ὃν λέγουσιν εὕροντα τὰ Θ Φ Χ (38), ἢ τὸν Ἐπὶχαρμον ἐν Ὀλ. 75, ὃν θέλουσιν εὐρέτην τῶν Ζ Ξ Ψ (39), ἢ τῶν Θ Χ (40).

Καὶ ὁ Ἡρόδοτος δὲ πρεσβεύει τὴν διὰ τοῦ Κάδμου εἰσαγωγὴν τῶν Φοινικικῶν γραμμάτων εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν μετὰ ταῦτα μεταρρύθμισιν αὐτῶν, χωρὶς ὅμως νὰ ὀνομάζῃ ῥητῶς τινα ὡς μεταρρύθμιστήν (41)· « Οἱ δὲ Φοίνικες οὗτοι οἱ σὺν Κάδμῳ ἀπικόμενοι, τῶν ἔσαν οἱ Γεφυραῖοι. ἄλλα τε πολλά, οἰκήσαντες ταύτην τὴν χώραν

(35) Mar. Victorin. σ. 2459.

(36) Εὐστάθ.

(37) Pl. VII, 56.

(38) Τζέτζ. Χιλ. Ε, 810.

(39) Τζέτζ. Αὐτ. — Μοσχόπ. σ. 18. Ἐκδ. Titze.

(40) Ἀριστοτ. ἐν Pl. Αὐτ.

(41) Ε, 58.

(τὴν Ἀττικὴν), ἐσήγαγον διδασκάλιον ἐς τοὺς Ἑλληνας· καὶ δὴ καὶ γράμματα, οὐκ ἔόντα πρὶν Ἑλλησι, ὡς ἐμοὶ δοκέειν. Πρῶτα μὲν, τοῖσι καὶ ἅπαντες χρέωνται Φοίνικες· μετὰ δέ, χρόνου προβαίοντος, ἅμα τῇ φωνῇ μετέβαλον καὶ τὸν ῥυθμὸν τῶν γραμμάτων. Περιοίκεον δέ σφεας τὰ πολλὰ τῶν χώρων τοῦτον τὸν χρόνον Ἑλλήνων Ἴωνες· οἱ παραλαβόντες διδαχὴν παρὰ τῶν Φοινίκων τὰ γράμματα, μεταῤῥυθμίσαντες σφέων ὀλίγα, ἐχρέοντο. Χρεώμενοι δέ, ἐφάτισαν, ὥσπερ καὶ τὸ δίκαιον ἔφερε, εἰσαγαγόντων Φοινίκων εἰς τὴν Ἑλλάδα. φοινικήϊα κεκληθῆσθαι . . . (42). Ἴδον δὲ καὶ αὐτὸς Καδμήϊα γράμματα ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ Ἰσμηνίου ἐν Θήβησι τῇσι Βοιωτῶν, ἐπὶ τρίποσὶ τισι ἐγκεκολαμμένα, τὰ πολλὰ ὁμοῖα ἔόντα τοῖσι Ἰωνικοῖσιν».

Ἄλλοι δὲ τέλος συγγραφῆς ἀπλῶς ἀναφέρουσιν ὅτι οἱ Φοίνικες ἦσαν οἱ ἐφευρέται τῶν γραμμάτων, ὡς ὁ Κριτίας, ὁ εἰς τῶν Τριάκοντα, λέγει (43): «Φοίνικες δ' εὖρον γράμματα λεξίλογα», ἐξ οὗ καὶ τὰ γράμματα Φοινίκεια ἐκλήθησαν (44).

Ἄλλ' εἰσὶ καὶ οἱ ἄλλην τῆς λέξεως ζητήσαντες τὴν ἐτυμολογίαν. Οὕτως ἀνώνυμός τις (45) λέγει τὰ γράμματα Φοινίκεια κληθέντα «ὅτι ὁ παιδαγωγὸς τοῦ Ἀχιλλέως Φοῖνιξ εὗρεν αὐτά». Καὶ ἀλλαχοῦ (46): «Εὐφρόνιος ὅτι μίλτω τὸ πρότερον ἐγράφετο . . . Ἐτεωνεὺς καὶ Μέναν-

(42) Αὐτ. 59.

(43) Ἐν Ἀθην. Α, 28.

(44) Ἐν Ἀθην. Α, 20. — Ἰδ. καὶ Εὐστάθ. εἰς Ὅμ. Ὀδυσ. Ξ, στ. 1771. — Pl. V, 12. — Διόδ. Ε, 74. — Κλήμ. Ἀλεξ. Στρωμ. Α, σ. 306. — Ἡσύχ. λ. Φοινίκεια. — Σουίδ. λ. Γράμματα. — Τατιαν. Εἰς Ἑλλ. Α.

(45) Bekk. Ἀνέκδ. 774.

(46) Αὐτ. 781.

... ὅς, ἐπειδὴ ἐν πετάλοις φοινικοῖς ἐγράφοντο . . . Ἀν-
δρων καὶ Μενεκράτης ὁ Ὀλύνθιος, ἀπὸ Φοινίκης, τῆς
Ἰκταίουρος θυγατρὸς».

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

Ἀρχαιότης τῆς Ἑλληνικῆς γραφῆς.

Ὡς δ' οἱ ἀρχαῖοι περὶ τοῦ πρώτου εἰσαγαγόντος τὴν
γραφὴν εἰς τὴν Ἑλλάδα, οὕτω διαφωνοῦσι καὶ οἱ νεώ-
τεροι περὶ τῆς ἐποχῆς τῆς πρώτης αὐτῆς χρήσεως ὑπὸ τῶν
Ἑλλήνων καὶ τινες τῶν κριτικῶν, εἰς τὰς περὶ ἀρχαιό-
τητος τῶν πρώτων ἐφευρετῶν μικρὰν ἀποδιδόντες βαρύ-
τητα, ἐπρέσβευσαν ὅτι ἡ γραφή ἐν Ἑλλάδι δὲν ἦν ἀρχαιο-
τέρα τῆς ὀγδόης π. Χ. ἐκατονταετηρίδος. Ὡς κυριωτέραν
δ' ἀπόδειξιν τοῦ διισχυρισμοῦ αὐτῶν φέρουσιν, ὅτι τοὺς νό-
μους ἔψαλλον ἐκ στήθους οἱ Κρήτες(1), καὶ οἱ Ἀρκάδες(2),
καὶ οἱ Ἀθηναῖοι(3), καὶ μία τῶν ῥητρῶν τοῦ Λυκούργου
ἦν «μὴ χρῆσθαι νόμοις ἐγγράφοις»(4)· τὴν δὲ δωρι-
κὴν ταύτην διάταξιν κατὰ πρῶτον λέγεται ἀθετήσας ὁ Λο-
κρὸς Ζάλευκος, ἐν Ὀλ. 32, καί, κατὰ Στράβωνα(5) οἱ
Λοκροὶ Ἰταλοὶ «πρῶτοι νόμοις γραπτοῖς χρήσασθαι πε-
πιστευμένοι εἰσὶν».

(1) Αἴλ. Π. Ἰ. Β, 39. — Στράβ. 482.

(2) Πολύδ. Δ, 20.

(3) Πλάτ. Νόμ. Γ. 700 Β.

(4) Πλούτ. Β. Λυκ. ΙΓ.

(5) ΣΤ, 259.

Ἄλλα τὸ μὲν πρῶτον ἔθος οὐδὲν ἀποδεικνύει, μέρος δὲ μᾶλλον τῆς πολιτικῆς τῶν Δωριέων ἀγωγῆς, ἀφορῶν τὴν ὑποχρεωτικὴν πᾶσι τοῖς πολίταις γνῶσιν τῶν νόμων. Ἐκ δὲ τῆς ῥήτρας ἐξάγεται μάλιστα ὅτι ὅτε αὐτὴ συνετάχθη, ἡ γραφὴ ἦν πρὸ πολλοῦ ἤδη ἐν χρήσει. Τίθεται δ' ἡ ἐποχὴ τοῦ Λυκούργου, ἥτοι ἡ τῆς δωρικῆς νομοθεσίας, ὑπὸ μὲν τινῶν ἐπὶ Ἰφίτου, κατὰ τὰ 884 π. Χ, ὑπ' ἄλλων δὲ καὶ πολὺ ἀρχαιότερον, ἐπὶ τῆς εἰσβολῆς τῶν Ἡρακλειδῶν, ἢ καὶ ἐπὶ Ὀμήρου (6).

Μνημεῖα δὲ τῆς Ἑλληνικῆς φιλολογίας τὰ ἀρχαιότερα εἰσὶ τὰ ἔπη τῶν ῥαψωδῶν, τοῦ Ὀμήρου, ἢ καὶ τῶν πρὸ αὐτοῦ (7). Πολλοὶ διισχυρίζονται ὅμως (8) ὅτι ὁ Ὀμηρος κατ' ἀρχὰς δὲν ἐγράφη, ἀλλ' ὅτι ἐκ στήθους ἀπηγγέλλοντο αἱ ῥαψωδίαὶ αὐτοῦ, καὶ ὡς λέγουσιν προτείνουνσι τὰ ἐπόμενα·

α'. Ὅτι μεταξὺ τῶν σωζομένων αὐτοῦ ἀντιγράφων ὑφίστανται πολλαὶ διαφοραὶ γραφῶν. Τοῦτο ὅμως συμβαίνει καὶ ὡς πρὸς τὰ τυπούμενα βιβλία. Ὡς πρὸς τὸν Ὀμηρὸν δὲ βέβαιον ἐστὶν ὅτι, καὶ ἂν κατ' ἀρχὰς συνεγράφη, τεμάχια ὅμως αὐτοῦ διεδίδοντο πολὺ συνεχέστερον πάντοτε διὰ τῶ ἀδόντων ῥαψωδῶν ἢ δι' ἀντιγράφων, πρὸς οὗ τὴν ἐξήγησιν ἀρκεῖ τῶν ἐπῶν τούτων ἢ μεγάλη δημοτικότητα, καὶ ἢ εἰσέτι ὅπως δῆποτε ὑφισταμένη τότε δυσχέρεια περὶ τὴν διὰ γραφῆς διάδοσιν.

β'. Ὅτι ἀπὸ τῶν χειρογράφων ἐλλεῖπει τὸ Δίγαμμα, οὗ βέβαιον κρίνεται ὅτι ἐποιεῖτο χρῆσιν ὁ ποιητής. Ἀλλ' ἀναλογιζόμενοι ὅτι τὰ Ὀμηρικὰ ἔπη συνελέγησαν τὸ πρῶτον καὶ

(6) Πλούτ. Β. Λυκ. Α.

(7) Ἀριστοτ. Πολιτ. Δ, 9.

(8) Fortin d'Urban, Homère; Origine de l'écriture. *Mém. de l'Acad. des Inscr. et B. Lettres*, XII (1839), p. 334, ἰπ. Paris.

καانونικῶς συνηρμολογήθησαν ἐπὶ Πεισιστράτου καὶ ἐν Ἀθή-
ναις, ὅπου ἡ γλῶσσα ἡγνόει, ὡς φαίνεται, καὶ ἀπέκρουε τὴν
ποφορὰν τοῦ F, καὶ ἡ γραφή ἴσως ἐντελῶς ἐστερεῖτο τοῦ
συνείου τούτου, δυνάμεθα νὰ ἐννοήσωμεν τὴν ἐν τοῖς πρώ-
τοις χειρογράφοις τούτοις, γενομένοις οὐχὶ ἐκ τοῦ ἀρχαιτύ-
που, ἀλλὰ κυρίως ἐκ προφορικῶν παραδόσεων, παντελῆ ἑλ-
λασπιν τοῦ αἰολοδωρικοῦ τούτου γράμματος. Ταῦτα δὲ τὰ
ἀττικὰ χειρόγραφα, καὶ οὐδὲν αἰολικόν, ἐγνώρισαν καὶ εἶ-
χον μόνον ὑπ' ὄψει οἱ Ἀλεξανδρινοὶ ὡς βάσιν τῶν ἀντιγρά-
φων αὐτῶν (9).

γ'. Ὅτι ὁ γράψας τὸν κατάλογον τῶν νηῶν περιπίπτει
ὡς πρὸς τὰ ὀνόματα εἰς ἀντιφάσεις πρὸς τὰς λοιπὰς ῥαψω-
δίας, ἐξ οὗ φαίνεται ὅτι δὲν εἶχεν αὐτὰς σταθερῶς ὑπ' ὄψει.
Καὶ πιθανὸν μὲν τῷ ὄντι ὁ τὸν κατάλογον συντάξας καθ'
ἣν εἰς ἡμᾶς περιῆλθε μορφήν να μὴ εἶχε πᾶσας τὰς Ὀμη-
ρικὰς ποιήσεις συγχρόνως προχειρῶς, ἢ να ἐκέκτητο ἄλλο
ἀκλῆς ἀντίγραφον· πλὴν ὅτι καὶ διαφοραὶ παρεγγραφαὶ καὶ
ἀλλοιώσεις ἴσως πολλάκις ἐγένοντο ἐν τῷ καταλόγῳ ὑπὸ
ἐνδιαφερομένων. Ἄλλως, καὶ ἄγραφα ἂν ἦσαν τὰ ἔπη, ὁ
καλὸς ῥαψωδὸς ἢ ἔπρεπε νὰ μὴ ἐπιχειρήσῃ τὸ δυσχερέ-
στατον πρόβλημα τοῦ νὰ συντάξῃ κατ' αὐτὰν κατάλογον, ἢ
ἔπρεπε νὰ τὰ ἐνθυμῇται.

δ'. Ὅτι τὸ ὕφος καὶ ὁ χαρακτήρ τῶν Ὀμηρικῶν ἐπῶν
εἰσὶν εὐμνημόνευτα, ἀποδεικνύοντα ὅτι συνετάχθησαν πρὸς
τὴν ἐκ στήθους ἀπαγγελίαν. Καὶ βεβαίως τοιοῦτος ἦν ὁ
σκοπὸς αὐτῶν ἐν χρόνοις καθ' οὓς τυπογραφία δὲν ὑπῆρχε,
οὐδ' ἡ διὰ γραφῆς διάδοσις, ἐὰν ὑπῆρχε γραφή, ἐδύνατο νὰ
ᾗ εὐκόλος καὶ τοῖς πᾶσι πρόχειρος. Τὸ εὐμνημόνευτον ὁμῶς
τοῦ ὕφους ἐδύνατο ἴσως νὰ ἐπικαλεσθῇ τις ὡς ἀπόδειξιν

(9) Giese, de dial. æol. p. 164.

ἀγράφου ποιήσεως ἂν ἐπρόκειτο περὶ ὀλίγων σελίδων· ἀλλὰ διὰ τεσσαράκοντα ὀκτὼ ῥαψωδίας, εἶναι ἀδύνατον.

ε'. Ὅτι ὁ Πεισίστρατος, ἐν Ὀλ. 55, πρῶτος συνέθηκε τὰ Ὀμηρικὰ ἔπη, ὄντα ἄρα πρὶν ἄσματα ἀσυνάρτητα, ὑπὸ διαφόρων ῥαψωδῶν περὶ τοῦ αὐτοῦ ἀντικειμένου πεποιημένα. Ἀλλ' ὁ Σουΐδης ἐξ ἐναντίας λέγει ὅτι « ὑπὸ πολλῶν συνετέθη καὶ συνετάχθη, καὶ μάλιστα ὑπὸ Πεισιστράτου ». Ὁ δὲ τὸν Ὀμηρον ὑπ' αἰσθητικὴν ἔποψιν μελετήσας, γνωρίζει πόση ὑπάρχει συνάφεια καὶ ἀλληλουχία εἰς πάντα τὰ μέρη αὐτοῦ, πόση τῶν χαρακτήρων συνέπεια, καὶ ὅτι οὐδὲν ἐν αὐτῷ τὸ περιττὸν καὶ παρέλκον, καὶ οὐδὲν ὅλως δύναται νὰ παραδεχθῇ ὅτι ὁ ποιητὴς τῶν δαιμονίων τούτων ἐπῶν δὲν συνέλαβεν ἐν ἐνιαίῳ σχεδίῳ καὶ δὲν συνέγραψεν αὐτὰ κατ' ἀρχάς. Τὰ τότε σπανιώτατα ὅμως χειρόγραφα εἶχον ἐκλείπει βεβαίως διὰ τὴν ἀρχαιότητα, καὶ τὰ ἔπη, διατηρούμενα κατ' ἀποσπάσματα γραπτὰ ἢ ἀγραφα παρὰ τοῖς ῥαψωδοῖς, συνελέγησαν μέχρι τέλους καὶ συνηρμολογήθησαν κατὰ τὸ ἐπὶ ὑπ' ἄλλων καὶ ὑπὸ τοῦ Πεισιστράτου.

ς'. Ὅτι ἐπὶ Ὀμήρου ἔλειπεν ἡ γραφικὴ ὕλη. Καὶ χάρτης μὲν βεβαίως δὲν ὑπῆρχε τότε· ἀλλὰ, καθ' Ἡρόδοτον(10), οἱ βάρβαροι, καὶ τὸ ἀρχαῖον καὶ οἱ Ἴωνες « ἐν σπάνι βιβλῶν ἐχρέωντο διφθέρησιν αἰγέησί τε καὶ οἰέησιν ». Ἐγγραφον δ' οἱ ἀρχαιότεροι καὶ ἐπὶ φύλλων φυλύρας(11), ἐπὶ φλοιῶν, ἐξ ὧν καὶ τὸ βιβλίον παρὰ Λατίνους ἐπωνομάσθη, διότι κατὰ Κεδρηνὸν(12) « Λίβερος δὲ ὁ φλοιός ἐστι κυρίως »· προσέτι δ' ἔγραφον ἐπὶ σκυταλῶν καὶ ἐπὶ ξυλίνων

(10) E. 58.

(11) Isidor. 6.

(12) Σ. 170.

πινάκων ἢ δέλτων, ὡς καλοῦνται ἐν Ἀριστοφάνει (13). «πινάκων ξεστῶν δέλτοι». Τὰ δ' ἐπίσημα καὶ δημόσια ἔγραφα ἐγράφοντο ἐπὶ ξυλίνων ἀξόνων, ἐπὶ μετάλλου καὶ ἐπὶ λίθου. Καὶ ὁ Πausanías ἀναφέρει (14) ἐν Ἑλικῶνι ἀρχαιότατον ἀντίγραφον τῶν Ἔργων καὶ Ἡμερῶν τοῦ Ἡσιόδου, γεγραμμένον ἐπὶ μολύβδου, ὡς πολλαὶ ἐπιγραφαὶ ἐπὶ μολύβδου κεχαργμέναι εὐρίσκονται ἐν Ἑλλάδι. Ὁ δὲ Πλούταρχος διηγεῖται (15) περὶ χαλκῆς δέλτου ἣν ἐξέβρασεν ἡ ἐν Ξάνθῳ πηγή, «τύπους ἔχουσαν ἀρχαίων γραμμάτων», καὶ προλέγουσαν τὴν κατάργησιν τοῦ τῶν Περσῶν βασιλείου· ἀλλὰ τοῦτο ἦν πιθανῶς μυθῶδες, καὶ δόλος πολιτικός, ὡς ἴσως καὶ ὁ λέγει ὁ Πausanías (16), ὅτι ὁ Ἐπαμεινώνδας εὔρεν ἐν Ἰθώμῃ ἐντὸς ὑδρίας τεθαμμένης «κασσίτερον ἐλελασμένον ἐς τὸ λεπτότατον. Ἐπειλικτο δὲ ὥσπερ τὰ βιβλία. Ἐταῦθα τῶν μεγάλων Θεῶν ἐγγράπτο ἡ τελετή. Καὶ τοῦτο ἦν παρακαταθήκη τοῦ Ἀριστομένους». Ἀλλ' ὅπως ὁἷποτε, ἀμφότερα ἀποδεικνύουσι καὶ τὴν πεποιθήσιν τῶν ἀρχαίων περὶ τῆς μεγάλης ἀρχαιότητος τῆς γραφῆς, καὶ ὅτι τότε τοιαύτης ὕλης ἐγίνετο χρῆσις.

Ἡ βύβλος δέ, ὁ φυτικὸς τῆς Αἰγύπτου χάρτης, εἰσήχθη εἰς τὴν Ἑλλάδα πιθανῶς μετὰ τὴν συσχέτισιν τῶν δύο χωρῶν διὰ τῶν Φοινίκων, ἐπὶ τοῦ φιλέλληνος Ψαμμητίχου (ἐν Ὀλ. 30-42), καὶ ἀφ' οὗ ἡ Ναύκρατις ἐγένετο ἐμπορεῖον Ἑλληνικόν, ἐν Ὀλ. 52-63. Τότε δὲ καὶ πολλὰ ἐποποιεῖαι διεδόθησαν, καὶ τὰ πρῶτα ἐγράφησαν

(13) Θεσμορ. στ. 700. — Ἰδ. Εὐστάθ. εἰς Ὀμ.

(14) Θ, 16. — Ἰδ. Bæckh, Prol. Ind. lect. æst. 1834.

(15) Β. Ἀλεξ. ΙΖ.

(16) Δ, 26.

πεζὰ συγγράμματα, καὶ ἀνεδείχθη ὁ πρῶτος ἱστορικὸς Φερεκύδης.

Καὶ αὐτὸς δ' ὁ Ὅμηρος φαίνεται μαρτυρῶν τὴν ἐπ' αὐτοῦ ὑπαρξιν τῆς γραφῆς· διότι, μνημονεύων τῶν Λυκίων, λαοῦ τότε ἡμιβαρβάρου, καὶ τῆς ὑπὸ τοῦ Προίτου ἀποστολῆς τοῦ Βελλεροφόντου, λέγει (17).

« Πέμπε δέ μιν Λυκίην δε, πόρεν δ' ὄγε σήματα λυγρά,
γράφας ἐν πίνακι πτυκτῷ θυμοφθόρα πολλά ».

Τὰ σήματα δὲ ταῦτα οὐδὲν ἄλλο ἦσαν ἢ γράμματα, ὡς καὶ ὁ Σηξτος (18) « Φοινικικὰ σήματα Κάδμου » καλεῖ τὰ γράμματα. Καὶ λέγει μὲν ὁ Δίδυμος (19)· « Ἐσημάνοντο, ἐσημειώσαντο, ἐξ οὗ δηλοῖ ὅτι οὐ γράμματα ἤδεισαν οἱ ἥρωες », πρὸς δὲ συμφωνεῖ καὶ ὁ Εὐστάθιος (20)· καὶ ἕτερος γραμματικὸς τ' αὐτὰ πρὸςθεύει λέγων (21)· « Καὶ οἱ ἥρωες δὲ ἀγράμματοί τινες ἦσαν καὶ σημείοις καὶ συμβόλοις πρὸς ἀλλήλους ἐν τῇ κατὰ τὸν βίον ἀκαστροφῇ χρώμενοι ἐδήλουν ἀλλήλοις ὃ ἤθελον ». Ἀλλὰ σημεῖα ἰδέας διαβιβάζοντα, καὶ φωνητικά ἂν δὲν ἦσαν γράμματα, ὅπερ οὐδόλως ἐστὶν ἀποδεδειγμένον, ἦσαν ὅμως ἰдеоγραφικά, ὡς τῶν Αἰγυπτίων τὰ ἱερογλυφικά. Συνομολογεῖ δὲ τὴν ἀρχαιοτάτην τῶν γραμμάτων ὑπαρξιν καὶ εἰς τῶν γραμματικῶν διὰ τούτων (22)· « Δείκνυται δὲ ταῦτα πρὸ τῶν Ἰλιακῶν ὄντα, ὡς δῆλον ἐκ τῶν Βελλεροφόντου ».

Ἐν γένει λοιπὸν οὐδὲν ἀποδεικνύει ὅτι ἡ γραφή δὲν ὑπῆρχεν ἤδη ἐν Ἑλλάδι πρὸ τοῦ Ὁμήρου καὶ τῶν ῥαψω-

(17) Ἰλ. Ζ, 169.

(18) Κ. Γραμματ. Α, 2.

(19) Σχολ. εἰς Ἰλ. Η, 175.

(20) 632.

(21) Bekk, Ἀνέκδ. 785.

(22) Bekk, Ἀνέκδ. 784.

δόν, ἥτοι πρὸ τῆς θ' ἑκατονταετηρίδος, ἂν ὁ Ὅμηρος ἤκ-
μασε καθ' Ἡρόδοτον 400 ἔτη πρὸ αὐτοῦ, ἥτοι περὶ τὰ 840
π. Χ., καὶ δὲν ἦν ἔτι ἀρχαιότερος, ὥς ἕτεροι θέλουσιν·
ὑπάρχει δὲ καὶ τοῦ Ὀμήρου ἡ μαρτυρία περὶ τοῦ ἐναν-
τιοῦ. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν φαίνεται ὅτι ἐχρησίμευε κυρίως
ἡ γραφὴ εἰς θρησκευτικὴν χρῆσιν καὶ εἰς τὰς συνθέσεις τῶν
ποιητῶν· μετὰ δὲ ταῦτα κατ' ὀλίγον μετέβη καὶ εἰς πολι-
τικὰς, εἰς δημοσίας καὶ εἰς ἰδιωτικὰς χρείας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Πρῶτα Ἑλληνικά γράμματα.

Ἡ ὁ ὑπόθεσις ὅτι ὑπῆρχον τὰ γράμματα καὶ πρὸ τοῦ
Ὀμήρου συνάδει μετὰ τῆς παραδόσεως τῆς ἐκ Φοινίκης
μετὰ τοῦ Κάδμου εἰσαγωγῆς αὐτῶν. Καὶ ὑπάρχουσι μὲν
τινες τῶν νεωτέρων κριτικῶν (1) θεωροῦντες τὸν Κάδμον
οὐχὶ Φοίνικα, ἀλλ' Ἕλληνα, διότι τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐστὶ
διαλεκτικὴ μόνον ἀλλοίωσις τῆς λέξεως *Κόσμος*, τῆς πολ-
λαχοῦ τῆς ἀρχαιοτάτης Ἑλλάδος καὶ τὴν πολιτικὴν ρύθ-
μισιν καὶ τὸν ἀνώτατον ἄρχοντα ἐμφανούσης, καὶ συγγε-
νὲς πρὸς τὸ τοῦ *Καδμύλλου*, τοῦ χθονίου φαλλικοῦ Ἑρμοῦ
τῶν Πελασγῶν· ἀλλ' ἀπ' ἐτέρου, ἐν ᾧ Καδμιοναῖοι ἢ Καδ-
μείονες λέγονται παρ' Ὀμήρῳ οἱ τοῦ Κάδμου ἀπόγονοι, ἐν

(1) O. Müller, Etr. 2, 3. — Orchom. 106. — Welck. Cadm. u. Aesch. Trilogie, s. 215.

τῇ Γραφῇ μνημονεύονται (2) οἱ **𐤀𐤃𐤍𐤏𐤃**, Καδμόνιοι ἢ Καδμιόνοι, ἐκ Κεδμᾶ, τοῦ υἱοῦ Ἰσμαήλ υἱοῦ Ἀβραάμ καὶ Ἀγαρ(3)· καὶ προσέτι οἱ Καδμόνιοι οὗτοι τῆς Γενέσεως ἦσαν τὴν φυλὴν Ἑβραῖοι, ὅπερ Ὀφριέοι Ἑλληνιστὶ μεταφράζεται (διότι Ἑβε σημαίνει τὸν ὄφιν), ἀναμιμνήσκον τοὺς τοῦ Κάδμου σπαρτούς. Ὑπῆρχε δὲ πλὴν τούτου ἐν Φοινίκη καὶ ὄρος Ἑρμῶν, ὁμώνυμον τῇ γυναικὶ τοῦ Κάδμου Ἑρμιόνη. Ὡστε αἱ ταύτωνυμῖαι αὗται ἰσως δικαιολογοῦσι τὴν ὑπόθεσιν ὅτι ὁ Κάδμος, ἀπηλλαγμένος τοῦ μυθώδους τῶν περὶ αὐτοῦ διηγήσεων, ἐμφαίνει τὰς ἀπωτάτας Ἑλληνικὰς σχέσεις μετὰ τῆς Φοινίκης, καὶ δὴ οὐχὶ ἀμέσως μετὰ τῶν ἐγχωρίων, ἀλλ' ὥς ὁ Κέκροψ διὰ τὴν Αἴγυπτον, μεθ' Ἑλληνικῆς ἀποικίας ἐν Φοινίκη ἰδρυμένης, ἥτις πιθανῶς, μαθοῦσα τὰ φοινίκια γράμματα, μετωχέτευσεν αὐτὰ εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Καὶ ὑπῆρξαν ζωηραὶ αἱ μετὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ Φοινίκη σχέσεις ἐπὶ τῆς ἡ' π. Χ. ἑκατονταετηρίδος, ὅτε ἤκμαζεν ἡ Τύρος· ἀλλ' εἰς τὴν τοῦ Κάδμου ἀποικίαν εἰς Βοιωτίαν ἀποδίδοται ἡ χρονολογία τῆς 15' ἑκατονταετηρίδος, ὅτε ἦν ἡ ἀκμὴ τῆς Σιδῶνος.

Δέχονται δ' ἄλλοι ἄλλα ὥς τὰ κατ' ἀρχὰς εἰσαχθέντα γράμματα, ὁ μὲν Ἀριστοτέλης δεκαοκτώ, οἱ πλεῖστοι ὀκτώ, δεκαεξί, ὅσον ὁ Τζέτζης(4).

« Τῶν συγγραμμάτων πρῶτον μὲν ἔχόντων ἕξ καὶ δέκα
εἴτα ἑννεακαίδεκα τὰ σύμπαντα στοιχεῖα,
καὶ καθεξῆς μέχρις αὐτῶν τῶν εἰκοσιτεσσάρων »

καὶ ἐκλαμβάνεται συνήθως ὥς ἀρχικὸν ἀλφάβητον τοῦ-

(2) Γεν. ΚΕ, 19.

(3) Γεν. Αὐτ. 15.

(4) Χιλ. Ε, καὶ ΙΒ, 61.

το (5). α β γ δ ε ζ κ λ μ ν ο π ρ σ τ υ,
 υποτιθεμένου δηλαδή ὅτι τὰ μακρά, τὰ δασέα καὶ τὰ δι-
 πλά προσετέθησαν μετὰ ταῦτα, ὅτι δ' ἄλλα πλὴν τῶν σή-
 μερον ἐν χρήσει 24 γραμμάτων δὲν περιεῖχε ποτέ τὸ 'Ελ-
 ληνικὸν ἀλφάβητον.

Ἀλλ' ἀμφοτέραι αὗται αἱ ὑποθέσεις ἀπεδείχθησαν ἐσφαλ-
 μῆναι ὅτ' οὗτο γνωστότερον ἐγένετο τὸ φοινικικὸν ἀλφάβη-
 τὸν ἐκ νομισμάτων καὶ ἐπιγραφῶν (6), καὶ ἀναμρισθήτητον
 μένει ὅτι ὀρθὴ ἐστὶν ἡ μαρτυρία περὶ τῆς ἀμέσου ἐξ αὐτοῦ
 καταγωγῆς τοῦ 'Ελληνικοῦ.

Αὐτὰ δὲ τὰ σχήματα καὶ τὰ ὀνόματα τῶν φοινικικῶν
 γραμμάτων ἀποκλείουσι τὴν ὑπόθεσιν ὅτι ἴσως καὶ τοῦτο
 καὶ τὸ 'Ελληνικὸν παρήχθησαν ἀμφοτέρα ἐξ ἄλλης τινὸς
 πηγῆς, ἐξ ἧς ἴσως ἐκάτερον ἄλλα ἐδανείσθη γράμματα· διότι
 ἐκ τοῦ ἐπισυνημμένου ὑπὸ Σχ. 1 Πίνακος προδήλως ἀπο-
 δείκνυται ὅτι τὸ φοινικικὸν ἔστι πρωτότυπον, ἐξ ἐπιτομῆς
 ἱερογλυφικῶν σημείων παρὰ τὰ Αἰγύπτια φωνη-
 τικὰ τῶν ἱερογλυφικῶν, ἐκάστου γράμματος δηλοῦντος τὴν
 ἀρχικὴν φωνὴν τοῦ ὀνόματος τοῦ ἀντικειμένου ὃ ἐμφαίνει
 τὸ σχῆμα τοῦ γράμματος· προσέτι δὲ ὅτι τὰ 'Ελληνικὰ
 σχήματα εἰσὶ μόνον μετάπλασις τῶν Φοινικικῶν.

Ἀντιστοιχοῦσι δ' ὡς ἔπεται κατὰ τὸν πίνακα τοῦτον τὰ
 'Ελληνικὰ γράμματα πρὸς τὰ Φοινικικὰ αὐτῶν πρωτότυπα·

Παρὰ Φοίνιξι τὸ 'Αλέφ⁽¹⁾, 'Ε⁽²⁾, 'Ιόδ⁽¹⁰⁾, καὶ Αἶν⁽¹⁶⁾ εἰσὶ
 φωνήεντα· ἐξ αὐτῶν δ' ἐσχηματίσθησαν τὰ 'Ελληνικὰ
 'Αλφα,, 'Ε(ψιλον), 'Ιώτα, καὶ 'Ο(μικρον).

(5) Ἰδ. Κεφ. Α. σημ. 23. — Πλούτ. Συμπ. Ζήτ. θ'. — Pl. VII, 57. — Tac.
 XI, 14. — Κεδρ.

(6) Gesenius, Monum. Phœn. — Bœckh, Insér. Græc.

Τὰ Βέθ⁽²⁾, Γιμέλ⁽³⁾ καὶ Δαλέθ⁽⁴⁾ εἰσὶ τὰ Ἑλληνικὰ Βῆτα, Γάμμα καὶ Δέλτα.

Τὸ Φοινικικὸν Βαῦ⁽⁵⁾ ἦν σύμφωνον καὶ αὐτό, ἐλλείπον ἐκ τοῦ σημερινοῦ καὶ τοῦ συνήθους ἀρχαίου ἀλφαβήτου. Κατέχει δ' εἰς τὸ Φοινικικὸν τὴν ἑκτὴν θέσιν, εἰς ἣν καὶ μεταξὺ τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων, ὅταν ἐμφαίνωσιν ἀριθμούς, εὐρίσκεται παρεννειρόμενον ὑπὸ τὸ σχῆμα 7 εἰς τινὰ δὲ νομίσματα 7 (7), δηλοῦν αὐτόθι τὸν ἑκτὸν ἀριθμόν. Εἰς τὴν αὐτὴν δὲ θέσιν τὸ Λατινικὸν ἀλφάβητον, τὸ ἀναμφισβητήτως ἐκ τοῦ ἀρχαιοτάτου πηγάσαν Ἑλληνικοῦ, περιλαμβάνει γράμμα ἄνευ ἀντιστοίχου ὃν ἐν τῷ Ἑλληνικῷ, τὸ F. Εἰς ἐπιγραφὰς ὁμῶς τινὰς Ἑλληνικάς, καὶ μάλιστα Αἰολικάς (8), εὐρέθη καὶ τὸ σχῆμα τοῦτο, τὸ F, οὐ σπανίως, ἔχον ἐνίοτε ἰδίως ἐπὶ νομισμάτων (9), τὴν μορφήν 7· ὥστε οὐδεμία ἢ ἀμφιβολία ὅτι καὶ τοῦτο ἦν γράμμα τοῦ ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ ἀλφαβήτου, τὸ ἐκ τοῦ Φοινικικοῦ εἰς αὐτὸ μετέτεχθέν· ἢ αὖ, καὶ παραμείναν ὡς σύμφωνον ὅπου ἡ τυπικὴ προφορά ἐπεδέχετο ἢ ἀπῆτει αὐτό, τὸ κατὰ τὴν μαρτυρίαν τῶν γραμματικῶν εἰς τὰ χειρόγραφα ὑπ' αὐτῶν ἀπαντηθὲν τῶν Αἰολέων ποιητῶν Σαπφοῦς, Ἀλκαίου καὶ Ἀλκμάνος, καὶ κληθὲν, ἔνεκα τοῦ σχήματος αὐτοῦ, **δίγαμμα**.

Τὴν ἐβδόμην δὲ θέσιν τοῦ Φοινικικοῦ ἀλφαβήτου κατέχει τὸ γράμμα Z (Σαίν)· καὶ ἐπειδὴ τὸ αὐτὸ σχῆμα κατέχει τὴν αὐτὴν θέσιν ἐν τῷ Ἑλληνικῷ ἀλφαβήτῳ, καὶ τοῦτο ἀνεκαθεν, διότι καὶ ἐν τοῖς ἀριθμοῖς δύναται 7, διὰ τοῦτο πρόδηλον φαίνεται ὅτι μετέβη ἀπ' ἀρχῆς ἐκ τοῦ Φοινικικοῦ ἀλ-

(7) Vaillant καὶ Liebens Gotha numaria.

(8) Bœckh, C. I. G. N. 1563, κτλ.

(9) Eckh. D. N. IV, 584. — Bœckh, Staatshb. d. Ath. II, 389.

φθόγγου, καὶ ὅτι σφάλλονται οἱ εἰπόντες ὅτι ὡς διπλοῦν ἔλειπεν ἀπὸ τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων καὶ προσετέθη μετέπειτα, τὸν δὲ φθόγγον αὐτοῦ ὅτι ἐξέφραζον ἐν τῇ Ἑλληνικῇ τὰ δύο γράμματα ΣΔ καὶ ΔΔ. Αὕτη ἡ ἔποψις ἐστὶ βραβείως οὐχὶ ὀρθή, διότι τῶν γραμμάτων ἐκείνων ἡ σύνθεσις δὲν ἀπετέλει τὸν φθόγγον Ζ, ἀλλ' ἀνεπλήρου αὐτὸν ἐν τῇ διαλέκτοις, καὶ οὐχὶ εἰς πάσας τὰς λέξεις. Εἶπον δέ τιες (10) καὶ ὅτι ἐν τῇ Φοινικικῇ ἡ προφορὰ τοῦ Σεῖν ἦν ἡ τοῦ Ξ. Ἀλλ' ἂν ἀληθεύῃ τοῦτο διὰ τὴν ἐβραϊκὴν (ἐν ἣ τὸ σχῆμα αὐτοῦ ἦν 7) ἦν πιθανῶς μόνον διαφθορὰ ἐν αὐτῇ τῆς ἀρχικῆς φοινικικῆς προφορᾶς. Ἄν ὁμῶς ἀληθῶς καὶ παρὰ Φοίνιξι, καίτοι κατέχον τὴν τοῦ Ἑλληνικοῦ Ζ θέσιν, καὶ ἔχον τὸ σχῆμα αὐτοῦ, ἐπροφέρετο Ξ, τότε ἀνάγκη νὰ ζητηθῇ διὰ τὴν Φοινικικὴν ἄλλο γράμμα ἐκφράζον τὸν φθόγγον Ζ, καὶ ἴσως νὰ ἐκλάβωμεν ὡς τοιοῦτο τὸ Ζάδ⁽¹⁸⁾, εἰς δὲ τὸ Σαμέχ⁽¹⁹⁾, τὸ κατέχον ἐν τῇ Φοινικικῇ ἀλφαβήτῳ τὴν θέσιν ἔχει τὸ Ξ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ, ν' ἀποδώσωμεν ἄλλην σημασίαν.

Τὸ Χέτ ἡ Ἐθ⁽⁸⁾ ἦν καὶ αὐτὸ παρὰ Φοίνιξι σύμφωνον, τὸ δὲ τὴν αὐτὴν θέσιν καὶ τὸ αὐτὸ σχεδὸν σχῆμα ἔχον ἐν τῇ Ἑλληνικῇ ἀλφαβήτῳ ἐμφαίνει, ἐν μὲν ταῖς ἀρχαιοτέραις ἐπιγραφαῖς, ταῖς Ἰωνικαῖς μάλιστα, τὴν δασεῖαν, καὶ δασύνει προσέτι τὸ Π καὶ Κ εἰς Φ καὶ Χ· ἐν δ' αἰολοδωρικαῖς τισι, καὶ μεταγενεστέρως ἐν πάσαις, δηλοῖ τὸ μακρὸν Ἡτα.

Τὸ Τέθ⁽⁹⁾ μετετέθη ἀμέσως ἐκ τοῦ Φοινικικοῦ εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν καὶ μετὰ τοῦ αὐτοῦ σχήματος, δι' ὃ καὶ ἀπαντᾷται εἰς τὰς ἀρχαιοτάτας ἐπιγραφάς, χωρὶς οὐδαμοῦ ν' ἀντικαθιστᾷ αὐτὸ τὸ Τ μετὰ δασείας.

(10) Gesen.—Bæckh, Staatshh. d. Ath. II, 386.—Bullmann, gr. ampl. II, 12, 376.

Κάφ, Λαμμέδ, Μέμ καὶ Νοὺν⁽¹¹⁻¹⁴⁾ εἰσι προφανῶς Κάππα, Λάμδα, Μο καὶ Νο, κατ' ὄνομα, κατὰ θέσιν καὶ κατὰ σχῆμα.

Τὸ δὲ Σαμέχ⁽¹⁵⁾ ἔχει κατὰ πολὺ τὸ σχῆμα τοῦ Ξ, ὅπερ ἀνέκαθεν κατεῖχε τὴν θέσιν ταύτην ἐν τῷ Ἑλληνικῷ ἀλφαβήτῳ, διότι ἐμφαίνει ἐν τοῖς ἀριθμοῖς τὸν μεταξὺ τοῦ Ν καὶ τοῦ Ο, τὸν 60. Τὸ ὄνομα ὅμως αὐτοῦ ὁμοιάζει μᾶλλον τῷ τοῦ Σίγμα, ἂν ἀληθῶς φοινικιστὶ ἐπροφέρετο Σαμέχ, καὶ οὐχὶ ἴσως Ξαμέχ. Διὰ τοῦτο οἱ ἐκλαμβάνοντες τὸ Σαὶν⁽¹⁶⁾ ὡς Ξ, ἐξοβελισθὲν ἐκ τῆς ἀρχαίας αὐτοῦ θέσεως ὅτε τὸ ἀλφάβητον μετέβη εἰς τὴν Ἑλλάδα, λέγουσι τὸ Σαμέχ Σίγμα, τὸ δὲ τὴν θέσιν τοῦ Σίγμα, τὴν 21^{ην}, κατέχον Schin θεωροῦσιν ὡς παχύ τι σίγμα, ἤτοι Sch. Οὕτω λοιπόν, ἀποβάλλοντες τὸ Ξ ἀπὸ τοῦ πρώτου Ἑλληνικοῦ ἀλφαβήτου, πρεσβεύουσιν ὅτι δὲν εἰσῆλθῃ αὐτὸ ἀμέσως ἀπὸ τοῦ Φοινικικοῦ, ἀλλ' ὅτι ἐγράφετο κατ' ἀρχαίαν ἀναλελυμένως, ὡς καὶ ἀπαντᾷται τῷ ὄντι ἐν ἀρχαίαις ἐπιγραφαῖς γεγραμμένον Χς ἢ Κς. Ἀλλ' ἐν ἑτι ἀρχαιότεραις ἐνιαχοῦ(11) εὕρηται καὶ ὡς ἓν μόνον γράμμα γεγραμμένον. Ὡστε τὸ πιθανώτερόν ἐστιν ὅτι τὸ Ξ διετήρησεν ἐν τῷ Ἑλληνικῷ ἀλφαβήτῳ τὸ σχῆμα καὶ τὴν θέσιν, ἴσως καὶ κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον τὸν φθόγον τοῦ Φοινικικοῦ γράμματος· τὸ Φοινικικὸν ὅμως ὄνομα τοῦ γράμματος, μετὰ τοῦ ἐν τῇ Ἑβραϊκῇ διατηρηθέντος ἐτέρου σχήματος αὐτοῦ, □, μετέβη εἰς τὸ Ἑλληνικὸν ἀλφάβητον εἰς τὴν θέσιν τοῦ Σίγμα.

Τὸ Φέ, καὶ Ἑβραϊστὶ (ψιλῶς) πέ⁽¹⁷⁾, ἦν τὸ Ἑλληνικὸν ΠϜ.

Τὸ Ζάδ⁽¹⁸⁾, ὡς τὸ ὄνομα ἐμφαίνει, πρέπει νὰ ἐπροφέρετο ὁμοίως πῶς τῷ Ἑλληνικῷ Ζ, καὶ θὰ ἦτον τοῦτο, ἀπὸ τῆς

(11) Bæckh, C. I. G. N. 37, 39. 1194, 1195. κτλ.

18^{ης} εἰς τὴν 7^{ην} θέσιν μετατεθέν, ἄν, καθ' ἣν εἶπομεν γνώ-
 μιν τινῶν, τὸ Σαῖν⁽⁷⁾ ἐπροφέρετο τῷ ὄντι ὡς Ξ. Ἀλλ' ἄν,
 ὡς πιστεύομεν, τὸ Σαῖν ἦν τὸ Ζ, τότε τὸ Ζὰδ ἦν πιθανῶς
 παρὰ Ζ, ὡς περίπου τὸ Γαλλικὸν J ἢ G (Γαλλικὸν ἢ
 Ἰταλικὸν) πρὸ e καὶ i· ἐπὶ δὲ τῆς μεταβάσεως τοῦ Φοι-
 νικικοῦ ἀλφαβήτου εἰς τὴν Ἑλλάδα, διετηρήθη ἐν ἐκ τῶν
 δύο γραμμάτων, ἀναλόγως τῆς ἐκασταχοῦ προφορᾶς, εἰς
 τὴν 7^{ην} θέσιν, τοῦ ἄλλου ἀποβληθέντος ἐκ τῆς 18^{ης} ὡς
 περιττοῦ. Οὕτως εἰς τὴν κυρίως Ἑλλάδα, διετηρήθη τὸ
 Σαῖν(Z), ὅπερ καὶ 7 δύναται ἐν τοῖς ἀριθμοῖς, ἀποβληθέν-
 τος παντάπασι τοῦ Ζὰδ ὡς ξένου εἰς τὴν ἐθνικὴν προφο-
 ράν· παρὰ δὲ τοῖς παχύτερον προφέρουσι Λατίνοις, ἢ τοῖς
 παρ' ὧν οὗτοι ἔλαβον τὰ γράμματα κατ' ἀρχάς, ἀπεβλήθη
 μὲν τὸ Σαῖν, (τὸ Ζ), ὡς ξένον εἰς τὴν προφορὰν αὐτῶν,
 διετηρήθη δὲ καὶ μετετέθη εἰς τὴν 7^{ην} θέσιν τὸ ὑπ' αὐτῶν
 ὡς παρὰ τοῖς Φοίνιξι προφερόμενον Ζὰδ, μετὰ τοῦ σχήμα-
 τος ρ ἢ ρ, μεταποιηθέντος ἐκ τοῦ Φοινικικοῦ 𐤏 καὶ τοῦ
 Ἑβραϊκοῦ ׀, καὶ τοῦτο ἐγένετο πρὶν εἶναι τὰ γράμματα
 παρ' Ἑλλησι χρησιμεύσωσιν εἰς ἀριθμητικὰ σημεῖα, διότι
 ἐν τοῖς ἀριθμοῖς εἰς τὴν 18^{ην} θέσιν δὲν ὑπάρχει τὸ Ζὰδ.
 Ἐν δὲ τῇ Λατινικῇ τὸ Σαῖν ἢ Ζ, ἀραιρεθὲν ὡς ἄχρηστον,
 ὅτε μετὰ ταῦτα, πρὸς ἑκφρασιν ξένων φηόγγων, καὶ ἰδίως
 τῶν καθαρῶς Ἑλληνικῶν, προσελήφθη πάλιν εἰς τὸ ἀλφά-
 βητον, ἥδη ἐντελῶς κατηρτισμένον, κατετάχθη ὡς ἔσχα-
 τον εἰς τὸ τέλος αὐτοῦ.

Τὸ Κὶδφ⁽¹⁹⁾ κατέχει ἐν τῷ Φοινικικῷ ἀλφαβήτῳ μετὰ τοῦ
 Ζὰδ θέσιν μεταξὺ τοῦ Πὲ καὶ Resch, εἰς ἣν ἐν τῷ Ἑλλη-
 νικῷ οὐδὲν γράμμα παρεμβάλλεται· ἀλλ' οὐχ οὕτω καὶ ἐν
 τοῖς ἀριθμοῖς· διότι εἰς τὴν σειρὰν αὐτῶν, μεταξὺ τοῦ Π,
 δυναμένου 80, καὶ τοῦ Ρ, δυναμένου 100, παρεμπίπτει τὸ

φ, δυνάμενον 90, τὸ αὐτὸ σχεδὸν ἔχον σχῆμα τῷ Φοινικῷ, ὥστε προφανές ἐστ.ν ὅτι καὶ τοῦτο μετέβη μετὰ τῶν λοιπῶν Φοινικικῶν γραμμάτων εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ ἐκ τῆς Ἑλλάδος καὶ παρὰ Λατίνοις, ὅπου ἐπίσης παρέμεινεν εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν καὶ μετὰ τοῦ αὐτοῦ σχήματος. Προσέτι δ' οἱ γραμματικοὶ διετήρησαν καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ *Κόππα*, διάφορον τοῦ *Κάππα*, ὅσον τὸ Φοινικικὸν *Κὸφ* διαφέρει τοῦ *Κάφ*, καὶ ἡ γλῶσσα καὶ παράγωγος αὐτοῦ εἶχε λέξιν, τὸ *Κοππατίας*(12). Τέλος δ' ἐπιγραφαὶ Ἑλληνικαὶ ἐκ τῶν ἀρχαιοτέρων, ἀλλὰ μὴ Ἰωνικαί, ἔχουσι καὶ αὐτὸ τὸ γράμμα φ, ἐκρράζον τὸν φθόγγον τοῦ κ, ἀλλὰ συνυπάρχον μετὰ τοῦ κ, ὥστε οὐχὶ ἀπιθάνως τὰ δύο σχήματα ἐξέφραζον τὰς ἐν τῇ γλώσσῃ πάντοτε διατηρηθείσας δύο προφορὰς τοῦ κ, τὸ μὲν φ τὴν τραχυτέραν πρὸ τῶν Α, Ο καὶ τῶν συμφώνων, τὸ δὲ κ τὴν ἀπαλωτέραν καὶ ὑγροτέραν πρὸ τῶν φθόγγων Ε καὶ Ι.

Τὸ δὲ *Sch*in⁽²¹⁾ κατεῖχε τὴν θέσιν τοῦ Σίγματος. Πιθανὸν ὅμως φαίνεται ὅτι ἡ προφορὰ αὐτοῦ διέφερε κατὰ τι τῆς Ἑλληνικῆς προφορᾶς τοῦ Σ, καὶ εἶχε τὴν παχυτέραν τοῦ Γερμανικοῦ *Sch*, ἣν καὶ τὴν σήμερον ἐνιαχοῦ τῆς στερεᾶς Ἑλλάδος ἔχει παρὰ τῷ λαῷ τὸ Σίγμα. Τοιαύτην δέ, παχεῖαν προφοράν, φαίνεται ὅτι εἶχε καὶ τὸ πάλαι παρ' Αἰολοδωριεῦσι, παρ' οἷς καὶ ἄλλο ὄνομα ἔφερεν ἀντὶ τοῦ ἐν τῇ λοιπῇ Ἑλλάδι, καλούμενον οὐχὶ Σίγμα ἀλλὰ Σάν, (ἴσως *Schan*), κατὰ τὸ Φοινικικὸν *Schin*. Οὕτω λέγει ὁ Ἀθηναῖος(13)· « Τὸ δὲ Σάν ἀντὶ τοῦ Σίγματος δωρικῶς εἰρήκασιν », καὶ ὁ σχολιαστὴς τοῦ Ἀριστοφάνους(14)· « Οἱ γὰρ

(12) Ἀριστοφ. Νεφ. στ. 23. Ἰδ. καὶ Σχολ. αὐτ.

(13) ΙΑ, 30.

(14) Εἰς Ἰππ. στ. 600.

Δωριεῖς τὸ σ σὰμ λέγουσι », εἰς δὲ συμμαρτυρεῖ καὶ ὁ Ἡρόδοτος (15). Τὴν δ' οὐχὶ λίαν Ἑλληνικὴν προφορὰν αὐτοῦ αἰσιττόμενος ὁ Πίνδαρος, καλεῖ αὐτὸ (16) *Σὰν κίβδαλον* ». Παρὰ τῶν Δωριέων δέ, κατ' Ἀριστόξενον (17), ἔλαβον τὴν λήν καὶ οἱ μουσικοί, διὰ τὸ μονοσύλλαβον πιθανῶς, καὶ διὰ τοῦτο παρὰ Δωριεῦσι τὸ πρῶτον καὶ κυρίως ἐκαλλιεργήθη ἡ μουσικὴ θεωρία, καὶ εἷς ἐκ τῶν μουσικῶν τόνων ἐλέγετο σάν. Καὶ οἱ ποιηταὶ δὲ πολλάκις ἀντὶ τοῦ σίγμα γράφουσιν ἐπιδεικτικῶς, ἢ διὰ τὸ μέτρον, τὸ ἥττον γνωστὸν σάν, ὡς Ἀχαιοὺς ὁ τραγικὸς ἐν Ὀμφάλῃ (18), συλλαβίζων τὸ ὄνομα τοῦ Διονύσου, λέγει· « ἐκ τοῦπέκεινα *Σὰν* τότ' *Οὐ* κηρύσσειτον ». Καί, κατὰ Πτολεμαῖον τὸν Παριανόν (19), τὸ ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ σοφιστοῦ Θρασυμάχου ἐπίγραμμα εἶχεν οὕτω·

α Τοῦνομα Θῆτα Ῥῶ Ἄλφα Σάν Ἰ Μῦ Ἄλφα Χι, Οὔ Σάν

Πατρίς Χαλκηδών, ἢ δὲ τέχνη σοφία »

Καὶ Καλλιὰς ὁ κωμικὸς (20) ἀριθμεῖ εἰς τὴν ὑπ' αὐτοῦ κληθεῖσαν γραμματικὴν τραγωδίαν, « *Πι*, Ῥῶ, τὸ *Σάν*, *Ταῦ* ».

Ἐκ τοῦ *Σάν* δὲ ἐσχηματίσθη καὶ ἡ λέξις *Σαμφόρας* (21), τῇ συνήθει τροπῇ τοῦ ν εἰς μ πρὸ τοῦ π. Φαίνεται δ' ὅτι τὸ σχῆμα τοῦ *Σάν* ἦν αὐτὸ τὸ τοῦ φοινικικοῦ *Schin*, ἀνεστραμμένου μόνον ἀπὸ *W* εἰς *M*. διότι τοῦτο εὔρηται ἀντὶ τοῦ *Σ* εἰς τὰς ἀρχαιοτάτας δωρικὰς ἐπιγραφάς. Μεταγενε-

(15) A, 139.

(16) Ἐν Ἀθῆν. Αὐτ.

(17) Αὐτ.

(18) Ἀθῆν. Αὐτ.

(19) Ἀθῆν. I, 81.

(20) Ἀθῆν. I, 79.

(21) Ἀριστοφ. Νεφ. 23. — Ἰππ. 600.

στέρωσ δ' ἀντικατέστησαν τοῦτο ἐν τῇ ὀρθογραφίᾳ τὰ δύο ΣΣ, καὶ οὐχὶ ἀπίθανα λέγουσιν οἱ ἐκλαμβάνοντες ὅτι οἱ ἀρχαῖοι Δωριεῖς πλὴν τοῦ Σάν εἶχον καὶ τὸ σίγμα (22). Ὅπου δὲ τῆς Ἑλλάδος ἦν συριστική καὶ οὐχὶ παχρεία ἡ προφορὰ τοῦ Σ, ἐκεῖ τὸ γράμμα τοῦτο εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν τοῦ Schin παραμεῖναν μετὰ τοῦ Ρ καὶ τοῦ Τ, καὶ 200 ἐν τοῖς ἀριθμοῖς δηλοῦν, μετὰ τοῦ αὐτοῦ, ἐπίσης σχήματος, πλὴν ὅτι ἐνιαχοῦ, καὶ μετὰ ταῦτα καὶ πανταχοῦ, ἤλλαξε διεύθυνσιν, ἀπὸ Μ εἰς Σ, ἔλαβε πρὸς ἀντιδιαστολὴν τὸ ὄνομα Σίγμα, πιθανῶς κατὰ τὸ Σαμέχ, οὗ ἡ προφορὰ ἦν ἴσως πῶς συγγενῆς πρὸς τὴν τοῦ Σ, καὶ ἐξέπεσε ταχέως ὡς Ξ ἐκ τοῦ ἀλφαβήτου τῶν μερῶν ἐν οἷς ψιλῶς ἐπροφέρετο τὸ Σ. Τὸ δὲ κυρίως Schin ἢ Σάν (τὸ παχὺ ἢ κίβδαλον), ἄχρηστον ὄν ἐν τῷ ἀλφαβήτῳ τούτῳ, ἐτάχθη ἔσχατον εἰς τὴν σειρὰν τῶν ἀριθμητικῶν γραμμάτων μετὰ τὴν συμπλήρωσιν αὐτῶν, ἐμφαίνον 900.

Τὸ τελευταῖον δὲ τῶν Φοινικικῶν γραμμάτων τῶν μεταβάντων εἰς τὴν Ἑλλάδα ἔπ' οὗτο *Taṣ* (22). Ἀλλ' ἴσως πρέπει νὰ συγκαταριθμήσωμεν αὐτοῖς ἀκόμη καὶ τὸ V, ὅπερ φαίνεται οὐδὲν ἄλλο ὄν ἢ τὸ F, τὸ Φοινικικὸν 7 ὡς φωνῆεν· διότι ἐπὶ νομισμάτων τῆς Καπύης ἀντὶ ΚΑΠΥ γράφεται ΚΑΠF (23), καὶ ἐν ἐπιγραφαῖς (24), αἱ δίρθογγοι αὐ καὶ εὐ εὑρηνται γεγραμμένοι AFY καὶ EFY, ἐξ οὗ εἰκάζεται ὅτι πρὶν ἢ εἰσαχθῇ τὸ Y μετὰ τῶν φωνηέντων, ἐξεφράζετο τοῦτο διὰ τοῦ F, καὶ περίπου *af* καὶ *ef* ἦν καὶ ἐν τῇ ἀπωτάτῃ ἀρχαιότητι ὡς καὶ σήμερον ἡ προφορὰ τῶν

(22) Fr. Lenormant, sur l'orig. de l'Alphabet Grec. Revue archéol. Oct. 1867 Avr. 1868.

(23) Eckhel, D. N. I. v. 110

(24) Bœckh, C. I. G.

διφθόγγων ἐκείνων. Ἄλλ' εἰς τὰ μέρη ἔνθα κατὰ διάλεκτον ὁ λεπτότερος φθόγγος τοῦ Υ ἐγένετο ἐπαισθητός, ἐκεῖ προσετέθη ὁ νέος οὗτος μετασχηματισμός τοῦ F, καὶ ἐτάχθη εἰς τὸ τέλος τῶν ἐκ Φοινίκης μετενεχθέντων γραμμάτων, δυνάμενον ἐν τοῖς ἀριθμοῖς 400, καὶ ἐξέλιπεν ἐκεῖ τὸ ἀρχικὸν τοῦ γράμματος τούτου σχῆμα (F), ἀντικαταστηθῆν καὶ ἐν αὐταῖς τοῖς διφθόγγοις ἐν αἷς διετήρει τὸν συμφωνικὸν φθόγγον, διὰ τοῦ Υ, ὡς καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ τὸ φωνῆεν u, ἐπίσης μετασχηματισμός δὲ τοῦ F, διατηρεῖ φωνὴν συμφώνου μεταξὺ φωνηέντων, καὶ γίνεται V.

Ἀναμφισβήτητον δὲ φαίνεται ὅτι τὰ πρῶτα παρ' Ἑλλήσιν ἐν χρήσει ὑπάρξαντα γράμματα ἦσαν ταῦτα τὰ Φοινικικά· καὶ ἐφαρμογὴν ἄλλων γραμμάτων πρὸ αὐτῶν οὔτε μνημεῖόν τι ἀποδεικνύει, οὔτε τις συγκριθεὶς μαρτυρεῖ, οὔτε ὡς πιθανὴν δυνάμεθα νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι ἂν ὑπῆρχεν ἤδη παρ' αὐτοῖς ἄλλη γραφὴ εἰρησίου, τὴν ῥιζικὴν αὐτῆς ἀλλὰ καὶ αὐτὴ τῆς Φοινικικῆς μένουσα βὰ καὶ διακρίσιμα κατὰ κτησις ἐδύνατο νὰ ἐπιβάλλῃ, οἷον, ὡς γνωστόν, ὑπὸ τῶν Φοινίκων οὐδέποτε ἔγινε· τὰ δ' ἐπὶ Ὀρείου « σήματα » οὐδὲν κωλύει νὰ ἦσαν, ὡς ὁ Δίκτυς πρεσβεύει (25), ἐκ τῶν Φοινικῶν καὶ αὐτά. Εἰσῆχθησαν δὲ ἐκ τῶν 22 γραμμάτων τὰ 21 (πλὴν τοῦ Ζίδ), μέιναντος ἀντὶ τοῦ Σαῖν εἰς τὴν διάλεκτον ἐξ ἧς ἠρύσθη ἡ Λατινικὴ· ἐν δ' ἐξ αὐτῶν, τὸ Baῦ, εἰσῆχθη ὑπὸ διπλοῦν σχῆμα, ὡς σύμφωνον F καὶ ὡς φωνῆεν Υ. Ὡστε περιεῖχε τὸ ἀρχικὸν Ἑλληνικὸν ἀλφάβητον τὰ ἐπόμενα γράμματα·

α β γ δ ε F ζ Η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ (υ).

Ἦσαν δὲ ταῦτα τὰ κυρίως Καδμεῖα γράμματα ἢ Φοινικεῖα, ὡς καλεῖ αὐτὰ ὁ Ἡρόδοτος, καὶ περὶ ὧν λέγει ὁ Συ-

(25) Συριαν ἐν Σχολ. εἰς Ἑρμ. γ.

ριανός (26). « Ἡ γοῦν Κάδμου Γραμματικὴ ἐπὶ τε τῶν Τρωϊκῶν ἠσκεῖτο, ὡς Δίκτυς ἐν ταῖς ἐφημερίσι φησί, καὶ μέχρι τῶν Εὐκλείδου τοῦ μετὰ ταῦτα ἄρξαντος διέμεινεν χρόνων ». Ἀλλὰ τὸ τέλος τῆς μαρτυρίας ταύτης δὲν ἐφαρμόζεται ἐπίσης εἰς ὅλα τὰ μέρη τῆς Ἑλλάδος, διότι πολυχρόν, μάλιστα ἐν Ἰωνικαῖς χώραις, καὶ πρὸ τοῦ Εὐκλείδου πάντα ταῦτα τὰ γράμματα δὲν ἦσαν ἐπίσης ἐν χρήσει.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Συμπλήρωσις τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀλφαβήτου.

Τὰ δ' ἐν τῷ Φοινικικῷ Ἀλφαβήτῳ μὴ ἀπαντῶμενα γράμματα προσετέθησαν ἑπειτα ἀλληλοδιαδόχως εἰς τὸ Ἑλληνικόν, ὡς γενικῶς μαρτυρεῖται καὶ ὡς ἐξάγεται καὶ ἐκ τῆς τελευταίας θέσεως ἣν κατέχουσιν ἐν ἀριθμοῖς, δυνάμενα 500-800.

Οὕτω τοῦ Φ ἡ εὕρεσις εἶδομεν ὅτι ἀπεδίδετο εἰς τὸν Παλαμήδην, ἰδόντα δὴθεν πετομένους γεράνους, ἐν ᾧ πρίν, τοῦτο, καὶ τὸ ἄλλο δασύ, Χ, ἐγράφοντο βεβαίως ΠΗ καὶ ΚΗ, ὡς καὶ ἀπαντῶνται εἰσέτι ἐν μεταγενεστέραις αἰολοδωρκαῖς ἐπιγραφαῖς.

Τὸ δὲ Ψ ἦν πιθανῶς ἔτι μεταγενέστερον, διότι πρὸ τῆς εἰσαγωγῆς αὐτοῦ ὅπου ἔλειπεν, ὁ φθόγγος αὐτοῦ ἐξεφράζετο διὰ τοῦ ΦΣ. Ἀπαντᾶται δὲ κατὰ πρῶτον εἰς αἰολο-

(26) Αὐτ.

ωρικάς τινας ἐπιγραφὰς ἀπὸ τῆς 45^{ης} Ὀλυμπιάδος, καὶ αἰθμηδὸν ἐξετάθη καὶ ἀλλαγῶ, μέχρις οὗ, μετὰ τὴν 94^{ην} Ὀλυμπιάδα, εἰσῆχθη καὶ εἰς τὰς Ἀθήνας. Ὡστε ἀπατῶνται λέγοντες οἱ Γραμματικοὶ ὅτι ὁ Κῶος Ἐπίχαρμος, περὶ Ὀλ. 65-70 εἰσήγαγε τοῦτο τὸ γράμμα, καὶ τὸ ἕτερον τῶν αἰπλῶν, τὸ Ξ.

Ὡς πρὸς τοῦτο, τὸ Ξ, εἶδομεν ὅτι εἰσῆχθη πιθανῶς κατ' εὐθείαν ἀπὸ τοῦ Φοινικικοῦ ἀλφάβητου, δι' ὃ καὶ ἐν τῷ ἐλληνικῷ ἔμεινε κατέχον τὴν ἀρχαίαν αὐτοῦ θέσιν, καὶ 60 δυνάμενον ἐν τοῖς ἀριθμοῖς, καὶ συνεχέστερον πολὺ τοῦ Ψ ἀπαντᾶται εἰς λίαν ἀρχαίας αἰολοδορικάς ἐπιγραφὰς καὶ αὐτό· εἰς τινὰ μέρη ὁμῶς, ἀποκρουόμενον ἴσως ὑπὸ τῆς προφορᾶς, δὲν εἰσεχώρησεν εἰμὴ πολὺ ἐξώρας, ὥς εἰς Ἀθήνας μετ' Ὀλ. 94, καὶ ἀντικαθιστᾶτο διὰ τῶν γραμμάτων ΧΣ.

Τὰ δὲ μακρά, τὸ Ἡτα καὶ τὸ Ὠμέγα λέγονται ἐφευρεθέντα ὑπὸ Σαμίωνίδου, περὶ Ὀλ. 56-78, εἰς Ἀθήνας δ' εἰσαχθέντα ὑπὸ τοῦ Σαμίου Καλλιστράτου ἐπὶ τῶν Πελοποννησιακῶν(1). Ἀλλὰ τὸ Η (Θ), ἀπαντᾶται ἤδη ὡς Ἡτα, ἢ μακρὸν Ε, ἀλλ' ἐνταυτῷ καὶ ὡς πνεῦμα δασύ, ἐν Θηραϊκαῖς ἐπιγραφαῖς, αἵτινες φαίνονται οὕσαι ἀρχαιότεραι καὶ αὐτῆς τῆς 56^{ης} Ὀλυμπιάδος, ἴσως δὲ καὶ τῆς 40^{ης}(2) (Ἰδ. Κατωτ. Σχ. 21)· καὶ πλὴν τούτου καὶ τὸ Ω εὐρίσκεται ἐπὶ Ἰωνικῶν ἐπιγραφῶν, αἵτινες θεωροῦνται ὡς οὐχὶ νεώτεραι τῆς 66^{ης} Ὀλυμπιάδος(3)· ὁ δὲ Κίρχοφ(4) εἰκά-

(1) Ἐρφορος, ἐν Σχολ. Venet. εἰς Ἰλ. Η, 185.—Ἀνδρῶν ἐν Φωτ.—Σουτδ. λ. Σαλμίων ὁ δῆμος.

(2) Ἰδ. Newton, discoveries, Πίν. 97 — Kirchhoff, Studien zur Gesch. d. griech. Alphabets. 2te Aufl. σ. 46

(3) Newton, discoveries, Πίν. 97. — Kirch. σ. 25,

(4) Σ. 45.

ζει· διὰ καὶ ἐν τῇ Θηραϊκῇ ἐπιγραφῇ, ἣν θεωρεῖ τῆς 40 Ὀλυμπιάδος ἀρχαιοτέραν, διακρίνεται ἴσως τὸ ω, γραφόμενον Θ, τοῦ ο καὶ ου, γραφόμενων Ο.

Εἰς τὴν Ἀττικὴν δέ, τὰ μακρὰ καὶ τὰ διπλᾶ εἰς δημοσίαν μὲν χρῆσιν εἰσῆχθησαν ἐπὶ Εὐκλείδου ἀρχοντος, ἐν Ὀλ. 94, 6', ἀλλ' εἰς ἰδιωτικὴν ἦσαν πολὺ πρὸ τούτου· διότι ἐν Ὀλ. 87 ὁ Ἀθηναῖος κωμικὸς ποιητὴς Καλλίας περιέγραφε διὰ στίχων τὸ Ψ καὶ τὸ Ω (5) οὕτω·

« Ὅρθῃ μακρὰ γραμμὴ ἔστιν· ἐκ ταύτης μέσης
μικρὰ παριστῶσ' ἑκατέρωθεν ὑπτία.
Ἐπειτα κύκλος, πόδας ἔχων βραχεῖς δύο ».

Ὁ αὐτὸς δ' ἐποίησε καὶ τὴν κληθεῖσαν γραμματικὴν τραγωδίαν (6), ἣτις περιεῖχε καὶ τὰ 24 γράμματα τοῦ ἀλφάβητου, ὡς σήμερον εἰπὲ γνωστά.

Ταῦτα λοιπὸν τὰ 24 γράμματα, περιλαμβάνοντα τὰ διπλᾶ καὶ τὰ μακρὰ, ἀποβλέποντα δὲ τὸ F καὶ τὸ ϑ, ἐκαλοῦντο Ἰωνικά.

Ἀττικά δέ, παλαιὰ ἢ ἐπιγώρτα, ἐλέγοντο ἐν Ἀττικῇ (7) τὰ πρὸ Εὐκλείδου ἐκεῖ ἐν χρήσει, ἥτοι τὰ στερούμενα τῶν δύο μακρῶν καὶ τῶν δύο διπλῶν, καὶ προσέτι τοῦ F καὶ τοῦ ϑ, ἔχοντα δὲ τὸ Η ὡς δασεῖαν.

Δωρικά δὲ γράμματα, κατὰ Σουΐδαν (8), ἦσαν τ' ἀποτελοῦντα τὸ παρὰ τοῖς Αἰολοδωριεῦσιν ἐν χρήσει ἀλφάβητον, ἔχον τὸ Η (δασύ, καὶ ἐνίοτε φωνῆεν), τὸ F καὶ τὸ ϑ, στερούμενον ὁμῶς (κατ' ἀρχὰς τοῦλάχιστον) τῶν δύο δασέων (Φ καὶ Χ), τοῦ διπλοῦ Ψ ἐνίοτε, καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον

(5) Ἀθην. 1; 80.

(6) Ἀθην. Ζ, 1. — Ἴδ. Clint. F. H. ad an. 432, 4, καὶ σ. 345.

(7) Δημοσθ. κ. Νεαίρ. — Πaus. Α, 2, 4. — Ἀρποκρ. — Ἡσύχ.

(8) Δ. Κορίαννος.

των μακρῶν Η καὶ Ω. Τὸ ἀλφάβητον τοῦτο σώζεται κεχα-
 γμένον δι' ἐλευθέρας χειρὸς (9) ἐπὶ ἐκπώματος εὐρεθέντος
 'Αγύλλα, τοῦ εἶδους ἃ ὁ 'Αθήναιος καλεῖ γραμματικὰ
 ἐκπώματα (10), καὶ περιλαμβάνει πάντα τὰ γνωστὰ γράμ-
 ατα, πλὴν μόνου τοῦ Ω· τὸ δὲ Η ἐμφαίνει τὴν δα-
 εῖαν· καὶ προσέτι περιέχει καὶ τὸ F καὶ τὸ ϕ. 'Επὶ δὲ τῶν
 λευρῶν τοῦ ἐκπώματος ἐγράφη συλλαβισμὸς πάντων
 τῶν συμρώνων, πλὴν τοῦ Δ, F, K, Λ, Ξ, P, μεθ' ὧν
 τῶν φωνηέντων, πλὴν τοῦ Ο, ὃν ὁμοῦς ὁ Λέψιος καὶ ὁ Μόμ-
 μτεν ἔκριναν ὡς βάσιν ἔχοντα τοὺς κανόνας τῆς τυρρηνι-
 κῆς γλώσσης (11).

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

(9) Lepsius, Inst. Rom. Vol. VIII, σ. 186. Fr. 24.

(10) IA, 30.

(11) Momms, Monatsber. d. Berl. Acad. 1360.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Ἀρχαιόταται ἐπιγραφαί, μέχρις Ὀλ. 80.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

Γραμμάτων σχῆμα (1).

Οἷα δὴποτε δὲ καὶ ἂν ᾗ ἡ ἐποχὴ τῆς πρώτης εἰσαγωγῆς τῆς γραφῆς εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὀλίγη φαίνεται ὅτι ἐγένετο αὐτῆς χρῆσις πρὸ τῶν Ὀλυμπιάδων εἰς δημοσίας ἐπιγραφάς, διότι οὐδὲν μνημεῖον ἐπιγραφικὸν σώζεται συνάμενον μετὰ τινος πιθανότητος ἂν ἀναχθῇ εἰς ἐκείνην τὴν ἀρχαιότητα. Καὶ μνημονεύεται μὲν ἡ Ἡλειακὴ ἐκεχειρία πρὸς πανηγυρισμὸν τῶν Ὀλυμπιακῶν ἀγώνων ὡς μίαν ἑκατονταετηρίδα πρὸ τῆς πρώτης Ὀλυμπιάδος ἐπιγραφεῖσα ἐπὶ τοῦ δίσκου τοῦ Ἰφίτου· ἀλλ' ἀληθέστερον φαίνεται ὅτι καὶ αὕτη ἐγράφη μετὰ τὴν ἀρχὴν τῶν Ὀλυμπιάδων (2). Ἀναφέρονται δὲ καὶ ἀρχαιόταται ἐπιγραφαὶ Βασιλέων ἐν Σπάρτῃ (3), καὶ συλλογαὶ χρησμῶν οὓς διετήρουν οἱ Βασιλεῖς (4),

(1) A. Kirchhoff, Studien zur Geschichte des griechischen Alphabets, 2te Aufl. Berlin 1867.

(2) Πaus. E, 20. — Πλούτ. Λυκ. A. — Müll. Dor. I, 130.

(3) Πλούτ. B. Ἀγῆσ. ΙΘ.

(4) Πλούτ. κ. Καλ. ΙΖ. — Ἡρόδ. ΣΤ, 57. — Müll. Dor. I, 131.

αὶ συγγραφεῖς μνημονεύουσιν ἄλλας παναρχαίους ἐπιγρά-
 ας· ἀλλ' αἱ πλεῖσται αὐτῶν εἰσὶ μεταγενέστερα ἐπινοή-
 ατα.

Περιεργοτάτη ἐπιγραφή εὑρεθεῖσα ἐν Λήμνῳ ἀποδίδοται
 ἀπὸ τοῦ ἐρμηνεύσαντος αὐτὴν Κ. Β. Ἀποστολίδου (4) εἰς
 τὸν ἡ' αἰῶνα π. Χ. Καὶ τὰ γράμματα μὲν αὐτῆς ἔχουσι
 τὸ σχῆμα τῶν ἀρχαιοτάτων ἐκ τῶν ἀπαντωμένων Ἑλλη-
 νικῶν, ἡ γλῶσσα δὲ τῆς ἐπιγραφῆς ἐστὶν οὐχὶ Ἑλλη-
 νική, ὁ δ' ἐκδότης ἐκλαμβάνει αὐτὴν ὡς Λυδοκαρικήν, ὅπερ
 θ' ἀπεδείκνυεν ὅτι ἡ γραφή ἐκ Φοινίκης μεταβᾶσα εἰς τὴν
 Ἑλλάδα διὰ Καρίας, Λυδίας καὶ ἄλλων μὴ Ἑλληνικῶν
 χωρῶν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, ἐγκατέμεινε καὶ ἐν ταύταις,
 κοινὴν ἐχούσαις αὐτὴν μετὰ τῶν Ἑλλήνων, καὶ δὴ χρω-
 μέναις αὐτῇ καὶ εἰς ἐπιγραφὰς ἀπὸ ταύτης τῆς ἐποχῆς, ἃν
 ὁ ἐκδότης, ὡς φαίνεται πιθανόν, ὀρθῶς ἐξετίμησε τοῦ μνη-
 μείου τὴν ἐποχὴν.

Τῶν δὲ διατηρουμένων Ἑλληνικῶν ἐπιγραφῶν οὐδεμία
 δύναται ν' ἀποδειχθῇ ἀναβαίνουσα ἐπέκεινα τῆς 40^{ης} Ὀλυμ-
 πιάδος. Τότε δὲ τὰ γράμματα ἦσαν ἤδη ποικίλου σχήμα-
 τος κατὰ τόπους, καὶ ὅσῳ ἀρχαιότερα, τόσῳ ἐμφερέστερα
 πρὸς τὰ Φοινικικὰ ἀρχαίτυπα.

Ἐξ ἀντιπαραθέσεως δὲ τῶν ἐπιγραφῶν ὅσαι μετὰ τινος
 βεβαιότητος δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς προγενέστεραι τῆς
 80^{ης} Ὀλυμπιάδος, καὶ ὧν αἱ ἀρχαιότεραι εἰσὶν αἱ αἰολο-
 δωρिकाί, δύναται νὰ ἐξαχθῇ τὸ ἐκασταχοῦ κατὰ τὴν ἐπο-
 χὴν ἐκείνην ἐν χρήσει ἀλφάβητον, καὶ τὰ διάφορα σχή-
 ματα τῶν γραμμάτων, κατατεταγμένα ἐν τῷ Πίνακι ὑπὸ
 σχ. 2.

(5) Essai d'interprétation de l'inscr. prehellénique de Lemnos, par
 le Dr. B. Apostolidés. Alexandrie d'Egypte, 1887.

Παρατηροῦμεν δ' ἐπ' αὐτοῦ τὰ ἐπόμενα·

α'. Ἐν Ἀττικῇ ὁ σχηματισμὸς τῆς πρώτης στήλης τοῦ Πίνακος διετηρήθη μέχρι τῆς 75^{ης} Ὀλυμπιάδος. Ἐκτοτε δ' εἰσεχώρησε βαθμηδὸν ὁ τῆς τελευταίας διὰ τὰ γράμματα α δ ε θ μ ν ο χ. Τὸ δὲ η⁽¹⁾ καὶ τὸ υ⁽¹⁾ εἰσὶ μοναδικὰ αὐτόθι καὶ πάνυ ἀρχαῖα, ὡς μοναδικόν ἐστι καὶ τὸ ρ⁽¹⁾.

β'. Ἐν Ἰωνίᾳ δὲ διετηρήθησαν τὰ αὐτὰ περίπου γράμματα ἀπὸ Σιμωνίδου μέχρι μετὰ τὰ Μακεδονικά.

γ'. Ὡς δὲ πρὸς τὰ δωρικὰ γράμματα, δὲν δύναται νὰ ταχθῇ ἐποχὴ ὠρισμένη· ἀλλ' ἐν γένει τὰ πρῶτα ἐν ἐκάστη στήλῃ εἰσὶ τ' ἀρχαιότερα, καὶ χωροῦσι βαθμηδὸν πρὸς τὰ νεώτερα· τινὰ ὅμως εἰσὶ καὶ μόνον διάφοροι σύγχρονοι σχηματισμοὶ τοῦ γράμματος, κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον κατὰ τόπους ὑπερισχύοντες. Ἐν ᾧ ὅμως σχῆμά τι ἦν που ἐν χρήσει, συγχρόνως τὸ ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ ἀπαρχαιωθέν, ἢ τὸ μεταγενεστέρως εἰς αὐτὸν εἰσαχθὲν ἦν ἀλλαγοῦ εὐχρηστον.

Εἰς τὰς Θηραϊκὰς δ' ἐπιγραφάς, αἵτινες καὶ χρονολογικῶς καὶ ἱστορικῶς εἰσὶν αἱ πλησιέσταται τῇ Φοινικικῇ γραφῇ, καὶ ἐπὶ τῶν ἀγγείων καὶ τῶν νομισμάτων τῆς Μεγάλης Ἑλλάδος, ἀπαντῶνται τὰ σχήματα τὰ μᾶλλον μακρυνόμενα τῶν κανονικῶν. Ἰδίως δὲ τὸ σχῆμα μ⁽¹⁾ ἀπαντᾷται εἰς ἐκείνας τῶν Αἰολοδωρικῶν ἐπιγραφῶν ἐν αἷς τὸ σ ἔχει σχῆμα σ⁽¹⁾, πρὸς ἀποφυγὴν συγχύσεως. Ὅπου δὲ τὸ ξ ἦν ξ⁽¹⁾, ὡς ἐν Ἑρμιόνη (6) ἐπὶ Κρησίλου, ἢ ξ⁽⁴⁾, ἐκεῖ τὸ χ ἦν χ⁽²⁾ ἢ χ⁽³⁾.

Ὡς ω δ' ἐκλαμβάνει τὸ Θ, οὐ μόνον ἐν Ἰωνικαῖς ἐπιγραφαῖς, ἀλλὰ καὶ ἐν Δωρικαῖς προσέτι, οἷον ἐν ταῖς Θη-

(6) O. I. G. n. 1145, 5.

ραϊκαῖς, ὁ Κ. Κιρχόφ (7), ὡς καὶ ἀλλαχοῦ (8) πρεσβεύει ὅτι
 εἰαχοῦ, οἷον ἐν Πάρῳ, τὸ ο ἐγράφετο Ω, τὸ δὲ ω ἐγρά-
 φετο Ο.

Τὸ δὲ σίγμα προσεικάζουσι «βοστρύχῳ εἰλιγμένῳ» ὁ
 Ἰϋριπίδης, καὶ «σκυθικῷ τόξῳ» ὁ Ἀγάθων, πιθανῶς ἕνεκα
 τοῦ ἐλικοειδοῦς αὐτοῦ σχήματος. Εἰς τὰς ἐκφράσεις δὲ ταύ-
 τας ἔτι ἐγγύτερον φαίνεται τὸ ἔχον καμπύλα τὰ σκέλη, ὡς
 σ⁽²⁾. ἀλλὰ τοῦτο ἦτο βεβαίως μετάπλασις τοῦ ἔχοντος αὐτὰ
 εὐθεία, ὡς σ⁽³⁾, διότι τοιαῦτα εἰσὶ καὶ τὰ τοῦ Φοινικικοῦ Schin.
 Ὁ τελευταῖος δ' οὗτος σχηματισμός, ὁ τῶν εὐθυγράμμων
 τεσσάρων σκελῶν σ⁽³⁾, εἰσαχθεὶς ἐν Ἀθήναις μόνον κατὰ
 τὴν μεταγενεστέραν ἐποχὴν, ὑπῆρχεν ἤδη ἐν Συρακούσαις
 ἐπὶ Ὀλ. 76 (9).

Ἐν γένει δὲ παρατηρητέον καὶ ὅτι ἕνεκα τῆς πολλῆς ἐπι-
 μιξίας καὶ τῶν συνεχῶν ἀναστατώσεων τῶν πληθυσμῶν,
 πολλάκις ἀπαντῶνται ἐπιγραφαὶ ἄλλαν μὲν τὴν διάλεκτον,
 ἀλλὰ ὁ ἔχουσαι τινῶν καὶ γραμμάτων τὰ σχήματα, οἷον
 Ἰωνικαὶ μετὰ τινων γραμμάτων αἰολοδορικῶν, ἢ Δωρικαὶ
 ἀναμειγμέναι Ἰωνισμοῖς.

(7) Stud. σ. 44.

(8) Σ. 56.

(9) C. I. G. Ἀρ. 16.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

Ὅρθογραφία τῶν ἐπιγραφῶν πρὸ Ὁλ. 80.

Καὶ ἡ χρῆσις δέ τινων ἐκ τῶν γραμμάτων τούτων διέφερε κατὰ τόπους ἐπὶ τοῦ πλείστου τῆς ἐποχῆς ταύτης. Οὕτω·

Α. Ἐν Ἀττικῇ, 1. Τὸ F ἦν, ἀφ' οἷου σώζονται γραφῆς μνημεῖα, ἄγνωστον.

2. Τὸ Θ καὶ μετὰ ταῦτα Η, ἐμφαίνει μέχρι τέλους τῆς ἐποχῆς τὴν δασεῖαν· οἷον ΘΟΔΟΙ (Σχ. 12). Ἐνίοτε ὁμοῦ παραμελεῖται· οἷον, ΕΟΡΤΙΟΣ (1). Τὸ δὲ Ἡ τα ἐκφράζεται διὰ τοῦ Ε, καὶ ἐπομένως τὸ η διὰ τοῦ ΕΙ.

3. Τὸ Ν μένει συνήθως ἀτρέπτον ἐντὸς τῆς αὐτῆς λέξεως πρὸ τοῦ Β, Γ, Κ, Μ, Π, Φ, Χ· οἷον, λανβάνειν (2), Κλεόνδροτος (3), Ἐγχός (Σχ. 12), Ἰσκαῦται (4), Συμμαχία (5), Λανπτρεύς (6), Σουφέρμιος (7).

4. Ἀντὶ τοῦ Ξ γράρεται οὐχὶ ΚΞ ἀλλὰ ΧΞ, ὅπερ ἀποδεικνύει ὅτι τὸ Χ ἦν πολὺ ἀρχαιότερον τοῦ Ξ εἰς τὴν ἀττικὴν γραφὴν, καὶ προσέτι ὅτι τὸ Ξ ἐπροφέρετο δασύτερόν πως ἐν Ἀττικῇ (ἴσως ὡς esch περίπου), καὶ οὐχὶ ὡς ἐν τῇ κοινῇ γλώσσῃ. Διὰ τοῦτο Γρηγόριος ὁ Κορίνθιος, περὶ τῆς Αἰολικῆς διαλέκτου ὁμιλῶν, λέγει (8)· α Ἀντὶ δὲ τοῦ

(1) Rang. Ant. Hell. I, 8.

(2) C. I. 71.

(3) C. I. 169.

(4) Rang. 56.

(5) C. I. 73, b.

(6) R. 48.

(7) C. I. 165.

(8) §. 39.

κσ προφέρουσι, ξένος κσένος, καὶ ἀντὶ τοῦ ψ, πσ, Πέ-
λοψ, Πέλοπς », ἐννοῶν ὅτι ἡ προφορὰ αὕτη τῶν Αἰολέων
διέφερε κατὰ τι τῆς τῶν λοιπῶν Ἑλλήνων, καὶ ἰδίως, φαί-
νεται, τῆς τῶν Ἀθηναίων, ἣτις ἐκφράζεται διὰ τοῦ ΧΣ
καὶ ΦΣ. Παράδειγμα· Δέχσιππος (9)

5. Τὸ ρ δὲν ὑπάρχει εἰς τὸ ἀττικὸν ἀλφάβητον. Οὐχ
ἴσως ὁμοῦς εὐρέθησαν ἐν Ἀθήναις δύο ἐπιγραφαὶ ἔχουσαι
τὸ γράμμα τοῦτο, αἱ ὑπὸ σχ. 20,^α καὶ 20,^β ἡ μὲν δημο-
σιευθεῖσα ἐν τῇ Ἀρχαιολ. Ἐφημερίδι τῶν Ἀθηνῶν, ὑπ'
ἀριθ. 1131, ἐνθα λέγεται ὅτι ἔστιν ἐπιγεγραμμένη ἐπὶ « χεί-
λους τμήματος ἀγγείου πηλίνου μεγάλου », καὶ ὅτι εὐρέθη
ἐν ἔτει 1833 μεσημβρινῶς τοῦ Παρθενῶνος, ἡ δὲ ἐξα-
χθεῖσα ἐκ τοῦ ἡμερολογίου τοῦ Ῥόσς, καθ' ὃν εὐρέθη κατὰ
τὰ 1837 πρὸς τῷ Ἐρεχθείῳ « ἐπὶ στήθεσσι πώρου », ὡς λέ-
γει. Ὁ δὲ Κιρχόφ εὐρυῶς ἀνεγνώρισεν ὅτι ἀμφοτέρω εἰσὶ
τμήματα μιᾶς, ἣτις ἀπετέλει ἐξάματρον, οὕτως
[Ὁ δεινὰ ἀνέστη]κε(ν) Διὶ γλαυκῶπιϊ κοῦρη.

Ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ παράδειγμα ἐστὶ μοναδικόν, ἴσως ὁ ἀνα-
θεῖς, οὗ ἐλλείπει τὸ ὄνομα, ἦν ξένος τις Δωριεύς, χρώμε-
νος τῷ ἰδίῳ ἀλφαβήτῳ, ὡς βλέπομεν τοῦτο ἐν σχήμ. 25.

6. Τὸ Ψ γράφεται διὰ ΦΣ· οἶον, Ὀφρσιάδης (10). Ὀφρ-
σιος (11).

7. Τὸ Ω γράφεται Ο, καὶ ἐπομένως τὸ ω γράφεται ΟΙ.
οἶον, ΘΟΔΟΙ (Σχ. 12).

8. Ἡ δίφθογγος ΕΙ γράφεται συνήθως μὲν οὕτως, ἐνίοτε
δὲ καὶ μόνον Ε, μάλιστα δ' εἰς τὰς καταλήξεις τῶν ἀπα-
ρεμφάτων, ἔνεκα τοῦ ἀρχικοῦ αὐτῶν τύπου, οἶον, γρέ-

(9) R. 14.

(10) Kirchhoff, Studien d. Griech. Alphab. σ. 70.

(11) R. 8. 24

ρεν (12), προσέτι ἔνθα παράγεται ἐκ συναιρέσεως δύο ε· οἶον, ἐχορήγε (13), πόλεις (14), καὶ ἐν γένει ἔνθα τὸ ι δὲν ἦν ἀρχικὸν γράμμα· οἶον, ὄφελόμενα (15), διαχειρίζουσι (16).

9. Ἡ δίφθογγος ΟΙ συνήθως μὲν γράσσεται οὕτως· εἰς τινας δὲ σπανίας λέξεις καὶ Ο· οἶον, (Σχ. 11) ἐπόησε (17).

10. Ἡ δίφθογγος ΟΥ γράσσεται Ο· ὅπερ ἐν τῷ ἀρχαίῳ ἀλφειήτῳ καὶ ἐλέγετο ου, ὡς ἐν Καλλίᾳ τῷ κωμικῷ, ὅστις ἐν τῇ γραμματικῇ τραγωδίᾳ ἀπαριθμεῖ οὕτω τὰ γράμματα· «*υῷ, ξῷ, τὸ οῷ, πῷ, ρῷ, τὸ σάν, ταῷ, ὅ παρόν*». Ἦν δὲ τὸ χωρίον τοῦτο τρίμετρος ἰαμβικός, καὶ ἐπομένως ἡ τετάρτη συλλαβὴ μακρά, ἡ οῷ, ὡς γράσσεται. Οὕτω καὶ ἐν τῷ προμνημονευθέντι (18) ἐπιγράμματι περὶ Θρασυμάχου τὸ ο λέγεται ου. Καὶ παρὰ Πλουτάρχῳ δέ, ἐν τῷ περὶ ἀδολεσχίας (19), «*Οὐ μέγα*» σημαίνει Ο. καὶ τὸ αὐτὸ καταφαίνεται ἐκ τοῦ ἀνεκδότου τούτου ὃ διηγείται ὁ Σουΐδης (20)· «*Μεταπεμπόμενον δὲ Λιονύσου, καὶ ἀξιοῦντος διὰ γραμμῶν ἐλθεῖν, Φιλόξενος ἀντιγράφειν μὲν οὐκ ἔγνω· λαβὼν δὲ τὸ βιβλίον τὸ Ο στοιχεῖον ἔγραψε μόνον πολλάκις ἐν αὐτῷ, διὰ τοῦτον δηλώσας ὅτι τὴν παράκλησιν διωθεῖται*». Ὁμοίως δὲ καὶ ἐν Ἠσυχίῳ μνημονεύεται ἡ Βοιωτικὴ λέξις «*Ὀπίττομαι*», οὐδὲν ἄλλο οὔσα ἢ «*οὐ πείθομαι*»· ὡς καὶ παρ' ἡμῖν ὅχι ἐκ τοῦ ἀρχαιοτάτου Ο ἔμεινε λεγόμενον ἀντὶ τοῦ οὔχι. Παραδείγματα δὲ

(12) R. 192.

(13) R. 54.

(14) R. 80.

(15) R. 118, στ. 7.

(16) Αὔτ. στ. 19.

(17) R. 26.

(18) Μέρ. Α, Κεφ. Γ. περὶ τοῦ σάν, σ. 37.

(19) σ. 39.

(20) Λ. Φιλόξενος.

οὔ Ο γραφομένου ἀντὶ τοῦ ου παρέχουσι κατὰ τὰς κατα-
 ῥαφάς· οἷον Σινέο (21), Ἐνιάλο (22). Εἰς τινὰς λέξεις ὁμοίως
 γράφεται ΟΥ ἢ δίφθογγος, οἷον εἰς τὰς λέξεις ΟΥτος,
 ΟΥτου (23) καὶ ΟΥΚ, ὅπερ, ὡς φαίνεται, ἐν Ἀττικῇ δὲν
 γράφετο διὰ μόνου τοῦ Ο, ὡς ἐν Δωρικοῖς χώραις.

Β. Ἦν δὲ καὶ ἡ Ἰωνικὴ ὀρθογραφία ἡ αὐτή, πλην ὅτι
 εἶχεν, ἄρ' ὅτου καὶ σῶζονται ἐπιγραφικὰ μνημεῖα αὐτῆς, τὰ
 μακρὰ (Η καὶ Ω) καὶ τὰ διπλᾶ (Ξ καὶ Ψ). Ἀπαξ δ' ἀπαν-
 τᾶται καὶ τὸ F ἐν Δήλῳ εἰς τὴν λέξιν ΑΦΥΤΟ (24)· ἀλλ'
 ἦν ἡ ἐπιγραφή ἐκείνη δωρική, καθ' ὃ θεωρική, καὶ ἀφιέρωμα
 τῶν Ναξίων. Ὁμοίως δὲ καὶ τὸ ρ ἀπαντᾶται εἰς μόνον δύο
 ἐπιγραφὰς κεχαραγμένας περὶ τὴν 45^{ην}, ὡς φαίνεται, Ὀλυμ-
 πιάδῃ ἐπὶ τινος κολοσσοῦ ἐν Νουβίᾳ (25). Ἀλλ' οἱ χαρά-
 ξαντες τὰς ἐπιγραφὰς ταύτας φαίνεται ὅτι ἦσαν Ῥόδιοι,
 οἵτινες, καὶ τριχρῆσιν ποιούμενοι τοῦ Ἰωνικοῦ ἀλφάβητου,
 οὐχ ἥττον ὁμοίως, καθ' ὃ Δωριεῖς, διατηροῦν ἴσως καὶ ἴχνη
 τῶν ἀρχαίων αὐτῶν γραμμάτων (26).

Γ. Ἐν δὲ ταῖς ἀρχαιοτάταις Αἰολοδωρικοῖς ἐπιγραφαῖς,
 πλην τῶν διαλεκτικῶν παραλλαγῶν ὅσας διδάσκει ἡ γραμ-
 ματική, παρατηροῦνται καὶ τὰ ἀκόλουθα.

1. Τὸ F ἦν κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον ἐν χρήσει εἰς
 τὰς αἰολικὰς καὶ δωρικὰς χώρας, συμφώνως πρὸς τὴν το-
 πικὴν προφορὰν ἐκάστης. Κατὰ Τρύφωνα (27)· « Προστί-

(21) R. 5.

(22) R. 6.

(23) R. 28.

(24) C. I. 10.

(25) C. I. 5126. — Lepsius, gr. 515.

(26) Kirchhoff, Stud. d. gr. Alph. p. 32.

(27) Πάθ. Λέξ. § 11.

θεται δὲ καὶ τὸ Δίγαμμα παρὰ τοῖς Ἰωσι καὶ Δωριεῦσι καὶ Λάκωσιν, οἷον ἄναξ Φάναξ, Ἑλένα Φελένα. Προστίθεασι δὲ τοῖς ἀπὸ φωνηέντων ἀρχομένοις· ἄπαξ δὲ καὶ παρ' Ἀλκαίῳ τὸ ῥῆξις καὶ Φρῆξις εἴρηται». Καὶ ὅτι μὲν τὸ «παρ' Ἰωσι» κατὰ λάθος ἐγγράφη, ἀντὶ τοῦ «παρ' αἰολεῦσιν», ἔστι πρόδηλον, διότι ἐξ ἐναντίας οἱ Ἰωνες οὐδεμίαν ἐποιοῦντο χρῆσιν τοῦ γράμματος τούτου, ὅπερ συνήθως μάλιστα ἐκαλεῖτο αἰολικὸν Δίγαμμα. Λαμβάνουσι δ' ἐν ταῖς ἐπιγραφαῖς αὐτὸ ὡς ἀρχικὸν γράμμα ἐκ τῶν ἀπὸ φωνήεντος ἀρχομένων λέξεων μάλιστα αἱ φιλούμεναι· κατὰ τοὺς Γραμματικούς ὅμως οὐκ ὀλίγαι καὶ τῶν δασυνομένων, οἷον Ἑλένη, ἔθεν· καὶ καθ' Ἡσύχιον Γάλι= ἄλις, Βέδος= ἔδος, Γέματα= εἶματα (τὰ ἐνδύματα), βεκάς= ἐκάς, γέγκαλον= ἐκκλον, γεκαθὰ= ἐκοῦσα, γένρου= ἐλοῦ, γέλαν= ἔλην (θέρμην). Κατὰ διαλέκτους δὲ ἀντικαθίσταται τὸ F, ἢ ὀρθότερον ἡ δασεῖα, καὶ διὰ τοῦ Σ, ὡς σέλας ἐκ τοῦ ἔλη, καὶ λατινιστὶ sex= ἔξ, salio ἐκ τοῦ ἄλομαι κλ.

Ἐν γένει δὲ πρέπει νὰ ἐκλαμβάνωνται ὡς δεχόμεναι τὸ δίγαμμα, δηλαδή ὡς κατὰ διαλέκτους δυνάμεναι νὰ τραχύνωσι τὸ φωνῆεν μέχρι συμφώνου

α' ὅσαι λέξεις ἐν Ὀμήρῳ καὶ τοῖς Αἰολεῦσι ποιηταῖς Πινδάρῳ, Ἀλκαίῳ, Ἀλκιμαῖνι, Σαπφοῖ, ἀπὸ φωνήεντος ἀρχόμεναι καὶ μετὰ φωνῆεν ἐπόμεναι ἀπετέλουν χασμωδίαν, διότι ἐν αὐταῖς παρεμπίπτον τὸ Δίγαμμα, ἐκώλυε τὴν ἐκθλιψιν τοῦ προηγουμένου φωνήεντος. Ἐν δὲ τοῖς πρώτοις τακτικοῖς χειρογράφοις τοῦ Ὀμήρου, τοῖς εἰς τοὺς ἔπειτα χρόνους περισωθεῖσι, καθ' ὃ γενομένοις ἐν Ἀθήναις, παρελείφθη τὸ F, ὡς ἄχρηστος καὶ ἀκατάληπτος τοῖς ἀντιγραφεῦσιν ὀρθογραφικὴ ιδιοτροπία. Εἰσὶ δὲ τοιαῦτα λέξεις, ὡς

παρδείγματι, Ἄναξ (« Ἀτρείδης τε ἄναξ ἀνδρῶν » καὶ ἐν Ἀλκιμῶνι « ἐγὼν γε ἄνασσα » καὶ ἐν Ἡσυχίῳ, Ἰάντας, ὅθεν καὶ τὰ κύρια ὀνόματα Βαραξίβουλος, Εὐρυάνασσα), ἀπαντώμενον καὶ ἐν ἐπιγραφαῖς (28) Φάναξ. Ὁμοίως ἔπος (« Τί σε ἔπος φύγει ἔρκος ὀδόντων »), ὡς καὶ ἐν ἐπιγραφῇ Ἡλείων ἀπαντᾷ Φέπος (29), ἴσως ἀρ-αιότερον Φέρπος, γενόμενον λατινιστὶ Verbum. Εἰς τὴν αὐτὴν δ' ἐπιγραφὴν ὑπάρχει καὶ ἡ λέξις Φάργον (ἔργον), ἀπαντωμένη ἐπίσης ἐν χατμωδίᾳ παρ' Ἀλκαίῳ « ὑπὸ ἔργον ».

β'. Τὸ δίγαμμα ὑποτίθεται ὅτι ἐδέχοντο καὶ ἐκεῖναι τῶν λέξεων εἰς τὴν ἀρχήν, ὅσαι ἐν τοῖς στίχοις τῶν αὐτῶν ποιητῶν δι' αὐτοῦ ἐπανώρθουν τὸ μέτρον, ὡς ἐν Ὀμήρῳ (30) « ἀρνύμενος ἦν τε ψυχὴν », ὅπου ἡ βραχεῖα συλλαβὴ τοῦ θά ἡδύνατο μετὰ τῆς ἐπομένης ἦν ἢ ἀποτελέσει σπονδεῖον μόνον ἂν αὕτη ἦτορ ἀπὸ συμφώνου, ἢ τοῦ ὡς συμφώνου προφερομένου F. Ὁμοίως καὶ ἐν τῷ στίχῳ (31) « Μᾶλλον ἀποτρύνω καὶ οἱ μένος, ἢ καὶ ἔνα γίνῃ μακρά, ἀπαιτεῖ ἐπόμενον σύμφωνον. Ἀλλὰ σκόπεως δεῖται ἂν ἴσως ἐν τοῖς παρδείγμασι τούτοις, ὡς καὶ ἐν τοῖς ἀνωτέρω δοθεῖσι δασυνομένων λέξεων, ἣν τὸ δίγαμμα, ἀντικαθιστῶν τὴν δασεῖαν παρὰ τοῖς ψιλωταῖς Αἰολεῦσιν, ἢ ἣν μᾶλλον αὐτὴ ἢ δασεῖα παχυνομένη μέχρι σχεδὸν τοῦ φθόγγου Γ ἢ Β, ἢ ἀποτελοῦσα τὸ σύμφωνον.

γ'. Ὡς τὸ F ἐπιδεχόμεναι πρέπει νὰ θεωρῶνται καὶ αἱ λέξεις αἱ ἔχουσαι αὐτὸ ἐν γλώσσαις αἵτινες πηγάζουσιν ἐκ

(28) R. 317.

(29) C. I. 11.

(30) Ὀδυσ. Α, 5.

(31) Ὀδυσ. Α, 89.

τῆς ἐλληνικῆς, οἷον *Oĩros* = *Vinum*, οἶκος = *Vicus*, ἔργον ἄργον = (Γερμ. *Werk Wark*).

δ'. Πρὸ τοῦ Ρ λαμβάνουσι τὸ F οὐ μόνον ἡ λέξις ῥή-
ξις (32), ἀλλὰ καὶ πολλὰ ἄλλα, οἷον τὰ αἰολικὰ βρόδον,
βρίζα, βρήτωρ (= Λατίν. *orator*), βράκος, Φράτρα (= ῥή-
τρα) (Σχ. 34), τὸ λατινικὸν *Frigus* ἐκ τοῦ ῥίγος· ὥστε
πιθανῶς καὶ ἡ ἐπὶ τοῦ ἀρχικοῦ ρ τιθεμένη δασεῖα οὐδὲν
ἄλλο ἦν ἢ τοῦτο τὸ δίγαμμα, ἴσως ἐν ταῖς μὴ αἰολικαῖς
διαλέκτοις δασύτερόν πως προφερόμενον.

ε'. Καὶ πρὸ τοῦ Λ δὲ καὶ τοῦ Ν φαίνεται ὅτι ἐνίοτε ἐδέ-
χοντο ἐν ἀρχῇ αἱ λέξεις τὸ F, οἷον· *χλαῖνα*, *χλιαρός*,
γλίσχρος, (ἴσως ὀλίγος), *γνόφος*, *γνόω* κλ., ὡς καὶ ἐν τῇ
σημερινῇ γλώσσῃ, *γλάρος*, *γλυπτόνω*, *γνέθω*, *γνέφω*.
Ἐν ἐπιγραφαῖς ὁμῶς παραδειγματὰ δὲν σώζονται τῆς τοιαύ-
της προσθήκης τοῦ F, ἢς ἐπιμέλως ἢ εἰς ἄλλας φωνὰς
μετάπτωσις φαίνεται ὅτι ἦν ἐξ ἀρχαιοτέρας ἐποχῆς ἐν τῇ
γλώσσῃ.

στ'. Καὶ μεταξὺ δὲ τῶν συλλαβῶν παρενετίθετο ἐνίοτε
τὸ F, 1^{ον} μεταξὺ φωνηέντων, ἀραιροῦν τὴν χασμωδίαν,
οἷον *αῆρ*, *αὐήρ* (καὶ παρ' ἡμῖν *ἀγέρας*), *δῖος*, λατινιστὶ
divus· καὶ ἐν ἐπιγραφαῖς *ΔιFi* (33), ἐξ Ὀλυμπίας· *Tλα-
σίαFo* (Σχ. 7) ἐκ Κερκύρας. 2^{ον} πρὸ, ἢ μεταξὺ συμφώνων,
ἢ μετ' αὐτά, τραχύνον τὴν προφορὰν· οἷον *δαλός*, *δαΥλός*·
κέκραγα, *κραΥγή*· *ἴσον*, *ρίσγον*, καθ' Ἡσύχιον. Προσέτι
γαμβρός· *μεσημβρία*, καὶ εἰς τὴν λατινικὴν, *morBus*.
SylVa. Ἐν ἐπιγραφαῖς δὲ *ἩρFαοίοις*, *πρόξενFος* (Σχ.
34), ὅθεν προέκυψε καὶ ὁ αἰολικὸς ἀναδιπλασιασμός τινῶν
γραμμαμάτων, τοῦ ν, ὡς *ξέννος*, *κλεινός*, *φαιεντός*, καὶ ἐκ

(32) Ἰδ. ἄνωτ. Τρύφων, Σημ. 27.

(33) C. I. 29.

τύτων τὰ Ἰωνικὰ ξεῖνος, κλεινὸς κτλ. τοῦ ρ ὡς θερό-
πων (34), καὶ ἐνίοτε καὶ τοῦ Λ.

ζ'. Τὸ F ἀπαντᾶται καὶ ἀντὶ φωνήεντος, τοῦ Υ, ἐπὶ νο-
μισματος ἐν τῇ λέξει ΚΑΠF ἀντὶ Καπύ(η) (35).

2. Τὸ δὲ Z ἐνιαχοῦ διχλεκτικῶς ἐπροφέρετο καὶ ἐγρά-
φτο ΣΔ, ὡς φέρ' εἰπεῖν τὸ δωρικὸν μελίσδεσθαι ἐν Θεο-
κρίτῳ· σπανίως δ' ἀντικαθίστατο καὶ διὰ τοῦ ἀπλοῦ Δ, ὡς
ἐν τῷ Δεύς, ἀντὶ Ζεύς, καθ' Ἑσύχιον, καὶ Δάγκλη ἀντὶ
Ζάγκλη, ἐπὶ νομισμάτων. Ἀλλαχοῦ δέ, ἐπὶ Βοιωτικῶν
ιδίως ἐπιγραφῶν, ἀντὶ τοῦ Z γράφονται εἰς τινὰς λέξεις ΔΔ,
οἷον γραμματίδδοντος ἀντὶ γραμματίζοντος, τοῦ ἀλλαχοῦ
γραμματούοντος.

3. Τὸ δὲ Η, καὶ κατὰ τὴν ἐτέραν αὐτοῦ μορφήν (Σχ. 2⁽²⁾),
ἀπαντᾶται ἐν ταῖς ἐπιγραφαῖς

α'. ὡς δασεῖα· καὶ δὴ

1^{ον} εἰς τὴν ἀρχὴν τῶν δασυνομένων λέξεων, οἷον Ηυιοῦ,
(Σχ. 7), Ηκαρῶν (36). Εἰς τὰς Αἰολικὰς ὅμως ἐπιγραφὰς
ἔλειπε τὸ σημεῖον τοῦτο ὡς δασεῖα, διότι οἱ Αἰολεῖς ἦσαν
ψιλωταὶ (37), καὶ ἔλεγον ἀμέρα, ἑσπέρα, ἄγριος, ὡς λέ-
γομεν ἡμεῖς σήμερον· καὶ ἐν ἐπιγραφαῖς Ἑκατον (Σχ. 33,
στ. 2) ἐν Ἡλείᾳ, Ἱππομέδων (38) ἐν Ἀργεῖ. 2^{ον} Ἀπαξ
δ' εὗρηται τὸ σημεῖον Η ὡς δασεῖα διατηρούμενον καὶ ἐντὸς
συνθέτου λέξεως, ΕΝΗΘΔΙΑ (Σχ. 48, στ. 17), ἀλλ' ἡ
ἐπιγραφή ἐκείνη ἦν χρόνων μεταγενεστέρων, τῆς ἐποχῆς
τοῦ Ἀττικοῦ Ἠρώδου, καὶ μίμησις μόνον, ἴσως οὐχὶ ἀκρι-
βής, τῆς ἀρχαίας ὀρθογραφίας. 3^{ον} Εἰς τὸ Κ καὶ Π προστι-

(34) Ἐτωμ. Gud. 413, 48.

(35) Erkhel, D. N. I. 110.

(36) C. I. 16.

(37) Gramm. Vatic. ed. Greg. Lips.

(38) C. I. 2.

θέμενον τὸ σημεῖον Η παρίστα τὰ γράμματα Χ καὶ Φ, ἀνέ-
καθεν μὲν, ὡς φαίνεται, παρὰ πᾶσι τοῖς Ἑλλησιν, ἀλλ' ἀπὸ
τῶν χρόνων ἀρ' ὧν σώζονται ἐπιγραφαί, μόνον παρ' Αἰολο-
δωριεῦσι, καὶ παρὰ τούτοις σπανίως, οἷον ἐν ἐπιγραφαῖς
Θήρας· Ἀρχηγέτας (Σχ. 21), δελπής (39), Πηιδιππί-
δας (40), Ἰαροπῆών (41), καὶ ἐν ἐπιγραφῇ Μήλου (Σχ. 23)
ἐκπῆντρο, ἀμεμπής, ἐπευκτόμενος, γρόπῃων. Ἀπᾶς
δ' ἀπαντᾷται ἐν Θήρα (42) καὶ ρΗ ἀντὶ ΚΗ ἢ Χ, ἐν τῇ
λέξει Θαρόμαχος. Ἐν τούτοις ὁμοῦς ἐν ἐπιγραφαῖς αἰολο-
δωρικαῖς ἄλλων μερῶν, αἵτινες φαίνονται οὐχ ἥττον ἀρ-
χιαί, ἀπαντῶνται τὰ γράμματα Φ καὶ Χ, οἷον ἐν Κερκύρα
(Σχ. 7), γρίλος ἐν Ἠλείᾳ (Σχ. 33) συμμαχία. 4^{ον} Μετὰ
τοῦ Τ δὲ τὸ Η, ἀποτελοῦν Θ οὐδαμοῦ καὶ οὐδέποτε εὑρη-
ται, ὡς ἐστὶν ἐπόμενον, διότι, ὡς εἶδομεν, τὸ Θ ἦν γράμμα
ἐκ τοῦ Φοινικικοῦ εἰς τὸ Ἑλλ. ἀλφάβητον ἀμέσως εἰσαχθέν,
εἰ καὶ ὑπάρχουσι γραμματικὰ τὰ ἐναντίον δοξάζοντες, ὡς
ἐστὶν ἐκ τῆς Διονυσίου τοῦ Θρακίᾳ, λέγων (43) αἱ ἡμεῖς
ἂν ἤθελοι γράψαι λέξιν ἔχουσαν τὴν ἐκφώνησιν τοῦ Θ,
ἔγραφοι ἀντὶ τοῦ Θ τὸ Τ, καὶ πρὸς τοῦτο ἐτίθεσαν τὸ
παρ' αὐτοῖς σημεῖον τῆς δασείας, ἐνδεικνύμενοι ὅτι τοῦτο
οὐκ ἔστι Τ ἀλλὰ Θ τῇ ἐκφωνήσει. Ἀντὶ δὲ τῆς ἐκφω-
νήσεως τοῦ Φ ἔγραφοι τὸ Π, προστιθέντες, ὡς προσίρη-
ται, τὸ παρ' αὐτοῖς σημεῖον τῆς δασείας· ἀντὶ δὲ τῆς τοῦ
Χ ἐκφωνήσεως, τὸ κ ἔγραφοι, τὸ σημεῖον τῆς δασείας
προστιθέντες. (Ἦν δὲ) τὸ παλαιὸν σύμβολον τῆς δασείας

(39) Bœckh, Berl. Acad. 1836. Σ. 41 ἐπ. Θηραϊκ. ἐπιγρ. 5.

(40) Αἴτ. 12.

(41) Αἴτ. 17.

(42) Michaelis ἐν Annali dell' inst. di Roma, 1861. Tac. d'agg. R, 3, 4.

(43) Bekk. Anecd. II, Σ. 780.

τὸ παρ' ἡμῖν *rōn* Η. Καὶ ἀλλαχοῦ (44)· « *Eŷρηται δὲ οὐχ ὕφ' ἐνὸς ἅπαντα (τὰ γράμματα)· ὕστερον γὰρ ἐπεροήθησαν τὰ δασέα καὶ τὰ διπλᾶ. Πρὶν γὰρ ταῦτα ἐπινοηθῆναι, τοῖς ἐναντίοις ἐχρῶντο, οἷον εἰ ἤθελον χ ποιῆσαι, ἐποίουν κ καὶ ε (γρ. η ἢ ᾿), εἰ δὲ Θ, ἐποίουν τε, εἰ δὲ ρ, πάλιν ὁμοίως π καὶ δασεῖαν, ὡς *rōn* Ῥωμαῖοι ». Καὶ ὁ Priscianus δὲ ταῦτά πρεσβεύει (45)· « *Adspiratio quoque ante omnes vocales poni potest, post consonnantes vero quatuor tantummodo, more antiquorum græccrum, C, T, P, R* ». Καὶ ὁ M. Victorinus (46)· « *Græci sequebantur sonum tantummodo litterarum θ, ϕ, χ, priusquam a Simonide invenirentur; exprimebant juxta τ et juxta π et κ adsprirationis notam Η ponendo* ». Καὶ ὁ Πλίνιος δὲ τ' αὐτὰ αἰνίττεται λέγων (47)· « *Veteres græcas (litt.) fuisse easdem pæne, quæ nunc sunt Latinæ, indicio erit Delphica tabula antiqui æris . . . cum inscriptione latine: Λατινιστάτης Τιταμενοῦ Ἀθηναίου Κόρη καὶ Ἀθηναῖ βεβλήος Ἀθηναίης ἐνέθηκεν. Ἄλλ' εἰς τὴν ἀπάτην ταύτην περιέπεσαν οἱ Γραμματικοὶ ἐκ τῆς προληψεως ὅτι πάντα τὰ δασέα καὶ τὰ διπλᾶ ἔλειπον ἀπὸ τοῦ πρώτου Ἑλληνικοῦ ἀλφαβήτου ὡς ἔλειπον καὶ ἀπὸ τοῦ Λατινικοῦ. Τὸ Θ ὅμως, τὸ ἐκ Φοινίκης μεταβάν εἰς τὴν Ἑλληνικήν, δὲν μετέβη καὶ εἰς τὴν Λατινικήν, διότι ἐκείνη ἐπτερεῖτο παντάπασι τοῦ φθόγγου αὐτοῦ.**

6'. Ἀπαντᾷται δὲ τὸ Η κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἐν Αἰολοδωρικαῖς ἐπιγραφαῖς, μάλιστα κατὰ τὴν ἀρχαιοτέραν αὐτοῦ μορφήν, κεκλεισμένον ἄνω καὶ κάτω (Σχ. 2⁽²⁾) εἰς πα-

(44) Σ. 781.

(45) De num. litter. σ. 542.

(46) σ. 2469.

(47) VII, 58. Ἱδ. C. I. Σ. 6.

ράττασιν τοῦ φωνήεντος Η(τα), ἐν ᾧ πολλάκις ἐν ταῖς αὐταῖς ἐπιγραφαῖς ἐμφαίνει καὶ τὴν δασεῖαν, καὶ ἐν ᾧ καὶ αὐτὸ τὸ Ἦτα ἐν αὐταῖς πάλιν ταύταις ἐμφαίνεται καὶ διὰ τοῦ ἀπλοῦ Ε. Οὕτως ἐν Σχ. 21, ἐν μὲν τῇ λέξει ἈρκΗαρέτας τὸ Η εἶναι δασεῖα, ἐν δὲ τῇ λέξει ΠροκλΗς εἶναι μακρόν Ἦτα, καὶ ἐν τῇ λέξει Ρηκσάνωρ, τὸ Ἦτα παρίσταται διὰ τοῦ Ε. Καὶ ἐν ἐπιγραφῇ δὲ τῆς Μιλήτου(48) οὕτως ἐχούσῃ· «(Ἐρ)μησιάνραξ ἡμέας ἀνέθηκε», ἡ δευτέρα συλλαβὴ τῆς πρώτης λέξεως καὶ ἡ πρώτη τῆς δευτέρας ἔχουσι τὸ η γεγραμμένον διὰ τοῦ κλειστοῦ Η, ἐν δὲ τῇ λέξει ἀνέθηκε γράφεται διὰ τοῦ Ε.

γ'. Πρὸς ἀποφυγὴν συγχύσεως ἐπομένως εἰσῆλθῃ, φαίνεται, καὶ ἕτερόν τι σχῆμα, τὸ Η· καὶ ὅπου μὲν τὸ Η ἐνέφαινε, τὸ μακρόν φωνῆεν, ἐκεῖ τὸ Η ἦν δασεῖα, ὅπου δὲ δασεῖα ἦν τὸ Η, ἐκεῖ τὸ Η, τιθέμενον πρὸ τοῦ Ε, ἐχαρακτήριζεν αὐτὸ ὡς μακρόν. Τοῦ πρώτου παράδειγμα ἔχομεν Μεγαρικὴν τινὰ ἐπιγραφὴν (49), ἐποχῆς μὲν ῥωμαϊκῆς, ἀλλὰ προφανῶς ἀντιγεγραμμένην ἐκ πολὺ ἀρχαιοτέρας, τῶν μηδικῶν χρόνων, ἐν ᾗ ἀναγινώσκονται ΗΕΛΛΑΔΙ. ΗΙΕΜΕΝΟΙ. ΗΑΓΝΑΣ. Τὴν δ' ἑτέραν χρῆσιν ἀπαντῶμεν ἐν ἀρχαίᾳ ἐπιγραφῇ τῶν Θεσπιῶν (50), ἐν ᾗ ἀναγινώσκεται ΠΡΟΚΛΗΕΣ.

4. Τὸ δὲ Ν μένει, ὡς εἰς τὰς Ἀττικὰς ἐπιγραφάς, ἀμετάβολον πρὸ τῶν Β, Γ, Κ, Λ, Μ, Π, Φ, Χ.

5. Τὰ δὲ διπλᾶ Ξ καὶ Ψ γράρονται ἐν ταῖς Λιολοδωρικαῖς ἐπιγραφαῖς κατ' ἀρχάς καὶ ἐνιαχοῦ ΚΣ καὶ ΠΣ, οἷον ἐν Θηραϊκῇ ἐπιγραφῇ (Σχ. 21) Ρηκσάνωρ· ἐν ἐπιγραφῇ τῆς

(48) C. I. 39.

(49) C. I. 1051.

(50) Rang. 3. 6.

Μήλου (Σχ. 23), δέκσαι· ἐν ἐτέρᾳ Θηραϊκῇ (51), Ποσὶν· ἐν Ἀργολικῇ (52) Πέλοπος. Ἐνέφαινε δ' ἡ τοιαύτη γραφή τὴν διαφορὰν τῆς προφορᾶς τῶν γραμμάτων τούτων παρ' Αἰολοδωριεῦσι καὶ παρ' Ἀθηναίοις. Ἀφ' οὗ ὅμως καὶ οἱ Αἰολοδωριεῖς παρεδέχθησαν τὸ Φ καὶ τὸ Χ, τότε ἤρξαντο καὶ αὐτοὶ γράφοντες, καὶ ἴσως καὶ προφέροντες ΧΣ, ΦΣ, ὡς ἐν Ὀρχομενῷ (53), Δίχσωνι· ἐν Θήβαις (54), εἶχε· ἐν Γερνόνθραις (Σχ. 8) Φάναχ(ς, ἂν ὅμως τὸ Χ ἐνταῦθα δὲν εἶναι Ξ.

Πολλαχοῦ ὅμως καὶ πολὺ πρὸ τῆς 90^{ης} Ὀλυμιάδος, ἀπ' αὐτῆς τῆς 40^{ης}, εὐρίσκονται εἰς Αἰολοδωρικὰς γώρας εἰσηγμένα καὶ τὰ διπλᾶ, τοῦλάχιστον βεβαίως τὸ Ξ, ὡς ἐν Κερκύρᾳ (Σχ. 7), καὶ ἐν Πετιλίᾳ (Σχ. 38) Πρόξενος. Ἐν Οἰανθείᾳ δέ, πρὸ τῆς 80^{ης} Ὀλυμιάδος, ψεύδεα (55).

6. Τὸ δὲ Σ, διατηρήσαν πολλὰ πρὸ τῆς Ἑλλάδος τὸ τρισκελές αὐτοῦ σημεῖον καὶ ἱκανὸν χρόνον ἀφ' οὗ ἐν Ἀθήναις ἐκασθε τὸ τετρασκελές Σ, ἐν πολλαῖς τῶν αἰολοδωρικῶν ἐπιγραφῶν, ταῖς ἀρχαιοτέραις μάλιστα, ἀλλ' ἐνίοτε καὶ νεωτέραις, διπλασιάζεται, κυρίως πρὸ τοῦ Τ, οἷον Ἀρισστεύων, ἐν Θίσβῃ (56), Ἀρισστόδαμος, Φασσ(τυόχου), Ἀρισστογείτων, Τελέστας, (57)· καὶ ἐν νεωτέραις Βοιωτικαῖς, ἔσσωσαν, Ἀρισστογράφης (58). Ἐτι δέ, σπανίως, καὶ πρὸ τοῦ Κ, ὡς Ἀσκαληπτιάδης (59). Ἐδήλου δὲ πιθανῶς ὁ ἀνα-

(51) Bæekh. 10.

(52) C. I. 17.

(53) R. 331.

(54) C. I. 25.

(55) R. 356^b.

(56) R. 31.

(57) C. I. 13. 20. 25. 166.

(58) C. I. 1608. 1638.

(59) C. I. 1571.

διπλασιασμός ἐπιχώριόν τινα ἰδιοτροπίαν τῆς προφορᾶς, ἴσως παχύτητά τινα, ὡς τὸ Sch, ἐκφράζουσιν τὸν ἀρχαῖον φθόγγον τοῦ Σάν.

7. Τὸ δὲ ϕ εἶδομεν ὅτι ἀνέκαθεν συνυπῆρχεν εἰς τὸ ἀλφά-
βητον μετὰ τοῦ Κ, καὶ ἀπαντᾷται παρὰ Δωριεῦσι, παρ' Ἀρ-
γείοις διὰ τὴν γειτνίασιν, παρὰ Κορινθίοις καὶ τοῖς ἀποί-
κοις, τιθέμενον κυρίως πρὸ τοῦ Ο, οἷον *Μάληρος*, ἐν Θή-
ραι (60), ἐν ᾧ ἐν τῇ αὐτῇ ἐπιγραφῇ, *Προκλήης Πάρων*,
ἐν Κορίνθῳ (61), καὶ ἐν τῇ αὐτῇ ἐπιγραφῇ *Ἀλκί· φορι-*
θόθεν, ἐν Κορινθιακῇ ἐπιγραφῇ (62), καὶ ϕ Ο ἐπὶ πάντων
τῶν Κορινθιακῶν νομισμάτων· *Λυφοδόρκας* ἐν ἐπιγραφῇ,
ἥτις ἐν Ἀθήναις μὲν εὑρέθη, ἀλλ' ὡς φαίνεται δι' Ἀρ-
γείους καὶ ὑπ' Ἀργείων ἐχάραχθη (63). Ἐνίοτε ὁμοίως τὸ ϕ
ἀπαντᾷται καὶ πρὸ τοῦ Υ, καὶ πρὸ συμφώνου, ἀλλὰ πρὸ
πάντων ἐν τῇ Μεγάλῃ Ἑλλάδι, ὡς πρὸ τοῦ Ρ, ἐν ϕ R ἐπὶ
τῶν νομισμάτων τῆς Κερκυρας· πρὸ τοῦ Τ, ἐν *Ἡρότωρ*
ἐπὶ ἀργείῳ πρὸ τοῦ Λ, ἐν *ϕ Ιετίο*, ἐπίσης ἐπὶ ἀργεῖον τοῦ
Οὐολκίου (64)· πρὸ τοῦ Υ καὶ Ν ἐν *ϕύρορ*, ὁμοίως (65).

8. Ἡ δὲ τοῦ ΓΗ καὶ ΚΗ παράστασις ἀπαντᾷται εἰσέτι
ἐνίοτε εἰς τὰς ἀρχαιοτάτας τῶν ἐπιγραφῶν, ὡς ἀνωτέρω
ἐρρέθη.

9. Τὸ Ψ δέ, παρίστατο διὰ τοῦ ΠΣ, ὅτε τὸ Ξ διὰ τοῦ ΚΣ.
Ἄν δὲ πανταχοῦ εἰσῆχθη συγχρόνως μετὰ τούτου δὲν μαρ-
τυρεῖται βεβαίως, διότι ἐστὶ γράμμα ἱκανῶς σπάνιον ἐν
τῇ γλώσσῃ, καὶ ἐν πολλαῖς ἐλληνικαῖς χώραις, ἐν αἷς τὸ

(60) Rang. 1.

(61) C. I. 7.

(62) C. I. 26.

(63) C. I. 166.

(64) C. I. 7381.

(65) C. I. 7611.

ἀπαντᾶται, ἄγνωστον ἂν αὐτὸ κατὰ τύχην δὲν εὐρίσκηται, ἢ διότι ἐλλείπει ἐκ τοῦ ἀλφαβήτου. Ἀπίθανον δὲ δὲν φαίνεται νὰ εἰσῆχθῃ πρῶτον τὸ Ξ, καθ' ὃ ὑπάρχον, ὡς εἴπομεν, ἐν τῷ φοινικικῷ ἀλφαβήτῳ ὡς Σαῖν.

10. Τὸ Ω δὲ παρίσταται διὰ τοῦ Ο κατὰ πᾶσαν ταύτην τὴν ἐποχὴν, καὶ ἐκεῖ προσέτι ἔνθα διὰ τὸ ἦτα ὑπάρχει ἰδιαίτερον σημεῖον, τὸ Η. Εἵπομεν δ' ἄνωτέρω ὅτι ὁ Κ. Κιρχόφ (66) ὑποπεύει τὴν ὑπαρξίν διακρίσεως ἐνιαχοῦ μεταξὺ τοῦ ο καὶ ω, ὡς ἐν Μήλῳ, ἔνθα φαίνεται γραφόμενον τὸ μὲν ο C, τὸ δὲ δὲ ω, Ο (67), ἐν Θήρᾳ, ἔνθα ὑπολαμβάνει τὸ Ω γραφόμενον Θ (68), καί, τὸ πάντων παραδοξότερον, ἐν Πάρῳ, καὶ Θάσσῳ ἔνθα τὸ μὲν ο ἐκλαμβάνει γραφόμενον Ω, τὸ δὲ ω, Ο. Ἀλλὰ τὸ τελευταῖον τοῦλάχιστον τοῦτο δὲν στηρίζεται ἐπὶ τοσοῦτον ἀναμφισβητήτων διδομένων, ὥστε νὰ γίνῃ δεκτὸν ἄνευ περαιτέρω καὶ σαφεστέρων ἀποδείξεων. Παράδειγμα δ' ἐστὶ ἀλλαχοῦ τὸ Θ ἐνέφαινεν ἐπίσης τὸ ο καὶ τὸ ω, ἔστω ἢ ὑπὸ σχ. 28 ἐν Ἀθηναίς εὐρεθεῖσα Ἀργεῖα ἐπιγραφή.

11. Πολλάκις δ' ἐν ταῖς ἀρχαιοτάταις ἐπιγραφαῖς τὰ διπλᾶ σύμφωνα γράφονται ἀπλᾶ, οἷον ἐν Ἡλείᾳ (69), ἀλάλοις, ἀλ', ἐγραμένῳ· ἐν Θήρᾳ (70), θαρυπτόλεμος, ἐν Λακεδαιμόνι, ἐπὶ τῶν Μηδικῶν (Σχ. 43), Ἀπόλωνι.

12. Ἡ δὲ δίφθογγος ΑΥ γράφεται πολλάκις, μάλιστα παρ' Αἰολεῦσι ΑFY, ἥτοι ἔχει τὸ δίγαμμα ὑπὸ τὴν διπλῇν αὐτοῦ μορφήν, εἰς ἔμγραφον τῆς συμφωνικῆς προφορᾶς ἣν καὶ σήμερον ἔχει ἐν τῷ συνδυασμῷ τούτῳ. Οὕτως ἐν Ὀρχο-

(66) Studien, Σ. 44. 56.

(67) R. 2227-2234.

(68) Rang. 1.

(69) C. I. 11.

(70) Bæckh. Θηρ. 16.

μενῶ (71), *Τραγαφυδοί*· ἐν ἐπιγραφῇ Δήλου, γραφείσῃ ὅμως, ὡς φαίνεται, ὑπὸ Ναξίων (72), *αφυτοῦ*. Ἀπαξ δ' ἐν ἐπιγραφῇ Λοκρικῇ (73) γράφεται καὶ ἀπλῶς ΑΦ ἐν τῇ λέξει *ΝαΦπακτίων*, ἐν ᾧ ἐν τῇ αὐτῇ ἐπιγραφῇ ἡ αὐτὴ λέξις 19^α γράφεται ὡς συνήθως ΑΥ.

Πιθανὸν δ' ὅτι αὐτόθι καὶ ἡ ΕΥ δίφθογγος ἐγράφετο ΕFY· ἀλλὰ παράδειγμα τούτου δὲν διεσώθη ἐν ταῖς αὐταῖς ἐπιγραφαῖς. Νομίζω ὅμως ὅτι παρέχει τοιοῦτο ἡ ὑπὸ Σχ. 8 ἐπιγραφὴ εἰς τὸν στ. 3, ὃν ἀλλαχοῦ (74) εἶχον ἀναγνώσει *Τεβύκιος*, ὄνομα ἀνύπαρκτον, ὡς καὶ τότε ἀνεγνώριζον, ἤδη δὲ φρονῶ διορθωτέον κατὰ σχ. 9, καὶ ἀναγνωστέον *ΤεFῶκρος*.

13. Αἱ δὲ λοιπαὶ δίφθογγοι ἐγράφοντο πλήρεις καὶ παρ' Ἀττικοῖς. Τινὲς δ' ὀρθογραφικαὶ ἰδιοτροπίαι, ὡς τῆς ΕΙ ἀντὶ Η, τοῦ Υ ἀντὶ ΟΙ, ἀνήκουσιν εἰς διάλεκτον, καὶ περὶ τούτων κατωτέρω λέγομεν ἰσχυρότερον.

Οὐ γὰρ πάλαι ὡς πάλαι συνηθῶς ἐγράφετο Ο, ἐν δὲ τισὶ λέξεσιν, ὡς ἐν ΟΥΤΟΣ, ΟΥΚ, εἶχεν ἀμφοτέρω τὰ φωνήεντα. Εἰς Ἰωνικὰς δὲ τινὰς νήσους ἐγράφετο εἰς τὰς καταλήξεις τῆς γενικῆς, καὶ διαλεκτικῶς, ὡς φαίνεται, ἐπροφέρετο Ω (75).

(71) C. I. 1583, κτλ.

(72) C. I. 10.

(73) Οἰκονομίδης, Λοκρ. ἐπιγραφὴ, ἐν Ἀθῆν. 1869, στ. 40.

(74) Rang. 317.

(75) Πλάτ. Πρωταγ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

"Ἑλξη καὶ τρόπος Γραφῆς.

Ὡς ἀρχαιοτάται τῶν ἐν Ἀθήναις ἐπιγραφῶν μνημονεύονται οἱ Σολώνιοι, πιθανῶς δὲ καὶ οἱ Δρακόντιοι (1) νόμοι, γεγραμμένοι ἐπὶ ξύλου, εἰς κύρβεις ἢ ἄξοντας, καὶ διατηρούμενοι ἐν τῇ Ἀκροπόλει, ἔθεν ὁ Ἐφιάλτης ἐπὶ Περικλέους μετεκόμισεν αὐτοὺς εἰς τὴν ἀγοράν. Εἶδον δ' αὐτούς, διεφθαρμένους ἤδη, ἐν τῷ Πρυτανείῳ ὁ Πλούταρχος (2) καὶ ὁ Πausanίας (3)· ὁ δὲ Πολυδεύκης μνημονεύει χαλκῶν ἀξόνων, ὥστε φαίνεται ὅτι, πρὶν ἢ φθαρῶσιν, εἶχον χαραχθῆ ἐπὶ στερεᾷ ὕλης, ὡς ἐπὶ λευκοῦ λίθου σώζεται ἀντιγεγραμμένος ὁ προμνημονευθεὶς τοῦ Δράκοντος περὶ Ἑρετῶν. Ἀλλαχοῦ δὲ τῆς Ἑλλάδος μνημονεύονται καὶ ἀρχαιοτάται πολλοὶ, ἰδίως ἐπὶ μετάλων γεγραμμένοι (4)· ἀλλὰ τὸ ἱστορικὸν αὐτῶν κύρος δύναται ν' ἀμφισβητηθῇ.

Ἐπὶ μεταλλίνων ὁμῶς πετάλοις σώζονται τινες ἐπιγραφαὶ ἐκ τῶν ἀρχαιοτάτων, ὡς ἐπὶ χαλκῆς πλακὸς ἡ ἐπιγραφή τῆς Πετιλίας, ἐν Σχήμ. 33· ἡ ῥήτρα τῶν Ἡλείων, ἐν Σχήμ. 34· ἡ συνθήκη τῶν Οἰανθέων (5)· καὶ ἐν γένει ἐν τοῖς ἀρχαιοτάτοις χρόνοις οὕτως ἐγράφοντο αἱ διεθνεῖς συνθήκαι, καὶ ἀνηρτῶντο εἰς τοὺς τοίχους τῶν ναῶν, τιθέμεναι ὑπὸ τὴν τῶν θεῶν προστασίαν.

(1) Δράκοντος νόμοι ἐν Philippi, Aréop. u. Epheten. σ. 333, στ. 10, « Ἀξων πρῶτος ».

(2) B. Σολ. A.

(3) A, 18.

(4) Ἰδ. Ἀνωτέρω Μέρ. A. Κεφ. B. σ. 27.

(5) Rang. 356^b.

Ἀπαντῶνται δ' ἄλλαι ἐπὶ χαλκῶν σκευῶν, ὡς εὐρέ-
θησάν τινες εἰς κράνη ἐν Ὀλυμπίᾳ (6), ἄλλη ἐπὶ λέβητος
ἐν Κύμῃ τῆς Μεγάλης Ἑλλάδος (7).

Ἐν μεταγενεστέραις δ' ἐπιγραφαῖς περιέχεται ἐνίοτε ὁ
ὀρισμὸς τοῦ νὰ γραφῶσιν ἐπὶ χαλκῶν στηλῶν (8), καὶ ὁμοῦς
εὐρίσκονται ἐπὶ λίθου κεχαραγμένοι, ὥστε φαίνεται ὅτι
τότε, πλὴν τῆς χαλκῆς πλακὸς τῆς ἀναρτωμένης εἰς ναόν,
ἐγίνετο καὶ ἀντίγραφον ἕτερον ἐπὶ λίθου, τιθέμενον εἰς κατα-
φανέστερον μέρος.

Ἐπὶ μετάλλου δ' ἐπιγραφαὶ εἰσὶ καὶ τὰ πολλὰ μολύ-
βδινα ἐλασμάτια τὰ ἐν Στύροις τῆς Εὐβοίας εὐρεθέντα,
καὶ ἐν λίαν ἀρχαία γραφῇ κύρια ὀνόματα μάλιστα περιέ-
χοντα (9)· ὡς καὶ τινὰ μεταγενέστερα, ἐφ' ὧν εἰσὶν ἀραὶ ἐπι-
κεχαραγμένοι (10).

Καὶ χρυσᾷ δὲ πέταλα ἐπιγεγραμμένα εὐρίσκονται ἐνίοτε,
ἐκ μεταγενεστέρων μάλιστα χρόνων. Ἐπὶ μετάλλων δ'
ἐπιγραφαὶ εἰσὶ καὶ αἱ τῶν νομισμάτων, τῶν ὁμοῦς ἢ σπουδῇ,
καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὴν τῶν ἐπιγεγραμμένων τύπων, ἐστὶν ἰδίως
ἀντικείμενον τῆς νομισματικῆς.

Ἀλλ' ἡ ὕλη ἐφ' ἧς κοινότερον ἐχαράττοντο αἱ ἐπιγρα-
φαὶ ἦν ὁ λίθος, καὶ ἀρχαιοτάται τινες ἀπαντῶνται ἐπὶ τῶν
αὐτοφυῶν βράχων γεγραμμένοι, ὡς ἐν Θήρᾳ εἰς τὴν θέσιν
Μέγα βουνό (11), καὶ ἐν Ἀθήναις εἰς τὸν λόφον τῶν Νυμ-
φῶν καὶ τὸν τοῦ Διός, καὶ ἐπὶ τῆς Ἱερᾶς ὁδοῦ, κατὰ τὸν

(6) C. I. 16, 29, 50, 31.

(7) C. I. 32.

(8) Rang. II, 453.

(9) N. Ἀρχαιολ. Ἑρμ. σ. 272 ἐπ. Ἀριθ. 245-342.— σ. 301. 302. Ἀριθ.
354-376.

(10) I. C. 539.

(11) Αἱ Θηραϊκαὶ ἐπιγραφαί, ἐκδοθεῖσαι ὑπὸ Bœckh εἰς τὰ πρακτ. τῆς Ἀκαδ.
τοῦ Βερολίνου, 1836.

Ναὸν τῆς Ἀφροδίτης. Τινὲς δὲ τῶν ἀρχαίων εὐρίσκονται ἐπ' ἀκατεργάστων λίθων, τὸ σχῆμα τῆς ἐπιφανείας αὐτῶν ἀκολουθοῦσαι, οἷα ἐστὶν ἡ Θηραϊκὴ (Σχ. 21), ἀτάκτως τὰς πέντε πλευρὰς μέλανος ὄγκου ἡφαιστείου καλύπτουσα, καὶ ἀττική τις (Σχ. 27), ἐπὶ πλακὸς σχήματος ἀκανονίστου κεχαραγμένη. Τινὲς δ' εἰσὶν ἐν διαξέσμασι κιόνων γεγραμμένοι, ὡς ἐν παραδείγματι μία ἐκ Πελοποννήσου (Σχ. 40, α, 6), ἑτέρα ἐκ Μήλου (Σχ. 23), καὶ ἄλλαι ἐξ Ἀθηνῶν (12). Τινὲς τέλος εἰσὶ κεχαραγμένοι ἐπὶ τετραγώνων στηλῶν, ὡς ἡ τοῦ Σιγείου (13). ἄλλ' αἱ ἀσυγκρίτως πλεῖσται τῆς ἐποχῆς ταύτης ἐπὶ βάθρων λιθίνων. Πολλὰ δ' ἀπαντῶνται καὶ ἐπὶ πηλίνων ἀγγείων (14).

Ἐχώρει δὲ κατ' ἀρχάς, ὡς φαίνεται, ἡ γραφὴ ἐκ δεξιῶν πρὸς τ' ἀριστερά, ὡς παρὰ Φοίνιξιν ἐξ ὧν προῆλθε, καὶ τινες τῶν ἀρχαιοτάτων ἐπιγραφῶν εὐρίσκονται οὕτω γεγραμμένοι, ὡς, μονόστιχοι, αἱ Θηραϊκαὶ ὑπὸ Σχ. 3: Ἀλάγκης Σχ. 4: Κερδύνομος καὶ ἡ Ἀττική, ὑπὸ Σχ. 5: Ἰ. . . Ἰ. Ἀθηναία μ' ἀνέθ(ηκε) καὶ ἐπὶ τοῦ ἐπιπέδου βράχου παρὰ τὴν Πνύκα, ὑπὸ Σχ. 6: Ὀρος Διός καὶ ἡ πασῶν μακροτάτη ἐκ Κερκύρας, ἡ ὑπὸ Σχ. 7, ἐν μιᾷ γραμμῇ περιέχουσα ἑξ ἑξαμέτρους.

Ἀλλ' ἀπαντῶνται καὶ πολύστιχοι, ὧν πᾶσαι αἱ γραμμαὶ ἀρχονται ἐκ δεξιῶν, ὡς ἡ ἐκ Γερονθρῶν, ὑπὸ Σχ. 8, ἥτις φαίνεται τὰς ἐπομένους λέξεις περιέχουσα·

. . . κων

. . . a Fάραχ(ς ἢ Fάραξ

TέFυκ(ρ)ος

(12) Rang. 8. 12. 15. 16. 39.

(13) C. I. 8.

(14) Ἐξ Ἀθην. C. I. 33. — Κορίνθου C. I. 7. — Μεγ. Ἑλλάδος C. I. 5,

Δαμίτας

Δαμύλος

Ο Φάραξ

καὶ ἡ ἐκ Θήρας, ὑπὸ Σχ. 10 : 'Επάγατος ἐποίει.

'Αλλὰ πρωίμως ἤρξατο παρ' Ἑλλησιν ἡ μεταβολὴ τῆς διευθύνσεως ταύτης τῆς γραφῆς· καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν, ἀφ' οὗ ἔφερον τὴν γραμμὴν ἐκ δεξιῶν πρὸς ἀριστερά, ἔστρεφον ἔπειτα τὴν δευτέραν ἐξ ἀριστερῶν πρὸς τὰ δεξιὰ, καὶ τὰς λοιπὰς ἐναλλάξ, τὴν μὲν ἐκ δεξιῶν τὴν δὲ ἐξ ἀριστερῶν, καὶ ὁ τρόπος οὗτος τῆς γραφῆς ἐκλήθη βουστροφηδόν, καθ' ὃ δῆθεν μιμούμενος τὰς στροφὰς τῶν ἀρόντων βοῶν· ὡς καὶ ὁ Ἀριστοφάνης τὴν αὐτὴν μεταχειρίζεται μεταφοράν, λέγων περὶ τῶν σανίδων ἐφ' ὧν ἐπεγράφοντο αἱ δικαστικαὶ ἀποφάσεις (15)· « ἐγὼ δ' ἀλωκίζειν ἐδεόμην τὸ χωρίον »· καὶ οἱ Λατίνοι ἔχοντες τὴν ἐκφράσει exarare litteras.

Τοιαῦται δέ, βουστροφηδὸν γεγραμμέναι ἐπιγραφαί, ἀπαντῶνται οὐκ ὀλίγαι μετὰ τῶν λίαν ἀρχαίων· καὶ ἴσως ἐξ αὐτῶν πρέπει νὰ διακριθῶσιν αἱ ἔχουσαι τὴν πρώτην γραμμὴν ἀρχομένην ἐκ δεξιῶν, οἷαι αἱ ἐν Σχ. 35, ὡς ἀρχαιότεραι ἐκείνων ὧν ἡ πρώτη γραμμὴ ἀρχεταὶ ἐξ ἀριστερῶν, αἱ δ' ἐπίλοιποι ἐναλλάξ, οἷα ἡ ὑπὸ Σχ. 12· « Ἀρχένεως τόδε σ(ῆμα) ἔστησ' ἐγγυὲς ὁδῷ Ἀγαθοκλεῖ(ῃ) », ἢ ἴσως Ἀρχένεως τόδε σ(ῆμα) δεῖνος) ἔστησ' ἐγγυὲς ὁδῷ, ἀγαθοῦ καὶ (σώφρονος ἀνδρός), (ὡς ἡ ὑπὸ Σχ. 22)· ἀλλὰ μετὰ τὸ Κ φαίνεται ἐπόμενον L καὶ οὐχὶ Α. Τοιαῦται δὲ σώζονται καὶ ἡ ἐν Σιγείῳ (16), καὶ ἄλλαι ἐκ Πελοποννήσου (17), καὶ ἐκ Μήλου (18) κτλ.

(15) Σφ. 850.

(16) C. I. 8.

(17) C. I. 34.

(18) C. I. 39.

Βουστροφηδὸν γεγραμμένη, ἀλλ' ἄγνωστον ἂν δεξιόθεν ἢ ἀριστερόθεν ἤρχιζε, διότι ἡ ἀρχὴ ἐλλείπει, εἶναι καὶ ἡ ὑπὸ Σχ. 11· « . . . ἀνέθηκεν. Ἀριστοκλῆς ἐποίησεν », σπουδαία κατὰ τοῦτο, ὅτι ἀποδεικνύει τὴν Βουστροφηδὸν γραφὴν ὑφισταμένην ἐν Ἀθήναις καὶ μετὰ τὴν 70^{ην} Ὀλυμπιάδα, διότι κατὰ πάντα τὰ διδόμενα (19) ὁ γλύπτης Ἀριστοκλῆς ἤκμαζεν ἐν Ὀλ. 70-80.

Ἀπαντῶνται δὲ καὶ ἐπιγραφαὶ ἀτάκτως τινὰς μὲν στίχους ἔχουσαι ἐκ δεξιῶν, τινὰς δ' ἐξ ἀριστερῶν ἀρχομένους, ὥς τις ἐξ Ἐλευσίνος (20), ἔχουσα ὡς τὸ Σχ. 13^α, καὶ ἑτέρα ἐκ Θήρας (21), ὡς τὸ Σχ. 13^β. ἄλλαι δὲ πάλιν τὰς ἀνωμαλίας τοῦ λίθου ἀκανονίστως ἀκολουθοῦσαι, ὡς ἀττική τις, Σχ. 27, καὶ αἱ ὑπὸ Σχ. 21 καὶ 38 Θηραϊκαί, ὧν ἡ πρώτη ἔχει τὰς γραμμὰς διατεθειμένας κατὰ τὸ Σχ. 16, ^{α-δ}.

Τέλος δ' ὑπάρχουσι καὶ ἑτέραι, βουστροφηδὸν μὲν γεγραμμένα, ἀλλ' ἔχουσαι τινῶν γραμμῶν τὰ γράμματα πρὸς τὰ ἄνω ἐστραμμένα, οἷα ἡ περιεργαστάτη τῆς Σπάρτης, ὑπὸ Σχ. 8, ἧς αἱ γραμμαὶ καὶ τὰ γράμματα χωροῦσι κατὰ Σχ. 17, καὶ ἡ ὑπὸ Σχ. 45, διατεταγμένη ὡς τὸ Σχ. 18^α. καὶ ἡ ὑπ' ἀρ. 21 τοῦ C. I. ἔχουσα ὡς τὸ Σχ. 18^β.

Γράφονται δ' αἱ λέξεις συνεχεῖς, καὶ δὲν διακρίνονται διὰ διαστημάτων. Ἐνίοτε ὁμῶς ἀπαντῶνται σημεῖα στίξεως μεταξὺ αὐτῶν, τυχαίως μᾶλλον καὶ ἄνευ συστήματος τεθειμένα, οὔτε καθ' ἃς διαλείψεις ἡ ἔννοια ἀπαιτεῖ. Καὶ μία μὲν στιγμή ἐστὶ σπανιωτάτη, ὡς ἐν Σχ. 33· δύο δέ, καθέτως διατεθειμένα, οὕτω :, εἰσὶ πολὺ συνεχέστεραι, οἷον

(19) Ἰδ. τὴν ἐμὴν Ἱστορ. Καλλιτ. T. A. σ. 181.

(20) C. I. 27.

(21) Bœckh. 13.

ἐν Σχ. 34· αἱ δὲ τρεῖς, ἐπίσης ἀλλεπάλληλοι, εἰσὶν αἱ συνεχέστεραι πασῶν, ὡς ἐν Σχ. 7, 12, 29.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Περιεχόμενον καὶ τύπος τῶν ἐπιγραφῶν.

Αἱ πλείσται δὲ τῶν ἐκ χρόνων προγενεστέρων τῆς 80^{ης} Ὀλυμπιάδος σωζομένων ἐπιγραφῶν εἰσὶ κατὰ τὸ περιεχόμενον ἀναθηματικαὶ ἢ ἐπιτάφιοι, ὧγαί δ' αἱ ἀναφερόμεναι εἰς δημόσια ἀντικείμενα.

Ἐξ αὐτῶν δ' αἱ ἀναθηματικαὶ ἀπαντῶνται ἐνίοτε κεχαραγμένα ἢ ἐπὶ βράχων, ἢ ἐπ' αὐτοῦ τοῦ ἀνατεθειμένου ἀντικειμένου, οἷον κίονος, βωμοῦ, σκεύους ἢ ἐπὶ τοῦ φέροντος αὐτὸ βάθρου.

Καὶ πολλάκις μὲν περιέχουσιν οὐδὲν ἢ τὸ κύριον ὄνομα, εἰς ὀνομαστικήν, τοῦ ἀναθέντος εἰς τὸν ἑκασταχοῦ λατρευόμενον Θεόν, ἢ εἰς γενικήν, τὸ τοῦ Θεοῦ εἰς ὃν ἦν ἱερὸν τὸ ἀνατεθέν, οἷον: Ζηνὸς Ὀλυμπίου (1)· ἢ εἰς δοτικήν, ἐπίσης τὸ τοῦ Θεοῦ ᾧ ἡ ἀνάθεσις γίνεται.

Ἐνίοτε ὁμοῦς ὁ τύπος τῆς ἀναθέσεως ἦν μᾶλλον ἀνεπτυγμένος, ὡς: Διφιλίδης ἐκ Κεραμέων ἀνέθηκε (2), ὑπεννοουμένου τὸν τρίποδα, ὅστις φαίνεται ἀναγεγλυμμέ-

(1) C. I. 30.

(2) R. 9. — Ἰδ. C. I. 6.

ος ὑπὲρ τὴν γραφὴν· ἥ : *Παλλάδι Δέξιππος ἀνέθηκε* (3)· καὶ ἔτι ἐκτενέστερον περιεῖχον τὸν τε ἀναθέντα, καὶ τὸν Θεὸν εἰς ὃν ἦν ἡ ἀνάθεσις, ὡς : *Ἐόρτιος καὶ Ὀψιάδης ἀνεθέτην ἀπαρχὴν τ' Ἀθηναίᾳ* (4), ἐν ᾗ ἐπιγραφῇ ἡ λέξις ἀπαρχὴν ἐμφαίνει ὅτι ἐκ νίκης τινός, πιθανῶς γυμναστικῆς, ἐγένετο ἡ ἀνάθεσις. Ὁμοίως· *Ἰάρων ὁ Δεινομέτεος τῷ Δι' Τυρραν' ἀπὸ Κύμης* (5)· καί· *Τ' Ἀργεῖοι ἀνέθεν τῷ Διὶ τῶν Κορινθόθεν* (6). Ἐνίοτε δὲ τὸ ἀνάθημα ὁμιλεῖ καὶ εἰς πρῶτον πρόσωπον, οἷον· *Ἰθιδίκη μ' ἀνέθηκε*, κτλ. (7).

Ὑπάρχουσι δὲ καὶ τινες τῶν ἀναθηματικῶν ἐπιγραφῶν περιέχουσαι, πλὴν τῆς ἀπλῆς ἀναθέσεως, καὶ ἄλλας τινὰς περιστάσεις, ἥτοι ἔπαινον τοῦ Θεοῦ, οἷον ἐν Σχ. 35 (8)· *Λητοῦς νιέ, ὃς ἄφθιτος αἰεὶ εἶ, Ἀρίστων σ' ἔθηκε καὶ τε Βοία καὶ Καλλίκλεια καὶ Ἀρασιθεά, θύγατρες, ὡς φίλῳ· ἡ τὰ κατὰ τὴν κατασκευὴν τοῦ μνημείου, ὡς ἐν Σχ. 24 (9)·* *Τοῦ αὐτοῦ λίθου εἰμὶ ἀνδρείας καὶ τὸ σφέλας· ἡ ἀπαρίθμησιν τῶν ἀνατεθημένων ἀντικειμένων* (10). Ὑπάρχει δὲ καὶ μία περιέχουσα τὴν ἐν μεταγενεστέροις χρόνοις κυρίως, καὶ μάλιστα ἐν Ἀσίᾳ, ἀπαντωμένην ἀπαγόρευσιν βλάβης τοῦ μνημείου, ἡ ἐκ Σιγείου (11)· *Φαροδίκου εἰμὶ Ἐρμοκράτους τοῦ Προκορησίου. Καγὼ κρατῆρα καπίστατον καὶ ἡθμὸν ἐς Πρυτανεῖον ἔδωκα, μνημα Σιγειεῦσι.*

(3) R. 14. — Iδ. 11. 16. 17. 18.

(4) R. 8.

(5) C. I. 16.

(6) C. I. 29.

(7) Inscr. Ath. 350.

(8) C. I. 8.

(9) C. I. 10.

(10) C. I. 8. 13. 18.

(11) C. I. 8.

Ἐὰν δέ τι πάσχω, μεληδαίνειν με, ὦ Σιγριῆς. Καὶ μ' ἐποίησεν Αἴσωπος καὶ ἀδελφοί. Ἐχει δ' ἡ ἐπιγραφή αὕτη ἄτακτον τὴν σύνθεσιν, διότι ἄρχεται ὁμιλοῦν τὸ ἀνάθημα, μετὰ ταῦτα ἐξακολουθεῖ ὁ ἀναθεὶς, καὶ ἔπειτα ἐπανέρχεται τὸ ἀνάθημα. Μνημονεύει δὲ καὶ τοῦ ἐργασθέντος τοῦ ἄγαλμα καλλιτέχνου, ὡς καὶ ἄλλαι πολλαί (12). Εἰσὶ δέ τινες καὶ ἔμμετροι, προσθήκη ἢ μὴ καὶ τοῦ ὀνόματος τοῦ τεχνίτου (13)· καὶ οὐκ ὀλίγαι τῶν ἀναθηματικῶν εἰσὶν ἀγωνιστικαί, ἢ εὐχαριστήριοι τοῦ νικήσαντος, ἐπὶ βάθρων, ἢ ἐπὶ τῶν εἰς ἄθλον διδομένων ἀγγείων κεχαραγμέναι. Οἶον· Ἐπιχάρινος ἀνέθηκεν ὁ Ὀπλιτοδρόμος. Κρίτιος καὶ Νησιώτης ἐποίησάτην, ἐξ Ὀλ. 78 (14)· καὶ ἐπὶ διαφόρων ἀγγείων, οὐ μόνον ἐν Ἀθήναις, ἀλλὰ καὶ εἰς ἀπωτάτας χώρας, οἶον ἐν Κυρήνῃ, ἐν Ταυρικῇ κλ. εὑρεθέντων, ἀναγινώσκεται ἡ ἐπιγραφή· Τῶν Ἀθηνηθεν ἄθλον εἰμί, ἀποδεικνύουσα ὅτι κάτοικοι τῶν χωρῶν ἐκείνων εἶχον νικήσει ἐν ἀττικοῖς ἀγῶσιν.

Αἱ δ' ἐπιτάφιοι ἐπιγραφαὶ συνίστανται καὶ αὐταὶ ἐνίοτε ἐξ ἀπλῶν ὀνομάτων εἰς ὀνομαστικήν (15), ἢ εἰς γενικήν, ὑπενουμένων τῶν λέξεων σῆμα, στήλη· οἶον· Θεοθέμιος (16), ἢ, ὡς ἐν Βοιωτίᾳ, εἰς δοτικήν μετὰ τῆς ἐπί. Πολλάκις ὁμῶς ἐκφράζονται καὶ ἐκτενέστερον, καὶ ἄνευ ἐλλείψεως, ὡς ἐν Σχ. 27 (17)· Ἐνιάλῳ θυγατρὸς Σπουδίδου κέραμος (ἢ Κεραμ[ε]ως) στήλη. Καὶ ἐνταῦθα δὲ μνημονεύεται ἐνίοτε ὁ τὴν στήλην ἢ τὸ ἄγαλμα ἐργασθεὶς καλ-

(12) C. I. 25. 31. Ther. 4 — R. 23. 24. 26. 33.

(13) R. 34. — C. I. 3. 24. 27. 39. Ther. 5.

(14) R. 25. Ἰδ. C. I. 5. 12-34.

(15) R. 3. 5. 35. 322. 324. 326-329. Ther. 16. 19.

(16) R. 2224.

(17) R. 6. Ἰδ. 4.

λ. τέχνης, ὡς (18). Ἀριστίωνος Ἔργον Ἀριστοκλέους.
Καὶ οἱ ἐπιτάφιοι δ' ἐπίσης εἰσὶ πολλάκις ἔμμετροι, ὡς
ἐν Σχ. 22.

Ἀντιλόχου ποτὶ σῆμ' ἀγαθοῦ || καὶ σώφρονος ἀνδρός

.....

Ἀριστίων || μ' ἐποίησεν.

Ἐξηλείφθη δὲ τῆς ἐπιγραφῆς ὁ δεύτερος στίχος, ὅστις
β. δ. αἰώως ἦν πεντάμετρος ἐπόμενος τῷ ἑξαμέτρῳ. Ἔστι δ' ὁ
γλύπτῃς Ἀριστίων ἄγνωστος ἐν τοῖς καλλιτέχναις, καὶ
ἴσως, ὡς ἐκ τοῦ ὀνόματος εἰκάζει, ἀνῆκεν εἰς τὴν οἰκογένειαν
τῶν Ἀριστοκλέων (19), ἧτις ἤκμασε περὶ Ὀλ. 70 -
80, καὶ ἦν σύγχρονος τῷ μνημονευομένῳ ἐν τῇ ἐπιγραφῇ
ὕπὸ Σχ. 11, ἧτις ἐστὶ πᾶσα βουστροφηδὸν γεγραμμένη,
(... ἀνέθηκεν. Ἀριστοκλῆς ἐποίησεν), ἐν ᾧ ἐνταῦθα, οἱ
μὲν στίχοι τῆς ἐπιγραφῆς χωροῦσι πάντες ἐξ ἀριστερῶν
πρὸς δεξιὰ, οἱ δὲ περιέχοντες τὸ ὄνομα τοῦ τεχνίτου, ἀμ-
φότεροι ἐκ δεξιῶν πρὸς ἀριστερά.

Περὶ τὸν δὲ, καὶ εἰς ἐτέραν Ἀττικὴν ἐπιγραφὴν μὴ ἀπαν-
τώμενον, ἐστὶ τὸ σχῆμα τοῦ P, καὶ ἴσως πηγάζει ἐκ τῆς
ἀρχαίας πατρίδος τῶν καλλιτεχνῶν τούτων, ἐλθόντων τὸ
πρῶτον πιθανῶς ἐκ Πελοποννήσου.

Ἄλλη ἔμμετρος τῶν χρόνων τούτων ἐστί, καὶ αὕτη
Ἀττικὴ Ἀυσία ἐνθάδε σῆμα πατὴρ Σήμων ἐπέθηκε (20).

Πάντοτε ὁμῶς τὸ μέτρον τῶν στιχηρῶν τούτων ἐπιτα-
φίων δὲν εἶναι ἄμεμπτον, ὡς καὶ παροράματα γραφικὰ ἀπαν-
τώνται ἐν αὐταῖς· οἷον ἐν ταύτῃ·

Σῆμα τόδε Κύλων παῖδω(ν) ἐπέθηκε θανό(ν)τω(ν)
μ(ν)ῆμα φιλημοσύνης (21).

(18) R. 21.

(19) Παγκ. Ἰστ. Καλλιτ. Α, 181.

(20) R. 20. Ἰδ. καὶ 31. 318-320.

(21) R. 27.

Ἡ ἐπιγραφή αὕτη, ἐν τινι δήμῳ τῆς Ἀττικῆς εὑρεθεῖσα, πιθανῶς ἐν τῷ τῆς Παιανίας, ἔχει μὲν πολλὰς γραφικὰς ἀτελείας, διότι δις (παίδων, θανόντων) ἀντὶ τοῦ Ν ἐγράφη τὸ ἐν μόνον σκέλος αὐτοῦ, Ι, ἐν τῇ λέξει θανόντων ἐλλείπει τὸ δεύτερον Ν, καὶ ἐν τῇ λέξει μνηῖμα ἐγράφη Τ ἀντὶ Ν· ἀλλὰ σφάλλεται καὶ κατὰ τὸ μέτρον, διότι ἡ δευτέρα συλλαβὴ τῆς λέξεως τούδε ὤφειλε νὰ ᾖ μακρά.

Ἐνίοτε δ' ἐστὶν ἡ ἐπιγραφή ἐν μέρει μόνον ἑμμετρος, καὶ ὥς ἐπὶ τὸ πολὺ τὸ ὄνομα τοῦ τεχνίτου δὲν περιλαμβάνεται ἐν τοῖς στίχοις (22).

Δημόσια δ' ἀντικείμενα ἀναγεγραμμένα σπάνια ἀπαντῶνται ἐκ τῆς ἐποχῆς ταύτης. Τοιοῦτο δ' ἐστὶ μέρος ἀναγραφῆς ἐν Ἀθήναις οἰκοδομικῶν ἔργων, ἱεροῦ τινος πιθανῶς, βουστροφηδὸν γεγραμμένης (23): *Κριθῶν ἐκτέον λειουργοῖς(;) Δ ... Οἱ ἔκτοποι Χ. Δ Ι. Δίποι Π Ι Σχοινία...*

Σώζονται δὲ καὶ τινες συνθήκαι, τὸ πλεῖστον κεχαραγμέναι ἐπὶ μεταλλίνων τετάλων, ἅτινα ἀνηρτῶντο εἰς τοὺς ναοὺς, ὡς ἡ ὑπὸ Σχ. 33 αἰολιστὶ γεγραμμένη ἑκατονταετῆς συνθήκη συμμαχίας μεταξὺ Ἡλείων καὶ Ἀρκάδων Ἡραιέων, ἐξ Ὀλ. 40-60 (24), καὶ ἡ τὸ θαλάσσιον δίκαιον μεταξὺ Χαλείου καὶ Οἰανθείας κανονίζουσα, ἐπίσης Αἰολικὴ (25). Δημοσίας δ' ἐπίσης φύσεώς εἰσι καὶ ἡ τῆς Ἰταλικῆς Πετιλίας (Σχ. 33), δωριστὶ γεγραμμένη, καὶ περὶ διαθήκης τινὸς ἢ κληροδοτήματος πραγματευομένη (26)· καὶ τῆς Ἰωνικῆ τῶν Τητίων (27), νεωτέρα μὲν ταύτης, προ-

(22) R. 22.

(23) C. I. 9. — "Ib. Inser. Att. 1-7.

(24) C. I. 11.

(25) R. 356b.

(26) C. I. 4.

(27) C. I. 1044.

γενεστέρα δὲ τῆς 80ῆς Ὀλυμπιάδος, καὶ διατάξεις τινὰς ἀτυνομικὰς περιέχουσα.

Ἀπαντῶνται δὲ καὶ λίθοι ὄρων ἢ ὀρίων, ἐκ τῶν τιθε-
μένων εἰς κτήματα ἰδιωτικὰ ἢ δημόσια· καὶ μάλιστα τῶν
τὰ ἱερὰ τεμένη ἀφορίζόντων, οἷα τὰ ἐν Ἀθήναις· Ἱερῶν
Λυμφῶν. Δῆμος· καὶ Ὅρος Διός, καὶ Ὅρος Πυκνός(28).

Καὶ ἀγγεῖα δ' οὐ σπανίως ἔχουσι παρὰ τὰς γραπτὰς
παραστάσεις τὰ ὀνόματα τῶν παριστωμένων προσώπων,
ἀρχαϊκῶς, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ γεγραμμένα, καὶ ἐν γραμμαῖς
ἀτάκτοις, ὡς τὸ διάστημα ἐγχωρεῖ, ὅποιαν καὶ ὁ Παυσαν-
ίας περιγράφει τὴν λάρνακα τοῦ Κυψέλου(29).

Περίεργος δ' ἐστὶ καὶ ἐπιγραφή τις Ἀργολικὴ ἐπὶ μαρ-
μάρου, ἡρώων ὀνόματα περιέχουσα(30), ἀναφερόμενα ἴσως
εἰς ἀνάγλυφον ὑπάρξαν ποτὲ ἐπὶ τοῦ λίθου, καὶ ἀποτε-
λοῦντα θρησκευτικὴν ἀναγραφὴν ἡρώων ἐν τινὶ τεμένει τοῦ
Ἀργους λατρευομένων.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

(28) R. 889,

(29) E, 17. — Ἰδ. καὶ 28. Καὶ τὴν ἐμὴν Ἰστ. Καλλιτ. A, 181.

(30) C. I. 20.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄.

Παραδείγματα ἀρχαιοτάτων ἐπιγραφῶν.

α΄. Παραδείγματα γραφῆς καὶ ὀρθογραφίας

Σχῆμα 21. (Rang. 1).

Ἐπιγραφή εὑρεθεῖσα ἐν Θήρᾳ, διατηρουμένη δὲ ἤδη ἐν τῷ Μουσείῳ τῶν Ἀθηνῶν, καὶ κεχαραγμένη ἀκανονίστως δι' ἐντομῶν αἵτινες εἰσὶν ἀβαθεῖς καὶ πλατεῖαι, ἐπὶ τῶν πέντε ἀνωμάλων πλευρῶν λίθου ἡφαιστιογενοῦς μέλανος, διαστάσεις ἔχοντος 3X2X1'.

Ῥηξάνωρ ἀρχαγέτας. Πρωκλῆς. Κλεαγόρας Περαιεύς.

Ὁρθοκλῆς.

Λεοντίδας.

Ἀγλῶν. Περίλας. Μάθηκος.

Ἡ Θήρα ἐκαλεῖτο τὸ πρῶτον Καλλίστη, ὅτε καὶ λέγεται ὅτι ὑπὸ Φοινίκων ὤκειτο, ἴσως κυρίως ὑφ' Ἑλληνοφοινίκων, ὁποίους ἀνωτέρω (Σελ. 30) ὑπεθέσαμεν τοὺς ἐν Βοιωτίᾳ Καδμείους. Δι' αὐτῶν δὲ πιθανῶς ἐδιδάχθη καὶ τὴν γραφήν, ἣτις διὰ τοῦτο ἐν ταῖς ἐπιγραφαῖς, ὧν πολλαὶ εἰσὶν ἐπὶ βράχου ἐπιγεγραμμέναι κατὰ τὴν θέσιν Μέσα Βουνό, πλησιάζει, μᾶλλον πάσης Ἑλληνικῆς, πρὸς τὰ Φοινίκεια σχήματα τῶν γραμμάτων.

Ἐπὶ δὲ τῆς καθόδου τῶν Ἡρακλειδῶν, ἥς ἡ ἐποχὴ εἰκάζεται περὶ τὰ 1104 π. Χ., ὁ Θήρας, Καδμεῖος τὸ γένος, οὐχὶ ἄρα ἴσως ἄσχετος πρὸς τοὺς Φοινικοκαδμείους, τέταρτος τοῦ Πολυνείκου ἀπόγονος, γυναικάδελφος τοῦ Ἡρα-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

καλείδου Ἀριστοδήμου, καὶ θεῖος τῶν πρώτων Βασιλέων τῆς Σπάρτης, Εὐρυσθένους καὶ Προκλέους(1), ἐξεδώρισε τὴν νῆσον, καταγαγὼν εἰς αὐτὴν Δωριεῖς Σπαρτιάτας, καὶ συγχρόνως Βοιωτοὺς Μινυεῖς, ἄρα συγγενεῖς τῶν πρώτων τῆς νήσου κατοίκων.

Ἐπειδὴ δέ, κατὰ Πλούταρχον(2), ἀρχαγέται ἐλέγοντο οἱ Βασιλεῖς παρὰ Σπαρτιάταις, πιθανὸν φαίνεται ὅτι ὁ Ῥηξάνωρ ἦν Βασιλεύς τις Δωριεὺς τῆς Θήρας, καὶ ὁ ἀκατέρ-γαστος οὗτος λίθος ἀρχαῖκός ἐπιτάφιος αὐτοῦ καὶ τῆς οἰκογενείας αὐτοῦ, ἐν ᾗ τὸ ὄνομα *Προκλῆς* δύναται ἴσως νὰ θεωρηθῇ ὡς ἐνδειξίς ὅτι ὁ Ῥηξάνωρ ἦν ἀπόγονος, καὶ οὐχὶ λίαν μεμακρυσμένος, τοῦ πρώτου Δωριέως οἰκιστοῦ.

Τὸ δὲ τοπικὸν *Περαιεὺς* ἢ *Πειραιεὺς* ἐμφαίνει πιθανῶς θέσιν τινὰ ἐν Θήρᾳ, ὁμώνυμον τῷ ἀττικῷ λιμένι, ὡς ἐκ τῶν γεωγραφικῶν τοῦ Πτολεμαίου(3) μαρτυρούμεν ὅτι ἐκ τῶν ἐπτὰ πολισιμάτων τῆς Θήρας(4) ἐν ἐκλειπτοῖς *Ἐλευσίς* καὶ ἕτερον *Θία*, ὁμώνυμῶς τοῖς ἀττικαῖς, ἐξ αἰτίας ἴσως τῆς μετὰ τῶν Μινυῶν σχέσεως, ἢ ἀλλῆς τινὸς ἀρχαιοτάτης ἐπιμιξίας τῶν Θηραίων μετὰ τῶν κατοίκων ἢ ὁμόρων τῆς Ἀττικῆς. Περιέργον δ' ὅτι καὶ τὴν σήμερον εἰς λιμὴν τῆς Θήρας καλεῖται *Ἀθηنيώτικος*.

Τὸ δ' ὄνομα *Μάληκος* δύναται νὰ ᾖ φοινικικῆς ρίζης, διότι *Μάλχος*(5), *Μάλιχος*(6), *Μάλκ* καὶ *Μελέκ* ἐβραϊστί, *Μάλκο* συριστί, *Μάλκα* χαλδαϊστί, *Μαλίκ* δὲ καὶ *Μαλέκ* ἀραβιστί, δηλοῦσι τὸν Βασιλέα. Ἀλλὰ τὸ ὄνομα

(1) Στράβ. ΙΖ, 837. — Παιαν. Ληκ. Α. — Ἡρόδ. Δ, 147.

(2) Β. Λυκ. ΣΤ.

(3) Γ, 15.

(4) Ἡρόδ. Δ, 153.

(5) Εὐαγγ. Λουκ. ΚΒ, 5. — Ἰωάν. ΙΗ.

(6) Ἰώσηπ.

τοῦτο ἀπαντᾶνται καὶ ἐν μεταγενεστέρα ἀττικῇ ἐπιγραφῇ(7), ἀποδιδόμενον εἰς δημότην Ἀχαρνέα ὥστε δὲν φαίνεται ἀπίθανον καὶ Ἑλληνικῆς γὰρ ἦν καταγωγῆς, συγγενὲς τοῦ μαλακός, ἐκ τῆς ρίζης μάω, μάσω (καὶ μασσῶ), μαλάσσω.

Ἐκ τῶν λοιπῶν δ' ὀνομάτων, τὸ Λεοντίδας ἐστὶν ἕτερος τύπος τοῦ Λεωνίδας, καὶ Περίλας τοῦ Πέριλλος(8), ὅπερ ἐστὶ ταῦτὸ τῷ Περίλαος. Ὁ Ἀγλων δ' ἔχει πρὸς τὸν τύπον Ἀγλαός, ὡς ὁ Ἀγάθων πρὸς τὸν Ἀγαθός.

Παρατηρήσεως δ' ἄξιον ὅτι ἐκ τῶν Ο τῆς ἐπιγραφῆς ταύτης μόνον δύο, τὰ εἰς τὰς λέξεις Ῥηξάνωρ καὶ Ἀγλων γάφονται Ο, πάντα δὲ τὰ λοιπὰ ἄνευ τῆς στιγμῆς ἐν τῷ κέντρῳ, ἐξ οὗ ὁ Κιρχόφ(9) συμπεραίνει ὅτι τὸ γράμμα Ο ἐν τῇ ἐπιγραφῇ ταύτῃ ἐμφαίνει τὸ ω.

Σχῆμα 23 (C. I. 3).

Ἐγγεγραμμένη ἐν τοῖς διαξίσμασι δωρικοῦ κίονος, ἐκ Μήλου, ἐξ ἀριστερῶν πρὸς δεξιὰ.

Παῖ Διός, Ἐκφάντω δέξαι τόδ' ἀμενφές ἄγαλμα.
Σοὶ γὰρ ἐπευχόμενος τοῦτ' ἐτέλεσε γρόφων.

Ἐνταῦθα δὲ παρατηρήσεως ἄξια εἰσὶ τὸ σχῆμα τοῦ Γ, τοῦ Σ, τοῦ Μ καὶ τοῦ Ι. Τὰ δὲ Φ καὶ Χ ἐκφράζονται διὰ τῶν διπλῶν ΠΗ καὶ ΚΗ, καὶ τὸ Ξ διὰ τοῦ ΚΣ· τὸ δὲ ν πρὸ τοῦ φ μένει ἄτρεπτον.

Τὴν ἐποχὴν δὲ τῆς ἐπιγραφῆς κρίνει ὁ Βοίχχιος οὐχὶ ἀρχαιοτέραν τοῦ Σόλωνος, διότι φρονεῖ ὅτι πρὸ αὐτοῦ κίων δώριος καλῶς ἐξεργασμένος δυσκόλως ἤθελεν εὑρεθῇ. Ἡ

(7) C. I. 611.

(8) Διόδ. Ἀνθολ.

(9) Studien. Σ. 44. Ἰδ. σ. 46.

δε διάλεκτος ἐστὶ δωρική, διότι πεντήκοντα περίπου ἔτη μὲν τὰ τὴν κάθοδον τῶν Ἑρακλειδῶν Δωριεῖς ἐκ Σπάρτης ἐπέσκησαν καὶ τὴν Μῆλον.

Παῖ Διός, ἐπὶ κλησὶς τῷ Ἀπόλλωνι, ἔστις ἦν τῶν Δωριῶν ὁ Ἀρχηγέτης, καὶ ὁ ἐν Μήλῳ ἰδίως λατρευόμενος θεός, ὡς ἐξάγεται καὶ ἐκ τῶν νομισμάτων τῆς νήσου.

Ἐκφάντω. Τὸ ὄνομα οὐ σπάνιον, ἡ δὲ δοτικὴ χαριστική, ἡ συντακτικὴ τοῦ παθητικοῦ, ἀντὶ τοῦ « παρὰ τοῦ Ἐκφάντου ».

Ἀγαλμα δηλοῖ καὶ πᾶν κόσμημα ἢ ἀνάθημα, γενικῶς, ὡς ἐπιγραφαὶ ἐπὶ τριπόδων, ἢ ἐπὶ ἐλεφαντίνου κέρατος, καλοῦσι τ' ἀντικείμενα ταῦτα ἀγάλματα (10).

Γρόφων δ' ἐστὶ δωρικὸς τύπος ἀντὶ γράφων, ὡς μολόχη ἀντὶ μαλάχη (11), κοθαρός ἀντὶ καθαρός (12), καὶ προσέτι ἀνεπίγροφος ἀντὶ ἀνεπίγραφος (13), καὶ γροφεῖς ἀντὶ γραφεῖς (14).

Ἐπὶ μεγάλου κυκλωτεροῦς κτιστοῦ βάθρου, ἐν Κερκύρα. Ἐπιγραφή κεχαραγμένη ἐπὶ μίας γραμμῆς πᾶσα, χωρούσης ἐκ δεξιῶν πρὸς ἀριστερά, καὶ ἀποτελοῦσα ἑξ ἑξαμέτρους·

Υἱοῦ Τλασίου Μενεκράτεος τόδε σᾶμα,
Οἶανθέως γενεάν. Τόδε δ' αὐτῷ δᾶμος ἐποίει.
Ἦς γὰρ πρόξενος, δάμου φίλος· ἀλλ' ἐνὶ πόν(τω)
ῶλετο· δαμόσιον δὲ καθ(ίκετο πένθος Οἶάνθην).
Πραξιμένης δ' αὐτῷ (πρόφρων) ἀπὸ πατρίδος ἐνθῶν
σὺν δάμῳ τόδε σᾶμα κασιγνήτοιο πονήθη.

(10) Ἡρόδ. Ε, 60. 61. — Παυσ. Ι, 7, 3. — ΣΤ, 19, 3.

(11) Γρ. Κορίνθ. Σ. 455.

(12) Tab. Her. Ι, 55.

(13) Αὐτ. 36.

(14) Ἡρόδ.

Παρατηρητέον δ' ἐνταῦθα τὸ σχῆμα τοῦ Γ, τοῦ Ε, τοῦ Ι, τοῦ Λ, ἔχοντος τὴν θέσιν ἀντίστροφον τοῦ ἐν Ἀττικῇ. καὶ προοδοποιούσαν τὴν τοῦ μεταγενεστέρου κοινοῦ ἀλφαβήτου, τὸ τοῦ Μ, κατὰ τοῦτο μόνον τοῦ Σ διαφέροντος, ὅτι ἔχει βραχύτερον τὸ τέταρτον σκέλος, καὶ κατὰ γωνίαν ἀμβλυτέραν τῶν λοιπῶν ἀφιστάμενον.

Ἡ χρῆσις τοῦ Ξ δὲν ἐμφαίνει ἐποχὴν μεταγενεστέραν, διότι τὸ γράμμα τοῦτο φαίνεται ὅτι εἰσῆχθη ἐνιαχοῦ ἀμέσως ἐκ τοῦ φοινικικοῦ ἀλφαβήτου· δι' ὃ καί, ἐν ᾧ εἰς τινα μέρη ἐλλείπει μέχρι χρόνων πολὺ νεωτέρων, οἷον ἐν Ἀττικῇ μέχρις Εὐκλείδου, ἀλλαχοῦ, οὐ μόνον παρ' Ἰωσιν ὡς ἐν Μιλήτῳ καὶ παρ' ἄλλοις (15), ἀλλὰ καὶ ἐν δωρिकाῖς χώραις, οἷον ἐν Φλιοῦντι (16), ἐν Πετιλίᾳ (17), ὑπῆρχεν εἰσηγμένον ἐν πολὺ ἀπωτέροις καιροῖς.

Ἔστι δ' ἡ ἐπιγραφή ἐπιτάφιος τοῦ Μενεκράτους, ὅστις ἦν πρόξενος τῶν Κερκυραίων, καὶ εἰς ὃν, πνιγέντα, ἀνήγειρε τὸ μνημεῖον τούτο ὁ ἀδελφός αὐτοῦ. Καὶ ἐν μὲν Ἀθηναῖς ὁ πρῶτος ἀναγνωρισθεὶς πρόξενος ἦν, καθ' Ἡρόδοτον (18), μετὰ τὴν ἐν Σαλαμῖνι μάχην, Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδών, θεῖος τοῦ Φιλίππου· ἀλλ' ἄγνωστον ἂν ἐν Κερκύρᾳ δὲν ὑπῆρχον πρόξενοι καὶ πρίν, ὡς καὶ μέχρι τίνος ἐποχῆς διετηρήθη ἐκεῖσε ἡ ἀρχαϊκὴ γραφή.

Ἡ λέξις δὲ γενεὰ ἐνταῦθα πρῶτον, παρὰ τὴν χρῆσιν τῶν δοκίμων συγγραφέων, ἐμφαίνει τὸν τόπον τῆς γεννήσεως.

Ἡ γλῶσσα δ' ἐστὶν αἰολοδωρική, ἣ ἀνήκουσιν οἱ τύποι

(15) C. I. 40.

(16) C. I. 1.

(17) C. I. 8.

(18) H, 141.

Ιλασίαο, κασιγνήτοιο, καὶ ἥς ἀντὶ ἥν, οἶον ἐν Θεοκρί-
 τῳ (19)· « Ἦς δ' ὁ μὲν αὐτῶν πυρρόος· ὁμοίως δὲ καὶ τὸ
 ἐλθῶν ἀντὶ ἐλθῶν, ὡς ἐν τῷ αὐτῷ ποιητῇ (20)· Ἦνθ' Ἐρ-
 μῆς πρᾶτιστος ἀπ' οὔρεος... ἦνθον τοὶ βῶται ». Περιέχει
 ὁμοίως καὶ τινὰς τύπους τῆς κοινῆς γλώσσης, ὡς υἱοῦ, Με-
 νικράτεος, δάμου, οἵτινες φαίνονται νεώτεροι τῶν χρόνων
 αὐτοῦ· ἐλέγχει ὁ ἀρχαϊκὸς χαρακτήρ τῆς γραφῆς. Ἄλλ' ἄγνω-
 στον ἐστὶν ἀλλαχόθεν καὶ ἂν ἐν Κερκύρα βραδύτερον δὲν
 ἤλλαξε τῶν γραμμάτων τὸ σχῆμα, καὶ ἂν πρωϊμώτερον
 δὲν ἀνεμίγησαν κοινοὶ τύποι μεθ' αἰολοδωρικῶν.

Παρατηρήσεως δ' ἀξία καὶ ἡ χρῆσις τοῦ F μετὰ τοῦ N,
 ἐξ ἧς ἴσως προκύπτει ὁ Αἰολικὸς ἀναδιπλασιασμὸς τοῦ N
 εἰς τὸν τύπον ξέννος (21), καὶ ἡ Ἰωνικὴ ἔκτασις τοῦ πρὸ
 τοῦ N φωνήεντος εἰς ξεῖνος. Συντελεῖ δ' ἡ παρουσία τοῦ
 γράμματος τούτου καὶ εἰς τὴν ἐν τῷ μέτρῳ μήκυνσιν τῆς
 προηγουμένης συλλαβῆς.

Ἐπὶ τῷ γ' στίχῳ, κατὰ τὸ τέλος τοῦ γ' καὶ δ' στίχου,
 καὶ κατὰ τὸ μέσον τοῦ ε', μέρη καὶ ἃ ἐστὶν ἐρθαρμένος ὁ
 λίθος. Ἀνεπληρώθη δὲ τὸ μὲν πρῶτον τῶν κενῶν τούτων
 εἰς ἀλλ' ἐνὶ πόν(τῳ), κατὰ τὸ ἐν Πχυσανίᾳ ἐπίγραμμα (22)·

« Μνάματ' Ἀπολλωνίας ἀνακείμεθα, τὰν ἐνὶ πόντῳ
 Ἰωνίῳ Φοῖβος ὤχισ' ἀκερσοκόμας ».

Τοῦ δὲ δ' στίχου τὸ κενὸν συνεπληρώθη συμφώνως πρὸς
 τὴν ὁμηρικὴν ταύτην ἔκφρασιν (23)· « Πένθος καθίκετό
 με », καὶ ταύτην τοῦ Σόλωνος· « οὔτω δημόσιον κακὸν
 ἔρχεται οἴκαδ' ἐκάστῳ ».

(19) ΣΤ, 2.

(20) Α, 79. 80.

(21) Etym. Gud.

(22) Ε, 22.

(23) Ὀδυσ. Α, 342.

Σχῆμα 19 (R. 2230).

. . σθόλα Λυκόφρονος.

Ἐπιγραφή ἐκ Μήλου, ἔνθα καὶ ἄλλαι στῆλαι εὐρέθησαν (24) ἀκριβῶς τὸ αὐτὸ τῶν γραμμάτων σχῆμα ἔχουσαι. Ἰδίως δὲ περίεργον ἐν αὐταῖς τὸ κολοβὸν C σχῆμα τοῦ O, ἐν ᾧ τὸ ὀλόκληρον τὸν κύκλον ἀποτελοῦν O φαίνεται ἐμφαῖνον τὸ Ω (25).

Σχῆμα 24 (C. I. 10).

Τοῦ αὐτοῦ (λί)θου εἰμὶ ἀνδριὰς καὶ τὸ σφέλας.

Ἐπιγραφή κεχαραγμένη ἐπὶ βάθρου ἐν Δήλῳ.

Ἐν αὐτῇ τὸ Λ ἔχει οἷον σχῆμα καὶ ἐν τῇ Μηλῷ ὑπὸ σχ. 23· ὥστε καὶ τὸ 7^{ον} σημεῖον, φαινόμενον ὡς M, διώρθωσεν ὁ Βοίχχιος εἰς ΛΙ. Σφέλας δὲ ποιητικῶς ἐστὶ τὸ βάθρον.

Ἀξία δὲ παρατηρήσεως ἐν τῇ ἐπιγραφῇ ταύτῃ ἐστὶ καὶ ἡ χρῆσις τοῦ F ἐντὸς τῆς δίφθογγου αυ, ὡς ἀπαντᾶται εἰς μόνας τὰς Βοιωτικὰς ἐπιγραφάς, τὴν ὀρθότητα τῆς προφορᾶς αφ' διὰ τὴν δίφθογγον ταύτην κυροῦσα. Καὶ ἐν γένει δ' ἡ παρουσία τοῦ γράμματος τούτου εἰς τὸ κέντρον τοῦ Πανιωνίου ἐδύνατο νὰ ἐκπλήξῃ, ἂν ἐπὶ ἄλλης πλευρᾶς τοῦ αὐτοῦ βάθρου δὲν ἀνεγινώσκετο καὶ ἑτέρα ἐπιγραφή μεταγενεστέρα, φέρουσα ΝΑΞΙΟΙ ΑΠΟΛΛΩΝΙ, ἐξ ἧς ἐξάγεται ὅτι ἦν τῶν Ναξίων, ἄρα Δώριον, τὸ ἀνάθημα, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα φέρον τὸν κολοσσὸν τοῦ Ἀπόλλωνος, περὶ οὗ λέγει ὁ Πλούταρχος (26)· « Ὁ δὲ φοῖνιξ ἐκεῖνος,

(24) R. 2229. 2236. — C. I. 2434. — Ross, 229-231. — Philologus, IX, 393.

(25) Kirchhoff, Stud. Σ. 49.

(26) B. Νικ. Γ.

ὅτι τῶν πνευμάτων ἀνακλασθεῖς, ἐνέπεσε τῷ Ναξίων ἀδριάντι τῷ μεγάλῳ, καὶ ἀνέτρεψεν ». Ἴσως δ' ἀνήγειραν πάλιν τὸ καταπεσὸν ἄγαλμα οἱ Νάξιοι, ἐπιγράψαντες τὴν δευτέραν ἐπιγραφὴν, ὅτε ἐν Ὀλυμ. 90, γ' ὁ Νικίας ἔφερε τὴν λαμπράν του θεωρίαν εἰς Δῆλον.

Ἄν ὅμως ἡ λέξις ἀνδριάς τῆς ἀρχαίας ἐπιγραφῆς καὶ τοῦ χωρίου τοῦ Πλουτάρχου δὲν δύναται ν' ἀποδοθῇ εἰς ἄγαλμα θεῖον, καὶ πρέπη νὰ ἐκληφθῇ ὡς ἀνδρὸς ἱνδαλμα τῷ Θεῷ ἀνατεθειμένον, τότε πρέπει νὰ μὴ ᾖ ἡ ἐπιγραφὴ ἀρχαιοτέρα τῆς 58^{ης} Ὀλυμπιάδος, ἐπὶ τῇ ὑποθέσει ὅτι ἀληθῶς, ὡς λέγει ὁ Πausanias (27), τότε πρῶτον ἰδρύθη ἰδιωτικὸς ἀνδριάς.

Σχῆμα 26 (B. 4).

Ἐκδήλου τοῦ σαῖμα.

Ἐπιγραφὴ ἐξ Αἰγίνης, ἐν Ἀθήναις διατηρουμένη. Τῶν γραμμάτων Α καὶ Σ τὸ σχῆμα ἐστὶν ἰδίως ἀρχαϊκόν. Ἡ πρώτη λέξις Ἐκδήλου, ἔχει τὸ Κ τετραμμένον εἰς Γ κατὰ πάθος παραμεῖναν μέχρι σήμερον εἰς τὴν δημώδη διάλεκτον, λέγουσαν γδέρνω ἀντὶ ἐκδέρω, γδύνω ἀντὶ ἐκδύω, ἐξ οὗ καὶ τὸ γ(δ)υμνός.

Ἡ λέξις δ' αὕτη ἀντὶ κυρίου ὀνόματος δύναται ἴσως νὰ ἐκληφθῇ καὶ τοπικόν, Ἐκ Δήλου, ὑποτιθεμένου ὅτι ἐγράφη Δωριστὶ (σαῖμα), ὡς χαραχθείσης τῆς ἐπιγραφῆς ἐν Αἰγίνῃ, ἣν κατ' ἀρχὰς « ἐπώκησαν Ἀργεῖοι καὶ Κρηῖτες καὶ Ἐπιδάυριοι καὶ Δωριεῖς » (28).

(27) ΣΤ, 18.

(28) Στράβ. Η, 375.

Σχῆμα 25 (R. 367).

Α)στριος
Α)ριστίων
Σ)φενδονίων
Λ)υκίνος
Α)ναξίλας
Δ)έρκετος
Ε)εμένης.

Ἐπιγραφή ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως τῶν Ἀθηνῶν εὑρεθεῖσα, ἀλλὰ προφανῶς, καὶ ὡς ἐκ τῆς γραφῆς, καὶ ὡς ἐκ τῆς ὀρθογραφίας, καὶ ὡς ἐξ αὐτοῦ τοῦ σχηματισμοῦ τινῶν τῶν ὀνομάτων (ὡς τοῦ Ἀναξίλας ἀντὶ τοῦ Ἀναξίλαος) ἀποδείκνυται, μὴ οὔσα καταγωγῆς ἀττικῆς. Σχεδὸν δ' ἀναμφισβήτητον φαίνεται ὅτι ἐστὶ τμήμα τοῦ αὐτοῦ λίθου ἐν ᾧ ἐξέδωκεν ὁ Βραχχίος ἐν C. I. ὑπ' ἀριθ. 466, καὶ ὅστις περιέχει κατάλογον Ἀργείων ἐν Ἀθήναις πεσόντων. Χαρακτηριστικόν ἐστὶ τὸ σχῆμα τοῦ Λ, ἀπαντώμενον καὶ ἐν ἄλλαις ἀργείαις ἐπιγραφαῖς· προσέτι δὲ τὸ τοῦ Δ, καὶ τὸ τοῦ Ξ. Τοῦ ὀνόματος Ἀναξίλας προηγείτο, ὡς τὰ σωζόμενα ἔχνη ἀποδεικνύουσι, τὸ F, ὡς ἐν γένει ἐν ταῖς Δωρικαῖς ἐπιγραφαῖς προηγείται τῆς λέξεως Ἀναξ. Τὸ δὲ Θ, μετὰ στιγμῆς ἐν τῷ κέντρῳ, ἐκφράζει ἐπίσης τὸ Ο καὶ τὸ Ω.

Σχῆμα 43.

Ἡ ἐπιγραφή αὕτη, λίαν ἐξηλιμμένη, ἀνεκαλύφθη πρὸ ἐτῶν ἐπὶ τῶν σπειρῶν τῆς ὀφιοειδοῦς στήλης, ἥτις ἀπὸ τῶν χρόνων τῶν αὐτοκρατόρων ἴσταται ἐν τῷ ἵπποδρομίῳ τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ἀναγινώσκονται δ' ἐπ' αὐτῆς, ἐνίοτε λίαν ἀμυδρῶς, τὰ ἐπόμενα·

- Ἀπόλλωνι θ(ε)ῶ (στᾱσαν τ') ἢ στήσαντ'
 ἀν(άθη)μ' ἀ(π)ὸ (Μηδων)
 Λακ(εδ)α(ι)μόν(ιοι)
 Ἀθ(η)ν(α)ῖ(οι)
 5 Κορίνθιοι
 Τεγεᾶται
 Σεκυώνιοι
 Αἰγινᾶται
 Μεγαρεῖς
 10 Ἐπιδαύριοι
 Ἐρχομένιοι
 . . . εα . . .
 Φλειάσιοι
 Τρο(ι)ζάνιοι
 15 Ἑρμιονεῖς
 . . . α . . . εασ . . .
 Τιρύνθιοι
 Πλαταιεῖς
 Θεσπιδεῖς
 20 Ἰ . . . ἰλυ . . .
 Μυκηνεῖς
 Κεῖται
 Μάλιοι
 Τήνιοι
 25 Νάξιοι
 Ἐρετριεῖς
 Χαλκιδεῖς
 Στυρεῖς
 Ἀλεῖοι
 30 Ποτειδαιάται
 Λευκάδιοι
 Ἀνακτορεῖς
 Κύθνιοι
 Σύρνιοι
 35 Ἀμπρακιῶται
 Μωρεᾶται.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Μετεκομίσθη δ' ἡ στήλη αὕτη εἰς Βυζάντιον ἐκ Δελφῶν, ἔνθα ἀνείχεε χρυσοῦν τρίπουν ἀφιερωθέντα τῷ Ἀπόλλωνι, ἀπὸ τῶν Μηδικῶν λαφύρων, ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων τῶν συμπολεμησάντων ἐν Πλαταιαῖς. Ἀπεκόπησαν δ' αἱ τῶν

ὄφρων κεφαλαί, αἵτινες πρὸς τὰ ἄνω ἐπεράτουν τὴν στήλην, δύο μὲν ἐπὶ τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἡ δὲ τρίτη πολὺ μεταγενεστέως, καὶ τμῆμα μιᾶς αὐτῶν ἀνευρέθη ἐσχάτως καὶ διατηρεῖται.

Ἐγένετο δὲ τὸ ἀνάθημα, κατὰ Πausανίαν (29), τῇ ἐπιμελείᾳ τῶν τότε ἡγεμονευόντων τῆς Ἑλλάδος Σπαρτιατῶν, καὶ ὁ Βασιλεὺς αὐτῶν Πausανίας ἐπέγραψεν ἐπὶ τῆς στήλης τὸ ἐπόμενον δίστιχον, ὑπὸ Σιμωνίδου ποιηθέν·

« Ἑλλάνων ἀρχαγός, ἐπεὶ στρατὸν ὤλεσε Μήδων,
Πausανίας Φοῖβω μνᾶμ' ἀνέθηκε τόδε ».

Δυσανεστηθέντες ὅμως οἱ Ἕλληνες διὰ τὸν σφετερισμὸν τοῦτον τῆς κοινῆς δόξης ὑπὸ τοῦ Βασιλέως τῆς Σπάρτης, ἐπέμειναν, ἀντὶ τοῦ διστίχου, ἀπαλειφθέντος, ν' ἀντικαταστηθῇ ἡ ἤδη ἀναγινωσκόμενη ἀναγραφὴ τῶν ἀγωνισαμένων πόλεων. Λέγεται δ' ὅτι ἔχνη τῆς ἐκκολάψεως τῆς προτέρας ἐπιγραφῆς εἰσὶ καταφανῆ ἐπὶ τῆς ἑλαφῆς ἀρ' ἧς ἄρχεται ἡ σωζομένη ἐπιγραφὴ.

Χαραχθεῖσα ἄρα αὕτη τῇ ἐπιμελείᾳ τῶν Σπαρτιατῶν, ἐστὶ δωρικὴ τὴν διάλεκτον, καὶ προσέτι ἀψευδὲς δεῖγμα τοῦ τρόπου τῆς γραφῆς ἐν Σπάρτῃ περὶ τὴν 75^{ην} Ὀλυμπιάδα. Καὶ αἱ γραμμαὶ μὲν πᾶσαι χωροῦσιν ἐξ ἀριστερῶν· ἀρχαϊσμός δ' ἐστὶ τὸ ἀπλοῦν Λ ἐν τῇ λέξει Ἀπόλλωνι (στ. 1), καὶ τῷ τοπικῷ ἀλφαβήτῳ ἀνήκει τὸ σχῆμα τῶν γραμμάτων Γ, Δ, Λ, Ξ, Ρ, Υ, Χ. Τὸ ὄνομα δὲ Ἡλεῖοι (στ. 29) γράφεται Ἀλεῖοι, ἔχον ἐπὶ τῆς ἀρχῆς δίγαμμα, ὡς εἰσὶ FA τὰ ἐπὶ τῶν ἀρχαίων νομισμάτων τῆς Ἡλείας ἐπιτετυπωμένα ἀρχικὰ γράμματα. Καὶ τὸ τῶν Σικυωνίων δὲ γράφεται Σεκυώνιοι, ἢ Σηκυώνιοι, ὡς ἐπίσης ΣΕ ἀναγινώσκεται πολλάκις ἐπὶ τῶν νομισμάτων αὐτῶν.

(29, Γ, 8.

Οἱ δὲ πρῶτοι δύο στίχοι φαίνονται ἀποτελοῦντες ἑξάμετρον, καὶ οὕτω συνεπληρώθησαν.

Σχῆμα 41 (Kirchhoff Stud. Σ. 14 καὶ 136).

Ἰστιαῖος
ἀνέθ)ηκε τῷ
Ἀπόλλωνι

Ἐπιγραφή εὑρεθεῖσα ἐν τοῖς ἑρειπίοις τοῦ ἐν Μιλήτῳ ναοῦ τοῦ Διδυμαίου Ἀπόλλωνος. Καίτοι βουστροφηδὸν γεγραμμένη, περιέχει οὐχ ἥττον τὰ δύο μακρὰ Η καὶ Ω, ὅπερ ἀποδεικνύει ὅτι ταῦτα προῖμώτατα εἰσῆχθησαν εἰς τὸ κυρίως Ἰωνικὸν ἀλφάβητον, τὸ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, καὶ ἴσως ὅτι ἐκεῖ καὶ ἡ βουστροφηδὸν γραφή διετηρήθη ἐπὶ μακρότερον χρόνον. Ἄν δ' ὁ Ἰστιαῖος, ὡς πιθανόν, ἦν ὁ ἐν τῇ ἱστορίᾳ γνωστὸς τύραννος τῆς Μιλήτου, τότε ἡ ἐποχὴ τῆς Ἰωνικῆς ταύτης ἐπιγραφῆς ἔσται ἐξ Ὀλ. 66-69.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

Σχῆμα 27 (Pl. 6).

ΑΘΗΝΩΝ

Ἐνιάλου θυγατρ(ὸς Σπουδίδου) κέραμος στήλη.

Ἐπιγραφή εὑρεθεῖσα ἐν Ἀθήναις, καὶ ἦν εἶδα καὶ ἀντέγραψα κατ' ἀρχὰς ἀκεραίαν· ἔπειτα δ' ἀπεκόπη τὸ στικτὸν αὐτῆς μέρος ὑπ' ἀνοσίου χειρὸς περιηγητοῦ τινος. Ἔστι δ' ἡ διάθεσις τῶν δύο στίχων αὐτῆς ὅλως ἄτακτος κατὰ τὸ σχῆμα τοῦ λίθου, καὶ ἀμφότεροι χωροῦσι, κατὰ τὸν ἀρχαικώτερον τρόπον ἐκ δεξιῶν πρὸς ἀριστερά.

Ἐνιάλος δέ, ἢ Ἐνιάλον ἦν βεβαίως τὸ ὄνομα τῆς θυγατρὸς τοῦ Σπουδίδου. Τὸ δὲ κέραμος, δηλοῦν ἐν γένει πλᾶκα, ἐν ᾧ στήλη δηλοῖ τὸν ἐπιτάφιον λίθον (30), ἐγράφη

(30) Ὅμ. Ἰλ. P, 435.

ἴσως οὕτω κατὰ λάθος τοῦ λιθοξόου, ἀντὶ Κεραμ(έ)ως, τοῦ δημοτικοῦ τοῦ Σπουδίδου.

Σχῆμα 29 (Rang. Mém. sur 3 inser. Paris, 1863).

Εἴτ' ἀστός τις ἀνὴρ εἴτε ξένος, ἄλλοθεν ἐλθὼν
τῇ τύχοι, οἰκτίρας ἀνδρ' ἀγαθόν, παρίτω,
ἐν πολέμῳ φθίμενον, νεαράν ἤδην ὀλέσαντα.
Ταῦτ' ἀποδυράμενοι, νεῖσθε ἐπὶ πρᾶγμ' ἀγαθόν.

Ἐπιγραφή ἐπιμελῶς κεχαραγμένη ἐπὶ μαρμαρίνης βά-
σεως, καὶ εὐρεθεῖσα εἰς κῆπον τῶν Σεπολίων παρὰ τὰς
Ἀθήνας. Τὸ μάρμαρον ἐκοιλώθη ἄνωθεν εἰς ποτιστήριον
ἵππων, καὶ ἐφθάρη ἡ ἀρχὴ τοῦ πρώτου στίχου τῆς ἐπι-
γραφῆς, γεγραμμένης βουστροφηδόν, καὶ προφανῶς ἀπο-
τελούσης δύο ἥρωελεγεία. Ἔστι δ' ἐπιτάφιός τινος πεσόν-
τος εἰς μάχην, ἴσως τὴν τοῦ Μαραθῶνος, ἢ, κατὰ τὸν
γραφικὸν χαρακτῆρα, πιθανῶς καὶ ἀρχαιοτέραν τινα, τὴν
κατὰ Καλκιδέων, ἐν Ὀλ. 68, γ' (31). Τὸ ὄνομα τοῦ εἰς
ὃν τὸ μνημεῖον ἰδρύθη ἦν πιθανῶς ἀναγεγραμμένον ἐπὶ τῆς
στήλης τῆς παριστώσης αὐτοῦ, ὡς ἔχει καὶ ἐπὶ τῆς τοῦ
Ἀριστίωνος (32).

Ἀλλοθεν, ἐν στ. 2 γράφεται δι' ἐνὸς Λ, κατ' ὀρθογρα-
φίαν Ἀρχαϊκὴν.

Τῇ ἀντὶ τηί, ἐνταῦθα. Ὁ Kekule (33), ὃν ἠκολούθησαν
καὶ ἄλλοι, ἀντὶ τῇ τύχοι, ἀνέγνω τὸ ὅλως ἄγνωστον καὶ
ἀπίθανον Τέτυχον, ὡς κύριον ὄνομα δῆθεν.

Ἡ δὲ τελευταία φράσις νεῖσθε ἐπὶ πρᾶγμ' ἀγαθόν, ἀν-
τιστοιχεῖ πρὸς τὸ ἡμέτερον « Ὑπάγετε εἰς τὸ καλόν ».

(31) Ἡρόδ. Ε, 77.

(32) R. 21.

(33) Inscr. Atticæ, 463.

Σχῆμα 32 (Kirchh. Inscr. Att. 348).

Ἐξήκεστος ἀνέθηκε.

Ἐπιγραφή ἐν Ἀθήναις, ἔχουσα μὲν ἀμφοτέρας τὰς γραμ-
 μὰς ἐξ ἀριστερῶν, ἀλλὰ πιθανῶς μὴ ἀπέχουσα πολὺ τῶν
 ὑπάρχοντων τῆς βουστροφηδὸν γραφῆς, ὡς ἀποδεικνύει ἡ πρὸς
 ἀριστερὰ στροφή τοῦ Σ. Τὸ Ξ δ' ἐστὶ ΧΣ, ὡς εἰς πάσας
 τὰς ἀρχαίας ἀττικάς. Ὁ πατὴρ τοῦ Σόλωνος ἐκαλεῖτο
 Ἐξηκεστίδης, ἦτοι, πιθανῶς, υἱὸς Ἐξηκέστου, ὥστε ὁ
 Ἐξήκεστος τῆς ἐπιγραφῆς ἦν ἴσως τῆς αὐτῆς οἰκογενείας,
 καὶ τοῦ νομοθέτου πιθανῶς κατὰ τρεῖς γενεάς μεταγε-
 νέστερος, ὡς κατὰ τρεῖς ἦν αὐτοῦ προγενέστερος ὁ τοῦ
 Ἐξηκεστίδου πατήρ.

Σχῆμα 61 (Inscr. Att. 374).

Ἐπιγραφή Ἐξηκεστίδου καὶ υἱοῦ
 ἐνθάδ' Ἀθηναίη. μνημὲν πόλεως Ἀρεῶς.
 Ἡγέλοχος, μεγάλη(ν) τε πόλιν ἀρετῆς τε
 πάσης (μοῖραν) (ἔ)χων τὴν δὲ πόλιν νέμεται.
 Κρίτιος καὶ Νησιώτης ἐποίησά(τ)ην.

Ὁ ἐπιτάφιος οὗτος σύγκειται ἐκ τεσσάρων στίχων ἐλε-
 γειακῶν. Ἡ γραφή, ἀκριβῶς τὴν ἐποχὴν τῆς ἀκμῆς τῶν
 καλλιτεχνῶν Κριτίου καὶ Νησιώτου ἐμφαίνουσα (34), Ὁλ.
 75-80, ἐστὶν ὅπως οὖν παρημελημένη. Οὕτως ἐν στ. 3 τὸ
 Λ τῆς λέξεως μεγάλη γράφεται Ι, καὶ εἰς τὸ τέλος τῆς λέ-
 ξεως τούτης ἐλλεῖπει ἐν Σ ἢ ἐν Ν. Ὁμοίως καὶ εἰς στ.
 6 τὸ Τ τῆς λέξεως ἐποιεσάτην γράφεται Ι. Καὶ ἀντέγραψα
 μὲν τὴν ἐπιγραφὴν κατὰ τὸν Κιρχόφ' ἀλλ' ἐπὶ τοῦ παρα-

(34) Ἰδ. τὴν ἐμὴν Ἱστορ. Καλλιτεχν. Α, 199.

τιθεμένου ἐμοῦ ἀντιγράφου, ὄντος ἀκριβεστάτου, φαίνεται ἐν στ. 4, ἀντὶ μοῖραν ἔχων, γεγραμμένον δωρεὰν σχών, ὅπερ, ἂν ἐν στ. 3 ἀντὶ μεγάλης(ν) γραφῇ μᾶλλον μεγάλης(ς), δίδει ὀρθοτέραν ἔννοιαν· μόνον δὲ τὸ μέτρον χωλαίνει, καὶ αἱ δύο συλλαβαὶ τῆς λέξεως δωρεὰν πρέπει ν' ἀναγνωσθῶσι κατὰ συνίζησιν. Ἦν δ' ἡ ἐπιγραφή ἀνάθημα τοῦ Ἡγελόχου, οὗ ὁ τε υἱὸς καὶ ὁ πατήρ ὠνομάζετο Ἐκφαντος, καὶ ὅστις, διαπρέψας ἐν πολέμῳ, ἠὺγνωμόνει τοῖς Ἀθηναίοις δι' ἣν, ξένος ὢν αὐτός, ἔτυχε παρ' αὐτοῖς φιλοξενίαν.

Αἱ δ' ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν ταύτην κεχαραγμέναι λέξεις· Ἡ Βουλὴ καὶ ὁ Δῆμος Λεύκιον Κάσιον ἀρετῆς ἔνεκα, εἰσὶ Ῥωμαϊκῆς ἐποχῆς, καθ' ἣν ἐπωφελήθησαν ἐκ τοῦ κενοῦ μέρους τοῦ μαρμάρου, ὡς πολλὰ τοιαῦτα ὑπάρχουσι παρὰ δείγματα.

Σχῆμα 30 (R. 23).

Ἀλκιβιάδης
ἀνεθέτηκεν
ἀθλοπαιδιᾷ
Νικητικῇ.

Βάθρον λίθου λευκοῦ ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως τῶν Ἀθηναίων. Ἀρχαϊκὸς ἐστὶν ὁ σχηματισμὸς τῶν γραμμάτων Α, Β, Ε, Θ, Ν, Ρ. Ἄν δ' ἡ τελευταία λέξις, λίαν γενικὴ οὖσα, δὲν δύναται νὰ ἐκληφθῇ ὡς τὸ ἐθνικὸν τοῦ Ἀλκιβίου, τότε ἐστὶν αὕτη τὸ ὄνομα γνωστοῦ τινος, τοῦ καὶ ἐν τῇ ὑπὸ σχ. 61 μνημονευομένου γλύπτου τῆς 75-80 Ὁλ.

Σχῆμα 31 (R. 37).

Ἀρχ)ωνίδης· Ἐβδομίας· Λευκολοφίδω· ἀνεθέτην.

Ἐπιγραφή εὑρεθεῖσα ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως, ἔχει σπάνιον

τὸ ὄνομα 'Εβδομίας' ἀλλὰ διὰ τὴν 'Αττικήν, καὶ διὰ τὴν ἐποχὴν ἣν ἐμφαίνει τὸ σχῆμα τῶν γραμμάτων, καὶ μάλιστα τὸ τοῦ Θ, Μ, Ν, Φ, ἔτι σπανιωτέρα ἐστὶν ἢ ἐμφάνις τοῦ Ω, ὡς ἐνταῦθα εἰς τὸ τέλος τῆς τρίτης λέξεως. Ἴσως ἐπομένως πρέπει νὰ ἐκληφθῇ ὅτι οἱ ἀναθέται ἦσαν νησιῶταί τινες, διότι ἐν ταῖς νήσοις, ὡς καὶ ἐν σχ. 40 καὶ ἀλφαρχοῦ συνεχῶς, τὸ Ω ἐγράφετο διὰ τὸ ΟΥ ἢ Ο τῆς δευτεροκλήτου γενικῆς. Λευκολοφίδης ὁμοίως ἦν ὄνομα 'Αττικόν, καὶ οὕτως ὀνομάζετο ὁ πατήρ τοῦ 'Αδειμάντου (35), τοῦ ἐν 'Ολ. 93, δ', κατὰ τὴν ἐν Αἰγὸς Ποταμοῖς μάχην αἰχμαλωτισθέντος στρατηγοῦ. Ἴσως ἐπομένως εἶχε κατὰ τοὺς χρόνους τῆς ἐπιγραφῆς ταύτης εἰσαχθῇ ἤδη τὸ Ω καὶ ἐν 'Αττικῇ εἰς ἰδιωτικὴν χρῆσιν, καὶ ἴσως κατὰ πρῶτον ὁμοίως καὶ ἐν τοῖς νήσοις. Ἄγνωστον ὁμοίως ἂν καὶ αὐτὸς τοῦ 'Αδειμάντου ὁ πατήρ δὲν κατήγετο ἐκ νήσου τινός, καὶ ἂν ὁ εἰς τῶν τὸ ἀνάθημα ἀφιερούντων δὲν ἦν ἐκ τῶν προγόνων, ἴσως πάππος ἢ μέγας θεῖος τοῦ 'Αδειμάντου, ἐπομένως τῆς 85^{ης} περίπου Ὀλυμπιάδος.

Περίεργον ἐν τούτοις ὅτι ἐκ τῶν δύο ἀναθετῶν μόνος εἰς μνημονεύεται μετὰ πατρωνυμικοῦ. Πιθανῶς ἦσαν ἀδελφοί.

'Αξία δὲ σημειώσεως ἐν τῇ ἐπιγραφῇ ταύτῃ καὶ ἡ μετὰ πᾶσαν λέξιν στίξις.

β'. Παραδείγματα διαλεκτικῶν τύπων.

Σχῆμα 33 (C. I. 4).

Θεός, τύχα. Σαῶτις δίδω-
 ωτι Σικαινία τὰν οἰ-
 κίαν καὶ τ' ἄλλα πάντ-
 α. Δαμιωργός Παραγόρ-

(35) Πλάτ. Πρωταγ.

ας· Πρόξενοι Μίνκων,
Ἀρμοξίδαμος, Ἀγάθαρχος,
Ὀνατᾶς, Ἐπίκωρος.

Ἐπιγραφή κεχαραγμένη ἐπὶ πλακὸς μεταλλίνης ἐκ Πετιλίας, πόλεως τῆς Βρεττίας ἐν τῇ κάτω Ἰταλίᾳ.

Ἐκ τῶν γραμμάτων ιδιότροπον μάλιστα τὸ σχῆμα τοῦ Γ, παριστώμενον δι' ἀπλῆς κεραίας, Ι, ὡς ἐπὶ τινος ἀγγείου Κορινθιακοῦ. Προσοχῆς ἄξια διὰ τὸν ἀρχαῖον αὐτῶν σχηματισμὸν καὶ τὰ Δ, Ι, Λ, Μ, Σ, καὶ Ξ, ἔχον περίπου τὸ σχῆμα μεθ' οὗ μετέβη εἰς τὸ λατινικὸν ἀλφάβητον.

Ἡ δὲ διάλεκτος ἐστὶν Αἰολικὴ, διότι τὴν Πετιλίαν ἔκτισαν Αἰολεῖς Θεσσαλοὶ μετὰ Φιλοκτήτου κατὰ Στράβωνα(36), καὶ κατὰ τοῦτο τὸ χωρίον τοῦ Βιργιλίου·

« Hic illa duceis Melibœi
Parva Philoctetæ subitica Petilia muro ».

[Πρὸς δέ, Μελίβοιον ὃν ἔχεται ποτὶ Φιλοκτήτην
ἔκτισεν ἐν τῇ μέσῃ ἐκδορῇ Πετιλίας τὴν πόλιν] (37)

Καθ' ὃ Αἰολικὴ δέ, ἔχει μὲν τὸ F, ἀλλὰ μόνον ἐν ἀρχῇ τινῶν λέξεων, στερεῖται δὲ τῆς δασείας. Πᾶσαι δ' αἱ λέξεις διαιροῦνται διὰ μιᾶς στιγμῆς, ὡς πολλάκις ἐν Τυρρηνίᾳ καὶ ἐν Ἰταλίᾳ, καὶ ὡς καὶ ἐν τῇ Ἀττικῇ ἐπιγραφῇ ὑπὸ σχ. 31.

Θεός, τύχα, ὡς τὸ Θεός (δῶη) τύχαν ἀγαθάν(38)· ἀρχαιότερος τύπος τοῦ « ἀγαθῇ τύχῃ ».

Σαῶτις, ὄνομα θηλυκόν, οὗ τὸ ἀρσενικόν Σαώτας καὶ Σώτας.

(36) ΣΤ, 390.

(37) Ἰδ. Ἰάχ. Παγκ. Μετάφρ. Aen. III, 31.

(38) C. I. 1564. 1695.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

τ' ἄλλα πάντα. Δαμωρίους παραιόρας πρόξενοι μίνυον ἄρμοξι. Δᾶμος ἀκάθαρτος ὦν ἄτας ἐπιχωρίους.

Βιάζων δὲ καὶ τεχνολογίαν καὶ σύνταξιν, καὶ ὑπολαμβάνων ὅτι πρόκειται περὶ τῆς Λακυνίας Ἡρας, ὡς ἐπιχωρίου δῆθεν Θεᾶς, μεταφράζει·

«*Dea flagellatura est, quisquis domicilium Sicaniae et quaecumque alia suppeditet. Conterraneos praevaricatores proxeni denuncient Harmostis. Populus quum sit pollutus, noxas locales luet* ».

Σχῆμα 34 (C. I. 11).

Ἄράτρα τοῖς Ἀλείοις καὶ τοῖς Ἡρα-
αίοις. Συμμαχία κ' ἕκκατον ἔτη·
ἄρχοι δὲ καὶ τοῖ. Αἴ δέ τι δέοι, αἶτε ἔπος αἶτε
ἔργον, συνέαν ἂν ἀλλήλοισ, τά τε ἄλλα καὶ πα-
ρ πολέμω· αἴ δέ μὴ συνέαν, τάλαντον κ'
ἀργύρῳ ἀποτίνοιν τῷ Διὶ Ὀλυμπίῳ τῷ κα-
ταδημένῳ λατρευόμενῳ. Αἴ δέ τις τὰ γ-
ράμματα τὰ καταδηλοῖτο, αἶτε ἔπος αἶτε τε-
λεστής αἶτε δῆμος ἐστί, τῷ ἐφιερώ ἂν ἐνέχ-
οιτο τῷ ἐνταῦθα γεγραμμένῳ.

Ὁ ἐστὶν εἰς γλῶσσαν κοινήν·

Ἡ ῥήτρα τοῖς Ἀλείοις καὶ τοῖς Ἡραιεῦσι. Συμμαχία
ἂν εἴη ἑκατὸν ἔτη· ἄρχοι δ' ἂν τόδε. Εἰ δέ τι δέοι, εἶτε
ἔπος εἶτε ἔργον, συνεῖεν ἂν ἀλλήλοισ, τά τε ἄλλα καὶ
περὶ πολέμου. Εἰ δέ μὴ συνεῖεν, τάλαντον ἂν ἀργύρου
ἀποτίνοιν τῷ Διὶ Ὀλυμπίῳ τῷ καταδηλουμένῳ λατρευό-
μενον. Εἰ δέ τις τὰ γράμματα τὰ δε καταδηλοῖτο, εἶτε
ἔτης, εἶτε τελεστής, εἶτε δῆμος ἐστί, τῷ ἐφιερώ ἂν ἐνέ-
χοιτο τῷ ἐνταῦθα γεγραμμένῳ.

Εὐρέθη δ' ἡ ἐπιγραφή αὕτη ἐν Ὀλυμπίᾳ κεχαρσμένη
ἐπὶ χαλκοῦ πετάλου, ἔχοντος διαστάσεις 0,2×0,1', καὶ

πριέχει συνθήκην συμμαχίας μεταξύ τῶν Ἡλείων καὶ τῶν Ἀρκάδων Ἡραιέων, οἵτινες ἀμφοτέρωθεν διελέγοντο αἰολιστί, καὶ οἱ πρῶτοι ἐλάτρευον ἰδίως τὸν Ὀλύμπιον Δία, ὡς λέγει ὁ Στράβων (42). « Ὅσοι μὲν οὖν ἤττον τοῖς Δωρεῦσιν ἐπεπλέκοντο καθάπερ συνέβη τοῖς τε Ἀρκᾶσι καὶ τοῖς Ἡλείοις, τοῖς μὲν, ὄρειοις τελέως οὔσι καὶ οὐκ ἐμπεπτωκόσιν εἰς τὸν κληῖρον, τοῖς δ' ἱεροῖς νομισθεῖσι τοῦ Ὀλυμπίου Διός, καὶ καθ' ἑαυτοὺς εἰρήνην ἄγουσι πολὺν χρόνον, ἄλλως τε καὶ τοῦ αἰολικοῦ γένους οὔσι, καὶ δεδωμένοις τὴν Ὀξύλῳ συγκατελθοῦσαν στρατιὰν περὶ τὴν τῶν Ἡρακλειδῶν κάθοδον, οὗτοι αἰολιστὶ διελέχθησαν ».

Ἔστι λοιπὸν ἡ γλῶσσα τῆς ἐπιγραφῆς Αἰολικὴ, οὐχὶ ὅμως ἀκριβῶς ἡ τῶν Λεσβίων ἢ Ἀσιανῶν Αἰολέων, ἣν ἐκ τῆς Σαπφούς καὶ ἄλλων ποιητῶν γνωρίζουσι κυρίως οἱ γραμματικοί, ἀλλὰ μετ' ἐπιτοπίων ἰδιωτισμῶν ἀναμειγ-

Καὶ οἱ μὲν Ἡεῖοι, κατὰ Διόδωρον (43), διαφόρους μικρὰς πόλεις τὸ πρῶτον οἰκοῦντες, αἰεὶ εἰς μίαν συνωκίσθησαν, τὴν ὀνομαζομένην Ἡλιν », ἐν Ὀλ. 77, 6'. Ἐξάγεται ὅμως ἐκ τοῦ Παυσανίου (44), ὅτι καὶ πολὺ πρὶν ὑπῆρχεν ἡ Ἡλις, καὶ ηὔξήθη μάλιστα διὰ τοῦ Ὀξύλου. Ἡ ἐπιγραφή δὲ δὲν ἀναφέρει τὴν πόλιν, ἀλλὰ τὸν λαόν.

Καὶ τῶν Ἡραιέων δ' ἡ πόλις ὁμοίως συνωκίσθη ἐξ ἐννέα πολισμάτων ὑπὸ Κλεομβρότου ἢ Κλεωνύμου, τοῦ Βασιλέως τῆς Σπάρτης, μετὰ Ὀλ. 101 6' (45). Ἀλλὰ καὶ ταύτης ὑπῆρχε πρὸ τούτου ἡ Ἀκρόπολις, καὶ ὁ Διόδωρος

(42) H.

(43) A, 54. — Ἰδ. Στράβ. 233.

(44) E, 4.

(45) Στράβ. H, 232.

λέγει (46): «*Τῶν Φιαλέων οἱ φυγάδες συστραφέντες, κατελάβοντο τὴν καλουμένην Ἡραίαν, χωρίον ὀχυρόν*». καὶ ἐν Ὀλ. 65, εἷς πολίτης ἐνίκησεν εἰς τοὺς ἀγῶνας, κατὰ Πυσανίαν λέγοντα(47): «*Ἐπὶ τῆς πέμπτης Ὀλυμπιάδος καὶ ἐξηκοστῆς Δημάρετος ἐκράτησεν Ἡραιεύς*». Ἀνάγει δ' ὁ συγγραφεὺς οὗτος τὴν κτίσιν τῆς Ἡραίας εἰς τὸν πανάρχαιον ἥρωα Ἡραιέα(48).

Ἡ δ' ἐπιγραφή φαίνεται ἀνήκουσα εἰς τὴν 55^{ην} περίπου Ὀλυμπιάδα, ὅτε οἱ Ἡλεῖοι ἠϋξήσαν τὴν δύναμιν αὐτῶν, νικήσαντες διαφόρους περιοίκους λαούς, οἷον τοὺς Σκυλλουντίους, τοὺς Πισάτας, καὶ ὅτε εἶχον ὑφ' ἐαυτοὺς καὶ τὸ Ὀλύμπιον.

Ὡς πρὸς τὰ καθέκαστα δέ, παρατηρητέα ταῦτα.

Ῥάτρα, αἰολοδορικῶς ἀντὶ ρήτρα, ἐπειδὴ οἱ Αἰολεῖς ἦσαν ψιλωταί, ἔχει προηγούμενον ἀντὶ τῆς δασείας τὸ αἰολικὸν δίγαμμα, ἐξ οὗ ἐπήρσεν ἡ εἰς τὴν κοινὴν γλῶσσαν λέξις Φράτρα, καὶ ἡ παράγωγος αὐτῆς Φρατρία (καὶ Φατρία), καὶ ὁ Φρητήρ, ὅθεν τὸ Λατινικὸν Frater. Ἐδήλου δ' ἡ ρήτρα σύμβασιν ἢ συνθήκην καθ' Ἡσύχιον, ὥς καὶ ἐν τοῖς Ἡρακλειωτικοῖς πίναξι λέγεται: «*Κατὰς ρήτρας καὶ κατὰν συνθήκην*». Καθ' ὃ δὲ συνθήκη, ἐχαράχθη καὶ αὕτη ἐπὶ ἐλάσματος χαλκοῦ πρὸς ἀνάρτησιν ἐν τῷ ναῷ τοῦ Ὀλυμπίου Διός, ὥς τοῦτο ῥητῶς ὀρίζεται ἐν μεταγενεστέρα συνθήκῃ τῶν Ἡλείων μετ' Ἀθηναίων, Ἀργείων καὶ Μαντινέων (49), ὅτε πολυτελέστεραι στήλαι ἀντικατέστησαν τὰ ἐλάσματα: «*Καταθέντων δὲ καὶ Ὀλυμπίασι στήλην*

(46) IE, 40.

(47) E. 8. "Id. ΣΤ, 10.

(48) H, 26.

(49) Θουκ. E, 47.

χαλκῆν κοινῇ Ὀλυμπίοις τοῖς νυνί ». Καὶ περὶ συνθήκης Ἀθηναίων καὶ Λακεδαιμονίων λέγει ὁ Πausανίας (50). Ἔστι δὲ πρὸ τοῦ Διὸς τούτου στήλη χαλκῆ, Λακεδαιμονίων καὶ Ἀθηναίων συνθήκας ἔχουσα εἰρήνης ἐς τριάκοντα ἐτῶν ἀριθμόν ».

Τοῖς καὶ τισι, αἰολικόν, ἀντὶ τοῖς καὶ τις, διότι, κατ' Εὐστάθιον, οἱ Αἰολεῖς ἀντικαθίστων πολλάκις τὸ ρ ἀντὶ τοῦ σ καὶ ὁ Στράβων λέγει (51). « Ἐποίκους δ' ἔσχον (οἱ Ἐρετριεῖς) ἀπ' Ἡλιδος, ἀφ' οὗ καὶ τῷ γράμματι τῷ ρ πολλῷ χρησάμενοι, οὐκ ἐπὶ τέλει μόνῳ τῶν ῥημάτων, ἀλλὰ καὶ ἐν μέσῳ, κεκωμώδηνται ». Καὶ ὁ Πλάτων (52). « Οἶσθα οὖν ὅτι ἐπὶ τῷ αὐτῷ ἡμεῖς μὲν φραμὲν σκληρότης, Ἐρετριεῖς δὲ σκληρότης ». Καὶ ὁ Πausανίας δὲ φαίνεται πρεσβεύων ὅτι ὁ Θέρμιος Ζεὺς τῶν Ἡλείων ἦν ὁ παρ' Ἀθηναίοις Θέσμιος (53). « Τοῖς μὲν δὴ παρ' Ἡλείοις Θέρμιον καὶ αὐτῷ μοι παρίστατο εἰκάειν ὡς κατὰ Ἀθηναίους γλῶσσαν εἶη Θέρμιον » (βεβαίως γραπτέον Θέσμιον). Ἦν δὲ καὶ παρὰ Λάκωσι συνήθης ἡ ἀντικατάστασις αὕτη, διότι ἔλεγον Σιὸρ ἀντὶ Θεὸς φερ' εἰπεῖν. Ἐν τῇ ἐπιγραφῇ δμως ταύτῃ ἀπαντᾶται εἰς τὰς καταλήξεις ἐνιαχοῦ καὶ τὸ Σ.

Ἀλείοις, ἀντὶ Ἡλείοις, μετὰ τοῦ F εἰς τὴν ἀρχήν, ὡς καὶ τὰ νομίσματα τῆς Ἡλιδος φέρουσι τὰ ἀρχικά FA.

Ἡραίοις ἀντὶ Ἡραιεῦσι, φιλούμενον αἰολικῶς, καὶ παρενθέσει τοῦ F μετὰ τὸ Ρ. Ἐλέγοντο δ' οἱ κάτοικοι τῆς Ἡραίας Ἡραιεῖς κατὰ Θουκυδίδην καὶ Πολύβιον ἄρα αἰο-

(50) E, 23.

(51) I', 448.

(52) Κρατύλ. 434.

(53) E, 15.

λιστὶ Ἑραεῖς (54), ὡς ὁ Νικαιεὺς λέγεται Νικαεύς (55). Τὸ δ' Ἑραεῖς σχηματίζεται καὶ Ἑραεῖοι, καὶ αἰολικῇ ἀντικαταστάσει τοῦ οἱ ἀντὶ εἰ, Ἑραοῖοι, ὡς ἔγραφον οἱ Αἰολεῖς ἐποίγω, μάγοιρος, ὄνοιρος (56).

Κ' εἶα, εἴη ἄν· διότι τὸ μὲν κε ἐστὶ τὸ αἰολοδωρικὸν μόριον ἀντὶ τοῦ αἶν (57). εἶα δ' ἦν ἐπίσης αἰολοδωρικὸν ἀντὶ εἴη, ὡς κατωτέρω, συνέαν ἀντὶ συνεῖεν, συνεῖησαν· καὶ ὡς καὶ παρὰ γραμματικοῖς τὸ τύψειαν λέγεται αἰολικόν.

Ἔτος ἔχει ἐν ἀρχῇ F, ἐξ οὗ ἴσως καὶ τὸ λατινικὸν vetus. Ὁμοίως δὲ καὶ τὸ ἔπος, ὡς εἶχε βεβαίως καὶ παρ' Ὀμήρῳ ὧπου ἀποτελεῖ χασμωδίαν, οἶον ἐν τῷ «τίσε ἔπος φύγεν ἕρκος ὀδόντων;» Οὕτω δ' ἀπαντᾶται καὶ παρὰ Πινδάρῳ, καὶ ἔχει τὸ δίγαμμα καὶ ἐν ἄλλαις αἰολικαῖς ἐπιγραφαῖς. Ἴσως δ' ἦν τὸ παλαιὸν Fέ(ρ)πος, καὶ ἐξ αὐτοῦ ἐπήγαγε τὸ λατινικὸν Verbum. Καὶ ἡ λέξις δὲ ἄργον ἔχει ἐν ἀρχῇ τὸ δίγαμμα, καὶ ἐστὶν ἀρχαιότερος σχηματισμὸς τοῦ ἔργον, ὅθεν καὶ οἱ ἐν Ἀθήναις Ἀργάδεις, καὶ ἡ Ἀργολίς, καὶ τὸ Γερμανικὸν Werk, καὶ διαλεκτικῶς Wark.

Τοῖ, αἰολικόν, ἀντὶ τουτοῖ. Ἀρχοι δέ κα τοῖ, ἦτοι τουτοῖ (τὸ ἔτος) εἴη αἶν (ἔστω) ἡ ἀρχὴ (τῆς συμμαχίας), ὡς ἐν Θουκυδίδῃ (58). «Ἐκχειρίαν εἶναι ἐνιαυτόν· ἄρχειν δὲ τήν δε τήν ἡμέραν».

Αἰ δέ τι δέοι, ὡς παρὰ Θουκυδίδῃ (59). «Αἰ δέ ποι στρατιᾶς δέοι κοινης». Ἦν δὲ τὸ αἰ οὐ μόνον δωρικόν, ἀλλὰ καὶ αἰολικόν.

(54) Γρηγόρ. 56.

(55) Στέφ. Βυζ.

(56) Γρηγ. 605.

(57) Ἰδ. καὶ Θουκ. Ε, 77. 79.

(58) Δ, 118.

(59) Ε, 79.

Ἀλάλοις. δι' ἐνὸς λ, αἰολικὸς ἀρχαῖσμός· ἑμοίως καὶ ἄ, δι' ἐνὸς λ, καὶ ἀποκοπῇ τοῦ α, ὡς ἐν παρὰ κτλ.

Παρ πολέμω, περὶ πολέμου. Τῆς περὶ δὲ ἡ τροπὴ τοῦ εἰς α, ὡς ἐν τῷ ἔργον ἄργον. Ἡ δ' ἀποκοπὴ τοῦ ι, ὡς ἡ τοῦ α ἐν ἄλλα, καὶ ὡς ἡ τοῦ ε ἐν τῇ καθομιλουμένῃ μετὰ τῷ ρ, κυρίως εἰς τὴν προστακτικὴν· φέρ τον, πάρ τον.

Μά, ἀντὶ μὴ αἰολοδωρικόν.

Ἀποτίνοιαν ἀντὶ ἀποτίνοien, συνέαν ἀντὶ συνεῖεν.

Ἀργύρου, πιθανῶς τοῦ ἀσήμου, διότι ὁ ἐπίσημος ἦν ἔτι τότε σπάνιος, πρῶτου μαρτυρουμένου ὡς κόψαντος ἀργυροῦν νόμισμα ἐν Ἑλλάδι τοῦ Ἀργείου Φεῖδωνος, περὶ Ὀλ. 3. Οὕτω καὶ ἐν Θουκυδίδῃ (60)· « Ἡλεῖοι . . . τοῖς Λεπρεάταις τάλαρτον ἔταξαν Διὶ τῷ Ὀλυμπίῳ ἀποφέρειν ».

Τῷ Δί, μονοσυλλάβως, ὡς ἀπαντᾷ ἐνίοτε καὶ ἐν Πινδάρῳ, καὶ ἐν ἑτέραις ἐπιγραφαῖς (61). Ὀλυμπίῳ, καὶ κατωτέρῳ συναχία, τὸ ὡς ἀντρεῖτον, κατ' ἀρχαϊκὴν γραφὴν.

Τῷ καθαλημένῳ λατρευόμενον, ἦτοι τῷ καταδηλουμένῳ (τῷ προσβαλλομένῳ) ἀφιερούμενον. Προσεβάλλετο δ' ὁ Ζεὺς ὑπὸ τοῦ τυχρὸν παραβαίνοντος τὴν συνθήκην ἣτις εἶχε τεθῆ ὑπὸ τὴν προστασίαν αὐτοῦ, διότι, ὡς πρὸς ὅρκιον, πρὸς αὐτὸν ἐγίνοντο τῶν συνθηκῶν οἱ ὅρκοι. Ἔστι δ' ὁ τοῦ παρακειμένου τύπος, καθαλήμενος, αἰολικὸς ἐνεστώς, ὡς τὸ φιλήμενος ἀντὶ φιλούμενος, καὶ ἡ ἔλλειψις τοῦ ἀναδιπλασιασμοῦ ἦν, ὡς λέγει ὁ Τρύφων (62), « κατ' αἰολικὸν πάθος », διατηρηθὲν καὶ εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς γλῶσ-

(60) E, 31.

(61) C. I. 16.

(62) § 21.

σαν. Ἐπρεπε δὲ νὰ ᾔην ἡ λέξις καταδεδηλημένω, καὶ ἀναυξήτως καδδεδηλημένω· ἀλλὰ γράφεται δι' ἐνὸς δ, ὡς τὰ ἀλήλοις καὶ ἀλ, δι' ἐνὸς λ, καὶ ὡς ἐν Πινδάρῳ (63) κάπετον ἀντὶ κάππετον (κατέπεσον), καὶ ἐν Ἀλκμᾶνι (64) καβαίνων ἀντὶ καββαίνων (καταβαίνων).

Τὰ γράφεα ταῖ, ἤτοι τὰ γράμματα τάδε· διότι τὸ γράμμα δύναται νὰ σχηματισθῇ καὶ γράφος, ὡς τὸ τρίμμα ἐλέγετο καὶ τρύφος. Πρόκειται δ' ἐνταῦθα οὐχί, ὅπερ ἐν ἄλλαις ἐπιγραφαῖς ἀπαντᾶται (65), περὶ βλάβης τῆς στήλης, δι' ἣν βεβαίως δὲν θὰ ἐπετίθετο ὅσον βαρὺ πρόστιμον καὶ τοῖς ἀντιπράττουσι τῇ συμμαχίᾳ, ἀλλὰ περὶ τῶν παρασπόνδων, ὡς καὶ ἐν μεταγενεστέραις συμβάσεσιν ἀπαντᾶται, καὶ διὰ τῆς αὐτῆς σχεδὸν ἐκφράσεως, ἐν τῷ Ἀμφικτιονικῷ ψηφίσματι παρ' Αἰσχίνῃ (66): « *Εἰ δέ τις τὰ δε παραβαίνοι, ἢ πολις, ἢ ιδιώτης, ἢ ἔθνος* »· διότι ἔτης ᾔην ὁ πολίτης, ὁ ιδιώτης, καὶ ὁ Ἰσχυρίων. Ἐχει δ' ἡ λέξις τὸ δῖον χαρακτῆρα, ὡς φαίνεται ὅτι εἶγεν αὐτὸ καὶ ἐπὶ Ἰουλήρου. Τελέστα δ' ᾔην αἰολικὸς τύπος ἀντὶ τελεστής (67), ὁ ἐν τέλει, ὁ ἄρχων.

Ἐντ, ἐντὶ ἀντὶ ἐστί, λέγεται δωρικόν (68), ἀλλ' ᾔην κυρίως ἀρχαῖον αἰολικόν.

Τῷ ἔνταῦτ', κατὰ τοὺς φιλωτάς Αἰολεῖς, ἀντὶ τῷ ἐνταῦθα.

Ἐγγραμμένω ἀντὶ γεγραμμένω, ὡς ἀπαντᾶται (69) ἐγνω-

(63) Ὀλ. Η, 39.

(64) Ἐν Ἡφαιστ. 44.

(65) C. I. 304, 4.

(66) Κ. Κτησ. Σ. 502. — Ἰδ. καὶ Πολύβ. ΣΤ, 13, 5.

(67) Γρηγόρ. 693.

(68) Αὐτ. 589.

(69) Ἀππιαν. Κυνηγ. Γ, 472.

πῶς, ἐγλυμμένος, ἔγραπται. Τὸ δὲ μ γράφεται ἀπλοῦν-
ἀρχαϊκῶς.

γ'. Παραδείγματα συμπληρώσεως.

Σχῆμα 35 (C. I. 11).

Λ)ητοῦς υἱέ, ὃς ἄφθιτος αἰεὶ εἶ,
'Αρίστων σ' ἔθηκε, καὶ τε Βοία, καὶ Κ(αλλίχ-
λεια, καὶ 'Α)γασιθέα, θύγατρες, ὡς φιλο(ι.

Ἡ ἐπιγραφή αὕτη εἰς Κρίσσαν τῆς Λοκρίδος εὑρεθεῖσα, ἀντεγράφη τὸ πρῶτον, ὡς ἐν 35^a, ὑπὸ Hughes (70), ὅστις λέγει ὅτι οὐδεὶς τι ἐδυνήθη ἐν αὐτῇ νὰ νοήσῃ. Ἄλλ' ὁ Βοίχ-
χιος, ἐπενεγκὼν τὰς ἐν Σχ. 35^b διορθώσεις, ἀνέγνω αὐ-
τὴν ὡς ἀνωτέρω.

Ἔστι δὲ γεγραμμένη βουστροφηδόν, ἀρχομένης τῆς
πρώτης γραμμῆς ἐκ δεξιῶν, κατὰ τὸν ἀρχαιότερον τρόπον.
Ἡ κατὰ τὸ τέλος δὲ τῆς δευτέρας καὶ τὴν ἀρχὴν τῆς τρί-
της γραμμῆς συμπλήρωσις ἔστι μόνον ὑποθετική, στηρι-
ζομένη ἀπλῶς ἐπὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐλλειπόντων γραμ-
μάτων.

Ἀφθιτος ἀντὶ ἄφθιτος, ὡς Σαπφώ, καὶ ἄλλα εἰς τὴν
ἀρχαιοτέραν γλῶσσαν, καὶ ὡς ἐν γένει εἰς τὴν καθομιλου-
μένην ἀποφεύγεται ἡ σύμπτωσις δύο δασέων.

Αἰὲ εἶ. Ἡ δίφθογγος εἰ ἐκφράζεται ὅτε μὲν διὰ τοῦ ε,
ὅτε δὲ διὰ τοῦ ει, ὡς καὶ παρ' Ἀττικοῖς. Ὁμοίως καὶ ἡ
ΟΥ ἐνίοτε γράφεται Ο, καὶ ἐνίοτε ΟΥ.

Ἀρίστων. Ὁ ἀναδιπλασιασμός τοῦ σ πρὸ τοῦ τ ἀπαν-
τᾶται συνεχῶς ἐν Αἰολοδωρικαῖς ἐπιγραφαῖς, καὶ ἀντικα-
θιστᾷ ἴσως τὴν προφορὰν τοῦ πρωτότως ἐκλειπόμετος Σάν,

(70) Itin. T. I, Σ. 639.

Καί τε, διπλοῦς σύνδεσμος, δηλῶν καὶ προσέτι, καὶ ἀπαντῶμενος ἐνίοτε καὶ παρὰ τοῖς λογογράφοις (71).

Σχῆμα 40 (C. I. 24).

Ἄρτεμι, σοὶ τόδε ἄγαλμα, ἱερῇσι ὠδί(σιν) ἀμοιβῇν
Ἀσφαλίου μήτηρ Φέρσις, (Ἑῖρω (θυ)γάτηρ.
Τῷ Παρίῳ ποίημα Κ(ολώτειω, οὗ ν)άε φεύγων.

Ἡ ἐπιγραφή αὕτη ἔστι ἐγγεγραμμένη εἰς τὰ διαξέσματα κίονος εὐρεθέντος ἐν Πελοποννήσῳ, καὶ εἰς Ἀγκῶνα μετ' ἄλλων οἰκοδομικῶν λίθων μετακομισθέντος. Ἐκεῖ δ' ἐπὶ πολλὰ ἔτη εἰς τὴν παραλίαν παρεβρίμενος, ἐφθάρη θαλασσόδροτος· μέχρι τέλους δέ, σωθεὶς περαιτέρω καταστροφῆς, ἐτέθη εἰς τὸ Μουσεῖον.

Τὸ ἀντίγραπρον δὲ Βούχλιος ἔλαβεν εἶχεν ὡς σχ. 40^α· συνεπλήρωσε δ' αὐτὸ κατὰ τὸ σχ. 40^β, καὶ ἀνέγνω ὡς ἄνωτέρω.

Καὶ ἐν μὲν τῇ πρώτῃ γραμμῇ ἐνόμισεν ὅτι ἀναγινώσκονται λείψανα τῆς λέξεως ὠδίσι, δι' ὃ ἐξέλαβεν ὅτι εἶχε πρὸ ὀφθαλμῶν ἐπιγραφὴν ἀναθήματος εὐχαριστηρίου δι' εὐτυχῇ τοκετόν, εἰς τὴν Ἄρτεμιν, ἥτις ἦν τῶν τοκετῶν ἡ προστάτις. Προσέτι δ' ἀνεγνώρισε τὴν σύνθεσιν τῆς ἐπιγραφῆς ὡς ἑμμετρον, ἀλλ' ἀφαιρέσει τῶν φωνηέντων εἰς τόδε, τελικῶν α εἰς ἄγαλμα, καὶ τοῦ ι ἐν ἱερῇσι, γραφέντων, ὡς καὶ ἄλλα ὑπάρχουσι τιαυτα παραδείγματα, ὑπὸ τοῦ λιθοξόου, ἀγνοοῦντος τὰ περὶ τῶν μέτρων. Οὕτω λοιπὸν ὑπέθεσεν ὅτι Φέρσις τις, θυγάτηρ τοῦ Ἑῖρου, ἀνέθηκε τὴν στήλην ταύτην, ἥ τὸ ἐπ' αὐτῆς, εἰς τὴν Ἄρτεμιν, ἀφ' οὗ εὐτυχῶς ἔτεκεν υἱόν, τὸν Ἀσφάλιον.

(71) Πaus. A, 21, 2.

Τὸν δὲ τεχνίτην ὠνόμασεν ὁ Βοίχχιος Κολώτην, διότι τὸ νομα ἐφαρμόζεται εἰς ἐξάμετρον, διότι ὁ Κολώτης ἦν Πάριος, κατὰ Πausανίαν (72), καὶ διότι αἱ λέξεις οὐ γὰρ φεύγων, ἃς ἐνόμισεν ὁ Βοίχχιος ὅτι ἀνέγνω εἰς τὸ τέλος τῆς τρίτης γραμμῆς, ἀνταποκρίνονται εἰς τὰ περὶ Κολώτου διηγούμενα, ὅτι, ἐξόριστος ἐκ τῆς πατρίδος του, κατήλθεν εἰς Ἡλίδα, ἐνθα ἡ παροῦσα στήλη εὑρέθη, καὶ συνηργάσθη ἐκεῖ μετὰ τοῦ Φειδίου εἰς τὸν Ὀλύμπιον Δία, καὶ μόνος ἐποίησεν Ἀθηνᾶν.

Ὡστε, κατὰ ταῦτα, ἡ ἐποχὴ τῆς ἐπιγραφῆς θὰ ἦν περίπου τῆς 86^{ης} Ὀλυμπιάδος (73). ἀλλὰ τὰ γράμματα, ἰδίως τὸ Α, τὸ Ε, τὸ Λ, τὸ Μ, φαίνονται ἐλέγχοντα ἐποχὴν ἀρχαιοτέραν, εἰς ἣν δὲν ἀντιφάσκουσι τὰ μακρὰ Η καὶ Ω, διότι εἴδομεν ὅτι ταῦτα ἀρχαιότατα ἤδη ὑπῆρχον εἰσηγμένα εἰς τὰς Ἰωνικὰς χώρας.

Ὁ Κιρχόφ (74) ὁμῶς, λαβὼν ἀκριβὲς ἐκμαγεῖον τῆς ἐπιγραφῆς, ἐδημοσίευσεν αὐτὴν ὡς ἐν Σχ. 40, καὶ ἡ διαφορά τῆς γραφῆς ἀποδεικνύει πόσον δυσχερὲς ἀποβαίνει τὸ ἔργον τοῦ ἐξηγητοῦ ἐπιγραφῶν, ἐπὶ ξένων ἀντιγράφων καὶ οὐχὶ ἐπὶ πρωτοτύπων τὰς εἰκασίας στηρίζοντος. Κατὰ τὸ ἀντίγραφον δὲ τοῦτο ἀρχαϊκὸν σχῆμα ἔχει καὶ τὸ Ρ, καὶ ὁμοιον τῷ ἐν τῇ ὑπὸ Σχ. 22 Ἀττικῇ ἐπιγραφῇ. Θεωρεῖ δ' ὁ Κιρχόφ τὴν μὲν πρώτην γραμμὴν ὡς μὴ παρέχουσιν ἱκανὰ στοιχεῖα πρὸς συμπλήρωσιν οἷα ἡ τοῦ Βοιχχίου· εἰς δὲ τὴν δευτέραν καὶ τὴν τρίτην ἀναγινώσκει·

Ἀσφαλίου μήτηρ, Θερασίπου θυγάτηρ·

Τοῦ Παρίου (π)οίημα Κ(λειππ)ίδεω εὖχόμεναι εἶναι.

(72) E, 20.

(73) Ἰδ. Ῥαχ. Ἰστ. Καλλιτ. Α, 296.

(74) Studien σελ. 60 καὶ 137.

Φρονεῖ δ' ὁ τελευταῖος ἐκδότης ὅτι ἐν τῇ ἐπιγραφῇ ταύτῃ τὸ Ω τίθεται ἀντὶ τοῦ ο καὶ τοῦ ου, τὸ δὲ Ο ἀντὶ τοῦ ω.

Σχῆμα 38 (Bœckh Inscr. Ther. 50 ἐν Act. Acad. Ber. 1836).

Κυκλείδας Κ)υκλῆος ἀδελφε(ιῶ)ν Ἀρίωνι,
τὸν δελφίς (σῶσε μνημόσυνον τέλεισε.

Ἐπιγραφή κεχαραγμένη ἐπὶ βράχου ἐν Θήρᾳ, καὶ βοустροφηδὸν μὲν, ἐν ἀτάκτῳ δὲ διαθέσει τῶν στίχων γεγραμμένη.

Περίεργα ἐν αὐτῇ εἰσὶ τὰ γράμματα Ι, Κ καὶ Π. Τὸ δὲ Φ γράφεται ΠΗ. Εὐφυῶς δὲ παρατήρησεν ὁ Βοίχχιος ὅτι ἐκ τῶν δύο γραμμῶν ἡ δευτέρα πρέπει νὰ προηγῇται τῆς πρώτης, κατὰ τὸ Σχ. 15, διότι εἰς τὴν πρώτην ἀνέγνω . . . νι, τὸν δελφίς· εἵκασεν ἐπομένως ὅτι ἡ λέξις τόν, προηγούμενη τῆς ὀνομαστικῆς δελφίς, ἔστιν ἀντωνυμία ἀναφορική, ἀπαιτοῦσα προηγούμενον μὲν ὄνομα εἰς ὃ ν' ἀναφέρεται, καὶ ὃ ἔπρεπε νὰ περιέχεται εἰς τὴν κατὰ γράμμην, ἐπόμενον δὲ ῥῆμα εἰς ὃ ν' ἀποδίδεται. Ἀνεγνώρισε δὲ συγχρόνως ὅτι ἡ συλλαβὴ τι ἔστι κατάληξις δοτικῆς τριτοκλήτου, ὡς Ζηνί, Ποσειδῶνι, κτλ., καὶ προσέτι, ὡς ἐκ τῆς συναρμολογίας τῶν λέξεων, ὅτι ἡ ἐπιγραφή ἦν ἑμμετρος.

Καὶ ἡ μὲν συμπλήρωσις Ἀπόλλω)νι ἐδύνατο νὰ ἔχῃ σχέσιν πρὸς τὴν λέξιν Δελφίς, διότι ὑπῆρχεν Ἀπόλλων Δελφίνιος. Ἀλλ' ὁ δελφίς ἀναπολεῖ προχειρότερον τὴν περὶ Ἀρίωνος, τοῦ Μεθυμναίου ἀοιδοῦ, παρὰ τοῖς ἀρχαίοις πιστευομένην διήγησιν, ὅτι ναυαγήσαντά ποτε, ἔσωσεν αὐτὸν δελφίς εἰς τὴν Κόρινθον ἐπὶ Περιάνδρου, κατὰ τὴν 67^{ην} Ὀλυμπιάδα (75). Ἐδύνατο ἐπομένως ἡ δοτικὴ ἐκείνη νὰ

(75) Ἡρόδ. Α, 24.

καὶ Ἀρίονι ἢ Ἀρίωνι, ὡς ἐν Ὀμήρῳ ἀπαντᾶται Κρο-
νῶνι καὶ Κρονίωνι, τοῦ ἰδόντος ἐν τῷ πρώτῳ μακροῦ, ἐν
τῷ δευτέρῳ βραχέως.

Συγχρόνως δ' ἀνεμνήσθη καὶ ἐπιγράμματος ἐν Αἰλίου-
ν (76), ἔχοντος οὕτω·

« Ἀθανάτων πομπαῖσιν Ἀρίονα Κυκλέος υἱόν
ἐκ Σικελοῦ πελάγους σῶσεν ὄχημα τόδε ».

Ἐκ τούτου δὲ καὶ ἐκ τοῦ Σουίδου (77) ἐξάγεται ὅτι ὁ πα-
τήρ τοῦ Ἀρίονος ἐκαλεῖτο Κυκλεύς, ἐξ οὗ εἶχε τὴν ἐξή-
γησιν τῆς πρώτης λέξεως τῆς κατωτέρω γραμμῆς. Ἐν-
τεῦθεν δ' ὁδηγηθεὶς, συνεπλήρωσε τὴν δευτέραν λέξιν εἰς
ἀδελφειῶν, ἐκλαβὼν τὴν ὅλην ἐπιγραφὴν ὡς δίστιχον χαρα-
χθὲν ὑπὸ ἀνάθημα ἀδελφοῦ τινος τοῦ Ἀρίωνος, ὃν καθ' ὑ-
πόθεσιν μόνον, καὶ πρὸς τὸ μέτρον, ὠνόμασε Κυκλείδαν,
εἰς ἀνάμνησιν τῆς θαυμασίας τοῦ ἀνδρὸς σωτηρίας.

Ὑπῆρχε δὲ παρὰ τοῖς τότε ἡ εὐλάβεια καὶ ἡ φιλοτιμία νὰ
ἐνθυμίζωνται θεοφίλητοι καὶ παρὰ τῶν θεῶν σωθέντες, δι' ὃ
καὶ ὁ σύγχρονος τοῦ Ἀρίωνος Σιμωνίδης ἐκήρυττεν ἐχυτὸν
σωθέντα ὑπὸ τῶν Διοσκούρων (73), καὶ ὁ Πίνδαρος ὑπὸ τοῦ
Πανός (79), καὶ ὁ Ἀρίων τὴν ἰδίαν σωτηρίαν ἀπέδιδεν εἰς
τὸν ἐν Ταινάρῳ Ποσειδῶνα, ὅστις εἶχεν ἐπὶ τοῦ ἀκρωτηρίου
ναὸν ἐν Σπηλαίῳ καὶ ἄγαλμα πρὸ αὐτοῦ (80), καὶ εἰς κύ-
ρωσιν τοῦ δῆθεν ὑπὲρ αὐτοῦ γενομένου θαύματος ἀνέθηκεν
ἐκεῖσε μνημεῖον, ὡς λέγει ὁ Ἡρόδοτος (81)· « Ταῦτα μὲν
νῦν Κορίνθιοί τε καὶ Λέσβιοι λέγουσι, καὶ Ἀριονός ἐστιν

(76) Π. Ζ. Ἱστορ. — Ἀνθολ. Παλ. Περ. Ἀρ. 105.

(77) Λ. Κυκλεύς.

(78) Fædr. Fab.

(79) Bœckh, Pind. Fragm. Parthen. Σ. 591.

(80) Παιτ. Γ, 25.

(81) Α, 24.

ἀνάθημα χαλκοῦν οὐ μέγα ἐπὶ Ταινάρῳ, ἐπὶ δελφῖνος
ἐπεὼν ἄνθρωπος.

Ἦν καὶ ἐν Θήρᾳ ἀρχαιοτάτη ἡ λατρεία τοῦ Ποσειδῶ-
νος, καὶ παρὰ τὴν θέσιν καθ' ἣν εὔρηται ἡ παροῦσα ἐπι-
γραφή ὑπῆρχε ναὸς αὐτοῦ ἐν τοῖς βράχοις, πιθανῶς ἀφί-
δρυμα τοῦ ἐν Ταινάρῳ· δι' ὃ καὶ ὁ ἀδελφὸς τοῦ Ἀρίωνος,
καὶ αὐτὸς τῷ θεῷ εὐγνωμονῶν διὰ τὴν θαυματουργὸν αὐ-
τοῦ ἀρρώγην, καὶ μείζονα δημοσιότητα δίδων εἰς τοῦ ἀδελ-
φοῦ τὴν φήμην ἀνέθηκεν, ἐνταῦθα ἴσως ἐπίσης ἄνδρα ἐπο-
χούμενον ἐπὶ δελφῖνος, γράψας κάτωθι τοὺς εὐφυέστατα
συμπληρωθέντας τούτους στίχους.

Σχῆμα 36 (C. I. 12).

Ἐν μέσῳ γε Θρήνης καὶ Ἄστεως, ἄνερ, ὅθ' Ἑρμῆς.

Ἡ ἐπιγραφή αὕτη ἀντεγράφη ὑπὸ Φουρμόντου ἐν Κρου-
σταλῇ, γορτίῳ τῆς Ἀττικῆς.

Ὁ δὲ Βοίχχιος, ἐκ τῆς τελευταίας λέξεως τοῦ δευτέρου
στίχου, ἴσως καὶ ἐκ τῆς τελευταίας τοῦ πρώτου ὀδηγηθεὶς,
ἐπικαλεῖται πρὸς συμπλήρωσιν καὶ ἐρμηνείαν τῆς ἐπιγρα-
φῆς ταύτης τὴν ἐπομένην μαρτυρίαν τοῦ *Περὶ φιλοχρη-
ματίας* διαλόγου Σίμωνος τοῦ Σωκρατικοῦ (82): « Ἐπειδὴ
δὲ αὐτῷ (τῷ Ἰππάρχῳ) οἱ περὶ τὸ ἄστυ τῶν πολιτῶν πε-
παιδευμένοι ἦσαν, καὶ ἐθαύμαζον αὐτὸν ἐπὶ σοφίᾳ, ἐπι-
βουλεύων αὐ τοὺς ἐν τοῖς ἀγροῖς παιδεῦσαι, ἔστησεν αὐ-
τοῖς Ἑρμᾶς κατὰ τὰς ὁδοὺς, ἐν μέσῳ τοῦ ἄστεως καὶ τῶν
δήμων ἐκάστων· καὶ πειτα ὑπὸ σοφίας τῆς αὐτοῦ, ἣν ἔμαθε
καὶ ἦν αὐτὸς ἐξεῦρεν ἐκλεξάμενος ἃ ἡγεῖτο σοφώτατα
εἶναι, ταῦτα αὐτὸς ἐντείνας εἰς ἐλεγείον, αὐτοῦ ποιήματα

(82) Σ. 228.

καὶ ἐπιδείγματα τῆς σοφίας ἐπέγραψεν. Ἐστὸν δὲ δύο
ἐπιγράμματα· Ἐν μὲν τοῖς ἐπ' ἀριστερὰ τοῦ Ἑρμοῦ
κάστον ἐπιγέγραπται λέγων ὁ Ἑρμῆς ὅτι ἐν μέσῳ τοῦ
στεοῦ καὶ τοῦ δήμου ἔστηκεν. Ἐν δὲ τοῖς ἐπὶ δεξιὰ·
Μνημα τόδ' Ἰππάρχου· Στεῖχε δίκαια φρονῶν», φη-
σίν. Ἔστι δὲ τῶν ποιημάτων καὶ ἄλλα ἐν ἄλλοις Ἑρ-
μαῖς πολλὰ καὶ καλὰ ἐπιγεγραμμένα· Ἔστι δὲ δὴ καὶ
τοῦτο ἐπὶ τῇ Στειριακῇ ὁδῷ, ἐν ᾧ λέγει· «Μνημα τόδ'
Ἰππάρχου· μὴ φίλον ἐξαπάτα».

Εὐφρύνεσθαι λοιπὸν ἀνεγνώρισεν ὁ Βοίχχιος ἐν τῇ πα-
ρούσῃ ἐπιγραφῇ ἓνα τῶν Ἑρμῶν ἐκείνων τοῦ Ἰππάρχου.
Καὶ ἐπειδὴ ἐκ τῶν δύο παραδειγμάτων ἃ παρατίθησιν ὁ
Σίμων βλέπομεν ὅτι ἐκ τῶν ἐλεγείων τῶν ἐπιγεγραμμένων,
ὁ πεντάμετρος ἦν πάντοτε ὁ δεξιῶς τραφόμενος καὶ περιέ-
χων τὸ γνωμικόν, ἔπεται ὅτι ὁ ἕτερος ἦν ἑξάμετρος, καὶ
οὕτω συνεπλήρωσε τὴν ἐπιγραφὴν ὁ Βοίχχιος.

Παρατηρήσας δ' ὅτι τὸ ἀντίγραφον ἦν προφανῶς ἐσφαλ-
μένον, διότι ἂν τὸ Ο ἦν Θ, τὸ θ ἔπρεπε νὰ ᾖ Θ, ἢ ἂν τὸ
θ ἦν Θ, τὸ ο ἔπρεπε νὰ ᾖ Ο, ἐπέφερεν ἐλαττώσιν τινὰς διορ-
θώσεις κατὰ τὸ Σχ. 36⁶. Κατ' αὐτάς δέ·

Ἐν τῇ λέξει μέσῳ ἡ συλλαβὴ μέ ὦρειλε νὰ ᾖ μακρά,
καὶ ἦν τοιαύτη δι' ἀναδιπλασιασμοῦ τοῦ Σ, ὅστις συνεχέ-
στατα ἀπαντᾷται, παρημελήθη δ' ὑπὸ τοῦ γλύπτου, μὴ
προσέξαντος εἰς τὸν μετρικὸν λόγον.

Θρία δ' ἦν δῆμος τῆς Ἀττικῆς πρὸς τὴν Ἐλευσίνα,
κατὰ τὰ Χασιώτικα Καλύδια. Φαίνεται δ' ὅτι ὁ λίθος μετε-
κομίσθη ἐκεῖθεν, ἂν ἀκριβὴς ἐστὶν ἡ σημείωσις τοῦ Φουρ-
μόντου, διότι τὸ χωρίον Κρουσταλᾶ καίται κατὰ τ' ἀνα-
τολικά Μεσόγεια.

Ὅθ', ἴσως ὅδ'. Καὶ ἀληθὲς μὲν ὅτι οἱ Ἀττικοὶ ἔγραφον

οὐθείς, οὐθέν, ἀλλ' ἐκεῖνα ἦσαν ἀντὶ τοῦ οὔτε εἰς, οὔτε ἐν·
 Ὁ Θείσιος ὁμως, ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Πινδάρου(83), παραδέ-
 χεται, « πενταετηρίθ' ὅπως », « Ἑλλάθ' εὐρίσεις », κτλ.

Σχῆμα 37 (C. I. 28. — Rang. 28 καὶ Σ. 381).

Σῆμα Φρασικλείας. Κούρη κεκλη(σο)μαι, ἄτε μ'
 ἀντὶ γάμου παρὰ Θεῶν τοῦτο λάχ(εν τ') ὄνυμα.
 . . . στήθη. Ἀρι(στοκλῆς ἐποίη)σε.

Ἡ ἐπιγραφὴ αὕτη ἐστὶν ἐντετειχισμένη εἰς ἐρείπιον ἐρη-
 μοκκλησίου εἰς Μεράνταν, τὴν ἀρχαίαν Μυρρίνουντα τῆς
 Ἀττικῆς. Τὸ ὑπὸ στοιχ. α ἀντίγραφον ἐστὶ τὸ ὑπὸ τοῦ
 Βοικχίου ἐκδεδομένον· τὸ δ' ὑπὸ στοιχ. β, δοθέν μοι ὑφ'
 ἐτέρου ἀρχαιογνώστου, καὶ διὰ τῶν διαφορῶν τῆς ἀναγνώ-
 σεως τὴν δυσχέρειαν αὐτῆς ἀποδείξαν μοι, μὲ παρεκίνησε
 νὰ μεταβῶ αὐτὸς εἰς ἀναζήτησιν τοῦ πρωτοτύπου, καὶ δὴ
 εὐρὼν τὰ γράμματα ἦσαν δυσδιάγνωστα, καὶ σχεδὸν ἐπί-
 τηδες ἐξεληγμένα, ἴσως ἐκ τῆς ἀντισίου χειρὸς τοῦ Φούρ-
 μόντου, ἔλαβον ὁμως τὸ ὑπὸ στοιχ. γ ἀντίγραφον, ὃ νο-
 μίζω ὅσον ἔνεστιν ἀκριβές. Μετὰ δὲ ταῦτα ἔλαβεν ἕτερον
 ὁ Κιρχόφ, καὶ ἐξέδωκεν ἐν ταῖς Inser. Attic. ὑπ' ἀριθ. 469
 (Σ. 209)· ἀλλ' ἐν αὐτῷ τὸ 4^{ον} γράμμα τοῦ 3^{ου} στίχου,
 ἐστίν, ἐσφαλμένως, ὡς νομίζω, Ι ἀντὶ Μ. Παρεδέχθην δ'
 ἄνω, ὡς ὀρθὴν ἐν γένει, τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ Κιρχόφ, ἀλλὰ
 μετὰ τινων μεταβολῶν.

Ἐστὶ δ' ἡ ἐπιγραφὴ ἐπιτάφιος τῆς Φρασικλείας, ἀποθα-
 νούσης παρθένου, καὶ λεγούσης ὅτι, κατ' ἀπόρασιν τῶν
 θεῶν, θέλει ἐσαεὶ ὀνομάζεσθαι κόρη.

Ὁ δὲ τρίτος στίχος ἐστὶ γεγραμμένος ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς
 πλευρᾶς, καὶ ὅσα αὐτοῦ γράμματα σώζονται εἰσὶ καθαρώ-

(83) T. II, Σ. 349.

τατα κεχαραγμένα· ἀδίκως δ' ὁ Κ. Κιρχόφ διστάζει περὶ τῆς ὑπάρξεως αὐτοῦ. Τὸ ὄνομα τοῦ γλύπτου τοῦ ποιήσαντος τὸ ἐπὶ τοῦ βάρθρου τούτου ἱστάμενον ἔργον ἐδύνατο νὰ ᾖ ἴσως Ἀριστίων, ὡς ἐν Σχ. 22. Ἀλλ' αἱ ἀποστάσεις τῶν γραμμάτων ἀπαιτοῦσι μᾶλλον Ἀριστοκλῆς, ὡς ἐν Σχ. 11. Ὡστε καὶ αὕτῃ ἡ ἐπιγραφή ἐστὶ τῶν χρόνων τῶν Ὀλυμπιάδων 70-80.

Σχῆμα 39 (R. 784 b).

.....
Ἑλλά(δα γῆν) πᾶσαν δούλιο(ν ἡμαρ ἰδεῖν).
(Ἡ μάλα δὴ καῖνοι τελεκάρδιοι οἱ ῥα τ)ότ' αἰχμὴν
στῆσαν πρόσθε πυλῶν ἀγ(ροῦ ἐπ' ἐσχατιᾶς).
(μερνάμενοι δ' ἔσωσαν Ἀθηναίης προδούλου)
ἄστυ, βίᾳ Περσῶν κλινάμενο(ι δύναμιν).

Ἐπιγραφή εὑρεθεῖσα ἐν γηπέδῳ ὑπὸ τρὺς βορειοανατολικοὺς πρόποδας τῆς Ἀκροπόλεως διατηρεῖται δὲ ἤδη ἐν τῷ Μουσείῳ. Ἐστὶ δ' ἡ ἀνωτέρω συμπλήρωσις τοῦ Κ. Κιρχόφ (84), ὅστις δίδωσιν αὐτὴν εὐχρὶ ὡς πρότασιν, ἀλλ' ὡς ὑποθετικὸν παράδειγμα συμπλήρωσεως.

Ὅπως δὴποτε, οὐδεμία ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι ἡ ἐπιγραφή ἦν ἑμμετρος, καὶ ὅτι ἐν στίχῳ 2 ἀναγινώσκεται Ἑλλάδα (γῆν) ἢ Ἑλλάδα (μὲν) πᾶσαν δούλιο(ν ἡμαρ ἐν στ. 3· ὅτ' αἰχμὴν στῆσαν πρόσθε πυλῶν· ἐν στ. 4. ἄστυ, βίᾳ Περσῶν κλινάμενοι. . . Ὡστε πρόδηλόν ἐστιν ὅτι πρόκειται περὶ τῶν τῆς πόλεως κατὰ τοὺς Περσικοὺς πολέμους προμαχησάντων, καὶ ἡ ἐπιγραφή ἐπομένως ὅτι ἐστὶ τῶν ἀμέσως ἐπομένων χρόνων, ἥτοι τῆς 75ῆς Ὀλυμπιάδος περίπου. Ἀλλὰ δύναται νὰ ᾖ καὶ κατὰ τι μεταγενεστέρα, ἂν ἀνήκῃ εἰς τι τῶν ἐκ τῶν μηδικῶν λαφύρων

(84) Inser. Atticæ, Σ. 177, Ἀρ. 333.

ἀνεγερθέντων μνημείων, ὡς ἦν ἡ ἱκανὸν χρόνον μετέπειτα ὑπὸ τοῦ Φειδίου κατασκευασθεῖσα πρόμαχος Ἀθηνᾶ· τοῦτο δὲ μᾶλλον φαίνεται ἐμφαίνουσα ἢ ἔλλειψις παντὸς ἔχνου τῆς βουστροφηδὸν γραφῆς ἐν τῇ ἐπιγραφῇ.

Περίεργος δ' ἡ ἐν τῷ στίχῳ 3 τροπὴ τοῦ ληκτικοῦ Ν τῆς λέξεως στῆσαν εἰς Μ πρὸ τοῦ Π, ἥτις πλὴν τῆς συνθέσεως ἔστι συνήθης μόνον εἰς ἄρθρα καὶ μόρια.

Σχῆμα 42 (R. 22).

Τῇδε φ(ίλην ἄλοχον Μύρων) κατέθηκε θανοῦσαν.
Λ(αμπι)τώ αἰδοίην γῆς ἄπο πατρώϊης.
Ἐνδοιοις ἐποίησεν.

Ἐπιγραφή εὑρεθεῖσα ἐν Ἀθήναις καὶ κατατεθεῖσα εἰς τὸ Θησεῖον.

Ἡ λέξις αἰδοίην, ὡς ἡγήσασθαι με εἰς τὴν παραδοχὴν τοῦ οὐσιαστικοῦ ἄλοχον, καὶ τοῦ καταλλήλου αὐτοῦ ἐπιθέτου φίλην, οὗ τὸ πρῶτον γράμμα σώζεται, μοὶ ὑπηγόρευσε τὴν ὅλην συμπλήρωσιν, ἀπετελοῦσαν ἐλεγείον, πλὴν τοῦ προσγεγραμμένου ὀνόματος τοῦ γλύπτου. Τὸ ὄνομα Μύρων ἐλήφθη ὡς παράδειγμα, καὶ δύναται ν' ἀντικαταστηθῇ διὰ παντὸς ἄλλου ἔχοντος δύο μακρὰς συλλαβάς, καὶ ἀπὸ συμφώνου ἀρχομένου, οἷον Λάμπων.

Ἡ δὲ ταφεῖσα γυνὴ ἦν ξένη, ὡς ἐκφράζει τὸ δεύτερον μέρος τοῦ πενταμέτρου· γῆς ἄπο πατρώϊης· δι' ὃ καὶ τὰ σωζόμενα ἔχνη ἐν τῷ μέσῳ τοῦ στίχ. 2 φαίνονται βεβαίαν ἐνδεικνύοντα τὴν συμπλήρωσιν Λαμπιτώ, τοῦ ὀνόματος ἀνταποκρινομένου εἰς τὸ μέτρον, καὶ εἰς Σπαρτιάτιδα ἀνήκοντος, ὡς φαίνεται ἐν Ἀριστοφάνει (85).

(85) Λυσιστρ.

Ὁ δ' Ἐνδοῖος ἦν καλλιτέχνης γνωστός (86), ἐν ᾧ Πausanias (87) λέγει μαθητὴν καὶ συνοδοιπόρον τοῦ Δαιδάλου, συγχρόνου τοῦ Θησέως. Ἀλλὰ τοῦτο χαρακτηρίζει αὐτὸν μόνον ὡς Δαιδαλίδην, ἥτοι ὡς ἐργαζόμενον κατ' ἀρχαῖκόν τὸν ρυθμόν. Ἐν τῷ αὐτῷ δὲ χωρίῳ ὁ περιηγητὴς ἀπομνημονεύει ὅτι ὁ Ἐνδοῖος κατεσκεύασε πρὸς τῷ Ἐρεχθείῳ Ἀθηναῖν διὰ τὸν Καλλίαν, ὅστις ἦν βεβαίως ὁ δεύτερος ἐπίσημος τοῦ ὀνόματος τούτου, ὁ δαδοῦχος καλούμενος, καὶ προσέτι λακκόπλουτος ἐπικληθεὶς (88) ὡς βαθύπλουτος, φημιζόμενος ὅτι πολλὰ περσικὰ γρήματα εὔρε καὶ ὠκειοποιήθη ἐπὶ τῆς ἐν Μαραθῶνι μάχης. Ἐγένετο ἄρα τὸ ἀνάθημα αὐτοῦ, καὶ ἔζη ὁ αὐτὸ κατασκευάσας Ἐνδοῖος, περὶ τὴν 75^{ην} Ὀλυμπιάδα. Ὁ Πausanias δὲ λέγει ἀλλαχοῦ (89), ὅτι ὁ Καλλίας καὶ Ἀφροδίτην ἀνέθηκεν ἐν Ἀκροπόλει, ἔργον Καλάμιδος, ὅστις γνωστὸν ὅτι ἐπίσης ἤκμαζεν ἐπὶ τῶν Μηδικῶν (90)· ὥστε καὶ τοῦτο ἐπικυροῖ τὴν περὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἐνδοίου καὶ τῆς ἐπιγραφῆς ταύτης εἰκασίαν.

(86) Παγκ. Ἱστ. Καλλιτ. Α, 195.

(87) Α, 26.

(88) Πλούτ. Β. Ἀριστ. Ε. — Σχολ. Ἀριστοφ. Νεφ. 65. — Ἠσύχ. Σουίδ.

Φώτ. Α. Λακκόπλουτος.

(89) Α, 23.

(90) Πaus. Θ, 16. — ΣΤ, 21. — Η, 42.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤ'.

Νόθοι ἐπιγραφαί.

α'. Ἀρχαῖαι παραπεποιημένα.

Ἀναμνησθήτητον φαίνεται ὅτι παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἐτεκταίνοντο πολλάκις ψευδεῖς ἀρχαῖκαί ἐπιγραφαί, πρὸς κύρωσιν φιλοδόξων ἀξιώσεων ἢ ἀτόμων ἢ πόλεων, οἷοι παρ' ἡμῖν πλάττονται οὐ σπανίως γενεαλογικοὶ πίνακες καὶ εὐγενείας διπλώματα. Οὕτω περὶ τοῦ Ὀνομακρίτου λέγει ὁ Ἡρόδοτος (1) ὅτι, ἐπὶ Πεισιστρατιδῶν διέστρεψε τοὺς χρησμοὺς τοῦ Μουσαίου, καὶ διάφορα προσέθηκεν εἰς τοὺς Βακχικοὺς μύθους (2). Ὡς τοιαῦται δέ, πλασταὶ ἐπιγραφαί, πρέπει κυρίως νὰ κρίνωνται αἱ ἀφορῶσαι μυθικοὺς ἥρωας (3), διότι ἀποδεδειγμένον σήμερον φαίνεται ὅτι τὰ πλεῖστα περὶ αὐτῶν ἐμυθεύθησαν μόλις περὶ τὴν ἑκτην πρὸ Χριστοῦ ἑκατονταετηρίδα (4)· ἐπομένως τῆς κατηγορίας ταύτης ἦσαν αἱ, καθ' Ἡρόδοτον (5), ἐν Θήβαις γεγραμμέναι ἐπὶ τριπόδων ἐν τῷ ναῷ τοῦ Ἰσμηνίου Ἀπόλλωνος, καὶ ὧν τὰ γράμματα ἦσαν «Καδμήϊα, τὰ πολλὰ ὁμοῖα ἐόντα τοῖσι » Ἰωνικοῖσι ». « Ὁ μὲν δὴ εἰς τῶν τριπόδων ἐπίγραμμα » ἔχει·

« Ἀμφιτρύων μ' ἀνέθηκεν, ἰὼν ἀπὸ Τηλεβοάων·

(1) Z, 6.

(2) Nitsch, Hom. I, Σ. 161.

(3) Wolf, Proleg. ad Hom.

(4) Ambrosch, de Lino dtss. Σ. VIII.

(5) E, 59.

Ταῦτα ἡλικίαν ἄν εἴη κατὰ Λαίϊον τὸν Λαβδάκου τοῦ Πολυδώρου τοῦ Κάδμου. Ἔτερος δὲ τρίπους ἐν ἑξαμέτρῳ τόνῳ λέγει·

« Σκαῖος πυγμαχέων με ἐκηδόλῳ Ἀπόλλωνι

« νικήσας ἀνέθηκε, τειν περικαλλές ἄγαλμα ».

Σκαῖος δ' ἄν εἴη ὁ Ἴπποκόοντος· εἰ δὴ οὗτος γ' ἐστὶ ὁ ἀναθεὶς καὶ μὴ ἄλλος, ταῦτ' ὄνομα ἔχων τῷ Ἴπποκόοντος, ἡλικίην κατὰ Οἰδίπουν τὸν Λαίϊον. Τρίτος δὲ

» τρίπους λέγει καὶ οὗτος ἐν ἑξαμέτρῳ·

« Λαοδάμας τρίποδ' αὐτὸν εὐσκόπῳ Ἀπόλλωνι

« μουναρχέων ἀνέθηκε, τειν περικαλλές ἄγαλμα ».

Συνετάχθησαν δὲ προφανῶς αἱ ἐπιγραφαὶ αὗται ἵνα κυρώσωσι τοὺς ἐγχωρίους μύθους, καὶ αὐξήσωσι τὴν ὑπόληψιν καὶ τὴν περὶ ἀρχαιότητος δόξαν τοῦ ναοῦ.

Τοιαύτη δ' ἦν ἀναμφισβόλως καὶ ἡ ἐπίσης ὡς ἐν Θήβαις ὑπάρχουσα ὑπὸ Πausanίου (6) μνημονευομένη ἐν τούτοις· « Καὶ τῆς Ἀλκμήνης ἐστὶν εἰς τὸ θάλαμος ἐν τοῖς ἐρεί-
» πίοις δηλός . . . καὶ ἐπίγραμμά, φασιν, ἐπ' αὐτῷ ἐπι-
» γραφῆναι τόδε·

« Ἀμφιτρύων ὅτ' ἔμελλ' ἀγαγέσθαι δεῦρο γυναῖκα

« Ἀλκμήνην, θάλαμόν γ' ἐλέξετο τοῦτον ἑαυτῷ,

« Ἀγχάσιος δ' ἐποίησε Τροφώνιος ἡδ' Ἀγαμήδης ».

Καὶ ἄλλη ἐν τῷ περὶ Θαυμασίων Ἀκουσμάτων τοῦ Ἀριστοτέλους (7) μνημονεύεται ἐπιγραφὴ περὶ Ἡρακλέους, σύγχρονος δὴθεν τοῦ ἥρωος. Ἀλλὰ καὶ αὕτη ἡ γλῶσσα τῶν ἐπιγραμμάτων τούτων ἐλέγχει αὐτὰ πολλάκις ὡς μεταγενέστερα.

Τῆς αὐτῆς δὲ κατηγορίας ὑπετέθη καὶ ἡ ὑπὸ Δημοσθέ-

(6) Θ, 11.

(7) 145.

νους (8) αναφερομένη, καὶ νόμον περιέχουσα, ὃν ὁ Θησεὺς ἔθηκε δῆθεν ὅτε συνώκισε τὰς Ἀθήνας, ὅτι ὁ Βασιλεὺς πρέπει νὰ νυμφεύηται ἀστήν· « Καὶ τοῦτον τὸν νόμον γράψαντες ἐν στήλῃ λιθίνῃ ἔστησαν ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ Διονύσου παρὰ τὸν βωμὸν ἐν Λίμναις· καὶ αὕτη ἡ στήλη καὶ νῦν ἔτι ἔστηκεν, ἀμυδροῖς γράμμασιν Ἀττικοῖς δηλοῦσα τὰ γεγραμμένα ». Ἀλλ' ὁ Δημοσθένης αὐτὸς δὲν διίσχυρίζεται ὅτι ἡ ἐπιγραφή ἐχάραχθη ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Θησέως.

Ὁ Πausανίας δ' ἀναφέρει (9) καὶ τὰ ἐν Μεγάροις ἐπιγεγραμμένα ἐλεγεία περὶ τοῦ μύθου τῆς Ψαμμάθης καὶ τοῦ Κοροΐδου, ὅτι δηλαδὴ τὸ ἐκ τοῦ Ἀπόλλωνος βρέφος τῆς Ψαμμάθης κατέφαγον οἱ κύνες τῶν Ἀργείων, δι' ὃ ἔπεμψεν ὁ Ἀπόλλων τὴν Ποιρήν, ἀρπάζουσιν τῶν Ἀργείων τὰ βρέφη, φονευθεῖσαν δ' ἐπὶ τέλους ὑπὸ τοῦ Κοροΐδου. Καί τινες μὲν (10), πιστεύοντες εἰς τοῦ ἐπιγράμματος τούτου τὴν ἀρχαιότητα, ἀποδίδουσι αὐτὸ εἰς τὸ ἔτος 1678 π.Χ. Ἀλλὰ, κατὰ Στοβαῖον, τῶν ἐλεγείων πρῶτος ἐφευρέτης ἔθεωρεῖτο Καλλῖνος ὁ Ἐφέσιος, κατὰ τὴν ἡ' ἑκατονταετηρίδα π. Χ.

Καὶ ἐν Φενεῳ̃ προσέτι εἶδεν ὁ Πausανίας πανάρχαιον ἐπιγραφὴν, περὶ ἧς ὁ ἴδιος διστακτικῶς ἐκφράζεται (11)· « Καί μοι καὶ γράμματα οἱ Φενεῦται παρείχοντο ἐπὶ τοῦ ἀγάλματος γεγραμμένα τῷ βάρθρῳ, τοῦ Ὀδυσσέως δὴ τι πρόσταγμα τοῖς ποιμαίνουσι τὰς ἵππους ».

Πιθανώτατα δὲ πλαστὴ ἦν, καὶ πρὸς πολιτικὸν σκοπὸν ἐτεκτάνθη καὶ ἡ ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ συγγραφέως μνημονευομένη (12),

(8) K. Νεαίρ. 26.

(9) A, 43.

(10) R. Rochette, Lettre à L. Aberdeen, Σ. 66.

(11) H, 14.

(12) Δ, 26.

ὡς ἐπὶ κασσιτέρου κεχαραγμένη, καὶ ἐν χαλκῇ ὑδρίᾳ, παρα-
καταθήκη δῆθεν τοῦ Ἀριστομένους, ἐν Ἰθώμῃ κατ' ὄναρ
ὑρεθεῖσα ὑπὸ Ἐπιτελοῦς, τοῦ ὑπὸ τῶν Ἀργείων τὴν
ἐπιμέλειαν τῆς καθόδου τῶν Μεσσηνίων ἐμπιστευθέντος,
καὶ ὑπ' αὐτοῦ κομισθεῖσα εἰς Ἐπαμεινώνδαν, τῶν Μεσση-
νίων τὸν οἰκιστήν.

Ὡς ἐπίσης δὲ μεταγενέστερα πλάσματα, πρὸς κύρωσιν
πολιτικῶν ἀξιώσεων ἐπινοηθέντα, δικαίως ἐκρίθησαν ὑπὸ
Μυλλέρου (13) καὶ τὰ γράμματα ἅ, κατὰ Τάκιτον (14),
ἐπεδείκνυον οἱ Μεσσήνιοι «saxis sculpta et ære prisco», περὶ
διαίρέσεως τῆς Πελοποννήσου, ὡς γραφέντα ἐπὶ τῆς καθό-
δου τῶν Ἡρακλειδῶν.

Τέλος μετὰ τῶν μὴ γνησίων τούτων ἐπινοήσεων κατα-
τάττει ὁ Μύλλερος (15) καὶ τὸ δῆθεν (16) διατηρηθὲν ψή-
φισμα κατὰ τοῦ Τιμοθέου, ὡς εἰσαγαγόντος κιθάραν ἔχου-
σαν πλείονας τῶν 7 χορδῶν. Ἀπέδειξε δ' ὁ ἐπίσημος κρι-
τικὸς ὅτι ἡ ὅλη σύνθεσις τοῦ ψηφίσματος τούτου ἐστὶν
ἄστοχος μίμησις τῶν ἐπαινετικῶν ἀττικῶν ψηφισμάτων
γραφεῖσα ὑπὸ γραμματικοῦ τινος, λίαν ἐπιπολαίως τοὺς
κανόνας τῆς Λακωνικῆς διαλέκτου γνωρίζοντος.

Πολλάκις ὅμως οἱ ἀρχαῖοι ἐπετηδεύοντο καὶ φιλοτε-
χνοῦντες τὰς ἐπιγραφάς των ἐπὶ τὸ ἀρχαϊκώτερον. Οὕτω,
κατὰ Πausανίαν (17), οἱ ἐν τῷ Ἰωνίῳ Ἀπολλωνιάται ἀνέ-
θηκαν ἐν Ὀλυμπίᾳ Διὸς ἄγαλμα, ἔργον Λυκίου τοῦ Μύ-
ρωνος, ὅστις ἤκμαζε μετὰ τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον,
ἔχον ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ ἐπίγραμμα ἀρχαίοις γράμ-

(13) Aegin. Σ. 36.

(14) Ann. IV, 44.

(15) Dor. I, 324.

(16) Boëth. de Musie.

(17) E, 22.

μασι γεγραμμένον. Καὶ ἐν Ἀθήναις δ' ἀναφέρει ὁ αὐτὸς(18) ἄγαλμα Δήμητρος, ἐφ' οὗ ἐπεγέγραπτο ἀττικοῖς γράμμασι, ὅτι ἦν ἔργον Πραξιτέλους, ζῶντος ἐν χρόνοις καθ' οὓς τὰ Ἀττικά γράμματα εἶχον ἤδη πρὸ πολλοῦ ἀντικαταστηθῇ ὑπὸ τῶν Ἰωνικῶν. Ὁμοίως δὲ καὶ ἐν τῷ Ἀντρωτῶν Νυμφῶν κατὰ τὸ Βάρι τοῦ Ὑμηττοῦ ὑπάρχουσιν ἐπιγραφαὶ περὶ τοῦ ἀναθέντος αὐτοῦ Ἀρχιδάμου, αἱ μὲν ἀρχαίοις, αἱ δὲ νεωτέροις γράμμασι γεγραμμέναι (19).

Τοιούτων ἐπιγραφῶν μεταγενεστέρων, ἀλλὰ γεγραμμένων διὰ γραμμάτων ἀρχαϊκῶν, παραθέτομεν ἐνταῦθα τὰ ἐπόμενα παραδείγματα.

Σχῆμα 44 (C. I. 25).

Ἐπιγραφή ἀντιγραφείσα ἐν Δελφοῖς ὑπὸ Dodwell (20). . .
 ἰόθαλος ὁ Πολα . . . Βοιωτίας· ἐξ Ἐρχομ(ενοῦ). Ὑπα-
 τόδωρος· Ἀριστογ(εῖτος) ἐποίησάτην· Θηβαίῳ.
 Ἡ ἀνωμαλία περὶ τὸν σχηματισμὸν τῶν γραμμάτων, ἰδίως τοῦ α, π, ρ, υ, ἀποδεικνύει ἐπιτήδευσιν μᾶλλον ἢ ἀληθῆ ἀρχαϊσμόν. Ἀλλὰ νεωτέρα τῆς 104ης Ὁλ. δὲν δύναται νὰ ᾖ ἡ ἐπιγραφή, διότι τότε κατεστράφη ὁ Ὀρχομενός.

Ὑπατόδωρον καλλιτέχνην ἀναφέρει ὁ Πausanias εἰς δύο χωρία (21), καὶ εἰς τὸ δεύτερον μετ' ἄλλου τινός, Ἀριστογείτονος καλουμένου, ὅστις φαίνεται ὢν ὁ καὶ ἐνταῦθα μνημονευόμενος. Εἶχον δὲ κατασκευάσει ἀμρότεροι δημοῦ

(18) A, 2.

(19) C. I. 456.

(20) T. II, Σ. 509.

(21) H, 26. — I, 10.

Αμφιάραον ἐφ' ἄρματος, ἀπὸ τῶν λαφύρων τῆς ἐν Οἰνόῃ
 ίκης τῶν Ἀργείων καὶ Ἀθηναίων κατὰ Λακεδαιμονίων,
 συμβάσης ἐν Ἐν Ὀλ, 90, α': ὁ δὲ Πλίνιος ὡς ἐποχὴν τοῦ
 Ἰπατοδώρου ὀρίζει τὴν 102^{αν} Ὀλυμπιάδα (22), ἐφ' ἧς ὁ
 ὕπος τῆς γραφῆς πολὺ ἀπεῖχε τοῦ ἀρχαικοῦ δν ἡ παροῦσα
 ἐπιγραφὴ ἐπιτηδεύεται.

Ἐρχομενὸς γράφεται ἀντὶ Ὀρχομενός, ὡς καὶ ἐπὶ ἄλ-
 λων ἐπιγραφῶν, καὶ ἐπὶ νομισμάτων.

≡ εἶναι στίξις, κατ' ἀρχαϊκὸν δῆθεν σχῆμα, ἀντὶ :

Σχῆμα 45 (C. I. 20).

Ἐπιγραφὴ ἐκ Κερκύρας (23). Ἡ ἀνώμαλος διάθεσις τῶν
 γραμμῶν, κατὰ τὸ Σχ. 18^α, καὶ ἡ παράδοξος σχηματι-
 σμὸς τῶν γραμμάτων, ἐκρίθη, ὡς οὐχὶ κατ' ἀπο-
 χρῶντας λόγους, ὡς ἀπομίμησις (ἀντὶ) ἀρχαϊσμοῦ. Ὡς μία
 δὲ τῶν ἀποδείξεων τούτων φέρεται, ἀλλ' οὐχὶ ἱκανῶς ἰσχυρὰ
 καὶ αὐτὴ, ἡ χρῆσις τῆς διφθόγγου ΟΥ εἰς τὴν κατάληξιν
 γενικῆς ἐν στίχ. 1, ἐνθα ἀναγινώσκεται « . . . ιμου ματρὸς
 ἐγὼ ἔστακ(α . . . » Ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ στ. ἀναγινώσκεται
 « τύμῳ Πολύρου Ἀσσ(τ . . . », καὶ ἐν τῷ τρίτῳ
 « . . . ἀ)πελούσατο ».

Σχῆμα 46 (C. I. 8).

Φανοδίκου
 εἰμὶ τοῦ ῥμοκ-
 ράττος τοῦ
 Προκοννη-

(22) XXXIV, 29.

(23) Ἐκ σχεδ. Creuzer.

σίλου. Κρητῆρ-
α δὲ καὶ ὑποκ-
ρητῆριον, καί
αὶ ἡθμόν, ἐς Π-
ρυτανήϊον
ἔδωκεν, Συκε-
εὔσιν.

Φανοδίκου, εἰμί, τοῦ
Ἑρμοκράτους, τοῦ Προκο-
νησίλου. Καὶ γὰρ κρατῆρα
καπίστατον, καὶ ἡθμ-
όν, ἐς πρυτανεῖον, ἔ-
δωκα, μνήμα, Σιγε-
εὔσι. Ἐάν δέ τι πάσχ-
ω μελεδαίνειν, με ὦ
Σιγίει. Καὶ μ' ἐποί-
(η)σεν, Αἴσωπος, καί,
ἀδελφοί.

Ἐπιγραφή εὑρεθεῖσα ἐν Σιγείῳ παρὰ τὴν Τρωάδα, καὶ
κεχαραγμένη διπλῇ ἐπὶ στήλῃ, ἄνω μὲν Ἰωνικῇ, κατω-
τέρῳ δέ, πληρέστερον, ἀττικῇ γραφῇ, καὶ ἐν ἑκατέρᾳ ἀνα-
γραφῇ βουστροφηδόν. Περιλήφθη δ' ἐνταῦθα μόνον διότι
ὁ Βοίχχιος, ἀλλ', ὡς φαίνεται, οὐχὶ ἱκανῶς δεδικαιολογημέ-
νως, ἐκλαμβάνει αὐτὴν ὡς κατ' ἐπιτήδευσιν ἀρχαϊκῶς γε-
γραμμένην. Κατὰ δὲ Κιρχόφ (24), Φανόδικος ὁ Ἑρμοκρά-
τους, δωρήσας τινὰ ἀντικείμενα (πιθανῶς ἀργυρᾶ) εἰς τὸ
Πρυτανεῖον τῆς πόλεως, ἱδρυσεν εἰς μνήμην τῆς δωρεᾶς
τὴν στήλην ταύτην· πιθανώτερον δ' ἱδρυσεν αὐτὴν ἡ πό-
λις, ἐπιγράψασα τὴν ἄνω ἐπιγραφὴν. Ἡ δὲ στήλη ἔφερε
πιθανῶς προτομήν. Μετ' ὀλίγον δ' ἐκρίθη εὐλογον νὰ τεθῇ
τὸ ἀνάθημα εἰς θέσιν ἐπιφανεστέραν καὶ ἐπὶ βάθρου, ἐξ οὗ
ἡ Ἰωνικὴ ἐκείνη ἐπιγραφή, μακρυνθεῖσα τοῦ ἐδάφους, ἀπέ-
βαινε δυσανάγνωστος· δι' ὃ ἐγράφη ἡ κατωτέρα, ἀττικοῖς

(24) Stud. Σ. 18

γράμμασι, διότι τὸ Σίγειον ἦν τῶν Ἀθηναίων ἐπὶ Πεισι-
τράτου, καὶ ἔμεινε κτῆμα τοῦ Ἰππίου μέχρι τοῦλάχιστον
τῆς ἐν Σαλαμῖνι μάχης. Καὶ ἔχει μὲν ἡ δευτέρα ἐπιγραφὴ
κνωμαλίας περὶ τὴν σύνταξιν, ὡς ὅτι ἄρχεται λέγον τὸ
γνημεῖον, καὶ μετὰ ταῦτα ἐξακολουθεῖ ὁ ἀναθείς, καὶ ἔπειτα
πάλιν ἐκ πρώτου ὁμιλεῖ τὸ ἀνάθημα. Ἔχει δὲ προσέτι καὶ
ἀνώμαλον τὴν χρῆσιν τοῦ δασέως σημείου Η εἰς τὰς λέ-
ξεις ἡθμὸν καὶ ἀδελφοὶ καὶ εἰς τὸ ὄνομα Αἴσωπος· ἀλλ'
ἀμφότερα ἀπαντῶνται εἰς τὰς γνησιωτάτας Ἀττικὰς ἐπι-
γραφάς, καὶ τὸ δεύτερον προέρχεται ἐκ τοῦ ὅτι πρωῒμώ-
τατα ἡ δασεῖα ἤρξατο ὀλίγον προφερομένη καὶ ἐν Ἀθή-
ναις. Τοῦ δ' Αἰσώπου τ' ὄνομα ὡς καλλιτέχνου ἐστὶν ἀλ-
λαχόθεν ἄγνωστον, καὶ πρέπει νὰ ταχθῇ κατὰ τὴν ἐπιγρα-
φὴν ταύτην εἰς τοὺς χρόνους τῶν Ὁλ. 70-75.

Σχῆμα 47 (C. I. 33).

Ἐπιγραφὴ ἐκ Πελοποννήσου: « Μάνθεος Αἴθου εὐχα-
ριστεῖ Διὶ ἐπὶ νίκη πεντάθλου παιδός ». Ἐπιγραφὴ ἐκ
Πελοποννήσου, ἔχουσα τὴν γραφὴν ἀρχαϊκὴν, καὶ βουστρο-
φηδὸν τὴν διάταξιν τῶν γραμμῶν, ὡς ἀρχαϊκὸν ἦν καὶ τὸ
προηγούμενον τῆς ἐπιγραφῆς ἀνάγλυφον· ἀλλ' ἡ πολλὴ
τῶν γραμμάτων κανονικότης, καὶ ἡ παρουσία τῆς διφθόγ-
γου ΟΥ εἰς τὰς καταλήξεις τῆς γενικῆς, καὶ ἡ κοινὴ διά-
λεκτος, εἰσαχθεῖσα ἐν Πελοποννήσῳ μόνον περὶ Ὁλ. 100,
φαίνονται τῷ Βοικχίῳ ἀποδεικνύοντα τὴν ἐπιγραφὴν νεωτέ-
ραν τῶν χρόνων οὓς ἐμφαίνει ἡ ἀξίωσις τοῦ ἀρχαιοφανοῦς
σχήματος τῶν γραμμάτων.

Σχῆμα 48 (C. I. 26).

« Καὶ οἱ κίονες Δήμητρος καὶ Κόρης ἀνάθημα καὶ

χθονίων θεῶν, καὶ (ἐπὶ δὲ τῆς ἄλλης πλευρᾶς) οὐδενὶ θεμιτὸν μετακινῆσαι ἐκ τοῦ Τριοπίου, ὃ ἐστὶν ἐπὶ τοῦ τρίτου ἐν τῇ ὁδῷ τῇ Ἀππία ἐν τῷ Ἡρώδου ἀγρῷ. Οὐ γὰρ Λώϊον τῷ κινήσαντι. Μάρτυς δαίμων ἐνοδία ».

Δύο κίονες Καρυστίου λίθου, ἀμφοτέροι τὰ αὐτὰ περιέχοντες, καὶ εὑρεθέντες ἐπὶ τῆς Ἀππίας ὁδοῦ, πλησίον τῆς Ῥώμης, κατὰ τὸν τρίτον λίθον ἀπὸ τῆς πόλεως.

Ἡ γραφὴ συμφωνεῖ καθ' ὅλα πρὸς τοὺς κανόνους τῆς Ἀττικῆς παλαιογραφίας, τοῦ Η καὶ Ω γραφομένων Ε καὶ Ο, καὶ τοῦ ου Ο. Γίνεται δὲ χρῆσις τῆς δασείας Η καὶ ἐν τῷ μέσῳ ἔτι τῆς λέξεως ἐνοδία. Ἐπιτηδευτὸν δὲ μᾶλλον ἐστὶ τὸ σχῆμα τῶν γραμμάτων Α, Γ, Δ, Θ, Λ, Ρ, Σ, Χ.

Ἀλλ' ὁ Ἡρώδης, ὅστις ἀναφέρεται ἐν τῇ ἐπιγραφῇ, ἦν ὁ λεγόμενος Ἀττικός, γεννηθεὶς ἐπὶ Ἀδριανοῦ, ἀκμάσας ἐπὶ Ἀντωνεῖνου, καὶ ἔζησε μέχρι Κομμόδου. Οὗτος δέ, κατὰ Φιλόστρατον, « προσέκειτο πᾶσι τοῖς παλαιοῖς, δι' ὃ καὶ ἐν Ἀθήναις εὐρίσκονται τοῦ αὐτοῦ ἐπιγραφαὶ ἀττικοῖς γράμμασι γεγραμμέναι ».

Τὸ δὲ Τριοπίον ἦν ἱερόν τῆς Δήμητρος ἐπὶ τοῦ Τριοπίου, ἀκρωτηρίου τῆς Καρίας. Ἴσως δ' ὠνόμασεν οὕτω καὶ τὸ ἐν Ῥώμῃ χωρίον ὃ Ἡρώδης, καὶ ἀφιέρωσεν αὐτὸ εἰς τὴν Δήμητραν, χαριζόμενος εἰς τὸν φίλον καὶ συσπουδαστὴν αὐτοῦ Θεαγένην τὸν Κνίδιον (25). Διὰ τοῦ τρίτου δ' ἐννοεῖ « λίθου μυλιαρίου », ἐνθα καὶ μνημεῖον ἀνήγειρεν εἰς τὴν ἀποθανοῦσαν γυναῖκά του, ὡς πολλαχοῦ τῆς Ἑλλάδος. Λώϊον δ' ἦν ἀρχαϊκὴ ἔκφρασις, τὸ θετικὸν τοῦ λῶστον, δηλοῦσα ἀγαθόν. Δαίμων δ' ἐνοδία ἦν ἡ Ἐκάτη Ἀρτεμις (26).

(25) Φιλόστρ. Β. Σοφιστ. Β. 1.

(26) Ἡσύχ.

δ'. Νέαι πλασταὶ ἐπιγραφαί.

Οὐ μόνον δ' οἱ ἀρχαῖοι ἐτεχνάζοντο, ἔνεκα πολιτικῶν συμφερόντων, ψευδεῖς ἀρχαῖκας ἐπιγραφάς, ἢ ἐκ φιλοκαίας ἀπεμιμοῦντο τοιαύτας ἐπιτηδευτῶς, ἀλλὰ καὶ νεώτεροι ἀπαταιῶνες ἔπλασαν πολλάκις δολίως ψευδεῖς ἀρχαίας ἐκ κακοήθους ἰδιοτελείας. Ἰδίως δ' ἐπὶ τῆς ἐποχῆς καθ' ἣν τὸ πρῶτον ἡ κοινὴ προσοχὴ ἐστράφη πρὸς τὰ προϊόντα τῆς ἀρχαίας τέχνης, ἀρτίως ἀνευρισκόμενα, εἰς πολλὰ ἐξ αὐτῶν ἐτίθεντο νόθοι ἐπιγραφαί, ἵνα δώσωσιν αὐτοῖς ἀνωτέραν ἀξίαν, καὶ ἐν τοῖς μουσείοις τῆς Εὐρώπης πολλὰ ἀγάλματα ἴστανται ἐπὶ βάσεων ψευδεπιγράφων· καὶ ἐπ' αὐτῶν τῶν δακτυλιολίθων ἐχαράττοντο ψευδὲς τεχνιτῶν ὀνόματα, ὥς τὸ τοῦ Ἀπολλωνίδου φερόμενον, ἐνός τῶν ὑπὸ Πλινίου μνημονευμένων δακτυλιολίθων, ἐχαράχθη προφανῶς ἐν νεωτέροις χρόνοις ἐπὶ ψήφου παριστώσης δάμαλιν (27). Ὁμοίως δὲ πλαστὴ ἐλέγχεται ἡ ἐπιγραφή, καὶ μεταγενεστέρα ἡ ψῆφος, ἐν Μαρσίῃ (28), καὶ ἑτέρα ἐπιγραφή διατηρουμένη ἐν τῷ Βουρβονικῷ Μουσείῳ, καὶ οὕτω, κακοσυνθέτως ἔχουσα· «*Τῇ Ἑλλάδι τὸ τρόπαιον ἐστάθη, καταρικηθέντων Καρυατῶν*».

Ὁ θρασύτερος δὲ καὶ μᾶλλον ἄξιος στιγματισμοῦ μεταξὺ τῶν νεωτέρων ἀπαταιῶνων τοῦ εἶδους τούτου ἦν ὁ Μιχαὴλ Φουρμόντος (Fourmont), Γάλλος τὸ γένος, ὅστις ἐν ἔτεσι 1729-30 ἐπέμφθη μετὰ τοῦ ἀνεψιοῦ αὐτοῦ εἰς Ἑλλάδα καὶ μικρὰν Ἀσίαν πρὸς ἀρχαιολογικὴν περιήγησιν, καὶ ἐκόμισεν εἰς τὴν Γαλλίαν ἀντίγραφα χιλίων περί-

(27) Bracci, Mem. dei incisori. I, 25. — O. Müller, Denkm. 173.

(28) Crit. Lap. 79.

που ἐπιγραφῶν, καυχώμενος, ψευδῶς κατὰ πᾶσαν πιθανώ-
τητα, ὅτι συνέλεξε 3500 (29). Ἀμαθὴς δ' ὢν καὶ ἀνίκα-
νος εἰς ἀκριβῆ ἀντιγραφὴν, ἵνα μὴ ἐλεγχοῖται μετὰ ταῦτα,
κατέστρεφε τὰ πρῶτότυπα μνημεῖα, ἣ ἔρριπτεν αὐτὰ εἰς
τὴν θάλασσαν, ἐπὶ τῇ ἀβελτέρῳ προφάσει ὅτι διατηρεῖ οὕ-
τως εἰς τὴν ἑαυτοῦ πατρίδα τὴν δόξαν τῆς ἀποκλειστικῆς
αὐτῶν κτήσεως· καὶ τολμᾷ νὰ κομπάζῃ ἐν ἐπιστολῇ πρὸς
τὸν τότε ὑπουργὸν Μωρεπά, ὅτι, καθ' ἣν στιγμὴν ἔγραφεν,
ἡσχολεῖτο ὁ ἱερόσυλος εἰς τὴν μέχρις ἔχρους καταστροφὴν
τῶν μνημείων τῆς Σπάρτης!

Ἐλπίσας δὲ διὰ τῶν τοιούτων κακουργημάτων ὅτι ἐδύ-
νατο νὰ διαφύγῃ τὸν ἔλεγχον, προέβη μέχρι τῆς θρασύ-
τητος τοῦ νὰ πλάσῃ ἀνυπάρχτους ἐπιγραφάς, ἵνα σπου-
δαιότερον ἀναδείξῃ τὸν καρπὸν τῆς ἀποστολῆς αὐτοῦ. Ἀλλ'
ἐν αὐταῖς κυρίως ἐφωράθη ὡς ἐκ τῆς παχυλῆς αὐτοῦ ἀμα-
θείας, καὶ ἀναμνηστικῶς ἀπέδειξεν εἰκοσιπέντε ἐξ αὐτῶν
νόθας ἢ βαθεῖα ἀρχαιομάθεια τοῦ Βοϊκχίου (30), συμφά-
σκοντας ἔχοντος τὸν Λόρδον Ἀβερδεϊνον, τὸν Pine-Knight
καὶ ἄλλους, ἐν ᾧ τινές, ὡς Βαρθελεμῆς, ὁ συγγραφεὺς τοῦ
Ἀναχάρσιδος, ἐδίσταζον, ὁ δὲ Raoul-Rochette καὶ ὑπερε-
μάχησεν ὑπὲρ τῆς γνησιότητος αὐτῶν, ἀλλ' ὅλως ἀδεξίως
καὶ ἀτυχῶς (31).

Τινὲς τῶν ἐπιγραφῶν τούτων ὑποτίθενται εὑρεθεῖσαι εἰς
τὰ ἐν Ἀμύκλαις (τὸ νῦν Σκλαβοχώρι) μὴ ὑπάρχοντα ἐρεί-
πια ναοῦ τοῦ Ἀπόλλωνος, ἄλλαι δέ, αὐτόθι πάλιν, εἰς
πλαστὸν τινα ναὸν πλαστῆς θεᾶς Ὀργας, ἄλλαι εἰς
Φλιοῦντα, καὶ ἄλλαι εἰς Φάρας καὶ Καλάμας τῆς Μεσσηνίας.

(29) Ste Croix, Magaz. encyclop. Ann. II, T. V.

(30) C. I. 44-69.

(31) Lettere à L. Aberdeen.

Αἱ πρῶται δύο, ὑπ' ἀριθ. 44 καὶ 45 ἐκδεδομέναι ἐν τῇ συλλογῇ τοῦ Βοικχίου, ὑποτίθενται κατάλογοι, οὐχὶ κἄν ἱερέων, ἀλλ' ἱερειῶν (!) τοῦ Ἀπόλλωνος, καὶ τούτων διατιθεμένων εἰς μητέρας καὶ κόρας τοῦ θεοῦ, φαίνεται κατὰ τὸ ἔθιμα τῶν γαλλικῶν μοναστηρίων, ἐν αἷς αἱ μοναχαὶ μακρύνονται εἰς mères et filles du bon Dieu. Εἰσὶ δ' ἀμφότεραι τῶν μυθολογικωτάτων χρόνων, διότι ἐν τῇ ὑπ' ἀριθ. 44 ἡ τρίτη μήτηρ, καὶ ἐν τῇ ὑπ' ἀριθ. 45 ἡ πρώτη, ἔστι θυγάτηρ τοῦ κατοικίσαντος τὰς Ἀμύκλας καὶ οἰκοδομήσαντος τὸν ναὸν αὐτῶν βασιλέως τῆς Σπάρτης Ἀμύκλου, υἱοῦ τοῦ Λακεδαίμονος καὶ τῆς Σπάρτης, γαμβροῦ τοῦ Λαπίθου καὶ πενθεροῦ τοῦ Ἀρκάδος, πατρὸς δὲ τῆς Δάφνης, ἧτις μετεμορφώθη εἰς τὸ ὁμώνυμον φυτόν (32).

Ἡ δ' ὑπ' ἀριθ. 46 ἐπιγραφή ἐστὶν ὁμοῖος κατάλογος πατέρων καὶ κόρων, ἥτοι ἱερέων καὶ διακόνων, ἐκ Φλιοῦντος.

Αἱ ὑπ' ἀριθ. 47-56 εἰσὶ πανάρχαιοι ἀναθηματικαὶ ἐπιγραφαί, κεχαραγμέναι ἐπὶ βωμῶν ἢ βάσεων σχήματος ἀπαρδειγματίστου.

Αἱ ὑπ' ἀριθ. 57-59 λέγονται γεγραμμέναι ἐπὶ ἀσπίδων βασιλέων, πασῶν τῶν ἐποχῶν, διότι ἡ μὲν ὑποτίθεται τῆς ἐννάτης π. Χ. ἑκατονταετηρίδος, ἡ δὲ τῆς 20^{ης} Ὀλυμπιάδος καὶ ἡ ἄλλη τῆς 108^{ης}.

Ἡ ὑπ' ἀριθ. 60 περιέχει γενεαλογίαν τοῦ Λυσάνδρου.

Αἱ ὑπ' ἀριθ. 61-69 εἰσὶ κατάλογοι ἀρχόντων, ἢ στρατιωτικοί, ἢ γυμναστικοί.

Πασῶν δὲ κοινὸν χαρακτηριστικὸν ἐστὶν ἡ ἀμάθεια καὶ ἡ σύγχυσις.

Καὶ ὥς μὲν πρὸς τὴν διάταξιν τῆς γραφῆς αἱ 44-46 εἰσὶ βουστροφηδὸν γεγραμμέναι, ἀρχόμεναι δεξιό-

(32) Πλούτ. Β, Ἀγ.

θεν, ἡ δὲ 56, δίγραμμος, ἔχει ἀμφοτέρας τὰς γραμμὰς δεξιόθεν ἀρχομένας. Τῆς 55 μία γραμμὴ χωρεῖ πρὸς τὰ ἄνω, μία πρὸς τὰ κάτω, καὶ ὑπ' αὐτὰς εἰσὶ τρεῖς ὀρίζοντιαι, ὧν μία ἐκ δεξιῶν ἀρχομένη, καὶ δύο ἐξ ἀριστερῶν. Εἰς τὰς 61-63 τὸ ὄνομα τοῦ γραμματέως γράφεται ἐκ τῶν κάτω πρὸς τὰ ἄνω, ὡς δῆθεν κιονηδόν, ἀλλὰ κυρίως πλαγίως, κατὰ τὸ σχ. 49.

Ὡς δὲ πρὸς τὸν σχηματισμὸν τῶν γραμμάτων· εἰς τὰς ἀρχαιοτάτας ὑποτιθεμένας τῶν ἐπιγραφῶν, καὶ αὐτὰς τὰς ἀποδιδόμενας εἰς τοὺς μυθικοὺς χρόνους, ἀπαντῶνται σχήματα γραμμάτων ἢ ἀνύπαρκτα καὶ ἀπαρადειγμάτιστα, οἷα τὰ ἐν σχ. 50, ἢ ἀνήκοντα εἰς τοὺς μεταγενεστέρους τῶν ῥωμαϊκῶν χρόνων, οἷον τὸ $E=e$, τὸ $C=s$, τὸ $\tau=st$, τὸ $\Gamma=\gamma$, τὸ $\Lambda=\lambda$, τὸ $\Omega=\omega$, καὶ πολλάκις ὅλοι οἱ σχηματισμοὶ συγχέονται, καὶ οἱ τῶν ῥωμαϊκῶν χρόνων εἰσὶ διατεθειμένοι βουτροπηδόν. Πολλὰ δὲ γράμματα συμπλέκονται πολλάκις καὶ εἰς μονογράμματα, ὅπερ ἦν ἕξις τῆς ῥωμαϊκῆς γραφῆς τῶν κατωτέρων χρόνων, ὅλως ξένη εἰς τὴν ἀρχαϊκὴν καλλιγραφίαν· ἔστι δὲ καὶ ὁ σχηματισμὸς τῶν μονογραμμάτων τούτων ἀλλόκοτος, ὡς τινὰ παραδείγματα ἐν σχ. 51.

Ὡς δὲ πρὸς τὴν ὀρθογραφίαν·

Τὸ η γράφει ἐνίοτε μὲν διὰ δύο ε (οἷον μάτεερ), οὗ οὐδαμοῦ ὑπάρχει παράδειγμα, ἐκ τῆς ιδέας ὀρμώμενος ὅτι, καθ' ὃ μακρόν, ἰσοδυναμεῖ πρὸς δύο ε, ἢ καὶ ὅτι τὸ σχῆμα Η πᾶρήχθη ἐκ τῶν ΕΕ συγκολληθέντων· ἐνίοτε ὁμῶς, εἰς τὰς αὐτὰς ἐπιγραφὰς μάλιστα, γράφει αὐτὸ ὀρθῶς, μόνον Ε.

Τὸ δὲ ω ἄλλοτε μὲν γράφει διὰ τοῦ Ο, ἄλλοτε δὲ διὰ τοῦ Ω, ὡς ἐν τῇ ὑπ' ἀριθ. 61, ὑποτιθεμένῃ τῆς ἐποχῆς

τοῦ πρώτου Μεσσηνιακοῦ πολέμου, ἄλλοτε διὰ τοῦ ἀνυ-
 παρκτοῦ ΟΟ, ἐξ οὗ δῆθεν παρήχθη τὸ σχῆμα ω· ἄλλοτε τέ-
 λος καὶ διὰ τοῦ ΟΥ, ἐπὶ τῇ ιδέᾳ, φαίνεται, ὅτι τὸ ΟΥ καὶ τὸ
 Ω εἰσὶν ἐπίσης μακρὰ Ο, καὶ δύνανται ν' ἀντικαθίστανται
 ἀμειβαίως. Οὕτω τερατολογεῖ γράφων· (ἐν ἐπιγρ. 67) τοῦν
 Λακεδαιμονίου οὖν, ἀντὶ τῶν Λακεδαιμονίων ὦν. Πο-
 λλάκις δὲ συγχέει ἐν τῇ αὐτῇ ἐπιγραφῇ αὐτοὺς τούτους τοὺς
 τύπους.

Δατεῖα καὶ δίγαμμα οὐδαμοῦ ὑπάρχει.

Μεταξὺ δὲ τῶν συμφώνων παρεντίθησι πολλάκις ἐν ε
 (γράφων φερ' εἶπεν Μενεμόνορος ἀντὶ Μνήμονος), κατὰ τὸ
 σύστημα τῆς Ἑβραϊκῆς γραφῆς, διότι ἐγνώριζε καὶ ἐπίστευε
 τὸν μῦθον τοῦ Ἰωσήπου περὶ συγγενείας τῶν Ἰουδαίων καὶ
 Σπαρτιατῶν, ὥστε καὶ διηγείται ὅτι ἐν Σπάρτῃ ἀνέγνω
 ἐπιγραφὴν περιέχουσαν ψήφισμα περὶ πρεσβείας Ἰουδαίων
 αὐτόθι σταλείσης. Οἱ ὑπερασπισταὶ αὐτοῦ ἐπρότειναν εἰς
 δικαιοσύνην ὅτι καὶ ἐν τῷ ψήφισματι περὶ Τιμοθέου ἀπαν-
 τᾶται παρακαληθεὶς ἀντὶ παρακληθεὶς· ἀλλὰ καὶ τὸ ψή-
 φισμα ἐκεῖνο ἀπεδείχθη πλαστόν, καὶ ὁ ἀδέξιος συντάκτης
 αὐτοῦ παρήγαγεν ἀτέχνως τὴν μετοχὴν ἐκείνην ἐκ τοῦ
 παρακαλῶ.

Ἀντὶ τοῦ Ζ γράφει ἐνίοτε ΔΣ (οἷον ἐν 44, Ἀδσάνος
 ἀντὶ Ἀζάνος), πιστεύων τὸ περὶ αὐτοῦ ὑπὸ τῶν Γραμμα-
 τικῶν λεγόμενον, ὅτι ἐστὶ σύνθετον ἐκ τῶν δύο ἐκείνων
 γραμμάτων, καὶ ὑπολαμβάνων ἐπομένως ὅτι δύνανται
 ταῦτα ἀντὶ ἐκείνου ν' ἀντικαταστηθῶσιν, ὅπερ ἐστὶν ἄνευ
 παραδείγματος· διαλεκτικῶς δὲ μόνον τὸ σδ, οὐχὶ τὸ δσ,
 εἰς τινὰς περιστάσεις ἀντικαθιστᾷ τὸ ζ, (ὡς μελίσδεται).
 Ἀγνοῶν δ' ὅτι τὸ Ζ ἦν ἀρχικὸν γράμμα τοῦ ἀλφabethου,
 γράται αὐτῷ μόνον ὡς ἀριθμῷ, διότι εἰς τινὰς μὲν ἐπιγρα-

φάς ἔχει τοὺς γραμματικούς, εἰς ἄλλας δὲ τοὺς δεκαδικοὺς ἀριθμούς.

Τὸ θ εἰς τινας τῶν ἐπιγραφῶν, τὰς ἀρχαιοτέρας μάλιστα (οἷον τὴν ὑπ' ἀριθ. 44), ὑπάρχει, εἰς ἄλλας δὲ (οἷον τὴν 45), μόνον ἐν ἀριθμοῖς. Ἄλλοτε δ' ἀντ' αὐτοῦ ἀντικαθίσταται τὸ σ, καὶ κατὰ Λακωνισμόν, κακῶς ἐννοούμενον, γράφεται (ἐν ἀρ. 62) *Κλεάνσης ἀντὶ Κλεάνθης*, διότι δῆθεν οἱ Λάκωνες ἔλεγον *Σιὸς ἀντὶ Θεός*.

Τὸ ξ γράφεται κσ, καὶ τὸ ψ πσ, ὅπερ δικαιολογεῖται.

Τὸ σ γράφεται πολλάκις ρ, ἐντὸς τῶν λέξεων, ἐπίσης κατὰ Λακωνικὸν δῆθεν ἔθος, οἷον ἐν ἀριθμῷ 45, *Πιράνδρο ἀντὶ Πεισάνδρου*.

Τὸ υ ὑπάρχει εἰς τινας τῶν ἀρχαιοτέρων (οἷον τὴν 44), εἰς ἄλλας δὲ γράφεται παραδόξως ο, ἥτοι ∇, ἴσως διὰ τὴν ὁμοιότητα τοῦ σχήματος, καὶ προσέτι διότι τὸ υ ἦν αἰολιστὶ πολλάκις ου, καὶ τὸ ου γράφεται ο, καὶ προσέτι τὸ λατινικὸν υ ἔστιν ἑλληνιστὶ ο εἰς τὰς καταλήξεις.

Τὸ φ καὶ χ γράφεται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον π καὶ κ, ἐπὶ τῇ ιδέᾳ ὅτι τὰ δασέα, μεταγενεστέρως προστεθέντα, ἐγράφοντο κατ' ἀρχὰς διὰ τῶν ἀπλῶν ψιλῶν. Πολλάκις ὅμως γράφονται καὶ φ καὶ χ, εἰς αὐτὰς μάλιστα τὰς ἀρχαιοτάτας, οἷον τὴν ὑπ' ἀριθ. 61, ἣτις ὑποτίθεται τῶν χρόνων τοῦ Μεσσηνιακοῦ πολέμου.

Ἡ δίφθογγος εἰ γράφεται ἄλλοτε μὲν ε, ἄλλοτε δὲ εε, ἄλλοτε εἰ, καὶ ἄλλοτε ι, (οἷον *Κλιό*, ἐν ἀρ. 44).

Ἡ δίφθογγος ου εἰς αὐτὰς τὰς ἀρχαιοτέρας, ὡς τὴν 44, ου, ἄλλοτε ο, ἄλλοτε ἀμφοτέρω ἐν τῇ αὐτῇ ἐπιγραφῇ, καὶ ἐνίοτε ἀντὶ τοῦ ο γράφεται ου, οἷον *κούρα*, ἀντὶ *κόρη* ἐν ἀρ. 45, ἐν ᾧ τὸ ἀρσενικὸν κοῦρος ἦν ἰωνικόν.

Τὰ διπλᾶ γράμματα ἄλλοτε ὑπάρχουσιν, (οἷον *Ἀπόλ*.

λωνος, ἐν ἀρ. 44, μιᾷ τῶν ἀρχαιοτάτων), ἄλλοτε οὐχί, καὶ μάλιστα αὐτὸ τὸ διπλοῦν γγ γράφεται ἀπλοῦν, οἷον ἐν ἀρ. 49 Ὅγα ἀντὶ Ὅγγα.

Ὡς δὲ πρὸς τὸν σχηματισμὸν τῶν λέξεων, πολλάκις μιγνύει τύπους ἰωνικοὺς μετὰ τῶν δωρικῶν, ὡς ὅτε γράφῃ (ἐν 44) κούρα ἀντὶ κόρα ἢ κώρα, καὶ Ἀμυμόνεε, δηλαδή Ἀμυμόνη, ἀντὶ Ἀμυμόνα.

Τινὰς τῶν σχηματισμῶν δανείζεται ἐκ τῆς Λατινικῆς, γράφων Λυσάνδεερ ἀντὶ Λύσανδρος, καὶ Πλάτω, Λέω, ἀντὶ Πλάτων, Λέων (ἐν ἀρ. 63).

Γράφει ἑτερόκλητα πολλάκις, οἷον ἐν 46· Ἐοκράτο (Εὐκράτου) ἀντὶ Εὐκράτους· Πηγέο ἀντὶ Φηγέως.

Πολλοὶ τῶν σχηματισμῶν αὐτοῦ εἰσὶν ὅλως ἀνώμαλοι καὶ παράλογοι, οἷον, ἐν 45· Γεσματέριος, ἀντὶ Δημήτριος, ἐπὶ τῇ ιδέᾳ ὅτι τὸ ὄνομα Δημήτρα παράγεται ἐκ τοῦ γῆ μήτηρ· ἐν 63, Σεόπομπος ἀντὶ Θεόπομπος, ἐν ᾧ οἱ Λάκωνες ἔλεγον Σεός, οὐχὶ Σεός.

Σχηματίζει χορηγὰ (ἀρ. 63) τὸ θηλυκὸν δῆθεν τοῦ χορηγός. Γράφει τὰ τὴν ὀνομαστικὴν τοῦ τάς, ἀντὶ ᾶ (ῆ), ἐν ἀρ. 64. Τὴν λέξιν Λυκοῦργος ἀναλύει εἰς Λυκόεργος, κατὰ τὸ «ποιέομεν, ποιοῦμεν», ἀντὶ τοῦ ὀρθοῦ Λυκέοργος, ἢ τοῦ ἰσως ἔτι ὀρθοτέρου Λυκόοργος ἐκ τοῦ ὀργή, καὶ οὐχὶ ἐκ τοῦ ἔργον.

Ὅμοίως λέξεις πλάττει τερατώδεις, οἷον (ἐν 46), ἀνακέοντος, ἐκ τοῦ ἀναξ τερατολογήσας τὸ ἀνακέω, δηλοῦν δῆθεν βασιλεύω, ἐν ᾧ τὸ ῥῆμα ἐστὶν ἀνάσσω. Ἐκεῖθεν δὲ παράγει καὶ τὰ ὀνόματα Δαμώνακος καὶ Δαμωνάκα (51), ἀντὶ Δαμώναξ καὶ Δαμώνασσα.

Μία τῶν ἐπιγραφῶν τοῦ Φουρμόντου, ἡ ὑπ' ἀρ. 55, ἔχει οὕτως «Ἰκτενκρατεῖς Σιῶ Ἀπόλλωνι». Ἡ ἀλλόκοτος δὲ

πρώτη ἐκείνη λέξις ἐτέθη ὡς συνώνυμος δῆθεν τοῦ Λάκωνες, διότι ὁ ἡμιμαθεὶς πλαστογράφος ἀνέγνω ἐν Ἑσυχίῳ αὐτολεξεῖ: Ἰκτενκρατεῖς Λάκωνες, ὅπερ ὁμοίως ὁ Ἐμστερχούσιος διώρθωσεν οὕτως: « Ἰκτεν, κράτει, Λάκωνες »· ὃ ἐστίν, ὅτι οἱ Λάκωνες τὸ κράτει ἔλεγον ἰκτεν, ἐκ τοῦ ἰκτω, ἄλλου σχηματισμοῦ τοῦ ἔχω, ὡς τὸ τίκτω, τέκω. Ὁ δὲ Ῥαοῦλ Ῥοσσέτ, ὁ πιστεύων καὶ δικαιολογῶν τὰ πλάσματα τοῦ Φουρμόντου, προτείνει ὅτι τὸ Ἰκτενκρατεῖς πρέπει νὰ διορθωθῇ Ἐτεόκαρες, καὶ ἡ ἐπιγραφή νὰ τεθῇ εἰς τὴν ἐποχὴν τῶν Λελέγων!

Οὕτω γράφει (61) καὶ Βιδιαῖοι, κατὰ τὸ κείμενον τοῦ Παυσανίου, ἐν ᾧ κατὰ τὰς γνησίας ἐπιγραφὰς ἡ ὀρθὴ γραφὴ ἐστὶ Βιδαιῖοι, οἱ νομοφύλακες. - Ὅμοίως καὶ ἀρμοστῆρες, ἀντὶ ἀρμοσταί, παρχθεῖς ὑπὸ τοῦ Μεουρσίου, δι' οὗ καὶ μόνου φαίνεται γνωρίζων τοὺς Ἕλληνας συγγραφεῖς, καὶ ὅστις εἶχε παρεξηγήσει τὸ χωρίον τοῦτο τοῦ Ἑσυχίου: « Ἀρμοστής. καὶ ἀρμοστῆρες λίθοι ». - Ἐν 64 γράφει (κατὰ τὸ βιδιαῖον) βουδιαῖοι καὶ τελιαῖοι ἀντὶ βουλευταὶ καὶ οἱ ἐν τέλει. - Ἐπίσης δὲ γράφει Σαρσίτωρ, σαρσίτα (τὸ θηλυκόν), καὶ σαρσιταῖος, χορευταὶ δῆθεν, στρεβλῶν τὸ τὸ τοῦ Ἑσυχίου: « Σαρσίτειος χορός, πρὸς μέλος ποιούμενος τὴν χορείαν. Λάκωνες ». - Ἀξιογέλαστον δὲ καὶ τὸ μονόμοιτοι, ὡς ὄνομα ἀρχῆς Λακωνικῆς, εἰς δὲ παρήχθη (ἐν 66) ἐκ τῆς ἐπομένης κακῶς ἀναγνωσθείσης φράσεως τοῦ Ἑσυχίου: « Μονομοιτῶν, Εἰλώτων ἄρχοντες », ἀντὶ « Μονόμοιοι, τῶν Εἰλώτων ἄρχοντες », ὡς τὸ Μονοδαμιουργοί, τὸ ἀπαντῶμενον ἐπίσης ἐν Ἑσυχίῳ.

Ἀλλαχοῦ (ἐν 67) δ' ἔχει Ἰαλκάδουρ (δῆθεν Ἰαλκάδωρ), καὶ Ἰαλκάδα (τὸ θηλυκόν), διαστρέφων τὸ τοῦ Ἑσυχίου (Ἰαλκάδας, χορὸς παίδων Λάκωνες).

Ὁμοίως ἐκ τοῦ χωρίου τούτου τοῦ Ἡσυχίου· «Ἐμπά-
σαντες, ἀρχεῖόν τι ἐν Λακεδαιμόνι», περιλαμβάνει εἰς
ἐπιγρ. 68 ἐξ ἐμπάσαντας, οὓς ἐξηγεῖ χειρούργους, ἐκ τοῦ
ἐμπάσσω. Ὁ δὲ τὴν γνησιότητα τῶν ἐπιγραφῶν ὑποστηρί-
ξεν Raoul-Rochette λέγει αὐτοὺς ἐπιμελητάς τῶν βασι-
λικῶν τεμενῶν, ἐκ τοῦ ἔμπασις, δηλοῦν ἔγκτησις, ἐν ᾧ,
κατὰ Ξενοφῶντα (33), οἱ ἐπιμεληταὶ οὗτοι ἦσαν μόνον
πρὸς τὸν ἀριθμόν.

Ἀντὶ τιτθαί, ἐν 69, γράφει τεθειριδία, διότι ἐν Μεουρ-
σίῳ, ὅστις περιέχει ὅλον τὸν θησαυρὸν τῶν γνώσεων αὐ-
τοῦ, εὗρεν ὅτι (34) τεθειρίδια ἦν ἐορτὴ καθ' ἣν αἱ τιτθαὶ
ἐκόμιζον τὰ βρέφη εἰς τοὺς ἀγρούς.

Ἐν τῇ αὐτῇ δ' ἐπιγραφῇ γράφει καὶ Εἰρείνωρ, ὡς δῆθεν
τίτλον, παραποιῶν καὶ παρεννοῶν τὸ Ἴρην, ἱρανος, δηλοῦν
ἐν Σπάρτῃ τὸν εἰκοσαετῆ νέον.

Ὡς δὲ πρὸς τὴν σύνταξιν μεταχειρίζεται πολλαχοῦ
ἐν ταῖς ἀρχαιοτάταις ἐπιγραφαῖς ἀποπώτα τὸ ἄρθρον, οὐδ'
ἐπὶ τῶν Ὀμηρικῶν χρόνων σχεδὸν οὐδεμίαν χρῆσις ἐγένετο.
Οὕτω γράφει, ἐν 45, Ἐριαλία τοῦ Ἀμύκλα, ἀντὶ Ἐρια-
λία ἢ Ἀμύκλα· ὁμοίως καὶ ἐν 44, 46.

Τερατώδης σύνταξις ἐστὶ καὶ ἡ τῆς φράσεως «τὰ πό-
λις τὰ τῶν Λακεδαιμονίων, ὧν πρέσβευς» (ἐν 64-69),
κατὰ παρεννόησιν τῆς ἐπομένης φράσεως ἐν γνησίαις ἐπι-
γραφαῖς· «Νομοφύλακες ἐπὶ τοῦ δεῖνος, ὧν (νομοφυλά-
κων οὐχὶ ὧν) πρέσβυς (ἦτοι πρόεδρος) ὁ δεῖνα. Καὶ ἄλλα
οὐχὶ ἐλαφρότερα τούτων.

Ὡς πρὸς τὴν ἱστορίαν τέλος, ἐν τῇ ἐπιγραφῇ 44,
ὑποτιθεμένη τῆς Ἀχαϊκῆς ἐποχῆς τοῦ Ἀμύκλου, ἀπαν-

(33) Πολιτ. Λακεδ. ΙΓ.

(34) Misc. Lac. I, 11.

τῶνται ὀνόματα Δωριέων βασιλέων, τὸ τοῦ Θεοπόμπου, τοῦ Ἀρχιδάμου, τοῦ Πολυδώρου, τοῦ Πολεμάρχου.

Ἐν δὲ τῇ ὑπ' ἀριθ. 46, ὑποτιθεμένη τῆς Φλιοῦντος, ὡς ὀνόματα βασιλέων φέρονται *Τέμενος Πηγέο* (δηλ. Φηγέως), ὅστις ὅμως, κατὰ Πausανίαν (35), ἦν βασιλεὺς τῆς Ψωφίδος. Προσέτι *Λεπέρεο* (Λεπρέου), ὅστις ἦν ἥρως τῆς Ἡλίδος. Ὁμοίως *Λαπαέες*, ἥτοι *Λαφάης*, ὅστις ἦν τύραννος Ἀργεῖος, καὶ τεχνίτης Φλιάσιος (36). Ὡς χορεύτρια δ' ἀπαντῶνται *Ελάϊρα* καὶ *Φοίβα* (Ἰλάειρα καὶ Φοίβη), ἃς ὁ Πausανίας λέγει θυγατέρας τοῦ Ἀπόλλωνος. Ὡστε προφανῶς ἐδανείσθη ἐκ τοῦ συγγραφέως τούτου σπάνιά τινα καὶ ὀλίγον γνωστὰ ὀνόματα πρὸς καταρτισμὸν τῶν ψευδῶν καταλόγων του.

Κεῖσθω δ' ὡς παράδειγμα τῶν ἐπινοιῶν του ἡ ὑπ' ἀριθ. 46 (τοῦ Βοικχίου), ἣτις ὑποτίθεται εὐρεθεῖσα ἐν Φλιοῦντι.

Ἡ ἐπιγραφή αὕτη, ὡς εἶναι γεγραμμένη, οὕτω, ἀναγινώσκειται:

«*Αθάμας ὁ Εὐλάου πατήρ, ἀνάσσειντος Τεμενο (το) Πηγέο. Καλικερατεες ὁ Μνήμονος πατήρ, ἀνάσσειντος Εὐκερατο το Τεμενο. Γεεματεριος ὁ Λεπερεο πατήρ, ἀνάσσειντος Καλκλεο το Εὐστεπανο το Σοκερατο. Λαπαεες ὁ Περατο κορος.*

Ἦτοι, διαστροφῇ πάντων τῶν κανόνων τῆς γραμματικῆς, τῆς γλώσσης καὶ τῆς παλαιογραφίας.

Ἀθάμας ὁ Εὐλάου πατήρ, ἀνάσσειντος Τημέρους τοῦ Φηγέως. Καλλικράτης ὁ Μνήμονος πατήρ, ἀνάσσειντος Εὐκράτου τοῦ Τημέρους. Δημήτριος ὁ Λεπρέου Πατήρ,

(35) H. 24.

(36) Πaus. Αὐτ. 65.

γράφοντος Καλλικλέους τοῦ Εὐστεφάνου τοῦ Εὐκρά-
τους· Λαφάης ὁ Περάτου υἱός.

Πολλάκις δέ, ἵνα μὴ φωραθῇ δουλικῶς ἀντιγράφων,
φαίνεται ἐπίτηδες παραμορφῶν τινὰ τῶν μαρτυρουμένων
ἐκ τῆς ἱστορίας, δι' ἣν πηγὰς εἶχε κυρίως τὸν Πausανίαν,
καὶ μάλιστα τὸν Μεύρσιον. Οὕτως ἐν Ἀριθ. 58 Ἀνεξί-
μου τὸν Ζευξιδάμου, ὅστις κατὰ Πausανίαν (37) καὶ
Ἡρόδοτον (38) ἦτον ἕγγονος Ἀρχιδάμου τοῦ Θεοπόμπου,
πλάττει ἕγγονον τοῦ Αἰγίδου Ἀναξάνδρου τοῦ Εὐρυκρά-
τους. Καὶ κατὰ τὴν γραφὴν δ' ἐνίοτε παραλείπει γράμ-
ματα ἢ παρενείρει αὐτὰ ἄνωθεν ἵνα φανῇ πιθανώτερος.

Περίστασις δ' ἐντελῶς δικαιολογοῦσα τὴν περὶ τῆς μὴ
γνησιότητος τῶν ἐπιγραφῶν τούτων πεποιθήσιν τοῦ Βοικ-
χίου εἶναι ὅτι, ἐν ᾧ διάφοροι ἄλλαι Φουρμόντιοι ἐπιγρα-
φαὶ ἀνευρέθησαν ὑπὸ μεταγενεστέρων περιηγητῶν, ἐκ τού-
των αἵτινες ἐκηρύχθησαν νόθαι οὐδεμία ποτὲ εὐρέθη.

Καὶ μετὰ τὰς Φουρμόντιους δὲ πλαστογραφίας μάταιον
ἴσως δὲν θέλει φανῇ ἂν ἀναφέρωμεν μετὰ τῶν ψευδῶν
ἐπιγραφῶν καὶ τὴν ὑπὸ σχ. 52 ὑπὸ τοῦ Δημητρίου Πε-
τριτζοπούλου κατὰ τὰ 1814 δημοσιευθεῖσαν ἐν τῷ συγ-
γράμματι αὐτοῦ τῷ ἐπιγεγραμμένῳ Saggio storico sulle
prime età dell'isola di Leucadia nell'Ionio. Florent. 8°. Λέγει δ' ὁ Πετριτζόπουλος ὅτι κέκτηται αὐτήν, εὐρεθεῖσαν
δῆθεν κατὰ τὸ 1753 ἐν Λευκάδι, κατὰ τὴν θέσιν Καλδε-
ρίμι, τῆς ἀρχαίας Νηρίκου, πρὸς τῷ Ἴσθμῳ, ἀποσιωπᾷ
ὅμως καὶ τὴν ὕλην ἐφ' ἧς ὑποτίθεται ἐπιγεγραμμένη, ἂν ἐπὶ
λίθου ἢ ἐπὶ χαλκοῦ, καὶ τὰς διαστάσεις αὐτῆς. Ἀναγκαῖον
οὐχ ἥττον νομίζει νὰ εἰπῇ ὅτι ἡ ἀνάγνωσις αὐτῆς ἐπὶ σφό-
δρα πολὺ τὸν Odoard Wortley-Montague κατὰ τὴν
ἐξ Ἀραβίας ἐπιστροφὴν αὐτοῦ. Ἀλλ' οὐδὲ τ' ἀπομνημονεύ-

ματα τοῦ ἐπισήμου περιηγητοῦ, ἐκδοθέντα ἐν Λονδίῳ κατὰ τὸ 1778, οὐδ' αἱ βιογραφίαι αὐτοῦ ἀναφέρουσί τι ἢ περὶ τῆς ἐπιγραφῆς ταύτης, ἢ καὶ περὶ τῆς εἰς Λευκάδα ἐπιδημίας αὐτοῦ. Διατείνεται δ' ὁ Πετριτζόπουλος ὅτι τὸ πρωτότυπον αὐτῆς ἔπεμψεν εἰς τὸ Νανιανὸν Μουσεῖον τῆς Βενετίας· ἀλλ' οἱ ἐρευνήσαντες ἐκεῖ ἔμαθον ὅτι οὐδέποτε τὸ Μουσεῖον ἐκέκτητο τοιαύτην περιγραφὴν, οὐδ' ἔκτοτε εὑρέθη που αὕτη.

Ἔστι δὲ βουστοφηδὸν γεγραμμένη, καί, κατὰ Βοίχιον, ἀναγινώσκεται οὕτω·

« Παῖρ ὁ τοῦ Μενεσικράτους τοῦ Κορινθίου, κα(ὶ) οὐκ Ἀκαρεῖν, ἱερὸν τ' Ἀπόλλωνος καὶ πόλιν ὁμωνομάτην ματέρος κείτιστα τὰν ἐν τῷ Λευκάτῳ »·

Καὶ πρέπει νὰ ἐξηγηθῇ·

« Παῖς ὁ τοῦ Μνησικράτους τοῦ Κορινθίου, καὶ οὐκ Ἀκαρνάν, ἱερὸν Ἀπόλλωνος καὶ πόλιν ὁμώνυμον τῆς μητρός μου ἔκτισα τὴν ἐν Λευκάδι ».

Ἀλλ' αὐτὸς ὁ Πετριτζόπουλος μεταφράζει·

« Pherontis (imaga sum) Mnesicratis fil. Corinthii; ex voto in Leucate Apollinis templum dicavi, et matris nomine urbem condidi ».

Εἰ δὲ καὶ βουστοροφηδὸν γεγραμμένη, ἀλλά, παρὰ τὸν συνήθη κανόνα, ἄρχεται ἐκ δεξιῶν, ὡς καὶ τινες τῶν πλαστῶν ἐπιγραφῶν τοῦ Φουρμόντου.

Ἀντὶ δὲ τοῦ Κ, ἀπαντᾶται πανταχοῦ τὸ γράμμα ρ, ὅπερ εἰς τὰ ἀρχαῖα νομίσματα τῆς Κορίνθου, εἰς τὰ τῆς Κρότωνος, καὶ εἰς σπανίας ἀρχαίας ἐπιγραφάς, εὑρίσκεται προτεταγμένον τοῦ Ο, τοῦ Ρ καὶ τοῦ Τ, οὐδέποτε ὁμῶς τῶν ἄλλων γραμμάτων.

Τὸ σχῆμα τοῦ Σ ἀντιφάσκει πρὸς τὴν ὑποτιθεμένην

ἐποχὴν τῆς ἐπιγραφῆς, ὅτε ἔπρεπε νὰ ᾖ Μ, ἢ τοῦλάχιστον Ὡ.

Τὰ μακρὰ Η καὶ Ω, γράφονται ΕΕ καὶ ΟΟ κατὰ μίμησιν καὶ ζῆλον τῆς τοῦ Φουρμόντου ἀμαθείας. Οὔτε δίγαμμα ὑπάρχει ἐν τῇ ἐπιγραφῇ οὔτε τὸ δασύ Η, δύο σημεῖα ἀνήκοντα εἰς τὴν διάλεκτον καὶ τὴν ἐποχὴν εἰς ἣν ὑποτίθεται αὕτη ἀνήκουσα.

Ἀντὶ δὲ τοῦ Θ γράφει ὁ συντάξας αὐτὴν Τ, ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ ὅτι τὸ Θ ἦν γράμμα ἀρχικῶς ἀπὸ τοῦ Φοινικικοῦ εἰς τὸ Ἑλληνικὸν ἀλφάβητον μεταβάν, καὶ ἐπὶ τῇ ὑποθέσει ὅτι τὸ ψιλὸν δύναται ν' ἀντικαταστήσῃ τὸ δῆθεν ἐλλεῖπον δασύ.

Ἡ πρώτη δὲ λέξις τῆς ἐπιγραφῆς ἐδύνατο ν' ἀναγνωσθῇ «Παῖρ ό», ὡς δῆθεν Λακωνικὸν ἀντὶ «Παῖς ό»· ἢ «παιρὸ» ἀντὶ «παιδός», κατὰ ζῆλον τῶν Φουρμοντίων κλίσεων. Ἀλλ' ὁ Πετριτζόπουλος μεταφράζει *Ferontis*, καὶ ἀναγινώσκει ἐπομένως *Παῖρω* ἀντὶ *Φαίρωνος*, τὸ μὲν π ἀντὶ τοῦ φ, τὸ ψιλὸν ἀντὶ τοῦ δασέως, τὴν δὲ κατάληξιν κατὰ τὸ Λατινικόν, ὡς *Plato* καὶ *Strato*, παραδεχόμενος.

Μενεσικράτους δὲ γράφει ἀντὶ *Μνησικράτεος* ἢ *Μνησικράτεως*, παραθέτων μὲν τὸ ε μεταξὺ τοῦ μ καὶ ν, κατὰ Φουρμόντον, τὴν Ἰωνικὴν δὲ κατάληξιν ἀντὶ τῆς Δωρικῆς, καὶ τὸν Ἰωνικὸν τύπον *Μνη* ἀντὶ τοῦ Δωρικοῦ *Μνα* μεταχειριζόμενος.

Κορειτίο δὲ γράφει ἀντὶ *Κορινθίου*, τῷ ει ἀντὶ τοῦ ι χρώμενος, κατὰ τὰ λοιπὰ δ' οὐχὶ ἀτόπως, διότι παράγωγον τοῦ *Κόρινθος* ἦν καὶ *Κορίσιος*, καὶ δωριστὶ *Κορίτιος*, κατὰ τοῦ Bekker τ' ἀνέκδοτα.

Τὸ δ' Ἀκαρεῖν ἀντὶ Ἀκαρήν, συνετέθη ἐκ τοῦ ἀ καὶ κείρειν, σημαῖνον δῆθεν Ἀκαρνάν.

Εἰς δὲ τὰς λέξεις πόλει καὶ ὁμωνομάτειν, ἀντικατέστη παραδόξως καὶ παραλόγως τὸ εἰ ἀντὶ τοῦ ι, καὶ ἔτι παραδοξότερος ἐστὶν ὁ σχηματισμὸς ὁμωνομάτις ἀντὶ ὁμώνυμος.

Ματεέρος δέ, καὶ ἐπὶ τῆς ἀτόπου γραφῆς εε ἀντὶ η στηριζόμενον, ἐστὶ καὶ ἄλλως ἐσφαλμένον, διότι ἡ γενικὴ τοῦ μᾶτηρ ἦν ματέρος καὶ οὐχὶ ματῆρος.

Κείτισα δέ, ἀντὶ ἔκτισα, παράγεται δῆθεν, ἀλλὰ παρὰ πάντας τοὺς γραμματικοὺς κανόνας, ἐκ τοῦ νεοελληνικοῦ κείτομαι!

Ἐμ τῷ Λευκάτῳ. Τὸ ἐμ ἀντὶ ἐν εὔρηται μόνον πρὸ Μ ἢ Π, ποτὲ ὅμως πρὸ Τ. Τὸ δὲ Λεύκατον ἢ Λεύκατος, ὡς ὄνομα τοπικὸν ἐστὶν ἄγνωστον, καὶ μόνον ἐπίθετον τοῦ Ἀπόλλωνος ἀναφέρεται «ὁ Λευκάτας» (39).

Προφανὲς ἄρα ὅτι πλατὴν ἡ ἐπιγραφή, καὶ συνετέθη κατὰ ζῆλον τῶν Φουρμοντίων, τότε που ἐν τοῖς πρακτικοῖς τῆς Γαλλικῆς ἀκαδημίας, ὑπὸ τοῦ Βαρθελεμῆ ἐκδ.δομένων. Ἡ ἐπικειμένη δὲ τῶν υποθέσεων θα ἦταν, ἐν ἀληθείᾳ ὑπῆρχεν, ὅτι ἐχάλκευθη ὑπὸ τῶν Λευκαδίων, καὶ ἐτέθη εἰς τῆς Νηρίκου τὴν θέσιν, ἵνα, ἐκληρηθεῖσα ὡς σύγχρονος τῆς κτίσεως τῆς πόλεως, ἀποδείξῃ αὐτὴν ὡς ὑπὸ Κορινθίων οἰκισθεῖσαν καὶ οὐχὶ ὑπὸ Ἀκαρνάνων, καὶ ἀποκρούσῃ οὕτω, δι' ὕλικης δῆθεν ἀποδείξεως, τῶν τραχέων τούτων γειτόνων τὰς ὀχληρὰς ἀξιώσεις. Ἀλλὰ πολὺ πιθανώτερον ἐψεύσθη αὐτὴν ὁ Πετριτζόπουλος, ἐπιδεξιώτερας μὲν νοθευτῆς τοῦ Φουρμόντου, ἀλλ' ὑπὸ τὸ παράδοξον τῆς τῶν λέξεων συνθέσεως καὶ αὐτὸς κρύπτων ἀμάθειαν, ἥτις πολυλάκις γελοίως προδίδοται, ὥς ὅτε, παραθέτων τὸ σύγγραμμα οὗ ἡ ἐπιγραφή· «Observationes et conjecturae in numis-

(39) Στράβ. I, 693.

nata quædam, Πάρεργον Laurentii Begeri», παραδέχεται
alcune antiche medaglie de' Papergi!

Ἀναφέρεται δὲ κατὰ Πετριτσόπουλον εἰς τὴν θέσιν τῆς
Νηρίκου, οἰκοδομηθείσης δὴθεν πρὸ τῶν Τρωϊκῶν ὑπὸ τοῦ
στρατηγοῦ τῶν Λευκαδίων Φέροτος, καὶ ἐπονομασθείσης
κατὰ τὴν μητέρα τούτου. Ἡρανίσθη δ' ὁ ἐκδότης, ὡς αὐ-
τὸς λέγει, τὰς ἱστορικὰς ταύτας εἰδήσεις, καὶ ἄλλας ἐπί-
σης ἄλλως ἀγνώστους περὶ τῆς παναρχαίου ἱστορίας τῆς
Λευκάδος, ἐκ τοῦ συγγράμματος τοῦ Io. Scheffer, ἐπιγρα-
φομένου· De perantiquis Corinthiis, διήγησις, Upsaliæ,
1653. 4). Ἀλλὰ τοῦ Scheffer τοιοῦτο σύγγραμμα δὲν ὑπάρ-
χει. Ὁμοίως ἐρανίζεται τὴν εἰδήσιν ὅτι οἱ Νηρίκιοι καὶ οἱ
Ἑλλόμενοι τῆς Ἑλλάδος ἡριστοκρατοῦντο ἐπὶ Λυκούργου,
ἐκ συγγράμματος τοῦ Gottlieb Wernsdorf, ἐπιγραφομένου·
«De Lycurgi epochis specimen (p. 88), 1741. Norimber-
gæ, in 8°», καὶ περὶ αὐτοῦ ἐπιφέρει τὴν κρίσιν· «In questo
favore che suppone nell'autore una non ordinaria erudizi-
one». Ἀλλὰ καὶ τὸ σύγγραμμα τούτο ἐστὶν ἐπίσης ἀνύπαρ-
κτον! Τοῦ γνωστοῦ δὲ Σουηδοῦ περιηγητοῦ Norden ἀναφέρει
σύγγραμμα φέρον εἰς τίτλον· «Norden en Grèce, ses let-
tres et Observations; Copenhague, 1752, 8°», καὶ ἰδίως ἐκ
τῆς ΚΕ' ἐπιστολῆς αὐτοῦ ἀρύεται ὅτι ὑπῆρχεν ἄρχων ἐν
Λευκάδι καλούμενος Λευκάδαρχος, ὅτι ἐν Ὁλ. 24, 6'
ὠκοδομήθη τὸ Ἑλλόμενον, πόλις ἥς, καθ' ἣ ὁ Porro ἀπέ-
δειξεν, ἡ ὀρθὴ γραφὴ ἦν Κλίμενον, ὅτι ἐν Λευκάδι διέ-
πρεψε κατὰ τὴν 7^{ην} ἑκατονταετηρίδα ἐπικὸς ποιητῆς κα-
λούμενος Κλεόνατος, κατὰ τὴν 6^{ην} γλύπτης καλούμενος
Εὐχειρος· ὅτι ἡ Λευκὰς ἐκτίσθη ἐν Ὁλ. 45, δ' ἐπὶ Λευ-
καδάρχου Δαμύλου, κατὰ χρησμόν τοῦ Δωδωναίου ἱερέως

Θεοχαρίτου· καὶ τοῦ Δαμύλου δῆθεν ἐκείνου δημοσιεύει τὸ νόμισμα, οὗ τὰ γράμματα ἐλέγχουσι χρόνους ὅλως μεταγενεστέρους· ὅτι θέατρον ὠκοδόμησεν ἐν Λευκάδι ὁ Βαθυκλῆς· ὅτι εἰς τὴν ἐν Σαλαμῖνι μάχην οἱ Λευκάδιοι ἀντετάχθησαν κατὰ τῶν Ἰνδῶν. Ἐν τούτοις οὔτε σύγγραμμα τοῦ Norden φέρον τὴν ὑποτιθεμένην ἐκείνην ἐπιγραφὴν ὑπάρχει, οὔτε ὁ Norden ποτὲ ὠδοιπόρησεν εἰς τὴν Ἑλλάδα. Καὶ ἄλλα δὲ τελείως ἄγνωστα, καὶ βεβαίως ἐπίσης ἀνύπαρκτα συγγράμματα παραθέτει, ἐξ αὐτῶν ὅ,τι βούλεται καταψευδόμενος. Τοιοῦτο τὸ τοῦ Chardin, des mémoires conservés sur le saut de Leucade et le temple d'Apollon, Amsterd. 1709, 4°, καθ' ὃ διηγεῖται ὅτι ὁ Ἰππόμαχος, ἀρχηγός, λέγει, τῶν Λευκαδίων κατὰ τὴν ἐν Πλαταιαῖς μάχην, καθ' Ἡρόδοτον δῆθεν ἐν Θ' 28, (ἐν ᾧ καθ' Ἡρόδοτον, ἐν Θ' 38, ὁ Ἰππόμαχος ἦτο μετὰ τῶν Περσῶν), ἦτον συγχρόνως καὶ λόγιος, ἔχων σχολὴν ἐν Λευκάδι, καὶ ὅτι εἶχεν υἱὸν Ἐάνθον καλούμενον, λυρικὸν ποιητὴν, γράψαντα ὕμνον εἰς τὸν Λευκάδιον Ἀπόλλωνα καὶ τὴν λατρείαν αὐτοῦ· ἐν ᾧ, κατ' Ἀθήναιον (IB, 503), ὁ λυρικός Ἐάνθος ἦν ἀρχαιότερος τοῦ Στησιχόρου καὶ τῆς 50ῆς Ὀλυμπιάδος. Ἄλλο σύγγραμμα, ἐπίσης τῆς ἐπινοίας αὐτοῦ, ἐστὶ· « Prisca fasta Ditionis Venetæ Insulis spectantia, Aristotele suisque scholiastis collecta a Blasio Zane e colonia Cretensi Presbytere ac in D. Basilis ordinem accito, Venetiis 1697, 8° ». Ἐξ αὐτοῦ δὲ μνημονεύει νόμον περὶ ἀπαγορεύσεως πωλήσεως κτημάτων εἰς Λευκάδα, καὶ περὶ δημοκρατικοῦ ὅρκου ὃν ὤμωσαν οἱ Λευκάδιοι ἐν Ὀλ. 94 ἐν τῷ ναῷ τῆς Ἀρτέμιδος, ἐπὶ τοπάρχου Πειθοδήμου· καὶ προστίθουσιν ὅτι ὁ μοναχὸς Ζάνης εὑρεν ἐν μοναστηρίῳ τῆς Χίου χειρόγραφον τῆς Πολιτικῆς τοῦ Ἀριστοτέλους,

καὶ εἰς σχόλιον αὐτοῦ, γεγραμμένον ὑπὸ γραμματικοῦ τι-
 ος Βυζαντίου, ὅτι τὸν Ἴσθμὸν τῆς Λευκάδος ἀνώρυξαν
 ὁχύρωσιν οἱ Λευκάδιοι ἐπὶ Εὐθύφρονος, προέδρου τῆς
 βουλῆς, ἐν Ὀλ. 93. Τοιαῦτα δὲ τερατολογῶν, ἀγνοεῖ τὰς
 ιστορικὰς παραδόσεις περὶ Λευκάδος, αἵτινες εἰσὶν ὅτι (40)
 οἱ Λευκάδιοι ἦσαν λαὸς Δωρικὸς ἐκ Κορίνθου· ὅτι ἡ νῆσος
 ἤνοῦτο δι' ἰσθμοῦ μετὰ τῆς Ἀκαρνανίας, καὶ ἐπὶ τῆς χερ-
 σονήσου ἦτον ἡ Νήρικος· οἱ δ' ὑπὸ Κυψέλου πεμφθέντες
 ἵνα οἰκήσωσι τὴν Ἀμβρακίαν καὶ τὸ Ἀνακτόριον, ἔκοψαν
 τὸν Ἴσθμὸν, καὶ τὴν ἐπὶ τοῦ γενομένου πορθμοῦ, ὅστις
 ἤνοῦτο διὰ γεφύρας, κειμένην Νήρικον μετωνόμασαν Λευ-
 κάδα (41).

Τούτων δέ, καὶ παντὸς ἄλλου ἀρχαιοκαπήλου πολὺ ἀμα-
 θέστερος καὶ γελοιωδέστερος, μόνον δὲ διὰ τὴν ὑπερβολὴν
 τῆς θρασύτητος αὐτοῦ ἄξιος μνείας, ἐστὶν ἕτερος ἀπατεῶν,
 ὁ Ἑλληνοκέρσος Στεφανόπολις, ἱατρός, ὅστις Ναπολέοντα
 τὸν Α' ἀπατήσας ὅτι ἐγνώριζε βεβαίον τε τῶν τραυμάτων
 θεραπευτικόν, καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα πρὸς ἀναζήτησιν αὐτοῦ
 μετὰ τοῦ υἱοῦ του πεμφθείς, ἐξέδωκε δῖτομον ἔκθεσιν δῆ-
 θεν τῆς περιηγήσεώς του, ὑπὸ τὸν τίτλον· « Voyage de
 Dimeo et Nicolo Stéphanopolis en Grèce pendant l'année
 V et VI (1797 et 1798) ». Ἐν αὐτῷ δ' ὡς ἐν παραδείγματι
 λέγει ὅτι ἐν Κυθήροις, παρὰ τῷ χωρίῳ Ποταμῷ, εὔρε θό-
 λον φέροντα τὴν ἐπιγραφὴν· « Καρδιῶν θεραπεία »· καὶ ἐν-
 τὸς τοῦ δάσους, ἐπὶ τοῦ τάφου τῶν προγόνων τοῦ ὁδηγοῦ
 του, ἀνέγνω τὴν ἐπιγραφὴν, ὑπ' ἀριθ. 53, ἣν ἐξηγεῖ·

« Ναὸς Ἀφροδίτης Θεᾶς Κυροῖα Κυθηρείων καὶ παντὸς κόσμου ».

Δι᾽σχυρίζεται δ' ὅτι, κατ' ἀρχαῖα χειρόγραφα, τέσσα-

(40) Ἡρόδ. Η, 45. — Θουκ. Α, 30. — Πλούτ. Τιμολ. ΙΕ. — Σκύμν. 463.

(41) Ὀμήρ. Ὀδυσ. Ω, 376. — Εὐστάθ. Αὐτ. — Στράβ. Ι, 693.

ρες ὑπῆρχον ναοὶ τῆς Ἀφροδίτης ἐν Κυθήροις, ὁ τῆς Οὐρανίας, οἰκοδομηθεὶς ὑπὸ τοῦ Πάριδος, οὗ ἡ Ἀφροδίτη ἠράσθη, καὶ ὃν ἠκολούθησε καὶ εἰς Κύθηρα, ὁ ἰδρυθεὶς ὑπὸ Ἀχιλλέως, ὁ ἀνεγερθεὶς ὑπὸ πλουσίων νεανίδων τῆς νήσου, καὶ ἐκεῖνος οὗ σῶζονται τὰ ἐρείπια καὶ τὸ ἱερὸν ἄλσος, συγκείμενον ἐκ τεσσάρων δενδροστοιχιῶν ἐλαιῶν καὶ κυπαρίσσω· ἐρ' ἐνὸς δὲ τῶν δένδρων, δυσδιάγνωστος διὰ τὴν ἀρχαιότητα, διατηρεῖται ἡ ἐπιγραφή ὑπ' ἀριθ. 54, ἣν ἀναγινώσκει « σημεῖον ἀγαλλιάσεως », ἐπὶ δὲ τῶν ἄλλων δένδρων εἰσὶ δυσανάγνωστοι αἱ ἐπιγραφαί.

Ἐκεῖ, ἐπὶ λίθου διαστάσεις ἔχοντος 6X3', ὃν ὁμῶς ἔφερεν ἐπ' ὤμων ὁ γέρων ὁδηγὸς του, εἶδεν ἀνάγλυφον παριστῶν τὴν Ἀφροδίτην στέφουσιν δύο νεονύμφους.

Εἰς δὲ τὸ Μαραθονήσιον, τὸ ἀρχαῖον Γύθιον, εἶδεν εἰς τὸ ἀνώγειον τοῦ Βέη, ἐν τῇ κόγχῃ, τὸ ἄγαλμα τῆς Ἐλευθερίας, ληφθὲν ἐκ ναυῶν τινος δαθέν τῆς Νίκης, καὶ παριστῶν γυναῖκα, κόγχην ἔχουσαν ἐν τῇ δεξιᾷ, βίβλον δὲ δαφνοστεφῇ ἐν τῇ ἀριστερᾷ, μετὰ τῶν λέξεων· « Νίκη ἡ θάνατος ». Ταύτην προσέφερεν εἰς τὸν Αὐτοκράτορα, ὅστις ἰδὼν αὐτήν, εἶπεν, εἰρωνικῶς πάντως, πρὸς τὸν Δῆμον· « Αὕτη ὁμοιάζει ἀγίαν », οἷα καὶ πιθανῶς ἦτον, ἐλεεινόν τι ἀγίας ἀγαλμάτιον, ὃ ἠγόρασεν ἐν Ἰταλίᾳ ὁ ἀπατεών. Πλάττει δὲ παρὰ τῷ Γυθίῳ τετράγωνον πλατεῖαν, λαξευτὰ ἐν τῷ βράχῳ ἔχουσιν τὰ πλευρά, καὶ ἐπὶ τῆς θύρας τὴν ἐπιγραφὴν· « Λυκούργου θήρα », καὶ περαιτέρω διηγεῖται ὅτι εὔρε δύο βάσεις, φερούσας τὰς ἐπιγραφάς· « Λυκούργου πόλις. Λυκούργου θήρα », καὶ ἐπὶ τάφου ταύτην· « ἡ ἐμοῦ κῆτη ἀμὸ ληντος, λακαιδεμῶν δὲ ἀπὸ δυνάδας μωλῆετε », ἣν μεταφράζει· « Mon tombeau est pur, mais Lacédémone est souillée par des dynastes », καὶ ἀπο-

δίδωσιν αὐτὴν εἰς τάφον τοῦ Μαχανίδου ἢ Νάβιδος, νικη-
θέντος ὑπὸ Φιλοποίμενος.

Καὶ οὐδ' εἰσὶ ταῦτα τὰ ἔσχατα τῆς ἀναιδεΐας τοῦ ὄρια,
ἀλλὰ διίσχυρίζεται, ὅτι κατὰ τὸ Πορτοκάϊο εἰς Κακαβού-
ρια εὔρε δύο ἀγάλματα ἐπὶ βάσεων, τὸ μὲν ἀνδρὸς παί-
οντος λύραν, ὁ μετ' ἀρχαιολογικῆς ἀγχινοΐας εἰκάζει ὄν-
τοῦ Ἀπόλλωνος ἢ τοῦ Ἀρίωνος, τὸ δὲ γυναικὸς τοξοφό-
ρου, ἐχούσης κῦνα παρ' αὐτήν, οὗ οὐδαμίαν τολμᾷ εἰκα-
σίαν. Φέρουσι δ' ἐπιγραφὰς ἐπὶ τῶν βάθρων, τὸ μὲν,

Ἀγνάδια μου καὶ ἀγνάδια σου
κάκαδος ἐδῶ κύττατε·

τὸ δὲ

Ἀγνάδια εἰς τὸ φέγγαρι, καὶ
ἐδῶ μάλαμα καὶ λογαροί.

Κλίνει ὅμως μᾶλλον πρὸς τὴν γνώμην ὁ εὐσυνείδητος ἀρ-
χαιολόγος, ὅτι τὰς ἐπιγραφὰς ταύτας ταῦτ' ἀντικατέ-
στησεν ἀντὶ τῶν ἀρχαίων.

Ἀπήντησε δέ, λέγει, καὶ νομίσματα ἀρχαῖα ἐν Μάνη,
θηρησκευτικῶς ἀπὸ πατρὸς εἰς υἱὸν μεταβιβαζόμενα, καὶ μά-
λιστα πολλὰ καὶ παντοῖα εἶδεν εἰς τὴν νομισματικὴν συλ-
λογὴν τοῦ Βέη. Ἰδίως δὲ τὰ σιδηρᾶ εἶχον ἐπιτετυπωμένον
ἱππέα ἀπὸ ῥυτῆρος ἐλαύνοντα, καὶ ἐπὶ τοῦ ἔμπαλιν, ἐντὸς
στέμματος, χεῖρα ἔχουσιν δόρυ· ἢ ἄλλα ἔχοντα κεφαλὴν
γυναικὸς λυσίκομον, καὶ εἰς τὸ ἔμπαλιν δύο παῖδας ἀνέ-
χοντας τὴν σφαῖραν. Εἶδε δὲ καὶ χρυσᾶ, μέγεθος ἔχοντα πεν-
ταφράγκου, καὶ ἀφ' ἑνὸς μὲν ἱππέα, ἀφ' ἑτέρου δέ, Λ. Λ. Π.
ὁ ἐξηγεῖ· « Λύσανδρος Λακεδαίμων Πρωτογέρων ».

Ἀλλὰ τοιαῦτα ψεύδη καθιστᾷ ἀκίνδυνα ἢ παχυλὴ τοῦ
συντάκτου αὐτῶν ἀμάθεια.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ΄.

Κυπριακαὶ ἐπιγραφαί.

Ἐνταῦθα πρέπει νὰ μνημονεύσωμεν ἀξιολόγου καὶ περιέργου ἀνακαλύψεως τῶν ἐσχάτων χρόνων, ἥτις μεγάλως ἐνδιαφέρει τὴν ἐπιγραφικὴν.

Πρὸ πολλοῦ παρατηροῦντο ἐπὶ τῶν Κυπριακῶν νομισμάτων πλὴν τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων καὶ τινὰ ἄλλα ἰδιόρρυθμα, ἅτινα ἠγνοεῖτο εἰς τίνα γλῶσσαν ἀνήκουσιν. Πρὸ τινων δ' ἐτῶν εὐρέθησαν ἐν Κύπρῳ καὶ ὅλαι ἐπιγραφαί, ἐπὶ λίθου ἢ μετάλλου γεγραμμέναι διὰ τῶν αὐτῶν ἀγνώστων χαρκτηρῶν.

Ὁ Δοῦξ τῆς Λουβίνης ἐξέδωκε κατὰ τὸ 1852 (1) πάντα τὰ μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης εὐρεθέντα ταῦτα μνημεῖα, χωρὶς ὅμως νὰ ἐπιχειρήσῃ νὰ δώσῃ τὴν ἐλαχίστην αὐτῶν ἐξήγησιν. Τρία δὲ μετὰ ταῦτα ἔτη, ὁ Röth (2) ἠσχολήθη εἰς ἐρμηνίαν τοῦ μεγίστου ἐξ αὐτῶν, ἐπιγραφῆς εὐρεθείσης ἐν Ἰταλίῳ τῆς Κύπρου, καὶ ἐκ 31 στίχων συνισταμένης. Ἐκλαβὼν ὅμως τὴν γραφὴν καὶ τὴν γλῶσσαν ὡς φοινικικὴν, καὶ ἐπὶ τῆς ἐσφαλμένης ταύτης ὑποθέσεως ἐργασθεὶς, οὐδὲν ὀρθὸν ἐπέτυχε, καὶ τὸ ὅλον πολυτελὲς σύγγραμμα αὐτοῦ ἐστὶ μακρὰ ἀτοπία.

Ἀλλὰ μετὰ ταῦτα ὁ διατελέσας πρέσβυς τῆς Γαλλίας πρὶν ἐν Ἀθήναις καὶ εἶτα ἐν Κωνσταντινουπόλει κόμης

(1) Duc de Luynes, numismatique et inscriptions Cypriotes, Paris, 1852.

(2) Dr E. M. Röth, Die Proclamation des Amasis, Paris, 1855.

Vogüé(3) εὑρεν ἐν Γολγοῖς τῆς Κύπρου δίγλωσσον ἐπιγραφήν, Ἑλληνικὴν καὶ Κυπριακὴν, ἧς τὰ μὲν Ἑλληνικὰ γράμματα, τῆς ἑκτῆς ὄντα π. Χ. ἑκατονταετηρίδος, φέρουσι «ΚΑΡΥΞ ΕΜΙ», τὰ δὲ Κυπριακὰ ἔχουσιν ὡς ἐν πλ. 92. Κατὰ δὲ τὸ 1872 ἑτέρα δίγλωσσος ἐπιγραφή, φοινικικὴ καὶ κυπριακὴ, μακροτέρα, εἰ καὶ ἠκρωτηριασμένη, καὶ αὕτη ἐν Ἰταλίῳ ἀνακαλυφθεῖσα, ἐγένετο νέων μελετῶν ἀφορμή, καὶ ἐξ αὐτῆς πρῶτος ὁ Σμιθ ἀνεγνώρισεν, εἰ καὶ ἀμυδρῶς ἔτι, ὅτι ἡ γλῶσσα τῶν ἐπιγραφῶν τούτων ἦν οὐδεμία ἄλλη ἢ ἡ Ἑλληνική(4). Τὴν ἀπροσδόκητον δὲ ταύτην ἀνακάλυψιν παρηκολούθησαν, ἀνέπτυξαν καὶ συνεπλήρωσαν καὶ εἰς τὰς λοιπὰς κυπριακὰς ἐπιγραφὰς ἐφαρμόσαντες, ὁ Brandis(5), ὁ Γερμανὸς Schimdt(6), καὶ ἐν συνεργασίᾳ οἱ Deecke καὶ Siegismund(7).

Κατὰ τὰς ἀξιολόγους τῶν σοφῶν τούτων ἐρεῦνας καὶ ἐργασίας, τὰ πρωτοφανῆ ταῦτα Κυπριακὰ γράμματα, ἃ ἐπὶ τῷ εὐμεθεδέστερον κατετάξαμεν ἐν Πίν. ΘΙ, ἔχοντα ἐνίοτε ποικίλους τοὺς καλλιγραφικοὺς σχηματισμοὺς, περιλαμβάνουσι τὰ πέντε φωνήεντα α, ε, ι, ο, υ, δέκα σύμφωνα, ζ, κ, λ, μ, ν, ξ, π, ρ, σ, τ, καὶ δύο ἃ ἠθέλομεν καλέσει τραχύφωνα, τὸ δίγαμμα F, καὶ ἓν εἶδος j.

Ἐκ τούτων τὰ σύμφωνα εἰσὶν, ὡς ἐν ταῖς πλείσταις τῶν ἀνατολικῶν γλωσσῶν, κατὰ μέρος συλλαβικά, ἥτοι ἐμφέ-

(3) Vogüé, Mélanges, III, 1.

(4) G. Smith, on the reading of the Cypr. inscriptions, ἐν ταῖς transactions of the soc. of Biblical archæol. London 1872.

(5) J. Brandis, Versuch z. Entzifferung d. Kyprischen Schrift, ἐν Monatsber. d. K. Acad. d. Wissensch. z. Berlin, 1873.

(6) Moritz Schmidt, Die Kypr. Inschriften, Iena, Litt. Zeit. N. 85.

(7) Wilh. Deecke u. Justus Siegismund, die wichtigsten Kyprischen Inschriften. Strassburg.

νουσι καὶ τὸ ἐπόμενον αὐτοῖς φωνῆεν οὐχὶ διὰ προσθήκης αὐτοῦ, ἀλλὰ διὰ μεταβολῆς τοῦ σχήματος. Οὕτω, φερ' εἰπεῖν, ἄλλο σχῆμα ἐμφαίνει τὴν φωνὴν *ra*, ἄλλο τὴν *re*, ἄλλο τὴν *ri* κτλ. Ὅσάκις δὲ πρόκειται νὰ γραφῶσι σύμφωνα καθ' ἑαυτά, ἂν μὲν ἐντὸς λέξεως, ἥτοι πρὸ ἄλλου συμφώνου, τότε γίνεται χρῆσις τοῦ σημείου τοῦ ἐμφαίνοντος τὸν συνδυασμὸν τοῦ γραφομένου συμφώνου μετὰ τοῦ φωνήεντος τῆς συλλαβῆς, δηλαδή τοῦ μεθ' οὗ συνδυάζεται τὸ ἐπόμενον σύμφωνον, εἰς σπανίας δὲ περιστάσεις, ἴσως διὰ τινος κανόνος παραγωγῆς, μετὰ τοῦ ἀμέσως προηγουμένου φωνήεντος. Οὕτω φερ' εἰπεῖν, ἐν τῇ λέξει κράτος διὰ τὸ *κ* λαμβάνεται τὸ γράμμα τὸ ἐμφαίνον *κα*, διότι *α* ἐστὶ τὸ συλλαβικὸν φωνῆεν· ἐν τῇ λέξει Κύπρος διὰ τὸ *π*. λαμβάνεται τὸ γράμμα τὸ ἐμφαίνον *πο*, διότι τὸ συλλαβικὸν σημεῖον ἐστὶ *ο*. Ἄλλ' εἰς τὴν λέξιν μισθὸς τὸ *σ* δὲν γράφεται διὰ τοῦ σημείου *σο* κατὰ τὸ ἐπόμενον φωνῆεν, ἀλλὰ διὰ τοῦ σημείου *σι*, κατὰ τὸ προηγούμενον. Διὰ τὰ τελικὰ δὲ σύμφωνα *ν*, *ς*, ἢ ἄλλα, γίνεται χρῆσις τοῦ σημείου τοῦ ἐμφαίνοντος τὸ αὐτὸ σύμφωνον μετὰ τοῦ *ε*.

Ὡστε, ὅσάκις μὲν ἔπονται ἐπαλλήλως τὰ σημεῖα δύο συμφώνων συνδυαζομένων μετὰ τοῦ αὐτοῦ φωνήεντος, πιθανώτατον ὅτι τὸ πρῶτον τῶν δύο ἐστὶν ἀπλοῦν σύμφωνον καὶ οὐχὶ συλλαβή· τὰ δὲ σημεῖα τὰ παριστῶντα *σε* καὶ *νε* εἰσὶν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὸ τελικὸν *ς* καὶ τὸ τελικὸν *ν*.

Ἄλλοι δὲ κανόνες τῆς γραφῆς ταύτης εἰσὶν οἱ ἐπόμενοι·
α'. Οἱ στίχοι εἰς τὰς πλείστας τῶν κυπριακῶν ἐπιγραφῶν χωροῦσιν ἐκ δεξιῶν πρὸς ἀριστερά. Ὀλίγων δέ τινων, πιθανῶς νεωτέρων, ἔχουσι τὴν ἐναντίαν διεύθυνσιν.

β'. Αἱ λέξεις ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον διακρίνονται διὰ διαστημάτων.

γ'. Σημείον ἐμφαίνον δασύτητα φωνηέντων δὲν ὑπάρχει, ὥστε πιθανῶς ἦσαν οἱ Κύπριοι φιλωταὶ ὡς οἱ Αἰολεῖς.

γ'. Αἱ δίφθογγοι, ὅπως δῆποτε καὶ ἐπροφέροντο, γράφονται ἀναλελυμένως διὰ δύο φωνηέντων, καὶ τὸ ὑπογεγραμμένον ἰ προσγράφεται, εἰς σπανίας δὲ περιστάσεις καὶ παραλείπεται.

ε'. Ὡς ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ γραφῇ, καὶ ἐνταῦθα διακρίσεις μεταξὺ τῶν μακρῶν φωνηέντων, η, ω, καὶ τῶν βραχέων, ε, ο, δὲν ὑπάρχει.

ς'. Ὁμοίως δὲν διακρίνονται δι' ἰδιαιτέρων σημείων τὰ φιλά σύμφωνα (κ, π, τ), ἀπὸ τῶν δασέων (χ, φ, θ), καὶ ἀπὸ τῶν μέσων (γ, β, δ), ἐν δηλαδὴ καὶ τὸ αὐτὸ σημεῖον ἐμφαίνει τὰ τρία κ, χ, γ, ἐν τὰ π, φ, β, καὶ ἐν τὰ τ, θ, δ. Τοῦτο δ' ἴσως προέρχεται καὶ ἐκ φειδωλείας σημείων, ὡς ἐν τῇ ἀρχαίᾳ ἀττικῇ γραφῇ διὰ τὰ μακρὰ καὶ βραχέα· ἀλλὰ κατὰ μέρος ὀφείλεται βεβαίως καὶ εἰς ὁμοιότητα προφορᾶς, ἀποδοτέαν εἰς τὴν συνεχῆ ἐπιμίξιν μετὰ τῶν γειτόνων καὶ παροίκων Ἀσιανῶν, καὶ εἰς τὴν ἀρχαϊκὴν τῆς δημώδους διαλέκτου τραχύτητα, ἥτις εἰς ἤττονα μὲν βαθμόν, ἀλλὰ κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον παρατηρεῖται καὶ ἐν τῇ ἐπιχωρίῳ διαλέκτῳ τῆς Ἀρκαδίας (8), φαινομένη συγγενεστάτῃ τῇ Κυπριακῇ· καὶ εὐλόγως τοῦτο, διότι, καθ' Ἡρόδοτον, αὐτοὶ οἱ Κύπριοι ἀνεγνώριζον ὅτι ἦσαν κατὰ μέρος Ἀρκάδες τὴν καταγωγὴν, ὅπερ καὶ πολλοὶ τῶν ἀρχαίων ἐπιμαρτυροῦσι (9). Λείψανα δὲ τῆς τοιαύτης τραχύτητος

(8) Ἴδε τὸ ἐμὸν Μém. sur trois inser. greques inédites, ἐν τοῖς Mén. des Savants étrangers, présenté à l'Acad. des Inser. Tom. VI, 1e Série, 2e Partie, Paris.

(9) Ἡρόδ. Ζ, 90. — Ὁμιλ. Ἰλ. Β, 609. — Λυκόφρ. στ. 478 καὶ σχολ. — Πaus. Η, 5, 3. — Brunk, Anal. I, σ. 180. — Ἰδ. Engel, Kypros, I, Σ. 225.

εἰς τὸ στόμα τοῦ ὄχλου παρέμειναν καὶ ἐν τῇ παρ' ἡμῖν χυδαία διαλέκτῳ, ἣτις προφέρει φεφ' εἰπεῖν ἄντρα ἀντὶ ἄνδρα καὶ δέντρον ἀντὶ δένδρον.

ζ'. Τὸ τελικὸν *ν* τῶν ἄρθρων συνδέεται μετὰ τοῦ ἀρχικοῦ φωνήεντος τῆς ἐπομένης λέξεως, ὅπερ ἐμφαίνει ἔλλειψιν πάσης γραμματικῆς ἐπιγνώσεως τῆς τῶν μερῶν τοῦ λόγου διακρίσεως. Οὕτω τὸν ἄργυρον γράφεται το-*να*-ργυρον, ἥτοι ὡς δεύτερον γράμμα λαμβάνεται τὸ ἐμφαινὸν τὸν συνδυασμὸν *να*.

η'. Τὸ *ν* παραλείπεται πρὸ τῶν συμφώνων ἐντὸς τῶν λέξεων καὶ εἰς τὸ τέλος τῶν ἄρθρων καὶ ἀντωνυμιῶν. Τοῦτο δὲ προέρχεται μέρος μὲν ἴσως ἐκ τοπικῆς ἀτελείας τῆς προφορᾶς, μέρος δ' ἐκ τοῦ κοινοῦ πάθους αὐτῆς εἰς τὴν Ἑλληνικὴν, καθ' ὃ ὡς ἐνδυνάμωσις μόνον τοῦ φθόγγου θεωρούμενον τὸ γράμμα τοῦτο, ἐνισχύει μὲν, ὡς πρὸ τοῦ *σ*, ἀποβάλλεται, ἀλλαχού δ' ἐνισχύει μόνον τὸ ἐπόμενον γράμμα, εἰς τοῦτο μεταβαλλόμενον, καὶ εἰς τὴν νέαν ἀντιλήψιν γλῶσσαν παραλείπεται εἰς τὸ τέλος τῶν ἐνικῶν ἄρθρων καὶ ὀνομάτων πρὸ τῶν συμφώνων, καὶ προσέτι καὶ ἐν αὐτῷ τῷ μέσῳ τῶν λέξεων ἐνίοτε, διαλεκτικῶς, οἷον ἄθρωπος, ὡς ἐν τῇ παρούσῃ ἐπιγραφῇ, ἀντὶ ἄνθρωπος, ἀθός, ἀντὶ ἀνθός, κτλ.

Ἡ γλῶσσα δὲ τῶν ἐπιγραφῶν τούτων φαίνεται ἀνήκουσα εἰς διάλεκτον τῆς ἀρχαιοτάτης χυδαίας γλώσσης, αἰολοδωρικὴν τὸν χαρακτῆρα, καὶ πολὺν προσεγγίζει πρὸς τὸν τρόπον τῆς ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων μέχρι τῶν μετέπειτα χρόνων ὀλίγον ἀλλοιωθείσης δημοτικῆς διαλέκτου τῆς Ἀρκαδίας, γνωστῆς κυρίως ἐκ τῆς σωζομένης περιεργοτάτης ἐπιγραφῆς τῆς Τεγέας (8).

Ἡ χρῆσις δὲ τῆς παραδόξου ταύτης γραφῆς, ἣτις φαί-

νται ἐξ ἀπομιμήσεως τῆς Ἀσσυριακῆς σφηνοειδοῦς ἐκπη-
 γάσασα, ἐπεκράτει ἐν Κύπρῳ, καθ' ἃ κυρίως τὰ νομίσματα
 ἀποδεικνύουσιν, ἐπὶ τῆς πέμπτης μάλιστα ἑκατονταετηρί-
 δος π. Χ., καὶ ἄρχεται ἐγκαταλιμπανομένη ἤδη ἀπὸ Εὐα-
 ῤου (410 π. Χ.)· ἀλλὰ λείψανα αὐτῆς ἐπὶ νομισμάτων
 διατηροῦνται εἰσέτι μέχρι τῆς ἀρχῆς τῆς τρίτης ἑκατον-
 ταετηρίδος.

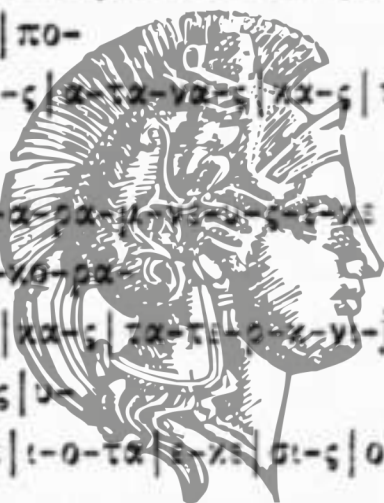
Ὡς παράδειγμα παραθέτομεν ἐν Πίν. 93 τὴν σπουδαιο-
 τάτην τῶν Κυπριακῶν ἐπιγραφῶν, τὴν τοῦ Ἰδαλίου, ὡς
 ἀνεγνώσθη, οὐχὶ ἴσως ἔτι ἐν πᾶσιν ἀπταίστως, ὑπὸ τῶν
 ἀρχαιολόγων Deeke καὶ Siegismund, ἐλάχιστα μεταβαλόν-
 τες τῶν ὑποθέσεων αὐτῶν.

Ἡ ἐπιγραφή ἀναγινώσκεται ἐκ δεξιῶν πρὸς τ' ἀριστερά.
 Μεταγραφεῖσα δὲ διὰ τῶν συνήθων Ἑλληνικῶν γραμμά-
 των ἐξ ἀριστερῶν πρὸς δεξιὰ, καὶ τῶν ψιλῶν συμφώνων
 διατηρηθέντων πανταχοῦ ἀντὶ τῶν δασέων καὶ μέσων, καὶ
 τῶν βραχέων φωνηέντων ἀντὶ τῶν μακρῶν, ἔχει, γράμμα
 πρὸς γράμμα ὡς ἔπεται.

ο-τε | τα-π-το-λι-ν-ε-τα-λι-ο-ν | κα-τε-φο-ρ-χο-ν-μα-το-ι | κα-ς-κε-τι-ε-φε-
 ς | ι-το-ι | πι-λο-χυ-π-ρο-ν-φε-τε-ι-το-να-σα-χο
 ρα-υ | πα-σι-λε-υ-ς | σ-τα-σι-χυ-π-ρο-ς | κα-ς | α-π-το-λι-ς | ε-τα-λι-ε-φε-ς |
 α-να-χο-ν-ο-να-σι-λο-ν | το-νο-να-σι-χυ-π-
 ρο-ν-το-νι-ja-τε-ρα-ν | κα-ς | το-ς | κα-σι-χ-νε-το-ς | ι-ja-σ-τα-ι | το-ς | α-τ-
 ρο-πο-ς | το-ς-ι-τα-ι | μα-χα-ι | ι-χι-
 μα-με-νο-ς | α-νε-υ | μι-σ-το-ν | κα-ς-πα-ι | ε-υ-φε-ρε-τα-σα-τυ | πα-σι-λε-υ-
 ς | κα-ς | α-π-το-λι-ς | ο-να-σι-
 5 λο-ι | κα-ς | το-ι-ς | κα-σι-χ-νε-το-ι-ς | α-τι-το-μι-σ-το-ν | κα-α-τι | τα-υ-κε-ρο
 ν | το-φε-να-ι | ε-ξ-το-ι |
 φο-ι-χο-ι | το-ι-πα-σι-λε-φο-ς | κα-ς | ε-ξ-τα-ι-π-το-λι-je | α-ρ-χυ-ρο- | ΗΗ
 τα | ε-τυ-φα-νο-ι-je | α-τι-το
 α-ρ-χυ-ρο-ν | το-τε | το-τα-λα-το-ν | πα-σι-λε-υ-ς | κα-ς | α-π-το-λι-ς | ο-να-
 σι-λο-ι | κα-ς | το-ι-ς | κα-σι-
 χ-νε-το-ι-ς | α-πυ-τα-ι | ζα-ι | τα-ι-πα-σι-λε-φο-ς | τα-ι-το-ι-ρο-νι | το-ι | α-λ-
 πι-ρι-ja-τα-ι | το-χο-ρο-ν |

- το-νι-το-ι | ε-λε-ι | το-χ-ρα-υ-ο-με-νο-ν | ο-κα-το-ς | α-λ-φο | κα-ς | τα-τε-ρ-κ-
νι-ja | τα-ε-πι-ο-τα
- 10 πα-τα | ε-κε-ν | πα-νο-νι-ο-ν | υ-φα-ι-ς | ξα-ν | α-τε-λε-ν | ε-κε | σι-ς | π-να-σι-
λο-ν | ε-το-ς |
κα-σι-κ-νε-το-ς | ε-το-ς | πα-ι-τα-ς | το-πα-ι-το-ν | το-νο-να-σι-κυ-π-ρο-ν | ε-
ξ-το-ι | κο-ρο-ι | το-ι-τε
ε-ξ | ο-ρυ-ξε | ι-τε-πα-ι | ο-ε-ξ | ο-ρυ-ξε | πε-ι-σε-ι-ο-να-σι-λο-ι | κα-ς | το-ι-ς |
κα-σι-κ-νε-το-ι-
ς | ε-το-ι-ς | πα-ι-σι | το-να-ρ-κυ-ρο-ν | το-τε | α-ρ-κυ-ρο III
κα-ς | ο-να-σι-λο-ι | ο-ι-φο-ι | α-νε-υ | το-κα-σι-κ-νε-το-ν | το-να-ι-λ-ον | ε-φ-
ρε-τα-σα-τυ | πα-σι-λε-υ-
- 15 ς | κα-ς | α-π-το-λι-ς | το-φε-να-ι | α-τι | τα-υ-κε-ρο-ν | το-μι-σ-το-ν | α-ρ-κυ-
ρο- SIII IS
II-ε | ε-το-χο-ι-je- | πα-σι-λε-υ-ς | κα-ς | α-π-το-λι-ς | ο-να-σι-
λο-ι | α-τι | το | α-ρ-κυ-ρο | το-τε | α-πυ-τι-ι | ζα-ι | τα-ι-πα-σι-λι-φ-υ-ς | τα-ι-
μα-λα-νι-ja-
ι | τι-ι | πς-τι-ja-ι | το-χο-ρο-ν | το-κα-ρα-υ-ο-με-νο-ν | α-με-νι-ja | α-λ-φο |
κα-ς | τα-τε-ρ-
κ-νι-ja | τα-ε-πι-ο-τα | πα-τα | το-πο-ε-χο-με-νο-ν | πο-ς | το-ρο-φο | το-τ-ρυ-
μι-ο-ν | κα-ς | πο-
ς | τα-νι-ε-ρε-ji-ja-ν | τα-ς | α-τα-να-ς | κα-ς | το-πα-πο-ν | το-νι-σι-μι-το-ς | α-
ρο-υ-ρα-
ι-το-τι-φε-ι-τε-μι-ς | ο-α-ρα-με-νο-ς-ε-κε | α-λ-φο | το-πο-ε-χο-με-νο-ν |
πο-ς | πα-σα-νο-ρα-
ν | το-νο-να-σx-κο-ρα-υ | κα-ς | τα-τι-ο-κ-νι-ja | τα-ε-πι-ο-τα | πα-τα | ε-κε-ν |
πα-νο-νι-ο-ς | υ-
φα-ι-ς | ζα-ν | α-τε-λι-ja | ι-ο-τα | ε-κε | σι-ς | ο-να-σι-λο-ν | ε-το-ς | πα-ι-τα-ς |
το-ς | ο-
να-σι-λο-ν | ε-ξ-τα-ι | ζα-ι | τα-ι-τε | ι-ε-ξ | το-ι | κα-πο-ι | το-ι-τε | ε-ξ | ο-ρυ-ξ | ι-
τε | ο-ε-ξ-ο-ρυ-ξε | πε-ι-σε-ι-ο-να-σι-λο-ι | ε-το-ι-ς | πα-ι-σι-το-να-ρ-κυ-ρο-ν |
το-τε | α-ρ-κυ-ρο-
ν SIII ISII ε | ι-τε | τα-τα-λα-το-ν | τα-τε | τα-φε-πι-ja | τα-τε | ι-να-λα-λι-σ-με-
να |
πα-σι-λε-υ-ς | κα-ς | α-π-το-λι-ς | κα-τε-τι-ja-ν | ι-τα-τι-ο-ν | τα-να-τα-να-ν |
τα-ν-πε-ρε-
τα-λι-ο-ν | τυ-νο-ρ-χο-ι-ς | με-λυ-σα-ι | τα-ς | φ-ρε-τα-ς | τα-ς-τε | υ-φα-ι-ς |
ζα-ν |
ο-πι-σι-ς-κε | τα-ς | φ-ρε-τα-ς | τα-ς-τε | λυ-σε | α-νο-σι-ja-φο-ι | κε-νο-ι-τυ | τα-
ς-κε |
- 30 ζα-ς-τα-ς-τε | κα-ς | το-ς | κα-πο-ς | το-ς-τε | ο-ι | ο-να-σι-κυ-π-ρο-ν | πα-ι-τε-ς |
κα-ς | το-πα-ι-το-ν | ο-ι-πα-
ι-τε-ς | ε-κ-σο-σι | α-ι-φε-ι | ο-ι-το-ι-ρο-νι | το-ι | ε-τα-λι-ε-ji | ι-ο-σι.

Κατὰ λέξεις δὲ γραφομένη αὕτη ἡ ἐπιγραφή, ἀντικαθι-
σταμένων τῶν μέσων καὶ δασέων συμφώνων καὶ τῶν μα-
κρῶν φωνηέντων ἀντὶ τῶν ἀντιπροσωπευόντων αὐτά, καὶ
προστιθεμένων τῶν παραλειπομένων γ, ἔξει οὕτω·

- Ὅτε τὰ(ν) πόλιν Ἑδαλιῶν κατεφόρον Μᾶδοι καὶ Κετιέφες ἰ(ν) τῷ Φιλο-
κύπρῳ φέτει τῷ Ὀνασαγό-
ραυ, Βασιλεὺς Στασίκυπρος κὰς ἁ πόλεις Ἑδαλιέφες ἄνωγον Ὀνάσιλον τὸν
Ὀνασικόπ-
ρων τὸν ἱατῆραν κὰς τὸς κασιγνήτους ἱῶσθαι τὸς ἁ(ν)θρώπος τὸς ἰ(ν) τᾷ μά-
χα ἱκ-
μαμένος ἄνευ μισθῶν κὰς πᾶ εὐφρητάσατω βασιλεὺς κὰς ἁ πόλεις Ὀνασί-
5 λῳ κὰς τοῖς κασιγνήτοις ἁ(ν)τὶ τῷ μισθῶν καὶ ἁ(ν)τὶ (ταυκερων;) δοφέναι ἐξ τῷ
Φοίκῳ τῷ βασιλέφος κὰς ἐξ τᾷ πόλινι ἀργύρῳ ἰα' τα. ἢ δυφανοίῃη ἁ(ν)τὶ τῷ
ἀργύρῳ τῷ(ν) δε τῷ(ν) ταλά(ν)των βασιλεὺς κὰς ἁ πόλεις Ὀνασίλῳ κὰς τοῖς
κασι-
γνήτοις ἀπὸ τᾷ ζᾷ τᾷ βασιλέφος, τᾷ ἰ(ν) τῷ ἱρωνι τῷ Ἀλφεριιάτα(;) τὸ(ν)
χωρον
τὸν ἰ(ν) τῷ ἔλει, τὸ(ν) χραιόμενον Ὀνηκατὸς ἄλφῳ, κὰς τὰ τέρχνιῃα τὰ
ἐπιό(ν)τα
10 πᾶ(ν)τα ἔχεν πανωνίως ὕφαις ζᾷν ἀτελίῃα. Ἐκεῖ σις Ὀνάσιλον ἢ τὸς
κασιγνήτους ἢ τὸς παῖδας τῷ(ν) παῖδων τῶν Ὀνασικόπρων ἐξ τῷ χωρῷ τῷδε
ἐξορύξη, ἰδέ πᾶ, ὃ ἐξορύξη, πείσει Ὀνασίλῳ κὰς τοῖς κασιγνήτοι-
ς ἢ τοῖς παισὶ τὸν ἄργυρον τὸ(ν) δε, ἀργύρῳ ἰα' τα.
Καὶ Ὀνασίλῳ οἴφῳ ἄνευ τῷ(ν) κασιγνήτων τῶν αἰλῶν εὐφρητάσατω βασιλεὺς
15 ς κὰς ἁ πόλεις δοφέναι ἁ(ν)τὶ (ταυκερων;) τὸ(ν) μισθὸν ἀργύρῳ ἱζ'
μν. Ε' ἢ δοχοίῃη βασιλεὺς κὰς ἁ πόλεις Ὀνασί-
λῳ, ἁ(ν)τὶ τῷ ἀργύρῳ τῷ δε, ἀπὸ τᾷ ζᾷ τᾷ βασιλέφος τᾷ Μαλανίῃα (?)
τᾷ πεδίᾳ, τὸ(ν) χωρον το(ν) χραιόμενον Ἀμηνία ἄλφῳ, κὰς τὰ τερ-
χνιῃα τὰ ἐπιό(ν)τα πᾶ(ν)τα, τὸ(ν) ποεχόμενον πὸς τὸ(ν) ῥόφο(ν) τὸ(ν) Δρυ-
μίων, κὰς πο-
20 ς τὰν ἱερέῃῃαν τὰς Ἀθάνας κὰς τὸ(ν) κάπον τὸν ἰ(ν) Σίμμιδος ἀρούρα
τὸν Διφείθεμις ὃ Ἀραμνεὺς(;) ἦχε ἄλφῳ, τὸ(ν) ποεχόμενον πὸς Πασαγόρα-
ν τὸν Ὀνασαγόραυ, κὰς τὰ τέρχνιῃα τὰ ἐπιό(ν)τα πᾶ(ν)τα, ἔχεν πανωνίως ὕ-
φαις ζᾷν ἀτελίῃα ἰό(ν)τα. Ἐκεῖ σις Ὀνάσιλον ἢ τὸς παῖδας τὸς Ὀ-
νασίλων ἐξ τᾷ ζᾷ τᾷ δε ἰ ἐξ τῷ κάπῳ τῷ δε ἐξορύξη, ἰ-
25 δὲ ὃ ἐξορύξη, πείσει Ὀνασίλῳ ἢ τοῖς παισὶ τὸν ἄργυρον τὸ(ν) δε, ἀργύρῳ-
ν ἱζ' μν'. Ε(;)ἰδὲ τὰ ταλα(ν)των τάδε, τὰ φέπιῃα τάδε ἱναλλαλισμένα
βασιλεὺς κὰς ἁ πόλεις κατέθειαν ἰ(ν) τὰ(ν) θιὸν τὰν Ἀθάναν τὰν περ'
Ἑδάλιον, σὺν ὄρκοις, μὴ λῦσαι τὰς φρητάς τὰς δε, ὕφαις ζᾷν·

ὅπι σίς κε τὰς Ερητὰς τὰς δε λύση, ἀνοσίῃα Φοι γένοιτο. Τὰς γε
 30 ζᾶς τὰς δε κὰς τὸς κάπος τὸς δε οἱ Ὀνασικύπρων παῖδες κὰς τῶν παίδων
 οἱ πα-
 ἶδες ἔξο(ν)σι αἰφεῖ ο(ῖ) ἰ(ν) τῷ ἱρωνι τῷ Ἐδαλιέῃ ἴωσι.

Ἐπὶ τοῦ κειμένου δὲ τούτου, τοῦ σχεδὸν ἀσφαλῶς κατὰ
 τὰ πλεῖστα εὐρεθέντος, παρατηρητέα εἰσὶ τὰ ἐπόμενα·

Στ. 1 πτόλις ἀντὶ πόλις, λέγεται σχηματισμὸς Κυ-
 πριακὸς ὑπὸ σχολ. Ὁμ. Ἰλ. Ψ, 1: «Κυπρίων τῶν ἐν Σα-
 λαμῖνι ἢ λέξις».

Ἐδαλιεῖς, πιθανῶς Ἡδαλιεῖς, οἱ μετὰ ταῦτα λεγόμενοι
 Ἰδαλιεῖς, διὰ τὴν προσέγγισιν ἀναμφιβόλως τῆς προφορᾶς
 τοῦ Η καὶ Ι.

Κατεόρκουν τὰν πόλιν νομίζω ὅτι ἰσοδυναμεῖ πρὸς ἐπο-
 λιόρκουν. Ἀληθὲς ὅτι ἡ δίφθογγος ΟΥ θ' ἀπῆτει δύο ση-
 μεῖα· ἀλλὰ καὶ ἀλλαγῶ ταύτης τῆς ἐπιγραφῆς ἐκφράζε-
 ται αὕτη διὰ μόνου τοῦ Ο, καὶ καθ' Ἡσύχιον βόλε ἔλεγον
 οἱ Κύπριοι τὸ βούλη. Οἱ Γερμανοὶ ἐκδόται ἀναγινώσκουσι
 κατεφόρκων, ἐκ τοῦ καθαρκύω, ὅπερ ἐξηγοῦσιν ὄρκω κατα-
 λαμβάνειν, καὶ ἐννοοῦσιν ὅτι οἱ Μῆδοι καὶ Κιτιεῖς ὥρκισαν
 τοὺς Ἐδαλιεῖς νὰ πληρώνωσιν ἓνα ἱατρὸν· δι' ὃ καὶ τὴν πρῶ-
 τὴν λέξιν τῆς ἐπιγραφῆς ἀναγινώσκουσιν ὥδε. Ἀλλ' οὐδὲ
 τὰ ἐπόμενα ἔχουσι τύπον ὄρκου, οὐδ' εὐνόητον θὰ ᾔην τί δι-
 καίωμα ἢ συμφέρον εἶχον οἱ ξένοι ἐκεῖνοι νὰ ἐπιβάλλωσιν
 ἱατρὸν εἰς τὸ Ἰδάλιον, οὐδ' ἐξηγεῖται, ὡς καὶ οἱ ἐκδόται
 ὁμολογοῦσιν, ἡ κατωτέρω μνεῖα μάχης (στ. 3).

Μᾶδοι οἱ Μῆδοι, ὄντες ἐπὶ τῆς Περσοκρατίας κύριοι βε-
 βαίως καὶ τοῦ Κιτίου.

Κετιεῖς, πιθανῶς Κητιεῖς, οἱ ἔπειτα Κιτιεῖς. Ὁ Rōth
 γράφει τὸ προτελευταῖον γράμμα τῆς λέξεως ταύτης ὡς ἂν
 ᾔην κα. Φαίνεται δ' ὅτι πρὸς χρῆσιν τῆς παραβόλου αὐτοῦ

μεταφράσεως ἐκύρτωσε μόνον τὴν ἄνω κεφαλὴν τοῦ γράμματος, ὄντος ἀληθῶς Fe.

Ἰν ἀντὶ ἐν, ὡς ἐν τῇ Ἀρκαδικῇ ἐπιγραφῇ. Καὶ ὁ Ἡσύχιος λέγει τὴν ἰν πρόθεσιν Κυπριακὴν, συντασσομένην ἀντίοτε καὶ μετ' αἰτιατικῆς, ἀντὶ τῆς εἰς (ἥτις ἐστὶν ἐνς), ἴσον «ἰν φάος», καὶ κατωτέρω στ. 27 ἰν τὰν θιόν.

Φιλοκύπρων ἀντὶ Φιλοκύπρω (ἥτοι Φιλοκύπρου). Πολλαχού τῆς ἐπιγραφῆς ταύτης τὸ ν παρέλκει εὐφωνικῶς εἰς τὴν γενικὴν τῆς δευτέρας κλίσεως. Φιλόκυπρός τις υἱὸς Ἀριστοκύπρου μνημονεύεται ὑπὸ τοῦ Ἡροδότου (10) ὡς βασιλεὺς τῶν Σόλων ἐν Κύπρῳ. Ἐνταῦθα δὲ πρόκειται περὶ ἐπωνύμου τινὸς δημοτικοῦ ἄρχοντος τῶν Ἰδαλιέων, μνημονευομένου ὁμοῦ μετὰ τοῦ βασιλέως, διότι εἰς τὴν σύμβασιν συμνημονεύονται ὁ βασιλεὺς καὶ ἡ πόλις.

Ὀνασαγόραν. Ἡ κατάληξις αὕτη ἐστὶ, καὶ κατὰ τὴν Ἀρκαδικὴν ἐπιγραφὴν, ἡ τῆς γενικῆς τῶν ἀρσενικῶν τῆς πρώτης κλίσεως.

2. Ἰδαλιέες, οἱ Ἰδαλιεῖς, ἐκ παραθέσεως πρὸς τὸ «Βασιλεὺς καὶ ἡ πόλις».

Ἀνωγον, προσεκάλουν, ὡς ἐν τῷ Κυπριακῷ ᾄσματι, ἐν Ὅμ. Ἰλ. Ε, 899, εἰς τὴν αὐτὴν ὡς καὶ ἐνταῦθα χρῆσιν «Παιήον' ἀνώγειν ἰήσασθαι».

Ὀνάσιλος, ἢ Ὀνήσιλος, ὄνομα, καθ' Ἡρόδοτον (11), τοῦ ἡρωϊκοῦ βασιλέως τῆς Σαλαμῖνος, ὅστις ἡγωνίσαστο ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τῆς νήσου κατὰ τῶν Περσῶν.

Ὀνασικύπρων (καὶ ἐν στ. 11), γενικὴ ἐνική, ἀντὶ Ὀνασικύπρου. Τὸ ὄνομα ὡς τὸ Ὀνήσανδρος.

3. Ἰατῆραν, τὸν ἱατρόν, ὡς καὶ παρ' Ὀμήρῳ. Ἡ δὲ

(10) Ε, 113.

(11) Ε, 104.

πύκνωσις τῆς προφορᾶς διὰ τοῦ j, ὡς καὶ παρ' ἡμῖν χυδαίως τὸ γιαιτρός. Τὸ τελικὸν δὲ r παρέλκει ὡς εἰς τὰς γενικάς, ἣ προστίθεται ἑτεροκλίτως, ὡς εἰς τὴν δημώδη καθομιλουμένην.

Τός, οὐχὶ τώς, ἀντὶ τούς, κατὰ τὴν Ἀρκαδικὴν ἐπιγραφὴν.

Κασιγνήτος, τοὺς ἀδελφούς. Ἡ λέξις ὁμηρική.

4. Ἰκμαμένος, δηλοῖ πιθανῶς τετρωμένους, ἕκ τινος ῥήματος συγγενοῦς πρὸς τὸ αἰχμή, αἰχμάω.

Ἰν τᾷ μάχα. Ὑποτίθεται λοιπὸν ὅτι ἐπὶ τῆς πολιορκίας ἐγένετο ἰσχυρά τις ἔξοδος καὶ μάχη, ἐφ' ἧς πολλοὶ πολῖται ἐπληρώθησαν, καὶ διὰ τοῦτο προσκαλοῦνται ἰατροὶ πρὸς θεραπείαν αὐτῶν.

Μισθῶν, πιθανῶς γενικὴ ἐνική, μισθοῦ, παρέλκοντος τοῦ r.

Κάς πα, δηλ. καὶ πη, ὡς τὸ τοῦ Ἀριστοφάνους (12) οὐκ πα. ἔχει, φαίνεται σημασίαν συμπεραστικήν, καὶ γοῦν.

Εὐφρητάσατν. Τὸ ῥῆμα ἢν πιθανῶς ῥητάομαι ἐκ τοῦ ῥητὰ ἢ ῥήτρα, δηλοῦν τὸ συμφωνῶ ἐπὶ ῥητοῖς. Ὅτι ἡ λέξις ῥήτρα εἶχεν ἐξ ἀρχῆς τὸ δίγαμμα, γνωστὸν καὶ ἀλλαχόθεν. Ἴδε δὲ ἰδίως ἀνωτέρω ἐπιγραφὴν ἀρ. 33. Τὸ δὲ Υ παρνετέθη ἵνα ἔτι μᾶλλον ἐμφάνη τὴν προφορὰν εφ ἣν δίδει τὸ δίγαμμα, ὡς παράδειγμα τοῦ ἐναντίου, τῆς παρεμβολῆς τοῦ F μεταξὺ τοῦ A καὶ τοῦ Υ παρέχουσιν ἀνωτέρω (13) αἱ Βοιωτικαὶ ἐπιγραφαί. Ἡ δὲ κατάληξις τοῦ ῥήματος ἔχει Υ ἀντὶ Ο, ὡς καὶ κατωτέρω, στ. 29, γέροιτν, κατὰ τὸ ἄλλν τῆς Ἀρκαδικῆς ἀντὶ τοῦ ἄλλο, καὶ ὡς καὶ ἐνταῦθα (στ. 8) τὸ ἀπὺ ἀντὶ τοῦ ἀπό. Δύναται δὲ

(12) Λυσικ. 1160.

(13) Ἰδ. Σελ. 61.

ὁ ῥῆμα νὰ ᾔην καὶ πληθυντικόν, ἐρῥητάσα(ν)το, ἐσυμ-
 ῳώνησαν· ἀλλὰ προτιμότερον ἴσως τὸ ἐνικόν, κατὰ τὸ κα-
 ωτέρω δυφανοίῃη.

5. *Κὰ ἀντὶ κας ἀ(ν)τί.* Τὸ τελικὸν σίγμα ἐλλείπει
 καὶ ἐνταῦθα καὶ ἀλλαχοῦ ἐνίοτε, λόγῳ τινὶ εὐφωνίας, καὶ
 οὕτω μετέπεσεν τὸ κας εἰς καί.

Τῷ μισθῶν, πιθανῶς οὐχὶ τῷ(ν) μισθῶν, ἀλλὰ τῷ μι-
 σθῷ (τοῦ μισθοῦ), μετὰ τοῦ εὐφωνικοῦ ν.

Ταυκερων, (καὶ στ. 15) λέξις δυσνόητος. Ἄν ᾔτο δυ-
 νατὸν τὸ πρῶτον γράμμα νὰ ἐκληφθῇ, ἀντὶ *Τα*, ὡς τὸ
 ἀπλοῦν σύμφωνον τ, τότε ἡ λέξις ἴσως θὰ ᾔτο *τυχηρῶν*,
 δηλαδή τῶν ἀκανονίστων ἀμοιβῶν, εἰς ἀντίθεσιν τῶν μι-
 σθῶν, (ὡς καὶ ἐν στ. 15 ἐν ἀντιθέσει φέρεται), ὡς καὶ ἡμεῖς
 σήμερον λέγομεν τὰ τυχηρά.

Δόφεσαι, ἄλλος σχηματισμὸς τοῦ δόμεναι. Ἐξ αὐτοῦ
 διὰ συναιρέσεως παράγεται τὸ δοῦναι. Οὕτω καὶ ἐν τῇ
 Σανσκριτικῇ ὑπάρχουσιν ἀμφοτέραι οἱ τύποι *δάμαγε* καὶ
δαβάγε.

Ἐξ καὶ πρὸ συμφώνων, ὡς καὶ τὸ λατινικὸν *ex*. Συν-
 τάσσεται ἀντὶ γενικῆς μετὰ δοτικῆς, ὡς τὸ ἀρκαδικὸν *ἐς*.

6. *Φοίκω* ἔχει τὸ δίγαμμα. ὡς τὸ βοιωτικὸν *Φυκία*, καὶ
 τὸ λατινικὸν *vicus*.

Βασιλέφος, τὸ δίγαμμα, ἔνεκα ιδιωτισμοῦ τινος περὶ
 τὴν προφοράν, ἀναλόγου πρὸς τὴν δίφθογγον τῆς ὀνομαστι-
 κῆς βασιλεύς.

Πτόλιι, ἀντὶ *πτόλει*, ἡ μᾶλιν ἀντὶ τοῦ δωρικοῦ *πτόλι*,
 ἔνθα τὰ δύο *ι* συναιροῦνται εἰς ἓν μακρόν, ἐν ᾧ ἐνταῦθα
 μένουσιν ἀσυναίρετα, ὅπερ ἐμφαίνει τὸ παρεντιθέμενον *j*.

Ια' τά(λαντα). Τὸ σημεῖον *ι*, δηλοῦν τὴν συλλαβὴν *Τα*,
 ἐμφαίνει τὸν ἀριθμὸν 10 ἐπὶ τῶν Φοινικικῶν νομισμάτων.

Ι δὲ ἔστι βεβαίως ἔν. Τὰ Κυπριακὰ τάλαντα ἦσαν ἴσως ἐλάσσονα τῶν ἀττικῶν. Ἡ δὲ χορηγουμένη ποσότης ἐπρόκειτο νὰ διανεμηθῇ μεταξὺ τοῦ Ὀνασίλου καὶ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ.

Δυναοίη=δοίη, ἔκ τινος ῥήματος δύνω, δύαμι, μετὰ ῥίζης δυ ἀντὶ δο, ὡς ἔχει καὶ τὸ λατινικὸν duam.

8. Ἀπὺ ἀντὶ ἀπό, ὡς καὶ ἀρκαδικῶς, καὶ ὡς ἀνωτέρω (στ. 4) ἐρῶητάσατν. Συντάσσεται δὲ μετὰ δοτικῆς ὡς καὶ ἐν τῇ ἀρκαδικῇ διαλέκτῳ.

ζᾱ, ἐδύνατο ν' ἀναγνωσθῇ γᾱ· ἀλλὰ τὸ σημεῖον δὲν εἶναι, ὡς γενικῶς ἐν τῇ ἐπιγραφῇ, τὸ αὐτὸ τῷ ἀντιστοιχοῦντι ψιλῷ κα. Τὸ γ δὲ ὅτι διαλεκτικῶς ἐπροφέρετο καὶ ζ ἀποδεικνύει τοῦ Ἡσυχίου τὸ ζεύσασθαι ἀντὶ γεύσασθαι, τὸ ζάπεδον ἀντὶ πιθανῶς τοῦ ἐπίσης παρ' Ἡσυχίου ἀπαντωμένου « γάπεδον, ἀγροικικαὶ οἰκίαι ».

Ἰ(ν) τῷ ἱρωνι τῷ Ἀλφιριάτῃ. Τὸ ν τῆς ιν ἐλλείπει, ὡς καὶ ἀλλὰ γὰρ. Ἰρων, ὡς ἐκ τῆς γενικῆς ἐννοίας τοῦ μέρους τούτου, ἔπρεπε νὰ σημαίνῃ περιοχὴν, καὶ ὁ Schmidt ὑπενθυμίζει ὅτι ἱρ ἐβραϊστὶ καὶ ἀσσυριαστὶ σημαίνει πόλιν. Ἀλφιριάτης πρέπει νὰ ᾖ παράγωγον τοῦ ὀνόματος Ἀλφιρία, μέρους τινὸς τῆς Κύπρου, ὡς τὸ Διωνιάτης ἐν Στεφάνῳ Βυζαντίῳ ἐστὶ τὸ τοπικὸν τῆς Διωνίας, χωρίου τῆς αὐτῆς νήσου.

9. Χραυόμενον, ἐκ τοῦ χραύω, δηλοῦντος παρ' Ὀμήρῳ ψαύω· ἄρα τὸν προσεγγίζοντα.

Ὅγκατος. Ὑπῆρχεν Ἀθηνᾶ Ὅγκα καὶ Ἀπόλλων Ὅγκαῖος. Ὡστε ἐδύνατο νὰ ὑπάρχῃ καὶ συγγενὲς πρὸς τὰ ἐπίθετα ταῦτα κύριον ὄνομα Ὅγκας.

Ἀλφεω γενικῇ τοῦ ἄλως (ή), (τὸ ἁλώνιον) συντακτικῇ

τοῦ χραυόμενον. Ἐσήμαινε δέ, καθ' Ἡσύχιον, τὸ ἄλλουον (ἢ τὸ δίγαμμα), τὸν κῆπον παρὰ Κυπρίοις.

Τέρχνηα. Καθ' Ἡσύχιον *τέρχνηα*, φυτὰ νέα, ἐπομένως ἐνταῦθα τὰ ἐτήσια προϊόντα. Ἡ δὲ τροπὴ τοῦ εἰς ι πρὸ φωνήετος διαλεκτικῶς ἀπαντᾶται καὶ ἐν τῇ ἐπιγραφῇ ταύτῃ εἰς τὸ Θεός, γραφόμενον (σελ. 27) θιόν, ὡς καὶ παρὰ Κρησί, καθ' Ἡσύχιον, καὶ σιδὸρ παρὰ Λάκωσι, καὶ ἐν ταῖς βοιωτικαῖς ἐπιγραφαῖς ἔτια, ἀνέθιαν, ἀντὶ ἔτεα, ἀνέθεσαν.

Ἐπιόντα, τὰ ὄντα ἐπὶ τῆς χώρας.

10. Ἐχεν, ἡ δωρική καὶ ἀρκαδική κατάληξις τοῦ ἀπαρεμφάτου.

Πανώνιον, φρονῶ ὅτι πρέπει νὰ γραφῇ μονολεκτικῶς, ὡς κατωτέρω *Πανωνίως* (στ. 22), εἰς *πανώνιον ἀτελῆν*, πρὸς γενικὴν πώλησιν ἄνευ φόρου.

Ἰφαις ζᾶν (καὶ στ. 23 καὶ 28). Ὁ Boeke καὶ Siegismund ἐννοοῦσι πλὴν τῶν γαιῶν, τὸ Ἰφαις θεωροῦντες ὡς πρόθεσιν πρὸς τὴν λατινικὴν *vehis*, τὴν ἐν συνθέσει *vehe* ἢ *ve* (οἷον *vehemens*, *vecors*). Ἡ δ' ἐννοια κατ' αὐτούς ἐστι· Νὰ ἔχωσι τὴν ἄδειαν νὰ πωλῶσιν ἄνευ ἀποτίσεως τέλους πάντα τὰ προϊόντα τῶν γαιῶν, οὐχὶ ὅμως καὶ αὐτὰς τὰς γαίας.

Ἐ κε σις. Τὸ ἔ ἀντὶ εἰ· ὡς τὸ βόλε ἀντὶ βούλει· κε τὸ ἄν· ὥστε ἔκε ἴσως τὸ ἐάν.

Σίς δὲ (καὶ στ. 23 καὶ 29) τὸ τίς. Ὁ Ἡσύχιος μαρτυρεῖ ὅτι οἱ Κύπριοι ἔλεγον « σί βόλε· τί θέλεις ».

12. *Ἐξορύξη* (καὶ στ. 24 καὶ 25). *Ἐξορύζω* ἦν, φαίνεται, παρὰ Κυπρίοις τὸ ἐξορίζω, ἀποβάλλω τῶν ὀρίων, ὡς ἐν Ἡσυχίῳ *ταρβύζω* ἀντὶ *ταρβέω*. Τὸ ξ ἀντὶ τοῦ σ εἰς τὸν μέλλοντα καὶ παρ' Ἀρχάσιν ἐν τῇ ἐπιγραφῇ: παρε-

τάξωνσι ἐκ τοῦ παρετάζω. Τὸ δ' ὑπογεγραμμένον ι ἐλλείπει ὡς καὶ ἐν τῷ λύση (29).

Ἰδέ πα, καὶ στ. 25 ἰδέ, θεωροῦσιν οἱ ἐκδόται ὡς ἀπόδοσιν τοῦ ἔκε, οἷον καὶ δὴ ὁ, ὡς ἐν Ὀμήρῳ τὸ ὅστις, ὑποθετικῶς.

Πείσει ἀντὶ τίσει ἢ τείσει, ὡς ἐν τῇ Ἀρκαδικῇ ἐπιγραφῇ. Ἡ δὲ διαλεκτικὴ τροπὴ τοῦ τ εἰς π, πρὸς ἔκφρασιν τῆς ιδέας τῆς ποινῆς, ἔστιν ἀνάλογος πρὸς τὸ πίσυρες ἀντὶ τέταρες, καὶ ἐνταῦθα (στ, 29) ὅπι ἀντὶ ὅτε.

13. Τόν δε, τὸν κατωτέρω ἀριθμούμενον.

Τα· σύντμησις τοῦ τάλαντα.

14. Οἴῤῥῳ, μόνῳ αὐτῷ.

Αἴλλων ἀντὶ ἄλλων, ὡς ἐν Ἡσυχίῳ αἰλότροπον· ἀλ-λοιότροπον. Τὸ Λατινικὸν alius.

Ἱζ' μν. Ε. Οἱ ἐκδόται ἐξηγοῦσι κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον τὰ σημεῖα τῆς ἐπιγραφῆς SIII ISII· νομίζουσι δηλαδὴ ὅτι τὸ μὲν σημεῖον S τὸ δυνάμενον IIε, ἐδήλωσε καὶ τὸν ἀριθμὸν πέντε, τὰ δὲ σημεῖα I τὸν ἀριθμὸν ἑν· καὶ τὴν μὲν πρώτην σύστασιν SIII I ἐμφαίνουσαν δεκάδας ἦτοι $50 + 40 = 90$, τὴν δὲ δευτέραν SII μονάδας, ἦτοι $5 + 2 = 7$, ὥστε τὸ ὅλον ἐμφαίνει τὸν ἀριθμὸν 97. Ὡς δὲ μετὰ τοὺς ἀριθμοὺς τοῦ στ. 6 ἔπεται σημεῖον ἐμφαῖνον τὴν φωνὴν τα (τάλαντα), οὕτω μετ' αὐτοὺς ἔπεται σημεῖον ἀτελῶς ὁμοιάζον τὸ ἐκφράζον τὴν φωνὴν τι, καὶ μετ' αὐτὸ ἐν ε. Οἱ ἐκδόται ἐκλαμβάνουσι τὸ μὲν πρῶτον, ὡς σημεῖον ἰδιαίτερον, δηλοῦν τὴν πρώτην ὑποδιαίρεσιν τοῦ ταλάντου (ἦτοι τὴν μναῖν), ἐπὶ ὑποθέσει ὅτι αὕτη ἦν ἡ ὑποδιαίρεσις, καὶ τοιοῦτο εἶχε τὸ ὄνομα τότε ἐν Κύπρῳ.

16. Τὸ δὲ Ε ἐκλαμβάνουσιν ὡς ἐπιτομὴν τοῦ Ἑδαλίου· ὥστε τὸ ὅλον ἔσται 97 μναῖς Ἑδαλίου (δηλαδὴ κατὰ τὴν

αἰαν ἣν εἶχον ἐν Ἰδαλίῳ). Ἀλλ' ἡ ἐξήγησις αὕτη δὲν δύ-
νεται νὰ θεωρηθῇ ὡς ἀσφαλής.

Δωκοίη, ἀπὸ ρίζης δώκω, ὅθεν τὸ ἔδωκα. Ὡστε ἔσται
καὶ τοῦτο δοίη, ὡς τὸ διανοίη στ. 6.

17. *Μαλανίᾱ*. Ἀγνωστον μέρος τῆς Κύπρου. Ὑπῆρχε
Μαλάνιος πόλις Οἰνωτρῶν. (Στ. Βυζ.) ἐκ τοῦ *μαῖλον*,
τοῦ μήλου, ἢ τοῦ ἀρνίου.

18. *Τᾷ πεδία*, τῇ πεδινῇ (γῇ). *Πεδίον* ἦν κατ' ἀρχὰς
ἐπίθετον.

Ἀμηνίᾱ, ἐν τῇ κοινῇ γλώσσῃ τὸ ὄνομα Ἀμεινίας. Ἡ
τροπὴ δ' ἀποδεικνύει τὴν ἑκτοτε σχέσιν τῆς προφορᾶς τοῦ
η καὶ ει. Ἡ γενικὴ τῆς πρώτης κλίσεως ἔπρεπε νὰ ᾖ
Ἀμηνίαυ ἢ ἐξέπεσε δὲ τὸ υ, ἢ δωριστὶ ἐκλίθη Ἀμηνίαο
συναιρεθὲν εἰς Ἀμηνία.

19. *Τὸν ποεχόμενον ἀναφέρεται εἰς τὸ χωρον.*

Ποεχόμενον ἀντὶ προσεχόμενον, ἐκπεσόντος τοῦ ρ, ὡς
ἐν τῇ ἀμέσῳ ἐπομένῃ προθέσει πρὸς ἀντὶ πρὸς, καὶ ὡς ἐν
τῷ ποιητικῷ ποτί, τοῦ δὲ ς, ὡς ἐν τῷ κάς, κά. *Ποεχό-
μενον* ἐστὶ λοιπὸν ὅ,τι τὸ ἀνωτέρω (στ. 9 καὶ 18) *χραυό-
μενον*.

Τὸ(ν) ρόφο(ν) τὸ(ν) Δρυμίων.

Ὁ *Δρυμίων* ρούς ἦν ἴσως ρύαξ τις ἄγνωστος ἐν τοῖς
δρυμῶσι τῆς Κύπρου. Τὸ ν τοῦ τὸν φαίνεται ὅτι παρελεί-
φθη πρὸ τοῦ ρ, ὡς παραλείπεται πρὸ τῶν μέσων συμφώνων.

20. *Τὰν ιέρειαν*, τὴν ἰέρειαν. Ὀνομάζει δὲ τὴν ἰδιο-
κτητὴν ἀντὶ τῆς ἰδιοκτησίας.

21. *Διφείθεμις*, ὡς *Διειτρεφής* ἐν Ἀττικῇ ἐπιγραφῇ
(Boeckh, Staatshh. d. Ath. XIII, Πίν. 6).

Ἦχε ἀντὶ εἶχε, Αἰολικὸν καὶ Δωρικόν, ὡς καὶ τὸ Ἀρ-
καδικὸν ἡργασμένον.

Ἄλφω, αἰτιατική ἐτερόκλητος, ὡς ἀλῶριον.

Πασαγόρας, πιθανῶς ἀδελφὸς τοῦ Φιλοκύπρου. Ἰδ. στ. 1.

22. Παρωνίως, ταῦτὸ τῷ ἀνωτέρῳ, στ. 10.

23. Ἀτελίῃα, ἀντὶ ἀτελέα (ἰδ. στ. 10) ἀτελῇ (ἰδ. ἀνωτ. στ. 9, τέρχνῃα).

24. Ἰ ἐξ. Τὸ ι ἴσως τὸ πρῶτον μέρος τοῦ ὁμηρικοῦ ἰδέ, δηλοῦν καί, ἢ, ἐὰν κεῖται ἀντὶ τοῦ ἢ, δὲν ἐμφαίνει ἤδη ἄρα γε ὁμοιότητά τινα προφορᾶς;

26. Ἰδὲ τὰ ταλάντων τάδε. Οἱ ἐκδόται ἐξηγοῦσι «ταῦτα τὰ ἔπη, ταῦτα περὶ τῶν ταλάντων...» Πιθανώτερον φαίνεται, ἢ φράσις αὕτη νὰ ᾖ μεμονωμένη· «Λοιπὸν τὰ περὶ τῶν ταλάντων ταῦτα εἰσί».

Τὰ Φέπιῃα, ἤτοι ἔπια, ἔπεα, ἔπη, οἱ λόγοι. Ἐνταῦθα ἄρχεται νέα περίοδος περὶ τῆς ἀναθέσεως.

Ἰναλλαλισμένα, τὰ ἐναλλαγέντα ἢ ἀνταλλαγέντα. Ἐν τοῖς ἀνεκδότοις τοῦ Bekker λέγεται· «ἀλλαλίζειν, ἀλλήλους περαίνει».

27. Κατέθειαν, ὡς ἐν τῇ Βοιωτικῇ ἐπιγραφῇ (Boeckh, C. I. 1588) τὸ ἀνέθειαν, κατέθεσαν.

Ἰν τὰν θιὸν ἀντὶ εἰς τῆς Θεοῦ, ὡς ἐν ποιηταῖς ἐνίοτε. Τῆς Ἰδαλίας Ἀθηνᾶς γίνεται μνεῖα καὶ ἐν ἐτέρᾳ κυπριακῇ ἐπιγραφῇ.

Περ' ἀντὶ περὶ πρὸ φωνηέντων, αἰολικῶς καὶ δωρικῶς.

28. Σὺν ὄρκοις, ποιήσαντες καὶ ὄρκους, ὡς ἐν Ξενοφ. Κυρ. Παιδ. Β, 3, 12· «Σὺν θεῶν ὄρκῳ λέγω».

ἸΦαις ζᾶν, πλὴν τῶν γαιῶν. Δι' αὐτὰς δηλαδὴ δὲν ὀρκίζονται νὰ τὰς δώσωσιν, ἀλλὰ μόνον νὰ δίδωσι τὰ χρήματα.

29. Ὅπι ἀντὶ ὅτε, ἐκ τῆς αὐτῆς ρίζης ἐξ ἧς τὸ ὄφρα, καὶ τὸ λατιν. ubi.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ἀνοσίῃα, ἀνοσιότης. Ἐστω τοῦτο αὐτῷ εἰς ἀνοσιότητα.
 31. Ἐξονσι, ὡς τὰ ἀρκαδικὰ κρίνωνσι, παρεξετάξωνσι·
 πλὴν ἂν τὸ ο καὶ ἐνταῦθα δύναται νὰ ληφθῇ ἀντὶ ου.
 Αἰφεΐ, ὁ τύπος οὗτος εὖρηται καὶ ἀλλαχοῦ. Bæckh C.I. 1.
 Ο(ῖ). Τὸ ι παρελείφθη ἴσως ἐκ παραδρομῆς, ἕνεκα τοῦ
 ἐπομένου.

Ἐστι δ' ἡ ἔννοια τῆς ἐπιγραφῆς ἐν συνόλῳ αὕτη:
 Τὸ Ἰδάλιον ἐπολιορκεῖτο ὑπὸ τῶν Περσῶν καὶ τῶν Κι-
 τιέων. Τοῦτο δ' ἦν βεβαίως περὶ τὰ μέσα τῆς πέμπτης
 ἑκατονταετηρίδος, κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Κίμωνος, ὅτε
 πολλὰς πόλεις ἐπαναστάσας κατὰ τῆς κυριαρχίας αὐτῶν
 ἐπολέμουν οἱ Πέρσαι, ἐν ᾧ ἄλλας εἶχον εἰσέτι συμμάχους
 ἢ ὑποχειρίους. Τότε δ' ἐγράφη ἡ ἐπιγραφὴ αὕτη, ἥτις ἐπο-
 μένως ἐστὶ μεταγενεστέρα πολλῶν τῶν ἀνωτέρω, ἐν Μέρει
 Β, Κεφ. Ε, ἐκδεδομένων.

Ἐπὶ τῆς πολιορκίας λοιπὸν ταύτης, ὁ Βασιλεὺς τοῦ Ἰδα-
 λίου Σπασίκυπρος, καὶ μετ' αὐτοῦ ἡ πόλις, ἀντιπροσωπευο-
 μένη ὑπὸ τοῦ ἐπωνύμου αὐτῆς ἀργέντος Φιλοκύπρου τοῦ
 Ὀνασαγόρου, συνεφώνησαν μετὰ τοῦ ἱατροῦ Ὀνασίλου,
 υἱοῦ τοῦ Ὀνασικύπρου, ἵνα αὐτὸς καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ θε-
 ραπεύωσι τοὺς τραυματίας ὅσοι ἔπεσαν ἢ ἔμελλον νὰ πέ-
 σωσιν εἰς τὴν μάχην.

Παρατηρητέον δ' ὅτι τὸ μὲν ὄνομα τοῦ Ὀνασίλου ἔφε-
 ρεν ὁ ἡρωϊκὸς βασιλεὺς τῆς Σαλαμίνης, ὅστις πρὸ ἡμισείας
 περίπου ἑκατονταετηρίδος εἶχεν ὑψώσει τὴν σημαίαν τῆς
 ἐπαναστάσεως κατὰ τῶν Περσῶν, τὸ δὲ τοῦ Φιλοκύπρου,
 Βασιλεὺς τις τῶν Σόλων, σύγχρονος τῷ Ὀνασίλῳ· ὥστε
 ἀπίθανον δὲν φαίνεται, οἱ ἐν τῇ ἐπιγραφῇ ταύτῃ μνημονευό-
 μενοι νὰ ᾔσαν ἐκείνων ἀπόγονοι, τόσῳ μᾶλλον καθ' ὅσον ὁ
 παλαιὸς Ὀνάσιλος εἶχεν ἐκθρονισθῇ καὶ ἀποκεφαλισθῇ.

Πρὸς τὴν ἱατρικὴν λοιπὸν ταύτην οἰκογένειαν συμφωνοῦσιν ὁ Βασιλεὺς καὶ ἡ πόλις τῶν Ἰθαλιέων, ἀντὶ παντὸς μισθοῦ καὶ ἄλλων ἀπολαυῶν ἀπὸ τῶν θεραπευομένων, νὰ χορηγήσωσιν αὐτοῖς ἐφάπαξ ἑνδεκα τάλαντα, ἥ, ἂν ὁ Βασιλεὺς καὶ ἡ πόλις προτιμῶσι, ἀντ' αὐτῶν τὰ εἰσοδήματα γαιῶν τινων, ἃ οἱ λαμβάνοντες καὶ οἱ ἀπόγονοι αὐτῶν ἐδύναντο ἐλευθέρως νὰ διαθέσωσι, χωρὶς ὅμως νὰ ἔχωσι τὴν αὐτὴν ἄδειαν καὶ περὶ τῶν γαιῶν. Ἄν δ' ἐπήρχετο εἰς τινα, δηλαδή εἰς διάδοχόν τινα τοῦ Βασιλέως, ἢ εἰς τοὺς μετὰ ταῦτα ἄρχοντας, ν' ἀφαιρέσωσιν ἀπ' αὐτῶν τὰ εἰσοδήματα ταῦτα, ὥφειλε ν' ἀποδώσῃ αὐτοῖς τὰ 11 τάλαντα.

Εἰς αὐτὸν δὲ τὸν Ὀνάσιλον, ὡς τὸ πρῶτιστον μέλος τῆς ἱατρικῆς ταύτης οἰκογενείας, ἐσυμφωνήθη νὰ δοθῇ πρᾶξι καὶ ἄλλη τις χρηματικὴ ποσότης, ἴσως 97 μνῶν, ἥ, κατ' ἐκλογὴν τῆς πόλεως, τὰ εἰσοδήματα ἐξ ἐτέρων δημοσίων κτημάτων ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς ὅροις.

Φαίνεται ὅτι τοὺς ὅρους τούτους ἐπρότειναν οἱ περὶ τὸν Ὀνάσιλον, οἱ δ' Ἰθαλιεῖς ἐνέκριναν τὴν δόσιν τῶν χρημάτων, ἀπέκρουσαν δὲ τὴν τῶν εἰσοδημάτων ἀπὸ τῶν γαιῶν. Ἀλλὰ μετὰ ταῦτα, εἴτε χρημάτων στερούμενοι, εἴτε ἐπιμείναντος τοῦ Ὀνασίλου, προσέθηκαν εἰς τὸ τέλος τῆς συνθήκης ὅτι παραχωροῦσι τὰ εἰσοδήματα τῶν γαιῶν εἰς τὸν Ὀνάσιλον καὶ τοὺς ἀπογόνους αὐτοῦ.

Πλὴν τῆς ἐπιγραφῆς ταύτης, καὶ διάφοροι ἄλλαι ὁμοίως γεγραμμέναι εὑρέθησαν ἐν Κύπρῳ. Τινὲς ὅμως, ὀλιγόστιχοι, ἔχουσι τοὺς χαρακτῆρας ἱκανῶς παραλλάσσοντας, καὶ εἰςὶ δυσανάγνωστοι. Ὡστε πιθανὸν φαίνεται ὅτι τὸ σχῆμα τῶν γραμμάτων τούτων διέφερε κατὰ θέσεις ἢ κατ' ἐποχάς.

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ

Ἐπιγραφαὶ ἀπὸ 80-94 Ὀλυμπιάδος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

Σχῆμα τῶν γραμμάτων.

Αἱ ἐκ τῆς ἐποχῆς ταύτης βεβαίως μαρτυρούμεναι ἐπιγραφαὶ δεικνύουσι τὸ σχῆμα τῶν γραμμάτων πολὺ μᾶλλον ὁμοιόμορφον κατὰ πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα ἢ ἐπὶ τῆς προλαβούσης. Αἱ πλεῖσται δὲ τῶν σωζομένων εἰσὶν ἐξ Ἀττικῆς, καὶ τὰ γράμματα αὐτῶν ἔχουσιν εἰς φαίνονται ἐν τῷ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Ἰδίως δὲ τὰ γωνιαῖα Β καὶ Ρ εἰσὶν ἀρχαιότερα, καὶ ἔτι ἀρχαιότερον τὸ Κ, ἔχον καὶ πλαγίαν κεραίαν, ὡς τὸ λατινικόν, καὶ τὸ κεκλιμένον Ν, καὶ τοῦ Σ τὸ σχῆμα ζ, ἀντὶ τοῦ μετὰ ταῦτα ἀντικαταστήσαντος αὐτὸ τετρασκέλου Σ.

Ὡς πρὸς τὸ γράμμα δὲ τοῦτο, ἡ ἐποχὴ τῆς μεταβολῆς αὐτοῦ δύναται ἀκριδέστερον νὰ προσδιορισθῇ· διότι πρῶτον μὲν σωζομένη συνθήκη μεταξὺ Ἀθηναίων καὶ Ἐρυθραίων, ἣν ὁ Βοίχιος ἀποδίδωσιν εἰς Ὀλ. 83 ἢ 84 (1) ἔχει ἔτι τὸ σχῆμα ζ. Ἐτέρα δὲ συνθήκη τῶν Ἀθηναίων καὶ τῶν ἐν Εὐβοίᾳ Ἑστιαίων (2), ἐκ τοῦ τέλους τῆς 84^{ης} Ὀλυμπιάδος, ἔχει ἤδη τὸ Σ. Δεύτερον δέ, ἐν ἀναγραφαῖς τῶν φό-

(1) C. I. 73^b ad. Corr.

(2) C. I. 73^e, ad. Cor.

ρων οὐς αἱ συμμαχίδες πόλεις ἀπέτιον ταῖς Ἀθήναις, τὸ τρισκελές ζ ἐπικρατεῖ ἐπὶ τῶν πρώτων ἐτῶν, ἔπειτα δὲ μεταβάλλεται, καὶ ἐπικρατεῖ ἀποκλειστικῶς τὸ τετρασκελές ξ, καὶ ἡ μεταβολὴ αὕτη γίνεται ἐν τῷ ὑπὸ σχ. 56 ἐνταῦθα περιληφθέντι τεμαχίῳ, οὗ τὸ δεύτερον μέρος, ὡς κατωτέρω, ἐν Κεφ. Δ, γ' ἐκτίθεται, οὔτε ἀρχαιότερον δύναται νὰ ᾖ τῆς Ὀλ. 82, δ', οὔτε νεώτερον τῆς Ὀλ. 83, γ', καὶ εἰς ταύτην μάλιστα τὴν ἐποχὴν νομίζω αὐτὸ κατατακτέον.

Ὅμοῦ δὲ μετὰ τοῦ ξ ἀλλάσσει σχῆμα καὶ τὸ φ, ἐκτεῖνον τὴν διαιροῦσαν αὐτὸ κεραίαν ἄνω καὶ κάτω τοῦ κύκλου.

Ἐκτὸς δὲ τῶν γραμμάτων ἀπαντῶνται εἰς τὰς ἐπιγραφὰς τῆς ἐποχῆς ταύτης, μάλιστα τὰς ἀττικάς, καὶ ἀριθμητικὰ σημεῖα, κατὰ τὴν φύσιν αὐτῶν δεκαδικά, διότι κατὰ δεκάδας μεταβάλλονται καὶ ὑπολογίζονται. Εἰσὶ δὲ ταῦτα Ι, Γ, Δ, Η, Χ, Μ.

Καὶ τὸ μὲν σημεῖον Ι δηλοῖ τὴν μονάδα, εἴτε καθ' ὅ ἀπλούστατον πάντων, εἴτε ὡς συγκοπὴ τῆς αἰολικῆς λέξεως ἰὰ ἀντὶ μία. Τὸ δὲ Γ ἦν ἡ συγκοπὴ τοῦ Πέντε· τὸ Δ ἦν ἡ τοῦ Δέκα, τὸ Η ἡ τοῦ Ἑκατόν, τὸ Χ τοῦ Χίλια, καὶ τὸ Μ τοῦ Μύρια. Συνδιάζονται δὲ ὡς ἔπεται·

Ι	=	1	ΓΙΙΙ	=	9	ΔΓΙΙ	=	17
ΙΙ	=	2	Δ	=	10	ΔΓΙΙΙ	=	18
ΙΙΙ	=	3	ΔΙ	=	11	ΔΓΙΙΙΙ	=	19
ΙΙΙΙ	=	4	ΔΙΙ	=	12	ΔΔ	=	20
Γ	=	5	ΔΙΙΙ	=	13	ΔΔΔ	=	30
ΓΙ	=	6	ΔΙΙΙΙ	=	14	ΔΔΔΔ	=	40
ΓΙΙ	=	7	ΔΓ	=	15	Π ἢ Ν	=	50
ΓΙΙΙ	=	8	ΔΓΙ	=	16	ΠΔ	=	60

ΔΔ = 70	ΠΗΗ = 700	ΠΧΧ = 7,000
ΔΔΔ = 80	ΠΗΗΗ = 800	ΠΧΧΧ = 8,000
ΔΔΔΔ = 90	ΠΗΗΗΗ = 900	ΠΧΧΧΧ = 9,000
ΔΔΔΔΔ = 100	Χ = 1,000	Μ = 10,000
Η = 200	ΧΧ = 2,000	ΜΜ = 20,000
ΗΗ = 300	ΧΧΧ = 3,000	ΜΜΜ = 30,000
ΗΗΗ = 400	ΧΧΧΧ = 4,000	ΜΜΜΜ = 40,000
Π = 500	Π = 5,000	ΠΜ (*) = 50,000
ΠΗ = 600	ΠΧ = 6,000	

Ἡ παρ' ἀλλήλοις λοιπὸν γραφὴ τῶν ἀριθμῶν τούτων ἐμφαίνει τὴν πρόσθεσιν, οἷον ΔΠΙ=10+5+1=16· ἡ δ' ἐν ἀλλήλοις ἐγγραφὴ ἐμφαίνει τὸν πολλαπλασιασμόν, οἷον Π=5×10=50, ΠΗ=5×100=500, κτλ., καὶ ἐπομένως ΠΧΠΗΗΠΔΔΔΠΙ=5×1000+1000+5×100+100+100+5×10+10+10+10+10+5+1=6786.

Ἐνίοτε δ' ἀπαντῶνται καὶ ΠΠΠ ἀντὶ Π, ὡς ἐν C. I. 2919. Ἐν Συρναίᾳ δέ τινα μεταγενέστερα ἐπιγραφῇ(3), ἀντὶ τοῦ σημείου Π, γράφεται τὸ ἐν σχ. 55, περὶ οὗ ὁ Βοίχχιος εὐφυῶς εἰκάζει ὅτι εἰς τὸ Π ἐνετέθη τὸ 2 ἵνα μὴ παραχα-
ραχθεῖς ἐντεθῇ τις πολλαπλασιαστής.

Ὅτε δ' ἀντὶ ἀορίστων μονάδων ἀριθμῶνται ὠρισμένα εἶδη αὐτῶν, οἷον μέτρα ἢ σταθμά, τότε διακρίνονται ταῦτα δι' ἰδιαιτέρων σημείων. Οὕτω Ι ἦν ὁ Ὀβολός, καὶ ἐπο-
μένως ΙΙ=2 Ὀβ, ΙΙΙ=3 Ὀβ, ΙΙΙΙ=4 Ὀβ, ΙΙΙΙΙ (οὐχὶ Π)=
5 Ὀβ. 6 δὲ Ὀβολοὶ ἀποτελοῦσι δραχμὴν, ἥτις παριστᾶ-
ται διὰ τοῦ σημείου Ι, προελθόντος ἴσως ἐκ τοῦ F, γράμ-
ματος κατέχοντος ἐν τῷ ἀρχικῷ ἀλφαβήτῳ τὴν ἕκτην θέ-

(*) Τὸ Μ ἐντὸς τοῦ Π, ὡς τὸ Χ ἐν τῷ Π. Ἐτυπώθη οὕτω δι' ἑλλειψίν τυπο-
γραφικοῦ χαρακτῆρος.

(3) C. I. 3140.

σιν, καὶ ἐπομένως δηλοῦντος, ἐν τοῖς διὰ γραμμάτων ἐκφραζομένοις ἀριθμοῖς τὸν ἀριθμὸν 6.

Τὸ σημεῖον δὲ ς ἢ ϝ, ὡς ἡμίτομον τοῦ Ο, ἐμφαίνει τὸ ἡμιόβολον. Ἐνίοτε δὲ μετὰ τὸ ς ἐπόμενον τὸ ϝ, ἐμφαίνει τοῦ ὀβολοῦ τὸ τεταρτημόριον.

Σ δὲ δηλοῖ τὸν χρυσοῦν στατῆρα, δυνάμενον 20 δραχμάς, διότι ὁ ἀργυροῦς ἐδύνατο δρ. 4, ἢ δ' ἀξία τοῦ χρυσοῦ ἦν πενταπλασία τῆς τοῦ ἀργύρου. Ἀριθμοῦνται δ' οἱ στατῆρες ὡς ἔπεται· Σ, ΣΣ, ΣΣΣ, ΣΣΣΣ, ΣΣΣΣΣ· τοὺς δ' ἐπέκεινα τῶν 5 στατήρων δηλοῦσιν οἱ πρὸ τοῦ Σ ἀριθμοί, καὶ αὐτοῦ συμπεριλαμβανομένου· οἷον ΠΣ=6 Στατ. ΗΨΣΣ=152 Στατ.

Ἐνίοτε δ' ἐγγράφεται τὸ σημεῖον τοῦ στατῆρος εἰς τὰ ἀριθμητέα σημεία Γ καὶ Η, ὡς ἐν Σχ. 55'.

Τ δ' ἐμφαίνει τὸ Τάλαντον, ἥτοι τὰς 6,000 Δραχμάς, καὶ ἀριθμοῦνται τὰ Τάλαντα οὕτω· Τ, ΤΤ, ΤΤΤ, ΤΤΤΤ. Τὰ δὲ 5 Τάλαντα παρίστανται διὰ τῶν σημείων ΠΤ καὶ ἐπομένως ΠΤ=5 Τάλαντα κτλ. Τὸ σημεῖον Ϝ ἐμφαίνει τὰ 10 Τάλαντα· ἄρα ϜΤ=11 Τάλ. ϜΠΤ=16 Τάλ. ϜϜ=20 Τάλ. ϜϜϜϜ=40 Τάλ. Τὰ δὲ 50 Τάλαντα καὶ ἐπέκεινα γράφονται ὡς ἐν Σχ. 55'.

Εἰς Βοιωτικὰς δ' ἐπιγραφὰς γίνεται χρῆσις ἄλλων σημείων· καὶ Η μὲν δηλοῖ τὸ Ἠμιόβολον, Ο δὲ τὸν Ὀβολόν, Ι τὴν Δραχμήν, Γ τὸ Πεντάδραχμον· καὶ τὰ ἐν Σχ. 55' τελευταῖα σημεία ἐμφαίνουνσι τὰς 10, 50, 100, 500, 1000 καὶ 5000 Δραχμάς.

Εἰς Κερκυραϊκὴν δὲ τινα ἐπιγραφὴν, τῆς μὲν δραχμῆς τὸ σημεῖον ἐστὶ Ρ, τοῦ δὲ δεκαδράχμου Ϝ.

Παραδείγματα τοῦ σχήματος τῶν γραμμάτων κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην εἰσὶ τὰ σχ. 56-61.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

Ὅρθογραφία.

Τὰ μακρὰ Η καὶ Ω γράφονται ἔτι ἐν Ἀθήναις Ε καὶ Ο.
Τὰ δὲ διπλᾶ Ξ καὶ Ψ γράφονται ΧΣ καὶ ΦΣ.

Τὸ Η χρησιμεύει ὡς δασείας σημεῖον, καὶ τίθεται ἐν ἀρχῇ
τῶν λέξεων πρὸ τῶν δασυνομένων φωνηέντων. Ἀλλά, περὶ
τὰ τέλη μάλιστα τῆς ἐποχῆς, ἡ χρῆσις αὐτοῦ γίνεται ἐπὶ
μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἀνώμαλος. Οὕτω

α΄. Πολλάκις παραλείπεται, ἀλλὰ πρὸ τῆς 90^{ης} Ὀλυμ-
πιάδος σπανίως. Οἷον ΕΣ ἀντὶ ἧς ἐξ Ὀλ. 87, γ΄(1). Ἀπὸ
δὲ Ὀλ. 90-94 ἡ παράλειψις αὐτῆς ἐστὶ συνεχεστάτη· οἷον
ΕΣ ἐξ Ὀλ. 90, γ, δ΄(2), καὶ ἐξ Ὀλ. 91, α΄, β΄(3). ΟΙ ἐξ
Ὀλ. 90, α, β΄(4). ΥΠΑΡΛΥΡΟ ἐξ Ὀλ. 91, γ(5), Α,
ἀντὶ ᾱ, ἐξ Ὀλ. 90, β΄(6). Ἐπὶ δὲ μᾶλλον ἐν ἐπιγραφαῖς
ἐξ Ὀλ. 92, γ΄ ΕΔΡΑΝ(7), ΚΑΘΕΜΕΡΑΝ(8). ΑΡΜΑ(9).
ΕΙΣΤΕΚΟΤΑ(10). ΕΙΕΠΑΙΣ, ἦτοι ἦ ἡ παῖς(11).
ΕΧΣΕΣ, ἦτοι ἐξ ἧς(12), κτλ. Καὶ ὁμοίως αἱ αὐταὶ λέξεις
ἀλλαχοῦ τῶν αὐτῶν ἐπιγραφῶν δασύνονται, ὡς ΗΕΜΕ-

(1) Rang. 93, στ. 12.

(2) Rang. 95, στ. 4.

(3) Rang. 96, στ. 23.

(4) Rang. 109, σ. 19.

(5) Rang. 109, σ. 22. — 110, σ. 16.

(6) Rang. 118, σ. 60.

(7) Rang. 56, σ. 5 καὶ 6.

(8) Σ. 29.

(9) Rang. 57, σ. 7.

(10) Σ. 19.

(11) Σ. 21.

(12) Σ. 48.

ΡΑΣ (13), ΗΜΕΡΟΝ (14). Ἀλλὰ δὲ πάλιν τῶν λέξεων οὐδ' ἐν συνθέσει δασύνουσι τὸ πρὸ τῆς δασείας ψιλὸν σύμφωνον, οἷον· ΚΑΤΙΣΤΑΣΙ, ἀντὶ καθιστᾶσι (15)· ἀλλὰ τοῦτο σπανίως.

β'. Πολλάκις ἐκ τοῦναντίου προτίθεται τὸ σημεῖον Η καὶ ψιλουμένων φωνηέντων, πρὸ πάντων ἀπὸ τῆς 92^{ας} Ὀλυμπιάδος, οἷον : ΗΕΧΟΝ ἐξ Ὀλ. 90, α, β, γ' (16). ΗΟΙΚΟΝ, ἐξ Ὀλ. 92, γ' (17). ΗΙΚΡΙΟΜΑ, ΗΕΝ, ἐξ Ὀλ. 93, α, β' (18). ΗΕΝΤΟΣ, ΗΕΡΛΑΙΟΜΕΝΟΙΣ. ΗΟΡΟΦΕΝ. ΗΕΝΚΑΥΤΑΙ. ΗΕΠΙ. ΗΕΠΙΣΤΥΛΙΟΝ. ΗΟΙΝΕΙΔΟΣ. ΗΑΠΟ (19), ἐξ οὗ καὶ ΗΑΦΟΝ (20). ΗΕΞΑΣ (ἐς ἄς), ΗΟΠΙΣΘΟΦΑΝΕΣ. ΗΑΛΡΥΛΕΣΙ. ΗΑΝΔΡΑ. ΗΕΠΙΚΡΟΟΝΤΑ. ΗΕΠΙ (21). Καὶ πάλιν αἱ αὐταὶ λέξεις εἰς τὰς αὐτὰς ἐπιγραφὰς γράσσονται ἐνίοτε ἄνευ τοῦ Η, ὡς ΟΙΚΟΝΤΑ. ΕΝ (22), καὶ ἀλλὰ σπανίως, τίθεται καὶ ἐπὶ συνθέσεως τὸ Η πρὸ ψιλουμένου φωνηέντος, οἷον ΠΡΟΣΗΛΕΓΕΔΟΜΕΝ (23).

Ἀποδεικνύει δ' ἡ περὶ τὴν χρῆσιν τοῦ πνεύματος ἀσάθεια αὕτη ὅτι ἀπὸ τῆς 92^{ας} Ὀλ. περίπου εἶχεν ἀρχήσῃ ἤδη ἐπικρατοῦσα καὶ περὶ τὴν προφορὰν αὐτοῦ μεγάλη ἀβεβαιότης, ἥτις ὅμως ἀλλαχοῦ τῆς Ἑλλάδος φαίνεται ὅτι

(13) Rang. 56, Α, σ. 32, 38.

(14) Σ. 38.

(15) Rang. 56, Α, σ. 4.

(16) Rang. 109. 110. R. 57.

(17) Rang. 56 καὶ 57.

(18) Rang. 56, σ. 14. 21. 15. — 98, σ. 4.

(19) Rang. 56, σ. 23. 45. 30. 35. 37. 12. 49. 41. 53. B, 33.

(20) Αὐτ. Σ. 34.

(21) Rang. 57, σ. 31. 5. 11. 18. 13. 25.

(22) Rang. 56, σ. 3. — 57.

(23) Rang. 57, B, σ. 17.

ἤ καὶ πολὺ ἀρχαιοτέρα, διότι οὐ μόνον ὑπῆρχον λέξεις ἐν τῇ γλώσσει κοινὰ γινόμεναι ἴσως ἀπὸ τῆς διαλέκτου τῶν ψιλωτῶν Διολαίων, καὶ ἔχουσαι ἐν συνθέσει ψιλὸν σύμφωνον ὅπου ἀπηγεῖτο δασύ, οἷον ἀπηλιώτης, ἀλλὰ καὶ ἄλλαι, ὧς τινες παρέμειναν καὶ εἰς τὴν καθομιλουμένην, ἔχουσαι σύμφωνον δασὺ πρὸ ψιλουμένου φωνήεντος, ὡς ἀφελπίζω, μῦθαύριον, ἐφέτος. Οὕτω βαθμηδὸν ἡ δασεῖα ἐξέλιπε καὶ ἐκ τῆς προφορᾶς καὶ ἐκ τῆς γραφῆς τῶν ἀρχαίων, καὶ τὸ σημεῖον Η, ἐπ' ὀλίγον ἔτι διατηρηθὲν, ἀπαντᾶται κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους τῆς ἐποχῆς ταύτης ἀδιακρίτως σχεδὸν ἐπὶ τῶν ἀρχικῶν φωνηέντων τιθέμενον. Τέλος δ' οἱ μεταγενέστεροι, πρὸς διατήρησιν τῆς ὀρθογραφίας μᾶλλον ἢ τῆς προφορᾶς, κατέτεμον τὸ σημεῖον τοῦτο, καὶ ἐσχημάτισαν ἐκ τῶν μερῶν αὐτοῦ τὰ δύο πνεύματα L Γ.

Τὸ δὲ ληκτικὸν Ν τῶν ἄρθρων, προθέσεων καὶ μορίων, ἐνίοτε δὲ, εἰ καὶ σπανίως, καὶ τῶν ἄλλων λέξεων, πρὸ τοῦ Γ, Μ καὶ Λ τρέπεται εἰς αὐτὰ τὰς τὰ γράμματα· οἷον, ΤΕΛΛΥΝΑΙΚΑ (24), ΤΟΛ ΛΡΑΜΜΑΤΕΑ (25), ΗΜ-ΜΕΘΟΝΑΙΟΙ, ΕΑΜΜΕΝ, ΕΑΜΜΕΤΙ, ἐξ 'Ολ. 89, 6 (26), ΕΜΜΕΛΙΤΕΙ (27), ΠΕΡΙΛΕΝΟΜΕΝΟΜΜΕΝ, ἐξ 'Ολ. 86, γ (28), ΤΟΛΛΟΛΙΣΤΟΝ, ΤΟΛΛΟΛΟΝ, ἐξ 'Ολ. 90, 6 (29).

Πρὸ δὲ τοῦ Γ καὶ Φ τρέπεται τὸ Ν εἰς Μ· οἷον ΤΟΜ-ΠΥΘΟΜΕΝΑ, ἐξ 'Ολυμπ. 85, α (30), καὶ ἐξ 'Ολυμπ.

(24) Rang. 57, 21.

(25) Rang. 273, 9.

(26) Rang. 250, 11. 23. 56.

(27) Rang. 56, 10-τλ.

(28) Rang. 114, 10.

(29) Rang. 118, 9. 28

(30) Rang. 100, 9.

90, α. 6 (31), ΛΕΙΟΜΠΕΡΙΧΡΥΣΟΝ (32), ΕΜΠΟΛΕΙ, ἐξ 'Ολ. 90, 6 (33), ΤΟΜΦΟΡΟΝ, ἐξ 'Ολ. 88, δ (34), καὶ ἅπαξ μόνον καὶ πρὸ τοῦ Β, ΤΟΜΒΛΣΙΛΕΑ, ἀλλ' ἐν ἐπιγραφῇ τῆς 'Ολ. 123, πραγματευομένη περὶ Αὐδολέοντος (35).

Πρὸ τοῦ Χ δὲ μεταβάλλεται τὸ Ν εἰς Γ· οἶον ΗΙΕΡΟΛ ΧΡΕΜΑΤΟΝ, ἐξ 'Ολ. 92, δ' (36), ΜΕΛΧΡΕΜΑΤΑ, ἐξ 'Ολ. 90, 6 (37).

'Αλλ' αἱ μεταβολαὶ αὗται δὲν γίνονται σταθερῶς, καὶ πολλαχοῦ ἐντὸς τῶν αὐτῶν ἐπιγραφῶν τὸ Ν ἀπαντᾷται καὶ ἄτρεπτον πρὸ αὐτῶν τούτων τῶν γραμμάτων· οἶον, ΤΟΝ ΧΑΛΙΝΟΝ, ΤΟΝ ΛΟΛΟΝ, ΤΟΝ ΧΑΛΚΟΝ, ΤΟΝ ΠΡΟΣ (38). 'Εξ ἐναντίας δὲ μάλιστα δὲν τρέπεται οὐδ' ἐντὸς συνθέσεων· οἶον, ΕΝΚΑΥΤΑΙΣ (39), ἐν ᾧ ἐν τῇ αὐτῇ ἐπιγραφῇ (40) γράφεται ΕΛΛΥΕΤΕΣ.

Αἱ δὲ δίφθογγοι ΕΙ, ΟΙ καὶ ΟΙ' ἐξακολουθοῦσι γράφομεναι ὡς καὶ ἐν τῇ προλαξούσῃ ἐποχῇ· καὶ ἡ μὲν ΕΙ γράφεται Ε κυρίως εἰς τὰς ἐκ δύο ΕΕ συνηρημένας καταλήξεις· οἶον, ΧΙΟΡΛΕΣ (χιουργεῖς), ἐξ 'Ολ. 87, 6 (41), ΕΠΕΣΤΑΤΕ, ΠΡΥΤΑΝΕΣ, ἐξ 'Ολ. 90, 6 (42)· προσέτι δ' ἐνίοτε καὶ εἰς τὰς λέξεις ἐν αἷς τὸ Ε ὑπῆρχε πρὶν ἢ ἐκ-

(31) Rang. 109, 1.

(32) Rang. 109, 4.

(33) Rang. 118, 15.

(34) Rang. 223.

(35) Rang. 447, 36.

(36) Rang. 97, 1.

(37) Rang. 118, 27.

(38) Rang. 57, Α, 16, 31, Β, 1, 47.

(39) Rang. 56, 22.

(40) Στ. 48.

(41) Rang. 107.

(42) Rang. 118.

τῇ εἰς ΕΙ· οἶον, ΔΙΑΧΕΡΙΤΟΣΙ (43), διότι τῆς λέξεως χεῖρ ἡ προγενεστέρα μορφή ἦν χέρ, ὅθεν χερσί, καὶ ἡ λέξις ἐχέρεια, καὶ τὸ παρ' ἡμῖν χέρι. Ὅμοίως δὲ γράφεται ΕΙ καὶ εἰς τὰς καταλήξεις τῶν ἀπαρεμφάτων, διότι ἦν ἀρχικός τύπος αὐτῶν· οἶον, ΦΕΡΕΝ, ΕΙΠΕΝ, ΤΕΛΕΝ, ΑΔΙΚΕΝ, ἐξ Ὀλ. 89, 6 (44).

Εἰς πάσας δὲ τὰς λοιπὰς περιστάσεις γράφεται ἡ δίφθογγος ΕΙ διὰ τοῦ ΕΙ· οἶον, ΑΛΕΕΙ, ΕΛΑΕΙ, ἐξ Ὀλυμπ. 90, α, 6 (45), ΓΟΛΕΙ, ΕΙΕ (εἶη), ἐξ Ὀλ. 90, 6 (46), ΕΙ δὲ γράφεται καὶ ἡ καταχρηστική δίφθογγος η.

Ἡ δὲ δίφθογγος ΟΙ γράφεται ΟΙ, πλὴν ἐν τῇ λέξει ἐποίησε, ὅπου γράφεται Ο, ἐν πολλαῖς ἐπιγραφαῖς, ὡς ἐξ Ὀλ. 71 (47) καὶ ἐξ Ὀλ. 90 (48). ΟΙ δὲ γράφεται καὶ ἡ καταχρηστική δίφθογγος ω.

Ἡ δὲ ΟΥ, εἰς πάσας τὰς καταλήξεις, καὶ τὰς παραγώγους συλλαβὰς, καὶ εἰς τὰς πλείστας τῶν λοιπῶν, γράφεται Ο· οἶον, ΤΟΣ ΧΕΙΡΟΤΟΝΟΣΙ, ΒΟΛΕΚΡΟΝ ΤΑ (49)· εἰς τινὰς ὁμῶς ῥιζικάς συλλαβὰς γράφεται ΟΥ, καὶ πάντοτε εἰς τὴν λέξιν ΟΥτος, τοῦτου, καὶ ἐνίοτε καὶ εἰς τὸ ΟΥΚ. Ἐν δὲ τοῖς καταλόγοις τῶν συμμαχίδων πόλεων ἀπαντᾷται καὶ τὸ τοπικὸν ΒΟΥΘΕΙΕΣ.

(43) Rang. 118.

(44) Rang. 250.

(45) Rang. 109.

(46) Rang. 118.

(47) Rang. 26.

(48) Rang. 42.

(49) Rang. 56, κτλ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Τρόπος γραφῆς.

Ὡς πρὸς τὴν διάταξιν δὲ τῶν γραμμῶν, χωρεῖ κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἡ γραφὴ ἀποκλειστικῶς ἐξ ἀριστερῶν πρὸς δεξιὰ, καὶ ἡ βουστροφηδὸν ἐκλείπει παντάπασι, πλὴν μόνον ἐπὶ τῶν ἀγγείων, ἐφ' ὧν διατηρεῖται ἀρχαϊκὴ, καὶ παρακολουθεῖ συνεχῶς τὸ σχῆμα τοῦ ἀγγείου, ἵσως διότι ἐν τοῖς ἀγγειοπλαστείοις τὰ σχέδια τῶν σχημάτων, τῶν κοσμημάτων καὶ τῶν ἐπιγραφῶν ἔμενον σταθερά, καὶ σπανίως ἀντικαθίσταντο διὰ νεωτέρων.

Τρόπος δὲ καλλιγραφίας, εἰς ταύτην κυρίως ἀνήκων τὴν ἐποχὴν, ἔστιν ἡ ὑπὸ τῶν ἀρχαίων λεγομένη στοιχηδὸν γραφή, καθ' ἣν ἐκάστῳ στίχῳ τὰ γράμματα εἰσὶν ἀκριβῶς καὶ κανονικῶς γεγραμμένα ὑπὸ τὰ γράμματα τοῦ προηγούμενου, ὡς ἐν Σχ. 57.

ΑΝΤΟΚΛΕΣΕΙΠΕΠΕΡΙ
ΕΝΤΕΣΕΣΒΡΕΑΝΑΠΟΙ
ΙΑΣΚΑΘΑΠΕΡΔΕΜΟΚΛ

Ὁ τρόπος οὗτος τῆς γραφῆς ἔχων πολλὴν τὴν κομψότητα, ἐκώλυε πᾶσαν παραποίησιν καὶ δολίαν προσθήκην γράμματος, συντελεῖ δὲ καὶ ἤδη εἰς τὴν ὀρθὴν ἀνάγνωσιν τῶν ἠκρωτηριασμένων ἐπιγραφῶν, καὶ διευκολύνει αὐτὴν διὰ τοῦ ὑπολογισμοῦ τῶν εἰς τὰ ἐφθαρμένα μέρη ἐλειπόντων γραμμάτων. Πολλάκις ὅμως συμβαίνει καὶ ἐν ταύτῃ τῇ γραφῇ τὸ Ι νὰ μὴ κατέχη ἰδιαιτέρου γράμματος θέσιν,

ὅτε μάλιστα ἔπονται πολλὰ ἢ ἀλλεπαλλήλως, ὥς εἰς τοὺς ἀριθμούς.

Ἡ δ' ὑπὸ τῶν ἀρχαίων μνημονευομένη κιοινηδὸν γραφή φαίνεται ὅτι ἦν ἐκείνη ἣς οἱ στίχοι εἰσὶ λίαν βραχεῖς, ὥς ὅτι ἦσαν κεχαρσμένοι ἐπὶ κίονος, ὥς ἡ C. I. 9, συγκειμένη ἐκ 15 στίχων, ὧν ἕκαστος ἔχει ἀνὰ 4 γράμματα, καὶ ἡ ὑπὸ αὐτῆς 48 τῶν ἐπισυνημένων Πινάκων, ἣτις καὶ ἐστὶν ἀληθὺς γεγραμμένη ἐπὶ δύο κίωνων. Φαίνεται δ' αὐτὴν ταύτην τὴν γραφήν, ἐπὶ τῇ διαφορᾷ ὅτι ἕκαστος στίχος περιέχει ἐν μόνον γράμμα, ἐννοεῖ ὁ Φαῖστος ἐν τῇ λέξει ΤΑΕΡΟ-CON, ὅπερ κατὰ τὴν ἐξήγησιν καὶ τὰς διαφοροὺς γραφὰς νομίζω ὅτι πρέπει νὰ γραφῇ ΤΑΕΡΟΡΤΗΘΝ (*Tà ἐπ' ὀρθόν*).

Σπειρηδὸν δὲ γραφή ἦν ἴσως ἡ τῶν σκυταλῶν τῆς Σπάρτης, ἐλισσομένη περὶ τὴν σκυτάλην. Δὲν πιστεύω δ' ὅτι εἰς ταύτην τὴν κατηγορίαν πρέπει νὰ ὑπαχθῇ καὶ ἡ τῶν σκυταλῶν ἢ τῶν νόμων τοῦ Σόλωνος, διότι ἐκεῖνοι πιθανῶς ἦσαν γεγραμμένοι τακτικῶς ἐπ' ἑκάστης τῶν πλευρῶν τοῦ τριγωνικοῦ ἢ τετραγωνικοῦ πρίσματος, στρεφομένου περὶ ἄξωνα, ἵνα μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν ἐκάστης πλευρᾶς ἀναγινώσκηται ἡ μετ' αὐτήν.

Παρά τινι δὲ γραμματικῷ (1) ἀναφέρονται ὥς τρία διάφορα εἶδη αἱ γραφαὶ «κιοινηδόν, πλινθηδόν, σπειρηδόν», καὶ φαίνεται ὅτι πλινθηδὸν ἦν ἐκείνη καθ' ἣν τὰ γράμματα ἐκάστου στίχου ἀντεστίχουν εἰς τὰ κενὰ διαστήματα τοῦ προηγουμένου καὶ ἐπομένου. Τοιαύτης ὁμῶς γραφῆς παραδείγματα δὲν σώζονται.

Αἱ λέξεις ἐν ταῖς ἐπιγραφαῖς γράφονται συνεχῶς καὶ ἄνευ διαστημάτων· ἐνίοτε δὲ γίνεται χρῆσις στίξεως μεταξὺ αὐ-

(1) Bekk. Anecd. III, Σ. 1170. — II, Σ. 786.

τῶν, καὶ τὰ σημεῖα αὐτῆς εἰσὶν οὐχὶ μία στιγμή, ἀλλ' ἡ δύο ἐπάλληλοι : , ἡ τρεῖς : , τιθέμεναι προφανῶς ἵνα μονῶσι τοὺς ἀριθμοὺς ἀπὸ τῶν λέξεων (2).

Εἰς πολλάς δ' ἐπιγραφὰς ἀπαντῶνται καὶ ἐπιτετμημέναι λέξεις, ἰδίως δὲ τὰ ἐθνικὰ ἢ δημοτικὰ ὀνόματα, καὶ τινες λέξεις εὐκατάληπτοι, ὡς συνεχῶς ἐπανερχόμεναι ἐντὸς τῆς αὐτῆς ἐπιγραφῆς· καὶ ἀποτέμνονται αὐτῶν περισσότεραι ἢ ὀλιγώτεραι συλλαβαί, ὡς (3)· ΟΙΚΟΝ (οἰκοῦντι), ΗΟΙΚ (οἰκῶν), ΑΛΟΠΕ ('Αλωπεκῆσι), ΠΕΙΡ ἢ ΠΕΙΡΑΙ (Πειραιεύς).

ΚΕΦΑΛΛΙΟΝ Δ'.

Περιεχόμενον καὶ τόπος τῶν ἐπιγραφῶν.

Ἐκ τῆς ἀρχῆς ταύτης σφύρονται ἐπιγραφὰὶ καὶ δημόσιαι καὶ ἰδιωτικά. Καὶ αἱ μὲν δημόσιαι περιλαμβάνουσι

α' Ψηφίσματα πολιτικά,

β' » τιμητικά,

γ' Ἀναγραφὰς καὶ ἀπολογισμοὺς δημοσίας, καὶ ἰδίως ἱερᾶς, οὐσίας καὶ δαπάνης.

Αἱ δ' ἰδιωτικαὶ

α' Ἀγωνιστικάς,

β' Ἀναθηματικάς,

γ' Ἐπιταφίους.

(2) Rang. 56. 57.

(3) Αὐτ.

1. Δημόσιαι.

α'. Ψηφίσματα πολιτικά.

Εἰσὶ δὲ τῶν πολιτικῶν ψηφισμάτων τὰ μὲν νόμοι, τὰ συνθῆκαι, τὰ δὲ ἄλλαι πράξεις τῆς Βουλῆς καὶ τοῦ δήμου τὴν δημοσίαν τάξιν ἀφορῶσαι. Ἀλλ' ἐκ τῆς ἐποχῆς αὐτῆς ὀλίγα ἀκέραια σώζονται (1).

Τινῶν τῶν ψηφισμάτων προτάττονται ἀνάγλυφα, ὧν ἡ παράστασις ἀναφέρεται εἰς τὰ ἐν τῷ ψηφίσματι ὀριζόμενα. Ἐπειδὴ δὲ τὰ ψηφίσματα περιέχουσι καὶ τὴν χρονολογίαν τῆς ἐκδόσεως αὐτῶν, διὰ τοῦτο εἰσὶ τὰ γλυπτικὰ ταῦτα ἔργα σπουδαῖα διὰ τὴν ἱστορίαν τῆς τέχνης, καθ' ὃ ἀναμφισβήτητα παρέχοντα μαρτύρια τῆς καταστάσεως αὐτῆς κατ' ἐποχὰς ὠρισμένας. Οὕτω τῆς συνθήκης μεταξὺ Ἀθηναίων καὶ Μεθωναίων (2) περὶ Οὐλ. 89, 5' προτάττεται ἀνάγλυφον παριστῶν τὸν δῆμον τῶν Ἀθηναίων ὡς πρεσβύτην γλαυκόμενον ἐπὶ βραχίον, τοῦ τῆς Ἀκροπόλεως, καθήμενον, καὶ ὀρέγοντα τὴν δεξιὰν πρὸς τὸν δῆμον τῶν Μεθωναίων, νεανίαν ἑλαφρῶς ἐσταλαγμένον. Πάρεστι δὲ καὶ ἡ Ἀθηνᾶ, ὡς βεβαιωτὴρ τῶν ὀρκων, καὶ παρ' αὐτῇ κύων προσδλέπων τοὺς συντιθεμένους, ὡς ἔμβλημα τῆς περὶ τὰς συνθήκας πίστεως.

Τοῦ κειμένου δὲ τῶν ψηφισμάτων προηγεῖται ἐνίοτε, ἀλλὰ σπανίως ἔτι κατὰ ταύτην τὴν ἐποχὴν, ἐπίκλησις τῶν Θεῶν, διὰ μειζόνων ἢ ἀραιοτέρων, συνήθως ἀρχικῶν, γραμμάτων γεγραμμένη, ὡς ἤδη καὶ ἐπὶ τῆς προλαβούσης ἐποχῆς ἀπαντᾶται τοιαύτη εἰς τὴν ἐπιγραφὴν τῆς Πετιλίας,

(1) C. I. 73-75. 77-80. — Rang. 249-302.

(2) Rang. 250.

(Θεός. Τύχα) ἐν Σχ. 23. Τοιοῦτο ἐστὶ τὸ περὶ Σαμίων ψήφισμα(3), ἐξ Ὀλ. 92, 6, ἔχον προτεταγμένα τὰ γράμματα Θ Ε, ἅτινα πρέπει νὰ συμπληρωθῶσιν εἰς Θε(οί), Θε(οῖς) ἢ Θ(εοῖς) Ἐ(πικουρίοις), διότι φαίνεται ὅτι οἱ διάφοροι οὗτοι τύποι ἦσαν ἐπίσης εὐχρηστοί. Οὕτως ἐν τεμαχίῳ ψηφίσματος περὶ Βοιωτῶν πραγματευομένου(4), ἐν Σ ἐπιγεγραμμένον ἐν τῷ ὑπερκειμένῳ κυματίῳ φαίνεται ὡς ἐκ τῆς θέσεως αὐτοῦ συμπληρωτέον εἰς (Θεοῖς) (Ἐπικουρίοις). Ἐν ἐπιγραφῇ δὲ χρόνων μεταγενεστέρων(5) γράφεται ὁλογράφως Θεοί.

Τινῶν δὲ ψηφισμάτων προτάττεται δι' ἀρχαιοτέρων ἢ μεγαλητέρων γραμμάτων, ἢ ὑπόθεσις· ὡς, ἐν τῇ προλαβούσῃ ἐποχῇ· « Ἀ ράτρα τοῖς Φαλείοις καὶ τοῖς Ἡρφαοίοις », καὶ ἤδη, εἰς τὴν μετὰ Μεθωναίων συνθήκην(6)· « Μεθωναίων ἐκ Πιερίας ».

Ἀρχονται δὲ τὰ ψηφίσματα οὕτως· « Ἐδοξε τῇ Βουλῇ καὶ τῷ Δήμῳ, ἡ δὲ πρὸς τὴν ἐπρυτάνευσεν, ὁ δὲ πρὸς τὴν ἐπρυτάνευσεν, ὁ δὲ πρὸς τὴν ἐπρυτάνευσεν, ὁ δὲ πρὸς τὴν ἐπρυτάνευσεν ».

Ἄν δὲ τὸ δόγμα ἦν τῆς Βουλῆς μόνον, ἐκ τῶν ἐγκύρων ἐπὶ μόνῃς τῆς διαρκείας αὐτῆς, κατὰ Δημοσθένην(7), τότε ἐγράφετο οὐχὶ ἔδοξε τῇ Βουλῇ καὶ τῷ Δήμῳ, ἀλλὰ μόνον ἔδοξε τῇ Βουλῇ.

Ὡς πρὸς τὴν πρυτανεύουσιν δὲ φυλὴν, παρατηρητέον ὅτι κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ὁ δῆμος τῶν Ἀθηναίων διηρεῖτο εἰς δέκα φυλάς, καὶ ἐκάστη αὐτῶν ὅτι ἔπεμπε διὰ κλήρου ἀνὰ 50 ἑαυτῆς μέλη εἰς τὴν Βουλὴν, ταῦτα δ' ὅτι ἐπρυτά-

(3) Rang. 257.

(4) Rang. 301.

(5) C. I. 1691. 1694.

(6) Rang. 250.

(7) K. Ἀριστοκρ. 651. — Ἰδ. Ῥαγκ. Ἀπαντα T. IE, σ. 262.

ευνον ἢ προΐσταντο τῆς Βουλῆς ἀλληλοδιαδόχως ἐπὶ ἑνὶ κατον τοῦ ἔτους κατὰ τάξιν ἣν ὠρίζε κατ' ἔτος ὁ κληρρος.

Ὁ δὲ Γραμματεὺς ἦν ὁ μόνος ἄρχων δι' οὗ κατὰ τοὺς χρόνους τούτους ἐχρονολογεῖτο τὸ ψήφισμα. Φαίνεται δέ, κατὰ Πολυδεύκην (8), ὅτι ὑπῆρχον τρεῖς γραμματεῖς· ὁ ἑνὲν κληρούμενος ὑπὸ τῆς Βουλῆς κατὰ Πρυτανείαν, καὶ ὑπὸ τῆς Βουλῆς ἐκ τῶν Πρυτάνεων, ἐπὶ τῶν νόμων (ὡς ὅμως φαίνεται, οὗτος μόνον μετ' Εὐκλείδην)· καὶ ὁ τρίτος ἐκλεγόμενος ὑπὸ τοῦ δήμου, ὅπως ἀναγινώσκη τῇ Βουλῇ καὶ τῷ Δήμῳ. Οὗτος δ' ἦν ἐτήσιος, «κατὰ χρόνους ἡλάσσετο», κατὰ τινὰ γραμματικόν (9), καὶ οὗτος ἦν ὁ ἐν τοῖς ψηφίσμασι τούτοις μνημονευόμενος.

Ἐνίοτε δ' ὁ ἐτήσιος οὗτος γραμματεὺς ἐπιγράφεται καὶ ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ ψηφίσματος διαμέγαλων γραμμάτων, ὡς εἰς τὴν συνθήκην τῶν Μεθωνείων (10), ἐν ἣ «Φαίριππος Φρυγίνου ἐγραμμάτευσεν» τάσσεται πρὸ διαφορῶν ψηφισμάτων συνταχθέντων ἐπὶ διαφορῶν πρυτανειῶν τῆς Ὀλ. 89, 6', καθ' ὃ ἔτος καὶ ὁ Θουκυδίδης (11) ἀναφέρει αὐτὸν ἐν ψηφίσματι ἐπὶ ἐνέρχας πάλιν πρυτανείας ἐκδοθέντι, ὡς μόνον ἐπώνυμον· «Ἐδοξε τῷ δήμῳ· Ἀκαμαρτίς ἐπρυτάνευσεν· Φαίριππος ἐγραμμάτευσεν· Νικιάδης ἐπεσιτάτει· Λάχης εἶπε». Ὅτε λοιπὸν οἱ ἐτήσιοι οὗτοι γραμματεῖς φέρωνται ἐπὶ τῆς κεφαλίδος, τότε ἐντὸς τοῦ ψηφίσματος μνημονεύεται ὁ κατὰ πρυτανείαν κληρωτὸς ὑπὸ τῆς Βουλῆς, ὅστις ἐλαμβάνετο, πιθανῶς μὲν ἐκ τῶν

(8) H, 98.

(9) Bekk. Anecd. Σ· 180.

(10) Rang. 250.

(11) Δ, 118.

βουλευτῶν, ἀλλ' οὐχὶ ἐκ τῆς πρυτανευούσης φυλῆς εἰς ἣν ἐγγραμμάτευεν. Οὕτως ἐν τινὶ ἐπιγραφῇ (12), ὁ Γραμματεὺς τῆς πρώτης πρυτανείας, τῆς Αἰαντίδος πρυτανευούσης, ἦν Ἀλαιεύς, ἄρα ἐκ τῆς Κεκροπίδος ἢ ἐκ τῆς Αἰγυλίδος φυλῆς. Ἐν ἐτέρᾳ δ' ἐπιγραφῇ (13), ὁ πρῶτος Γραμματεὺς ἦν Τιθράσιος, ἐκ τῆς Αἰγυλίδος, ἐν ᾧ τὸ ὄνομα τῆς πρώτης πρυτανευσάσης φυλῆς λήγει εἰς . . ΤΙΔΟΣ.

Ἐνίοτε ὁμοίως μετὰ τοῦ ἐτησίου γραμματέως τίθεται ἐπὶ κεφαλίδος καὶ τὸ ὄνομα τοῦ ἐπωνύμου ἄρχοντος, ὡς ἐν τῷ ψηφίσματι (14) δι' οὗ ὁρίζεται ἡ ἐκ νέου ἀναγραφὴ τοῦ Δρακοντίου νόμου περὶ Ἐφετῶν· «Διόγνητος Φρεάριος ἐγγραμμάτευε· Διοκλῆς ἦρχε» ἢ «Διοκλῆς Ἐρχειεὺς ἦρχε». Ἦν δ' ὁ Διοκλῆς ἄρχων ἐν Ὀλ. 92, δ'.

Ὁ δὲ μνημονευόμενος ὡς ἐπιστατῶν ἦν ὁ ἡμερήσιος προεδρεύων Πρύτανις, οὗ τὸ ὄνομα ἐμφαίνει τὴν ἡμέραν καθ' ἣν ἐξεδόθη τὸ ψήφισμα.

Ὁ δὲ εἰπὼν ἦν ὁ προτείνων τὸ ψήφισμα εἰς τὴν Βουλὴν ἡ τὸν Δῆμον.

Πάντα δὲ ταῦτα τὰ ὀνόματα φέρονται κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἀπλῶς ἄνευ πατρωνυμικῶν, καί, ὅτε περιλαμβάνονται ἐντὸς τοῦ ψηφίσματος, καὶ ἄνευ δημοτικῶν.

Ἀπαντᾷται ὁμοίως ἐνίοτε ὁ τύπος οὗτος καὶ πῶς παρηλλαγμένος παρὰ συγγραφεῦσι, πιθανῶς ἐξ ἐλλείψεως ἀκρίβειας. Οὕτως ἐν Ἀνδοκίδῃ (15), ἐξ Ὀλ. 92, γ', φέρεται τὸ οὐδαμοῦ ἐν ἐπιγραφαῖς ἀπαντῶμενον *συνέγραψεν ἀντὶ εἶπεν*. Ἐν δὲ τοῖς βίοις τῶν Ἰ' ῥητόρων, ἐξ Ὀλ. 92, γ' ἐπίσης·

(12) C. I. 147.

(13) Rang. 115.

(14) Rang. 259. — Kœhler ἐν Inser. Att. Ἀρ. 61.

(15) Π. Μυττ.

Ἔδοξε τῇ Βουλῇ· μιᾷ καὶ εἰκοστῇ τῆς Πρυτανείας· Δημόνικος Ἀλωπεκῆθεν ἐγγραμμάτευε· Φιλόστρατος Πελληγεὺς ἐπεστιάτει· Ἄνδρων εἶπεν», ἐνθα, ἀντὶ τῆς Πρυτανεύουσης φυλῆς, ἐτέθη ἡ ἡμέρα τῆς Πρυτανείας.

Ἐπεταὶ δὲ μετὰ ταῦτα τὸ ψήφισμα, συνήθως εἰς ἀπαρέμφατον, ἐξαρτώμενον ἐκ τοῦ εἶπεν, ὡς (16)· «Διοπέιθης εἶπε· Διαχειροτονησάτω τὸν δῆμον κτλ.». Ἡ ἄρχεται ἐκ τοῦ ἐπειδή, ἔχοντας ἀπόδοσιν τὸ ἔδοξε ἢ δεδόχθαι (τῇ βουλῇ καὶ) τῷ δήμῳ (17), ἐνθα τὸ ἀπαρέμφατον, ἐκ τοῦ εἶπε ἐξαρτώμενον, ἐμφαίνει τὴν πρότασιν, ὃ δὲ παρακείμενος αὐτοῦ, ὅτι πρὶν ἢ τὸ μέτρον ἐφαρμοσθῇ, ἀπητεῖτο νὰ κυρωθῇ πρῶτον ὑπὸ τοῦ δήμου.

Ἄν δὲ τὸ ψήφισμα παρεδέχετο συνθήκην προταθεῖσαν ὑπ' ἄλλου λαοῦ, γράφεται πρῶτον ἡ συνθήκη, καὶ μετὰ ταῦτα ἡ κύρωσις, ὡς, ἐν τῇ Ἀττικῇ ψήφισματι (18), οἱ στίχοι 1-3 περιέχουσι τὴν ὑπὸ τῶν Ῥαγίων προτεινομένην συνθήκην, οἱ δὲ λοιποὶ τὸ κυρῶν αὐτὴν ψήφισμα τῶν Ἀθηναίων. Ὁμοίως δὲ καὶ ἐν Θουκυδίδῃ λέγεται (19)· «Τύχῃ ἀγαθῇ τῇ Ἀθηναίων ποιεῖσθαι τὴν ἐκεχειρίαν καθ' ἃ ξυγχωροῦσιν Ἀθηναῖοι».

Πολλάκις δ' ἐπὶ τῶν συνθηκῶν ἐπιτάττεται καὶ ὁ ὄρκος ὃν πρέπει νὰ ὁμώσωσι τὰ συμβαλλόμενα μέρη, οἷον (20)· «Ὁ δὲ ὄρκος ἔστω Ἀθηναίοις καὶ ξυμμάχοις ὅδε· Ἐμμενῶ τοῖς ξυντιθεμένοις καὶ ταῖς σπονδαῖς ταῖς δε δικαίως καὶ πιστῶς καὶ ἀδόλως καὶ ἀβλαβῶς. Ἐστω δὲ

(16) Ranh. 250.

(17) Ἰδ. Rang. 259. 263. 264.

(18) C. I. 74.

(19) Δ, 118.

(20) Rang. 253. Ἰδ. καὶ C. I. 73^b.

Περδίκκα ὁ ὄρκος κατὰ ταῦτὰ πρὸς Ἀθηναίους. Ὅμοιαι δὲ διατάξεις ἀπαντῶνται καὶ ἐν Θουκυδίδῃ (21).

Ὑπεγράφοντο δ' αἱ συνθήκαι ὑπὸ τῶν ἐκατέρωθεν πληρεξουσίων, καί, ὡς φαίνεται, ἔθος ἦν διπλωματικόν, ἵνα ὑπογράφωνται ἐν τῷ ἀντιγράφῳ τῷ κατατιθεμένῳ παρ' ἐκατέρω τῶν ἐθνῶν πρῶτοι οἱ τοῦ ἄλλου ἔθνους· διότι ἐν ἀττικῷ ψήφισματι (22) πρῶτα (στ. 12-21) μνημονεύονται τὰ ὀνόματα τῶν πρέσβεων τοῦ Περδίκκου, καὶ ἐν τῷ ἑτέρῳ παρὰ Θουκυδίδῃ (23), πρῶτοι οἱ πληρεξούσιοι τῶν Λακεδαιμονίων.

Ἄν δ' εἰς ψήφισμα ὑποβληθὲν εἰς τὴν κύρωσιν τοῦ δήμου, μετὰ τὴν ἐν τῇ Βουλῇ προβούλευσιν, προὔτεινέτο ἐπὶ τῆς συζητήσεως καὶ ἐνεκρίνετο πρόσθετός τις ὁρισμός, οὗτος εἰσάγεται διὰ τοῦ ἐπομένου τύπου· Τὰ μὲν ἄλλα καθάπερ (ἔδοξε) τῇ Βουλῇ, ἢ καθάπερ ὁ δεῖνα (εἶπε.) ἢ δ' ἀπόδοσις γίνεται διὰ τοῦ δέ, καὶ δι' ἀπαρεμῆτος· ὡς ἐν ταύτῃ τῇ ἐπιγραφῇ (24)· Τὰ μὲν ἄλλα καθάπερ τῇ Βουλῇ· τῇ δὲ Παρθένῳ ἐξαιρεῖν τὴν δεκάτην. Καὶ ἐν ἑτέρῳ ψήφισματι (25)· Ὁ δεῖνα εἶπε· Τὰ μὲν ἄλλα καθάπερ Πατροκλείδης· Ἀναγράψαι δ' Ἄφρυτον ξύμμαχον Ἀθηναίων. Καὶ ἐν τῷ περὶ Βρέας, πόλεως Θρακικῆς, οὗ πανομοιότυπον τὸ σχ. 57, ἢ δ' ἐποχή, ἢ 84^η Ὀλυμπιάς περίπου (26), λέγεται· Φαρτοκλῆς εἶπε· περὶ (μ)ὲν τῆς ἐς Βρέαν ἀποι(κ)ίας, καθάπερ Δαμοκλ(ε)ίδης εἶπε· Φαρτοκλέ(α) δὲ προσαγαγεῖν τὴν Ἐ(ρ)εχθηίδα πρυτανεία(ν) πρὸς τὴν

(21) E, 18. 23.

(22) Rang. 251.

(23) Δ, 119. E, 18. 23.

(24) Rang. 273.

(25) Rang. 274.

(26) Rang. II, 770^b καὶ 785^b. Inser. Att. Σ. 13.

Βουλῆν ἐν τῇ(ι) πρώτῃ ἔδρᾳ. Ἐς δὲ (Β)ρέαν ἐχ Θητῶν καὶ ζ(ε)νιτῶν ἵεναι τοὺς ἀπο(ί)κους. Ἐν τῇ ἐπιγραφῇ δὲ αὕτῃ περίεργος ἢ εἰς Χ τροπὴ τοῦ Κ τῆς ἐκ, ἐν στ. 9, ὥστε ἔπεται τὸ δασὺ Θ, οὗ παράδειγμα οὐδ' ἐν ταῖς συνθέτοις λέξεσι καὶν ὑπάρχει, ἃν καὶ τὸ πνεῦμα τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς ἐν γένει ἀποφεύγει τὴν σύγκρουσιν τῶν ψιλῶν συμφώνων μετὰ τῶν δασέων. Ἡ δὲ πρώτη ἔδρα ἐν στ. 8 δηλοῖ τὴν πρώτην συνεδρίαν.

Ἐν ἄλλοις δὲ πάλιν ψηφίσμασιν ἢ ἀπόδοσις ἄρχεται ἀπὸ τῆς αἰτολογίας Ἐπειδὴ δέ, οἷον (27). Τὰ μὲν ἄλλα καθάπερ τῇ Βουλῇ(ι). Ἐπειδὴ δὲ ἔσ(τι ἀνὴρ ἀγαθὸς περὶ τὸν δῆμον Εὐαγόρα)ς ὁ Σαλα(μ)ίνιος, καὶ πρόθυμος ὢν διατελεῖ ποιεῖν ὅ(τ)ι δύναται ἀγαθόν, . . .

Τινὰ δὲ τῶν ψηφισμάτων ἐκτινόντων τὸν χρόνον καὶ τρόπον τῆς τελέσεως τινῶν ἐορτῶν· ἄλλα ποιούτων ὀλίγιστα σώζονται τεμάχια (28), ὥστε οὐδὲν ἀκριδέστερον δύναται νὰ ῥηθῇ περὶ αὐτῶν.

Εἰς τὸ τέλος δὲ τῶν πλείστων ψηφισμάτων προστίθεται καὶ ὁ ὅρος περὶ ἐπιμελείας καὶ δαπάνης τῆς ἀναγραφῆς τοῦ ψηφίσματος, καὶ περὶ τοῦ χώρου τῆς αὐτῶν ἀναθέσεως, ἐκφραζόμενος περίπου ὡς ἐν ταύτῃ τῇ ἐπιγραφῇ (29). Ἀναγράψαι δὲ τὸ ψήφισμα τὸν Γραμματέα τῆς Βουλῆς ἐν στήλῃ λιθίνῃ, καὶ καταθεῖναι ἐν . . . Τελεῖν δὲ τοὺς Ταμίας ΔΔΔ.

Ἐγίνοντο δὲ τρεῖς διάφοροι τῶν νόμων καὶ ψηφισμάτων ἀναγραφαί, κατὰ τὰ διάφορα στάδια τῆς ψηφίσεως αὐτῶν· καὶ πρῶτον μὲν ἢ πρότασις, πρὶν ἢ συζητηθῇ, ἀνεγράφετο

(27) Rang. 276. Inscr. Att. 64.

(28) C. I. 70. 71.

(29) Rang. 274.

πρὸς ἔγκαιρον γνῶσιν πάντων ὅσοι ἔμελλον νὰ ψηφίσωσι περὶ αὐτῆς ἐν τῇ Βουλῇ ἢ τῷ Δήμῳ, ἐν Ἀθήναις παρὰ τοῖς ἐπωνύμοις, ἥτοι εἰς στοὰν φέρουσιν τὸ ὄνομα τοῦτο, διότι ἀνδριάντες τῶν ἐπωνύμων τῶν φυλῶν ἐκόσμουσαν αὐτήν. Ἐγράφετο δ' εἰς Λευκώματα (30), ἥτοι σανίδας (31), οὐχὶ κηρῷ κεχρισμένας, ὡς ἦσαν τὰ εἰς ἰδιωτικὴν χρῆσιν παρασκευαζόμενα πινάκια, δίπτυχα, τρίπτυχα, ἀλλὰ λευκασμένας. Οὕτω καὶ ἐν τινὶ ἐπιγραφῇ (32) λέγεται· Σανίδες δύο ἐς αἷ τὸν λόγον ἀνεγράφομεν.

Ἀφ' οὗ δ' ἡ πρότασις ἐκυροῦτο, τὸ μὲν πρωτότυπον αὐτῆς διετηρεῖτο εἰς τὸ δημόσιον ἀρχεῖον, ἐν Ἀθήναις ἐν τῷ Μητρώῳ (33), βεβαίως ἐπὶ χάρτου γεγραμμένον, ὡς ἐν τῷ προμνημονευθέντι ἀπολογισμῷ προστίθεται· Χάρται ἐωνήθησαν δύο ἐς αἷ τὰ ἀντίγραφα ἀνεγράψαμεν. Οὕτω καὶ εἰς χάρτας ἐγγράφοντο καὶ ἑκα ἀντίγραφα ἀλλαγῶς ἐπέμποντο, ὡς ἐν τινὶ ἐπιγραφῇ μεταγενεστέρῃ (34). Αποστεῖλαι δὲ τοὺς ἀρχοντας. . . . τοῦ δὲ τοῦ ψηφίσματος τὸ ἀντίγραφον σφραγισμένους τῇ δημοσίᾳ σφραγίδι· καὶ ἐν Ἀνδοκίδῃ (35)· « Ταῦτ' οὖν ἐψηφίσασθε ἐξαλειψαὶ πάντα τὰ ψηφίσματα, καὶ αὐτά, καὶ εἴ που τι ἀντίγραφον ἦν ».

Ἀντίγραφα ὁμῶς πρὸς διηνεκῇ γνῶσιν τῶν πολιτῶν δι' οὓς ὁ νόμος ἢ τὸ ψήφισμα ἐγένετο ἐξετίθεντο εἰς δημοσίαν τινὰ θέσιν, ὡς ὁ αὐτὸς Ἀνδοκίδης (36)· « Τοὺς δὲ κυ-

(30) Δημοσθ. Σ. 707, 12.—Αἰσχ. Σ. 379. 442 R.—C. I. 2360.—Ἡσύχ. λ. Λευκώμασι. — Σουῖδ. — Μ. Ἐτ. λ. Λεύκωμα.

(31) Ἀνδ. π. Μυστ. 22.

(32) Rang. 57, A, 30.

(33) Δημοσθ. π. πρπρσθ. Σ. 381.

(34) C. I. 2557.

(35) Π. Μυστηρ. Αὐτ.

(36) Π. Μυστ. 22. 23.

σουμένους τῶν νόμων ἀναγράφειν εἰς τὸν τοῖχον, ἵνα περ
 ρότερον ἀνεγράφησαν, σκοπεῖν τῷ βουλευμένῳ». Καὶ
 ἄλιν· «Τοὺς δὲ κυρωθέντας ἀναγράψαι εἰς τὴν στοάν».
 καὶ οὕτω τῶντι ἐπὶ τοίχων εὐρίσκονται πολλαχοῦ ἀναγε-
 γραμμένα ψηφίσματα, ὡς ἐν Μεγάροις εἰς τὸ Ὀλυμπιεῖον,
 εἰς τῶν Δελφῶν τὴν λέσχην, καὶ ἄλλαχοῦ.

Ἀλλὰ συνηθέστερον ἀνεγράφοντο οἱ νόμοι καὶ τὰ ψηφί-
 ματα, κατὰ μὲν τὴν προλαβοῦσαν ἐποχὴν, ὡς ἐβρέθη, ἐπὶ
 χαλκῶν ἐλασμάτων, ὡς οἱ Ἡρακλειωτικοὶ πίνακες, ἢ συν-
 θήκη τῶν Ἡλείων, κατὰ δὲ τὴν παροῦσαν ἐπὶ στηλῶν(37),
 καὶ μάλιστα λιθίνων, πλὴν ὅταν ῥητῶς ὀρίζηται, πρὸ πάν-
 των διὰ συνθήκας, ἢ χάραξιν ἐπὶ χαλκῶν στηλῶν, ὡς ἐν
 Θουκυδίδῃ(38)· «Καταθέντων δὲ καὶ Ὀλυμπιάσι στήλην
 χαλκῆν». Πιθανῶς δ' ἦσαν χαλκαὶ καὶ αἱ ἐν τῷ ἐτέρῳ τούτῳ
 χωρίῳ(39) μνημονευόμεναι στήλαι· «Στήλας δὲ στήσαι
 Ὀλυμπιάσι, καὶ Πυθοῖ, καὶ Ἰσθμῷ καὶ ἐν Ἀθήναις ἐν
 πόλει, καὶ ἐν Λακεδαιμονίᾳ ἐν Ἀσπιδαίῳ». Ὁμοίως μαρ-
 τυρεῖ καὶ ὁ Παυσανίας(40)· «Ἐστὶ δὲ πρὸ τοῦ Διὸς τού-
 του (τοῦ ἐν Ὀλυμπίᾳ) στήλη χαλκῇ Λακεδαιμονίων καὶ
 Ἀθηναίων συνθήκας ἔχουσα».

Αἱ πλείσται ὅμως τῶν στηλῶν ἐφ' ὧν κατὰ τοὺς χρό-
 νους τούτους ἀνεγράφοντο τὰ ψηφίσματα ἦσαν λίθιναι, ὡς
 ῥητῶς ὀρίζεται ἐν τῇ συνθήκῃ τῶν ἐκατονταετῶν σπον-
 δῶν(41)· «Τὰς δὲ συνθήκας τὰς περὶ τῶν σπονδῶν καὶ
 τῶν ὅρκων καὶ τῆς ξυμμαχίας ἀναγράψαι ἐν στήλῃ λι-
 θίνῃ».

(37) Λυσ. κ. Νικομ. 858 R. — Δημ. κ. Νεαίρ. 1370, 25 κτλ.

(38) E, 47.

(39) E, 18.

(40) E, 23.

(41) Θουκ. E, 47.

Οὕτω συνήθως παραγγέλλεται ἐντὸς αὐτοῦ τοῦ ψηφίσματος ἢ ἀναγραφῇ, ὅτε μὲν ῥητῶς εἰς στήλην λιθίνην, ὅτε δὲ μόνον εἰς στήλην ἢ ἐν στήλῃ, ὅτε ὑπεννοεῖται τὸ λιθίνην, ἂν ἢ ἀναγραφῇ εἰς στήλην χαλκὴν ῥητῶς δὲν ὀρίζηται.

Ἦσαν δ' αἱ στήλαι αὗται παραλληλόγραμμοι, διαφόρου μεγέθους, καὶ ἐν Ἀθήναις κατὰ τοὺς χρόνους τούτους ἐξαιρέτως μαρμαρίναι. Πολλάκις δ' ἐπὶ τῆς αὐτῆς στήλης ἐπεγράφοντο πολλὰ ψηφίσματα, ἀναφερόμενα εἰς τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν, ὡς τὰ τέσσαρα περὶ συνθηκῶν μεταξὺ Ἀθηναίων καὶ Περδίκκα (42).

Συνεχῶς δέ, μάλιστα ἐπὶ τῶν μεταγενεστέρων ἐποχῶν, ῥητῶς παραγγέλλεται ἐν τῷ ψηφίσματι ἢ ἀνάθεσις τῆς στήλης ἐν ἐπιφανεστάτῳ τόπῳ, ἵνα ὑπὸ πάντων εὐκόλως ὁρᾶται καὶ ἀναγινώσκηται. Οὕτως ἐν ταῖς σπονδαῖς μεταξὺ Ἀθηναίων καὶ Λακεδαιμονίων ὀρίζεται ἡ θέσις τῆς στήλης «ἐν Ἀθήναις ἐν πόλει» (43), καὶ ἐν τῇ συμμαχίᾳ μεταξὺ τῶν δύο πόλεων (44) λέγεται: «Στήλην δὲ ἑκατέρους στήσαι, τὴν μὲν ἐν Λακεδαιμόνι παρ' Ἀπόλλωνι ἐν Ἀμυκλαίῳ, τὴν δὲ ἐν Ἀθήναις ἐν πόλει παρ' Ἀθηνᾶ» (τῇ Προμάχῳ)· καὶ ἀλλαχρῶς (45): «Τὰς δὲ συνθήκας... ἀναγράψαι ἐν στήλῃ λιθίνῃ Ἀθηναίους μὲν ἐν πόλει, Ἀργεῖους δὲ ἐν ἀγορᾷ, ἐν τοῦ Ἀπόλλωνος τῷ ἱερῷ, Μαρτυρέας δὲ ἐν τοῦ Διὸς τῷ ἱερῷ ἐν τῇ ἀγορᾷ». Καὶ ἐν τῷ κατὰ Νεαίρας δὲ λόγῳ (46) λέγεται ἡ περὶ Πλαταιέων στήλη ἀνακειμένη ἐν Ἀκροπόλει πρὸς τῇ Θεῷ.

(42) Rang. 250.

(43) Θουκ. Ε, 18.

(44) Αὐτ. Ε, 23.

(45) Αὐτ. 47.

(46) Δημ. Σ. 1381.

Ἐπιγραφή ὁμῶς Ἀττικὴ τὸν ὅρον τοῦτον περιέχουσα μία καὶ μόνη φαίνεται σωζομένη (47), καθ' ἣν τῆς ἀναγραφῆς ἐπεμελεῖτο ὁ Γραμματεὺς τῆς Βουλῆς. Ὡς δ' ἐκ τῶν διατηρουμένων γραμμάτων TELE (τε.λε[ῖν]) συμπεραίνεται, προσδιορίζεται ἐν αὐτῇ καὶ ἡ δαπάνη τῆς ἀναγραφῆς, ἥτις ἐν τοῖς μετέπειτα χρόνοις ἦν συνήθως ἐκ δραχμῶν τριάκοντα (48), καὶ ἐχορηγεῖτο ὑπὸ τῶν ταμιῶν.

δ'. Ψηφίσματα τιμητικά.

Καὶ ψηφισμάτων δὲ ἅ τινα ὀρίζουσι τιμὰς ὑπὸ τῆς πόλεως ιδιώταις χορηγουμένας, προτάσσονται πολλάκις γλυπταὶ παραστάσεις, ὡς ἐν Ἀττικοῖς ψηφίσμασιν (49) ἢ τῆς Ἀθηνᾶς, ἢ ἡ τοῦ δήμου τῶν Ἀθηναίων στεφανοῦντος τὸν δῆμον ἢ τὸν ἄνδρα ὑπὲρ οὗ διαλαμβάνει τὸ ψήφισμα. Καὶ ἐνταῦθα δ' ἐνίοτε προηγείται ἡ ὑπόθεσις, ὡς Σωτίμου Ἡρακλειώτου καὶ ἐκγόναρ, προξένου καὶ εὐεργέτου Ἀθηναίων.

Κατὰ δὲ τοὺς λοιποὺς εἰσαγωγικοὺς τύπους οὐδόλως διαφέρουσι τῶν λοιπῶν πολιτικῶν ψηφισμάτων, μεθ' ὧν καὶ πολλάκις ταυτίζονται, ὅσαςκις πρόκειται περὶ ἀμοιβῶν ἀποδιδομένων εἰς πολιτικὰς ὑπηρεσίας.

Περιλαμβάνει δὲ τὸ ψήφισμα συνήθως τοὺς ἐπομένους ὅρους, ἢ ἓνα ἐξ αὐτῶν· Ἐπαινέσαι τὸν δεῖνα, ἀρετῆς ἕνεκα καὶ εὐνοίας τῆς εἰς τὸν δῆμον, (ἢ μετ' ἄλλης τινὸς αἰτιολογίας εἰσαγομένης συνήθως διὰ τοῦ ὅτι, ὡς ὅτι ἀνὴρ ἀγαθός ἐστι περὶ τὸν δῆμον, καὶ ἐν Ἀττικῷ τινι ψηφίσματι (50)· ὅτι πρόθυμοι εἰσὶ ποιεῖν ἀγαθὸν ὅ,τι δύναν-

(47) Rang. 274.

(48) C. I. 87. 92 κτλ.

(49) Rang. 260. 262.

(50) Rang. 273.

ται· καὶ ἐν ἐτέρῳ (51)· ἐπαινέσαι τὸν δεῖνα, ἄνδρα ἀγαθὸν γεγονότα πρὸς τὸν δῆμον), καὶ στεφανῶσαι χρυσῷ στεφάνῳ ἀπὸ δραχμῶν . . . (ἢ, ὡς ἐν τῇ ἀνωτέρῳ Ἀττικῇ ἐπιγραφῇ φέρεται· Καὶ στεφανῶσαι χρυσῷ στεφάνῳ. Ποιῆσαι δὲ τὸν στέφανον ἀπὸ . . . δραχμῶν), ἔνθα λέγεται ἡ ὁλκὴ τοῦ στεφάνου.

Πολλάκις δέ, προκειμένου περὶ πρέσβειων ἢ ἄλλων ἐπισήμων ξένων, προστίθεται καὶ ὁ ὅρος τῆς προσκλήσεως αὐτῶν εἰς δημοσίαν ἐστίασιν, διὰ τῶν ἐπομένων λέξεων· « Καλέσαι δὲ τὸν δεῖνα ἐπὶ ξένια εἰς τὸ πρυτανεῖον ἐς αὐριον ». Τοῦ φιλόφρονος τούτου ἔθους πρὸς τοὺς ξένους ποιεῖται μνείαν ὁ Δημοσθένης, λέγων (52)· « Καὶ οἱ μὲν πρέσβεις αὐτοὶ . . . ὅτ' ἀπεκρίνασθε αὐτοῖς ἀναγινώσκοντες, καὶ ἐπὶ ξένια αὐτοὺς ἐκαλεῖτε ». Προσεκαλεῖτο δ' ὁ ξένος εἰς τὸ Πρυτανεῖον, διότι ἐκεῖ συνησιῶντο πάντοτε οἱ ἐκάστοτε πρυτανεύοντες (53), καὶ ἡ πρόσκλησις ἐγένετο ἀπὸ τῆς προτεραίας διὰ τὴν ἐπαύριον (54). Ἀλλ' ὁ ὅρος οὗτος συνεχέστερον ἀπαντᾶται εἰς τὰ ψηφίσματα τῆς ἐπομένης ἐποχῆς.

γ'. Ἀναγραφὰι δημοσίας οὐσίας.

Ὡς γνωστόν, ἐν ταῖς ἀρχαίαις Ἑλληνικαῖς πολιτείαις ἐπεκράτει κυρίως τὸ σύστημα τῶν λειτουργιῶν καὶ τῶν ἀτομικῶν εἰσφορῶν, σπάνια δ' ἄλλως καὶ τὸ πλεῖστον ἔκτακτα ἦσαν τὰ δημόσια εἰσοδήματα, περιοριζόμενα, πλὴν τῶν φόρων οὓς ἡ πόλις ἐπὶ τῆς ἡγεμονίας αὐτῆς εἰσέπρατ-

(51) Rang. 284.

(52) Π. Ἀλων. 6.

(53) Ἀθῆν. Δ, 14.

(54) Rang. 273, 4. 300.

τεν ἀπὸ τῶν συμμάχων, εἰς προσόδους μόνον τινὰς δημοσίων κτημάτων, εἰς τὸ προϊόν δικαστικῶν προστίμων, εἰς τέλη ἐπὶ τῶν εἰσαγομένων καὶ πωλουμένων ὠνίων, εἰς μικροὺς τινὰς προσωπικοὺς ἐπὶ τῶν ξένων φόρους.

Τῶν εἰσπράξεων δὲ τούτων φαίνεται ὅτι συνήθως δὲν ἐγίνετο δημοσία ἀναγραφή, διότι ἐν τοῖς Βίαις τῶν Ι' ῥητόρων (55) λέγεται ὡς ἔκτακτόν τι ὅτι ὁ Λυκοῦργος ἀνέγραψεν εἰς στήλας τὰς τε εἰσπράξεις καὶ τὰς δαπάνας τῆς δωδεκαετοῦς αὐτοῦ διαχειρήσεως. Ἐπιγραφαὶ δέ τινες μνημονεύουσαι τῶν Ἐπιστατῶν (56) ἐκρίθησαν ἀφορῶσαι τοὺς προϊσταμένους δημοσίων ἔργων, καὶ οὐχὶ τοὺς τὴν κλεῖδα τοῦ ταμείου ἔχοντας Ἐπιστάτας τῆς Βουλῆς.

Τῆς ἱερᾶς ὅμως περιουσίας ἀνεγράφοντο ἐπὶ λίθου ἀκριβέστατοι ἀπολογισμοί, καὶ ἰδίως πάμπολλα κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ἄρτια τεμάχια τοιούτων σώζονται, τὴν περιουσίαν ἀφορῶντα τῶν περιφημοτέρων ναῶν τῶν Ἀθηνῶν.

Εἰς δ' αἱ πλείστα τῶν τῆς κατηγορίας ταύτης ἐπιγραφῶν ἀναγραφαὶ τῶν ἱερῶν χρημάτων τοῦ Παρθενῶνος, περιλαμβανόντων τὰ πολύτιμα ἀναθήματα, τὰ χρησιμεύοντα εἰς κόσμησιν τοῦ ναοῦ, καὶ τὰς ποσότητας αἵτινες ἦσαν κατατεθειμέναι εἰς τὸ ταμεῖον αὐτοῦ ἐν τῷ Ὀπισθοδόμῳ.

Πρὸς διατήρησιν δὲ τῶν ἱερῶν τούτων χρημάτων διωρίζοντο ταμίαι, οἷους ἀναφέρει ἤδη καὶ ὁ Ἡρόδοτος (57), ὡς ταμίας τοῦ ἱεροῦ. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἐκεῖ πρόκειται περὶ χρόνων προγενεστέρων τῆς ἐν Σαλαμῖνι μάχης, τὸ ἱερὸν ἐκεῖνο ἦτον οὐχὶ ὁ Παρθενών, μὴ ὑπάρχων ἔτι τότε, ἀλλ' ὁ ναὸς

(55) Πλούτ. Β. Ι' Ῥητ.

(56) Inser. Att. 289-334. — Rang. 114. 128.

(57) Η, 51.

τῆς Πολιάδος. Ἐκ τῆς τότε διαχειρήσεως ἐκείνων οὐδεμία σώζεται, καὶ πιθανῶς οὐδεμία ἐγένετο ἀναγραφή.

Ὅτε δ' ὠκοδομήθη ὁ Παρθενών, ἐν Ὁλ. 75, δ (58), φαίνεται ὅτι καὶ ἐπὶ τῆς περιουσίας αὐτοῦ οἱ αὐτοὶ ὠρίσθησαν ταμίαι, δέκα τὸν ἀριθμὸν μεθ' ἐνὸς γραμματέως (59), καλούμενοι *Ταμίαι τῶν ἱερῶν χρημάτων τῆς Ἀθηναίας*, ἢ τῆς Θεοῦ, ἢ μόνον *Ταμίαι τῆς Θεοῦ*, κληρούμενοι, κατὰ Πολυδεύκην (60), ἐκ τῶν Πεντακοσιομεδίμων.

Ὡς δ' ἐκ τινος ἐπιγραφῆς ἐξάγεται (61), ἣν ὁ μὲν Βοίχιος ἀποδίδοσιν εἰς Ὁλ. 90, β', ὁ δὲ Κιρχόφ, ἴσως ὀρθότερον, εἰς Ὁλ. 86, β', ἀπετέθησαν εἰς τὸν Ὀπισθοδόμον, διὰ ψηφίσματος τῆς Βουλῆς καὶ τοῦ Δήμου, τὰ ταμεῖα καὶ τῶν λοιπῶν ἐν Ἀθήναις ναῶν τῶν ἄλλων Θεῶν, ὧν τὴν ἐπιτήρησιν εἶχον πρὶν οἱ ἐκάστου ναοῦ ἱερεῖς καὶ ἱεροποιοί. Τότε δὲ διωρίσθησαν καὶ τῶν χρημάτων τούτων ἄλλοι δέκα ταμίαι ἐτήσιοι, *ταμίαι τῶν ἄλλων Θεῶν καλούμενοι*, καὶ ἔχοντες τὰ κλεῖς τοῦ Ὀπισθοδόμου μετὰ τῶν τῆς Θεοῦ.

Μεταγενεστέρως δέ, ἐν Ὁλ. 95, γ' (62), συνεχωνεύθησαν αἱ δύο ἐπιτροπαὶ εἰς μίαν, τοὺς ταμίαις τῆς Ἀθηναίας καὶ τῶν ἄλλων Θεῶν, καὶ ἀπὸ Ὁλ. 106, δ (63) δὲν μνημονεύονται πλέον παντάπασιν οἱ τῶν ἄλλων Θεῶν ταμίαι.

Διηροῦντο δ' αἱ ἀναγραφαὶ τῶν ἀναθημάτων τοῦ ναοῦ εἰς τρεῖς κατηγορίας, κατὰ τὰς θέσεις τοῦ ναοῦ ἃς ταῦτα ἐκόσμου, τὸν πρόναον, τὸ ἐκατόμπεδον, ἥτοι τὸ μεσαί-

(58) Φιλόχ. Ἀποσπ. Σ. 54.

(59) Ἀρποκρ. Λ. Ταμίαι. — Rang. 99.

(60) H, 97.

(61) Rang. 118.

(62) C. I. 150.

(63) Ἀρχ. Ἐφ. 114.

τατον, πιθανῶς ὑπαιθρον μέρος τοῦ ναοῦ, καὶ τὸν κυρίως *Παρθενῶνα*, ἤτοι τὸ ἅδυτον τὸ περὶ τὸ ἄγαλμα.

Ἀνεγράφετο δ' ἡ λογοδοσία τῶν ἱερῶν τούτων χρημάτων κατὰ τετραετίαν, εἰς τὰ μεγάλα Παναθήναια, δηλαδή κατὰ τὸν Ἑκατομβαιῶνα τοῦ τρίτου ἔτους ἐκάστης Ὀλυμπιάδος. Ἐπειδὴ δ' αἱ διδοῦσαι τὸν λόγον ἀρχαὶ ἦσαν ἐτήσαι, διὰ τοῦτο ἐκάστη ἀναγραφὴ ἐκάστου τμήματος τοῦ ναοῦ, περιλαμβάνουσα ἀνὰ μίαν τετραετηρίδα (ἢ πενταετηρίδα, ὡς ἔλεγον οἱ ἀρχαῖοι), καὶ εἰς μίαν ἢ πλείονας ἀλλεπαλλήλους στήλας κεχαραγμένη, διηρεῖτο εἰς τέσσαρας διακεκριμένας ἐτησίαις ἀναγραφάς, περιεχούσας τὰ παρὰ τῶν ταμιῶν ἐνὸς ἔτους εἰς τοὺς τοῦ ἐπομένου παραδιδόμενα ἱερὰ χρήματα κατ' ἀριθμὸν καὶ σταθμόν, ὡς καὶ ὁ Διόδωρος λέγει (64): « Καὶ τὸν τε ἀριθμὸν καὶ σταθμὸν τῶν ἀναθημάτων ἔτοιμος εἶναι παραδιδόναι τοῖς βουλομένοις ἐξετάζειν ».

Ἀρχεταὶ δ' ἐφ' ἐκάστης στήλης ἡ πρώτη τῶν τεσσάρων ἀναγραφῶν οὕτω:

Τάδε παρέδοσαν αἱ τέσσαρες ἀρχαὶ αἱ ἐδίδοσαν τὸν λόγον ἐκ Παναθηναίων ἐς Παναθήναια τοῖς ταμίαις οἷς ὁ α (Γραμματεὺς τοῦ πρώτου ἔτους τῆς πενταετηρίδος, ἢ τοῦ τρίτου τῆς Ὀλυμπιάδος) ἐγραμμάτευεν· οἱ δὲ ταμίαι οἷς ὁ α ἐγραμμάτενε παρέδοσαν τοῖς ταμίαις οἷς ὁ β (Γραμματεὺς τοῦ β' ἔτους τῆς πενταετηρίδος, ἢ τοῦ δ' τῆς Ὀλυμπιάδος) ἐγραμμάτευεν ἐν τῷ προνηΐῳ (ἢ ἐν τῷ ναῷ τῷ ἑκατομπέδῳ, ἢ ἐν τῷ Παρθενῶνι) (65).

(64) ΣΤ, 27.

(65) Rang. 93.

Παράδειγμα 65.

Τάδε παρέδοσαν αἱ τέτταρες ἀρχαὶ αἱ ἐδίδοσαν τὸν λόγον ἐκ Παραθηναίων ἐς Παραθήραια τοῖς ταμίαισιν οἷς Θεόλλος Χρωμάδου Φλυεὺς ἐγραμμάτευεν (ὁ τῆς Ὀλ. 87, γ', πρώτου δ' ἔτους τῆς πενταετηρίδος). Οἱ δὲ ταμίαι οἷς Θεόλλος Χρωμάδου Φλυεὺς ἐγραμμάτενε παρέδοσαν τοῖς ταμίαις οἷς Μηλεσίας Πολυκλέους Ὀαιεὺς ἐγραμμάτευεν (ὁ τῆς Ὀλ. 87, δ', δευτέρου ἔτους τῆς πενταετηρίδος) ἐν τῷ προνηΐῳ.

Αἱ δὲ τρεῖς ἄλλαι ἀναγραφαὶ ἐκάστης πενταετηρίδος ἔχουσιν οὕτω·

Τάδε οἱ ταμίαι τῶν ἱερῶν χρημάτων τῆς Ἀθηναίας Β καὶ ξυνάρχοντες οἷς ὁ β ἐγραμμάτενε, παρέδοσαν τοῖς ταμίαις Γ καὶ ξυνάρχονσι, οἷς ὁ γ ἐγραμμάτενε, παραδεξάμενοι παρὰ τῶν προτέρων ταμιῶν Α' καὶ συναρχόντων, οἷς ὁ α ἐγραμμάτενε, ἐν τῷ...

Παράδειγμα (65).

Τάδε οἱ ταμίαι τῶν ἱερῶν χρημάτων τῆς Ἀθηναίας Ἀρχέστρατος Ὀῆθεν καὶ ξυνάρχοντες (τῆς Ὀλ. 87, δ' καὶ δευτέρου ἔτους τῆς πενταετηρίδος), οἷς Μηλεσίας Πολυκλέους Ὀαιεὺς ἐγραμμάτενε, παρέδοσαν τοῖς ταμίαισιν οἷς Μεγακλῆς Μεγακλέους Ἀλωπεκειεὺς ἐγραμμάτενε (τῆς Ὀλ. 88, α', καὶ τρίτου ἔτους τῆς πενταετηρίδος), παραδεξάμενοι παρὰ τῶν προτέρων ταμιῶν, οἷς Θεόλλος Χρωμάδου Φλυεὺς ἐγραμμάτενε (τῆς Ὀλ. 87, γ', πρώτου ἔτους τῆς πενταετηρίδος), ἐν τῷ προνέῳ.

Ἀρχεται λοιπὸν ἡ πρώτη παράδοσις ἐκάστης πενταετηρίδος ἀπὸ τῆς τῶν ταμιῶν τοῦ πρώτου ἔτους αὐτῆς

εις τοὺς τοῦ δευτέρου. Οὐχ ἦττον δὲ προτάττεται ἡ μνεία τῶν τεσσάρων ἀρχῶν, ἥτοι τῶν ταμιευτικῶν ἐπιτροπῶν, τῆς προλαβούσης πενταετηρίδος, ὡς τῆς εἰς τοὺς παραδίδοντας ταμίας προπαραδούσης ἀρχῆς. Καὶ ἐν μὲν τῷ πρώτῳ ἔτει μνημονεύονται μόνοι οἱ ταμίαι ὀνομαστί, ἐν τοῖς λοιποῖς, καὶ ὁ πρῶτος παραδίδων καὶ ὁ πρῶτος παραλαμβάνων ταμίας μετὰ τῶν συναρχόντων αὐτῶν.

Μετὰ δὲ τὸν εἰσαγωγικὸν τύπον ἔπεται ἡ ἀπαρίθμησις τῶν ἀναθημάτων κατ' ὄνομα, εἶδος, ἀριθμὸν καὶ σταθμόν, σημειουμένων τούτων δι' ἀριθμῶν δεκαδικῶν· οἷον· Φιάλαι ἀργυραῖ ΓΠ, σταθμὸν τούτων ΠΗΗ· ἢ καὶ μόνον κατ' ἀριθμὸν, ὅτε τ' ἀναθήματα δὲν ἦσαν ἐξ ὕλης πολυτίμου, ὡς πολλὰ τῶν ἐν τῷ Παρθενῶνι.

Ὅσα δ' ἀναθήματα προσετίθεντο ἐπὶ τοῦ ἔτους τῆς λογοδοσίας, σημειοῦνται εἰς τὸ τέλος ἐκάστης ἀναγραφῆς, μετὰ τοῦ εἰσαγωγικοῦ τούτου τύπου· Ἐπέτεια ἐπεγένετο, ἢ Ἐπέτεια ἐπεγένοντο ἐπὶ τῶν ταμίων οἷς ὁ δεῖνα (ὁ παραδίδων) ἐγραμμάτευε.

Ἐπὶ δὲ Ὀλ. 93, 6', ὅτε ἐπῆλθον αἱ μεγάλαι χρηματικαὶ δυσχέρειαι τῆς πόλεως, ἀπαντᾶται ἐπιγραφῇ(66) καθ' ἣν ἀναθήματα τοῦ προνάου, καὶ ἴσως πάντα πλὴν ἐνός, ἀφαιρεθέντα ἀπ' αὐτοῦ, παρεδόθησαν τοῖς Ἑλληνοταμίαις, ἵνα χρησιμεύσωσιν εἰς τὰς δημοσίας ἀνάγκας, δι' ὃ καὶ ἀντὶ τῆς περιληπτικῆς λέξεως τῶν συναρχόντων, μνημονεύονται ἐν τῇ ἐπιγραφῇ ταύτῃ ὀνομαστί καὶ οἱ δέκα ταμίαι, οἱ συμμερισθέντες τὴν εὐθύνην τῆς παραδόσεως.

Τοιαῦται ἀναγραφαὶ τῶν πρὸ Εὐκλείδου ἀναθημάτων τοῦ ναοῦ, σωζόμεναι 59 (67), καὶ συμπληρούμεναι συναλλή-

(66) Rang. 93. — Inser. Att. 140.

(67) Inser. Att. 117-175. C. I. 136-142. — R. 91-111.

λως, ἀποτελοῦσι ὅσθηλας ἀναθημάτων τοῦ προνάου, 4 τοῦ Ἐκατομπέδου, καὶ ὅσθη Παρθενῶνος, κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ἡκρωτηριασμένας. Χωροῦσι δ' ἀπὸ Ὀλ. 86, γ', τῆς πρώτης δηλ. πενταετηρίδος ἀπὸ τῆς καθιερώσεως τοῦ ναοῦ, μέχρις Ὀλ. 93, β', διότι ἀπὸ τῆς ἥττης τῆς ἐν Αἰγὸς Ποταμοῖς (Ὀλ. 93, δ'), καὶ τῶν μεγάλων τῆς πόλεως συμφορῶν, τῶν κυριωτέρων ἀναθημάτων δοθέντων διὰ τὴν ἄμυναν τῆς πατρίδος, ἄλλαι ἀναγραφαὶ δὲν ἐγένοντο πλέον ἔκτοτε.

Ἐξάγεται δ' ἐκ τῶν ἀναγραφῶν τούτων ὡς γενικὸν κεφάλαιον τοῦ σταθμοῦ πάντων τῶν ἐν τῷ ναῷ ἀνατεθειμένων χρυσῶν κειμηλίων ἢ ποσότης Δρ. 6,200, τῶν δὲ ἀργυρῶν, ἢ τῶν Δρ. 40,800, ὧν ὁμοῦ ἡ ἀξία ἦν περίπου Ταλάντων ἀργυρῶν 27. Καὶ οὕτως ὁ Θουκυδίδης λέγει (68): « Χωρὶς δέ, χρυσίου ἀσκήμου καὶ ἀργύρου ἐν τε ἀναθήμασιν ἰδίῳις καὶ δημοσίῳις καὶ ὅσα ἱερὰ σκεύη περὶ τὰς πομπὰς καὶ τοὺς ἀγῶνας, καὶ σκεῦλα Μηδικά, καὶ εἴ τι τοιουτότροπον, οὐκ ἐλάσσονος ἦν ἢ πεντακοσίων ταλάντων ». Κατ' αὐτὸν δὲ καὶ ὁ Διόδωρος (69): « Χωρὶς δὲ τούτων ἢ τε πομπεία σκευὴ καὶ τὰ μηδικὰ σκεῦλα πεντακοσίων ἀξία ταλάντων ἀπεφῆρατο ». Ἄλλ' ἐν τῇ ἐκτιμήσει ταύτῃ, ἣτις ἴσως ἦν καὶ πῶς ὑπερβολικὴ, περιλαμβάνονται καὶ τὰ ἐν τῷ Πομπείῳ ἱερὰ σκεύη, καὶ τὰ Μηδικὰ λάφυρα, πιθανῶς ἀλλαχοῦ που καὶ οὐχὶ ἐν τῷ Παρθενῶνι κατατεθειμένα, καὶ τὰ πάντων τῶν ἄλλων ναῶν ἀφιερώματα.

Καὶ τῶν λογοδοσιῶν δὲ τῶν ταμιῶν τῶν ἄλλων Θεῶν καὶ τῶν τοῦ Ναοῦ τῆς Δήλου ἀνευρέθησάν τινα τεμάχια,

(68) B, 13.

(69) B, 12.

1 τὸν ἀριθμὸν (70), λίαν ἡκρωτηριασμένα, περίεργα ὁμῶς ἄς σώζουσιν ἐπωνυμίας τῶν ἐν Ἀθήναις λατρευομένων ἀφόρων θεοτήτων. Φαίνεται δ' ὅτι τὰ πλεῖστα τῶν αὐτοῖς ἀνατεθειμένων ἦσαν χρυσὸς καὶ ἄργυρος ἔνσημος ἢ ἄσημος, καὶ ἔκειντο ἐπομένως ἐν τῷ ὀπισθοδόμῳ, ἐνθα ἐφυλάττοντο καὶ αἱ ποσότητες ὅσαι ἦσαν ἀφιερωμέναι τῇ Ἀθηνᾷ.

Προήρχοντο δ' αὗται κυρίως, πλὴν τῶν ἀτομικῶν ἀφιερωμάτων, ἐκ μερίσματος τῶν φόρων οὓς αἱ συμμαχίδες πόλεις ἀπέφερον ταῖς Ἀθήναις ἐπὶ τῆς ἡγεμονίας αὐτῶν, καὶ ἐκ τῆς δεκάτης τῶν δημοπρατῶν καὶ ἀμφοτέρων τῶν πηγῶν τούτων τοῦ ἱεροῦ ταμείου σώζονται ἀναγραφαί.

Καὶ τῶν μερισμάτων τῶν φόρων ἀνευρέθησαν 147 τεμάχια (71), ὧν παραδείγματα τὰ ὑπὸ Σχ. 56 καὶ Σχ. 58 τεμάχια. Συναπῆρτιζον δὲ δύο πρίσματα τετραγωνικά, γεγραμμένα ἐπὶ τῶν τεσσάρων πλευρῶν, καὶ τινὰς ἄλλους λίθους, καὶ περιελάμβανον, ὡς ἐν ἐνὶ μεταγενεστέρῳ τῶν ἄλλων ἀνευρεθέντι τεμαχίῳ, τῷ ὑπὸ σχ. 58 (72), ῥητῶς λέγεται (μνᾶν ἀπὸ τοῦ ταλάντου), τὸ ἐξαιρούμενον διὰ τὸ ταμεῖον τῆς Ἀθηνᾶς ἐξηκοστὸν μέρος τῶν φόρων, καὶ ἤρχιζον αἱ ἀναγραφαὶ ἀπὸ Ὀλ. 81, γ', ὡς ἐξήχθη ἐκ τοῦ αὐτοῦ τεμαχίου, ὄντος τῆς Ὀλ. 89, δ', χωροῦσαι μέχρι τοῦ ἔτους τούτου, ὅπερ ἦν τὸ τῶν πεντηκονταετῶν σπονδῶν, εἰ μὴ καὶ περαιτέρω, βεβαίως ὁμῶς οὐχὶ ὑπὲρ Ὀλ. 92, β', ὅτε συνέβη τὸ Σικελικὸν πάθημα, καὶ ἔπαυσαν αἱ πόλεις εἰσφέρειν φόρους.

Καὶ τοὶ δὲ λίαν ἡκρωτηριασμένοι, ἀλλὰ συνεδυάσθησαν

(70) Inser. Att. 194-225. 283.

(71) Inser. Att. 126-272. — R. 231-348.

(72) Insc. Att. 260.

ικανῶς ὥστε ν' ἀποδειχθῇ ὅτι περιλαμβάνουσιν αἱ ἀναγραφαὶ αὗται καταλόγους τῶν φορολογουμένων πόλεων, διηρημένους εἰς ἀρχάς, ἥτοι εἰς ἐποχὰς ἐφ' ὧν διήρκει ἡ ἐξουσία ἀρχόντων τινῶν τεταγμένων ἐπὶ τῶν φόρων. Ἦσαν δ' ἀναμφισβητήτως αἱ ἀρχαὶ αὗται, ὡς καὶ πᾶσαι αἱ ἐν Ἀθήναις, ἐτήσιαι, καὶ συνέκειντο, ὡς ἐξ αὐτῶν τούτων ἐξάγεται (73), ἐκ τριάκοντα ἀνδρῶν, οἵτινες ἦσαν ἴσως οἱ δέκα εὐθύναι μετὰ τῶν εἴκοσι παρέδρων αὐτῶν (74), τῶν δέκα λογιστῶν καὶ τῶν δέκα ἀποδεκτῶν πιθανῶς (75). Πρέπει ὁμῶς τότε νὰ ὑποτεθῇ ὅτι ἡ λογιστικὴ αὕτη ἀρχὴ κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους συνέστη τὸ πρῶτον, ἢ καὶν ἔλαβε τὸν τοιοῦτον αὐτῆς ὀργανισμόν, διότι ἐν ταῖς ἐπιγραφαῖς ταύταις αἱ ἀρχαὶ ὀρίζονται διὰ τῶν ἀριθμητικῶν ἐπιθέτων πρώτη, δευτέρα (μέχρι τῆς τριακοστῆς τετάρτης), ὥστε ἐκάστης ἐτησίας ἀναγραφῆς προτάττονται αἱ λέξεις· Ἐπὶ τῆς ἀρχῆς τῆς . . . καὶ τῆς (τρίτης τετάρτης), ἢ ὁ δεῖνα ἐγραμμάτευε, καὶ ἐνίοτε ἐγραμμάτευε τοῖς τριάκοντα. Φαίνεται δ' ὅτι ἡ ἀρχὴ αὕτη εἶχε καὶ δεῦτερον γραμματέα, διότι εἰς τινὰς τῶν ἀναγραφῶν προστίθεται· ὁ δεῖνα συνεγραμμάτευε (76)· ἐνίοτε δὲ μνημονεύεται καὶ ὁ σύγχρονος Ἑλληνοταμίας (77), διότι οἱ Ἑλληνοταμίαι ἦσαν οἱ εἰσπράττοντες τοὺς φόρους, καὶ ἐπομένως χορηγοῦντες τὴν ἐξηκοστὴν κατὰ τὸν καταμερισμὸν τῆς λογιστικῆς ἀρχῆς.

Μετὰ δὲ τὸν εἰσαγωγικὸν τύπον ἐκάστου ἔτους εἶπετο ἡ ἀπαρίθμησις τῶν πόλεων ὅσαι ἔφερον φόρον ἐπ' αὐτοῦ, καί, εἰς μὲν τὸν κατάλογον τῆς πρώτης ἀρχῆς μετὰ τὰ ὀνόματα,

(73) Rang. 131. 145. 145'.

(74) Φώτ. Σουίδ. Ἀρπ.

(75) Πολυδ. Η, 97. — Ἀριστοτ. Πολιτ. Δ, 5, 10. — R. Σ. 281.

(76) Rang. 162. 165.

(77) Rang. 165. 137'. 179'. 181. 202.

ἰς δὲ τοὺς λοιποὺς πάντας, πρὸ αὐτῶν, σημειοῦται διὰ
 δεκάδικῶν ἀριθμῶν ἢ χρηματικῇ ποσότης ἢ ἐκ τοῦ φόρου
 κάστης ἐξαιρεθεῖσα διὰ τὸ ἱερὸν ταμεῖον. Προσέτι δὲ τὰ
 νόματα τῶν πόλεων, κατ' ἀρχὰς συνεχῶς καὶ ἀτάκτως
 ἀναγραφόμενα, ἀπὸ τῆς δωδεκάτης, ὡς φαίνεται, ἀρχῆς(78)
 διακρίνονται ἐν ἐκάστη ἀρχῇ εἰς πέντε γεωγραφικὰς κατη-
 γορίας, διαστελλομένας διὰ τῶν ἐπιγραφῶν· Ἑλλησπόν-
 τιος φόρος, Νησιωτικὸς φόρος, Θράκιος (ἐπὶ Θράκη ἢ
 ἀπὸ Θράκης) φόρος, Ἰωνικὸς φόρος, Καρικὸς φόρος, ἢ
 καὶ ἐν γενικῇ, ἦτοι Ἑλλησποντίου φόρου κτλ.

Εἰς τινὰς δὲ τῶν ἀρχῶν ἀπαντῶνται καὶ αἱ ἐπόμεναι κα-
 τηγορίαι· Πόλεις αὗται ταξάμεναι (79), ἢ φόρον φέρειν
 ταξάμεναι (80), δι' ὧν ἐννοοῦνται αἱ πόλεις ὅσαις οὐχὶ οἱ
 Ἀθηναῖοι ἀργυρολόγοι, ἀλλ' αὐταὶ ἑαυταῖς ἐπέβαλον τοὺς
 φόρους. Ἀπαντᾷται δὲ καὶ ἡ ἐπιγραφὴ πόλεις αἷς οἱ ἰδιῶ-
 ται ἐνέγραψαν φόρους φέρειν (79), ἐννοῶσα βεβαίως ἐκεί-
 νας, ὑπὲρ ὧν οὐχὶ αἱ ἀρχαί, ἀλλ' ἰδιῶται ἀνέλαβον φιλοτί-
 μως ν' ἀποτίωσι τοὺς φόρους.

Εἰς τὰς ἐπιγραφὰς δὲ ταύτας αἱ αὐταὶ πόλεις πολλάκις
 δὲν φαίνονται φέρουσαι τὸν αὐτὸν φόρον, οὐδὲ πάντοτε ἀνα-
 γράφονται εἰς πάσας τὰς ἀρχὰς αἱ αὐταί, ἐξ οὗ εἰκάζεται
 ὅτι οὐδ' ἡ ποσότης τοῦ φόρου ἦν σταθερῶς ἡ αὐτή, καὶ
 ἀταξία ἐπεκράτει περὶ τὴν εἰσπραξιν. Εἰσὶ δὲ πᾶσαι αἱ ἐν
 τοῖς πίναξι τούτοις ἀπαριθμούμεναι πόλεις τὸν ἀριθμὸν
 237, καὶ ἐν μέσῳ ὄρω τὸ γενικὸν κεφάλαιον τῶν ἀναγε-
 γραμμένων ὑπὲρ τοῦ ἱεροῦ ταμείου ἐτησίων μερισμάτων
 τῶν φόρων, ἐκ Ταλάντων 5 $\frac{1}{2}$, ὅπερ ὅμως ἐπὶ 60 πολ-

(78) Rang. 162.

(79) Rang. 181.

(80) Rang. 188.

λαπλασιαζόμενον, δίδει μόνον 330 Τάλαντα ὡς ἐτήσιον φόρον τῶν συμμαχίδων πόλεων, ἐν ᾧ ὁ Θουκυδίδης λέγει (81)· «*Προσόντων μὲν ἑξακοσίων ταλάντων ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ φόρου κατ' ἐνιαυτὸν ἀπὸ τῶν ξυμμάχων τῇ πόλει*».

Ἄλλα δ' εἰσοδήματα ἀναγραφόμενα εἰσὶ τὰ ἐκ τῶν δημοπρατῶν, ἥτοι τῶν κατὰ δικαστικὴν ἀπόφασιν δημοσιευομένων καὶ πωλουμένων κτημάτων. Ἐγράφοντο δέ, ἐπιμελείᾳ τῶν πωλητῶν, καὶ ταῦτα ἐπὶ στηλῶν, εἴτε διότι μέρος, ἢ καί, δι' ἐγκλήματα ἀσεβείας, τὸ ὅλον τῶν ἐξ αὐτῶν εἰσπράξεων ἀνῆκε τοῖς Θεοῖς, ἢ πρὸς ἀνωτέραν ἀσφάλειαν καὶ ἐγγύησιν, διότι κατὰ τὴν ἐκποίησιν αὐτῶν ἐδύνατο νὰ ἐμφιλοχωρήσῃ κατάχρησις, ὡς παράδειγμα τούτου ὑπάρχει ἐν Λυσίᾳ κατὰ Πολιούχου (82). Κατὰ Πολυδεύκην (83), ἀνέκειτο ἐν Ἐλευσίῃ στήλη ἐφ' ἧς ἦσαν ἀναγεγραμμένα δημοπράτα, κατασχεθέντα ἐπὶ ἀμαρτησάντων πρὸς τὴν Δημίαν καὶ κόρην, καὶ συνιστάμενα εἰς σκεύη οἰκιακά. Ὁ δ' Ἀθηναῖος, περὶ ἀργυροῦ κέρατος ὁμιλῶν, λέγει (84)· «*Ἔστι οὖν ταῦτα εὑρεῖν ἐν τοῖς δημοπρατοῖς ἀναγεγραμμένον οὕτως, ἐκ στήλης ἀνακειμένης ἐν Ἀκροπόλει, ἣ τὰ ἀναθήματα περιέχει*», ἔνθα ὅμως συγχέει τὰ ἀναθήματα μετὰ τῶν δημοπρατῶν. Τοιαύτης φύσεως ἀναγραφὴ φαίνεται οὕσα ἢ ἐν τῇ συλλογῇ τοῦ Βοικχίου (85) περιέχουσα κατάλογον σκευῶν κατ' ἀριθμόν· πολὺ δὲ σπουδαιότερα ἄλλη (86), ἣτις, ἴσως καὶ μετὰ τινων ἄλλων τε-

(81) B, 13.

(82) Σ. 610.

(83) Θ, 97.

(84) ΙΑ, 476.

(85) C. I. 161.

(86) Rang. 348.

παρχιωῶν μετὰ ταῦτα εὐρεθέντων (87), καὶ πιθανῶς εἰς αὐτὴν ἀνηκόντων, περιέχει ἀπαρίθμησιν τῶν γαιῶν καὶ τῶν ἄλλων κτημάτων τῶν δημευθέντων ἐπὶ ἐπισήμων Ἀθηναίων, εἴτε τῶν Ἑρμοκοπιδῶν, ἢ, ὡς εἰκάζει ὁ Κιρχόφ, τῶν καταδικασθέντων μετὰ τὴν ἐν Ἀργινοῦσαις ναυμαχίαν. Διηρεῖτο δέ, ὡς φαίνεται, ἡ ἀναγραφὴ κατὰ τὰς ἐποχὰς ἐφ' ὧν ἡ πρᾶξις ἐγένετο, διὰ τούτων τῶν τύπων· Τάδε ἐπράθη ἐπὶ τῆς δεῦρος φυλῆς (πρώτης, δευτέρας) πρυτανεύουσης. Μετὰ δὲ τὴν ἡμέραν, τὸν μῆνα, τὸ ὄνομα τοῦ ἀγοραστοῦ καὶ τοῦ ιδιοκτήτου, τὸν προσδιορισμὸν τοῦ δημοπράτου, τὴν τιμὴν αὐτοῦ, καί, ὡς φαίνεται, τὸ ἐπώνιον, (τὸ μέρος τῆς τιμῆς τὸ ὠρισμένον διὰ τὸ ἱερὸν ταμεῖον), ἔπεται τὸ κεφάλαιον τῆς τιμῆς κατὰ Πρυτανείαν.

Ἄλλ' ὡς αἱ εἰσπράξεις, οὕτω ἀνεγράφοντο καὶ αἱ δαπάναι.

Καὶ τῶν μὲν τοῦ δημοσίου ταμεῖου ὀφίστανταί τινες τοιαῦται ἀναγραφαὶ κατὰ πενταετηρίδα ἀναγεγραμμέναι (88), καὶ εἰς τέσσαρα ἔτη, δηλούμενα διὰ τῶν ἐπωνύμων ἀρχόντων διηρημέναι. Ἀρχεται δ' ἡ παρ' ἐκάστου ἄρχοντος ἀναγραφὴ διὰ τῶν λέξεων· Ἀθηναῖοι ἀνήλωσαν ἐπὶ τοῦ δεῦρος ἄρχοντος, καὶ ἔπεται ἡ μνεία τῶν ταμιῶν τῶν ἱερῶν χρημάτων, ὡς ἐχόντων ἐπίσης τὸ δημόσιον ταμεῖον, καὶ τῶν γραμματέων αὐτῶν, καὶ ἔπειτα κατὰ πρυτανείας καὶ ἡμέρας ἀπαριθμοῦνται αἱ δόσεις, γενόμεναι εἴτε διὰ τῶν Ἑλληνοταμιῶν, εἴτε ἀπ' εὐθείας εἰς τὰς ἀρχὰς αἵτινες ἔμελλον νὰ δαπανήσωσιν αὐτάς ἰδίως εἰς στρατιωτικὰς ἀνάγκας. Ἐνίοτε δ' ἀνεγράφοντο τοιοῦτοι στρατιωτικῶν δαπανῶν ἀπολογισμοὶ καὶ εἰδικῶς διὰ μίαν ἐκστρατείαν, ὡς ὁ

(87) Rang. 349. 2254. 130. — Inser. Att. 274-281.

(88) Rang. 119-122.

ἀφορῶν τὴν εἰς Κέρκυραν ἐκστρατείαν ἐν Ὀλ. 86, δ (89), ἀρχόμενος διὰ τῶν λέξεων· Ἀθηναῖοι ἀνῆλωσαν ἐς Κέρκυραν τάδε.

Ἀλλὰ πολὺ πλείονα σώζονται τεμάχια ἀπολογισμῶν τῶν δαπανῶν ἐκ τῶν ἱερῶν χρημάτων, καὶ φαίνεται ὅτι οὗτοι τακτικώτερον ἀνεγράφοντο.

Τὸ ἱερὸν δὲ ταμεῖον, καθ' ὃ ἐκ τῶν ἐπιγραφῶν ἐξάγεται, α'. Ἐχορήγει τὰ πρὸς τέλεσιν θυσιῶν καὶ ἐορτῶν (90) διδόμενα τοῖς ἱεροποιοῖς καὶ ἄλλοις ταῖς ἱεροτελεστίαις προϊσταμένοις ἀρχουσι, καὶ τὴν διωβελίαν ἣ τὰ Θεωρικὰ διὰ τῶν Ἑλληνοταμιῶν.

β'. Κατέβαλλε καὶ εἰς δημοσίας δαπάνας στρατιωτικές, ὅταν ἡ πόλις ἐπιέζετο ὑπὸ χρηματικῶν ἀναγκῶν, ἀλλὰ τοῦτο ἐπὶ ὄρω ἀποδόσεως, ἐντόκου μάλιστα ἐν εὐπορίᾳ τοῦ δημοσίου ταμείου· δι' ὃ καὶ αἱ ἀναγραφαὶ τῶν τοιούτων δανείων ἐγίνοντο ὑπὸ τῆν ἐπιτήρησιν καὶ κατὰ τοὺς ὑπολογισμοὺς τῶν λογιστῶν, καὶ ἐδημοσιεύοντο καὶ αὐταί, φαίνεται, κατὰ πενταετηρίδα. Τοῦλάχιστον σώζονται μιᾶς τοιαύτης τεμάχια, ἀπὸ Ὀλ. 88 γ' εἰς Ὀλ. 89, β' (91), ὅτε ὁ πόλεμος, κατὰ Θουκυδίδην (92), εἶχεν ἐξαντλήσει τὰ δημόσια εἰσοδήματα, καὶ ἄγνωστον ἂν ἀνεγράφησαν καὶ ἕτεραι τῆς αὐτῆς φύσεως στήλαι. Ἀρχεται δ' ἡ ἐπιγραφή αὕτη οὕτω· Τάδε (τοῦ τόκου) ἐλογίσαντο οἱ λογισταὶ ἐν τοῖς τέτταρσιν ἔτεσιν ἐκ Παραθηναίων εἰς Παραθήναια (ὀφειλόμενα;). Μετὰ τοῦτο δ' εἰσάγονται αἱ κατ' ἔτος χρηργίαι διὰ τῶν λέξεων· Τάδε οἱ (τῶν ἱερῶν χρημάτων) ταμίαι

(89) Rang. 115. Inser. Att. 179.

(90) C. I. 147-149. — Inser. Att. 138. 189. 320.

(91) Rang. 116. 117. — Inser. Att. 273.

(92) Γ, 19.

παρέδοσαν, καὶ μετὰ τὸ ὄνομα τοῦ ἐπωνύμου, ἔρχεται τὸ τοῦ γραμματέως τῆς Βουλῆς, τοῦ πρώτου τῶν ταμιῶν καὶ τοῦ γραμματέως αὐτῶν, τοῦ παραλ' αἰσόντος προσώπου, Ἑλληνιστοταμίου ἢ στρατηγοῦ, καὶ ἡ μνεία τῆς πρυτανείας καὶ τῆς ἡμέρας ἐφ' ἧς ἐγένετο ἐκάστη δόσις, ἀριθμητικῶς δηλωμένη (πρώτη δόσις, δευτέρα δόσις), ἔπεται δι' ἀριθμητικῶν δεκαδικῶν σημείων τὸ ποσὸν τῆς δόσεως καὶ ὁ ὑπολογισθεὶς τόκος ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς δανείσεως μέχρι τοῦ τέλους τῆς πενταετηρίδος, εἰσαγόμενος διὰ τῶν λέξεων· τόκος τούτων, ἢ τόκος τούτοις ἐγένετο. Ἦν δ' ὁ τόκος ἐλάχιστός τις, καὶ μᾶλλον πρόφασις καλύπτουσα τὴν εἰς τὰ δημόσια ἀνάλωσιν τῶν ἱερῶν χρημάτων, 12 : 1000 κατ' ἔτος. Εἰς τὸ τέλος δὲ τῆς ἀναγραφῆς ἐκάστου ἔτους ἔπεται τὸ κεφάλαιον τῶν ἐν αὐτῷ δανεισθέντων χρημάτων καὶ τῶν ὀφειλομένων τόκων, καί, εἰς τὸ τέλος τῆς ὅλης ἀναγραφῆς, τὸ γενικὸν ἀμφοτέρων κεφάλαιον.

γ'. Καὶ εἰς τὰς δημοσίας δ' οἰκοδομὰς, τὰς ἱεράς μάλιστα, ἐδαπάνη βεβαίως, ἢ συνεισέφερε, τὸ ταμεῖον τῶν ἱερῶν χρημάτων, καὶ λεπτομερεῖς τῶν ἔργων τούτων σώζονται ἀναγραφαί, χρονολογούμεναι διὰ τοῦ ἐπωνύμου ἄρχοντος, καὶ τῶν τῆς ἐργασίας ἐπιστατῶν. Ἀναγράφονται δὲ κατὰ πρυτανείας αἱ ὑπὸ τῶν ταμιῶν τῆς Θεοῦ γινόμεναι χορηγίαι, καὶ μετὰ πάσης πρυτανείας ἀναγραφὴν σημειοῦται τὸ κεφάλαιον τῆς δαπάνης. Τοιαύτη ἡ ἀναγραφὴ τῶν διὰ τὴν οἰκοδομὴν τοῦ Ἑρεχθείου δαπανηθέντων (93), καὶ μικρὰ τεμάχια ἐκ τοῦ ἀπολογισμοῦ τῆς τῶν Προπυλαίων οἰκοδομῆς (94).

Σώζεται δὲ καὶ στήλη περιέχουσα ψήφισμα (95), ἐξ οὗ

(93) C. I. 160. — R. 56-68. — Inser. Att. 322-324.

(94) Rang. 89. 128. 394. — Inser. Att. 314. 315.

(95) Rang. 118. — Inser. Att. 32.

ἐξάγεται ὅτι τρισχίλια Τάλαντα, ὀφειλόμενα τῷ ἱερῷ ταμείῳ ὑπὸ τῆς πόλεως, ἀπεδόθησαν αὐτῷ, καὶ δι' οὗ διατάσσεται καὶ ἡ ἀπόδοσις τῶν τοῖς ἄλλοις Θεοῖς ὀφειλομένων, καὶ ἡ ἐνίδρυσις ἰδιαιτέρων αὐτῶν ταμιῶν. Καὶ ὁ μὲν Βοίχχιος (96) ἀποδίδωσι τὸ ψήφισμα τοῦτο εἰς 'Ολ. 90, 6', ὥστε ἐπ' αὐτοῦ ἀπεδόθησαν τὰ ἐν 'Ολ. 88-89 δεδανεισμένα, καὶ ὅ,τι ἄλλο ὑπὸ τοῦ ναοῦ ὑπὲρ τῆς πόλεως καταβλήθην· ἀλλ' ὁ Κιρχόφ ἐκλαμβάνει τὸ ψήφισμα γενόμενον ἐν 'Ολ. 86, 6', καὶ ἀρχαιότερον ἐπομένως τῶν δανεισμάτων ἐκείνων.

2. Ἰδιωτικά.

α'. Ἀγωνιστικά.

Αἱ ἐκ τῆς ἐποχῆς ταύτης σωζόμεναι ἀγωνιστικά ἐπιγραφαὶ εἰσὶν ὀλιγάριθμοι, αἱ πλεῖσται ἐξ Ἀθηνῶν. Ταύτας δ' ἀνέγραψαν οἱ χορηγοί, οἱ δι' ἰδίᾳς δαπάνης τοὺς χοροὺς διὰ τοὺς δραματικούς, μουσικοὺς ἢ ὀρχηστικούς ἀγῶνας προμηθεύοντες καὶ ἐνασκαίνοντες, καὶ τὸν τρίπουν, ἢ οἶον δήποτε ἄθλον ἔλαβον τῆς κατὰ τῶν ἀνταγωνιστῶν αὐτῶν νίκης, τοῖς Θεοῖς, καὶ ἰδίως τῷ Διονύσῳ ἀνατιθέντες.

Ἀναφέρουσι δὲ συνήθως αἱ ἐπιγραφαὶ αὗται

α'. Τὴν φυλὴν ἣ ὁ χορηγὸς ἀνῆκε, καὶ ἥτις ἐθεωρεῖτο ὡς δι' αὐτοῦ νικήσασα, καὶ τὴν κατηγορίαν τοῦ ἀγῶνος(97). *Οἰνηῖς ἐνίκα παίδων.*

β'. Τὸν χορηγήσαντα, μετὰ τοῦ πατρωνυμικοῦ, καί, ἐν Ἀθήναις, ἔστιν ὅτε καὶ τοῦ δημοτικοῦ αὐτοῦ, διότι ὁ χορηγὸς ὤφειλεν ἀναγκασίως νὰ ᾖ ἐγγχώριος· οἶον (αὐτ.). *Εὐρυμένης Μηλετιῶνος ἐχορήγει.*

(96) Staatshb. d. Ath. II, Σ. 198. — C. I. 76.

(97) Rang. 54. — Inser. Att. 336.

γ'. Τὸν χοροδιδάσκαλον, ὅστις ἐνίοτε, ἀλλ' οὐχὶ πάντοτε, ἦν ὁ αὐτὸς τῷ ποιητῇ. Τὸ ὄνομα δ' αὐτοῦ ἢ φέρεται μόνον ἢ συνοδεύεται ὑπὸ δημοτικοῦ, ἢ καὶ ἐθνικοῦ, διότι ὁ χοροδιδάσκαλος ἠδύνατο νὰ ᾖ καὶ ξένος. (Αὐτ.)· Νικόστρατος ἐδίδασκε.

δ'. Ἐπὶ τῶν κυκλίων χορῶν τὸν αὐλητήν, καὶ αὐτὸν ὡς τὸν χοροδιδάσκαλον.

ε'. Ἔστιν ὅτε τὸν ἐπώνυμον ἄρχοντα.

Ἐν ἑτέρᾳ ἐπιγραφῇ τῶν αὐτῶν χρόνων ἀναγινώσκεται(98)· ... ος Δωροθέου Ἀλαιοῦ(ς ἐχορήγει). Παντακλῆς ἐδίδα(σκει)· ἔνθα Παντακλῆς ἐστὶ πιθανῶς αὐτὸς ὁ ὑπ' Ἀριστοφάνους κωμωδούμενος ὡς πομπήν ἐν Ὀλ. 94, γ' ἀπρεπῶς συνοδεύσας(99), βεβαίως δὲ ὁ ὑπ' Ἀντιφώντος(100) ὡς χοροδιδάσκαλος, ὑπὸ δὲ Ἀριστοτέλους(101) ὡς ποιητῆς μαρτυρούμενος.

Καὶ οἱ εἰς γυμνακοῦς δ' ἀγῶνας νικῆσαντες ἀνέθετον τὸν τῆς νίκης στέφανον, ἢ ἑαυτῶν ἀνδριάντα, ἢ ἄλλο τι ἄγαλμα, τοῖς θεοῖς τοῦ μέρους οὗ ἠγωνίσθησαν, ἢ τοῖς τῆς πατρίδος αὐτῶν, συνήθως ἐπὶ τῆς βάσεως τὴν ἰδίαν ἀναγράφοντες νίκη. Τοιαύτη ἡ ὑπὸ Σχ. 59 ἐπιγραφή(102)· Καλλίας Διδυμίου ἀνέθηκε, νικ(ήσας) Ὀλυμπίασι· Πύθια δῖς· Ἰσθμια πεντάκις· Νέμεια τετράκις· Παραθήναια μεγ(ά)λ(α)· . . . Ἔστι δ' ἡ ἐπιγραφή αὕτη κεχαραγμένη ἐπὶ κυκλοτεροῦς βάθρου ἐκ λίθου Πεντελησίου, ἐν τῇ Ἀκροπόλει εὑρεθέντος, καὶ ἔφερε πιθανῶς τοῦ ἀναθέντος τὸν ἀνδριάντα. Καὶ ἡ μὲν γραφή ἐστὶ περίπου τῆς 85ης Ὀλυμπιάδος· πι-

(98) Rang. 55. — Inser. Att. 377.

(99) Βάτρ. 1027.

(100) Π. χορ. ΙΑ.

(101) Ἀρποκρ. Σ. 60.

(102) Rang. 53. — Inser. Att. 419.

θανώτατον δὲ φαίνεται ὅτι ὁ εἰς τοιούτους ἀγῶνας νικήσας οὗτος Καλλίας οὐδεὶς ἕτερος ἐστὶν ἢ ὁ Καλλίας Διδυμίου, ὃν ὁ Ἀνδοκίδης λέγει ἐν Ὀλ. 91, 6 (103) «τῷ σώματι νικήσαντα πάντας ἀγῶνας τοὺς στεφανηφόρους», καὶ ὁ αὐτὸς πιθανώτατα τῷ Καλλίᾳ ὅστις ἐνίκησεν ἐν Ὀλυμπίᾳ κατ' Ὀλυμπιάδα 77, καὶ οὗ τὸν ἀνδριάντα ἐποίησεν ἐκεῖ ὁ Μίκων, κατὰ Πausανίαν (104). διότι αἱ ἐπὶ τοῦ βάρους τούτου ἀπαριθμούμεναι νίκαι ἀπῆρτησαν ἱκανὰ ἔτη, ὥστε ὁ τὴν πρώτην νίκην ἐν Ὀλ. 77 νικήσας, ἐδύνατο νὰ ἐνίκησε ἐν Παναθηναίοις κατὰ Ὀλ. 84, καὶ νὰ ἤγειρε τὸ μνημεῖον τοῦτο, νὰ ἔζη δὲ εἰσέτι, γέρων ἐξόριστος ἐν Ὀλ. 91, ὅτε μνημονεύει αὐτοῦ ὁ Ἀνδοκίδης.

Ἄλλη δ' ἀττική ἐπιγραφή, ἐν τῇ κάτω πόλει εὑρεθεῖσα, ἔστι γεγραμμένη ἐπὶ κυκλωπεροῦ βάρους ῥαβδώτοῦ, καὶ τακτικῶς ἀνὰ δύο γράμματα εἰς ὀριζοντίως ἐγγεγραμμένα ἐν ἐκάστη ῥαβδώσει. Φέρει δ' ἡ ἐπιγραφή: Ἀριστοκράτης Σκελίου ἀνέθηκε, νικήσας Κεκροπίδα(ις) ἐν ἑορτ(ῇ) . . . Ἦν δ' ὁ Ἀριστοκράτης οὗτος ὁ εἰς Ἀργινούσας συμπαρευρεθεὶς φίλος καὶ συστρατιώτης τοῦ Ἀλκιβιάδου, περὶ οὗ ποιεῖται μνείαν ὁ τε Θουκυδίδης (105) καὶ ὁ Ξενοφῶν (106), καὶ προσέτι ὁ Ἀριστοφάνης (107), καὶ ὁ Δημοσθένης (108), καὶ οὗ, κατὰ Πλάτωνα (109), ὑπῆρχε «καλὸν ἀνάθημα ἐν Πυθοῖ», ἴσως ἐν Πυθίῳ (τῶν Ἀθηνῶν). Τὸ Η ἐν τῇ λέξει ἀνέθηκεν ἀποδεικνύει τὴν ἐπιγραφήν μὴ οὐ-

(103) K. Ἀλκ. B.

(104) Δ, 6. — E, 9.

(105) E, 19. 24.

(106) Ἑλλ. A, 4, 21. — E, 16. — ΣΤ. 29. — Z, 2.

(107) Ὀρν. 126.

(108) K. Θεοκρ.

(109) Γοργ. Σ. 472.

σαν κατὰ πολλὰ ἔτη ἀρχαιοτέραν τῆς καταδίκης τῶν ἐν Ἀργινούσαις στρατηγησάντων, μεθ' ὧν ἐθανατώθη καὶ ὁ Ἀριστοκράτης. Τὸ δ' ὄνομα τοῦ πατρὸς αὐτοῦ γράφεται δι' ἐνὸς Λ κατ' ὀρθογραφίαν ἀρχαϊκὴν, καὶ οὐχὶ διὰ δύο, ὡς ἐν τοῖς χωρίοις τῶν συγγραφέων, καὶ ὡς ἀποδεικνύει τὸ μέτρον ἐν Ἀριστοφάνει ὅτι ἀληθῶς ἐγράφετο.

6'. Ἀναθηματικά

Καὶ ἀπλῆς δ' εὐσεβείας ἀνετίθεντο ἀφιερώματα τοῖς Θεοῖς, ἐπιγραφομένων τῶν ὀνομάτων τῶν ἀφιερούντων. Ἐχαράττοντο δὲ ταῦτα συνήθως ἐπὶ τῶν ἀφιερωμάτων αὐτῶν, ἢ ἐπὶ τῶν φερόντων αὐτὰ βάθρων ἢ κιόνων ἢ βωμῶν, καὶ ἦν ἐπὶ τῶν χρόνων τούτων ὁ τύπος οὗτος ἀπλοῦς· Ὁ δεῖνα (ἢ ἡ πόλις, ὁ δῆμος κτλ.) τῷ δεῖνι (Θεῷ) ἀνέθηκε, ἢ ἀνέθηκεν ἀπαρχήν, ἢ μόνον ἀπαρχήν, ὅτε μάλιστα τ' ἀνατιθέμενα ἦσαν λάφυρα. Ἐνίσταται δὲ προστίθετο καὶ τὸ ὄνομα τοῦ τεχνίτου (Ὁ δεῖνα ἐποίησε). Τοιαύτη ἡ ἐν Ἀκροπόλει εὑρεθεῖσα, καὶ ὑπὸ Σχ. 60 δημοσιευομένη στήλη· Ἐρμόλυκος Διειτρέφους ἀπαρχήν. Κρησίλας ἐποίησε (110). Ἦν δ' ὁ Κρησίλας καλλιτέχνης οὗ ποιεῖται μνείαν ὁ Πλίνιος ὡς συγχρόνου καὶ ἐραμίλλου τοῦ Φειδίου καὶ Πολυκλείτου (111), καὶ ὃ ἀλλαχοῦ ἀποδίδωσιν (112) ἄγαλμα ὠραῖον τραυματίου ἡμιθανοῦς, τὸ αὐτὸ βεβαίως τῷ μνημονευομένῳ καὶ ὑπὸ Πausanίου (113), καθ' ὃν ἀνέκειτο ἐν Ἀκροπόλει Διειτρέφης κατατετοξευμένος. Ἦν δ' ὁ Διειτρέφης, ὡς ὁ αὐτὸς συγγραφεὺς διηγεῖται, στρατηγὸς Ἀθηναῖος, κυ-

(110) Rang. 42. — Inser. Att. 402.

(111) XVI, 8, 19.

(112) XXXIV, 19, 14.

(113) A, 23.

ριεύσας μετὰ Θρακῶν οὓς ὠδήγει ἐν 'Ολ. 91, γ' τὴν Μυκαλισσὸν ἐν Βοιωτίᾳ, καὶ ἐκεῖ, ὡς φαίνεται, κατατοξευθεῖς. Ἀνήγειρε δ' ἀναμφιβόλως τότε τὸ μνημεῖον τοῦτο ὁ Ἑρμόλυκος, εὐχαριστήριον τοῖς Θεοῖς διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, διότι ὁ Διειτρέφης, ἐπιζήσας, ἀπαντᾶται μετὰ τρία ἔτη ἐν 'Ολ. 92, β' ἐπὶ κεφαλῇς τῆς εἰς Θάσσον ἐκστρατείας. Ἡ ἐπιγραφή ἐπομένως αὕτη ἔσται τῆς 'Ολ. 91, γ' καὶ ὁ παλαιογραφικὸς αὐτῆς χαρακτήρ οὐδὲν ἔχει τὸ πρὸς τὴν χρονολογίαν ταύτην προσκροῦον, πλὴν ἴσως μόνου τοῦ R, οὗ ἡ πλαγία κεραία εἰς ἀρχαιοτέρως ἐποχὰς ἦν μᾶλλον ἐν χρήσει, ἀλλὰ δὲν ἀποτελεῖ ἀπόδειξιν ἱκανὴν μεγαλητέρας ἀρχαιότητος τοῦ μνημείου.

γ'. Ἐπιτάφιοι.

Τῶν ἐπιταφίων δ' οἱ πλείστοι ἐκ τῶν χρόνων τούτων ἔχουσιν ἀπλῶς τὸ ὄνομα τοῦ θανόντος ἀναγεγραμμένον ἐπὶ στήλης ἢ ἀπλῆς, ὡς (114). Ὁ δὲ θεὸς Ἀνδρίδου εἰμί, ἢ παρούσης ἐν ἀναγλύφῳ ἢ ἐν γραφῇ τὴν παράστασιν τοῦ θανόντος, οἷα ἡ τοῦ Ἀριστίωνος (115).

Ἐνίοτε δ' ἦσαν καὶ ἔμμετροι οἱ ἐπιτάφιοι, μάλιστα ἐπὶ τῶν δημοσίως θαπτομένων, ὡς ἀναφέρεται τὸ ἐπίγραμμα τῶν ἐν Θερμοπύλαις πεσόντων καὶ τῶν ἐν Σικελίᾳ (116) καὶ ἀλλαχοῦ, καὶ οἷον τὸ σωζόμενον ἐπὶ τῶν πεσόντων πρὸ Ποτιδαίας (117), ἐκδοθὲν καὶ συμπληρωθὲν τὸ πρῶτον ὑπὸ Θειρσίου, ἔπειτα δὲ ὑπο Βοικχίου (118).

Ἐπὶ δὲ τῶν ἐν πολέμῳ πεσόντων, καὶ τυχόντων ταφῆς

(114) Rang. 38

(115) Rang. 21.

(116) Πaus. A, 29.

(117) Θουκ. A, 62.

(118) C. I. 170. — Inser. Att. 442.

σημοσίας, ἀφ' οὗ κλίνη κενὴ ἐφέρετο διὰ τοὺς μὴ εὐρεθέν-
τας νεκρούς (119), ἰστᾶτο, φαίνεται, καὶ στήλη ἐφ' ἧς ἐγρά-
νοντο ὅλων αὐτῶν ὁμοῦ τὰ ὀνόματα, ἐν Ἀθήναις κατὰ φυ-
λᾶς, σημειώσει τοῦ μέρους οὗ ἔπεσαν, καὶ ἐνίοτε καὶ τῶν
στρατιωτικῶν αὐτῶν βαθμῶν, καὶ ἐπὶ κεφαλίδος ἐδηλοῦτο
χρονολογία διὰ τοῦ ἐπωνύμου ἄρχοντος. Παρὰ δὲ τὸν
κατάλογον τῶν ὀνομάτων εὗρηται ἐνίοτε κεχαραγμένον τὸ
ὄνομα τοῦ στρατηγοῦ, οἷον *Χαρικλέης*, ἐν τινι ἀττικῇ ἐπι-
γραφῇ (120), ἐπιταφίῳ, ὡς ὑπώπτευσα, τῶν πεσόντων κατὰ
τὴν εἰς Θάσσον ἀποστολήν, περὶ ἧς διηγεῖται ὁ Θουκυδί-
δης (121). Ἐν ἐτέρᾳ δ' ἐπιγραφῇ (122), παρὰ τὸν κατάλο-
γον ἀναγινώσκεται ἐγκαρσίως ἡ λέξις *μαρνάμενοι*, ἀποτε-
λοῦσα προφανῶς μέρος ἐλεγείου. Μία δὲ τῶν ἐπισημοτά-
των τοῦ εἶδους τούτου τῶν ἐπιταφίων ἐπιγραφῶν ἔστιν ἡ
ἀρχομένη διὰ τῶν λέξεων (123) α' *Ἐρεχθηίδος*. Οἶδε ἐν
τῷ πολέμῳ ἀπέθανον ἐν Κέρτρῳ, ἐν Αἰγύπτῳ, ἐν Φοι-
νίκῃ, ἐν Ἀλιεῦσιν, ἐν Αἰγίῃ, Μεγαροῖ τοῦ αὐτοῦ ἐνιαυ-
τοῦ ». Ἐπεταὶ δὲ τῇ εἰσαγωγῇ ταύτῃ κατάλογος τῶν ἐκ
τῆς Ἐρεχθηίδος φυλῆς ἀποθανόντων κατὰ τὰ συμβάντα ἐν
Ὀλ. 80, α-δ' (124), καὶ φαίνεται, ὅτι, ἐπόμενος ἴσως τινὶ
ψηφίσματι ἀπολεσθέντι, ἦν ὁ πρῶτος τῆς ἀναγραφῆς, καθ'
ὅσον ἦν ἡ Ἐρεχθηίς ἡ πρώτη εἰς τὴν τάξιν τῶν φυλῶν.

Μετὰ δὲ τὴν εἰσαγωγὴν ἔπεται ὁ κατάλογος εἰς τρεῖς
στήλας, ἀρχόμενος ἀπὸ τῶν λέξεων : *Στ(ρα)τηγῶν φ(ύλαρ)-*
χος Π(αρτ)αλέων, ἐξ ὧν ἐξάγεται ὅτι τὴν τοῦ στρατηγοῦ

(119) Θουκ. Β, 34.

(120) Rang. 303. — Inser. Att. 432.

(121) Α, 100.

(122) C. I. 166. — Inser. Att. 441.

(123) C. I. 165. — Inser. Att. 433.

(124) Θουκ. Α, 104 - 6. 109. 110. — Διόδ. ΙΑ, 74 - 79.

ὕπηρεσίαν ἐξεπλήρου φύλαρχος, ἢ ἀρχηγὸς τοῦ ἱππικοῦ, ἴσως διέτι ὁ στρατηγός, ὅστις, κατὰ στ. 63, ἐκαλεῖτο Ἴπποδάμας, ἀπῆν ἐν Αἰγύπτῳ, ἢ εἶχεν ἤδη ρονευθῆ (Στ. 62 καὶ 63: Στρατηγὸς ἐν Αἰγύπτῳ Ἴπποδάμας). Ἐν δὲ τῷ τέλει τῆς δευτέρας στήλης μνημονεύεται καὶ τις μάντις Τελένικος, καὶ ἐν στ. 67-70 τέσσαρες τοξόται. Οἱ δὲ λοιποὶ ἦσαν, φαίνεται, πάντες ἀπλοὶ στρατιῶται. Ἴσως δὲ τοῦ αὐτοῦ λίθου εἰσὶ καὶ ἄλλα πέντε τμήματα εὑρεθέντα ἐν Ἀθήναις (125).

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

(125) Rang. 304. 305. 2268 - 2270. — Inscr. Att. 434 - 438.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

Ἐπιγραφαὶ ἀπὸ τῆς 94^{ης} μέχρι τῆς 158^{ης} Ὀλ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

Γραφὴ καὶ ὀρθογραφία.

Ἐν Ὀλ. 94, 6', ἐπὶ Εὐκλείδου ἄρχοντος, διὰ νόμου γραφέντος ὑπὸ τινος Ἀρχίνου, τὸ ἐν Ἰωνίᾳ εὐχρηστον ἀλφάβητον, ὅπερ διὰ τοῦτο ἐκαλεῖτο Ἰωνικόν, εἰσῆχθη καὶ εἰς δημοσίαν τῶν Ἀθηναίων χρήσιν, ὃν ἤδη πρὸ ἱκανοῦ αὐτόθι χρόνου εἰς χρήσιν ἰδιωτικὴν. Βαθμηδὸν δὲ περὶ τοὺς αὐτοὺς σχεδὸν χρόνους ἐπεκράτησε καὶ εἰς πᾶσαν τὴν λοιπὴν Ἑλλάδα.

Ἦν δὲ τὸ ἀλφάβητον τοῦτο αὐτὸ καὶ σήμερον παρ' ἡμῖν ἐν χρήσει, καὶ ἦσαν τὰ γράμματα ἐπὶ τῆς ἐποχῆς ταύτης ὡς φαίνονται ἐν Σχ. 62. Τὰ δὲ μᾶλλον πρὸς δεξιὰ εἰσὶ τῶν ἄλλων μεταγενέστερα, καὶ ἐν Ἀθήναις οὐδὲν αὐτῶν ἀπαντᾶται πρὸ Ὀλ. 120· τὰ δὲ νεώτερα σχήματα τῶν Ζ, Θ, Μ, Ξ, Π μόνον περὶ τὰ τέλη τῆς ἐποχῆς εὐρίσκονται, καὶ τότε δὲ σπανίως ἐν Ἀττικῇ. Ἴδε ὡς παραδείγματα Σχ. 63-67.

Τινὲς δ' ἀλλοιώσεις τῶν θεμελιωδῶν τούτων σχημάτων ἀπαντῶνται ἐνιαχοῦ, εἰς ἐπιγραφὰς δήμων καὶ μικρῶν πόλεων, ὡς ἐστὶ τὸ δεύτερον σχῆμα τοῦ Β ἐν τινὶ ἐπιγραφῇ

ἐν Μαρκοπούλῳ, χωρίῳ τῆς Ἀττικῆς πρὸς τῷ Ὀρωπῷ, ἐξ Ὀλ. 114, α' (1).

Μετὰ τῆς γραφῆς δὲ ταύτης εἰσῆχθη καὶ ἡ νέα ὀρθογραφία, ἡ ἑκτοτε διαρκῶς ἐπικρατήσασα. Ἐνιαχοῦ ὁμῶς, καὶ μάλιστα ἐν Ἀθήναις, διάφορα ἔχνη τῆς ἀρχαίας παρέμειναν ἐπὶ τῶν πρώτων καὶ χρόνων τῆς ἐποχῆς ταύτης.

Οὕτω τὸ Η ἀπαντᾶται πολλάκις ἔτι κατ' ἀρχὰς γραφόμενον Ε, μάλιστα εἰς τὴν κατάληξιν τῆς θηλυκῆς ἐνικῆς δοτικῆς, οἷον ΕἰκοστΕΙ ἐξ Ὀλ. 119 γ' (2), καὶ ἀγαθΕΙ τύχΕΙ σταθερῶς μέχρις Ὀλ. 120.

Ἡ δὲ δίφθογγος ΕΙ γράφεται ἔτι ἐνίοτε Ε εἰς ἄς περιστάσεις καὶ ἐν τῇ προλαβούσῃ ἐποχῇ, κυρίως μέχρι Ὀλ. 106· οἷον· ἀπερον, ἐξ Ὀλ. 95, γ (3)· Ερα, ἐξ Ὀλ. 100, δ' (4)· χρηματίζΕν, ἐξ Ὀλ. 102, β (5)· ἀλλ' ἀπαντᾶται σπανίως ἔτι καὶ μέχρις Ὀλ. 127 (6).

Εἰς τινὰς δὲ λέξεις τὸ Ι γράφεται ΕΙ, κυρίως ὁμῶς ἐκτὸς τῆς Ἀττικῆς, ὡς ἀποδείσσας, ἐν Δελφοῖς ἐξ Ὀλ. 100 (7), καὶ ἐν Κρήτῃ (8)· καὶ ἐν αὐτῇ ἔτι τῇ Ἀττικῇ (9).

Ἡ δὲ δίφθογγος ΟΙ γράφεται πολλάκις ἔτι Ο, μέχρι τῆς 100ῆς Ὀλυμπιάδος μάλιστα συνεχέστατα, ἰδίως εἰς τὰς καταλήξεις τῆς ἐνικῆς γενικῆς τῶν δευτεροκλήτων, ὡς ἐν Σχ. 67· Λυσαν|Ο, ΤεισάνδρΟ, ΕὐβΟλίδΟ, καὶ τῆς αἰτιατικῆς πληθυντικῆς τῶν αὐτῶν, καὶ τῆς εἰς οὐς γενι-

(1) Rang. II, 418.

(2) Rang. II, 22.

(3) C. I. 150.

(4) C. I. 84.

(5) C. I. 856.

(6) Rang. II, 43.

(7) C. I. 1688.

(8) C. I. 2556.

(9) C. I. 120.

της τῶν τριτοκλήτων· προσέτι δ' εἰς τὴν λέξιν *Βουλὴ* καὶ ἄ· ἐξ αὐτῆς. Ἐξ Ὀλυμπιάδος δὲ 127 εὑρηται Ον ἀντὶ Οὐν (10).

Καὶ ἄλλα δὲ τινα ἔχνη τῆς ἀρχαίας ὀρθογραφίας ἀπαν-
 ῶνται, σπανιώτερα ὅμως πάντοτε γινόμενα προϊόντων τῶν
 χρόνων. Οὕτως ἔστιν ὅτε τὸ Κ τρέπεται ἔτι εἰς Γ πρὸ τοῦ
 Α· τὸ Ν τῶν ἄρθρων εἰς Μ πρὸ τοῦ Μ καὶ Π· τὸ Ν τῆς
 ν εἰς Γ πρὸ τοῦ Κ, ὡς ἐν *Κορίνθῳ*, Σχ. 67, καὶ εἰς Σ
 πρὸ τοῦ Σ.

Καὶ ἕτεροι δὲ τινες ἀρχαῖσμοι εὑρηνται εἰς σπανίας ἐπι-
 γραφὰς τῆς ἐποχῆς ταύτης, ὧν τινες ἴσως ἀντεγράφησαν
 ἐξ ἀρχαιοτέρων. Οὕτω *ΜεταΧΣύ*, *ΘεῶΜ* *Πρός*, ἐν ἐπι-
 γραφῇ ἐπὶ Ἑρμοῦ, ἥτις εἰκάζεται (11) ὡς ἐξ ἀρχαιοτέρας
 ἀντιγραφεῖσα ἢ ἀμέσως μετ' Εὐκλείδην χαραχθεῖσα· *Ηόρος*
Ηελίκης, καὶ τοῦτο, ὡς φαίνεται, ἐξ ἀρχαιοτέρας στήλης
 ἀντιγραφέν. Ἀλλ' ἐκτὸς τῆς Ἀττικῆς τὸ ΧΣ ἀντὶ τοῦ Ξ
 ἀπαντᾷται καὶ εἰς χρόνους βεβαίως μεταγενεστέρους τοῦ
 Εὐκλείδου. Τοῦτο φερ' εἰπεῖν ἔχει τὸ ἐν Δελφοῖς βᾶθρον τοῦ
 Ὑπατοδώρου καὶ Ἀριστογείτονος (12), οὗς ὁ Πλίνιος τάτ-
 τει εἰς τὴν 102^{αν} Ὀλυμπιάδα (13). Καὶ ἀποδίδωσι μὲν ὁ
 Κιρχόφ (14) τὴν ἐπιγραφὴν εἰς τὴν 89^{ην} Ὀλυμπιάδα, διότι
 ἔργον τι τῶν καλλιτεχνῶν τούτων εἶδεν ἐπίσης ἐν Δελφοῖς
 ὁ Παυσανίας (15) ἀνατεθὲν ὑπὸ τῶν Ἀργείων ἐκ τῶν λα-
 φύρων τῆς περὶ Οἰνόην νίκης, ἥτις κατ' ἐκείνην περίπου
 τὴν ἐποχὴν ἐγένετο· ἀλλ' ἐκτὸς τοῦ ὅτι μικρὰ ἐστὶ τῶν

(10) Rang. II, 43.

(11) C. I. 525.

(12) C. I. 25.

(13) XXXIV, 19.

(14) Stud. z. Gesch. d. Griech. Alph. Σ. 89.

(15) I', 10.

Ὀλυμπιάδων ἡ διαφορά, δὲν πρέπει νὰ λησμονηθῇ καὶ ὅτι τὰ λάφυρα πολλάκις ἔμενον ἐπὶ πολὺ ἀποτεταμειυμένα πρὶν ἢ γίνῃ χρῆσις αὐτῶν πρὸς κατασκευὴν μνημείων, ὡς τὰ ἐκ Μαραθῶνος μετὰ πολλὰ ἔτη μόνον παρήγαγον τὴν φειδαϊκὴν Πρόμαχον (16).

Ἡ δὲ ξὺν πρόθεσις γράφεται ἤδη συνεχέστερον σύν.

Τ' ἀριθμητικὰ δὲ σημεῖα ἐξακολουθοῦσιν εἰσέτι ὄντα δεκαδικά, ἀλλ' ἤδη εἰσάγονται εἰς δημοσίαν χρῆσιν καὶ τ' ἀλφαριθμητικά, ὄντα δύο εἰδῶν·

α'. Τὰ 24 γράμματα τοῦ συμπεπληρωμένου ἀλφαριθμητικοῦ ἐμφαίνουσι τοὺς 24 πρώτους ἀριθμοὺς εἰς οὓς ἀντιστοιχοῦσιν, ὡς εἰς τὰς Ὀμηρικὰς ῥαψωδίας, καὶ ὡς εἰς τὰ Ἡλιαστικὰ σύμβολα, φέροντα ἐν τῶν πρώτων δέκα γραμμάτων Α-Κ, εἰς ἐνδειξιν ἐκάστης τῶν δέκα δικαστικῶν φυλῶν εἰς ἃς διηροῦντο οἱ 5000 Ἡλιασταί, καὶ ὑπὸ τὸ γράμμα ἦν κεχαραγμένον τὸ ὄνομα ἐκάστου εἰς τὴν φυλὴν ἐκείνην λαχόντος Ἡλιαστοῦ (17). Εὐρίσκονται δὲ τριακτὰ σύμβολα, ἢ ἐνεπίγραφα χαλκᾶ ἐλασμάτια ἐντὸς τάφων, διότι φαίνεται ὅτι συνεθάρπυντο πολλάκις μετὰ τοῦ Ἡλιαστοῦ, εἰς μνημόσυνον τῆς δικαστικῆς ἀξίας ἣν εἶχεν οὗτος περιβληθῇ ποτε (18).

β'. Κυρίως ὅμως τὰ γράμματα παρίστων τοὺς ἀντιστοιχοῦντας ἀριθμοὺς κατὰ τὸ ἐπόμενον σύστημα. Τὰς 9 μονάδας ἐνέφαινον τὰ γράμματα Α-Θ, παρεντιθεμένου τοῦ F μεταξὺ τοῦ Ε καὶ τοῦ Ζ εἰς παράστασιν τοῦ ἀριθμοῦ 6.

Τὸ σημεῖον δὲ τοῦτο, εἴτε ὡς δίγαμμα, εἴτε ὡς ἀριθμός, ἐλάμβανε καὶ τὰς διαφόρους ἐν Σχ. 62, α' παριστωμένας

(16) Παγκ. Ἱστ. Καλλιτ. Α, 297.

(17) C. I. 207-210. 411. — Rang. II, Ἀρ. 1300-1302.

(18) Ἀριστοφ. Πλοῦτ. 277.

μορφάς, ἐξ ὧν ἡ τελευταία παρήγαγε τὴν μετὰ ταῦτα διὰ τοῦ τ ἢ σ παράστασιν τοῦ ἀριθμοῦ 6. Τὰς 9 δὲ δεκάδας ἀνέφαινον τὰ γράμματα Ι-ϙ ἢ Ι, τούτου παρεντιθεμένου, κατὰ τὴν ἀρχαίαν αἰολοδοωρικὴν γραφὴν, μετὰ τοῦ Π καὶ τοῦ Ρ. Αἱ δ' ἐννέα ἑκατοντάδες παρίσταντο διὰ τῶν γραμμάτων Ρ-Ω, μεθ' ὧ προστίθεται, εἰς παράστασιν τοῦ ἀριθμοῦ 900 τὸ ἀρχαῖον Σάν, ὑπὸ τὸ ὄνομα Σανπί, καὶ τὴν μορφήν ϑ, μὴ ἀπαντώμενον ὅμως οὔτε εἰς ἐπιγραφάς οὔτε εἰς νομίσματα, ἀλλὰ μόνον εἰς τὸν αἰγυπτιακὸν πά-
 πυρον τῶν Παρισίων ὑπὸ τὴν ἐν Σχ. 62, α' μορφήν. Αἱ χιλιάδες δὲ παριστῶντο διὰ τῶν αὐτῶν γραμμάτων, προσυ-
 πογραφομένης κεραίας, ἥτις ὅμως παραλείπεται ὡς ἀκίς δὲν ἀμφιβάλλεται ἡ ἀξία τῶν ἀριθμῶν (19). Εἰς τινὰς δ' ἐπι-
 γραφάς ἐμφαίνει τὰς χιλιάδας τὸ σημεῖον Ζ, προηγούμενον τῶν ἀριθμῶν (20). Ἡρξάτο δὲ βεβαίως ἡ ἐφαρμογὴ τῶν ἀριθ-
 μητικῶν τούτων σημείων ἀπὸ τῶν χρόνων καθ' οὓς τὰ γράμ-
 ματα Ϝ, ϙ καὶ τὸ Σάν ἦσαν ἐντὸς τοῦ ἀλφαβήτου. Ἀλλ' εἰς δημοσίαν χρῆσιν ἦλθον μόνον κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην.

Ὡς δὲ πρὸς τὸν τρόπον τῆς γραφῆς, κατ' ἀρχὰς ἐπεκρά-
 τει σχεδὸν ἡ στοιχιδὸν διάθεσις τῶν γραμμάτων μέχρι κυ-
 ρίως τῆς 100ῆς Ὀλυμπιάδος. Ἐκτοτε ὅμως ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον παραμελεῖται, μέχρις οὗ τέλος παντάπασιν ἐγ-
 καταλείπεται.

Ἡ δὲ στίξις ἐστὶ κυρίως : , καὶ διαιρεῖ πρὸ πάντων τοὺς ἀριθμούς.

Ἐπιτιμήσεις δὲ λέξεων γίνονται συνεχῶς, κατὰ τὸ μᾶλ-
 λον ἢ ἥττον μεγάλοι, μάλιστα ἐθνικῶν ὀνομάτων, ἢ λέ-
 ξεων συνεχῶς εἰς τὴν ἐπιγραφὴν ἐπανερχομένων, ἢ ὡς ἐκ

(19) C. I. 2758.

(20) C. I. 1992. 3265.

τῆς ὑποθέσεως εὐκόλως ἐννοουμένων, οἷον· ΓΑΡΓΗΤΤΙ. ΓΑΡΓΗΤΤ. ΓΑΡΓΗΤ. ΓΑΡΓ.—ΑΔΟΚΙ. ΑΔΟ (ἤτοι ἀδόκιμος, συνεχῶς ἐπαναλαμβανόμενον εἰς τὰς ἐπιγραφὰς τῶν νεωρίων)· ΕΔ (ἔδωκεν, αὐτόθι), ΕΝΤΕ(λῶν), ΕΠΕ-ΣΚΕΥ(ασμένη), ΕΡΓ(ον), ΚΑΙ(νή), ΣΚ(ευοθήκη, αὐτ.). —ΩΝ(ητής) (21).

Γλῶσσα δὲ τῶν πλείστων ἐπιγραφῶν τῶν χρόνων τούτων ἐστὶν ἡ κοινή. Ἄλλ' ἐνιαχοῦ, καὶ ἰδίως κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς ἐποχῆς, πολλαὶ ἐξ αὐτῶν ἐγράφοντο καὶ εἰς τὴν ἐκασταχοῦ ἐπιχώριον. Καὶ αἱ μὲν Ἀττικάί, αἱ Ἰωνικαὶ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, αἱ Δωρικαὶ καὶ Αἰολικαὶ τῆς Πελοποννήσου καὶ τῶν ἀποικιῶν ἀκολουθοῦσι κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἦτον τοὺς ἐν τῇ γραμματικῇ γνωστοὺς κανόνας τῶν διαλέκτων τούτων.

Ἄλλ' αἱ Βοιωτικάί, τῶν κοινῶν κανόνων πολὺ μακρυνόμεναι, ἀπαιτοῦσιν ἰδιαιτέραν μνείαν. Καὶ ἦν μὲν Αἰολικὴ διάλεκτος καὶ ἡ Βοιωτικὴ· ἀλλ' ἡ ὑπὸ τῶν Γραμματικῶν κυρίως γνωστὴ ὡς Αἰολικὴ, ἡ Σαπφικὴ ἢ Λεσβικὴ, ἦν μικτὴ ἐκ τῆς κυρίως Αἰολικῆς (τῆς Ἀχαϊκῆς) καὶ πιθανῶς καὶ ἐκ τῶν διαλέκτων τῶν ἀρχαιοτέρων ἀποίκων τῶν περικειμένων μερῶν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Οἱ Βοιωτοὶ δ' ἐξ ἐναντίας ἦσαν αὐτόχρημα Αἰολεῖς Πελασγοί, εἰσβαλόντες ἐκ Θεσσαλίας εἰς Βοιωτίαν 60 ἔτη μετὰ τὰ Τρωϊκά· καὶ ἡ γλῶσσά των ἦν αἰολοθεσσαλική, καὶ ἀναμιγεῖσα μετὰ τῆς ἐγχωρίου Βοιωτικῆς διαλέκτου, μιᾶς τῶν ἀρχαιοτάτων Ἑλληνικῶν, ἔμεινεν ἐν χρήσει κυρίως παρὰ τῷ λαῷ, χωρὶς νὰ καλλιεργηθῇ ὑπὸ τῶν συγγραφέων, οἵτινες κατὰ τὴν Λεσβικὴν μᾶλλον ἐποίουν, καὶ διὰ τοῦτο ἦν ἐκτὸς τῆς Βοιωτίας ὀλίγον γνωστὴ.

(21) C. I. 163.

Μόναι δὲ πηγαὶ πρὸς γνῶσιν αὐτῆς εἰσί, α', τῆς Ταναγραίας Κορίννης μικρά τινα ἀποσπάσματα, « ὅποῖα συνήσειν ἔμελλον Αἰολεῖς », ὡς λέγει ὁ Πausανίας(22), εἰ καὶ τὰ ἐπικά τοῦλάχιστον αὐτῆς ἐγράφησαν δωριστί, ὡς ἀποδεικνύουσι τὰ σωζόμενα λείψανα· β', Τοῦ Ἀριστοφάνους ὁ Ἀχαρνεῦσι Βοιωτός (23), ὅστις ὅμως δὲν ὁμιλεῖ τὴν Βοιωτικὴν καθάραν, ἐκτὸς ἂν τὸ κείμενον παρεφθάρη ὑπ' ἀμαθῶν ἀντιγραφῶν· γ', Σπάνιαι μαρτυρίαι γραμματικῶν· δ', Αἱ σωζόμεναι ἐπιγραφαί.

Καὶ καθαρῶς μὲν Βοιωτικαὶ ἐπιγραφαί, ἢ κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον Βοιωτισμοὺς περιέχουσαι δωρικαὶ ἢ κοιναὶ ἀπαντῶνται μετὰξὺ Ὁλ. 130 καὶ 135. Ἐκτοτε δ' ἀντικαθιστᾷ ἐπὶ τῶν μνημείων ἡ κοινὴ τὴν Βοιωτικὴν διάλεκτον, ἥτις ὅμως ἀναμριδόλως παρέμεινε πάντοτε εἰς τὸν ὄχλον, καὶ ὑπῆρξεν ἐν τῶν χυδαίων ἀρχαίων γλωσσικῶν στοιχείων, ἅτινα συναναμιγνέντα παρήγαγον τὴν σήμερον καθομιλουμένην.

Ἔχει δ' ἡ Βοιωτικὴ πολλὰ τὰ κοινὰ μετὰ τῆς Αἰολικῆς, ὡς αἰολικὴ καὶ αὐτή, καὶ μετὰ τῆς Δωρικῆς, συγγενοῦς τῇ Αἰολικῇ. Ἰδιάζοντες ὅμως αὐτῆς χαρακτῆρες εἰσὶν οἱ ἀκόλουθοι·

Οἱ Βοιωτοὶ δὲν ἦσαν, ὡς οἱ Αἰολεῖς, ψιλωταί, καὶ τὸ δατὺ ἠ ἀπαντᾷται εἰς τὰς ἐπιγραφὰς αὐτῶν καὶ ὅτε δὲν ἦτο πλέον ἀλλαχοῦ γενικῶς ἐν χρήσει.

Τὸ δὲ F μετεχειρίζοντο εἰς τὰς ἐπιγραφὰς ὅπως καὶ οἱ αἰολοδωριεῖς, ἥτοι(24) πρὸ τῶν ἀρχικῶν φιλουμένων φωνηέντων τινῶν λέξεων· κατὰ τοὺς γραμματικούς καὶ πρὸ

(22) Θ, 22.

(23) ΣΤ, 868-922. 958-965.

(24) Ἰδ. Ἀνωτ. Μέρ. Β, Κεφ. Β, σ. 51.

τοῦ οὐ, οί, έός, γραφομένων *Φοῦ*, *Φοι*, *Φεός*, ἴσως διότι αἱ λέξεις αὗται αἰολικῶς ἐψιλοῦντο· ἐντὸς τῆς διφθόγγου *ΑΥ* (*ραψαΦυδός*), καὶ μετὰ τὴν δίφθογγον *ΕΥ* (*ΒακεύΦας*), πρὸς ἔμπρασιν τῆς προφορᾶς τῶν διφθόγγων τούτων. Ἀπαντᾶται δὲ προσέτι καὶ ἁΦείδω, διότι ἦν ῥίζα τοῦ αὐδή, κτλ., καὶ παρὰ Βοιωτοῖς μετεῖχε, φαίνεται, τῆς τραχείας τῶν παραγῶγων αὐτοῦ προφορᾶς.

Ἦσαν δ' οἱ Βοιωτοί, ὡς οἱ Ἀχαιοὶς, *Βαρυνταί*, ἥτοι ἀνεβίβαζον τὸν τόνον, πλὴν εἰς προθέσεις καὶ εἰς συνδέσμους (25).

Ἐκ δὲ τῶν φωνηέντων

Τὸ *Α* ἄφηνον ἀμετάβλητον, πλὴν ὅτι ἡ λέξις στρατός καὶ τὰ ἐξ αὐτῆς παράγωγα ἐγράφοντο *στροτός*, *Καλλίστροτος* κτλ. ὡς ἐν ταῖς ἐμαῖς *Ant. Hell.* II, Ἀρ. 1304.

Τὸ *Ε* μετέβαλλον εἰς *Α*, ὅπου καὶ ὁριστὶ καὶ αἰολιστί, οἷον Ἰώγγα—ἔγωγε. Ἰδίως δὲ πρὸ τοῦ *μ* καὶ τοῦ *ρ*, οἷον: *τάμνειν*, *Γάργον*, ὡς καὶ τὴν σήμερον ἀμπολή, ἀργαστήρι, ἀργαλειό.

Εἰς *Ι* δὲ μετέβαλλον τὸ *Ε* πρὸ φωνηέντων, ὡς λέγει Ἀπολλώνιος ὁ Δύσκολος (26): «Ἐπεὶ τὸ *Ε* εἰς *Ι* μεταβάλλουσι φωνήεντος ἐπιφερομένου»· οὐχὶ δὲ καὶ πρὸ συμφώνου (27): «Παρὰ Βοιωτοῖς οὐ μετατίθεται συμφώνου ἐπιφερομένου τὸ *Ε* εἰς *Ι*». Οὕτως ἔγραφον *Θιός*, ἀντὶ *Θεός*, τὸ Λακωνιστὶ *Σιόρ*, ὑποφαινόμενον καὶ ἐν Βοιωτικῇ, ἐν τῷ ὀνόματι *Σιαγορίδας*.—*Κλίων* ἀντὶ *Κλέων*.—*Ἰών*, ὅθεν τὸ Ἰταλικὸν *Ιο*, ἀντὶ ἐγώ, ἀφαιρέσει τοῦ τραχυντικοῦ

(25) Ἡρωδιανὸς ἢ Ἐρωτιανὸς (60 μ. Χ.), *Κῆπος Ἀδώνιδος*, Σ. 413, 20.—Γεώργ. Χοιροδοσκὸς (8' ἢ 9' αἰῶν.), εἰς *Θεοδόσιον, περὶ κατόρων*. *Anecd. Bekk.* III, 1203.

(26) Π. Ἀντων. Σ. 355.

(27) Αὐτ. 385.

, ὡς παρ' ἡμῖν λέει ἀντὶ λέγει. Κυρίως δὲ συμβαίνει ἡ μεταβολὴ αὕτη εἰς τὰ Ε ὅσα ἐν τῇ ἀττικῇ διαλέκτῳ ἢ ἐξαλείφονται ἢ συναίρουσιν μετὰ τοῦ ἐπομένου φωνήεντος· οἷον Ἰὼν ἀντὶ ἐών, ὦν· Φέτια, ἀντὶ ἔτεα, ἔτη. Κατὰ τὴν τροπὴν ταύτην γίνεται καὶ ἐν τῇ καθομιλουμένῃ τὸ νέα, νιά, καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα.

Εἰς ΕΙ δὲ μετέβαλλον τὸ Ε εἰς τὰς πτώσεις τῶν εἰς εὐς καὶ κλῆς ὀνομάτων· οἷον Θεσπιεῖος, ἀντὶ Θεσπιέως· Χαλκιδεῖα, ἀντὶ Χαλκιδέα· Διοκλεῖος, ἀντὶ Διοκλέους· ἱαρεϊάδδω, ἐκ τοῦ ἱερεύς.

Τὸ δὲ Η μεταβάλλεται εἰς Α μὲν ἔνθα καὶ παρ' Αἰολοδωριεῦσιν, οἷον· τῆς Ἀθάνας.

Εἰς ΕΙ δὲ ὁμοίως ἔνθα παρ' αὐτοῖς, καὶ πολὺ συνεχέστερον, ὡς λέγει ὁ Ἡρακλείδης (28)· «Ἐπεὶ γάρ φησι δι' ἔθος Βοιωτοῖς μηδέποτε τῷ Η χρῆσθαι ἐπὶ τῆς οἰκείας δυνάμεως, ἀλλ' ἐκάστοτε εἰς ΕΙ ἀναθροῖν μετατιθέται». Ἐπομένως ἀπαντᾷται ἐν ταῖς ἐπιγραφαῖς ἀνέθεικε, μΕΙ (μή), μΕΙνος (μηνός), ποΕΙτάς (ποταμῆς). Προσέτι δὲ καὶ ΘΕΙΒΕΙος, ἈθανΕΙος, ἐκ τοῦ Θεόης, Ἀθανῆος, κατὰ Βοιωτικὴν πάλιν τροπὴν τοῦ αι εἰς η, ὡς κατωτέρω.

Τὸ δὲ Ι δὲν μεταβάλλεται· οὐδὲ τὰ ἐνίοτε ἀπαντώμενα χΕΙλίης, ἀντὶ χιλίαις, εἰσι πάντα Βοιωτικά.

Τὸ Ο μεταβάλλεται ἐνίοτε εἰς Α αἰολοδωρικῶς· οἷον Φίκατι (εἴκοσι)· διακάτιοι (διακόσιοι).

Εἰς Ε δὲ μεταβάλλεται τὸ Ο μόνον εἰς τὰς λέξεις Τρεφώριος καὶ Ἐρχομενός, ἐν ᾧ παρ' Αἰολοδωριεῦσιν ἡ τοιαύτη τροπὴ ἐστὶ πολὺ συνεχεστέρα, οἷον ἔδοιντα (ὀδόντα), ἐδύνας (ὀδύνας), πρὲς (πρός) (29), Κέρκυρα (Κόρκυρα),

(28) Εὐστάθ. Ὀδυσ. Β, 1442.

(29) Γρηγ. Κορίνθ. π. ἰδιωμ. τῶν διαλέκτων. 150.

Ἀπέλλων (Ἀπόλλων) κατὰ Δωριεῖς (30) καὶ κατὰ τοὺς ἀρχαίους Λατίνους (31).

Εἰς Ω δὲ τρέπεται τὸ Ο ἐν ταῖς λέξεσι ΔιΩγυστος, ΔιΩρούσιος.

Εἰς ΟΥ δὲ εἰς τὴν λέξιν Βούων, διὰ τὴν παραγωγὴν ἐκ τοῦ Βοῦς.

Τὸ δὲ Υ, μετὰ σύμφωνον, μεταβάλλεται εἰς δίφθογγον ΟΥ, διατηροῦσαν ὅμως τὸν χρόνον τοῦ Υ· οἶον· Κύνες (κύνες), Κάρονξ (κήρυξ) (32), καὶ παρὰ πᾶσι τοῖς Αἰολεῦσι θουγάτηρ (33), ὅθεν ἴσως καὶ παρὰ Λάκωσι δίφουρα ἢ γέφυρα· κοντάλα ἢ σκυτάλη.

Ἐκ δὲ τῶν διφθόγγων, ἢ αἰ (καὶ α, η) δὲν ὑπάρχει παρὰ Βοιωτοῖς, καὶ ἐν ταῖς Ταναγραῖαις ἐπιγραφαῖς μεταβάλλεται εἰς ΑΕ, ὡς παρὰ Λατίνους, οἶον· ΑΕσχρώνδας. ΠλαύχΑΕ (Πλαύχα).

Συννηθέστερον δὲ τρέπεται ἢ αἰ, α, η εἰς η (ἄνευ ὑπογεγραμμένης), οἶον· Ἡσχίνας, Ἡσχιών, Ἡολεῖτα (Ἡολέα), χῆρε (χαῖρε), ἥγων (αἰγῶν, καὶ καί), Θειβῆος, καὶ μεταβολῇ τοῦ η εἰς εἰ Θειβείδα, τῇ Φελατίῃ (τᾶ ἢ τῇ ἐλατία), τῆς χιλίης (ταῖς χιλίαις), ἱππότη (ἱππόται), δεδόχθη (δεδόχθαι), ἢ (αἰ, ὡς παρ' ἡμῖν χυδαίως), πῆδα (παῖδα), τύπτομη (τύπτομαι), παλῆω (παλαίω), παληός (παλαιός) (34) ὡς παρ' ἡμῖν, καὶ ὡς καὶ τὸ ἡμέτερον γρηά).

Ἡ δ' ΕΙ τρέπεται εἰς Ι, οἶον· Εὐρίτων, κίμενος, Ἀργίος, ἄρχι, ὅπερ ἀποδεικνύει ὅτι ἐν Βοιωτίᾳ καὶ ἡ δίφθογγος εἰ εἶχεν εἰς τὰς πλείστας περιστάσεις τὴν σημερινήν

(30) Ἡρώδ. ἐν Εὐστ. Β, 185.

(31) Fæst.

(32) Ἑτωμ. Μ. 632. 51 — Ἀπολλ. π. Ἀντων. 324. 329. κτλ.

(33) Ἀλκμ.

(34) Ἑτωμ. Μ.

αὐτῆς προφορὰν· ὅτε ὁμῶς παράγῃται ἐκ συναιρέσεως δύο
ε, τότε μένει ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰ, οἶον· *δορεῖται* (δο-
νέεται).

Ἡ δὲ δίφθογγος ΟΙ (καὶ ω) εἰς τὰς Βοιωτικὰς ἐπιγραφὰς
τῆς Τανάγρας γράφεται ΟΕ, ὡς παρὰ Λατίνοις, οἶον· *Διο-
νύσοε*.

Συνήθως ὁμῶς, ἐπομένου συμφώνου, ἢ εἰς τὸ τέλος τῶν
λέξεων, τρέπεται εἰς Υ· οἶον, *Φυκία* (οἰκία). *ἌΦυθος* (ἀρι-
δός), *κατάλυπον* (κατάλοιπον), *τύδε* (τοί δε), *τῷ δάμν* (τῷ
δάμῳ), *τῷ ἰάρν* (τῷ ἱερῷ), *τῷς ἄλλνς* (τοῖς ἄλλοις), *αὐτν*
(αὐτῷ), *ἵππνς* (ἵπποις), *ἔμν* (ἐμοί) (35), *ῶ* (οἶ), *ὄμηρν* (ὄμη-
ροι) (36), ὡς καὶ παρ' ἡμῖν *χυδαίως μοῦ*, *σοῦ*, *τοῦ* (ἀντὶ μοί,
σοί, τῷ). Ἐξαίρουνται δὲ μόνον κύρια τινὰ ὀνόματα, οἶον·
Μενοίτας, *Δημοτοίδας*.

Πρὸ δὲ φωνήεντος τῆς αὐτῆς λέξεως, ὅτε ἡ ΟΙ παράγῃ-
ται ἐκ τοῦ Ο, τρέπεται εἰς Ο, οἶον· *Ποιίτας* (ποιητής). Εἰς
τινὰς δὲ λέξεις μένει τὸ καθαρόν ΟΙ, οἶον· *Πηδάρου*.

Ἡ δὲ ωῖ τρέπεται εἰς ΟΙ, οἶον· *Ἡρώιος* (Ἡρώιος) (37).
Ἀλλ' εἰς τὰς περιστάσεις ταύτας τὸ ω ἔστιν ἤδη θέσει
βραχύ, ὥστε τὸ ΟΙ παράγεται ἐκ τοῦ Οἶ.

Ἡ δὲ ΟΥ τρέπεται εἰς Ω, ἐνθα καὶ παρὰ τοῖς λοιποῖς
αἰολοδωριεῦσιν, οἶον· *τῷ πολέμῳ* (τοῦ πολέμου)· *θέλωσα*
(θέλουσα).

Ὡς δὲ πρὸς τὰς συναιρέσεις

ΑΩ συναιροῦνται εἰς ᾠ, ὡς ἐν *τάων*, *τῶν*. Ἀπαντᾷται
ὁμῶς οὐχ ἥττον *κατοπτάων*.

ΑΟ δέ, τὸ κοινῶς Ω, γίνεται παρὰ Βοιωτοῖς ΑΥ (ὡς τὸ

(35) Ἀπολλ. π. Ἀντων.

(36) Χοιροβ. εἰς Εὐστ. κανον.

(37) Ἐτυμ. Μ.

ΕΟ, κοινῶς ΟΥ ἢ ΕΥ), οἷον Σαυκράτειος, Σαύμηλος. Οἱ δ' Ἀρκάδες καὶ εἰς τὰς καταλήξεις ἐπιφέρουσι τὴν τροπὴν ταύτην· Ἀπολλωνίδαυ (Ἀπολλωνίδαο).

Ἀπαντᾶται δὲ καὶ ἡ κρᾶσις κ' ἡ, δηλαδὴ κῆ ἡ (καὶ ἡ, καὶ αἰ), ὡς παρ' ἡμῖν ὁ ὄχλος.

Ἐκ δὲ τῶν συμρώνων

Τὸ Δ πρὸ τῶν δασέων τρέπεται εἰς Θ αἰολικῶς, οἷον· οὐθέν. Τὸ δὲ ΔΙ, ἐπομένου φωνήεντος, τρέπεται εἰς Ζ (ἴσως μόνον εἰς τὴν πρόθεσιν διὰ), οἷον· Ζάθεος, Ζάλευκος.

Τὸ δὲ Θ εὔρηται τετραμμένον εἰς ΤΤ, οἷον· πίττομαι (πεῖθομαι).

Πρὸ τοῦ Ι δέ, ἐπομένου φωνήεντος, τρέπεται εἰς Σ οἷον· Σιώ, Σιαγορίδας, ἴσως ὅμως μόνον ἐν τοῖς συνθέτοις ἐκ τῆς (λακωνικῆς) λέξεως Σιδος (Θεός).

Τὸ Ζ δὲ τρέπεται πολλάκις εἰς Δ οἷον· Δῆθος, δυγός, Δεὺς (Ζῆθος, ζυγός, Ζεύς). Εἰς καταλήξεις δὲ ῥημάτων τρέπεται εἰς ΔΔ ἐκ τοῦ αἰολικοῦ ΣΔ, οἷον· Τραμματίσδω (γραμματίσδω-ζω), ἐπειράφιδδεν (ἐπεψήριζεν), θερίδδεν (θερίζειν). Ἐνίοτε δ' αἰ εἰς ζω καταλήξεις τρέπονται εἰς ττω, καὶ κατὰ Ταραντίνους εἰς σσω, οἷον· σαλπίσσω, λακτίσσω, φράττω (φράζω) (38).

Τὸ δὲ Σ γίνεται πολλάκις Τ, ὡς παρ' Αἰολοδωριεῦσιν, οἷον· Φίκατι (εἴκοσι), Ποτειδάων (Ποσειδών), τοῦ (σὺ) ὡς τὸ Λατινικόν. Ἐκ τούτου τὸ ΣΤ τρέπεται πολλάκις εἰς ΤΤ, οἷον· Ἴττω (ἴστω) (39), καὶ τὸ ΣΣ εἰς ΤΤ, ὡς τὸ θάλαττα, ὅπερ λέγεται ὑπὸ τῶν γραμματικῶν τύπος βοιωτικός (40), κατασκευάττη (κατασκευάση), ὁπόττα (ὁπόσα).

(38) Γρ. Κορίν. ἐν Εὐσταθ. Ἰλ. Κ. 572.

(39) Ἀριστοτ. Ἀχαρν. 868. 919.

(40) Αἴλ. Διον. ἐν Εὐστ. Ἰλ. Κ. 813.

Προηγούμενου δὲ τοῦ Ν, μεταβάλλεται τὸ Σ εἰς Θ, ἔνθα ὁριστὶ μεναβάλλεται εἰς Τ, οἷον· ἔχωνθι (δωρ. ἔχωντι, κοινῶς ἔχω(ν)σι), Ἰωνθι (δωρ. ἔωντι, κοιν. ὦ(ν)σι)· ἐν ᾧ Ἰῶσα, (διότι δωρ. ὦσα, κοινῶς οὔσα). Θελούθιος (ἐκ τοῦ Θελόνσιος, ὁ μὴν).

Τὸ Τ δὲ τρέπεται ἐνίοτε εἰς Π, ὡς εἰς Πέτταρα (τέτταρα. Αἰολ. Πέσσυρες, Πίσηρες. Βλαχ. Patre. Γερμ. Vier).

Ἀντωνυμίας δ' εἶχον πολλὰς ἰδίας οἱ Βοιωτοί, κατ' Ἀπολλώνιον. Ἐν ταῖς ἐπιγραφαῖς ὁμῶς ἀπαντᾶται μόνον τὸ (οἶ) καὶ τύδε (οἶδε).

Προθέσεις δὲ Βοιωτικαὶ ἀπαντῶνται· ποτὶ (πρός), πεδὰ (μετά, γενικῇ συντασσομένη), ἐς, καὶ μετὰ ταῦτα ἰς καὶ ἐν (ἢ εἰς).

Πολλὰ δὲ καὶ συγκοπαὶ ἀπαντῶνται προθέσεων, ὡς κατάν, καττό, καττὰς (κατὰ τάν, κατὰ τό, κατὰ τάς), καγγῆν καὶ κατθάλατταν (καὶ ἐν (ἐς) γῆν καὶ κατὰ θάλατταν), παρ τάν, παρ τās, τῆς ἀπαικῆς τοῦ βραχέος φωνήεντος μετὰ τὸ ρ γινομένης ὡς παρ ἡμιν, παρ τον, φέρ τον. Περίς (πέριξ).

Τὰ ὑποκοριστικὰ δὲ Βοιωτικῶς γίνονται εἰς ιχος, ὡς ἐν τῇ Γερμανικῇ εἰς chen, ἐν ᾧ τὰ ἀττικὰ εἰς ἰ(λ)λος εἰσὶν ὡς τὰ Γερμανικὰ εἰς lein. Οὕτω· Σωτήριχος, Ὀλύμπιχος, Φρύνιχος (εὐχρηστον καὶ ἐν Ἀθήναις).

Τὰ πατρωνυμικὰ δὲ ωρίδης, σχηματίζονται εἰς ὠνδας, οἷον Ἐπαμεινῶνδας (Ἐπαμεινωνίδης), Παγῶνδας, κτλ., ὅθεν ἐπεκράτησαν καὶ εἰς τὴν λοιπὴν Ἑλλάδα. Ἀντὶ δὲ τῆς γενικῆς τοῦ πατρός, συνοδεύονται τὰ ὀνόματα ὑπὸ πατρωνυμικῶν ἐπιθέτων εἰς ιος ἢ ειος, οἷον Εὐμένης Ἀπολλοδώριος ἦτοι (Εὐμένης Ἀπολλοδώρου).

Τὰ δὲ εἰς εὖω ῥήματα συνήθως σχηματίζονται εἰς ἰζω, οἶον· γραμματίζω.

Τῶν δὲ εἰς Ξ ληγόντων οὐσιαστικῶν τίθεται ἀντὶ τῆς ὀνομαστικῆς ἡ γενικὴ ἢ ἡ αἰτιατική, οἶον· ἡ ἡγρος (ἡ αἰξ, ὥστε τῆς ἡγρος, ταῖς αἰξί), ἢ ἡ ἡγα, ἡ αἰγα, ὡς παρ' ἡμῖν. Καὶ παρ' αἰολοδωριεῦσιν ὁ φύλακος, ὁ ἰέρακος.

Αἱ δὲ κλίσεις καὶ συζυγίαι διατυποῦνται ἐκ τῶν ἄνω κανόνων περὶ μεταβολῆς τῶν φωνηέντων, οὕτω·

α' κλίσις. Τίμα, τίμας, τίμη, τίμαν. Δυϊκὸν δὲ δὲν ὑπάρχει, ὡς οὐδὲ παρ' ἡμῖν· τὸ δὲ πληθυντικόν· Τῖμη, τιμάων, τίμης, τίμας (ἢ τῖμας)—Πολίτας, Πολίταο· καὶ ἐν γένει ἐστὶν αἰολοδωρικῶς ἡ γενικὴ εἰς αο καὶ άων (41).

β' κλίσις. Λόγος, λόγω, λόγν, λόγον. Πληθ. Λόγν, λόγων, λόγνς, λόγως.

γ' κλίσις. Πόλις, πόλιος, πόλι. —Φέτος, Φέτιος. Πληθ. Φέτια, Φετίων. —Πολυκράτης, Πολυκράτιος, Πολυκράταιν (πάντοτε μετὰ τοῦ ν). —Κλίω, Κλίωρος. —Δαμοκλεις, Δαμοκλεῖος, Δαμοκλεῖν. —Ἡ δὲ πληθυντικὴ δοτικὴ λαμβάνει διπλοῦν σσ. Ἀνέθεσσι, χαρίτεσσι.

Εἰς δὲ τὸν σχηματισμὸν τῶν ῥημάτων· ἐνεστῶς ὀριστικῆς Ἔχω, ἔχης, ἔχι· ἔχοντι. Ὑποτακτικῆς ἔχω, ἔχης, ἔχη· ἔχωντι. Ἡ δ' εὐκτική, μὴ ἀπαντωμένη, ἣν ἀναμφιβόλως ἔχυνμι, ἔχης, ἔχν. Εἰς τὰ περισπώμενα δὲ μένουσι πολλὰ ἀσυναίρετα, οἶον δοκίει (οὐχὶ δοκίῃ, ἀντὶ δοκέει). —Παρακείμε. Ἀποδέδοα, ἀποδεδόανθι. —Ἀόριστος· Ἀνέθιαν (ἀνέθεσαν, ὡς τὸ τύπτειαι). Παράδοξος δὲ ὁ παθητικὸς ἀόριστος· ἐστροτεύαθη (42). —Δυϊκὰ δὲ οὐδ' εἰς τὰ ῥήματα οὐδαμοῦ ἀπαντῶνται. —Τὸ δ' ἀπαρέμφατον λήγει εἰς εν ἀντὶ

(41) Ἑτορμ. Μ. — Χοιροβ. εἰς Θεοδ. Καν.

(42) Rang. II, 1304.

ων, οἷον θερίδδεν· καὶ εἰς ἡ ἀντὶ αἰ, οἷον δεδόχθη· καὶ
εἰς μεν ἀντὶ ναι, οἷον εἶμεν.

Ἡ δὲ σύνταξις οὐδὲν ἔχει τὸ ἐξιδιασμένον. Ἡ παρὰ συν-
τάσσεται πανταχοῦ μετ' αἰτιατικῆς, οἷον· ὀφείλεται παρ
ἀν πόλιν (παρὰ τῆς πόλεως). Κείμενος πάρ τινα (παρά
τινι).

Βοιωτικαὶ δὲ λέξεις, διαφέρουσιν τῶν τῆς κοινῆς διαλέ-
κτου, ὑπάρχον πολλαί· ἀλλ' εἰς τὰς ἐπιγραφὰς ἀπαντῶν-
ται σπάνια, καὶ αὗται κατὰ τὸν σχηματισμὸν μᾶλλον ἢ
κατὰ τὴν ῥίζαν ιδιόρρυθμοι, οἷον Ἑμπαρτες (ἅπαντες)·
ἔμπαρ, ἔμπαρ, ἔμπα (πάντως, ὁμως)· ἔππασις (ἔμπασις)
ἢ ἔπασις (ἐγκτησις γῆς)· κάπετον, κίππετον (κατέπεσον)·
ἐττόν (ἐς τόν)· τετράχμον (τετράδραχμον).

Παραδείγματα τῆς διαλέκτου ταύτης, μετ' ἀξιολόγου ἐπ'
αὐτῆς ἐργασία, περιέχονται εἰς τὴν περίφημον συλλογὴν
τοῦ Βοιχίου (43), καὶ ὀλίγα τινὰ ἐν ταῖς ἐμαῖς Antiquités
Helléniques (44).

Τῆς Βοιωτικῆς δ' ἐτι μᾶλλον ιδιόρρυθμος καὶ ἀσυνήθης
παρίσταται ἡ ἐπιχώριος Ἀρκαδικὴ διάλεκτος, ἥς ὀλίγην
μὲν μνεῖαν ποιοῦνται οἱ γραμματικοί, ἐν δὲ μόνον παρὰ-
δειγμα ἐπιγραφικὸν σώζεται, ἀλλὰ τοῦτο ἀξιόλογον καὶ
περιεργότατον. Ἐστὶ δὲ τοῦτο ἡ ἐκ τῆς Ἀρκαδικῆς Τεγέας
ἐπιγραφή, ἣν ἐδημοσίευσεν διὰ τῆς ἐν Παρισίοις Ἀκαδη-
μίας (45), ἀρυσθεὶς τὸ κείμενον ἐκ τινος ἐφημερίδος τῆς
Τριπόλεως (46), ὡς, ὀλίγον μετὰ τὴν εὑρεσιν, εἶχε τυπώσει
αὐτὸ ὁ Ἀρ. Κυπριανὸς μικροῖς γράμμασιν, ἄνευ διαιρέ-

(43) C. I. G. I, Σ. 716-726.

(44) II, Ἀρ. 1303-1315.

(45) Mémoire sur trois inscriptions inédites, ἐν τοῖς Mém. des Sav.
étrangers, T. 11.

(46) Ἀρκαδία, ἀρ. 137.

σεως λέξεων, ἄνευ τόνων, καὶ ἄνευ τινὸς γραμματικῆς παρατηρήσεως. Ἔτερον δ' ἀντίγραφον, ἀλλὰ λίαν ἀτελές, μοὶ ἐστάλη ὑπὸ τοῦ ἐν Τριπόλει Κ. Ῥιζοπούλου, καὶ ζητήσας, ἔλαβον ἔπειτα δι' αὐτοῦ καὶ ἐκμαγείον, πολλαχοῦ λίαν ἀμυδρόν, τῆς ἐπιγραφῆς, ὃ ἔπεμψα ἐπίσης, πρὸ τῆς δημοσιεύσεως τοῦ ἔργου μου, εἰς τὴν Γαλλικὴν Ἀκαδημίαν, ἀλλ' ὃ οἱ τῆς δημοσιεύσεως ἐπιμεληθέντες δὲν συνεξέδωκαν. Ἐκ τῆς αὐτῆς δ' ἐφημερίδος ἀρυσθεὶς, καὶ ἐν ἀγνοίᾳ διατελῶν τῆς ἐμῆς ἐργασίας, ὡς καὶ ἐγὼ ἡγνόουν τὴν ἐκείνου, ἐξέδωκε τὴν ἐπιγραφὴν ταύτην καὶ ὁ Κ. Bergk ἐν Γερμανίᾳ (47,) ἐπίσης μόνον μικροῖς γράμμασι, στερούμενος ἐκμαγείου.

Ἔστι δ' ἡ ἐπιγραφὴ τοσοῦτο σπουδαία ὑπὸ διαλεκτικὴν ἔποψιν, καὶ τοσοῦτο διδακτικὴ, ὥστε νομίζω ἀναγκαῖον νὰ παραθέσω αὐτὴν ἐνταῦθα, ἀλλ' ἐπίσης μόνον μικροῖς γράμμασι, καθ' ὃ στερούμενος ἀντιγράφου ἐν κεφαλαίοις, τοῦτο μόνον παρατηρῶν, ὅτι κατὰ τὸ ἐκμαγείον ὃ εἶχεν ἀνά χειρὸς, οὐδὲν ἔχουσιν ἐκεῖνα τὰ ἐκρύθμον, καὶ ὁμοιάζουσι τοῖς ἀμέσως μετὰ τὸν Βούκλειδην Ἀττικοῖς, τοῦ ζ, π, θ, ὄντων Ι, Γ, Θ, καὶ περιλαμβανομένων ἐν τῷ ἀλφαβήτῳ τῶν μακρῶν Η καὶ Ω.

Ἔχει δὲ τὸ κείμενον, κατὰ τὴν ἐμὴν ἀνάγνωσιν, εἰς ἣν παρεδέχθην καὶ τινὰς διορθώσεις ἐκ τῆς τοῦ Κ. Bergk, οὕτω·

Περὶ φη
εἰκάν τι γίνηται τοῖς ἐργόνοις τοῖς ἐν τοῖς αὐτοῖς
ἔργοις, ὅσα περὶ τὸ ἔργον· ἀποέσθω δὲ ὁ ἀδικήμενος
τὸν ἀδικέντα ἐν ἀμέραις τρισὶ ἀπὸ τᾶς ἂν τὸ ἀδί-
5 κημα γένηται ὕστερον δὲ μή. Καὶ ὃ τι ἄγ-κ(ρ)ίνωνται

(47) Theod. Bergk, ἐν τῷ προγράμματι τοῦ ἐν Ἀλλῇ Πανεπιστημίου, 1860-1861.

- οἱ ἐσδοτῆρες, κύριον ἔστω. Εἰ δὲ πόλεμος δια-
 κωλύσει τι τῶν ἔργων τῶν ἐσδοθέντων (ἢ) τῶν
 ἡργασμένων τι φθῆραι, οἱ τριακάσιοι διαγ(ν)όντω
 τί δεῖ γίνεσθαι, οἱ δὲ στρατηγοὶ πρόσοδοι ποέντω
 10 εἴκην δέατοί σφεις πόλεμος ἦναι ὁ κωλύ(ω)ν ἢ ἐ-
 φθορικῶς τὰ ἔργα, λαφυροπωλίου ἐόντος (κ)ατὰ τᾶς
 πόλιος· εἰ δέ τι ἐργωνήσας μὴ ἰγκεχ(η)ρήκοι(ε) τοῖς
 ἔργοις, ὁ δὲ πόλεμος διακωλύοι, ἀπυθόας (τ)ὸ ἀργύριον
 τὸ ἂν λελαδικῶς τυγ/άνη, ἀφρώσθω τῷ ἔργῳ
 15 εἴ καν κελεύωνσι οἱ ἐσδοτῆρες· εἰ δ' ἂν τις ἐπι-
 συνίστατο ταῖς ἐσδόσεσι τῶν ἔργων (ἢ) λυμαίνη-
 τοι κατ' εἰδὲ τινα τρόπον φθῆρων, ζαμιόντω
 οἱ ἐσδοτῆρες ὅσα ἂν δέατοί σφεις ζαμίᾱ, καὶ
 ἀγκαρυσσ(όν)τ(ω) ἰν ἐπίκρισιν, καὶ ἱναγόντω
 20 ἰν δικαστήριον τὸ γινόμενον τοῖ πλῆθι τᾶς
 ζαμ(ί)αυ· μὴ ἐξέστω δὲ μηδὲ κοινᾶνα(ς) γενέσθαι
 πλέον ἢ δύο ἐπὶ μηδενὶ τῶν ἔργων, εἰδὲ μοι ὀφλέτω
 ἕκαστος πεντήκοντα δαρχμάς, ἐπελα(σ)άσθων
 δὲ οἱ ἀλιασταί· ἱμφαίνεν δὲ τὸμ βολόμενον(ν) ἐπὶ τοῖ
 25 ἡμίσσοι τᾶς ζαμίᾱυ· κατὰ αὐτὰ δὲ καὶ εἴ καν (τ)ίς
 πλέον ἢ δύο ἔργα ἔ/η τῶν ἱερῶν ἢ τῶν δαμ(ο)σίων
 κατ' εἰ δὲ τινα τρόπον ὁ τινὲς ἄμ μὴ οἱ ἀλιασταί
 πικρετάνζωνσι ὁμοθυμαδὸν πάντες, ζαμ(ί)ατω
 καθ' ἕκαστον τῶν πλεόνων ἔργων (μὴ κ)ατὰ μῆ(ον)
 30 πεντήκοντα δαρχμᾶ(ν) τᾶν μῆσιν
 τὰ ἔργα τὰ πλέον(α τ)ῶ(ν) σ(υ)κταζωντημένων
 περὶ τὰ ἔργα σ
 νη τοι τῶν
 κατ' εἰ δέ τι μὴ
 35 εἰδένῃ, μὴ οἱ ἔστω ἰνδικον
 μη(δ)έποθι· ἀλλ' ἢ ἰν Τεγέχ· εἰ (δ') ἂν ἰνδικάζητοι,
 ἀποτεισάτω τὸ χρέος διπλάσιον τὸ ἂν δικάζητοι·
 ἔστω δὲ καὶ τωνὶ τῷ ἐπιζαμίῳ ὁ αὐτὸς ἱγγιος ὅπερ
 καὶ τῷ ἔργῳ ἦς, ἰν ἔττεισιν. Εἰ δ' ἂν τις, ἐργωνήσας
 40 ἔργον τι, προσκατυδλάψῃ τι ἄλλῳ τῶν ὑπαρχόντων
 ἔργων, εἴτε ἱερόν, εἴτε δαμόσιον, εἴτε ἴδιον,
 παρ τᾶν σύγγραφον τᾶς ἐκδοκαῦ, ἀπυκαθιστάτω
 τὸ κατυδλαρθῖν τοῖς ἰδίοις ἀναλώμασιν, μὴ ἦτσον
 ἢ ὑπᾶρχεν τοῖ χρόνοι τᾶς ἐργωνίαυ· εἰ δ' ἄμ μὴ
 45 κατυστᾶσῃ, τὰ ἐπιζάμια ἀπυτειέτω κατάπερ
 ἐπὶ τοῖς ἄλλοις ἔργοις τοῖς ὑπεραμέροις τέτακτοι.
 Εἰ δ' ἂν τις τῶν ἐργονᾶν ἢ τῶν ἐργα(ζ)ομένων

ἐπηρειάζεν δέατοι ἰν τὰ ἔργα ἢ ἀπειθῆναι τοῖς
 ἐπιμελομένοις, ἢ καταφρονῆναι τῶν ἐπιζαμίων
 50 τῶν τεταγμένων, (κ)ύριοι ἐόντοι οἱ ἐσδοτῆρες
 τὸμ μὲν ἐργάταν ἐσδέλλοντες ἐς τοῖ ἔργοι,
 τὸν δὲ ἐργῶναν ζαμέοντες ἰν ἐπίκρισιγ, κατάπερ
 τὸς ἐπισυνισταμένος ταῖς (ἐσ)δοκαῖς γέγρα(πτοι.
 "Ο,τι δ' ἂν ἐσδοθῇ ἔργον, εἴτε ἱερὸν, εἴτε δαμόσι(ον,
 55 ὑπάρχεν τὰγ κοινὰν σύγγραφον τάν (δε) κυρί(αν
 ποστ . . . π ἐς τοῖ ἔργοι γεγραμμεν . . γραφ . .

Ἡ ἐπιγραφή ἐστὶ προδήλως σύμβασις τῆς πόλεως τῶν
 Τεγεατῶν μετ' ἐργολάβων, ἴσως ξένων τινῶν, πρὸς ἀνέγερ-
 σιν οἴων δῆποτε οἰκοδομημάτων τῆς πόλεως. Καὶ ἡ μὲν
 γραφή καὶ ὀρθογραφία, οὐχ' ἥττον δὲ καὶ ἡ γλῶσσα, ἐν ἣ
 ἐπικρατεῖ τὸ ἐπιχώριον ἰδίωμα, ἀλλ' ἀναμειγμένον μέχρι
 τινὸς καὶ κοινοῖς τύποις, ἐμφαίνει ἐποχὴν μεταγενεστέραν,
 ἀλλ' οὐχὶ λίαν μεμακρυσμένην τῆς τοῦ Εὐκλείδου· τὸ δὲ
 περιεχόμενον παρίστησιν ἐν ἐλευθερίᾳ, δημοκρατικῇ αὐτο-
 νομίᾳ καὶ ἐν σχετικῇ εὐημερίᾳ διατελοῦσαν τὴν Τεγέαν·
 ὥστε πιθανὸν φαίνεται ὅτι τὸ μνημεῖον τοῦτο ἀνήκει τοῖς
 χρόνοις τοῦ Ἐπαμεινώνδου, μετὰ τὴν κατάργησιν τῆς ἐπὶ
 Στασίππου ἀριστοκρατίας (48).

Τὸ δ' Ἀρκαδικὸν στοιχεῖον τῆς γλώσσης ἐστὶ διάλεκτος
 τῆς ἀρχαίας αἰολικῆς, ἣτις δὲν ἐξεδωρίσθη ἐν Ἀρκαδίᾳ,
 διότι οἱ Ἀρκάδες ἔμειναν μόνοι αὐτόνομοι ἐπὶ τῆς εἰσβο-
 λῆς τῶν Ἡρακλειδῶν (49).

Χωρὶς δὲ νὰ ἐνδιατρίψωμεν πολὺ εἰς τῆς διαλέκτου ταύ-
 τῆς τὸ ἰδιόρρυθμον, παρατηροῦμεν μόνον τὰ κυριώτερα.

Τὸ α ἐνίοτε, ἀλλ' οὐχὶ πάντοτε, αἰολοδωρικῶς τίθεται
 ἀντὶ τοῦ η.

(Ξενοφ. Ἑλλαν. ΣΤ, 5, 7, 8.

(49) Στρ6. Η.

Τὸ μακρὸν Ι γράφεται ἐνίοτε ΕΙ, ὡς ἀποτεῖω (στ. 37)·
στεισῖς (ἔκτισις) (στ. 39).

Ἡ δίφθογγος ΕΙ τρέπεται ἐνίοτε εἰς Η, ὡς φθήραι (στ. 8), φθήρων (στ. 17). Οὕτω καὶ ἦναι (στ. 10) καὶ μῆον (στ. 29).

Τὸ Α τρέπεται εἰς Ο εἰς τὴν λέξιν Ἐφθορκώς. Ἀλλὰ τοῦτο διότι Ο ὑπάρχει καὶ εἰς τὸ ἔφθορα καὶ εἰς τὸ φθορά. Οὕτω μνημονεύεται ὅτι ἔλεγον οἱ Αἰολεῖς καὶ στροπὴ ἀντὶ ἀστραπή, καὶ κόρζα ἀντὶ καρδία.

Ἡ ἐνικὴ γενικὴ τῆς δευτέρας κλίσεως λήγει, κατὰ τὴν αἰολοδωρικὴν, εἰς ω, ἅπαξ δὲ (στ. 11) καὶ εἰς ου, λαφυροπωλείου· ἡ δὲ τῆς πρώτης εἰς ΑΥ, ἔχον πρὸς τὸ ΑΟ τοῦ ἀρσενικοῦ, ὡς τὸ αἰολοδωρικὸν ΕΥ ἔχει πρὸς τὸ ΕΟ (στ. 21, 23, 42, 44).

Ἡ δοτικὴ δὲ τοῦ πληθὸς γράφεται πληθήνι (στ. 20), ὡς ἐν τῇ Βοιωτικῇ τὰ εἰς ΕΙ λήγοντα ῥήματα γράφονται διὰ τοῦ Ι. Τὸν καὶ ἐκτὸς συνθέσεως, πρὸ τοῦ δ, μ, π, τρέπεται εἰς μ, καὶ πρὸ τοῦ κ εἰς γ, κατὰ τὴν ἀπανταχοῦ τῆς Ἑλλάδος ἀρχαϊκὴν ὀρθογραφίαν.

Δαρχμὰς ἀντὶ δραχμὰς (στ. 23, 30), ὡς καὶ ἐν Ἡσυρίῳ, καὶ ὡς στορπάν, στορτιάν, κραδίη, ἀντὶ ἀστραπήν, στρατιάν, καρδία.

Τὸ ληκτικὸν Ο τῆς ἀπὸ μεταβάλλεται εἰς Υ καὶ ἐν τῇ συνθέσει· ὁμοίως δὲ καὶ τὸ ἄλλο γράφεται ἄλλυ (στ. 40). Ἦν δὲ τὸ πάθος αἰολικόν, καὶ οἱ ἐξ Ἀρκάδων ἀποικισθέντες Οἰνωτροί (50) εἰσήγαγον εἰς τὴν Λατινικὴν τὴν εἰς U τροπὴν τῶν εἰς Ο δευτεροκλίτων Ἑλληνικῶν καταλήξεων.

Ἀλλὰ καὶ ἡ κατὰ γράφεται κατὺ (στ. 11, 29), καὶ ἐν ταῖς συνθέσεσι (στ. 40, 43, 49).

(50) Ἀπολλόδ. Γ, 8. — Διον. Ἀλικ. Γρηγ. Κορίνθ. Αἰολ. 29,

Ἡ δὲ ἐν γράφεται πανταχοῦ, καὶ ἐν ταῖς συνθέσεσιν, ἢ, ὅφ' ὃ σχῆμα μετέβη καὶ εἰς τὴν λατινικὴν, καὶ ὡς σύνθετοι ἀπηρχαιωμένοι λέξεις ἀποδεικνύουσιν ὅτι ὑπῆρχεν ἀνέκασθεν εἰς ἐπιχωρίους Ἑλληνικὰς διαλέκτους. Συντάσσεται δ' ἡ πρόθεσις αὕτη κατὰ τὴν ἔννοιαν, ἂν μὲν δηλῇ ἐν τόπῳ στάσιν, μετὰ δοτικῆς (στ. 2, 4, 36), ἂν δὲ τὴν εἰς τόπον κίνησιν, ὡς ἡ ἐξ αὐτῆς (ἐνς) προκύψασα εἰς, μετ' αἰτιατικῆς (στ. 19, 20, 48, 52), ὡς τοῦτο συμβαίνει καὶ εἰς τὴν Λατινικὴν.

Ἡ πρόθεσις ἐς, ἅπαξ ἀπαντωμένη (στ. 51), καὶ προσέτι ἐν συνθέσει (στ. 6, 7, 15, 16, 17, 50, 51), φαίνεται ὅτι ἀντικαθιστᾷ τὴν ἐ(κ)ς, εἰ καὶ ἡ ἐξ ὑπάρχει καὶ αὐτὴ ἅπαξ ἐν συνθέσει (στ. 21). Συντάσσεται δὲ μετὰ δοτικῆς. Καὶ ἐξέλαβε μὲν ὁ Bergk ἐς τοὺς ἔργους ὡς γενικὴν, ἐκ τοῦ ἔργου, νομίζων ὅτι προῆλθεν ἐξ ἐπιτομῆς δῆθεν τοῦ τύπου ἐκ τοῦτο ἔργοιο· ἀλλὰ πανταχοῦ ταύτης τῆς ἐπιγραφῆς ἢ κατὰ τὴν αἰετὶν ἢ τῆς δοτικῆς (στ. 2, 20, 24 κτλ.), ἡ δὲ γενικὴ τῆς δευτέρας κλίσεως καταλήγει εἰς ω ἢ ου.

Τῆς παρὰ (στ. 12), ἀνα (στ. 19) καὶ κατὰ ἀποκόπτεται πολλάκις τὸ τελικὸν α καὶ ἐν συνθέσεσιν, ὡς παρὰ Δωριεῦσι.

Τῆς πρὸς (στ. 9, 40), ἀφαιρεῖται τὸ ρ ὡς ἐν τῷ τύπῳ ποτί, καὶ ἐν τῷ δωρικῷ ἔμποσθεν (51).

Ὡς ἦσαν δ' οἱ Αἰολεῖς ἐν γένει ψιλῶταί, καὶ οὐ μόνον τ' ἀρχικὰ φωνήεντα ἐψίλουν, ἀλλὰ καὶ κύτρα καὶ κιτῶν ἔλεγον, ἀντὶ χύτρα καὶ χιτῶν (52), οὕτω καὶ οἱ Ἀρκάδες λέγουσι κατάπερ (στ. 45), ἐσδοκὰν (ἀντὶ ἐκδοχὴν) (στ. 53).

Εἰς τὸ τρίτον ἐνικὸν πρόσωπον τοῦ παθητικοῦ ἡ αἰ τρέπεται εἰς οἰ (στ. 2, 5, 10, 16, 36, 46, 48).

(51) Θεόκρ. Θ, 56. — Γρ. Κορίνθ. Δωρ. 77.

(55) Γρ. Κορ. Δωρ. 151.

Φθήραι (στ. 8) γ' πρόσ. τοῦ ἀορ. τῆς εὐκτικῆς, τὸ δὲ διακώλυσαι (στ. 7) εἰς ὀριστικήν, ὡς ἐκφράζον βεβαίαν τὴν διακώλυσιν, ἐν ᾧ ἡ φθορά ἐστὶν ὑποθετική καὶ τυχαία, ἐν περιπτώσει πολέμου.

Τὸ δὲ γ' πληθυντικὸν πρόσωπον τῆς ἐνεργητικῆς προστακτικῆς ἔχει τὸν ἀττικὸν τύπον, ἄνευ τοῦ τελικοῦ ν, οἷον· διαγνόντω, ζαμιόντω, ἀντὶ διαγνόντων ζημιούντων (διαγνότωσαν ζημιήτωσαν).

Τὸ δὲ τῆς παθητικῆς προστακτικῆς ἐνικὸν μὲν γ' πρόσωπον, ἀφρέωσθω, ἀντὶ ἀφριέσθω (στ. 14), πληθυντικὸν δὲ ἐντὼ ἀντὶ . . ἔτωσαν, καὶ ἀττικῶς . . όντων, οἷον στ. 9, ποέντω. Τοῦ παθητικοῦ ἀορίστου δὲ τῆς αὐτῆς ἐγκλίσεως τὸ πληθυντικὸν τρίτον πρόσωπον ἐπελασάσθων (στ. 23). Ἡ δ' ὑποτακτική οὐδαμοῦ λαμβάνει τὴν ὑπογεγραμμένην.

Ἡ μετοχή δὲ τῶν περισπωμένων εἰς τὴν πρώτην συζυγίαν φαίνεται· εἴγε τὸν τύπον εἰς (εἰς), ἐντος, ἐνδιστήρησε καὶ ἐν τῷ Λατινικῷ, καὶ ἐν τῷ παθητικῷ ἀορίστῳ τῆς Ἑλληνικῆς, καὶ οἰς (ων), οἰτος εἰς τὴν τρίτην· ὅθεν ἀδικέντα (στ. 4), ζαμέοντες (στ. 52). Οὕτω καὶ στοίχεις ἀντὶ στοιχῶν, καὶ προσμέτρεις ἀντὶ προσμετρῶν, ἐν τινι αἰολικῇ ἐπιγραφῇ παρὰ Βοικχίῳ (53).

Τὸ δ' οὐδέτερον φαίνεται ὅτι ἦτο εἰς ιν (καταβλαφθίν, στ. 43).

Ἡ παθητική δὲ μετοχή ἐν ἐνεστώτι, ἀδικήμενος (στ. 3), ὡς παρ' αἰολεῦσι καλήμενος, ροήμενος (54).

Ἡ ἐτερόκλητος αἰτιατική πληθυντικὴ κοινᾶν(α) (στ. 21) ὑποτίθησιν ὀνομαστικήν κοινὰν ἀντὶ κοινωνός.

(53) C. I. 3524.

(54) Ἰδ. καὶ C. I. 230).

Ἡς δὲ (στ. 39), ἐστὶν ὁ δωρικὸς τύπος τοῦ τρίτου ἐνικοῦ προσώπου τοῦ παρατατικοῦ ἦν.

Ὁ παρακείμενος λελαβηκῶς (στ. 14) ἐκ τοῦ λελάβηκα, διατηρηθέντος ἐν τῇ Ἰωνικῇ.

Τὸ δὲ ἀπυδόας (στ. 13), ἕ' ἀόριστος ἐνεργητικός, ἀποδείκνυσιν ὅτι τὸ κοινὸν δοῦς ἐστὶ συναίρεσις τοῦ δόας, ὡς τὸ διδοῦσιν ἐστὶ τοῦ διδόασι.

Ἀπειθῆναι καὶ καταφροῆναι (στ. 48 καὶ 49), ἔχοντα τύπον παθητικοῦ ἀορίστου, εἰσὶν ἐνεστώτες τοῦ ἐνεργητικοῦ ἀπαρεμφάτου, τῶν περισπωμένων· ὥστε καὶ τὸ ἦναι (στ. 10) προέρχεται ἐκ συναιρέσεως τοῦ εἶναι. Τῶν δὲ βαρυτόνων τὰ ἀπαρέμφατα ἔχουσι τὴν κατάληξιν εἰς εν (στ. 24, 48, 51).

Τωρὶ (στ. 38), ἀντὶ τωτοῦ, διότι τῷ δωριστὶ ἀντὶ τοῦ.

Κατὰ αὐτὰ (στ. 25), ἴσως Κατὰ αὐτὰ (κατὰ τὰ αὐτά), γραφομένου ἐνὸς τ' ἀντὶ εἰς ἀρχαϊκῶς.

Ἡμεῖς, ἀντὶ ἡμῶν, ὡς παρ' Αἰολοῦ μαρτυρεῖται, φέλακος (ὡς ὀνομαστική). Τὸ δὲ διπλοῦν σσ, διότι οἱ Αἰολεῖς «τὰ ἀμετάβολα διπλασιάζουσι καὶ τὸ σ» (55).

Ἡ σύγγραφος (στ. 55), ἀντὶ συγγραφή, ἀπαντᾶται πολλάκις ἐν ἐπιγραφαῖς.

Εἰ κάρ (στ. 2, 10, 15, 25) ἐστὶν ἐάν, διότι κάρ ταῦτό τῳ κεν, (ἄν).

Εἰ δὲ (στ. 17, 27, 34), ἐπὶ ῥῆμα δηλοῦν οἶον δὴ, οἶον δήποτε.

Δέατοι (δέαται), ἐστὶ δόξοι· καθ' Ἡσύχιον «δέαται, φαίνεται, δοκεῖ».

Ἐσδέλλω (ἦτοι ἐ(κ)σδέλλω) ἔσται ἐκβάλλω, (διότι, καθ' Ἡσύχιον, «δέλλει καλεῖ», ἔθεν πιθανῶς καὶ τὸ δέλεαρ (55) Γρ. Κορ. Αἰολ. 11.

καὶ ὁ δόλος· ὥστε τὸ ἐκδέλλω ἔσται τὸ ἐναντίον τοῦ κα-
λῶν, τὸ ἀποπέμπειν. Ἀλλὰ τότε ἐς τοῦ ἔργοι ἔσται ἐν
τοῦ ἔργῳ, ἀποδεικνύον ὅτι εἰς τινας τοῦλάχιστον περιστά-
σεις ἢ ἐς (ἐκ) συνετάσσετο μετὰ δοτικῆς. Ἴσως καὶ ἐν
στ. 56.

Ἀπυέσθω, ἐκ τοῦ ἀπύω, ὁ ἐστὶ καλῶ (56), δημοῖ βε-
βαίως ἐν μέσῃ φωνῇ ἐγκαλεσάτω.

Πᾶσα λοιπὸν ἡ ἐπιγραφή ἐστὶ σύμβασις μετ' ἐργολάβων
(ἐργωνῶν, στ. 47), εἰς οὓς ἐσδοθήσονται (ἐκδοθήσονται)
πάντα τὰ ἐν Τεγέᾳ ἀνεγερθησόμενα οἰκοδομήματα· πρὸς
τοῦτο ἐγκατέστησαν ἐσδοτῆρες (ἐκδοτῆρες) ἐν τῇ πόλει,
πρὸς οὓς ἔχει προσφυγὴν ὁ ὑπὸ τινος ἀδικούμενος ἐργολά-
βος. Ἐν περιπτώσει δὲ καθ' ἣν πόλεμος βλάβη αὐτοῦς, ἡ
βουλή (οἱ τριακόσιοι), ἐπιμελεία τῶν στρατηγῶν, θέλει σκε-
φθῇ περὶ τῆς αὐτῶν ἀποζημιώσεως, ἢ ἡ πόλις ἤθελε λα-
φυραγωγηθῇ, διότι οὕτως ἐννοεῖται τὸ λαφυροπωλίου ἐόν-
τος, καθ' ὅσον καὶ ὁ Ἰσχυρίας λέγει· «λαφυροπωλεῖ, αἰς
μαλωτίζει». Ἦν δ' οὗτος ὁρος ὅτι οἱ ἐργολάβοι βεβαίως
ἀπήτησαν πρὸς ἰδίαν ἀσφάλειαν. Ἀν' ὅμως ἐπέλθῃ πόλε-
μος πρὶν ἢ γίνῃ ἀρχὴ ἐργασίας τινός, οἱ ἐκδοτῆρες δύναν-
ται νὰ διαλύωσι τὴν συμφωνίαν, ἀποδιδόντος τοῦ ἐργαλά-
βου ἣν ἔλαβε προκαταβολήν. Τοὺς βλάπτοντας δὲ ἢ κω-
λύοντας τοὺς ἐργολάβους ἠδύναντο νὰ ζημιῶσιν οἱ ἐκδο-
τῆρες, κηρύττοντες κατ' αὐτῶν δίκην (ἀγκαρυσσόντων ἰν
ἐπίκρισιν, στ. 19) καὶ ἐνάγοντες αὐτοὺς εἰς τὸ δικαστή-
ριον τοῦ δήμου (τοῦ πλήθι, στ. 20), οἱ ἡλιασταὶ καλού-
μενοι (στ. 24), ὡς καὶ ἐν Ἀθήναις. Ἀπαγορεύονται δὲ
ἐταιρίαι πλέον ἢ δύο ἐργολάβων δι' ἕκαστον ἔργον, ἢ ἐρ-
γολαβία πλέον ἢ δύο ἔργων δι' ἕκαστον, ἐπὶ ποινῇ 50 δρ.

(56) Ἀριστοφ. Ἰππ. 1032.

δι' ἕκαστον, καὶ ἐπιτρέπεται τῷ βουλομένῳ (ἰμφραίνειν) νὰ καταγγείλῃ τὴν παράβασιν ταύτην διὰ τῆς φάσεως (57) ἐπ' ἀμοιβῇ 25 δραχμῶν. Μετὰ τὸ ἐφθαρμένον δὲ μέρος τῆς πλακὸς ὁρίζεται τὸ δικαστήριον ἐφ' οὗ θέλουσιν ἐκτελεῖσθαι αἱ δίκαι, ἐπὶ ποινῇ διπλασίας ζημίας διὰ τὸν δεξόμενον νὰ δικασθῇ ἀλλαχοῦ. Νομίζω δὲ τὸ *αλλη* (στ. 36), ὃ ὁ K. Bergk ἀναγινώσκει *ἄλλη* (ἀλλαχοῦ), προτιμότερον ν' ἀναγνωσθῇ *ἀλλ'* ἢ (ἦτοι, οὐδαμοῦ πλην ἐν Τεγέᾳ), εἰς ἐξασφάλισιν ὅτι οἱ ἐργολάβοι, οἵτινες πιθανῶς ἦσαν ξένοι, ἴσως Ἀθηναῖοι, δὲν ἤθελον ἀξιώσει νὰ προσφύγῳσιν εἰς τῆς πατρίδος αὐτῶν τὰ δικαστήρια, παράγοντες οὕτω διεθνεῖς περιπλοκάς. Τὸ *ἄλλη* ἐν Τεγέᾳ μοὶ φαίνεται οὐδεμίαν ἔχον ἔννοιαν, διότι, ἂν τὸ δικαστήριον ἦν ἡ Ἡλιαία, πῶς ἀλλαχοῦ τῆς Τεγέας ἠδύναντο νὰ δικασθῶσιν; Ἐν δὲ τῷ ἐφθαρμένῳ μέρει τοῦ λίθου ἐπρόκειτο πιθανῶς περὶ ἐγγυητῶν διὰ τὴν ἀπόδοσιν τῶν προκαταβολῶν καὶ τὴν ἀπότισιν τῶν προστίμων, διότι ἐν στ. 38 λέγεται ὅτι ὁ αὐτὸς ἐστὶ ἐγγυητὴς καὶ διὰ τὸ πρόστιμον τοῦτο. Μετὰ ταῦτα δ' ἔπονται διατάξεις κατὰ τῶν ἐργατῶν καὶ τῶν ἐργολάβων οἵτινες ἤθελον ὑπὲρ τοῦ ἔργου αὐτῶν βλάβει ἄλλα ὑπάρχοντα ἤδη οἰκοδομήματα, ἢ ἤθελον ἀπειθεῖ τοῖς ἐπιμεληταῖς, ἢ ἀρνεῖσθαι τὴν ἀπότισιν τῶν προστίμων, καὶ ὁρίζεται, οἱ μὲν ἀπειθεῖς ἐργάται ν' ἀποβάλλωνται, οἱ δ' ἐργολάβοι νὰ εἰσάγωνται εἰς δίκην.

(57) Ἰδ. Ῥαγκ. Πολιτ. Ἀρχ. Τόμ. Α (Ἀπαντ. ΙΕ), σ. 331.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

Ψηφίσματα πολιτικά.

Ἀπαντῶνται δ' ἐκ τῆς ἐποχῆς ταύτης πολλαὶ μὲν ἐν Ἀθήναις ἐπιγραφαί, ἀσυγκρίτως δὲ πολυπληθέστεραι ἢ ἐκ τῆς προλαβούσης αἱ εἰς τὰ διάφορα μέρη τῆς Ἑλλάδος καὶ τῶν ἀποικιῶν ἀνήκουσαι.

Τὰ πολλὰ δ' ἐκ τῶν χρόνων τούτων σωζόμενα ψηφίσματα ἔχουσιν εἰσέτι ἐνίοτε, ὥς καὶ ἐν τῇ προλαβούσῃ ἐποχῇ, προτεταγμένον ἀνάγλυφον (1), ἢ τινά, ἐπιτεταγμένον (2). Τὰ πλείστα ὅμως κοσμοῦνται ἄνωθεν δι' αἰτώματος (3), ἢ καὶ δι' ἀπλοῦ κυματίου.

Ἡ δ' εἰσαγωγικὴ τῶν θεῶν ἐπίκλησις ἀπαντᾷται συνεχέστερον ἢ ἐπὶ τῶν προγενεστέρων, καὶ κατὰ τύπους ποικιλωτέρους.

Οὕτως ἐπὶ μὲν τῶν Ἀττικῶν εὑρίσκται ΘΕΟΙΣΕ(πικουρίοις) (4), ἢ ΘΕ(οῖς), ἴσως Θ(εοῖς) Ε(πικουρίοις), ἢ Ε(πικουρίοις) Θ(εοῖς) (5), ἢ ἀπλῶς ΘΕΟΙΣ (6).

Ἐκτὸς δὲ τῶν Ἀθηναίων ἀπαντῶνται καὶ ἄλλοι τύποι, οἷον Ἐν Βοιωτίᾳ Θεός (7)· Θεὸς τιούχαν ἀγαθάν (8)· ὁμοίως ἐν Φωκίδι (9), ἢ ἐν κοινῇ διαλέκτῳ Θεὸς τύχαν ἀγα-

(1) R. II, 16.

(2) R. II, 10. 11.

(3) R. II, 14. 18. 21.

(4) C. I. 139. 151.

(5) C. I. 158. 213.

(6) C. I. 150.

(7) C. I. 1574.

(8) C. I. 1564.

(9) Ross, 73. 74. 81.

θάγ (10). Θεὸς τύχαν ἐν Βοιωτίᾳ πάλιν (11) καὶ ἐν Κερκύρα (12). Θεὸς ἀγαθὸς ἀγαθῇ τύχῃ καὶ ἐπὶ σωτηρίᾳ, ἐν Κρήτῃ (13). Διόσκοροι, ἐν Πάρῳ (14) κτλ.

Συνηθεστάτη δ' ἐστὶ κατὰ ταύτην τὴν ἐποχὴν ἢ πρὸ τῶν ψηφισμάτων τιθεμένη ἐπὶ κλήσις ἀγαθῇ τύχῃ, ἢ, σπανίως, τύχῃ ἀγαθῇ, ὡς ἐν Δελφοῖς (15), ἐν Θρονίῳ (16), ἐν Θαυμακῷ (17), ἐν Αἰγίνῃ (18), ἐν Κερκύρα (19) καὶ ἀλλαχοῦ. Ἐν Ἀθήναις ὅμως, ὁ τύπος ἀγαθῇ τύχῃ προηγεῖται οὐχὶ τοῦ ὅλου ψηφίσματος, ἀλλὰ τῆς ἀποδόσεως μόνον, οἷον· Ἐπειδὴ (μετὰ 8 στίχους) ἀγαθῇ τύχῃ, διδόχθαι τῷ δήμῳ (20).

Τινῶν δέ, σπανίων, ψηφισμάτων προηγεῖται καὶ ἡ ὑπόθεσις, οἷον· Προξενία Διοχάρει Χάρητος Ἀπολλωνιάτῃ (21).

Μετὰ δὲ τὴν ἐπὶ κλήσιν, ἢ καὶ εἴπου αὐτὴ ἐλλείπει, ὁ κυρίως εἰσχωγικὸς τύπος τῶν ψηφισμάτων ἦν ἐν Ἀθήναις καὶ ταῖς πολιτείαις ὅσαι εἶχον πολίτευμα ὅμοιον τῷ ἀττικῷ, διάφορος κατὰ τι τοῦ ἀρχαιοτέρου, καὶ ἔχων οὕτω· Ἐπὶ τοῦ δεῖνος ἀρχοντος, ἐπὶ τῆς δεῖνος (π. χ. Λεοντίδος) . . . ης (π. χ. πρώτης) πρυτανείας, ἢ ὁ δεῖνα ἐγγραμ-

(10) Ross, 67.

(11) C. I. 1565.

(12) C. I. 1850.

(13) C. I. 2556.

(14) Πρακτ. Ἀκαδ. Μονάχ. 1835.

(15) C. I. 1693.

(16) C. I. 1751.

(17) C. I. 1771.

(18) R. II, 688.

(19) C. I. 1840.

(20) C. I. 107.

(21) C. I. 90.

άτενε. Τῶν προέδρων ἐπεψήφισεν ὁ δεῖνα· ὁ δεῖνα εἶ-
πεν, ὡς ἐν ἐπιγραφῇ ἐξ Ὀλ. 102, δ (22).

Ἡ, ἔτι πληρέστερον·

Ἐπὶ τοῦ δεῖνος ἄρχοντος, ἐπὶ τῆς δεῖνος φυλῆς . . . ης
πρυτανεύουσης, ἣ ὁ δεῖνα ἐγραμμάτενε, τοῦ δεῖνος μη-
ρός . . . η (π. χ. πρώτη ἰσταμένου), . . . η (π. χ. πρώτη)
ῆς πρυτανείας. Τῶν προέδρων ἐπεψήφισεν ὁ δεῖνα·
Ἐδοξε τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ· Ὁ δεῖνα εἶπεν, ὡς τις
ἐπιγραφὴ ἐξ Ὀλ. 106, ε' (23).

Ἐν ταῖς εἰσαγωγαῖς δὲ ταύταις, τοῦ ἄρχοντος τὸ ὄνομα
ὀρίζει τὸ ἔτος, καὶ δὲν συνοδεύεται ὑπὸ πατρωνυμικοῦ ἢ
δημοτικοῦ· ὁσάκις δὲ πρόκειται νὰ διακριθῇ ἀπὸ προγενε-
στέρου ἑμωνύμου, προστίθεται καὶ τὸ ὄνομα τοῦ προκατό-
χου αὐτοῦ, ὡς· ἐπὶ τοῦ δεῖνος ἄρχοντος τοῦ μετὰ τὸν
δεῖνα.

Γραμματεὺς δ' ἦν ὁ ἐτήσιος, διότι πολλάκις ἀναφέρεται
ὁ αὐτὸς εἰς διαφόρους τοῦ αὐτοῦ ἔτους πρυτανείας (24).

Ἦν λοιπόν, ὡς εἰς τὰ πρὸ Εὐκλείδου ψηφίσματα, ὁ ὑπὸ
τοῦ δήμου ἐκλεγόμενος ἵνα ἀναγινώσκη τῇ βουλῇ καὶ τῷ
δήμῳ (25)· ὥστε τῇ δεῖνι φυλῇ ἣ ὁ δεῖνα ἐγραμμάτενε
δὲν σημαίνει ὅτι εἰς αὐτὴν τὴν φυλὴν ἐγραμμάτενε μό-
νον, ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτήν, ὡς καὶ εἰς τὰς λοιπάς. Φέρεται
δὲ τὸ ὄνομα τοῦ γραμματέως πάντοτε μετὰ πατρωνυμικοῦ
καὶ δημοτικοῦ.

Τοῦ δ' ἔτους ἡ ἐποχὴ, καθ' ἣν ἐγράφη τὸ ψήφισμα, ὀρί-
ζεται διὰ τῆς πρυτανεύουσης φυλῆς, διότι ἡ τάξις καθ' ἣν

(22) C. I. 85.

(23) C. I. 90.

(24) Rang. II, 412-413. 436-439.

(25) Bekk. Anecd. Σ. 135.

ἐκάστη φυλή ἔμελλε νὰ πρυτανεύσῃ ἐκκληροῦτο, ὡς φαίνεται, ἐτησίως. Πολλάκις ὁμῶς μνημονεύεται καὶ ὁ μῆν, καὶ προσέτι προσδιορίζεται διττῶς ἢ ἡμέρα, ἥ τε τῆς πρυτανείας καὶ ἡ τοῦ μηνός· ὥστε ἡ γνῶσις τῆς ἀντιστοιχίσεως τῶν δύο τούτων χρονολογιῶν μεγάλως συμβάλλεται εἰς τὴν ἐκτίμησιν τῆς ἐποχῆς καθ' ἣν τὸ ζήτημα συνετάχθη.

Καὶ ἂν μὲν πᾶσαι αἱ πρυτανεῖαι περιεῖχον ἴσον ἄριθμὸν ἡμερῶν, καὶ πάντες οἱ μῆνες ἐπίσης, τότε δυσχέρεια περὶ τὴν ἐκτίμησιν ταύτην οὐδεμία θὰ ὑπῆρχε, διότι αἱ αὐταὶ ἡμέραι τῶν μηνῶν θ' ἀνταπεκρίνοντο πάντοτε εἰς τὰς αὐτὰς τῶν πρυτανειῶν, καὶ τῆς μιᾶς χρονολογίας οὔσης γνωστῆς, ἐξ αὐτῆς ἀμέσως θὰ προσδιορίζετο καὶ ἡ ἄλλη. Ἀλλὰ, παρ' Ἀθηναίοις, αἱ μὲν πρυτανεῖαι ἦσαν δέκα, οἱ δὲ μῆνες δώδεκα, ἔχοντες τὴν ἐπομένην τάξιν ἐν τῷ ἔτει·

1. Ἐκατομβαιῶν	4. Πυκνιῶν	7. Ραμηλιῶν	10. Μουνυχιῶν
2. Μικαγειριῶν	5. Μαϊνακτηριῶν	8. Ἀνθεστηριῶν	11. Θαρρηλιῶν
3. Βοηδρομιῶν	6. Ποσειδεῶν	9. Ἐλαφηβολίων	12. Σκερφοβριῶν

Ἀλλὰ τὰ ἀττικά ἔτη διηρμόντο εἰς κοινὰ καὶ ἐμβόλιμα, προστιθεμένου εἰς τὰ κοινὰ ἑνὸς μηνός περιπλέον, μετὰ τὸν Ποσειδεῶνα, τοῦ Ποσειδεῶνος Β'. Ὡστε αἱ πρυτανεῖαι δὲν ἀντεστοίχουν πρὸς τοὺς μῆνας, οὐδ' ἦν δυνατόν νὰ διαίρωνται εἰς ἴσον πᾶσαι ἄριθμὸν ἡμερῶν, ἄνευ κλάσματος, καὶ τούτου διαφόρου κατὰ τὴν φάσιν τοῦ ἔτους, ἂν δηλαδὴ ἦν κοινόν, ἢ ἐμβόλιμον.

Τούτου ἕνεκα φαίνεται ὅτι, κατὰ μὲν τὰ κοινὰ ἔτη αἱ 3 πρῶται πρυτανεῖαι εἶχον ἀνὰ 35 ἡμέρας ἐκάστη, αἱ δὲ λοιπαὶ ἐναλλάξ καὶ ἀνὰ 36 καὶ 35· κατὰ δὲ τὰ ἐμβόλιμα, αἱ μὲν 3 πρῶται ἀνὰ 38, αἱ δὲ λοιπαὶ ἀνὰ 39 καὶ 38 ἡμέρας ἐκάστη(26). Ὁ δὲ Βοίχχιος δοξάζει μᾶλλον, καί, κατὰ τινα

(26) Rang. I, Σ. 193. (Ἀρ. 116. 117). Σ. 392.- II, Σ. 18. (Ἀρ. 373).

ιδόμενα, ἴσως ὀρθῶς (27), ὅτι αἱ μακραὶ καὶ βραχεῖαι πρυτανεῖαι διετάττοντο καὶ διενέμοντο εἰς τὰς φυλὰς διὰ πλήρου ἐκάστοτε.

Ἵνα δὲ συμβιβάζωσι τὸ ἡλιακὸν μετὰ τοῦ σεληνιακοῦ πρὸς τοὺς, καὶ ὀρίζωσι τίνα τῶν ἐτῶν ὥφειλον νὰ ὦσιν τὰ ἐμβόλιμα, εἶχον παραδεχθῆ κατ' ἀρχὰς οἱ Ἀθηναῖοι κύκλον ἐννεαετηρίδος (ἐξ ὀκτὼ ἐνιαυτῶν), ὃν μετὰ ταῦτα ὁ Μέδων ἀντικατέστησε διὰ δεκαεννεαετηρίδος, ἐκ 18 ἐτῶν, ἐξισουμένης πρὸς 235 σελήνας. Ἐκάστης λοιπὸν δεκαεννεαετηρίδος τὰ 1, 3, 5, 9, 11, 13, 17^{ον} ἔτος ἦν ἐμβόλιμον, ἔχον ἀνὰ 13 μῆνας, καὶ 384 ἡμέρας, ἐν ᾧ τὰ λοιπὰ ἦσαν κοινά, ἐκ 354 ἡμερῶν, πλην τοῦ 2, 7, 12, 16, ἐχόντων ἀνὰ 355 ἡμέρας.

Διηροῦντο δὲ καὶ οἱ μῆνες οὗτοι, ἵνα ἀπαρτίζωνται ἄνευ κλασμάτων, εἰς πλήρεις ἐκ 30 ἡμερῶν, καὶ εἰς κοίλους ἐκ ἡμερῶν 29, οὐχὶ πάντοτε τοὺς αὐτοὺς, ἀλλὰ προσδιωρίζοντο οἱ κοῖλοι, ἀφαιρουμένης ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ κύκλου, μιᾶς ἡμέρας ἐκάστοτε μετὰ 63.

Ἦν δὲ τὸ πρῶτον ἔτος τοῦ Μετωνίου κύκλου τὸ τῆς Ὀλ. 87, α' (28). Ἐν δὲ Ὀλ. 112, γ' ὁ Κάλλιππος εἰσήγαγε κύκλον ἔτι ἐντελέστερον ἐκ 76 ἐτῶν, διατηρήσας τὴν αὐτὴν τάξιν τῶν ἐμβολίων (29), καὶ ἀρξάμενος ἀπὸ τοῦ ἔτους τῆς εἰσαγωγῆς, ὡς πρώτου ἔτους τοῦ νέου κύκλου.

Ἄλλ' αἱ πρυτανεῖαι οὔσαι κατ' ἀρχὰς 10, ἀπὸ τῆς Ὀλ. 118, β', ἐγένοντο 12, ὅτε εἰς τὰς 10 φυλὰς προσετέθησαν ἕτεραι δύο, ἡ Ἀντιγονίς καὶ ἡ Δημητριάς, εἰς τιμὴν τοῦ Ἀντιγόνου καὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Δημητρίου τοῦ Πολιορκη-

(27) Πρακτ. Ἀκαδ. Βερολ. 1846.

(28) Διόδ. IB, 36.

(29) Rang. Αὐτ. καὶ II, Σ. 93 (Ἀρ. 421).

τοῦ, οἵτινες ὡς θεοὶ σωτῆρες ἐλατρεύθησαν ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων ὅτε ἡλευθέρωσαν αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ Ἀντιπάτρου καὶ τῶν Μακεδόνων. Μετωνομάσθησαν δὲ μετὰ ταῦτα αἱ πρόσθετοι αὗται φυλαί, ἡ μὲν, Πτολεμαίς, ἐν Ὁλ. 130, ἐκ Πτολεμαίου τοῦ Φιλαδέλφου, ἡ δέ, Ἀτταλίς, ἐν Ὁλ. 145, α', κατ' Ἀτταλον τὸν Α'. Ἀπὸ τῆς Ὁλ. 118, β' λοιπὸν συνέκειτο ἡ Βουλὴ ἐξ 600 ἀνδρῶν, αἱ δὲ πρυτανεῖαι ἦσαν, ἐν τοῖς κοινοῖς ἔτεσιν, ἰσάριθμοι πρὸς τοὺς μῆνας, καὶ αἱ ἡμέραι αὐτῶν συνέπιπτον ἀκριβῶς πρὸς τὰς ἡμέρας ἐκείνων. Κατὰ δὲ τὰ ἐμβόλιμα ἔτη ἐκάστη πρυτανεῖα φαίνεται ὅτι εἶχεν ἀνὰ 32 ἡμέρας (30).

Τὸ αὐτὸ δὲ σύστημα ἐπεκράτει καὶ εἰς τὰς λοιπὰς πόλεις τὰς ἐχούσας πολίτευμα ἀνάλογον τῷ τῶν Ἀθηναίων. Ἐκτὸς ὅτι εἰς πολλάς, ὡς ἐν Μακεδονίᾳ, τὸ ἔτος ἀπ' ἄλλου μηνὸς ἤρχιζε, καὶ τὰ ὀνόματα τῶν μηνῶν διέφερον, ὥστε καὶ τὸ αὐτὸ ὄνομα εἰς δύο διαφόρους πόλεις ἐδήλου ἄλλο μέρος τοῦ ἔτους. Οὕτως ὁ Πάναμος τῶν Αἰτωλῶν ἀντεστοίχει πρὸς τὸν Δελφικὸν Βουκαῖτιον ἢ τὸν Ἀττικὸν Ποσειδεῶνα, ἐν ᾧ ἀλλαχοῦ (ἐν Μακεδονίᾳ, Θεσσαλίᾳ, Βοιωτίᾳ) ὁ Πάναμος ἀντεστοίχει πρὸς τὸν Δελφικὸν Ἴλαον, ἢ τὸν Ἀττικὸν Ἐκατομβαιῶνα. Οὐδ' ἡ διάρκεια δὲ τῶν μηνῶν ἀνταπεκρίνετο ἐντελῶς πρὸς τὴν τῶν Ἀττικῶν (31).

Εἰσὶ δ' ἐξ ἐπιγραφῶν καὶ ἐτέρων πηγῶν γνωστὰ τὰ ἐπόμενα ὀνόματα.

(30) Rang. II, Σ. 111 (Ἀρ. 439). — Σ. 569 (Ἀρ. 880).

(31) Ἰδ. C. F. Hermann, griech. Monatskunde.

Ἀττικοὶ	Μακεδονικοὶ	Δελφικοὶ	Βοιωτικοὶ	Θεσσαλικοὶ
Μεταγειτνίων	Δίος			Ἀπελλαῖος
Μαιμακτηριών	Ἀπελλαῖος			Γαύστης
Ἀνθεστηριών	Αὐδυναῖος	Ποῦτρόπιος	Ἀλαλομένιος	Χρυτταῖος
Θαργηλιών	Περίτιος	Ἡράπιος	Δημάτριος	Λυκαῖος
Βοηδρομιών	Δίστρος	Βύσιος	Βουκάτιος	Βουκάτιος
Ποσειδεών	Ξανθικός	Βουκάτιος	Ἑρμαῖος	
Ἐλαφηβολιών	Ἀρτεμίσιος	Ἡράκλειος	Προστατήριος	
Σχιροφοριών	Δαίσιος	Θεοξένιος	Πάναμνος	Πάναμος
Ἐκατομβαιών	Πάναμνος	Ἰλαῖος	Πάναμνος	
Πυανεψιών	Λῶος	Δαιδαφόριος	Θαλούντιος	
Γαμηλιών	Γορπιαῖος	Βοαθός	Ἱπποδρόμιος	Ἱπποδρόμιος
Μουνυχιών	Ὑπερβερεταῖος			

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Πόκιος δὲ μνημονεύεται μὴν Ἀμφισσέων(32), ἀντιστοι-
χῶν πρὸς τὸν Ἡράκλειον τῶν μόλις δύο ὥρας ἀπεχόντων
Δελφῶν· Ἰππιῶν δέ(33), μὴν Ἐρετριέων, καὶ ἄλλοι ἄλ-
λων τινῶν πόλεων.

Ἐκ τῆς πρυτανευούσης δὲ φυλῆς ἐξελέγετο καθ' ἡμέραν
εἷς ἐπιστάτης, ἐκ δὲ τῶν λοιπῶν ἐννέα ἐξελέγοντο 9 πρόε-
δροι, ὧν ὁ προϊστάμενος εἶχεν, ἀπὸ Ὀλ. 108-112(34), ἢ
καὶ ἤδη ἀπὸ Ὀλ. 97(35), τὸ δικαίωμα τοῦ διδόναι δια-
χειροτονίαν καὶ προτείνειν εἰς διαψήφισιν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ,
ὅπερ ἐν τοῖς ψηφίσμασιν ἐκφράζεται διὰ τῶν λέξεων· *Τῶν
προέδρων ἐπειψήφριζεν ὁ δεῖνα*. Ἐνίοτε δὲ προστίθενται
τῷ ὀνόματι τοῦ ἐπιψηφίζοντος αἱ λέξεις καὶ συμπρόεδροι.

Μετὰ δὲ τὸν τοιοῦτον προσδιορισμὸν τῆς ἡμερομηνίας
ἔπεται πολλάκις ἡ λέξις ἐκκλησία ἢ ἐκκλησία κυρία(36),
δηλοῦν ὅτι κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἐγένετο ἐκκλησία τοῦ
δήμου, ἐν ᾗ προὔταθον τὸ ψήφισμα. Ἦν δ' ἡ Κυρία ἐκ-
κλησία, κατὰ Πολυδέκην(37) ἐκείνη, ἐν ᾗ « τὰς ἀρχὰς
ἐπιχειροτονοῦσιν εἶπερ καλῶς ἀρχουσιν, ἢ ἀποχειροτο-
νοῦσιν· ἐν ᾗ τὰς εἰσαγγελίας ὁ βουλόμενος εἰσαγγέλλει,
καὶ τὰς ἀπογραφὰς τῶν δημοσιευομένων ἀναγινώσκου-
σιν οἱ πρὸς ταῖς δίκαις, καὶ τὰς λήξεις τῶν κλήρων ». Ἦν δέ,
φαίνεται, αὕτη ἡ δευτέρα ἐκάστης Πρυτανείας(38).
Εἷς τινὰς ἄλλας πολιτείας, ὡς ἐν Δελφοῖς(39), ἀντὶ τοῦ

(32) C. I. 1717.

(33) Αῤτ. 2265.

(34) C. I. Σ. 130.

(35) Rang. II, Σ. 29. 30 (Ἀρ. 376. 377).

(36) C. I. 111.

(37) H, 95.

(38) Rang. II, Σ. 112. (Ἀρ. 438). 121 (Ἀρ. 443).

(39) C. I. 1693.

Ἐκκλησία κυρία, φέρεται ἀγορά, ψήφοις τοῖς ἐννόμοις, ἢ ἄλλο τι παραπλήσιον. Ἐνίοτε δ' ἀπαντᾶται καὶ ὁ προσδιορισμὸς τοῦ τόπου τῆς ἐκκλησίας, ὡς διὰ τὰς Ἀθήνας, ἐκκλησία ἐν Πειραιεῖ, ἢ ἐν τῷ Θεάτρῳ, ὡς καὶ Βουλὴ ἐν τῷ Βουλευτηρίῳ (40). Εὗρηται δὲ σπανίως καὶ Ἐκκλησίας συγκλήτου, ὅτε ἡ ἐκκλησία συνεκαλεῖτο ἐκμάκτως.

Ἐνίοτε δέ, ἀντὶ τῆς φράσεως Ἔδοξε τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ, γράφεται μόνον ἔδοξε τῷ δήμῳ, εἴτε κατ' ἐπιτομήν, εἴτε ἐκ τῶν χρόνων περὶ ὧν λέγεται ἐν τῇ ὑποθέσει τοῦ κατ' Ἀνδροτίωνος λόγου τοῦ Δημοσθένους· « Ἔθος ἐπεκράτησεν ἀπροβούλευτον ψήφισμα εἰσάγεσθαι ἐν τῷ δήμῳ ».

Πολλάκις δ' εἰς τὰ παρεννειρόμενα τοῖς ῥητορικοῖς λόγοις ψηφίσματα ἀπαντᾶται ὁ τύπος Ἐνὶ τῇ βουλῇ (καὶ δήμῳ)· ὁ δεῖνα εἶπε (41)· ἀλλαχοῦ Στρατηγῶν γνώμη (42). Φαίνεται ὅμως ὅτι τὰς εἰς ἐπιτομὰς τοῦ ἀληθοῦς τύπου, ὑπὸ τῶν ῥητόρων ἢ τῶν ἀντιγράφων γενόμεναί.

Εἰς ἰδιαίτερα δὲ δήμων ἢ φυλῶν ψηφίσματα (οὐχὶ δηλαδὴ τοῦ δήμου τῶν Ἀθηναίων) ἀναφέρεται μόνον ὁ προτείνας τὸ ψήφισμα, οἷον· Παμμένων Ἀμεινίου εἶπεν· ἐπειδὴ . . . (43). Ἔδοξε τῇ . . . ἰδίᾳ φυλῇ· Ὁ δεῖνα εἶπε.

Ἐκτὸς δὲ τῶν Ἀθηνῶν οἱ ἐπωνύμοι ἄρχοντες εἶχον ἀλλαχοῦ ἄλλα ὀνόματα, καὶ τὰ ψηφίσματα δὲν ἐχρονολογοῦντο δι' αὐτῶν μόνον. Καὶ ἐν μὲν Βοιωτίᾳ ἰδίως, τὸ ἔτος προσδιωρίζετο διὰ τοῦ ἐπωνύμου ἄρχοντος ἐκάστης πό-

(40) C. I. 124.

(41) Δημ. κ. Στεφ. 205. 282.

(42) Αὔτ. 238. 249.

(43) Rang. II, Σ. 88 (Ἀρ. 418).

λεως· ἐψήφισον δὲ ἡ Βουλὴ καὶ ὁ δῆμος αὐτῆς, ἐπιψηφίζοντος τοῦ προέδρου ὡς ἐν Ἀθήναις.

Εἰς δὲ τὰ ψηφίσματα τοῦ κοινοῦ τῶν Βοιωτῶν προσδιωρίζετο τὸ ἔτος διὰ τοῦ ἄρχοντος ἐν κοινῷ τῶν Βοιωτῶν. Ἐψήφισε δὲ ἡ Βουλὴ καὶ ὁ Δῆμος τῶν Βοιωτῶν, ἐφεδριατευόντων (ἤτοι προεδρευόντων) τῶν Βοιωταρχῶν, οἵτινες ἦσαν 11 ἐπὶ Πελοποννησιακοῦ πολέμου, ἀπὸ δὲ τῆς ἐν Λεύκτροις μάχης 7. Εἰς δὲ τὰ στρατιωτικὰ ἢ οἰκονομικὰ ψηφίσματα μνημονεύεται καὶ ὁ Πολέμαρχος, ὅστις ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸν ἐν Ἀθήναις στρατηγόν, ἔχων καὶ αὐτὸς καὶ οἰκονομικὴν τινα δικαιοδοσίαν. Εἰς δὲ τὰ θρησκευτικὰ μνημονεύεται ὁ ἱερεὺς τοῦ ἐπιτοπίως σεβομένου Θεοῦ.

Εἰς δὲ τινὰς Φωκιαίς, Θεσσαλικαίς, κτλ. γίνεται μνεῖα δύο ἢ τριῶν ἀρχόντων, καὶ ἐνίοτε καὶ τοῦ Βουλάρχου, ἢ προέδρου τῆς Βουλῆς (54).

Ἀλλαχοῦ δέ, παρὰ Δωριεῦσιν, Ἡλείοις, Μαντινεῦσιν, Ἀχαιοῖς, προσέτι δὲ καὶ παρὰ Ἀργείοις, καὶ τισὶ Θεσσαλοῖς, καὶ τοῖς ἀποίκιοις αὐτῶν, πολλάκις ἀντ' ἐπωνύμων ἀπαντῶνται οἱ καλούμενοι Δημιουργοί (45), διότι καθ' Ἡσύχιον, « Δημιουργοί, καὶ παρὰ Δωριεῦσιν οἱ ἄρχοντες τὰ δημόσια πράττοντες », καὶ κατὰ τὸ Μ. Ἐτυμολογικόν· « Δημιουργοὶ ἐκαλοῦντο παρὰ τοῖς Ἀργείοις καὶ Θεσσαλοῖς οἱ περὶ τὰ τέλη ».

Παρὰ Σπαρτιάταις δὲ (46) καὶ τοῖς ἀποίκιοις (47) ἀπαντῶνται ἐν τοῖς ψηφίσμασιν οἱ Ἐφοροί.

Παρὰ Κρησὶ δέ, οἱ Κόσμοι (48).

(44) C. I. 1724, 1725. 1736. κτλ.

(45) C. I. 1567.

(46) Θουκ. Ε, 14. — Παυσ. Γ, 11, 2.

(47) C. I. 2448 καὶ 2449.

(48) C. I. 2554, ἐπ.

Παρά Κερκυραίους, Ῥοδίους, καὶ παρὰ διαφόροις Ἰωνικαῖς πόλεσιν, ὁ Πρύτανις (49).

Παρ' ἐτέροις, ἐπίσης Ἰωνικαῖς, ὁ Στεφανηφόρος, οἷον ἐν Σμύρνῃ ἐξ Ὀλ. 134 (50), ἢ ὁ ἄρχων τὴν στεφανηφόρον ἀρχήν, ὡς ἐν Τήνῳ (51), ἐν Ἰάσῳ, ἐν Μιλήτῳ, ἐν Πριήνῃ, ἐν Ἀφροδισιάδι, ἐν Μυλάσοις (52). Ἦν δ' ὁ Στεφανηφόρος αὐτὸς ὁ ἐτήσιος ἐπώνυμος ἄρχων, διότι παντοῦ στέφανος ἦν τὸ ἐπίσημον ἔμβλημα τῆς ἀξίας αὐτοῦ. Τὴν ἀρχὴν δὲ ταύτην διέπουσιν ἐν μεταγενεστέροις χρόνοις καὶ γυναῖκες (53), ἐξ οὗ φαίνεται ὅτι τότε εἶχε μεταπέσει εἰς καθαρὰν ἱερατείαν. Ἀλλὰ καὶ Πρύτανις ἀπαντᾷται γυνὴ ἐν Φωκαίᾳ (54).

Ἐν Κυζίκῳ δ' ἀναφέρεται Ἰππάρχης (55)· ἐν Ἀβύδῳ, Ναύαρχος (56)· ἐν Σιγείῳ, Ἐπιστάτης· ἐν Νεαπόλει Δήμαρχος· ἐν Ἀπαμείᾳ Φρυγίας, Ἀργυροταμίας, κτλ.

Εἰς θρησκευτικὰ δὲ ψήφισματα, πολλάκις ὁμῶς καὶ εἰς πολιτικά, ἐκτὸς τῶν πολιτικῶν ἀρχόντων μνημονεύονται καὶ ἐπώνυμοι ἱερεῖς ἢ ἱέρειαι τοῦ πρωτίστου ἐγχωρίου ναοῦ, περὶ οὗ τυχὸν τὸ ψήφισμα πραγματεύεται. Εἰς τινὰς δὲ πόλεις, τῆς Μικρᾶς Ἀσίας μάλιστα, οἱ ἱερεῖς φέρονται καὶ ὡς μόνοι ἐπώνυμοι.

Παρ' Αἰτωλοῖς δὲ πολιτικὸς ἄρχων τοῦ κοινοῦ τῶν Αἰτωλῶν ἦν ὁ Στρατηγός, καὶ ἱερεῖς ἐκάστης πόλεως ἐπώνυ-

(49) C. I. 1845. 1847. 2530. 3065 κτλ.

(50) C. I. 3137.

(51) C. I. 2330. 2333. 2337.

(52) C. I. 2671-2678.

(53) C. I. 2829. 2835. 2840, κτλ.

(54) C. I. 3415.

(55) C. I. 2157.

(56) C. I. 2160.

μοι μνημονεύονται, ὧν ὁ γραμματεὺς καλεῖται Θεωρός(57).

Παρ' Ἀκαρνᾶσι δ' ἐπίσης ὁ πολιτιτικὸς ἄρχων καλεῖται Στρατηγός. Ἱερεὺς δ' ἐπώνυμος ἦν ὁ Ἱεραπόλος (58)· ὁμοίως δὲ καὶ ἐν Γέλα.

Παρὰ Μεγαρεῦσι δὲ καὶ ἀποίκοις ὁ ἐπώνυμος, ἀπὸ Ὀλ. 102 μέχρι πρὸ Ῥωμαίων, ἐκαλεῖτο Βασιλεύς.

Παρ' Ἐρετριεῦσι δέ, περὶ Ὀλ. 145, παρὰ Συμυρναίοις, ἐν Ὀλ. 134, παρὰ Ῥοδίοις καὶ Τεγεάταις, ἐπὶ Ῥωμαίων, μνημονεύεται ὡς τοιοῦτος ὁ Ἱερεὺς (59).

Παρὰ Συρακουσίοις, ἐν Ὀλ. 109, 6', Ἀμφίπολος.

Παρ' Ἀκραγαντίνοις καὶ Μελιτεῦσιν, Ἱεροθύτας.

Παρὰ Βυζαντίοις, Ἱερομνήμων.

Παρὰ Δυμαίοις ἐν Ἀχαΐᾳ, ἐπὶ Ῥωμαίων, Θεοκόλος(60).

Παρ' Ἀλικαρνασσεῦσι (61), καὶ Παρίοις ἐπὶ Ῥωμαίων (62), Νεωποιός.

Ἀναφέρονται δ' οἱ ἄρχοντες οὗτοι ἢ διὰ τῆς ἐπὶ μετὰ γενικῆς ἐπὶ τοῦ δεῦρος στρατηγοῦντος, ἢ διὰ μόνης γενικῆς ἀπολύτου, (τοῦ δεῦρος στρατηγοῦντος). Ἐνίοτε δὲ τίθεται τὸ ὄνομα καὶ εἰς τὸ τέλος τοῦ ψηφίσματος, ὡς ὑπάρχουσι παραδείγματα ἐν Δελφοῖς (63) καὶ ἐν Φωκίδι (64).

Ἐνιαχοῦ δέ, πλὴν τοῦ ἐπωνύμου, μνημονεύονται καὶ τινες ἄρχοντες καθ' ἐξάμηνον (περίοδον), οἷον ἐν Τήνῳ(65),

(57) C. I. 1758. 2351.

(58) C. I. 1793.

(59) C. I. 2144. 3131. 2905, κτλ.

(60) C. I. 1543.

(61) C. I. 2656.

(62) C. I. 2396.

(63) C. I. 1691. 1692.

(64) C. I. 1724, κτλ.

(65) C. I. 202-206.

Καίδω (66), Γέλα καὶ Δελφοῖς (67), ἔνθα, ὄντων τεσσάρων τῶν Βουλευτῶν, ὀνομάζονται ἀνὰ 2 βουλευόντες κατὰ πᾶσαν ἑξαμηνίαν.

Εἰς δὲ ψηφίσματα ἀφορῶντα δύο πόλεις συγχρόνως, πάλλakis ὁ χρόνος προσδιορίζεται διὰ τῶν ὀνομάτων τῶν ἀρχόντων καὶ δι' ἡμερομηνίας ἀμφοτέρων τῶν πόλεων, προηγούμενου τοῦ ἀρχοντος τῆς ψηφίζούσης. Οὕτως ἐν Θουκυδίδῃ (68)· «*Ἀρχει δὲ τῶν σπονδῶν Ἐφορος Πλειστόλας, Ἀρτεμισίου μηνὸς τετάρτη· ἐν δὲ Ἀθήναις Ἀρχων Ἀλκαῖος, Ἐλαφβολιῶνος μηνὸς ἕκτη φθίνοντος*». Καὶ ἐν ἐπιγραφῇ (69)· «*Ἀρχοντος Καλλικράτιος, μηνὸς Βουκατίου, ἐν Αἰτωλῷ δὲ στρατηγέοντος τὸ δεύτερον . . . ιτύρου, μηνὸς Παράμου*». Καὶ ἐν ἑτέρᾳ (19)· «*Ἀρχοντες Στρατάγον, μηνὸς Παρίου, ὡς Ἀμφισσεῖς ἄγοντι, ἐν Δελφοῖς δὲ ἄρχοντος Πυρρίτα, μηνὸς Ἡρακλείου*».

Τριπλῇ δὲ χρονολογία ἀπαντᾶται ἐπὶ ψηφίσματος δίκης ἐκκλήτου δύο πόλεων εἰς τρίτην (71)· «*Πέμπτης ἀπιόντος τοῦ Ἰππιῶνος μηνός, ἐπὶ . . . τῶν μετὰ Ἀλκιβίου, ὡς Ἐρετριεῖς· ὡς δὲ Νάξιοι, ἐπὶ Ἱερέως τοῦ Διονύσου Φιλοκρίτου. τοῦ . . . μηνός· ὡς δὲ Πάριοι, ἐπ' ἀρχοντος, κτλ.*».

Εἰς τὰς Ἀσιατικὰς δὲ πόλεις, τὰς τῇ Περσίᾳ ὑποτελεῖς, προκειμένου περὶ δημοσίας τινὸς καὶ οὐχὶ δημοτικῆς ὑποθέσεως, φαίνεται ὅτι τὸ ἔτος ὠρίζετο ἀπὸ τῆς βασιλείας τοῦ

(66) C. I. 2654.

(67) C. I. 1699.

(68) E, 19.

(69) C. I. 1702.

(70) C. I. 1707.

(71) C. I. 2265.

τῶν Περσῶν Βασιλέως, καὶ ἀπὸ τοῦ σατράπου τῆς ἐπαρχίας, οἶον (72). Ἔτει πέμπτῳ Ἀρταξέρξεω βασιλεύοντος, Μανσόλου ἐξαιθραπεύοντος », (δηλ. σατραπεύοντος).

Εἰς τὰς Βοσπορικὰς δ' ἐπιγραφὰς τὰ ἔτη ὑπολογίζονται ἀπὸ τῶν 457 ἀπὸ κτίσεως Ῥώμης, ἢ 297 π. Χ. (Ὁλ. 120, δ').

Ἐν Αἰγύπτῳ δὲ (ιδίως ἐπὶ παπύρων) ἀπὸ τῆς ἐγκαθιδρύσεως ἐκάστου τῶν Βασιλέων· καὶ ἐν Συρίᾳ ἀπὸ Σελεύκου, 227 π. Χ.

Εἰσαγωγικοὶ δὲ τύποι ἀπαντῶνται ποικίλοι ἐκτὸς τῶν Ἀθηνῶν, ὡς ἐν Ἀλικαρνασσῶ (73), « Ἔδοξε τῇ Βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ· Πρυτάνεων γνώμη ». Ἐν Καλύμνῳ (74), « Γνώμα προστατῶν »· ἐν Σμύρνῃ (75), « Ἔδοξε τῷ δήμῳ· στρατηγῶν γνώμη. Ἡ ἀνστραμμένος ὁ ἀττικὸς τύπος, ὡς ἐν Κέα (76), « Ὁ δεῖνα εἶπεν· ἔδοξε τῇ Β. καὶ τῷ Δ ». Ἀλλαχοῦ δὲ παραλείπεται ὁ εἰπών (77), καὶ ἄλλοτε ἐλλείπει τὸ ἔδοξε, καὶ φέρεται· « Ὁ δεῖνα εἶπε . . . δεδόχθαι . . . ».

Τὸ περιεχόμενον δὲ τοῦ ψηφίσματος διατυποῦται ὡς κατὰ τὴν προλαβοῦσαν ἐποχὴν, ἐκφραζόμενον ἢ δι' ἀπαρεμφάτου, ἐξαρτωμένου ἐκ τοῦ εἶπεν, ἢ ἀρχομένου ἀπὸ τοῦ ἐπειδὴ, ἀπόδοσιν ἔχοντος τὸ δεδόχθαι τῷ δήμῳ. Καὶ τὰ πρόσθετα δὲ ἄρθρα ἄρχονται ὡς ἐν τοῖς ἀρχαιοτάτοις ψηφίσμασι· « Τὰ μὲν ἄλλα καθάπερ τῇ Βουλῇ », ἢ « καθάπερ ὁ δεῖνα ».

(72) C. I. 2691. 2692. 2917.

(73) C. I. 2656. κτλ.

(74) C. I. 2671.

(75) C. I. 3137.

(76) C. I. 2352-2357.

(77) C. I. 1564. 15665. 1751, κτλ.

Ἡ δ' ἀναγραφὴ τῆς στήλης ψηφίζεται συνήθως ὡς ἔπειτα· «Καὶ ἀναγράψαι τόδε τὸ ψήφισμα ἐν στήλῃ λιθῇ (ἢ χαλκῇ) τὸν Γραμματέα τῆς Βουλῆς (ἢ τὸν Γρ. τὸν κατὰ πρυτανείαν) (78), καὶ στηῆσαι ἐν . . . ». Εἰς μὲν τὴν ἄττικὰ συνήθως «ἐν πόλει» ἢ «ἐν Ἀκροπόλει»· ἄλλαχοῦ δὲ πολλάκις «ἐν τῇ ἀγορᾷ, ἐν ἐπιφανεστάτῳ τόπῳ», ἢ παρὰ τινι ἱερῷ· «Εἰς δὲ τὴν ἀναγραφὴν τῆς στήλης δοῦναι τὸν ταμίαν τοῦ δήμου (ἢ τοὺς ἐπὶ τῇ διοικήσει) ΔΔΔ (συνήθως, ἐνίοτε δὲ καὶ ΔΔ, ἂν δὲν ὑποτεθῇ λάθος) Δραχμὰς ἐκ τῶν κατὰ ψηφίσματα ἀναλισκομένων (ἢ «μεριζομένων») τῷ δήμῳ (79)· ἢ καὶ εἰς προστακτικὴν· «Τὸ δὲ ψήφισμα ἀναγραφάτω ὁ Γραμματεὺς . . . καὶ στησάτω . . . Δότω δὲ ὁ ταμίαις κτλ.» (80). Ὁ δ' ἐπιμελούμενος οὗτος τῆς ἀναγραφῆς γραμματεὺς ἦν, φαίνεται, ὁ κληρούμενος ὑπὸ τῆς Βουλῆς κατὰ πρυτανείαν ἵνα φυλάττῃ τὰ γράμματα καὶ τὰ ψηφίσματα· δι' ὃ καὶ ἄλλοτε μὲν νοημονεῖται ὡς Γραμματεὺς τῆς Βουλῆς, ἄλλοτε δὲ ὡς Γραμματεὺς κατὰ Πρυτανείαν. Ἡ δ' ἐκφρασις «ἐκ τῶν κατὰ ψηφίσματα ἀναλισκομένων, ἢ μεριζομένων, τῷ δήμῳ» δηλοῖ ὅτι διὰ ψηφισμάτων ἐμερίζοντο ἐκ τῶν γενικῶν δαπανῶν ποσότητές τινες, ἢ ἡνοίγετο πίστωσις ἐτησία διὰ τὴν δημοσίαν ὑπηρεσίαν, καὶ ὅτι ἐξ αὐτῆς ὁ ταμίαις τοῦ δήμου ἔδιδε τὰς 30 δραχμὰς εἰς τὸν Γραμματέα τῆς Βουλῆς διὰ τὴν ἀνέγερσιν τῆς στήλης. Ἀλλαχοῦ δὲ τοῦτο ἐκφράζεται οὕτω· «Τὸ δ' ἀνάλωμα τὸ γενόμενον μερίσαι τὸν ταμίαν (ἢ τοὺς ἐπὶ τῇ διοικήσει) (81). Ἦσαν

(78) Rang. II, Σ. 125 ('Αρ. 446). — C. I. 107.

(79) Rang. II, Σ. 58 ('Αρ. 388).

(80) Rang. II, Σ. 53 ('Αρ. 385).

(81) Rang. 446.

δ' οἱ ἐπὶ τῇ διοικήσει οἱ δημόσιοι ταμίαι, οἱ λαμβάνοντες παρὰ τῶν ἀποδεκτῶν τὰς εἰσπράξεις, καὶ διανέμοντες ἔπειτα αὐτὰς εἰς τὰς διαφόρους ἀρχὰς ἢ τὰ διάφορα ταμεῖα πρὸς δαπάνην. Ἄγνοεῖται δ' ἂν αὐτοὶ οὗτοι ᾗσαν οἱ καλούμενοι καὶ ταμίαι τοῦ δήμου, ὡς λέγει ὁ Βοίχχιος (82), ἢ ἂν ὁ τοῦ δήμου ᾗν μόνον εἷς ἐξ αὐτῶν, ἢ ἂν ᾗτον ἄλλος ἐπιμελούμενος τοῦ ἰδιαιτέρου δημοτικοῦ ταμείου, εἰς ὃν οἱ ἐπὶ τῇ διοικήσει ἐμέριζον τ' ἀναγκαῖα διὰ τὴν δημοτικὴν (ἀστυκὴν) ὑπηρεσίαν κεφάλαια. Ἐν τινι δ' ἐπιγραφῇ (83) ὁ τύπος οὗτος μεταβάλλεται ὡς ἐφεξῆς· «*Μερίσαι δὲ τὸ ἀργύριον τὸ εἰρημένον τοὺς ἀποδέκτας, ἐκ τῶν καταβαλλομένων χρημάτων, ἐπειδὰν τὰ ἐκ τῶν νόμων μερίσωσιν*», ἔνθα πρόκειται, ὅταν οἱ ἀποδέκται αὐτοί, μερίζοντες τὰς διαφόρους πιστώσεις τῆς δημοσίας ὑπηρεσίας, δώσωσι πάσας τὰς νενομισμένας χρηστέας, τότε νὰ δώσωσι συγχρόνως καὶ ταύτην. Ἰσως ὁμοίως προὔκειτο, εἰς τὸ μὴ διατηρηθὲν τοῦτο ψήφισμα, περὶ ἄλλης τινὸς μείζοντος ὁδοσεως, καὶ οὐχὶ μόνον περὶ τῆς ἀναγραφῆς τῆς στήλης.

Ἐνίοτε δ' ὀρίζεται καὶ ἡ προθεσμία τῆς ἀναγραφῆς. «*Καὶ στῆσαι ἐν Ἀκροπόλει δέκα ἡμερῶν*» (84).

Ὅσα δὲ τῶν δημοσίων ψηφισμάτων πραγματεύονται περὶ θρησκευτικῶν ἀντικειμένων, κανονίζοντα τελετάς, θυσίας, ἢ ἐπαινοῦντα ἢ ἀμείβοντά τινα ὡς ἐπιμελησάμενον τῶν τοιούτων, ταῦτα εἰσὶ τὸ πλεῖστον ἢ δήμων ἢ θρησκευτικῶν συλλόγων ἀποφάσεις (85).

Ὡς παράδειγμα δ' ἀναγνώσεως πολιτικοῦ ψηφίσματος

(82) Staatshh. d. Ath. I, 185.

(83) C. I. 84.

(84) C. I. 90

(85) Rang. II, Σ. 83 (Ἀρ. 418).

ἔπεται ἀττική τις ἐπιγραφή (86), ἥς οἱ 9 πρῶτοι στίχοι δημοσιεύονται πανομοιότυπως ἐν Σχ. 63, εἰς δεῖγμα τοῦ γραφοῦ αὐτῆς χαρακτῆρος.

Ἐ(πικουρίοις)

Θ(εοῖς)

Ἐπὶ Παιθιδήμου ἄρχοντος, ἐπὶ τῆς Ἐρχθηίδος δευτέρας πρυτανείας.

Μεταγειννίωνος ἐνάτῃ ἱσταμένου ἐνάτῃ τῆς πρυτανείας,

ἐκκλησία κυρία τῶν προέδρων ἐπεψήριζεν Σώστρατος Κ-

5 αλλιστράτου Ἐ(ρ)χιεὺς καὶ συμπρόεδροι. Ἐδοξεν τῷ δήμῳ.

Χρεμωνίδης Ἐτεοκλέους Αἰθαλίδης εἶπεν· Ἐπειδὴ

ἐκάτηρομ μὲν Ἀθηναῖοι καὶ Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ σύμμαχοι

οἱ ἐκατέρων φιλίαν καὶ συμμαχίαν κοινὴν ποιησάμενοι

πρὸς ἑαυτούς, πολλοὺς καὶ καλοὺς ἀγῶνας ἡγωνίσαντο με-

10 τ' ἀλλήλων πρὸς τοὺς καταδουλοῦσθαι τὰς πόλεις ἐπιχειρήσαντας,

ἐξ ὧν ἑαυτοῖς τε θόξαν ἐκτίσαντο καὶ τοῖς ἄλλοις

Ἑλλησι παρεσκεύασαν τὴν ἐλευθερίαν, καὶ νῦν δὲ κ(αι)ρῶν κατειληφόντων ὁμοίων τὴν Ἑλλάδα πᾶσαν διὰ το(ύ)ς καταλύειν

ἐπιχειροῦντας τοὺς τε νόμους καὶ τὰς π(α)τρίδας ἐκάστοις

15 πολιτείαις, ὅτε Βασιλεὺς Πτολεμαῖος ἀκαλόγητος τεῖ τῶν προγόνων

καὶ τεῖ τῆς ἀδελφῆς προαίρεσις φανερὰς ἐ(σ)τιν σπουδάζων

ὑπὲρ τῆς κοινῆς τ(ῶν) Ἑλλήνων ἐλευθερίας, κ(αὶ) ὁ δῆμος ὁ Ἀθηναίων

συμμαχία(ν) ποιησάμενος πρὸς αὐτόν, κ(αὶ) τοὺς λοιποὺς Ἑλληνας

ἐψή(φ)ισται παρακαλεῖν ἐπὶ τὴν αὐτὴν

20 ν προαίρεσιν· ὡσαύτως δὲ καὶ Λακεδαιμόνιοι φίλοι καὶ σύμμαχοι

τοῦ Βασιλέως ὄντες Πτολεμαίου, καὶ πρὸς τὸν δῆμο(ν) τὸν Ἀθηναίων

εἰσὶν ἐψηρισμένοι συμμαχίαν μετὰ τε Ἡλείων καὶ Ἀχαιῶν

καὶ Τεγεατῶν καὶ Μαντινέων καὶ Ὀρχομενίων καὶ Φια(λέων)

25 καὶ Καρυέων καὶ Κρηταέων ὅσοι εἰσὶν ἐν τῇ συμμαχίᾳ (τ)εῖ

Λακεδαιμονίων καὶ Ἀρέως καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων, (καὶ

πρέσβεις ἀπὸ τῶν συνέδρων ἀπεστάλκασιν πρὸς τὸν δῆμον),

καὶ οἱ παραγεγονότες παρ' αὐτῶν ἐμφανίζουσιν τὴν τε Λακεδαιμονίων

καὶ Ἀρέως καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων φιλοτιμίαν ἣν ἔχουσιν

πρὸς τὸν δῆμον, καὶ τὴν περὶ τῆς συμμαχίας ὁμολογίαν

30 ἣν ἔχουσι κομίζοντες· ὅπως οὖν, κοινῆς ὁμονοίας γενομένης

τοῖς Ἑλλησι πρὸς τε τοὺς νῦν ἡδικηκότας καὶ παρеспонδ(η)κότας

τὰς πόλεις, πρόθυμοι μετὰ τοῦ Βασιλέως Πτολεμαίου καὶ μετ' ἀλλήλων

ὑπάρχωσιν ἀγωνισταί, καὶ τὸ λοιπὸν μεθ' ὁμονομίας

σώσωσιν τὰς πόλεις, Ἀγαθαὶ τύχῃ, δεδόχθαι τῷ(ι) δῷ

35 ἡμῶ, τὴμ μὲν φιλίαν καὶ τὴν συμμαχίαν εἶναι Ἀθηναίοις (καὶ

(86) Rang. II, Σ. 141 (Ἀρ. 453).

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ ΠΑΓΚΛΗ.—ΤΟΜ. ΙΖ'.

Λακεδαιμονίοις καὶ τοῖς Βασιλεῦσιν τῶν Λακεδαιμονίων
καὶ Ἡλείοις καὶ Ἀχαιοῖς καὶ Τεγεάταις καὶ Μαντινεῦσιν κα-
ὶ Ὀρχομενίοις καὶ Φιαλεῦσιν καὶ Καρυεῦσιν καὶ Κρητ(αεῦσι-
ν ὅσοι ἐν τῇ συμμαχίᾳ εἰσὶν τῆς Λακεδαιμονίων καὶ Ἀρέως)
40 καὶ τοῖς ἄλλοις συμμάχοις κυρίαν εἰς τὸν ἅπαντα (χρόνον, ἣν
ἤκουσι κομίζοντες οἱ πρέσβεις, καὶ ἀναγράφει αὐτὴν τὸν γρ-
αμματέα τὸν κατὰ Πρυτανείαν ἐν στήλῃ χαλκῇ, καὶ στήσαι ἐ-
ν Ἀκροπόλει παρὰ τὸν νεὼ τῆς Ἀθηνᾶς τῆς Πολιάδος, ἐκδοῦναι δέ?
τὰ) ἀρχεῖα τοῖς πρέσβεσιν τοῖς παραγεγ(ονόσιν
45 ν περὶ τῆς συμμαχίας κατὰ τὰ
. ὑπὲρ τοῦ δήμου πρ . . .

Ἡ ἐπιγραφή αὕτη, δίχα τεθλασμένη, εὑρέθη παρὰ τὰ
Προπύλαια τῶν Ἀθηνῶν, ἐπὶ φαιοῦ τιτανώδους λίθου τοῦ
Ὑμητοῦ κεχαραγμένη, ὥς εἰσὶν αἱ πλείσται τῆς ἐποχῆς
ταύτης.

Τὸ ψήφισμα ἄρχεται διὰ τῆς ἐπικλήσεως τῶν Ἐπικου-
ρίων Θεῶν.

Ἐπεταὶ δὲ μετὰ ταῦτα ἡ χρονολογία, διακοπτομένη διὰ
μακροῦ κενοῦ ἐν τῷ στίχῳ 2, ἐξ οὗ φαίνεται ὅτι ἡ χάρα-
ξις ᾤξατο ἀπὸ τοῦ στ. 3, καὶ μετὰ ταῦτα μόνον προσέτε-
θησαν τὸ ὄνομα τοῦ ἀρχόντος καὶ ἡ ἡμέρα τῆς πρυτα-
νείας, μὴ ὄντα ἴσως σεσημειωμένα εἰς τὸ χειρόγραφον ψή-
φισμα. Καλεῖται δ' ὁ ἄρχων Πειθίδημος.

Μέχρι πρὸ ὀλίγου εἰσέτι γνωστὴ ἦν ἡ συνεχὴς σειρὰ τῶν
ἐπωνύμων τῶν Ἀθηνῶν ἀπὸ Ὀλ. 71 α' μέχρις Ὀλ. 121,
γ (87), εἰς οὓς αἱ τελευταῖαι ἐπιγραφικαὶ ἀνακαλύψεις προσέ-
θηκαν καὶ ἄλλους ὀλίγους τινας. Ἀλλὰ μεταξὺ αὐτῶν δὲν
ὑπάρχει ὁ Πειθίδημος. Ἐν Ὀλ. 111, α', τῷ ἔτει τοῦ θανά-
του τοῦ Φιλίππου, ἄρχων ὑπῆρξεν ὁ ὑπὸ Διοδώρου μὲν (88)
Πυθόδωρος, ἀλλ' ὑπὸ Διονυσίου Ἀλικαρνασσεῶς (89), καὶ

(87) Clinton, Fasti hellenici, II.

(88) ΣΤ, 91.

(89) Δειν. Σ. 649.

ὑπὸ Ἀρρίανου (90) Πειθόδημος καλούμενος. Οὗτος ὅμως ἐστὶν ἄλλος τοῦ ἡμετέρου Πειθιδήμου διότι τὰ ἐν τῇ παρούσῃ ἐπιγραφῇ μνημονευόμενα συμβάντα δὲν συμφωνοῦσι πρὸς τοὺς χρόνους. Ἄρα ἡ παροῦσα ἐπιγραφή, καίτοι παλαιά, εἰσέτι πολλάκις τὴν θηλυκὴν δοτικὴν τῆς πρώτης πλίσσεως εἰς ΕΙ (στ. 15, 24, 34, 39), καὶ προσέτι τὴν ἀρχαϊκὴν τροπὴν τοῦ Ν εἰς Μ πρὸ τοῦ Μ ἐν μὴ συνθέσει, (στ. 7, 35), ἐστὶν ὅμως μεταγενεστέρα τῆς Ὁλ. 121, γ'.

Ὁ ἐπιψηφίζων πρόεδρος ἦν Ἐρχιεύς, ἐκ τοῦ δήμου Ἐρχία, ἀνήκοντος εἰς τὴν Αἰγιδίδα φυλὴν, δηλαδὴ εἰς μίαν τῶν μὴ πρυτανευουσῶν, διότι ἡ πρυτανεύουσα (Ἐρεχθηῖς) ἔδιδε τὸν τῆς ἡμέρας ἐπιστάτην. Καλεῖται δὲ Σώστρατος Καλλιστράτου, καὶ ἔστι πιθανῶς υἱὸς τοῦ Καλλιστράτου Ἐρχιέως, ὅστις μνημονεύεται ἐν ἑτέρᾳ τινὶ ἀττικῇ ἐπιγραφῇ (91).

Ὁ δ' εἰπὼν ἢ προτείνας τὸ ψήφισμα ἐκαλεῖτο Χρεμωνίδης, ὁμώνυμος πρὸς αὐτῶν τινὰ φιλόσοφον (92), καὶ πρὸς τινὰ εἰς ὃν ἀναφέρεται ὁ ὑπὸ τοῦ Ἀθηναίου μνημονευόμενος (93) «Χρεμωνίδιος πόλεμος».

Ἡ δ' ἀκριβὴς ἀντιστοίχισις τῆς ἡμέρας (ἐνάτης) τῆς δευτέρας πρυτανείας πρὸς τὴν τοῦ δευτέρου μηνὸς (μεταγεινιῶνος) ἀποδεικνύει ὅτι ἡ ἐπιγραφή ἐστὶ μεταγενεστέρα τῆς Ὁλ. 118, β', ὅτε αἱ πρυτανεῖαι ἀντὶ 10 ἐγένοντο 12, καὶ ὅτι τὸ ἔτος τοῦ ψηφίσματος ἦν κοινόν, ἔχον δηλαδὴ 12 μῆνας, καὶ οὐχὶ ἐμβόλιμον, ἥτοι ἔχον 13.

Πραγματεύεται δὲ τὸ ψήφισμα περὶ συμμαχίας μεταξὺ

(90) Α, 1.

(91) C. I. 155, στ. 27, Α.

(92) Διογ. Λαέρτ. Ζ, 7.

(93) ΣΤ, 53.

Ἀθηναίων, Πτολεμαίου βασιλέως τῆς Αἰγύπτου, Λακεδαιμονίων, καὶ πάντων τῶν συμμάχων αὐτῶν.

Μνημονεύεται δὲ δις (στ. 25, 28) τὸ ὄνομα Ἀρέως, (καὶ ἐν στ. 39 κατὰ τὸν ὑπολογισμόν τοῦ κενοῦ διαστήματος), ὄντος βεβαίως βασιλέως τῶν Λακεδαιμονίων, διότι ἐν μὲν τοῖς μνημονευθεῖσι χωρίοις γράφεται Λακεδαιμονίων καὶ Ἀρέως, ἐν δὲ στ. 36, Λακεδαιμονίοις καὶ βασιλεῦσι τῶν Λακεδαιμονίων.

Τρεῖς Ἀρεῖς εἰσὶ γνωστοὶ ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς Λακεδαιμονίας· ὁ πρῶτος ἦν Ἀρεύς, Αἰγίδης, υἱὸς Ἀκροτάτου, ἔγγονος δέ, (υἱωνός, οὐχὶ υἱός, ὡς ἐσφαλμένως γράφεται ἐν Διοδώρῳ), Κλεομένους τοῦ Β', ὃν διεδέχθη ἐν Ὀλ. 117, δ', βασιλεύσας μέχρις Ὀλ. 128, γ', ὅτε ἐφρονεύθη ἐν Κορίνθῳ (94). Ἐπ' αὐτοῦ, κατ' Ὀλ. 124, δ', οἱ Λακεδαιμόνιοι, προτροπῇ Πτολεμαίου τοῦ Φιλαδέλφου, ὠργάνισαν κατ' Ἀντιγόνου τοῦ Γονατᾶ συμμαχίαν, ἧς μετέσχον καὶ ὁ ἄρτισυστάς Ἀχαικὸς δεσμός (95), ἰσῶς δὲ καὶ οἱ ὑπὸ τοῦ Διοχάρους εἰς ἐλευθερίαν παροτρυνόμενοι Ἀθηναῖοι (96). Ἐξεστράτευσαν δὲ κατ' Αἰτωλῶν ὑπὸ τὸν Ἀρέα, ἀλλὰ μέχρι τέλους ἐνικήθησαν κατὰ κράτος περὶ τὴν Κίρραν ἐν Φωκίδι.

Ὅτε δ' ὁ Πύρρος ἐν Ὀλ. 127, α' εἰσέβαλεν εἰς τὴν Λακεδαιμονίαν, ὁ Ἀρεύς, ὢν ἐν Κρήτῃ, ἐπρόφθασε μετ' ἐπικουρίας δισχιλίων Κρητῶν, καὶ ἐνίκησε τὸν βασιλέα τῆς Ἡπείρου.

Ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ Ἀρέως, λέγει ὁ Πausανίας (97), ἐκστρατεύσαντος κατ' Ἀθηναίων Ἀντιγόνου τοῦ Δημητρίου,

(94) Πλούτ. Ἀγ. Γ. — Πaus. Γ, 6. — Διοδ. Κ, 27, 29.

(95) Πολύβ. Β, 41.

(96) Πλούτ. Β. Γ. Ῥητ. σ. 847.

(97) Γ, 6. — Α, 1.

ἔσπευσαν εἰς βοήθειαν αὐτῶν οἱ Λακεδαιμόνιοι πανστρατιᾷ, καὶ ὁ στόλος τῆς Αἰγύπτου ὑπὸ ναύαρχον τὸν Πάτροκλον. Ἄλλά, πολιορκουμένης τῆς πόλεως, ὁ μὲν Πάτροκλος ἀπεσπρῆθη εἰς τὴν πρὸς ἀνατολὰς τοῦ Σουνίου κειμένην καὶ ἀπ' αὐτοῦ ἔκτοτε ἐπονομασθεῖσαν ἔρημον νῆσον, ὁ δ' Ἀρεὺς, μετὰ τινας χρονοτριβάς, ἴσως οὐχὶ ἀσκόπους, ἐπέσπρεψεν εἰς Σπάρτην, καὶ αἱ Ἀθηναὶ ἐσυνθηκολόγησαν. Ὁ ἄλλος Ἀρεὺς ἦν ὁ ἑγγονος τοῦ πρώτου τούτου. Ἄλλ' ἀπέθανεν ὀκταέτης μόλις (98).

Τρίτος δ' Ἀρεὺς ἦν Σπαρτιάτης τις, ἴσως ἐκ τῆς αὐτῆς οἰκογενείας, πολλὰ δυνάμενος ἐν Σπάρτῃ, ὁ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Νάβιδος, ἐν Ὀλ. 148, α' πρὸ τῆς συγκλήτου τῆς Ῥώμης ὡς κατήγορος τῶν Ἀχαιῶν παραστάς (99), ὅτε καὶ οἱ Ἀθηναῖοι συνεμάχησαν μετὰ τῶν βασιλέων Ἀττάλου καὶ Πτολεμαίου, μετὰ τῶν Αἰτωλῶν, τῶν Ῥοδίων καὶ τῶν Κρητῶν κατὰ Φιλίππου τοῦ Δημητρίου, βασιλέως τῆς Μακεδονίας (100). Ἀλλὰ περὶ τοῦ Ἀρέως τούτου δὲν δύναται νὰ πρόκειται ἐνταῦθα, πρῶτον διότι οὗτος δὲν ἦτο Βασιλεύς, καὶ δεύτερον διότι ὁ παλαιόγραφικὸς χαρακτήρ τῆς ἐπιγραφῆς οὐδόλως ἀνταποκρίνεται πρὸς τὴν ἐποχὴν αὐτοῦ.

Ὁ ἐνταῦθα λοιπὸν μνημονευόμενος Ἀρεὺς ἦν ὁ Βασιλεύς, καὶ τὸ ψήφισμα δὲν ἦν ἀρχαιότερον τῆς Ὀλ. 121, γ', ὅτε παύουσιν αἱ τακτικαὶ ἀναγραφαὶ τῶν Ἀθηναίων ἀρχόντων, οὔτε τῆς Ὀλ. 123, γ', μέχρις οὗ αἱ Ἀθηναὶ ἦσαν ὑπὸ τὸν ζυγὸν Δημητρίου τοῦ Πολιορκητοῦ, ὡς οὔτε νεώτερον τῆς Ὀλ. 128, γ', ὅτε ἀπέθανεν ὁ Ἀρεὺς.

(98) Παιυσ. Αὐτ.

(99) Παιυσ. Ζ. 19.

(100) Παιυσ. Α, 36.

Ἐπὶ τοῦ διαστήματος δὲ τούτου τῶν πέντε Ὀλυμπιάδων ἢ 20 ἐτῶν εἶδομεν γενομένην, ἐν Ὀλ. 124, δ', τὴν συμμαχίαν τῶν Λακεδαιμονίων ὑπὸ τὸν Ἀρέα καὶ Ἀχαιῶν κατὰ τῶν Αἰτωλῶν, ἧς ἀπίθανον δὲν φαίνεται νὰ μετέσχον καὶ οἱ Ἀθηναῖοι καὶ ὁ Πτολεμαῖος.

Καὶ ὅμως δὲν νομίζω ὅτι εἰς τὰ συμβάντα ταῦτα ἀναφέρεται τὸ παρὸν ψήφισμα· διότι ἡ συμμαχία ἐκείνη ἐγένετο ἵνα δῆθεν κωλυθῶσιν οἱ Αἰτωλοὶ τοῦ νὰ καλλιεργήσωσι τὴν ἱεράν χώραν τῶν Δελφῶν, καὶ τῆς ἱερᾶς ταύτης προφάσεως θὰ ἦν δυνατόν νὰ μὴ ἐγίνετο μνεία εἰς ψήφισμα συμμαχίας αὐτὴν ἀφορώσης, ἐν ᾧ τὸ παρὸν ἔχει ὅλως πολιτικὸν χαρακτῆρα.

Ὅτε δὲ μετὰ ἓν ἔτος, ἐν Ὀλ. 125, α', οἱ Γαλάται εἰσέβαλον εἰς τὴν Μακεδονίαν, συνησπίσθησαν καὶ τότε κατ' αὐτῶν οἱ Ἑλληνικοὶ λαοί, συμπτράπτοντος καὶ Πτολεμαίου τοῦ Βασιλέως τῆς Αἰγύπτου (101), καὶ ἐν Ὀλ. 125, β' κατέλαβον τὰς Θερμοπύλας. Ἀλλ' οἱ Πελοποννήσιοι, ὧν τοσαύτη φαίνεται ἡ σύμπραξις ἐν τῷ παρόντι ψηφίσματι, δὲν μετέσχον τῆς ὁμοπραγίας ἐκείνης, περιορισθέντες εἰς τὴν ὑπεράσπισιν τῶν ἰδίων ἐστιῶν (102).

Ἐκτοτε δ' ἐπὶ τινὰ χρόνον αἱ περιστάσεις τῆς Ἑλλάδος δὲν ἦσαν τοιαῦται ὥστε νὰ δικαιολογῶσι τοῦ παρόντος ψηφίσματος τὰς πομπώδεις ἐκφράσεις· διότι, ἐκδιωχθέντων τῶν βαρβάρων, αἱ Ἑλληνικαὶ πόλεις ἔμενον ἥσυχοι καὶ αὐτονομούμεναι, τοῦ Ἀντιγόνου μάλιστα ἀπὸ Ὀλ. 126, α' ἀνακτήσαντος τὴν Μακεδονίαν, καὶ τὴν προσοχὴν αὐτῆς ἀποστρέψαντος ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος. Οὔτε δὲ πρὶν ἦν ἡ ἰσχὺς αὐτοῦ ἐν Ἑλλάδι τοιαύτη, ὥστε νὰ προκαλέσῃ τοι-

(101) Καλλίμ. Ὑμν. εἰς Δημ. Ε, 184 ἐπ.

(102) Πaus. Ζ, 18. — I, 22.

οὗτον πάγκοινον συνασπισμόν, καθ' ὅσον ἀπὸ τῆς ἀναχω-
 ρήσεως τοῦ Δημητρίου ἐν Ὀλ. 123, 6', ἔμενε μόνον ὡς
 ταπεινητῆς αὐτοῦ, καὶ ἀτυχῶν μᾶλλον, ἡττώμενος ὅτε
 μὲν ὑπὸ Πύρρου, ὅτε δ' ὑπὸ Λυσιμάχου (103), ἀφαιρεθεὶς
 τῆς ἐν Θεσσαλίᾳ κτήσεως, καὶ μόλις ἔτι διὰ φρουρῶν κατέ-
 χον τινὰς πόλεις τῆς Πελοποννήσου. Καὶ ἐπεκαλέσατο μὲν
 τοὺς Αἰτωλοὺς· ἀλλ' ἐν ᾧ οὗτοι ἐνίκων τοὺς Σπαρτιάτας
 ἐν Φωκίδι, ἡττηθεὶς αὐτὸς ἐν Μακεδονίᾳ ὑπὸ Πτολεμαίου
 τοῦ Κεραυνοῦ, κατέφευγεν εἰς Βοιωτίαν (104). Ἐπὶ δὲ τῆς
 τῶν Γαλατῶν εἰσβολῆς οἱ Ἕλληνες ἀνεξαρτήτως αὐτοῦ
 ἡγωνίσαντο, ἔπεμψε δ' αὐτός, μὴ ὦν ἔτι Βασιλεύς, ὡς οὐχὶ
 ἀκριβῶς λέγει ὁ Πausanias (105), μόλις 500 στρατιώτας
 ἐκ τῶν ὁπαδῶν του ὡς ἐπικούρους. Μόλις δ' ἐπὶ δύο ἔτη
 βασιλεύσας ἐν Μακεδονίᾳ, ἐξεθρονίσθη ὑπὸ Πύρρου, ἐπα-
 νελθόντος ἐξ Ἰταλίας ἐν Ὀλ. 126, 7', καὶ ἐπὶ πολὺν χρό-
 νον περιεφέρετο ὡς φυγὰς.

Αἰὶ Δ. Πύρρος ἐστρεφε μὲν τότε τὰ ὄπλα αὐτοῦ κατὰ
 Σπάρτης, ἐν Ὀλ. 127, α'· ἀλλὰ συμμαχίαν τοῦτο δὲν
 προυκάλεσε κατ' αὐτοῦ μεταξὺ τῶν Ἑλληνίδων πόλεων.
 Ἐξ ἐναντίας μάλιστα· ἐπειδὴ ἤρχετο δῆθεν ὡς ἐλευθερω-
 τῆς ἀπὸ τῆς ἐξουσίας τοῦ Ἀντιγόνου, οἱ Ἀθηναῖοι, οἱ
 Ἀχαιοὶ καὶ οἱ Μεσσήνιοι ἔπεμψαν πρέσβεις πρὸς αὐτόν (106),
 καὶ μόνοι οἱ Μεσσήνιοι ἐβοήθησαν τὴν Σπάρτην, καὶ προ-
 σέτι ὁ πειρατῆς Ἀμείνιος ἐκ Φωκίδος, ὅστις ὡς στρατηγὸς
 τοῦ Ἀντιγόνου διέμενεν ἔτι ἐν Πελοποννήσῳ (107).

Ὁ δ' Ἀντίγονος, ἐπὶ τῆς ἀπουσίας τοῦ ἐχθροῦ αὐτοῦ

(103) Πλούτ. Β. Πύρ. IB. — Παυσ. Α, 10.

(104) Μέμν. ἐν Φωτ. Σ. 226, b. 24.

(105) I, 20.

(106) Iustin. XXV, 4.

(107) Πολύαιν. Δ, 6, 18. — Πλούτ. Β. Πύρ. KZ.

κατορθώσας νέον νὰ συγκροτήσῃ στρατόν, ἔσπευσε καὶ αὐ-
τὸς εἰς Πελοπόννησον, καὶ παρευρεθεὶς εἰς τοῦ Ἄργους τὴν
προσβολήν, ἐπωφελήθη ἐκ τοῦ θανάτου τοῦ Πύρρου, πᾶ-
σαν αὐτοῦ τὴν ἐπιβρόχην διαδεξάμενος. Καὶ πρῶτον μὲν ἐξή-
γειρεν εἰς τὰς πόλεις τυράννους αὐτῷ ἄφωσιωμένους (108),
ὥς τὸν Λυδιάδην ἐν Μεγαλοπόλει (109), τὸν Ἀριστότιμον
ἐν Ἡλιδι (110). Ἀλλὰ μετ' οὐ πολὺ ἀναθάρρῃσας, ἐπεχεί-
ρησε καὶ δι' ὅπλων νὰ ὑποτάξῃ τὰς πόλεις, καὶ ἐξεστρά-
τευσε κατ' Ἀθηνῶν (111). Τότε δὴ βεβαίως οἱ Ἕλληνες
συνησθάνθησαν τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ συμμαχήσωσι κατὰ
τῶν καταλύειν ἐπιχειρούντων τοὺς τε νόμους καὶ τὰς πα-
τρίους ἐκάστοις πολιτείας (στ. (13-15), ἥτοι κατὰ τῶν
ἐκασταχοῦ τυράννων, τῶν ὀργάνων τοῦ Ἀντιγόνου, καὶ
κατ' αὐτοῦ τούτου. Ἴσως δὲ καὶ προηγήθη ἡ συμμαχία
τῆς ἐκστρατείας, καὶ προὔκλεσεν αὐτήν. Εἰσὶν ἄρα τὰ
ἔσχατα ὅρια τῆς χρονολογίας τῆς ἐπιγραφῆς ταύτης, ἀφ'
ἐνός μὲν ἢ Ὁλ. 127, α', ὅτε ὁ Πύρρος ἐξεστράτευσε κατὰ
Σπάρτης, μὴ συμμαχεύσων αὐτῇ τῶν Ἀθηνῶν, καὶ ἀφ'
ἐτέρου ἢ Ὁλ. 128, γ', ὅτε ἀπέθανεν ὁ Ἀρεύς.

Ἐκ δὲ τῶν συμμάχων τῶν μνημονευομένων ἐν τῇ ἐπι-
γραφῇ ταύτῃ, ὁ μὲν Πτολεμαῖος ἦν πάντοτε φιλαθήναιος
καὶ φιλέλλην, ἢ μᾶλλον ἐχθρὸς τῶν βασιλέων τῆς Μακε-
δονίας, ὧν ἐφοβεῖτο καὶ ὑπέβλεπε τὰς προόδους. Ὁμοίως
δ' ἐπολιτεύετο καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ, ὅστις κατὰ τοῦ Δημη-
τρίου καὶ αὐτὸν τὸν τύραννον τῶν Ἀθηναίων Λάχαρην

(108) Iustin. XXVI, 1. — Πολύβ. Β, 41, 10

(109) Πaus. Α, 27.

(110) Πaus. Ε, 5. — Πλούτ. π. Ἀρ. Γον. Μίκχα καὶ Μεγιστώ. — Iustin. Αὐτ., ἐνθ' ἐπὶ Evporum διορθ. εἰς Eleorum (Gronov. ad. Liv. IV) ἢ εἰς Epio-
rum (Fabri).

(111) Πaus. Α, 1. — Γ, 10.

επιστήριζε (112)· διὰ τοῦτο ἐν τῷ ψηφίσματι ἀναγνωρί-
 ζεται (στ. 16) ὅτι ἐπολιτεύετο ἀκολούθως τῇ τῶν προγό-
 των προαιρέσει· προστίθεται δὲ καὶ τῇ τῆς ἀδελφῆς, ἐκ
 φιλοφροσύνης πρὸς τὴν Ἀρσινόην, ἣν περιπαθῶς ἠγάπα
 καὶ ἣν ἐνυμφεύθη ὁ Πτολεμαῖος. Ἄλλως τε καὶ αὐτὴ
 ἠγάπα βεβαίως τοὺς Ἀθηναίους καὶ ἐμίσει τοὺς Μακεδό-
 νας, διότι ὁ Δημήτριος λίαν ἀνοικεῖως κατ' αὐτῆς ἐξεφρά-
 ζετο ὅτε ἦν σύζυγος τοῦ Λυσιμάχου (113).

Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Πύρρου, ἔμει-
 ναν ἀνεξάρτητοι, καὶ ὡς ἐκ τοῦ ψηφίσματος τούτου ἐξάγε-
 ται, ἐξήσκουν ὑπεροχὴν τινα ἐπὶ τῶν πόλεων τῆς Πελο-
 ποννήσου, καὶ ἐπ' αὐτοῦ τοῦ Ἀχαικοῦ δεσμοῦ· διότι ἡ
 Σπάρτη φαίνεται ὅτι ἦν ἔτι ἡ ἑδρα τῶν συνέδρων τῶν πό-
 λεων τούτων (στ. 26) (114).

Ὁ δ' ἀρχαῖος Ἀχαικὸς δεσμός εἶχε μὲν διασπασθῇ μετὰ
 τὸν Λαμιακὸν πόλεμον δι' ἐνεργειῶν τῶν Μακεδόνων, καὶ ὁ
 Δημήτριος κατέκτησε τὰς πόλεις αὐτοῦ διαίρεθείσας· ἀλλ'
 ἐν Ὁλ. 124, δ (115), τέσσαρες πόλεις ἀνακτησάμεναι τὴν
 ἐλευθερίαν αὐτῶν (ἡ Δύμη, αἱ Πάτραι, ἡ Τριταία καὶ αἱ
 Φαραί), συνέδεσαν ἐκ νέου αὐτόν, καὶ ἐνίσχυσεν αὐτόν ἔτι
 μᾶλλον τὸ Αἰγίον, προστεθὲν ἐν Ὁλ. 125, δ'· ὥστε καὶ εἰς
 τὸν Πύρρον, ὡς ἄσπονδον τῶν Μακεδόνων ἐχθρόν, ἔπεμψε
 πρέσβεις (116), καὶ εὐνόητον ὅτι καὶ κατὰ τὰς περιστάσεις
 ὑφ' ἃς ἐγράφη τὸ παρὸν ψήφισμα, καὶ καθ' ἃς εἶχον μεί-
 νει αἱ αὐταὶ σχέσεις τῶν Ἑλληνίδων πόλεων, συντάττε-

(112) Πλούτ. Β. Δημ. Η. ΛΓ. ΛΔ.

(113) Πλούτ. Β. Δημ. ΚΕ.

(114) Ἰδ. Πλούτ. Β. Λυσ. ΙΓ'. — Ξενοφ. Ἑλλ. Ε, 2, 35.

(115) Πολύβ. Β, 41. — Clint. F. H. Σ. 255.

(116) Iustin. XXV, 4.

ται αὐτός μετὰ τῶν ἀντιποιοιμένων τῆς ἐλευθερίας· ἀλλὰ διατελεῖ εἰσέτι εἰς θέσιν ὑποδεεστέραν πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους. Τὴν δὲ σχέσιν τῶν Ἀχαιῶν πρὸς τὸν Πτολεμαῖον μαρτυρεῖ καὶ ὁ Πολύβιος (117).

Αἱ δ' Ἀρκαδικαὶ πόλεις Τεγέα, Μαντίνεια, Ὀρχομενός, Φιαλία, ἥτις καὶ Φιγαλία λέγεται (118), καὶ αἱ Καρυαί, ἀνεγνώριζον, φαίνεται, τότε ἔτι τὴν ἡγεμονίαν τῆς Σπάρτης. Ἡ Μαντίνεια δέ, ὅτε συνεπάγη ὁ Ἀχαικὸς δεσμός, ἐδόθη εἰς αὐτόν (119), ἀλλ' ἀποσπασθεῖσα πάλιν ὀλίγον πρὸ τοῦ πολέμου τοῦ Κλεομένους, ἠνώθη, ὡς καὶ ἡ Τεγέα καὶ ὁ Ὀρχομενός, μετὰ τῶν Αἰτωλῶν (120). Αἱ δὲ Καρυαὶ ἦσαν πόλεις γείτων τοῦ Ὀρχομενοῦ (121). Οἱ Κρηταεῖς δέ, ὡς καὶ ποιητικῶς ὠνομάζοντο οἱ Κρήτες, ἦσαν βεβαίως οἱ Γορτύνιοι, πρὸς οὓς εἶχεν ἔλθει ἐπίκουρος ὁ Ἀρεύς, ὅτε ὁ Πύρρος εἰσέβαλεν εἰς τὴν Πελοπόννησον, καὶ ὧν δισχίλιοι παρηκολούθησαν αὐτὸν εἰς Σπάρτην καὶ εἰς Ἀργος· ὅπερ, ἂν ἀληθεύῃ, ἀποδεικνύει ὅτι ὁ χρόνος τούτου τοῦ ψηφίσματος ὀλίγον ἀπέχει τῆς ἐποχῆς τοῦ θανάτου τοῦ Πύρρου.

Οἱ δ' Ἡλεῖοι τέλος, ἄλλοτε ἐχθροὶ τῶν Σπαρτιατῶν (122), συνησπίσθησαν μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἀλεξάνδρου μετὰ τῶν λοιπῶν Ἑλλήνων ἵνα ἀντιστῶσιν εἰς τὸν Ἀντίπατρον καὶ εἰς τοὺς Μακεδόνας. Ἀλλ' ὁ Ἀντίγονος ἐπέβαλεν αὐτοῖς ὦμόν τύραννον, Ἀριστότιμον τὸν Δημαρέτου (110), ὅστις μετὰ ἑξ μηνῶν ἀνόσιον ἀρχὴν ἐφονεύθη ὑπὸ τοῦ Κύ-

(117) Β, 47.

(118) Πaus. Η, 39, καὶ τὰ νομίσματα·

(119) Πολύβ. Β, 57.

(120) Πολύβ. Β, 46.

(121) Πaus. Η, 23·

(122) Πaus. Ε, 4.

ωνος (123) καὶ τῶν λοιπῶν πολιτῶν ἐπαναστάντων, βοη-
 θεία τῶν ἀρχαίων αὐτῶν συγγενῶν, τῶν Αἰτωλῶν. Τότε
 ἠνώθησαν οἱ Ἡλεῖοι μετὰ τοῦ Αἰτωλικοῦ δεσμοῦ, καὶ
 παρηκολούθουν αὐτοῦ τὴν πολιτικὴν, καίτοι, ὡς λαὸς ἱερὸς
 διὰ τὰ Ὀλύμπια, διετήρησαν κατὰ τύπους καὶ φαινομένην
 ἀνεξαρτησίαν (124). Ἐπειδὴ δ' ἐνταῦθα μεταξὺ τῶν συμ-
 μάχων μνημονεύονται οἱ Ἀχαιοί, οὐχὶ δὲ καὶ οἱ Αἰτωλοί,
 ἀλλὰ τοῦτο φαίνεται οὕσα ἢ ἐπιγραφὴ ἀρχαιοτέρα τοῦ θανά-
 του τοῦ Ἀριστοτίμου, προσέτι δὲ καὶ τῆς ἐνιδρύσεως αὐ-
 τοῦ, ἄρα πλησιεστάτῃ τοῖς χρόνοις τοῦ θανάτου τοῦ Πύρ-
 ρου, ὅτε αἱ Ἑλληνικαὶ πόλεις, ἰδίως αἱ Πελοποννησιακαί,
 ἤρξαντο διορῶσαι τοῦ Ἀντιγόνου τὰς ἐνεργείας, καὶ νομί-
 ζουσαι ὅτι ἔπρεπε νὰ συνδεθῶσι κατ' αὐτοῦ καὶ τῶν τυράν-
 νων οὓς αὐτὸς ὑπέθαλπεν. Ὁ Πύρρος ἐφρονεύθη κατὰ τὴν
 ἀρχὴν τοῦ χειμῶνος (125), ἄρα ἴσως κατὰ τὴν 5^{ην} πρυτα-
 νείαν τῆς Ὀλ. 127, α'. Ἐπειδὴ δὲ τὸ παρὸν ψήφισμα ἐστὶ
 τῆς δευτέρας πρυτανείας, δὲν δύναται νὰ ᾖ ἀρχαιότερον
 τῆς Ὀλ. 127, β', καὶ ἐπὶ τῶν ὀκτὶ μηνῶν εἶχον καιρὸν οἱ
 Ἕλληνες νὰ γνωρίσωσι τὰς μηχανορραφίας τοῦ Ἀντιγό-
 νου, καὶ νὰ κοινοπραγήσωσι κατ' αὐτοῦ. Καὶ δὲν ἐχρησί-
 μευσε μὲν πολὺ ἡ συμμαχία αὕτη τοῖς Ἡλείοις, ἂν μετ'
 αὐτὴν ὑπέκυψαν εἰς τὴν τυραννίαν· ἴσως ὅμως ὁ Ἀριστό-
 τιμος ὠφελήθη, ἵνα καταλάβῃ τὴν ἀρχὴν, τῆς περιστά-
 σεως ὅτε ὁ Ἀντίγονος ἠπείλει τὰς Ἀθήνας· ἐξ οὗ ἴσως ἐξη-
 γεῖται καὶ διατί ὁ Πausanias δὲν μνημονεύει τῶν Ἡλείων
 μεταξὺ τῶν τότε βοηθησάντων τοὺς Ἀθηναίους, ὡς καὶ
 διατί, ἅμα ἀπαλλαγέντες οὗτοι τῶν ἰδίων δεινῶν, ἐπροτί-

(123) Αὐτ. ΣΤ, 14.

(124) Πολύβ. Δ, 84.

(125) Πλούτ. Β. Πύρ. Α.

μησαν νὰ ἐπικαλεσθῶσι τὴν προστασίαν τῶν ἰσχυρῶν Αἰτωλῶν μᾶλλον παρὰ τῶν ἄλλων Ἑλληνικῶν πόλεων, ἀδιαφόρων πρὸς αὐτούς, καὶ αἵτινες εἶχον περὶ ἰδίων κινδύνων νὰ μεριμνῶσι.

Ἄλλ' ὥς ἀνωτέρω ἐρρέθη, τὸ ἔτος τῆς ἐπιγραφῆς ταύτης ἦν κοινόν· τὸ δὲ τῆς Ὀλ. 127, β' ἦν, καθ' οὓς ἀλλαγῶς ἐξέδωκα ὑπολογισμούς (126), ἐμβόλιμον. Δι' ὃ φρονῶ ὅτι τὸ παρὸν ψήφισμα πρέπει νὰ ἀποδοθῇ εἰς Ὀλ. 127, γ', δι' ὃ ἔτος δυνάμεθα ν' ἀναγράψωμεν εἰς τοὺς πίνακας τῶν ἐπωνύμων τὸ ὄνομα τοῦ Πειθιδήμου.

Καὶ τὰ κενὰ δὲ τὰ καταλειπόμενα εἰς τινὰς στίχους (στ. 5, 6, 24, 34) ἀποδεικνύουσιν ἐποχὴν μεταγενεστέραν τῆς 120ῆς Ὀλυμπιάδος.

Οἱ δὲ πολλοὶ καὶ καλοὶ ἀγῶνες, περὶ ὧν γίνεται μνεία ἐν στ. 11, εἰσὶν οἱ Μηδικοί, οὓς πάντοτε ἐν ὑπερηφάνῳ συναισθήσει ἀπεμνημόνευον οἱ Ἕλληνες.

Ἐν δὲ ἐν στ. 40 καὶ 41 διατάσσεται ἡ ἀναγραφὴ τοῦ ψηφίσματος εἰς στήλην χαλκὴν, εὐρίσκεται δ' ἀναγεγραμμένον εἰς στήλην λιθίνην, καὶ ταύτην οὐδὲ λευκοῦ λίθου καὶ, τοῦτο, νομίζω, ἀποδεικνύει ὅτι ἔχομεν ὑπ' ὄψει ἀντίγραφον, στηθὲν πρὸς τοῖς Προπυλαίοις, χαλκοῦ πρωτοτύπου, ἀναρτηθέντος εἰς τὸν ναὸν τῆς Πολιάδος, ὡς διατάσσεται.

(126) Rang. II, Σ. 93 (Ἀρ. 421).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Τιμητικὰ ψηφίσματα.

Ὡς ἰδιαιτέρα δὲ κατηγορία τῶν πολιτικῶν ψηφισμάτων ὑφίσταται νὰ θεωρηθῇ ἡ τῶν τιμητικῶν, ἅτινα, ἔχοντα τοὺς εἰσαγωγικοὺς τύπους ὡς πάντα τὰ λοιπά, χορηγοῦσι τοῖς ὅπως δῆποτε εὐεργετήσασι τὴν πόλιν, ἢ ἀξίοις τιμῶν γενομένοις, τὰς καὶ ἐν τῇ προλαβούσῃ ἐποχῇ ἀπαριθμηθείσας ἀμοιβάς, καὶ ἰδίως ἔπαινον καὶ στέφανον θαλλοῦ ἢ χρυσοῦν, ὀριζομένης καὶ τῆς ὀλκῆς αὐτοῦ, πολλάκις δὲ καὶ τοῦ χρόνου καὶ τόπου καθ' ὃν πρέπει ὁ στέφανος ν' ἀναγορευθῇ, οἷον· *Καὶ ἀνειπεῖν τὸν στέφανον Διονυσίων τῶν μεγάλων τραγωδῶν τῷ ἀγῶνι.* Ἡ δ' ἐπιμέλεια τῆς ποιήσεως καὶ ἀναγορεύσεως αὐτοῦ ἀνατίθεται εἰς τοὺς ἐπὶ τῇ διοικήσει, ἢ τοῖς δημοσίοις ταμίαις.

Πολλάκις δὲ ψηφίζεται καὶ ἰδρυτικὸς εἰκόνοσ (λιθίνης, χαλκῆς, ἐν ὄπλῳ, ἐφ' ἵππου), ἐπίσης μεθ' ὀρισμοῦ τῆς θέσεως εἰς ἣν θέλει στηθῇ, καὶ χορηγεῖται καὶ δι' αὐτὴν ἡ δαπάνη ὑπὸ τῶν ἐπὶ τῇ διοικήσει.

Ἄλλη δὲ τιμή, ἡ δωρεά, ὡς ἐλέγετο, χορηγουμένη ξένοις εὐεργέταις τοῦ δήμου ἢν ἡ πολιτογράφησις, περὶ ἧς διὰ τὰς Ἀθήνας λέγει ὁ Ἀνδοκίδης (1)· «Ὅρῳ δὲ ὑμᾶς πολλάκις καὶ δούλοις ἀνθρώποις καὶ ξένοις παντοδαποῖς πολιτείας διδόντας, οἳ ἂν ὑμᾶς φαίνονται ποιούντες τι ἀγαθόν». Ψηφίζεται δ' ἡ δωρεὰ αὕτη συνήθως ὡς ἔπεται· «*Εἶναι δὲ αὐτὸν Ἀθηναῖον καὶ τοὺς ἐγγόνους αὐτοῦ, καὶ ἐξεῖναι αὐτῷ γράψασθαι φυλῆς καὶ δήμου*

(1) Π. Τ. Εὐαν. καθόδ. ΚΓ.

καὶ φρατρίας ἧς ἂν βούλεται». Ἄλλ' ἡ ἄδεια τοῦ γράφεισθαι εἰς φρατρίαν, ἣτις ἦν ἡ θρησκευτικὴ τῆς φυλῆς ὑποδιαίρεσις, ἦν, ὡς φαίνεται, ἰδία εὐνοία· διότι τοῖς δημοποιήτοις ἐπετρέπετο μόνον κυρίως νὰ ἐγγράφωνται εἰς φυλὴν καὶ εἰς δῆμον.

Ἐπειδὴ δὲ δι' ἀπονομὴν πολιτείας ἀπηρτεῖτο νὰ ἐπαναληφθῇ δις ἡ πρότασις εἰς τὸν δῆμον, καὶ τὸ δεύτερον νὰ δεχθῶσιν αὐτὴν τοῦλάχιστον ἑξακισχίλιοι πολῖται διὰ μυστικῆς ψηφοφορίας (2), διὰ τοῦτο συνήθως εἰς τὰ τοιαῦτα ψηφίσματα διατάσσεται· τοὺς πρυτάνεις δοῦναι ψῆφον (δηλ. ἐπιψηφίζειν, ὑποβάλλειν ἐκ δευτέρου τὴν πρότασιν εἰς τὴν ψηφοφορίαν) εἰς τὴν πρώτην ἐκκλησίαν (3). Ἄν δ' ἡ ἐκκλησία εἰς ἣν γίνεται ἡ πρότασις ἦν ἡ τελευταία τοῦ ἔτους, τότε λέγεται· τοὺς δὲ πρυτάνεις οἱ ἂν πρῶτοι λάχωσι πρυτανεύειν δοῦναι κατ. (4). Ἴσως ὅμως ἀπέβλεπεν ἡ δευτέρα ψηφοφορία τὴν ὑπὸ τοῦ πολιτογραφουμένου γενομένην ἐκλογὴν τῆς φυλῆς καὶ τοῦ δήμου, ἣν αὐτὴ ἀπὸ τῆς κύρωσιν τῆς ἐκκλησίας. Ὅπως δὲ ἴσως, τῶν δευτέρων τούτων ψηφίσεων παραδείγματα ἐπιγραφικὰ δὲν εὐρίσκονται, καὶ φαίνεται ὅτι περὶ ἐκάστης πολιτογραφήσεως ἐν μόνον ψήφισμα, τὸ πρῶτον, ὡς κυρίως σπουδαῖον, ἐγράφετο.

Οἱ λαμβάνοντες δ' οἷαν δὲποτε δωρεὰν τῆς πόλεως ἔπρεπε πρῶτον νὰ δοκιμασθῶσι, πρὸς ἀπόδειξιν ὅτι δὲν ὑπῆρχέ τι νομικὸν κατὰ τῆς χορηγίας ταύτης κώλυμα. Ἐγίνετο δὲ τῶν τοιούτων, ὡς καὶ τῶν ἀρχόντων ἡ δοκιμασία, εἰς τὸ δικαστήριον, εἰσηγουμένων τῶν ἐξ Θεσμοθέτων· δι' ὃ καὶ

(2) Δημοσθ. κ. Νεαίρ. Νόμ.

(3) Rang. 443.

(4) Rang. II, 447.

προστίθεται εἰς τὰ ψηφίσματα· Τοὺς δὲ Θεσμοθέτας εἰσάγειν αὐτῷ τὴν δοκιμασίαν τῆς δωρεᾶς εἰς τὸ δικαστήριον ὅτ' αὖν πρῶτον οἶον τ' ἦ (5).

Ἡ πασῶν δὲ συνηθέστερον τοῖς ξένοις ἀποδιδομένη τιμὴ ἢ τῆς Προξενίας. Καὶ ἐν μὲν Σπάρτῃ οἱ Βασιλεῖς διώριζον ἐκ τῶν Σπαρτιατῶν προξένους, οἵτινες ἐδέχοντο τοὺς ξένους καὶ ἐπροστάτευον αὐτοὺς κατὰ τῆς ἐν τοῖς ἀρχαιοτάτοις ἡθεσιν ἐγκειμένης ξενηλασίας. Καὶ ἀλλαχοῦ δὲ ἐγκαθιστῶντο τοιοῦτοι δημόσιοι πρόξενοι, ὡς λέγει ὁ σχολιαστής τοῦ Θουκυδίδου (6)· « Οἱ γὰρ πρόξενοι κελευόμενοι ἐκ τῆς ἐαυτῶν πόλεως ἐγίνοντο ». Τῆς κατηγορίας δὲ ταύτης ἦσαν καὶ οἱ Ἐθελοπρόξενοι, οἷος ἦν Φθίας ὁ Κερκυραῖος, ἐθελοπρόξενος τῶν Ἀθηναίων (7), διαφέροντες μόνον κατὰ τοῦτο ἐκείνων, ὅτι δὲν διωρίζοντο ὑπὸ τῆς ἀρχῆς, ἀλλ' ἀνεδέχοντο οἰκιοθελῶς τὴν τοιαύτην ἐπιμέλειαν τῶν πολιτῶν ξένης τινὸς πόλεως. Συνηθέστερον ὁμῶς διώριζον τοὺς προξένους αἱ πόλεις ἐκ τῶν κατοίκων ἄλλων πόλεων, χορηγοῦσαι αὐτοῖς τὴν τιμὴν ταύτην, ἥτις συγχρόνως ἐπέβαλεν αὐτοῖς τὸ καθῆκον τοῦ ναῦ ὑπερασπίζωσι τοὺς εἰς τὴν ἐαυτῶν πατρίδα ἐπιδημοῦντας κατοίκους τῆς πόλεως ἥτις διώριζεν αὐτούς. Συνωδεύετο δ' ἡ δωρεὰ αὕτη συνηθῶς καὶ ὑφ' ἐτέρων, ὧν αἱ κυριώτεραι ἦσαν· α' ὅτι ἐξετείνετο πολλάκις καὶ εἰς τοὺς ἀπογόνους τοῦ προξένου· β' ὅτι ἐχορηγεῖτο πολλάκις τῷ ξένῳ προξένῳ τὸ δικαίωμα τοῦ πρίασθαι γῆν καὶ οἰκίαν ἐν τῇ πόλει ἥτις ἐξελέξατο αὐτόν, ἢ εἶναι αὐτῷ ἔγκτησιν· γ' ὅτι ἐδίδετο αὐτῷ ἀτέλεια, ἥτοι, καθ' ἣν περίστασιν ὁ πρόξενος θὰ ἐπεδήμει εἰς τὴν πόλιν,

(5) Αὐτ.

(6) Εἰς Θουκ. Γ, 70.

(7) Θουκ. Αὐτ.

ἀπαλλαγὴ ἀπὸ τοῦ ξενικοῦ φόρου καὶ ἀπὸ τοῦ ἐγκτητικοῦ. Λέγεται δ' ἐν τινι ἐπιγραφῇ (8): « Τελεῖν δὲ αὐτὸν τὰ αὐτὰ τέλη ἐν τῷ δήμῳ, ἅπερ ἂν καὶ Πειραιεῖς, καὶ μὴ ἐκλέγειν παρ' αὐτοῦ τὸν δήμαρχον τὸ ἐγκτητικόν ». Ἦν δὲ τὸ ἐγκτητικὸν ἐλαφρόν τι, ὡς φαίνεται τέλος, ὃ ξένοι ἀπέτιον εἰς τὸν δῆμον ὅτε ἐπετρέπετο αὐτοῖς νὰ ἔχωσιν ἐκεῖ ἐγγεῖους κτήσεις· διότι ἐγγεῖος φόρος δὲν ὑπῆρχεν εἰς τὰς ἐλευθέρας Ἑλληνικὰς πολιτείας. Ἐνίοτε δὲ λέγεται ἀτέλεια πάντων, δηλαδή καὶ αὐτῶν τῶν λειτουργιῶν, ἥτις εἰς τοὺς κυρίως πολίτας σπανίως ἐδίδετο. δ' Ἐχορηγεῖτο αὐτῷ δικαίωμα ἐπιγαμίας, ἥτοι τοῦ νυμφεύεσθαι πολίτιδα, χωρὶς οἱ παῖδες αὐτῆς νὰ θεωρῶνται νόθοι. ε' Ὁμοίως ἀσυλίας καὶ ἀσφαλείας, δηλαδή τὸ δικαίωμα τοῦ μὴ λαφυραγωγεῖσθαι ὑπὸ τῶν πολιτῶν τῆς πόλεως ἢν ἀντιπροσωπεύει, οὔτε ἐν καιρῷ εἰρήνης οὔτε ἐν καιρῷ πολέμου. ς' Ἐν Ἀθήναις καὶ τισιν ἄλλαις πόλεσι προστίθεται καὶ τὸ δικαίωμα τῆς προσόδου εἰς τὴν Βουλὴν καὶ τὸν δῆμον· πρῶτον μετὰ τὰ ἱερά, ἥτοι τοῦ νὰ παρουσιάζεται εἰς τὴν Βουλὴν καὶ τὴν ἐκκλησίαν καὶ ἐκθέτῃ οἷον δῆποτε ἔχει ὑπόθεσιν πρῶτος πάντων, ἀμέσως μετὰ τὰς θυσίας. Ἐκτὸς δὲ τῶν Ἀθηνῶν μνημονεύεται προσέτι ἐν τοῖς τοιούτοις ψηφίσμασι καὶ τὸ δικαίωμα, ζ' τῆς προμαντείας, ἥτοι τοῦ πρὸ τῶν ἄλλων ἐρωτᾶν τοὺς μάντεις, ἢ τῆς προδικίας, τοῦ χρῆσθαι πρὸ τῶν ἄλλων τοῖς δικαστηρίοις, θ' τῆς προεδρίας, τοῦ ἐδρεύειν ἐν τοῖς πρώτοις εἰς τοὺς ἀγῶνας. Ἐκφράζονται δὲ ταῦτα συνήθως ὡς ἔπεται: « Εἶναι δὲ αὐτὸν καὶ ἐγγόνους πρόξενον (ἐνίοτε καὶ εὐεργέτην τοῦ δήμου, ἥτοι νὰ θεωρῇται ὡς εὐεργέτης), καὶ δοῦναι αὐτῷ προμαντείαν, προδικίαν, προεδρίαν, ἐπιγαμίαν, ἀτέλειαν, ἀσυλίαν καὶ

(8) C. I. 101.

ἀφάλειαν καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν, καὶ εἰρή-
νης καὶ πολέμου, καὶ τ' ἄλλα πάντα (ἐν τινι ἐπιγραφῇ (9)
«καὶ τ' ἄλλα τίμια καὶ φιλάνθρωπα πάντα») ὅσα καὶ
τοῖς ἄλλοις προξένοις». Τινὰ δὲ τῶν δικαιωμάτων τού-
των δίδονται ἐνίοτε καὶ εἰς ὅλας πόλεις.

Ἀντὶ δὲ ἐν πολέμῳ, εἰς τινας ἐπιγραφάς, ὡς ἐν μιᾷ τῆς
Ἰμοργοῦ (10), ἀναγινώσκεται ἐν σύλῳ (ὃ ἐστὶν ἐν θαλασ-
σῳ πολέμῳ, ἢ ἐπὶ λαφυραγωγίας)· ἀντὶ δὲ ἔγκτησις, φέ-
ρεται τὸ δωρικὸν ἔμψαις ἢ ἔπψαις.

Προσέτι δὲ καὶ ἄλλας μελλούσας δωρεὰς ὑπόσχονται τὰ
ψηφίσματα ταῦτα ἂν ὁ ἀμειβόμενος ἐξακολουθήσῃ πάντοτε
ὦν εὖνους τῇ πόλει. Ἐκφράζεται δὲ τοῦτο ὡς ἔπεται· «εἶναι
δὲ αὐτῷ καὶ ἄλλο ἀγαθὸν εὐρέσθαι παρὰ τοῦ δήμου, οὗ
ἂν δόξῃ ἄξιος εἶναι» (11).

Ἐνίοτε δ' αἱ ἐπιγραφαὶ τῶν δωρεῶν δὲν ἔχουσι τύπον
ψηφίσματος, ἀλλ' ἀπλῆς ἀπομνημονεύσεως, ἀρχομένης οὕ-
τως· Οἱ δέωτες Δελφοὶ, ἔδωσαν τῷ δεῖνι προξένῳ, κτλ.
ἢ ἐτίμησαν στεφάνῳ, ἐστεφάνωσαν, κτλ.

(9) C. I. 1773.

(10) C. I. 725.

Rang. II, 490.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Ἀπολογισμοί. Ἀναγραφαὶ οὐσίας.

Ὡς δ' ἐν τῇ προλαβούσῃ, οὕτω καὶ ἐπὶ τῆς παρούσης ἐποχῆς ἀνεγράφοντο εἰσέτι αἱ περιουσίαι διαφόρων μεγάλων ἱερῶν τῆς Ἑλλάδος, καὶ πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ ἡ τοῦ Παρθενῶνος.

Τούτου τὰ ἱερὰ χρήματα εἶδομεν ὅτι παρεδίδοντο τακτικῶς μέχρις Ὀλ. 93, γ'. Ἐκτοτε δέ, μέχρι τῆς ἐν Αἰγὸς Ποταμοῖς ἥττης καὶ μετ' αὐτήν, πιεζόμενοι, ὡς φαίνεται, οἱ Ἀθηναῖοι ὑπὸ ἀχρηματίας, ἀφῆρεσαν πολλὰ τῶν ἐν τῷ ναῷ τεταμιευμένων. Δὲν πρέπει δὲ ν' ἀποδοθῇ ἡ ἀφαίρεσις εἰς ἱεροσυλίαν τῶν νικητῶν, διότι ἐξ ἐναντίας ἐν τινὶ ἐπιγραφῇ (1) μνημονεύεται ὁ Δυσάνδρος ὡς προσθέντων αὐτὸς ἴδιον ἀνάθημα εἰς τὸν Παρθενῶνα.

Μετὰ ταῦτα δέ, ἐλαττώθέντα τὰ ἱερὰ χρήματα, συνεκεντρώθησαν, φαίνεται, τὰ πλεῖστα ἀπὸ τῶν τεσσάρων τμημάτων τοῦ ναοῦ μόνον εἰς τὸ ἐκατόμπεδον (2) καὶ εἰς τὸν Παρθενῶνα (3)· δι' ὃ καὶ αἱ πλεῖσται τῶν ἀναγραφῶν τῆς ἐποχῆς ταύτης εἰς ταῦτα τὰ δύο μέρη ἀναφέρονται.

Ἐνεκα δὲ βεβαίως ταύτης τῆς ἐλαττώσεως τῶν τεταμιευμένων χρημάτων, ἡλαττώθη καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν τὴν ἐπιμέλειαν αὐτῶν ἐχόντων ταμιῶν, καὶ αἱ φυλάττουσαι τ' ἀνάθηματα τῆς Ἀθηνᾶς καὶ τὰ τῶν ἄλλων Θεῶν δύο ἐπιτρο-

(1) C. I. 150.

(2) C. I. 150-153. Rang. II, 830. 834. 835. 841.

(3) Rang. II, 823. 226. 827. 863^b.

καὶ περιωρίσθησαν εἰς μίαν (4). Παρεδίδοντο δὲ καὶ ἤδη ὡς καὶ πρὶν ἀπὸ ταμιῶν εἰς ταμίας ἐτησίως, καὶ τὰ ἔτη διε-
ρίνοντο διὰ τῶν ἐπωνύμων ἀρχόντων, πρὸς οἷς ἐνίοτε ἀνα-
γράφονται καὶ τὰ ὀνόματα τῶν δέκα ταμιῶν· ὥστε ὁ εἰσα-
γωγικὸς τύπος τῶν τοιούτων ἐπιγραφῶν ἤδη ἔχει οὕτω (5).

« Τάδε οἱ ταμίαι τῶν ἱερῶν χρημάτων τῆς Ἀθηναίας
καὶ τῶν ἄλλων θεῶν, οἱ ἐπὶ δεῖρος ἀρχοντος, ὁ δεῖρα
καὶ δεῖρα, οἷς ὁ δεῖρα ἐγγραμμάτευσε, παρέδοσαν τοῖς τα-
μίαις τοῖς ἐπὶ τοῦ δεῖρος ἀρχοντος, τῷ δεῖρι καὶ δεῖρι,
οἷς ὁ δεῖρα ἐγγραμμάτευσε, παραδεξάμενοι παρὰ τῶν προ-
τέρων ταμιῶν τῶν ἐπὶ τοῦ δεῖρος ἀρχοντος, τοῦ δεῖρος
καὶ συναρχόντων, οἷς ὁ δεῖρα ἐγγραμμάτευσεν, ἐν τῷ ραῶ
τῷ Ἑκατομπέδῳ, ἀριθμῷ καὶ σταθμῷ ».

Φαίνονται δ' ἐκ τῶν ἀρχαίων ἀναθημάτων τοῦ Ἑκατομ-
πέδου ὀλίγα μόνον τινὰ διασωθέντα, μία χρυσῇ κόρη (ἡ
Νίκη), ἑνδεκά ἐκ τῶν στεφάνων, ἐν θορματήριον καὶ μία
οἰνοχόη (ἀπορρύαντήριον)· ἔτι εἶς καὶ ἐν ἀντικείμενον Ἡλῶ
δύο, ὃν πρὶν ἐν τῷ Παρθενῶνι. Πολλὰ ὁμοίως νεώτερα προσ-
ετέθησαν, διατηρούμενα εἰς διαφόρους θυμοὺς ἢ θέσεις.

Εἰς δὲ τὸν Παρθενῶνα διετηρήθησαν ἐπίσης τινὰ τῶν
ἀρχαίων ἀναθημάτων (6), προστεθέντων ἐπίσης καὶ ἄλλων
νέων.

Μετὰ δὲ Ὀλ. 110, φαίνεται ὅτι αἱ ἀναγραφαὶ ἤρξαντο
γινόμεναι μᾶλλον ἄτακτοι, ἢ ὅτι πολλῶν ἐτῶν τοιαῦται
ἀνεγράφοντο ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ λίθου, διακρινόμεναι διὰ τῶν
ὀνομάτων τῶν ἐπωνύμων, κατὰ τὸν ἀπλοῦν τύπον· « Ἐπὶ
τῶν ταμιῶν τῶν ἐπὶ τοῦ δεῖρος ἀρχοντος ». Οὕτω καὶ εἰσὶ

(4) C. I. 180.

(5) C. I. 150.

(6) Rang. II, 827.

συντεταγμένοι κατάλογοι ἐνδυμάτων ἀνατεθέντων ἐπὶ τῆς ἐποχῆς ταύτης, καὶ διατηρουμένων ἐντὸς κιβωτίων ἐν τῷ Παρθενῶνι. Συνήθως δ' ἀναφέρονται καὶ τὰ ὀνόματα τῶν ἀναθέντων τὰ ἐνδύματα ταῦτα (7). Ὅμοία τις ἐπιγραφή φαίνεται ὅτι ἦν καὶ ἡ ἐκ τοῦ ἐν Θήβαις ναοῦ τοῦ Ἀμμωνος (8).

Καὶ τῶν δαπανῶν δὲ ναῶν τινων ἀπαντῶνται ἀναγραφαὶ ἐκ τῶν χρόνων τούτων, καὶ τινες ἐξ αὐτῶν (9) περιέχουσι τὰς εἰς τοὺς ἱερεῖς διὰ τὰς θυσίας δίδομένας ἀντιμισθίας εἰς εἶδη (κρέα κτλ.) μετὰ τῆς τιμῆς αὐτῶν, ἐπιμελῶς ἀναγραφόμενα, διότι ἐλαμβάνοντο ἐκ τῆς ἱερᾶς οὐσίας (10).

Διαχειρήσεως δὲ χρηματικῆς ναῶν περιουσίας παραδείγματα εἰσὶν αἱ ἀναγραφαὶ (11) τῶν εἰς Δῆλον πεμπομένων Ἀθηναίων Ἀμφικτυόνων (12), οἵτινες ἀπὸ Ὀλ. 88, γ' (13) ἀποκαταστήσαντες τὰς εἰς τὴν νῆσον κατ' ἔτος ἐν Θαρρηλιῶνι, τῷ μηνὶ τῆς γεννήσεως τοῦ Ἀπόλλωνος, πεμπομένης θεωρίας, ἀνέλαβον αὐτοὶ τὴν πᾶσαν διαχείρισιν τοῦ ναοῦ, μετὰ τοῦ αὐτοῦ κατατεθέντος συμμαχικοῦ ταμείου. Ἦσαν δ' αἱ ἐπιγραφαὶ αὗται ἐν Ἀθήναις γινόμεναι τετραετηρικαὶ ἀναγραφαὶ (ἐξ Ὀλ. 100, δ' - 101, γ'), τῶν ἐτῶν ἐμφαινομένων διὰ τῶν ἐπωνύμων τῶν Ἀθηναίων, καὶ ἐνίοτε καὶ τῆς Δήλου, διὰ τῶν Γραμματέων τῆς Βουλῆς καὶ διὰ τῶν ὀνομάτων τῶν Ἀμφικτυόνων. Καὶ ἂν ἑνὸς μὲν καταριθμοῦσι τοὺς τόκους τῶν διαφόρων δεδανεισμένων πο-

(7) Rang. II, 863b.

(8) Αὐτ. 897.

(9) Rang. II, 816. 816b.

(10) Bœckh, Staatshh. d. Ath. I, 226.

(11) C. I. 158. 159. — Rang. II, 856. 857.

(12) Πλούτ. Λακ. Ἀπορθ. — Δημ. π. Στεφ. — Πλούτ. Β. I'. Ῥητ. Αἰσχ.

(13) Θουκ. Γ. 104.

στοιχείων εἰς νήσους καὶ ιδιώτας, τὰς μισθώσεις ἱερῶν κτημάτων, τὰ πρόστιμα, τὴν καταγραφὴν τῶν τοῦ ναοῦ κτημάτων καὶ ἀναθημάτων, ἅφ' ἑτέρου δὲ τὰς δαπάνας τοῦ ναοῦ εἰς θυσίας καὶ τὴν λοιπὴν τελετὴν.

Ἑτεραι δ' ἐπιγραφαί (14), πιθανῶς καὶ αὐταὶ τῶν ἱερῶν ἀπολογισμῶν μέρος ἀποτελοῦσαι, περιέχουσι τὰς εἰσπράξεις ἐκ τοῦ δερματικοῦ, ἥτοι ἐκ τῆς πωλήσεως τῶν δερμάτων τῶν ἱερείων, ὧν ἡ ἐπιμέλεια ἦν ἀνατεθειμένη τοῖς βοῶναις, ὡς ἐκαλεῖτο ἡ ἀρχὴ ἡ τοὺς βόας ὠνουμένη διὰ τὰς θυσίας. Ἐδίδετο δέ, φαίνεται, πᾶσα ἡ ἐκ τοῦ δερματικοῦ αὕτη εἰσπραξὶς οἷων δῆποτε θυσιῶν εἰς ὄφελος τῶν ναῶν.

Εἰς Βοιωτικοὺς δ' ἀπολογισμοὺς ἱερῶν χρημάτων ὁ προεδρος τῶν ταμιῶν φέρει τὸν τίτλον Ταμίης ὁ προάρχων· ἐνίοτε δὲ μνημονεύονται ἐν αὐτοῖς καὶ συνήγοροι τῆς πόλεως καὶ κατόπται, ἥτοι ἐπιτηρηταί.

Ὡς ἱερὰ δὲ περιουσία ἐθεωροῦντο καὶ οἱ ἱεροδούλοι, τὰ ἱερὰ σώματα διαφόρων ναῶν. Καὶ τοιούτων μὲν κατάλογοι δὲν εὐρίσκονται· σώζονται ὅμως πάμπόλλοι ἀναγραφαὶ δούλων οἵτινες, ἀπὸ ιδιωτικῆς δουλείας ἐξαγοραζόμενοι, μετέβαινον εἰς ἱεροδουλείαν. Τοῦτο δ' ἐγίνετο οὐχὶ ἵνα δουλεύσωσιν ἀληθῶς, ἀλλὰ πρὸς μείζονα ἐγγύησιν τῆς ἐλευθερίας αὐτῶν, δι' ὃ καὶ αὐτοὶ οὗτοι εἶχον συμφέρον ἵνα ἡ ἐξαγορὰ αὐτῶν ἀναγράφηται.

Ἐπήγασε δὲ τὸ ἔθος τοῦτο τῆς τοιαύτης πλαστῆς πωλήσεως ἐκ τοῦ ὅτι οἱ δοῦλοι τῶν ναῶν ἦσαν ἱεροὶ τοῖς ἀνθρώποις, καὶ οὐδεὶς ἐτόλμα νὰ βλάβῃ αὐτούς, ὡς λέγει ὁ Πλούταρχος (15): «Δεσποτῶν καὶ ἀρχόντων ἐλεύθεροι

(14) C. I. 157. — Rang. II, 842.

(15) Π. Ἑραστ. KB.

καὶ ἄφροτοι καθάπερ ἱερόδουλοι διατελοῦσι »· ὅθεν καὶ οἱ δοῦλοι, μετὰ τὴν ἐλευθερίαν, ὑπὲρ πᾶσαν ἄλλην κατάστασιν ἐπρόκρινον τὴν τῆς ἱεροδουλείας, ὡς καὶ ἐν Εὐριπίδῃ (16) λέγουσιν αἱ Φοίνισσαι· « Ἀθανάτου Θεοῦ χορὸς γενοίμην ἄφοβος παρὰ μεσόμφαλα γύελα Φοίβου ».

Ὅτι δ' αἱ τοιαῦται πωλήσεις εἰς τὸν Θεὸν ἦσαν πλασταί, καὶ ἐγίνοντο ἐπ' ἐλευθερίᾳ, λέγεται καὶ ἐν ταῖς ἐπιγραφαῖς, ἐγγυομένου τρόπον τινὰ τοῦ Θεοῦ τὴν ἀπελευθέρωσιν (πιστεύει τῷ Θεῷ τὰν ὠνάν). Ἡ δὲ τιμὴ τῆς ἐξαγορᾶς ἐδίδετο εἰς τὸν ἀρχαῖον δεσπότην τοῦ δούλου.

Καὶ ἐν μὲν Ἀθήναις ἱερόδουλοι βεβαίως δὲν ὑπῆρχον. Ἀπαντῶνται δὲ τοιαῦται ἀναγραφὰι ἀπελευθερώσεων ἐν ὀνόματι τῶν ἐπομένων Θεῶν· τοῦ Ἀπόλλωνος ἐν Δελφοῖς· τοῦ ἐν Ναυπάκτῳ Διονύσου· τοῦ Σεράπιδος ἐν Χαιρωνείᾳ, Τιθοραίᾳ, Κορωνείᾳ· τοῦ Ἀσκληπιοῦ ἐν Ἐλατεΐᾳ καὶ ἐν Στηρίδι· τῆς ἐν Δελφῶν Παλλάδος, καὶ τοῦ ἐν Χαλκίδι Ἀθηναίου Ἀπόλλωτος.

Εἶχε δ' οὕτω συνήθως ὁ τύπος τῆς συντάξεως τῶν τοιούτων ἀναγραφῶν.

α'. Προσδιορίζεται ἡ τῆς πωλήσεως ἐποχὴ διὰ τοῦ ἀρχοντος, καὶ πολλάκις καὶ δι' ἄλλων ἀρχῶν, οἷον Βουλευτῶν, Γραμματέως, καὶ προσέτι διὰ τοῦ μηνός.

β'. Ἐπεταὶ ἡ μνεία τῆς πωλήσεως καὶ τῆς τιμῆς, ὀνομαστικῶς ἀναγραφομένων τοῦ Θεοῦ εἰς ὃν γίνεται ἡ πώλησις, τοῦ πωλουμένου, τοῦ πωλοῦντος μετὰ τῶν συγγενῶν ὅσοι, ἔχοντες ἰδιοκτησίας ἢ κληρονομίας δικαίωμα ἐπὶ τοῦ δούλου, συγκατένευον εἰς τὴν ἀπελευθέρωσιν, οἷον· « Ὁ δεῖνα ἀπέδοτο τῷ δεῖνι Θεῷ συνευδοκοῦντος καὶ τοῦ υἱοῦ δεῖνος, σῶμα ἀνδρεῖον, ὄνομα Ν., τὸ γένος Θράκα, κτλ.

(16) Φοίνισ. 235.

(ἐνδογενῇ, ἂν ἐγεννήθη ἐντὸς τοῦ οἴκου ἐκ δούλων), τιμῆς ἀργυρίου *mn̄an* . . . (συνήθως πέντε), καὶ τὴν τιμὴν ἔχει (ὁ πωλήσας) *pāsan*, καθὼς ἐπίστευσεν (ἡγγυήθη, ἢ συνεφώνησε μετὰ τοῦ δεσπότου αὐτοῦ) ὁ Ν. τὰν ὦνὰν τῷ θεῷ.

γ'. Οἱ ὅροι τῆς ἀπελευθερώσεως ἐκφράζονται οὕτως· Ἐφ' ᾧ τε ἐλεύθερον ἦμεν καὶ ἀνέφαπτον ἀπὸ πάντων τῶν πάντα χρόνον, ποιέων ὅ κα θέλη, καὶ ἀποτρέχων οἷς κα θέλη, ἀζάμιος ὦν ἀπὸ πάσας δίκας καὶ ζαμίας (ἦτοι δίκης ἀποστασίου).

δ'. Πρὸς ἐξασφάλισιν δὲ τῆς ἀπελευθερώσεως, ἐγκαθίσταντο εἰς ἡ πλείονες βεβαιωτῆρες τῆς πράξεως, καθῆκον ἔχοντες, ὡς καὶ αὐτοὶ οἱ ἀπελευθερώσαντες, νὰ ὑπερασπίζωσι τὸ κῦρος τῆς ἐξαγορᾶς καθ' οἷον ὅποτε τυχὸν ἐπιχειρήσαντος νὰ δουλώσῃ αὖθις τὸν ἀπελευθερωθέντα (εἴ τις ἐφάπτοιτο ἐπὶ καταδουλισμῷ). Ἐπετρέπετο δὲ καὶ τῷ παρατυχόντι νὰ βοηθῇ ἢ νὰ ἐλευθερῇ (συλῆει) τὸν ἀνόμως ὑποδουλούμενον, καὶ ὑπεδύλακτο πρόστιμον εἰς τὸν ἀφαιροῦντα τὴν ἐλευθερίαν τοῦ ἐξαγορασθέντος· καὶ τὸ μὲν ἡμισυ τοῦ προστίμου ἦν τοῦ βοηθήσαντος τὸν ἀπελεύθερον, τὸ δ' ἕτερον ἡμισυ τοῦ Θεοῦ.

ε'. Ἐνεγράφοντο δὲ καὶ μάρτυρες, συνήθως ὁ ἀρχων τῆς πόλεως, ὁ ἱερεὺς τοῦ Θεοῦ, καὶ τινες ἰδιῶται· καὶ πολλάκις ὀρίζεται καὶ ἡ ἀναγραφή τῆς πράξεως ἐν τῷ ἱερῷ.

ς'. Τινὲς δὲ τοιαῦται πράξεις ἔχουσι καὶ ἰδιαιτέρους ὅρους, οἷον ὅτι ὁ ἀπελευθερούμενος πρέπει νὰ μείνῃ δουλεύων παρὰ τινι ἐν ὅσῳ οὗτος ζῇ, ἢ ἐπὶ τινὰ ὠρισμένον καιρόν.

Πάμπολλοι τοιαῦται ἀπελευθερώσεις εὐρέθησαν ἀναγε-

γραμμέναι ἐπὶ τοῦ τοίχου τοῦ περιβόλου τοῦ ἐν Δελφοῖς ναοῦ (17).

Ἐνιαχοῦ δ' ἀπαντῶνται ἀναγεγραμμένοι καὶ ἀπελευθερώσεις γενόμεναι οὐχὶ διὰ τῶν ἱερῶν, ἀλλὰ διὰ τῶν πόλεων, αἵτινες, ὡς φαίνεται, ἐγγυῶνται τὴν ἐλευθερίαν, ὡς ἐν Λαμῖα (18): « Στρατηγέοντος τοῦ δεῖνος, ταμιεύοντος τῆς πόλιν τοῦ δεῖνος, ἀπελευθεροὶ δεδοκότες ἐς τὰν πόλιν τοὺς ἐξ ἐστατῆρας, μηνὸς δεῖνος. Ὁ δεῖνα (ἀπελευθερος) δεῖνος τοῦ δεῖνος » ἢ « ὁ δεῖνα ἡλευθερώθη ὑπὸ δεῖνος, συνευδοκέως δεῖνος τοῦ δεῖνος ».

Καὶ δημοσίου δ' οὐσίας καὶ δημοσίων ἔργων σώζονται ἐπίσης ἀπογραφὰὶ ἐκ τῶν χρόνων τούτων. Σπουδαιόταται μάλιστα εἰσὶ δύο τῆς κατηγορίας ταύτης ἐν Ἀθήναις εὑρεθεῖσαι.

Ἡ μία, γεγραμμένη ἐπὶ πολλῶν λίθων (19), περιλαμβάνει 17 ἀναγραφὰς τῶν ἐπιμελητῶν τοῦ νεωρίου, ἐξ ὧν 101, δ' ἄλλαι ὡς 114, ἢ περιεχούσας κατάλογον τῶν ἐν τοῖς νεωρίοις ἀποτεθειμένων, ὡς καὶ τῶν ἐκπλευσάντων δημοσίων πλοίων καὶ τῶν σκευῶν αὐτῶν, προσέτι δὲ καὶ τῶν ὀφειλομένων εἰς τὸ νεώριον ὑπὸ τῶν τριηραρχῶν κτλ. δι' ἀγορὰν σκευῶν, ἢ τῶν εἰσπραττομένων ἐκ τῶν ὀφλημάτων τούτων. Μνημονεύει δὲ τῆς ἀναγραφῆς ταύτης ῥητῶς ὁ Δημοσθένης, λέγων (20): « Γεγραμμένους οὖν αὐτοὺς ἀμφοτέρους ἐν τῇ στήλῃ ὀφείλοντας τὰ σκεύη τῇ πόλει, ἡ ἀρχὴ παραλαβοῦσα ἀπὸ τῆς προτέρας ἀρχῆς... ».

(17) Curt. Anecd. Delphica, κατ' ἀντίγραφα Μυλλέρου.—Rang. II, 903-945. — Vescher, Inser. de Delphes.

(18) Rang. II, 946-952^a.

(19) Bœckh, üb. d. Seewesen d. Athener. — Staatshh. d. Ath. T. II, B' ἔκδοσις. — Rang. II, 2343.

(20) K. Εὐεργ. κ. Μνησιβ. τέλ.

Εἰσὶ δ' αἱ ἐπιγραφαὶ αὗται παραδόσεις κατὰ πενταετηρῶν, ὡς αἱ τῶν ἱερῶν χρημάτων, καὶ ἄρχονται συνήθως οὕτως· «Τάδε παρελάβομεν σκεύη κτλ. ἐπὶ τοῦ δεῖνο· ἀρχοντος καὶ παρέδομεν». Διὰ δὲ τὰ προστιθέμενα ἐπὶ τῶν αὐτῶν ἐπιμελητῶν ἀντὶ παρελάβομεν γράφεται ἅπασι παρελάβομεν. Μετὰ ταῦτα δ' ἔπονται οἱ κατάλογοι τῶν σκευῶν, τῶν πλοίων, κτλ.

Ἡ δ' ἑτέρα σπουδαιοτάτη Ἀττικὴ ἐπιγραφή περιέχει τὰς κατὰ ψήφισμα τοῦ δήμου γενομένας συμφωνίας μετὰ τινος μισθωτοῦ (ἐργολάβου), πρὸς ἀνέγερσιν τῶν μακρῶν τειχῶν, εἴτε ἐπὶ Κόνωνος, ἐν Ὀλ. 96, δ', εἴτε ἐπὶ Ἀττάλου, ἐν Ὀλ. 145, ὅτε οἱ Ἀθηναῖοι, βοηθήσαντες τοὺς Ῥωμαίους κατὰ τοῦ Μακεδόνα Φιλίππου (τοῦ Μισορῶμαίου), ἐνίκηθησαν ὑπ' αὐτοῦ, καὶ τὰ τεῖχη τῆς πόλεως ἐκρημνίσθησαν. Ἀλλ' ἡ πρώτη ἐποχὴ φαίνεται πιθανωτέρα καὶ ὡς ἐκ τῆς γραφῆς καὶ ὡς ἐκ τοῦ Ἑλληνισμοῦ τοῦ ψηφίσματος, καὶ διότι ἐν στ. 107 μνημονεύεται ὁ Κόνων. Περιέχει δὲ πᾶσα στ. 125, καὶ ἔστι λίαν ἡκρωτηριασμένη (21). Περίεργος δ' ἐστὶ καὶ ἐπιγραφή τις ἐν Ἐρετρίᾳ εὑρεθεῖσα, καὶ πραγματευομένη περὶ ἀποξηράνσεως τῆς τῇ πόλει παρακειμένης λίμνης.

(21) Rang. II, 771. — Franz, Bullet. d. Inst. d. Rom. 1835. — O. Müller, De monum. Athenarum.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄.

Ἀγωνιστικαὶ ἐπιγραφαί.

Ἀγωνιστικαὶ δ' ἐπιγραφαὶ σώζονται ἐκ τῆς ἐποχῆς ταύτης πολυπληθέστεραι καὶ ποικιλώτεραι τῶν τῆς προλαβούσης, καὶ πηγάζουσιν ἐκ τῶν πλείστων Ἑλληνικῶν πόλεων. Εἰσὶ δ' αὖται ἢ θεατρικαὶ ἢ γυμναστικαί.

Αἱ τοῦ θεατρικοῦ χοροῦ δαπάναι, ἔνθα ἂν ἐπεκράτει τὸ Ἀττικὸν πολίτευμα, ἦσαν δημόσιοι λειτουργίαι, καὶ οἱ μέχρι 3 ταλάντων οὐσίαν κεκτημένοι ὤφειλον, ἐν Ἀθήναις, ν' ἀναλαμβάνωσι τὴν δαπάνην τῶν χορηγιῶν τούτων ἀλληλοδιαδόχως καὶ κατὰ τάξιν, ἥτις ὠρίζετο ὑπὸ τῆς ἰδίας φυλῆς· ἐνίοτε δέ, διακρινόμενοί τινες ἐπὶ πλούτῳ καὶ πατριωτικῇ προθυμίᾳ, ἀπαντῶνται καὶ εἰς δύο φυλάς χορηγοῦντες, ὥς ἐν τινὶ ἐπιγραφῇ Ἀττικῇ (1) ἐχορήγει τις εἰς τὴν Πανδιονίδα καὶ εἰς τὴν Ἐρεχθίδα. Ἐπειδὴ ἄρα ἐξ ἰδίων καὶ ὑπὲρ τῶν φυλῶν κατέβαλλον πρὸς καταρτισμὸν τοῦ χοροῦ, διὰ τοῦτο ἡ νίκη αὐτοῦ ἀντηνακλᾶτο ἐπ' αὐτοὺς καὶ ἐπὶ τὴν ἐγκαθιστῶσαν αὐτοὺς φυλήν. Ἦν δ' ὁ θεατρικὸς χορὸς ἢ ἀνδρῶν ἢ παίδων, καὶ πάλιν ἢ δραματικὸς ἢ διθυραμβικὸς (κύκλιος), εἰς ὃν ἦν ἀναγκαῖος καὶ ἰδιαίτερος αὐλητής.

Τοὺς νικήσαντας λοιπὸν χορηγοὺς πολλάκις ἀνέγραφον αἱ φυλαὶ αὐτῶν, ψηφίζουσαι περὶ τούτου, ὥς βλέπομεν πράττουσαν τοῦτο τὴν Πανδιονίδα ἐν τινὶ ἐπιγραφῇ (2). Συνήθως ὁμως ἀνέγραφον τὴν νίκην αὐτοὶ οἱ ἴδιοι παρὰ τὸ μέ-

(1) C. I. 216.

(2) C. I. 213.

ρα ἔνθα ἐγένετο (παρὰ τὸ Θέατρον, εἰς τὴν ὁδὸν τῶν Τρι-
πόρων) εἴτε ἐπὶ στήλης ἀπλῶς, εἴτε ἐπὶ μείζονος μνημείου,
εἰ δὲ ἱδρυὸν τὸν τρίπουν, τὸ ἄθλον τῆς νίκης των.

Φέρουσι δ' αἱ τοιαῦται ἐπιγραφαὶ

α'. Ἐνίοτε τὸ ὄνομα τοῦ ἄρχοντος πρὸς δήλωσιν τοῦ
χορόνου.

β'. Τὸ τοῦ χορηγοῦ, μετὰ πατρωνυμικοῦ καὶ δημοτι-
κοῦ· «Ὁ δεῖρα ἐχορήγει», (ἢ «ἀνέθηκε χορηγῶν) νική-
σας . . . ἰδι φυλῇ».

γ'. Τὸ τοῦ διδάξαντος τὸν χορόν, εἴτε ποιητῆς εἴτε μό-
νον χοροδιδάσκαλος ἦν, ἐνίοτε μετ' ἐθνικοῦ, διότι ἐδύνατο
νὰ εἶναι καὶ ξένος, ὡς (3)· «Λυσιάδης Ἀθηναῖος ἐδί-
δασκε».

δ'. Τὸ τοῦ αὐλητοῦ, ἐπίσης διὰ τὸν αὐτὸν λόγον ἐνίοτε
μετ' ἐθνικοῦ, οἷον (4) «Χάρης Θηβαῖος ἠΰλει».

Τοιαύτη ἐστὶν ἡ ἐν σχ. 66 ἐπιγραφή, οὗσα ἡ ἐπὶ τοῦ
μνημείου τοῦ Λυσικράτους ἐν Ἀθήναις κελαραμένη, ἐξ
'Ολ. 111, β', καὶ ἔχουσα οὕτω (5)· «Λυσικράτης Λυσιθεί-
δου Κικκυρεὺς ἐχορήγει. Ἀναπαύτις παίδων ἐνίκα·
Θέων ἠΰλει. Λυσιάδης Ἀθηναῖος ἐδίδασκεν· Εὐαίνετος
ἦρχε».

Τοιαύτη καὶ ἡ ἐπὶ τοῦ μνημείου τοῦ Θρασύλλου, ὑπὲρ
τὸ Θέατρον τοῦ Βάκχου, ἐξ 'Ολ. 115, α' (6)· «Θράσυλλος
Θρασύλλου Δεκελεεὺς ἀνέθηκε χορηγῶν, νικήσας ἀν-
δράσιν Ἰπποθοντίδι φυλῇ· Εὐῖος Χαλκιδεὺς ἠΰλει· Νέ-
αιχμος ἦρχεν· Καρείδημος Σώτιος ἐδίδασκεν». Ἦν

(3) C. I. 221.

(4) C. I. 219.

(5) C. I. 221.

(6) C. I. 224

δ' ἴσως τὸ ἀντικείμενον τοῦ διθυράμβου τοῦ χοροῦ τούτου τὸ τοὺς Νιοβίδας παριστῶν γλυπτικὸν σύμπλεγμα, τό, κατὰ Πausανίαν(7), ἀνατεθὲν ἐντὸς τοῦ σπηλαίου δὲ ὁ Θρασύλλος διεσκεύασεν εἰς μνημεῖον τῆς θεατρικῆς αὐτοῦ νίκης.

Εἰς μεταγενεστέρας δὲ δεινὰς ἐποχάς, ὅτε ἡλαττώθησαν αἱ ἰδιωτικαὶ οὐσίαι, ἢ καὶ ὁ πατριωτικὸς ζήλος, χορηγὸς φαίνεται αὐτὸς ὁ δῆμος, καταβάλλων ἐκ τοῦ δημοσίου τὴν τοῦ χοροῦ δαπάνην. Τῆς μορφώσεως ὁμοῦ αὐτοῦ καὶ τῆς ἐνασκήσεως τῶν χορευτῶν ἡ ἐπιμέλεια ἀνατίθεται πάντοτε εἰς ἰδιώτην τινά, ὅστις τότε καλεῖται ἀγωνοθέτης, καὶ ἡ νίκη ἀναφέρεται εἰς τὴν φυλὴν δι' ἣν αὐτὸς ἀγωνοθετεῖ.

Τοιαῦται εἰσὶν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ μνημείου τοῦ Θρασύλλου δύο ἐπιγραφαὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Θρασυκλέους, ἀμφότεραι ἐξ Ὀλ. 127, 6', καὶ φέρουσαι, ἡ μὲν(8)· « Ὁ δῆμος ἐχορήγει· Πειθάρατος ἤρχεν· Ἀγωνοθέτης Θρασυκλῆς Θρασύλλου Δεκελεεύς. Ἰπποθωντὶς παίδων ἐνίκα· Θεῶν Θηβαῖος ἦλθεν· Πρόνομος Θηβαῖος ἐδίδασκεν », ἐνθα δὲ αὐλητῆς Θεῶν ἐστὶν ἴσως ἔργον τοῦ ἐν ἀρχαιοτέρᾳ ἐπιγραφῇ(9) μνημονευομένου θρῶνύμου, ὁ δὲ Πρόνομος, υἱὸς ἢ ἔγγονος τοῦ περιφήμου μουσικοῦ, ὅστις ἐδίδασκε καὶ τὸν Ἀλκιβιάδην(10), καὶ οὗ μνεῖαν ποιεῖται ὁ Ἀριστοφάνης(11), ὁ δὲ Πausανίας λέγει(12) ὅτι ἴστατο αὐτοῦ ἀνδριᾶς ἐν Θήβαις.

Ἡ δ' ἑτέρα ἐπιγραφή τοῦ Θρασυλλεῖου μνημείου ἔχει οὕτω· « Ὁ δῆμος ἐχορήγει· Πειθάρατος ἤρχεν· ἀγωνο-

(7) Α, 21.

(8) C. I. 225.

(9) C. I. 221.

(10) Ἀθην. Δ, 184. — ΙΔ, 631.

(11) Ἐκκλ. 102.

(12) Θ, 12. — Δ, 27.

έτης Θρασυκλῆς Θρασύλλου Δεκελεεύς. Πανδιονίς ἀν-
 ρῶν ἐνίκα· Νικοκλῆς Ἀμβρακιώτης ἡΰλει· Λύσιππος
 Ἀρκὰς ἐδίδασκεν». Ἐξ οὗ προκύπτει ὅτι ὁ Θρασυκλῆς
 ἀγωνοθέτει ἐν τῷ αὐτῷ ἔτει εἰς δύο φυλάς.

Εἰς ἄλλας δὲ πόλεις ἐχορήγουν πολλάκις πλείονες τοῦ
 νόμος, ὡς ἐν Ὀρχομενῷ (13) ἀπαντῶνται δύο συγχωρηγοῦν-
 τες. Ἀναφέρεται δ' εἰς τὰς ἐπιγραφὰς ταύτας τοῦ Ὀρχο-
 μενοῦ ὁ ἄρχων, ὁ αὐλητής, ὁ ἄδων τὸν διθύραμβον, καὶ
 οἱ τρεῖς ἄνευ πατρωνυμικοῦ ἢ ἐθνικοῦ. Εἰς δὲ τὰς ἐπιγρα-
 φὰς τῶν ἀγωνισαμένων εἰς τὰ Χαρίσια, τὴν ἐορτὴν τῶν
 Χαρίτων (14), φέρεται ὁ ἀγωνοθέτης μετὰ πατρωνυμικοῦ·
 μετ' αὐτὸν δὲ πάντες οἱ μετασχόντες τοῦ ἀγῶνος καὶ νική-
 σαντες, ὁ σαλπιγκτής, ὁ κήρυξ, ὁ ποιητής κτλ., μετὰ πα-
 τρωνυμικοῦ οὗτοι καὶ ἐθνικοῦ, διότι οὗτοι ἦσαν καὶ ξένοι,
 οὐχὶ ὅμως καὶ ὁ ἀγωνοθέτης.

Καὶ ἐτέρου δὲ εἶδους θεατρικῶν ἐπιγραφῶν σώζονται
 ὀλίγα τινὰ παραδείγματα, λείψανα ἀναγραφῶν τῶν τὰ δρά-
 ματα διδασκάντων ποιητῶν καὶ τῶν κυριωτέρων ἢ ὅλων τῶν
 ὑποκριτῶν αὐτῶν, ὡς ὁ Πλούταρχος ἀναφέρει ἐκ τοῦ Ἡρα-
 κλείδου ἀναγραφὴν ἐν Σικυῶνι ποιητῶν καὶ μουσικῶν, καὶ
 τῶν ἀγώνων αὐτῶν. Ἦν δ' ἡ διάταξις τῶν δραματικῶν
 ἀγώνων τοιαύτη· Κατ' ἔτος ἐξελέγοντο 5 ποιηταὶ ἐκ τῶν
 5 φυλῶν (ἐνίοτε ὅμως καὶ εἷς διὰ πλείονας φυλάς)· ἐκ δὲ
 τῶν ἄλλων 5 φυλῶν ἐξελέγοντο 5 δικασταί. Ἐπιγραφὴ δὲ
 τις ἀττικὴ σωζομένη (15) φαίνεται οὕσα ἀναγραφὴ δραμά-
 των διδασκάντων κατὰ Διονύσια τὰ μεγάλα, διηρημένη εἰς
 στήλας δύο, ὧν ἡ μὲν περιέχει τραγωδῶν, ἡ δὲ κωμωδῶν

(13) C. I. 1579 κτλ.

(14) C. I. 1583, κτλ.

(15) C. I. 231.

ἀναγραφὰς δι' ἔτη πλείονα τοῦ ἐνός, διακρινόμενα διὰ τῶν ἐπωνύμων (στ. 16. *Ἐπὶ Διοτίμου*, ἐξ Ὀλ. 106, γ'). Ἐν ἐκάστῳ δ' ἔτει ἀναφέρονται ὀνόματα πέντε ποιητῶν, εἰς ἃ ἔπεται ἡ μνεία τῆς τάξεως καθ' ἣν ἐκάστου τὸ δράμα ἐκληρώθη, διὰ τῶν συντετμημένων λέξεων πρω. δευ. τρι. προσέτι δὲ τοῦ δράματος ἡ ἐπιγραφή, καὶ τὸ ὄνομα τοῦ πρωτίστου ὑποκριτοῦ μετὰ τῆς συντετμημένης λέξεως ὑπε (κρίνετο), καὶ τῆς προσθήκης τοῦ ἐνίκα εἰς τὰ νικήσαντα δράματα.

Τρία δὲ τεμάχια εὑρεθέντα εἰς τὴν Ἀκρόπολιν (16) μοὶ φαίνονται ἀναγραφαὶ τριλογίας τινός, ἴσως τῆς Ἑλένης τοῦ Εὐριπίδου, περιέχουσαι τὰ πρόσωπα τῶν δραμάτων, τὰ ὀνόματα τῶν ὑποκριθέντων αὐτὰ καὶ τὰ τῶν χορευτῶν. Ἔτερα δὲ δύο (17) εἰσὶ πιθανῶς καταγραφαὶ τῶν διαφόρων δραμάτων δύο ποιητῶν μετὰ τῶν ἐποχῶν καὶ τῶν ἐορτῶν καθ' ἃς ἐδιδάχθησαν, καὶ τῆς τάξεως ἣν εἶχεν ἕκαστον δράμα ἐν τοῖς πέντε.

Καὶ οἱ ἐν τοῖς γυμνασίοις δ' ἀγῶσιν ἀριστεύοντες ἀνέγραφον οὐχ ἥττον συνήθως τὰς ἰδίας νίκας εἰς τοὺς Θεούς. Καὶ ὅτε μὲν ἀνέθετον τὸν ἑαυτῶν ἀνδριάντα εἰς ὁ μέρος ἐνίκησαν ἢ εἰς τὰς ἰδίας πατρίδας, ὅτε δὲ περιωρίζοντο εἰς ἀπλὴν ἐπιγραφήν, ἐφ' ἧς ἐχάραττον τὰς εἰκόνας τῶν στεφάνων οὓς ἔλαβον νικητήρια.

Περιέχουσι δ' αἱ τοιαῦται ἐπιγραφαὶ συνήθως τὸ ὄνομα τοῦ νικητοῦ, τὴν τάξιν εἰς ἣν ἀνῆκεν, ἥτοι εἰς ἄνδρας, ἐφήβους ἢ ἀγερείους καὶ παῖδας, καὶ μεταξὺ τῶν παίδων πάλιν τοὺς τῆς α', β' ἢ γ' ἡλικίας (18), τὸ εἶδος τοῦ ἀγῶ-

(16) Rang. II, 1001-1003.

(17) C. I. 229. 230.

(18) C. I. 232.

ος, ἂν ἦν πάλη, δίαυλος, κτλ., καὶ τὴν ἐορτὴν καθ' ἣν εἰκήσε. Τὰ δύο δὲ τελευταῖα ταῦτα ἀνεγράφοντο πολλάκις ἐπὶ τὸς στεφάνου (19).

Εἰσὶ δὲ τὰ εἶδη τῶν γυμνικῶν ἀγώνων, ὡς ἀπαντῶνται ταῖς ἐπιγραφαῖς, ταῦτα·

Δρόμος, στάδιον, δίαυλος, ἵππιος, δόλιχος.

Πάλη.

Πυγμή.

Παγκράτιον (πάλη μετὰ πυγμῆς).

Δίσκος.

Ἀκόντιον.

Ἄλμα.

Πένταθλον.

Ἱπποδρομίαι

Κέλητι, πωλικῷ ἢ τελείῳ. Ἀνάμμιον. δίαυλον. Πομπικῷ. πολεμιστηρίῳ.

Ζεύγει ἢ ξυνορίδι ὁμ. καὶ ἀόδηφάγῳ.

Αρματι ὁμ.

Ἀποβάτης. Ἡνίοχος ἐκβιδάζων.

Ἀφ' ἵππου ἀκοντίζειν.

Πολλάκις δ' αἱ πόλεις ἀνέγραφον ἐπὶ τῆς αὐτῆς στήλης πάντας τοὺς ἐν τινὶ ἐορτῇ νικήσαντας ἐκ τῶν πολιτῶν αὐτῶν, καὶ τότε αἱ τοιαῦται ἐπιγραφαὶ διαίρουνται κατὰ τὰ εἶδη τῶν ἀγώνων καὶ τὴν τάξιν τῶν νικητῶν (20).

Ἀπαντῶνται δὲ καὶ ψηφίσματα κανονίζοντα τὰ ἄθλα γυμνικοῦ τινος ἀγῶνος, ὡς μέρος σωζόμενον ψηφίσματος ἀττικοῦ (21), περιλαμβάνον διάφορα εἶδη ἀγώνων, μεθ'

(19) C. I. 233-241.

(20) C. I. 232.

(21) Rang. II, 960.

ὑποδιαίρέσεως εἰς τάξεις νικητῶν, μεθ' ἧς ἐπεται ὁ προσδιορισμὸς τοῦ ἄθλου εἰς τοὺς δύο πρώτους ἀριστεύοντας, οἷον· « Παιδὶ πένταθλον νικῶντι ΔΔ ἀμφορεῖς ἐλαίου. III δευτέρῳ », κτλ.

Ἐξέλεγε δ' ἐκάστη φυλὴ ἐν Ἀθήναις κατὰ τοὺς χρόνους τούτους ἀνὰ ἓνα γυμνασιάρχην διὰ τοὺς γυμνικοὺς ἀγῶνας· ὁ δ' ἐκπληρῶν τὴν λειτουργίαν ταύτην χρέος εἶχε νὰ μισθῇ καὶ τρέφῃ τοὺς μέλλοντας ν' ἀγωνισθῶσιν ἐκ τῆς φυλῆς, νὰ διασκευάζῃ τὸν τόπον τοῦ ἀγῶνος, καὶ νὰ προμηθεύῃ τὰς λαμπάδας τῆς λαμπαδοφορίας (λαμπάδος ἢ λαμπαδοδρομίας) εἰς τοὺς ἀγῶνας τῶν πυρφόρων Θεῶν, οἵτινες ἦσαν ἐν Ἀθήναις τὰ Ἡφαίστια, τὰ Προμήθεια, τὰ Παναθήναια, ἔνεκα τοῦ πυρὸς τῆς Ἀθηνᾶς Ἐργάνης, τὰ Βενδίδια καὶ τὰ Πάνια. Ἡ δὲ λειτουργία τῶν Γυμνασιάρχων ἐπὶ λαμπαδοφορίας φαίνεται ὅτι ἐκαλεῖτο ἐνιχχοῦ λαμπαδαρχία (22). Ἦν δ' ἐν Ἀθήναις ὁ λαμπαδικὸς ἀγὼν ἐν Ἀκαδημίᾳ, καὶ εἰς τρεῖς ἀλλεπαλλήλους σειρὰς ἐτάσσοντο οἱ διαγωνιζόμενοι. Καὶ οἱ μὲν τῆς ὑπισθίας σειρᾶς, λαμβάνοντες καιομένην λαμπάδα, ἔτρεχον, καὶ ἐκεῖνος εἰς οὗ τὰς χεῖρας ἐσβένυτο, παρέδιδεν αὐτὴν καὶ ὑπεχώρει εἰς τὸν δεύτερον, ἐκεῖνος δ' εἰς τὸν τρίτον, καὶ νικητῆς ἦν ὁ ἀφικνούμενος εἰς τὸ τέρμα μετ' ἀνημμένης λαμπάδος, ἴσως συνδιαγωνιζομένων αὖθις πάντων τῶν ἀφικθέντων. Ἄν δέ τις ὤκνει καὶ ἐβραδυπέρει ἵνα μὴ σβεσθῇ ἡ λαμπὰς του, ἔπαιον αὐτὸν οἱ θεαταί, καταφέροντες πληγὰς πλατείας, τὰς κληθείσας κεραμικάς (23).

Ὁ νικῶν λοιπὸν γυμνασιάρχης, ἐκεῖνος δηλαδή οὗ οἱ ἀγωνισταὶ ἐνίκων, ἐστεφανοῦτο ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὑπὸ τῶν

(22) Ἀριστ. Πολιτ. Ε, 7, 11.

(23) Πaus. Σχ. Persius. — Ἡσύχ. — Σχ. Ἀριστοφ. Βατρ.

υλετῶν αὐτοῦ, ἢ ὑπὸ τοῦ δήμου (24). Εἰς τὰς τοιαύτας ἐπιγραφὰς ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὁ νικήσας ἀναφέρεται ἐν ὀνομαστικῇ, (ὁ δεῖνα ἀνέθηκε νικήσας κτλ.) διότι αὐτός, λαβὼν τὸν στέφανον, ἀριέρου αὐτὸν εἰς τοὺς Θεούς. Ἐνίοτε ἐ γίνεται μνεία καὶ αὐτοῦ τοῦ ἄθλου, οἷον· «ὁ δεῖνα τοὺς ἀπικοὺς στεφάνους τῷ δεῖνι Θεῷ» (25). Κάτωθι δ' ἀναγράφεται, ἐν ὀνομαστικῇ πολλάκις πάλιν, ὁ στεφανώσας, οἷον· «ὁ δῆμος, οἱ φυλῆται», κτλ.

Ἄλλοτε δὲ πάλιν αἱ ἀναγραφαὶ αὗται ἐγίνοντο πρὸς τιμὴν τοῦ γυμνασιάρχου ὑπὸ τῶν ὑπ' αὐτὸν ἀγωνισαμένων (οἱ νέοι, οἱ ἔφηβοι) εὐγνωμονούντων, ἢ ὑπὸ τῶν φίλων αὐτοῦ (26).

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤ'

ΑΘΗΝΩΝ

Ἀναθηματικαὶ ἐπιγραφαί.

Καὶ ἐκ τῶν ἀγωνιστικῶν ἐπιγραφῶν πολλαὶ ἦσαν, ὡς ἀνωτέρω, ἀναθηματικάι, ὅτε ὁ νικήσας ἀνετίθει τὸ ἄθλον αὐτοῦ εἰς τοὺς Θεούς.

Ὡς δ' οἱ καλῶς ἀγωνισάμενοι, οὕτω καὶ οἱ καλῶς ἄρξαντες ἐστεφανοῦντο ὑπὸ τοῦ δήμου, καὶ τὸν στέφανον ἐξ εὐσεβοῦς αἰσθημάτων ἀνέθετον καὶ αὐτοὶ εἰς τοὺς Θεούς. Γνωστὸν δ' ὅτι νόμος ἀπηγόρευεν ἐν Ἀθήναις νὰ στεφα-

(24) C. I. 253.

(25) C. I. 2348.

(26) Rang. II, 1005.

νωθῇ ἡ Βουλὴ ἂν δὲν εἶχεν αὐξήσει ἐπὶ τῆς ἀρχῆς αὐτῆς τὴν ναυτικὴν τῆς πόλεως δύναμιν. Ἄλλως δὲ στέφανος ἀπενέμετο καὶ εἰς αὐτὴν καὶ εἰς τοὺς ἐννέα ἄρχοντας τοὺς καλῶς τὴν ἀρχὴν διαχειρησαμένους, καὶ εἰς τοὺς στρατηγούς καὶ ἄλλους ἐπισήμους δημοσίους λειτουργούς.

Ὁ δὲ τύπος καθ' ὃν οὗτοι ἀφιέρουν τοῖς Θεοῖς ὃν ἔλαβον στέφανον ἔχει οὕτως ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ· « Ὁ δεῖνα εἰς τὴν δεῖνα ἀρχὴν (στρατηγὸς κτλ.) αἰρεθεὶς (ἢ χειροτονηθεὶς), ἢ τὴν δεῖνα ἀρχὴν ἄρξας (στρατηγήσας, θεσμοθετήσας) ἐπὶ τοῦ δεῖνος ἄρχοντος ἀνέθηκε ». Τῶν δὲ στεφανωσάντων αὐτὸν τὸ ὄνομα ἔπεται συνήθως ἐντὸς στεφάνου·

ἢ ἄλλως : στεφανωθείς ὑπὸ τοῦ δήμου ἀνέθηκε.

Πλὴν ὅμως τούτων, καὶ πολλὰ ιδιωτικῆς εὐλαβείας ἀνέκειντο ἀναθήματα, ἢ ἀνδριάντες τῶν ἀνατιθέντων, ἢ ἀγάλματα τῶν Θεῶν εἰς οὓς ἐγίνετο ἡ ἀνάθεσις, ἢ γλυπτικὰ συμπλέγματα ἢ ἀνάγλυφα· καὶ τότε ἢ εἰς τὴν βάσιν αὐτῶν, ἢ καὶ ἐπὶ τῶν ιδίων, ἂν φερ' εἰπεῖν ᾗσαν ἀγγεῖα, ἢ ἐπὶ τῶν βράχων εἰς ὧν τὸ κοίλωμα ἀπετίθεντο, ἐπεγράφετο

καὶ ἀνάθεσις, ἥς οὗτοι ἦσαν οἱ ἀπλούστεροι τύποι· «Ὁ δεῖνα
 τοῦ δεῖνι Θεῷ ἀνέθηκεν (ἀνήγειρε, ἰδρύσατο ἂν ἦτο βω-
 μῆς, ἀφιέρωσε, καθιέρωσεν, ἐνεχείρισεν, ἐτέλεσεν, ὅπερ
 νεώτερον)». Ἐνίοτε δὲ μετὰ μνείας καὶ τοῦ ἀναθήματος·
 «ὄν κίορα, τὴν κρήνην», καὶ ἄλλοτε προσθήκη ὅτι ἡ
 ἀνάθεσις ἐγένετο ὑπὲρ ἄλλου, ἦτοι χάριν ἄλλου, οἷον· «ὑπὲρ
 τῆς πόλεως, ὑπὲρ τοῦ Βασιλέως Πτολεμαίου». Ὑπὸ δὲ
 τὴν ἐπιγραφὴν προστίθεται πολλάκις καὶ τὸ ὄνομα τοῦ καλ-
 λιτέχνου· «Ὁ δεῖνα ἐποίησεν», ἢ «ἐποίει».

Καὶ αἱ πόλεις δ' ἀνήγειρον ἀνδριάντας, ἢ ἐπέτρεπον τὴν
 ἀνέγερσιν αὐτῶν εἰς τοὺς εὐεργετήσαντας ἢ ἄλλως τιμή-
 σαντας αὐτάς. Ἀλλὰ καὶ οἱ ἀνδριάντες οὗτοι, καὶ ὅσάκις
 ῥητῶς τοῦτο δὲν ἀναφέρεται, ἐθεωροῦντο πάντοτε ὡς τοῖς
 Θεοῖς ἀνατεθειμένοι(1). Πρὸ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέ-
 μου δ' ἐν Ἀθήναις κυρίως μόνον εἰς τοὺς ἐν ἀγῶσι νικῶν-
 τας ἰδρύοντο ἀνδριάντες, διὰ δὲ πολιτικὴν ἀρετὴν ἦσαν
 σπανιώτατοι, καὶ μόνον εἰς τοὺς τυραννοκτάνους, καὶ ἔπειτα
 εἰς τὸν Κίμωνα ἀνηγέρθησαν. Εἰς τιμὴν δὲ τῶν λοιπῶν τῆς
 πόλεως εὐεργετῶν ἴστατο Ἑρμῆς μετ' ἐπιγραμμάτων (2).
 Ἐπὶ τῆς παρακμῆς ὁμως τῆς πόλεως ἐγένετο ἐξ ἐναντίας
 κατὰχρησις ἀνδριάντων τιμητικῶν ἢ ἐπικηδείων, εἴτε δη-
 μοσίᾳ δαπάνῃ, ἢ μόνον κατ' ἄδειαν τοῦ δημοσίου, ψηφί-
 σματι τῆς Βουλῆς, ἀναλώματι δ' ἑαυτῶν, ἐκ τῶν ιδίων,
 τοῖς ἰδίοις ἀναλώμασι, κτλ., ἢ δαπάνῃ τῶν περὶ αὐτούς,
 (προσδεξαμένου τὸ ἀνάλωμα τοῦ. . ., ἐπιμεληθέντος τῆς
 ἀναστάσεως, ἢ ποιησαμένου τὴν ἀνάθεσιν τοῦ. . .). Εἶ-
 χον δ' ὑπὸ τοὺς τοιούτους ἀνδριάντας αἱ ἐπιγραφαὶ συνή-
 θως οὕτω· Ὁ δῆμος (ἢ ἄλλη τις ἀρχὴ) τὸν δεῖνα ἀρε-

(1) Welck. Syll. Σ. 196.

(2) Αἰσχ. Κ. Κτησ. 80. — Δημ. Κ. Λεπτ. 93. — Πλούτ. Κίμ.

τῆς ἔνεκεν (ἢ δι' οἷαν δῆποτε ἄλλην αἰτιολογίαν τῆς ἀναθέσεως)· ἢ, ἐπὶ ιδιωτικῶν. Ὁ δεῖρα τὸν δεῖρα (ἀνέστησεν ἢ ἀνέθηκεν).

Ἐνίοτε δ' ὑπὸ τοὺς ἀνδριάντας, ἢ παρὰ τὰ ζώδια τινῶν ἀναγλύρων τίθενται καὶ τὰ ὀνόματα τῶν παριστωμένων, εἰς ὀνομαστικήν, ὡς Θησεύς· Σώσιππος Ναναρχίδου· ἢ εἰς γενικήν. Ἀμρότεραι ὁμῶς αἱ πτώσεις πολλάκις δηλοῦσι καὶ τὸν ἀναθέντα, οἷον· Ὁ δῆμος (ἀνέθηκε). — Βασιλέως Πτολεμαίου Θεοῦ εὐεργέτου (τὸ ἀνάθημα) (3).

Ἐνίοτε, μάλιστα εἰς μεταγενεστέρους χρόνους, προσετίθετο εἰς τὰς ἀναθηματικὰς ἐπιγραφὰς καὶ ἡ ἐποχὴ τῆς ἀναθέσεως, δηλουμένη διὰ τοῦ Ἐπωνύμου, ἢ ἄλλου τινος ἄρχοντος ἢ ἱερέως.

Πολλάκις δ' αἱ ἀναθέσεις ἐγγράφοντο καὶ ἐμμέτρως, καὶ ἀπαντῶνταί τινες ἔχουσαι μέρος ἑμμετρον καὶ μέρος πεζόν, τὸ κύριον ὄνομα συνεχῶς μόνον ἐκτὸς τοῦ μέτρου, οἷον (4).

Φόρμης ἀνέθηκε

Ἀρχὰς Μαννίου, νῦν δὲ Συρακούσιος.

Ἀρ' οὗτο δ' ὁ Ἀλέξανδρος ἐπεκλήθη Θεὸς Ἀμμων, οἱ διάδοχοι αὐτοῦ, κακόζηλοι μιμηταὶ καὶ τῶν ἐλαττωμάτων αὐτοῦ, ἐδέχοντο ἐπίσης τίτλους πομπώδεις. Οὕτως ὁ Ἀντίγονος καὶ ὁ Δημήτριος ὠνομάσθησαν Θεοὶ Σωτῆρες, καὶ οἱ λοιποὶ, Θεοί, καὶ Σωτῆρες, καὶ προσελάμβανον ἐπίθετα ἐκτράζοντα τὰς ἀρετὰς ὧν μάλιστα ἐστεροῦντο, ἐπιλεγόμενοι Εὐεργεταὶ καὶ Φιλοπάτορες καὶ Φιλίδεσφοι. Καὶ πρὸ πάντων ἐθαφιλεύοντο αὐτοῖς οὗτοι οἱ τίτλοι καὶ ἄλλοι εἰς τὰς ἀναθηματικὰς αὐτῶν ἐπιγραφὰς, οἷον· Ὁ δῆμος ὁ Θηραίων ὑπὲρ Βασιλέως Πτολεμαίου καὶ Βασιλίσσης

(3) C. I. 2271.

(4) Παυσ. E, 27.

Κλεοπάτρας, Θεῶν φιλομητόρων, καὶ τῶν τέκνων αὐ-
τῶν, Διονύσῳ.

Ἐνίοτε τ' ἀναθήματα ἐγίνοντο κατ' εὐχὴν (τάξιμον), δι'
ἀλλαγὴν ἀπὸ τινος κινδύνου. Τότε δ' ἐπιγράφεται· α' Ὁ
δεῖνα τῷ δεῖνι Θεῷ εὐχὴν », ἢ « Εὐξάμενος εὐχὴν ἀνέ-
θηκε », ἢ μόνον εὐξάμενος ἀνέθεσε, ἢ ἐνίοτε καὶ εὐχὴν
ἐποίησεν, ἢ εὐχῆς χάριν.

Εἰς δὲ τὰ εὐχαριστήρια· α' Ὁ δεῖνα τῷ δεῖνι Θεῷ εὐχα-
ριστήριον », ἢ « χαριστήριον », ἢ « εὐχαριστῶν » (ἀνέ-
θηκε). Ἡ καὶ μόνον « εὐχαριστῶ ». Τινὰ δ' ἐπιγράφονται
ὡς γενόμενα κατ' ἐντολὴν δορεῖσταν ἐν ὀράματι ἢ ἐν ὀνείρῳ,
κατὰ κέλευσιν Θεοῦ, κατὰ πρόσταγμα, ἐξ ἐπιτάγματος,
ἐξ ἐγκελεύσεως, ἢ κατὰ μαντείαν (5).

Ἐνίοτε δὲ γίνονται ἀναθήσεις, οἰκοδομῶν μάλιστα, καὶ
εἰς πόλεις, δήμους, κτλ. οἶον (6)· α' Τὸ ἐπιστήλιον καὶ
τὸν ἐπ' αὐτοῦ κόσμον τῷ δήμῳ » καὶ (7)· α' Τὴν στοὰν τῇ
πατρίδι - « Θεοῖς Σωτήρσι » (Ἡρακλεῖ καὶ Βερενίκῃ), κτλ.

Οἱ εἰς ἱερὸν δέ τι παρχινομένοι ἐγράφον πολλάκις ἐπ'
αὐτοῦ ἢ τῶν παρχκειμένων βράχων τὸ ἑαυτῶν ὄνομα, λα-
τρείας χάριν, ἢ ἀπλῶς, ὡς εἰσὶν αἱ ἀρχαῖκαὶ Θηραῖκαὶ ἐπι-
γραφαὶ παρὰ τῷ ναῷ τοῦ Ποσειδῶνος, ἢ, μεταγενεστέ-
ρως, οὕτω· α' Ὁ δεῖνα παραγενόμενος ἢ ὁ δεῖνα ἦλθον,
ἢ ὁ δεῖνα εὐξάμενος, ἢ καὶ εὐχῆς χάριν. Ἄλλοτε δ' ἐπέ-
γράφον ὅτι ἐν τῷ ἱερῷ ἐμνήσθησάν τινος τῶν οἰκείων των,
οἶον· α' Ἐμνήσθη Τρύφων παρὰ τοῖς Διοσκούροις » (ἐν
Ἡπείρῳ) (8). Καὶ (9) α' Ὀνήσιμος ἐμνήσθη τῆς ἀδελφῆς

(5) Πaus. Γ, 18. — C. I. 2304 κτλ.

(6) C I 2751.

(7) C. I. 1459.

(8) C. I. 1826.

(9) C. I. 516.

Χρήσιμος (ἐν Σουνίῳ). Ἰδίως δὲ τὰ τοιαῦτα ἀπαντῶνται εἰς τὰ ἱερὰ τῆς Αἰγύπτου καὶ Νουβίας, ἔνθα συνεχῶς προσγράφεται καὶ « προσεκύνησα » ἢ « προσκύνημα » (ἑαυτοῦ ἢ ἄλλου). Εἰς δὲ τὰς σύριγγας τῶν Αἰγυπτιακῶν Θεῶν ἀπαντῶνται ἢ μόνον κύρια ὀνόματα, ἢ ὁ δεῖνα ἐθαύμασα, ἢ θεασάμενος (ἢ ἱστορήσας) ἐθαύμασα· καὶ ἐπὶ τοῦ Μεμνωνίου· Ἦκουσα (ἢ ἠκούσαμεν) Μέμνωνος, πολλάκις καὶ τῇ προσθήκῃ μεμνημένος (ἢ ἐμνήσθην) τοῦ δεῖνος, καὶ ἄλλοτε καὶ τῆς ἐποχῆς. Εἰσὶ δὲ τὰ πλεῖστα τούτων μεταγενεστερα.

Τινὲς δ' ἐπιγραφαί, μάλιστα τῶν ἐσχάτων χρόνων, ἐγράφοντο καὶ εἰς ἀνάμνησιν φιλικῆς σχέσεως μεταξὺ δύο ἢ περισσοτέρων, τιθεμένων τρόπον τινὰ ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν Θεῶν, κατὰ τὸν τύπον πρῶτον συνήθως· « Τοῦ δεῖνος καὶ δεῖνος φιλία », ἢ « τῶν δείκων φιλία, συμβίωσις ».

Ἐπιγραφαὶ δὲ φιλορρονητικαὶ ἢ ἐρωτικαὶ ἐγράφοντο καὶ ἐπὶ ὀρθόρων σκευῶν καὶ κεραμίνων ἀγγείων, ἢ ἀπλῶς ἢ λέξεις καλός, καλή, καλή, ἀναφερομένη εἰς ὃν τὸ σκεῦος προσφέρεται· ἢ, ὁ δεῖνα καλός, ἢ παῖς καλή, καλὸς ὁ παῖς. Σπανίως καὶ « Καλὴ δοκεῖς » ἢ « ὁ δεῖνα τῷ δεῖνι καλὸς δοκεῖ ». Ἐπὶ μεταγενεστέρου ἀγγείου· « Φῶς μου Θεανῶ ».

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ΄.

Ἐπιτάφιοι ἐπιγραφαί.

Ἐπιτάφιοι δέ, ὡς ἐκ τῆς προλαβούσης ἐποχῆς ἀπαν-
τῶνται καὶ ἐξ αὐτῆς περιληπτικοὶ τῶν ἐν πολέμῳ πεσόν-
των, διηρημένοι ἐπίσης κατὰ φυλὰς καὶ δήμους, καὶ ἐξ
αὐτῶν κυρίως διδασκόμεθα τὴν εἰς τὰς φυλὰς κατανομήν
τῶν δήμων (1).

Διάφοροι δ' αὐτῶν εἰσὶν οἱ πολλάκις ἀπαντώμενοι στρα-
τιωτικοὶ κατάλογοι, ἴσως καταγραφαὶ ἐθελοντῶν, οἷα ἡ ἐν
Κώπαις (Τοπόλια) τῆς Βοιωτίας(2), ἀρχομένη οὕτω· « Τοῦ
δεῖνος ἄρχοντος, οἷδε ἀπεγράψαντο ἐν ὀπλίταις πολε-
μαρχιόντων τῶν δεῖνα, γραμματίδδοτος τοῦ δεῖνος. Εἰς
ἄλλας δ' ὁμοίας ἐπιγραφας μνημονεύεται ὁ Ἱππαρχος, καὶ
εἰς τὰς τῶν ἐλασσόνων πόλεων ὁ Μοραγός, καὶ οἱ Ἱππαρ-
χοι, οἱ διοικοῦντες μίαν μόνην ἑκτὴν Ἱππικῶν, καὶ ἀντιστοι-
χοῦντες πρὸς τοὺς τῶν Ἀθηναίων Μειράρχους.

Τινὲς δὲ τῶν ἐπιταφίων εἶχον χαρακτῆρα ἀναθηματικόν,
ὅτε ἀνέθετον τοῖς Θεοῖς τὸν ἐπὶ τοῦ τάφου ἱστάμενον ἀν-
δριάντα τοῦ ἀποθανόντος, ἢ ἄλλο τι μνημεῖον αὐτοῦ..

Ἐγράφοντο δ' οἱ κυρίως ἐπιτάφιοι κατὰ τοὺς χρόνους
τούτους τὸ πρῶτον ἐπὶ στηλῶν τετραγώνων, ἄνωθεν κο-
σμουμένων δι' ἀπλοῦ κυματίου, ἢ δι' αἰτώματος, ἢ διὰ
φύλλων ἀκάνθης, ἢ δι' ἀναγλύφων παριστάντων ἀποχω-
ρισμὸν τῶν συγγενῶν, ἢ ἐπιτάφιον δεῖπνον, ἢ τὴν εἰς
ᾄδου κἀθοδον (ἵππον καὶ ὄφιν), ἢ ἐνίοτε καὶ τὸν τρόπον

(1) C. I. 172. — R. II, 1281 κτλ.

(2) C. I. 1574. 1575.

τοῦ θανάτου (3). Πολλάκις δὲ τ' ἀνάγλυρα ταῦτα καταλαμβάνουσι πᾶσαν τὴν στήλην, καὶ ἡ ἐπιγραφή προστίθεται μόνον περὶ ἑργῶς ἢ καὶ παραμελεῖται.

Προσέτι δ' ἐπεγράροντο ἐπιτάφιοι, καὶ μετ' ἀναγλύρων, εἰς βωμούς, κάλπας, λίθινα ἀγγεῖα, λάρνακας, ἢ ἐπὶ βράχων ἐν οἷς ἦσαν οἱ τάφοι λελαξευμένοι.

Ἀξιόλογον παράδειγμα ἐπιταφίου ἀναγλύρω κεκοσμημένου ἐστὶν ὁ ἐν Κεραικῷ τῶν Ἀθηνῶν εὐρεθείς, κεχαραγμένος δ' ἐπὶ βάρου φέροντος ἀνδρόμηκες καὶ ὥραϊον ἀνάγλυρον ἱππέως πεζὸν καταβάλλοντος. ἔχει δ' ὁ ἐπιτάφιος, κατὰ τὸ σλ. 67, οὕτω· « Δεξίλεως Λυσανίου Θεορίκιος. Ἐγένετο ἐπὶ Τεισάνδρου ἄρχοντος· ἀπέθανε ἐπ' Εὐβουλίδου, ἐν Κορίνθῳ τῶν πέντε ἱππέων ». Καὶ Τεισανδρος μὲν ἄρχων οὐδαμῶς μνημονεύεται, Πείσανδρον ὅμως ἀναφέρει ὁ Διόδωρος (4), ἄρξαντα ἐν Ὀλ. 91, γ', ὥστε ἢ ἐπὶ τοῦ λίθου, ἢ ἐν τῷ καινῷ τοῦ ἱστορικοῦ τὸ ὄνομα φέρεται ἐστραλμένως. Ὁ δ' Εὐβουλίδης ἤρξεν ἐν Ὀλ. 96, γ' (5), ὥστε ὁ Δεξίλεως ἦν ἐτῶν 25 ὅτε ἀπέθανεν, ὅτε δηλαδὴ ἔπεσεν ἐν πολέμῳ εἰς Κορίνθον. Ἦν δ' ὁ πόλεμος οὗτος « ἡ μεγάλη μάχη πρὸς Λακεδαιμονίους ἢ ἐν Κορίνθῳ », ἧς μνημονεύει ὁ Δημοσθένης (6), καὶ ἦν περιγράφει ὁ Ξενοφῶν (7).

Ἦσαν δ' οἱ ἀρχαιότεροι ἐπιτάφιοι ἀπλοῖ, τὸ ὄνομα συνήθως μόνον ἔχοντες μετὰ τοῦ πατρωνυμικοῦ, καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον καὶ τοῦ ἐθνικοῦ, οἷον· « Πολυκράτης Νίκω-

(3) Ἰδ. τὴν περὶ τάφων τῶν ἀρχαίων Γερμανικὴν πραγματείαν τοῦ Κ. Περδάνογλου, καὶ τὴν συλλογὴν τῶν ἐπιταφίων τοῦ Σ. Κουμανούδου.

(4) ΙΓ, 7.

(5) Διόδ. ΙΔ, 85. — Λυσ. ΙΘ, Σ. 154, 27. — Ἀριστείδ. Τ. Β, Σ. 286.

(6) Π. Λεπτ. 472.

(7) Ἑλλ. Δ, 2, 9-23.

«*Ἀγγελῆθεν*» (8). Ἐνίοτε δὲ πολλῶν μελῶν τῆς οἰκογενείας μνημονεύονται ὀνόματα ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ λίθου, διότι, ὡς ἐν τῷ Κεραμικῷ πολλαχοῦ φαίνεται, αἱ οἰκογένειαι οὐ σπανίως ἐθάπτοντο ἐν κοινοῖς τάφοις, ἢ, οἱ εὐπορώτεροι ἐν γυναικίᾳ πολλάκις διὰ τοίχου διηρημένῳ καὶ περιέχοντι τοὺς τάφους τῶν ἀμέσων συγγενῶν. Τοιοῦτο παράδειγμα τάφου κοινοῦ ὃ ἐν Ἀμαρυσίῳ «*Πολυκλῆς Ἀθμονεύς Σωστράτη Μορσίμου Ἀλωπεκῆθεν. Πολυκράτης*».

Ἄλλοτε δέ, μετὰ τὸ ὄνομα εἰς ὀνομαστικὴν ἢ κλητικὴν, τίθεται ἡ λέξις *Χαῖρε*. Οἱ δὲ Σικυῶνιοι ἰδίως, κατὰ Πανσάνην(9), «*τὸ μὲν σῶμα γῇ κρύπτουσι· λίθου δὲ ἐποικοδομήσαντες κρηπίδα, κίονας ἐφισιῶσι, καὶ ἐπ' αὐτοῖς ἐπίθεμα ποιοῦσι κατὰ τοὺς αὐτοὺς μάλιστα τοὺς ἐν τοῖς ναοῖς. Ἐπίγραμμα δ' ἄλλο μὲν ἐπιγράφουσιν οὐδέν, τὸ δὲ ὄνομα ἀφ' ἑαυτοῦ καὶ οὐ πατρὸθεν ὑπειπόντες, κελεύουσι τὸν νεκρὸν χαίρειν*».

Τῶν Βοιωτικῶν δὲ καὶ Φωκιῶν ἐπιτάφιων ὁ συνηθέστερος τύπος ἦν «*ἐπὶ τῷ δεῖνι*», συνήθως ἄνευ πατρωνυμικοῦ, ἢ καὶ μόνον τὸ ὄνομα εἰς δοτικὴν.

Πολλοὶ δ' ἐπιτάφιοι ἐγράφοντο καὶ ἐμμέτρως, ἐνίοτε προστιθεμένων εἰς τοὺς στίχους ἐν πεζῷ λόγῳ τῶν ῥηθέντων τύπων. Εἰς τινας δὲ τὸ μέτρον φαίνεται ὅλως ἡμελημένον, καὶ σχεδὸν τυχαῖον. Οἱ δ' ἐκ προμελέτης στιχηροὶ γνωρίζονται ἔκ τε τῆς γλώσσης καὶ ἐκ τῆς συντάξεως, οἷον ἡ ἐν Ἀθήναις αὕτη εὐρεθεῖσα·

«*Ὦντως δίζεαι, ξένε φίλτατε, τίς, πόθεν εἰμί;
Κῶς μὲν μοι πατρίς ἐστίν, ἐγὼ δ' ὄνομα Νειχομήδης,
Μουσάων θεράπων, ἄδων θυμέλαισιν Ὀμήρῳ.
Δόξαις ἐγγελάσας, περίκειμαι νήδυμον ὕπνον*».

(8) C. I. 548.

(9) B, 7.

(10) Rang. II, 2200. — C. I. 863^b.

Ἦν δ' αὖτη ἐπιτάφιος ῥαψωδοῦ τινος Κώου, ψάλλοντος τοῦ Ὀμήρου τὰ ἔπη. Ἐν τούτοις ἐν τῷ δευτέρῳ στίχῳ οὐδὲ τὸ μέτρον ἔρρωται ἐντελῶς, οὐδ' ἡ σύνταξις, διότι ὁ προτελευταῖος ποῦς . . . μα Νεικο . . . ἐστὶν ἀντὶ δακτύλου ἀμφίβραχυς. Συνέβη δὲ τοῦτο ἔνεκα τοῦ κυρίου ὀνόματος ὃ ὁ ποιητὴς τοῦ ἐπιταφίου ἠθέλησε νὰ εἰσβιάσῃ εἰς τὸ μέτρον. Ἀλλαχοῦ δ' ἀπαντῶνται ἑξάμετροι (ἐνίοτε καὶ ἐπτάμετροι), ἀναμεμιγμένοι μετ' ἰάμβων, ὡς (11).

Ἐνθάδε τὴν ἀγαθὴν καὶ σώφρονα γαί' ἐκάλυψεν
Ἀρχεστράτην, ἀνδρὶ ποθεινοτάτην.

Ἀξίωσιν δὲ μετρικῆς συνθέσεως, οὐχὶ δὲ μέτρον ἀληθὲς ἔχει ὁ ἐπόμενος ἐπιτάφιος ἐκ Πειραιῶς (12): « Καὶ ζῶσα πλούτου πατρικοῦ μέρος εἶχον ὁμοίως τὴν αὐτῶν φιλίαν, καὶ χρήματα ταύτην νόμιζον, οὐδένα λυπήσασα, τέκνων δ' ἐπιδοῦσα τέκνα, τῆς κοινῆς μοίρας πᾶσιν ἔσχον τὸ μέρος . . . στρατὴ Μελινῶ . . . ρος Ἀναφλυστίου ». Καὶ ἡ ἀνωμαλία τῆς συντάξεως (αὐτῶν, ἀντὶ τῶν γονέων), καὶ τὸ ἀναύξητον νόμιζον, ἐμφαίνει μετρικὴν σύνταξιν· καὶ ὁμῶς μέτρον δὲν ὑπάρχει. Ἡ δὲ γυνὴ φαίνεται παραδόξως ἔχουσα δύο ὀνόματα. . . στρατὴ καὶ Μελινῶ.

Κατὰ τοὺς μεταγενεστέρους δέ, πτωχοτέρους εἰς ἐπινοίας χρόνους, ἀρχαῖα ἐπιτάφια ἐνίοτε ἀντεγράφοντο εἰς νεωτέρους τάφους μετ' ὀλίγων, τῶν ἀναγκαίων νομιζομένων, ἀκρίτως δ' ἐνίοτε γινομένων μεταβολῶν (13). Εἰς τινὰς δὲ τάφους ἀπαντῶνται καὶ πολλὰ ἐπιτάφια ἐπιγράμματα τοῦ αὐτοῦ νεκροῦ (14).

(11) Diar. arch. Hall. 1837, p. 118, 11, 5.

(12) Rang. II, 2205.

(13) Ἀνθ. Παλ. IA, 8. — Welek. Syll. Σ. 91

(14) Welek. Σ. 23.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η'.

Ἰδιαίτεραι ἀναγραφαί.

Ἀπαντῶνται δ' ἐκ ταύτης καὶ τῆς ἐπομένης ἐποχῆς καὶ
 τινες ἐπιγραφαὶ ἀναγραφόμεναι, ὡς φαίνεται, εἰς ἰδιωτικὴν
 χρῆσιν, οἷον ἱστορικαὶ ἀναμνήσεις, περὶ ὧν αἰνίττεται ὁ
 Πολύβιος, λέγων(1)· « Ἀλλ' ἔτιοι τῶν πραγματευομένων,
 οὐδὲ ἐφ' ὅσον οἱ τὰ κατὰ καιροὺς ἐν ταῖς χρονογραφίαις
 ὑπομνηματιζόμενοι πολιτικῶς εἰς τοὺς τοίχους, οὐδ' ἐπὶ
 τοσοῦτον μνησθέντες, πάσας γρασὶ τὰς κατὰ τὴν Ἑλλάδα
 καὶ βάρβαρον περιειληφέναι πράξεις ». Τοιοῦτον χρονο-
 γραφικὸν ὑπόμνημα εἰς τοὺς τοίχους ἦν τὸ Πάριον ἢ Ὁξώ-
 νιον ἢ Ἀρουνδέλιον μάρμαρον, ἢ χρονικόν, τὸ εὑρεθὲν
 ἐν ἔτει 1627 ἐν Πάριον, ὅθεν ἀρχαιοκάπηλοι τῆς Σμύρνης
 ἐπώλησαν αὐτὸ εἰς τὴν ἀγγλικὴν οἰκογένειαν Arrundel and
 Surry. Παρ' αὐτῇ δ' ἐπὶ τῶν ἐμφυλίων ταραχῶν κατεθραύ-
 σθη, καὶ τὸ ἥμισυ σχεδὸν αὐτοῦ ἐνικοδομήθη ὡς ἀπλοῦς
 λίθος εἰς τὴν ἐστίαν τῆς οἰκίας, τὸ δ' ἕτερον ἥμισυ, κατὰ
 μέγα μέρος ἐξαλειφθὲν, ἐδωρήθη ὑπὸ τοῦ Ἑβρίκου Ὁδάρ-
 δου (Ἀρρουνδέλου) εἰς τὸ Ὁξώνιον (Oxford) πανεπιστήμιον.
 Εὐτυχῶς ὁμως τὸ ὅλον εἶχεν ἤδη ἀντιγραφῇ ἐν ἔτει 1628
 ὑπὸ J. Seldenus, καὶ κατ' αὐτοῦ τὸ ἀντίγραφον ἐξεδόθη
 μετὰ πάσης ἀκριβείας ἐπὶ τέλους ὑπὸ τοῦ Βοικχίου. Συνέ-
 κειτο δὲ πᾶσα ἡ ἐπιγραφὴ, ὅτε εὑρέθη, ἐκ στίχων 93, καὶ
 ἔστι πίναξ χρονολογικός, εἰς χρῆσιν ἰδιώτου πιθανῶς χα-

(1) Ε, 33.

ρχοί, τῶν πρωτίστων συμβάντων τῆς ἱστορίας ἀπὸ Κόδρου μέχρις Ὀλ. 129, α'.

Τοιοῦτοι καὶ ἄλλοι δύο κατάλογοι ἱστορικῶν συμβάντων, κατεργόμενοι μέχρι Ῥωμαίων, διατηροῦνται ἐν τῷ Βρετανικῷ Μουσείῳ (2).

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

(2) Rev. Archéol. 2e Année.

ΜΕΡΟΣ ΠΕΜΠΤΟΝ

Ἀπὸ τῆς ἀλώσεως τῆς Κορίνθου μέχρι
τῶν Βυζαντινῶν χρόνων.

Ὅλ. 158, δ - 400 μ. Χ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

Γραφή καὶ ὀρθογραφία.

Ἀπὸ τῆς ἀλώσεως δὲ τῆς Κορίνθου ἡ Ἑλλάς εἰς τὴν Ῥώμην ὑποταγεῖσα, πολὺ μετέβαλε τῶν ἀρχαίων αὐτῆς ἰδεῶν καὶ τρόπων, καὶ πολὺ τῆς ἰδίᾳς καλαισθησίας ἀπέβαλεν ἔν τε μεγάλοις καὶ ἐν μικροῖς. Καὶ αὕτη δ' ἡ γραφὴ ἡλλοιώθη ἔκτοτε, εἴτε δεχθεῖσα τινὰς τῶν χαρακτήρων τοῦ ἀλφαβήτου τῶν νικητῶν, εἴτε, κατὰ τὴν γενικῶς τότε ἐπικρατήσαν ἐν τῇ τέχνῃ τάσιν, κατ' ἀρχὰς μὲν πρὸς τὸ ἀκόμψως κατὰκοσμον, ἔπειτα δὲ πρὸς τὸ ἀσύμμετρον καὶ ἄχαρι ἀποκλίνασα.

Δύναται δὲ τὸ ἐπὶ τῆς περιόδου ταύτης σχῆμα τῶν γραμμάτων νὰ διαιρεθῇ κυρίως εἰς δύο ἐποχάς, τὴν πρὸ τοῦ Αὐγούστου καὶ τὴν μετ' αὐτόν.

Καὶ πρὸ μὲν Αὐγούστου τὰ γράμματα ἦσαν κατὰ τὸ Σχ. 68, οὗ ἡ πρώτη κάλετος γραμμὴ περιέχει τὰ ἐκ τῆς προλαβούσης ἐποχῆς εἰς σπανίας τινὰς ἐπιγραφὰς εἰσέτι διατηρούμενα, ἡ δὲ δευτέρα τὰ τοῖς χρόνοις ἐκείνοις κοινό-

τερα. Τὰ δὲ ῥομβοειδῆ ἀπαντῶνται μᾶλλον ἐν Σικελικαῖς ἐπιγραφαῖς, καὶ τὰ τετράγωνα ἐκ τῶν ἀρχαιοτάτων (1) ἐναπομείναντα ἢ μᾶλλον ἐπαναλαμβανόμενα, ἄρχονται εἰσάγόμενα εἰς τὴν νέαν γραφὴν ἀπὸ τοῦ πρώτου αἰῶνος πρὸ Χριστοῦ. Κατ' Ἐκκελον δέ, τὸ τετράγωνον Σίγμα δὲν ἀπαντᾶται πρὸ τῆς τριανδρίας, ἥτοι τοῦ Μάρκου Ἀντωνίου· τὸ δ' ἐναρκτικὸν τῆς λέξεων $\square\Lambda\Xi\text{ΙΩΝ}$ (2) ἐστὶν οὐχὶ Σ, ὡς ὑπὸ τινων ἐξελήφθη, ἀλλὰ τὸ ἐνιαχοῦ παρὰ τοῖς Αἰολοδωριεῦσι, σπανίως ἔτι κατὰ τὴν προλαβοῦσαν ἐποχὴν καὶ τὴν ἀρχὴν τῆς παρούσης, διατηρούμενον, κατὰ τὸ σχῆμα δὲ παραμορφωθὲν, δίγαμμα.

Τῶν δὲ στρογγύλων Ε, Σ καὶ Ω εὐρίσκονται ἔχνη ἤδη ἐπὶ Ἀλεξάνδρου, διότι κατὰ Τζέτζην (3), ὁ τότε ζῶν ποιητῆς Αἰσχυρίων ἀναφέρει Σίγμα μηνοειδές, διάφορον βεβαίως τοῦ εἰκαζομένου *βοστρέχου* εἰλιγμένῳ ὑπὸ Εὐριπίδου, ὅπερ ἐστὶ τὸ δεύτερον τῶν παριστωμένων ἐν Σχ. 2. Φαίνεται δ' ὅτι τὰ στρογγύλα ταῦτα γράμματα εἰσῆχθησαν κατὰ πρῶτον εἰς τὴν τροχάδην γραφὴν μόνον, δι' ἧς καὶ κυρίως εὑρηνται ἐπὶ τῶν Αἰγυπτιακῶν παπύρων, ἢ ἐπὶ χαλκῶν ἀγγείων (4) τῶν χρόνων τῶν Πτολεμαίων. Ἀπὸ δὲ Πτολεμαίου τοῦ Αὐλητοῦ, Ὁλ. 174, δ', ἀπαντῶνται αὐτόθι ἐπὶ λίθου κεχαραγμένα, ἢ μέλανι γεγραμμένα (5). Καὶ ἐν Ἀσίᾳ δ' ἐπὶ χαλκοῦ ἐξεσμένα εὑρηνται τὰ στρογγύλα ταῦτα σχήματα ἤδη ἐπὶ Μιθριδάτου, 75 π. Χ. (6)· ὁμοίως δὲ καὶ ἐν Σικελίᾳ ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἐποχῆς, ὡς ἐν τινὶ ἐπιγραφῇ τοῦ

(1) Ἰδ. Σχ. 2.

(2) Paciaudi, Monum. Peloponnes.

(3) Εἰς Ἑρμογ. Ruhnken. εἰς Λογγ. Σ 135. — Naeke εἰς Χοιρῶλ. 139.

(4) Letronne, rech. p. seroir. à l'Hist. d'Ég.

(5) Αὐτ. Σ. 147.

(6) C I. 2278.

Ταυρομενίου (7). Ἐν τῇ κυρίως Ἑλλάδι ὁμως πρὸ τοῦ Αὐ-
γούστου εἰσὶν ἐντελῶς ἄγνωστα.

Ἀπὸ δὲ τοῦ Αὐτοκράτορος τούτου ἔμειναν μὲν ἐπὶ τινα
χρόνον εἰσέτι κοινότερα τὰ καὶ πρὸ αὐτοῦ εἰθισμένα σχή-
ματα τῶν γραμμάτων, εἰσῆχθησαν ὁμως βαθμηδὸν καὶ τὰ
ἐν Σχ. 69 σημειούμενα, ὅσα διαφέρουσι τῶν πρὸ αὐτῶν.
Ἐχρηστώτερα ὁμως μένουσι πάντοτε, καὶ κομψότερα εἰσὶ
τὰ ἐν τῇ κυριωτέρᾳ στήλῃ τῆς προλαβούσης ἐποχῆς ὑπὸ
Σχ. 68 σημειούμενα· τῶν δὲ λοιπῶν γίνεται χρήσις ἀνα-
μίξ, ὥστε ἐν τῇ αὐτῇ ἐπιγραφῇ ἀπαντῶνται πολλάκις οὐ
μόνον τὸ τετράγωνον Ε, τὸ στρογγύλον Σ, τὸ στρογγύλον
Ο καὶ τὸ τετράγωνον Ω, ἀλλὰ προσέτι ὁμοῦ καὶ τὸ εὐθύ-
γραμμον Ε καὶ Σ, ὡς φερ' εἶπεῖν ἐν Σχ. 86, ἐκ τῶν χρό-
νων τοῦ Ἀδριανοῦ, ἐχούσῃ συγχρόνως τὸ εὐθύγραμμον καὶ
τὸ στρογγύλον νεώτερον Ω, ἐν ᾧ ἡ ἐν Σχ. 85 ἐπιγραφὴ,
τῶν αὐτῶν χρόνων οὖσα, καὶ ἡ μεταγενεσττέρα ὑπὸ Σχ. 87,
τῶν χρόνων τοῦ Μάρκου Αὐρηλίου, ἔχουσι τὸ ἀρχαῖον
σχῆμα τοῦ Ω. Ἐν κοινῇ δὲ χρήται ἦσαν τὰ στρογγύλα Ε,
Σ καὶ Ω κυρίως ἐπὶ Κλαυδίου (ἐπὶ Χρυστοῦ), μὴ ἀποκλει-
σθέντων ὁμως παντάπασι καὶ τῶν ἀρχαιοτέρων.

Πολλάκις δὲ μεταξὺ τῶν μεγάλων γραμμάτων ἀπαν-
τῶνται παρεντεθειμένα τὰ μικρὰ Θ, Ο καὶ Λ, ὡς σημειοῦν-
ται ἐν τῷ ὑπὸ Σχ. 68 ἀλφαβήτῳ.

Καὶ ἀρχαῖκὰ δὲ σχήματα ἐπιτηδεύεται ἔστιν ὅτε ἡ τότε
καλλιγραφία, ἀλλὰ πάντοτε ὁπωσοῦν μεταπεποιημένα,
κατὰ Σχ. 70.

Ἐν γένει δ' ἐπικρατεῖ ἀπὸ τοῦδε μεγίστη ποικιλία περὶ
τὸν σχηματισμὸν τῶν γραμμάτων, καὶ ἕκαστος λιθοξόος
μεταῤῥυθμίζει αὐτὰ μᾶλλον ἢ ἥττον κατὰ τὰς ιδίας αὐτοῦ

(7) Ann. d'Inst. archéol. Rom. 1838. Fasc. I. Fr. 87.

περὶ καλλιγραφικῆς φιλοκαλίας ιδέας. Ὡς πρὸς τὴν λιθο-
ξοικὴν δ' ἐκτέλεσιν παρατηρεῖται ὅτι ἐπὶ μὲν τῆς κλασικῆς
ἐποχῆς τὰ γράμματα, ἐν Ἀθήναις μάλιστα, ἐχράττοντο
ἔχοντα καθαρὰς καὶ ὀρθογωνίους τὰς ἐντομάς, ἐπὶ δὲ τῶν
μεταγενεστέρων χρόνων ἔχουσιν αὐτὰς μᾶλλον τριγωνικὰς
καὶ ἐπὶ τὸ ἀμελέστερον ἐκτετελεσμένας.

Ἡ συνηθεστέρα δὲ τῶν καλλιγραφικῶν μεταποιήσεων
τῶν γραμμάτων, γενικῶς ἐπικρατήσασα κατ' ὀλίγον, ἦν ἡ
προσθήκη γραμμιδίων εἰς τὸ ἄκρον τῶν σκελῶν τῶν γραμ-
μάτων, κατὰ τὸ σημερινὸν αὐτῶν σχῆμα· Α, Β, Γ κτλ.

Συνεχῶς δ' ἀντὶ τῆς γραμμῆς τίθεται γωνία, κατὰ τὸ
Σχ. 71, ὡς εἰς τὴν ἐν Σχ. 80 ἀττικὴν ἐπιγραφὴν· « Ὁ δῆ-
μος Βασίλισσαν Πιθοδωρίδα φιλομήτορα », ἀναφερομέ-
νην εἰς ἄγνωστόν τινα βασιλίτσαν. Ἄλλοτε δ' ἡ γωνία εἶχε
τὴν ἐν Σχ. 72 φαινομένην διάθεσιν.

Ἄλλα δὲ σχήματα ἀπαντώμενα σημειοῦνται ἐν Σχ. 73,
καὶ ἐξ αὐτῶν τὸ Γ εὑρίσκεται ἐπὶ λίθου (8), τὸ δὲ Ο ἐπὶ ἀγ-
γείων, καὶ τὸ τελευταῖον Φ ἐπὶ δακτυλιολίθων.

Ἡ δὲ δίφθογγος ΟΥ γράφεται κατὰ τὸ πρῶτον αὐτῆς
σχῆμα ἀπὸ Σεπτιμίου Σεβήρου καὶ Καρακάλλα, καὶ ἐξ αὐ-
τοῦ προκύπτουσι τὰ ἐπίλοιπα.

Εἰς μεταγενεστέραις δ' ἐπιγραφὰς τὰ γράμματα ἀποβαί-
νουσιν ἐπιμηκέστερα καὶ ἰσχνότερα, κατὰ Σχ. 74.

Ὡς δὲ πρὸς τὴν ὀρθογραφίαν, παρατηρήσεως ἄξια εἰσὶ
κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην τὰ ἀκόλουθα·

α'. Τὰ φιλούμενα φωνήεντα τρέπουσιν ἐνίοτε, εἰς τινὰς
λέξεις, τὰ προηγούμενα ψιλὰ σύμφωνα εἰς δασέα. Παρα-
τηρητέον δ' ὅτι αἱ τοιαῦται λέξεις εἰσὶ μάλιστα αἱ κατὰ
διάλεκτον λαμβάνουσιν δίγαμμα, ὥστε ἴσως δύναται νὰ εἰ-

(8) C. I. 146.

καθ' ἑξῆς ὅτι τὸ πολύμορφον τοῦτο γράμμα ἐπροφέρετο δα-
σῶς κατ' ἄλλην τινὰ διάλεκτον, ἣτις ἤρχισεν ἔκτοτε εἰς
τὴν κοινὴν γλῶσσαν ἀναμιγνυμένη. Τοιαῦτα τὰ καθ' ἰδίαν
ἐπιγραφῇ Τήνου (9), ἐν ᾧ Φίδος φέρεται ἐν τοῖς Ἑρα-
κλειωτικοῖς πίναξι· καθ' ἔτος (10), ὡς παρ' ἡμῖν τὸ ἐφέτος·
καθ' ἐνιαυτόν (11)· ἐφ' ἴση, ἐν ἐπιγραφῇ Σμύρνης (12).

β'. Συνεχέστατα τὸ μακρὸν Ι γράφεται ΕΙ, οἷον ὑμεῖν,
κειμή, πολείτης (13)· ἐν Ἀθήνας ὅμως οὐχὶ πρὸ τοῦ Αὐ-
γούστου. Ἐκτοτε δὲ καὶ τὸ βραχὺ Ι γράφεται ἐνιαχοῦ ΕΙ,
οἷον Τεῖτος γυμνασειαρχήσας (14).

γ'. Πολλάκις, ἐπὶ Αὐγούστου, καὶ ὀλίγον πρὸ αὐτοῦ, τὸ
Ν μένει ἄτρεπτον πρὸ τῶν Γ, Κ, Π, Φ, Χ, οἷον· ἐνπρο-
σθεν, συνφέρων, συνχωρῶ (13).

δ'. Τὸ ὑπογεγραμμένον Ι, ὅπερ πολλάκις παρελείπετο
ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς τελευταίας πρὸ Χριστοῦ ἑκατονταετη-
ρίδος, ἀμελεῖται ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον, ὥστε καὶ ἐν τῇ
πρώτῃ ἑκατονταετηρίδι μετὰ Χριστόν γράφει ὁ Σπρά-
βων (15)· « Πολλοὶ γὰρ χωρὶς τοῦ Ι γράφουσι τὰς δοτικάς,
καὶ ἐκβάλλουσί γε τὸ ἔθος, φασικὴν αἰτίαν οὐκ ἔχον ».
Οὕτω καὶ ἐν Λατινικαῖς ἐπιγραφαῖς παραλείπεται ἐνίοτε ἔκ-
τοτε τὸ προσγεγραμμένον Ι τῆς δοτικῆς, καὶ γράφεται Se-
natu ἀντὶ Senatui (16). Ἐν Σχ. 86, τῆς ἐπιγραφῆς οὔσης
τῶν χρόνων τοῦ Ἀδριανοῦ, τὸ Ι προσγράφεται εἰς τὰς δο-
τικάς, ἀλλὰ παραλείπεται εἰς τὴν λέξιν εὐεργέτη· ἐν δὲ

(9) C. I. 2329.

(10) Αὐτ. 2317^c.

(11) Αὐτ. 2443.

(12) Αὐτ. 3137.

(13) Αὐτ. 2737.

(14) C. I. 353. 354.

(15) ΙΔ, 648.

(16) Chish. II, Σ. 3.

Σχ. 87, τῆς ἐποχῆς Μάρκου Αὐρηλίου, πᾶσαι αἱ δοτικαὶ γράφονται ἄνευ ὑπογεγραμμένης.

τ'. Ἐτι δὲ μεταγενεστέρως ἀπαντᾷται ἐνίοτε τὸ Η ἀντὶ τοῦ ΕΙ, ἴσως κατὰ διαλεκτικὴν προφοράν, ἢ μᾶλλον διότι συνεχέοντο ἀμφοτέρω εἰς τὴν κοινὴν προφοράν τοῦ Ι. Οἶον, ἐν Ὀλβίᾳ τοῦ Πόντου· Χρήας, πλήονας, ἐπιτάδηνον, ἀσαμῆωτον (17).

ζ'. Πολλὰ δὲ σύμφωνα διπλασιάζονται, καὶ οὐ μόνον πρὸ φωνηέντων, οἶον· πόλλις (18), Ἰουλλος, Λοῦππος (19), Ἀσιννία, κτλ., ἀλλὰ τὸ σ καὶ πρὸ συμφώνων τινῶν, εἰς ἔμφασιν ἴσως ἐγχωρίου προφορᾶς αὐτοῦ ὡς sch, οἶον· Σεβαστόν (20), Αὐγούσστα, ἀβασσκάντω, κόσσμος, Μοσσχίων (21).

η'. Τὸ Σ συγχέεται μετὰ τοῦ Ζ ἰδίως πρὸ τοῦ Μ, βεβαίως ἔνεκα τῆς καὶ μέχρι τοῦδε διατηρουμένης προφορᾶς αὐτοῦ, οἶον Σμύρνα καὶ Ζηέρνα (22). Ἰσως ὁμοίως καὶ Ζώπυρος καὶ Σώπυρος (23).

θ'. Ψιλὸν πρὸ δασείας τοῦ αὐτοῦ ὀργάνου τρέπεται πολλάκις εἰς δασύ, οἶον· Σαφφῶ, ἐν Ἰθάκῃ (24), Βαχχίδαρ, ἐν Κερκύρᾳ (25), Ὀφφιαρός, ἀντὶ Ὀπφριανός, Orprianus (26). Κάθθεσαν, ἀντὶ κάτθεσαν, κατέθεσαν (27).

(17) C. I. 2060.

(18) Mus. P. Clem. 41.

(19) C. I. 3487.

(20) Αὐτ. 1306.

(21) Αὐτ. 2298.

(22) Αὐτ. 1003.

(23) Αὐτ. 1095.

(24) Αὐτ. 1927.

(25) Αὐτ. 1850.

(26) Αὐτ. 286.

(27) Αὐτ. 2169.

ι'. Ἐπικρατεῖ δὲ μεγίστη σύγχυσις εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν τῶν Λατινικῶν ὀνομάτων, ὧν τὸ V γράφεται B, ἢ Y, ἢ OY, οἷον· Λαιούϊος καὶ Λαίβιος (28)· Λιουϊανὴ καὶ Λειβιανή (29)· Σεουῆρος, Σεβῆρος, Σευῆρος (30). Πολλάκις δ' ἀφαιροῦνται τινὰ φωνήεντα, καί, συνηθέστατον, τὸ πρῶτον u τῶν εἰς ulus, οἷον· Λέντλος ὁ Lentulus, Ῥήλος ὁ Regulus. Ἀλλὰ καὶ Δέκμος ὁ Decimus· Βίβλος ὁ Bibulus (31). Περίεργον δὲ τὸ Μάαρκος, Μαάρκελλος, Μαάρκιος (32), ὡς παραχθέντος τοῦ Marcus ἐκ τοῦ Mamercus. Τὸ δὲ Λάαγος (33) κεῖται ἀντὶ τοῦ Λᾶγος.

Καὶ εἰς τὸν σχηματισμὸν δὲ τῶν λέξεων εἰσχωροῦσιν ἐπὶ τῆς ἐποχῆς ταύτης διάφοροι ἀνωμαλῖαι. Ἡ ὀνομαστικὴ φέρ' εἰπεῖν τῆς τρίτης κλίσεως εἰς ης σχηματίζει πολλάκις τὴν γενικὴν εἰς εἶους, οἷον· Ἀριστοκλείους. Ἀπὸ τῶν Μακεδονικῶν δὲ ἤδη χρόνων τὰ τοιαῦτα ὀνόματα πολλάκις ἐσχημάτιζον ἑτεροκλίτως τὴν γενικὴν εἰς ου, οἷον· Σωκράτου, Καλλιθέου (34). Ὀμοίως δὲ σχηματίζεται πολλάκις καὶ ἡ κλητικὴ τῶν τοιούτων ὀνομάτων ἀνωμάλως εἰς η, οἷον· Μενεκράτη Ἀριστοκλῆ (35), ὡς παρ' ἡμῖν σήμερον, ἀντὶ Μενέκρατες, Ἀριστόκλεις. Ἀπαντῶνται δὲ καὶ ἄλλα τινὰ ἑτερόκλητα, οἷον· Λυκάβαν (36) ἀντὶ Λυκάβαντα (ὡς καὶ ἐν ταῖς Θηραϊκαῖς ἀπαντᾶται μέλαν λίθον, ἀντὶ μέλανα). Καὶ ἐκ τῶν ῥημάτων δ' εὑρηνταί τινα κακοσχημά-

(28) Ἀύτ. 3491. 3514. 3483.

(29) Ἀύτ. 3484. 3497.

(30) Ἀύτ. 1215-1217. 2595.

(31) Ἀύτ. 2943. 1967. 687.

(32) Ἀύτ. 1137.

(33) Ἀύτ. 2545.

(34) Ἀύτ. 130. 295.

(35) Ἀύτ. 1148. 1150, κτλ.

(36) Ἀύτ. 2169.

τιστα καὶ ἀήθη, οἶον· ἐξηργήσατο(37), εὐχούμην, ἐν ταῖς
Θηραϊκαῖς ἐπιγραφαῖς· αὐξούμενον(38), ὡς καὶ σήμερον λέ-
γεται· Παρέχοισαν ἀντὶ παρέχοιεν, ἐν Δελφοῖς(39)· εὐ-
ρειαν, ἀντὶ εὐροῖεν(40)· ἐγενέσθην, ἀντὶ ἐγεννήθην(41)·

Ἀπ' Αὐγούστου δὲ προβαίνουσιν ὁσημέραι μᾶλλον δια-
στρεφόμενοι οἱ τύποι· καί, ὡς οἱ Δωριεῖς ἀνέκαθεν τὰς εἰς
ιας ὀνομαστικὰς συνέστελλον εἰς ις βραχύ, οἶον Δεῖνις ἀντὶ
Δεινίας, Νίκις ἀντὶ Νικίας, Ἀριστις ἀντὶ Ἀριστίας(42),
οὕτω καὶ κατὰ τὴν μεταγενεστέραν ταύτην ἐποχὴν συστέλ-
λεται ἡ εἰς ιος ἀρσενικὴ καὶ ἡ εἰς ιον οὐδετέρα κατάληξις
πολλάκις εἰς ις καὶ ιν, ἀπαράλλάκτως ὡς παρ' ἡμῖν, οἶον·
Ἑλλάδις ἀντὶ Ἑλλάδιος(43) Ἀὐρῆλις, Δομῆτις, Ἰοῦλις,
ἐν τινι ἐπιγραφῇ ἐν Νουβία(44)· Ἀφροδεῖσις(45)· Δημη-
τρις, ἀντὶ Δημήτριος(46). Καὶ οὐδέτερα, Φιλημάτιν ἀντὶ
Φιλημάτιον· Ἐλευθέριν, ἀντὶ Ἐλευθέριον· μαρτύριν, ἀντὶ
μαρτύριον, ὡς καὶ σήμερον παρὰ Κυπρίοις. Ἄλλος δὲ τῆς
ἐποχῆς τούτης βαρβαρισμὸς ἐστὶν ἡ προσθήκη τοῦ ληκτι-
κοῦ ν εἰς τὴν τριτόκλητον αἰτιατικὴν, ἢ ἡ ἀντικατάστασις
αἰτιατικῆς πρωτοκλίτου ἀντὶ τριτοκλίτου, οἶον· τὸν ἄν-
δραν, ἐν ἐπιγραφαῖς Θεσσαλονίκης καὶ Θήρας(45)· τὴν γυ-
ναῖκαν, τὴν μητέρα, αὐτόθι καὶ ἐν Ὀλβία, ἐν Αἰγύπτῳ(47).

(37) Αὔτ. 456.

(38) Αὔτ. 1066.

(39) Αὔτ. 1699.

(40) Αὔτ. 2266.

(41) Αὔτ. 1064.

(42) Αὔτ. 1197.

(43) Αὔτ. 942.

(44) Ἐν Niebuhr.

(45) C. I. 1781.

(46) Αὔτ. 284.

(47) Αὔτ. 1988. 2087.

Εἰσι δὲ συνηθέστεραι αἱ τοιαῦται παρεκτροπαὶ εἰς τὰ τοῖς βιβλίοις μᾶλλον γειτνιάζοντα μέρη.

Καὶ κατὰ τὴν σύνταξιν δὲ πολλὰ ἀπαντῶνται σόλοικα κατὰ τὰς τελευταίας ταύτας ἐποχάς· οἷον, ἡ σὺν μετὰ γενικῆς, ἐν ἐπιγραφῇ Σαρματικῇ (48)· *Βασιλεύων ἀντὶ Βασιλεύοντος*, ὁμοίως (49), καὶ ἄλλα τοιαῦτα πάμπολλα, ἰδίως εἰς χώρας μιξοβαρβάρους. Πανταχοῦ δ' ἀπαντᾶται ἡ χρόνου ἐμφαντικὴ ῥωμαϊκὴ ἀφαιρετικὴ, διὰ τῆς δοτικῆς μεταφραζομένη, ἀντὶ τῆς γενικῆς μετὰ τῆς ἐπί, οἷον· « *Λευκίῳ Ἐπιδίῳ* » (50), ἀντὶ « *ἐπὶ Λευκίου Ἐπιδίου* » (ὑπάτου), ἢ « *ἐπὶ ὑπατείας Λ. Ἐπιδίου* ».

Καὶ πάντοτε μὲν τὰ γλωσσικὰ ταῦτα ἀμαρτήματα, καὶ μάλιστα τὰ περὶ τὴν ὀρθογραφίαν, δὲν ἐμφαίνουσιν ἐποχὴν μεταγενεστέραν, διότι ἀπαντῶνται παλαιά, εἰς ἐλάχιστον βαθμὸν βεβαίως, καὶ εἰς τὰς ἀρχαιότατας ἐπιγραφάς, καὶ εἰς αὐτὰς τὰς ἀττικὰς, ἐξ ἀπροσέγγιστος ἰδίως τοῦ λιθοξόου προσερχόμενα. Καθ' ὅσον ὁμοίως ἐπὶ τῶν τελευταίων ῥωμαϊκῶν χρόνων οὐ μόνον κατὰ τὰς ἐσχάτας, ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτὰ τὰ κέντρα τοῦ Ἑλληνισμοῦ, διαστρέφετο καὶ παρημελεῖτο ἡ γλῶσσα, κατὰ τοσοῦτον, ὥς ἐκ τῆς ταυτότητος τῆς προφορᾶς, ἀπέβαινον τὰ ὀρθογραφικὰ λάθη συνεχέστερα· ὥστε ἐν ἐπιγραφαῖς τῶν Μυλάσσων (51) ἀναγινώσκεται· *κέ*, *Ἀριστένετος*, κτλ. Ἀλλὰ καὶ ἐν ἐπιγραφαῖς τῶν Μεγάρων (52), *κέκρυπτε*, *δόξες*, *μυρίες*· καὶ ἀλλαχοῦ (53)·

(48) Αὔτ. 2114.

(49) 2117.

(50) Αὔτ. 2562.

(51) Αὔτ. 2693. 2696.

(52) Αὔτ. 1051. 1066. 1067.

(53) Αὔτ. 628.

"Ηφρεστος· καὶ πάλιν (54)· κεῖμε· κῆτε· εὐψύχι· μνη-
μῖον· Ὑποκράτης· καί (55)· « ἐ δέ τε μάμμε », ἀντὶ αἱ δέ
τε μάμμαι, καὶ πλεῖστα ἄλλα, εἰς ἃ προσθετέα καὶ ἡ ἐξ
ἀδελφείας τῶν ἀμαθῶν καὶ ἀδεξίων λιθοξόων προερχομένη
πολλάκις ἐναλλαγὴ τοῦ Ξ καὶ Ζ, Χ καὶ Κ, Ι καὶ Υ (56).

Οἱ δ' ἀριθμητικοὶ χαρακτῆρες ἐπὶ ταύτης κυρίως τῆς
ἐποχῆς ἐμφαίνονται, ὡς εἶχον ἤδη ἀρχίσει καὶ ἐπὶ τῆς προ-
λαβούσης, διὰ τῶν ἀλφαριθμητικῶν γραμμάτων. Καὶ συνήθως
μὲν αἱ μονάδες τίθενται δεξιῶς τῶν δεκάδων, ὡς ΙΑ, ΙΒ·
ἐνίοτε ὁμως καὶ τ' ἀνάπαλιν, οἷον· $\overline{ΑΙ} = 11$, $\overline{ΒΙ} = 12$,
 $\overline{CΠΡ} = 186$ (57), $\overline{CΘΡ} = 196$ (58), $\overline{ΖC} = 207$ (59). Δη-
λοῦσι δὲ τὰ γράμματα ταῦτα ἢ τοὺς τακτικούς ἀριθμούς
(έν, δύο, τρία), ἢ τ' ἀριθμητικά ἐπίθετα (πρῶτος, δεύτε-
ρος, τρίτος), ἢ τ' ἀριθμητικά ἐπαρρήματα (ἅπαξ, δῖς, τρίς).
Καὶ αἱ μὲν μονάδες, δεκάδες καὶ ἑκατοντάδες σημειοῦνται
ἐνίοτε πρὸς διάκρισιν τῶν χιλιάδων, ὡς ἀνωτέρω, δι' ὀρι-
ζοντίας κεραίας ὑπὲρ αὐτάς, αἱ δὲ χιλιάδες διὰ τῶν αὐτῶν
γραμμάτων τοῦ ἀλφαριθμοῦ, ἀλλὰ μετὰ πλαγίας κεραίας
ὑπ' αὐτά, ἢ μᾶλλον πρὸ αὐτῶν, οἷον· $\lambda Η = 8,000$. Αἱ δὲ
10,000 ἦτοι ἡ μυριάς δηλοῦται διὰ τοῦ Μ, ἢ, ἐνθα ἐστὶ
φόβος μὴ τὸ σημεῖον τοῦτο ἐκληφθῇ ἀντὶ τοῦ ἀριθμοῦ 40,
τίθεται ἀνωθεν μικρὸν Υ, ὡς ἐν Σχ. 73', 1) καὶ τὸ ση-
μεῖον τοῦτο προτιθέμενον ἄλλων ἀριθμητικῶν γραμμάτων,
δίδωσιν αὐτοῖς τὴν σημασίαν τῶν μυριάδων. Οὕτω τὸ Σχ.

(54) Αὐτ. 601. 628.

(55) Αὐτ. 3440.

(56) Αὐτ. 2223. 2297. 2302.

(57) Αὐτ. 1970.

(58) Αὐτ. 1971.

(59) Αὐτ. 1965.

73', 2) δηλοῖ μυριάδας ἑνδεκα ἢ 110,000 (60). Ἀλλὰ τὸ Σχ. 73', 3) ἐμφαίνει, κατὰ σύστημα προσθέσεως μόνον, καὶ οὐχὶ πολλαπλασιασμοῦ, μύρια καὶ δισχίλια (οὐχὶ δισχίλιας μυριάδας) (61). Καὶ ἄλλως δ' ἀπαντῶνται σημειούμεναι καὶ ἀριθμούμεναι αἱ μυριάδες, ὑπὲρ τὰ ἐμφαίνον αὐτὰς Μ τιθεμένου τοῦ γράμματος τοῦ δηλοῦντος τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν· ὥστε Σχ. 73', 4) δηλοῖ μίαν μυριάδα, Σχ. 73', 5) δύο μυριάδας ἢ 20,000 (62). Τὰ δὲ σημεῖα ἐν Σχ. 73', 6) ἐμφαίνουνσιν ὅτι οἱ ἐπόμενοι αὐτοῖς ἀριθμοὶ εἰσὶ δηνάρια· ὥστε τὸ Σχ. 73', 7) σημαίνει 2500 δηνάρια.

Γίνεται δὲ προσέτι ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῶν Αὐτοκρατόρων πολλὴ χρῆσις ἐν ταῖς ἐπιγραφαῖς καὶ συνδεδεμένων γραμμάτων καὶ μονογραμμάτων, ἐν ᾧ πρὸ αὐτῶν τοιαῦται συνθέσεις σχεδὸν οὐδαμῶς ἀπαντῶνται. Συνέδεον δὲ τὰ γράμματα πρῶτον διὰ παραθέσεως, ὡς ἐν Σχ. 65, στ. 1, Στρατόκεικος (63)· στ. 2, Ἐπιμεληθῆτες (64)· στ. 3, τὴν γνώμην (65)· δεῦτερον δέ, δι' ἐνθέσεως εἰς ἀλλήλα, αἶον ἐν Σχ. 76, στ. 1, Μακεδόνων· στ. 2, Διογέτους υἱόν (64)· στ. 3, Εὐκλείδας (66), στ. 4, Αγωνοθέτην (64).

Ἐντεῦθεν δὲ παρήχθησαν καὶ τὰ κυρίως κατὰ τοὺς χρόνους τούτους εἰς χρῆσιν περιελθόντα, ἰδίως ἐπὶ τῶν νομισμάτων, μονογράμματα, συγκείμενα ἐκ συνθέσεως δύο ἢ περισσοτέρων ἀρχικῶν γραμμάτων κυρίων ὀνομάτων, ὅποια τὰ ἐν Σχ. 77, στ. 1, Πόπλιος Μέμμιος (67)· στ. 2, Μάρ-

(60) Αὐτ. 2782.

(61) Αὐτ. 3419.

(62) Αὐτ. 2782.

(63) Αὐτ. 227_b.

(64) Αὐτ. 2007.

(65) Αὐτ. 2061.

(66) 1237.

(67) Αὐτ. 1241.

κος Αὐρήλιος(68)· στ. 3, Σερ(69)· στ. 4, Ἀφροδίτης(70).

Ὡς δ' ἐπὶ τῆς προλαβούσης ἐποχῆς, οὕτω, καὶ πολὺ συνηθέστερον, ἐπὶ τῆς παρούσης ἐπιτέμνονται πολλαὶ λέξεις, μάλιστα δὲ τὰ πρῶτα τῶν πολλῶν κυρίων ὀνομάτων ἃ ἔφερον συνήθως οἱ Ῥωμαῖοι, περιοριζόμενα εἰς τὸ ἀρχικὸν ἢ τ' ἀρχικὰ γράμματα, οἷον· Τ (Τίτος), Φ ἢ ΦΛ (Φλάβιος). Φ ἢ ΦΟΥΛ (Φούλβιος). Εἰς τὴν ὥς ἔγγιστα δ' ἀνάγνωσιν τῶν ὀνομάτων τούτων βοηθοῦσι τὰ Ῥωμαϊκὰ ὀνοματολόγια.

Πλὴν δὲ τούτων, καὶ Ἑλληνικῶν ὀνομάτων, ἢ ἐθνικῶν, ἢ τίτλων ἀποτέμνονται συνεχέστατα κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ἐν τοῖς χρόνοις τούτοις αἱ τελευταῖαι συλλαβαί, οἷον ΑΓΑΘΟΚ(λῆς), ΑΙΜΙ(λῖος), ΑΛΕ(ξανδρος), ΑΘΗ(ναῖος), ΑΝΤΙΣΤΡ(άτηγος), ΑΝΟΥ(πας), ΑΥΤ(οκράτωρ). Ἐπίσης δὲ συγκόπτονται καὶ ἄλλαι λέξεις εὐκόλως ἐννοούμεναι, οἷον· ΑΝΕΘ(ηκε), ΑΠΕΛΕΥ(θερος), ΔΙΑΥΛ(ος), Ζ ἢ ΖΗΣ(ας), ΕΠ(οίησε), κτλ. Τοιούτου εἶδους συντμήσεις, ἥττον εὐεξήγητοι, εἰσὶν αἱ ἐπόμεναι·

Δ(iis) Μ(anibus), ἀντικαθιστάσα κατὰ τοὺς Ῥωμαϊκοὺς χρόνους ἐπὶ Ἑλληνικῶν ἐπιγραφῶν πολλάκις τὴν ἐπὶ κλησιν Θ(εοῖς) Κ(αταχθονίοις).

Ε(ὐχὴν) Ε(ποίησε).

Θ(εοῖς) Κ(αταχθονίοις), ἢ ΘΚΑ, ΘΚΧ, Θ^τΚ^τΧ, ΘCKTC. Κ(αί), Κ(αῖσαρ), Κ(αλανδῶν), Κ(άσις).

ΚΤ, Κ(εῖ)Τ(αι).

Κ. Χ., Κ(οινοῖς) Χ(ρήμασι).

Λ(ιτρῶν).

(68) Αῦτ. 567.

(69) Αῦτ. 2085.

(70) Αῦτ. 2264.

Μ(ηνός). Μ(νημεῖον). Μ(υριάς).
 Μ. Χ., Μ(νήμης). Χ(άριν).
 Ν(εώτερος).
 Ν. Χ., Ν(ομίσματος) Χ(αλκοῦ).
 Π. Π. Π(ατρί) Π(ατρίδος).
 Ρ(εβαστῶ).
 Σ(τεφανωθείς).
 Τ(ῆς). Τ(ῶν).
 Υ., Υ(ιός).
 Φ., Φ(ιλεῖ).
 Ψ(ηρίσματι) Β(ουλῆς).
 Ψ(ηρήσματι) Β(ουλῆς καὶ) Δ(ήμου).
 Ψ(ηρίσματι) Γ(ερουσίας).
 Ω(ρας). Ω(λος), ὄνομα.

Τοιαῦται δὲ τινες ἐπιτετιμημένοι λέξεις ἐγράφοντο καὶ
 διὰ μονογραμμάτων, ἢ δι' ἀνωθεν ἐπιγραφομένων στοι-

χείων, ὡς ἐν Σχ. 18.

1. Ἀγορανόμου
2. Ἀνθυπάτου
3. Ἀπολλωνίου
4. Γερουσίας
5. Γραμματεὺς
6. Γραμματοφύλαξ
7. Θυγάτης
8. Καὶ
9. Κάσις
10. Καθ' υἱοθεσίαν.
11. Κελεύει νόμος θεσμῶν (κατὰ Βοίχχιον). Κελεύον-
 τος Νομοφύλακος Θεοῦ (κατὰ Θείρσιον), τὸ κατὰ
 τὴν ἀγορὰν τῶν Ἀθηνῶν ψήφισμα.

ΑΘΗΝΩΝ

12. Κλωδία
13. Λούκιος
14. Μηνός
15. Νεώτερος
16. Νομοφύλαξ
17. Νουμήνιος. Νουμέριος.
18. Πόπλιος
19. Πρεσβύτερος. Πρέσβυς.
20. Πρεσβύτερος.
21. Τιβέριος.
22. Τὸ
23. Τούλλιος.
24. Χιλίαρχος
25. Ψηφίσματι Βουλῆς.
26. Αὐγούστων.
27. Σεβαστῶν.

Ἀπαντῶνται δ' εἰς τὰς ἐπιγραφὰς τῆς ἐποχῆς ταύτης καὶ ἄλλα σημεῖα γραφῆς ἢ στίξεως, τὰ ἐν Σχ. 79.

Ἐκ τούτων τὸ 1), προστιθέμενον εἰς ὄνομα κύριον, δηλοῖ υἱὸν ὁμώνυμον τῷ πατρὶ· οἷον *Τῖτος Β*, δηλοῖ *Τῖτος δῖς*, ἦτοι *Τῖτος Τίτου*. Προτιθεμένου δὲ τοῦ ὀνόματος τοῦ πατρὸς, δηλοῖ πάππον τῷ πατρὶ ὁμώνυμον· οἷον· *Τῖτος Β Φουλβίου* δηλοῖ *Τῖτος Φουλβίου υἱοῦ Φουβίου* (71). Τὸ αὐτὸ δηλοῦται εἰς τὰς ἀττικὰς ἐπιγραφὰς διὰ τοῦ σημείου ⏏ ἢ ⏐ , μεθ' ὃ ἀφίεται διάστημα ἄγραφον, οἷον *ΔΙΟΝΥ-ΣΙΟΣ ⏏* (72).

Τὸ 2), ἐνίοτε ὁμῶς καὶ *Β*, ἀπαντᾶται ἐν Λακωνικαῖς

(71) C. I. 2455. 2933. 3391.

(72) Αὐτ. 574. "Ιδ. καὶ 870. 284.

ἐπιγραφαῖς, δηλοῦν ὅ,τι καὶ τὸ προμνημονευθέν (73).

Ἄν δέ τις ἦν ὁμώνυμος τῷ πατρὶ συγχρόνως καὶ τῷ Ἀπάπῳ, προσεγράφετο Γ̄ ἢ τρίς, ὡς Ἐπίσταρχος τρίς τοῦ Νουμηνίου, δηλοῖ Ἐπίσταρχος Ἐπιστάρχου τοῦ Ἐπιστάρχου τοῦ Νουμηνίου. Ἀλλαχοῦ ὁμοίως (74) τὸ σημεῖον τοῦτο δηλοῖ μόνην τὴν ὁμωνυμίαν μετὰ τοῦ προπάππου. Ὅμοιον σημαίνει καὶ Δ̄ (75) ἢ τετράκις, ὡς «τὸ μνημεῖον Λυσιμάχου, τοῦ τετράκις Στοιβάστου» (76), δηλοῦν, οὐ οἱ τέσσαρες προπάτορες ἐκαλοῦντο Στοιβάσται. Χωροῦσι δὲ τὰ σημεῖα ταῦτα μέχρι τοῦ ἑξάκις (77).

Τὸ 3) τίθεται πολλάκις πρὸ τῶν ἀριθμητικῶν γραμμάτων πρὸς διάκρισιν (77).

Τὸ 4) προηγεῖται, ἐπίσης πρὸς διάκρισιν, τῶν ἀριθμῶν τῶν ἐτῶν, μάλιστα εἰς Αἰγυπτιακὰς ἐπιγραφὰς τῆς ἐποχῆς τῶν Πτολεμαίων, καὶ ἐξηγήθη ὑπὸ τινων, χωρὶς ἀνάγκης, ὡς δηλοῦν Λυκάδας.

Γὰρ οἱ εἰσὶ σημεῖα τιθέμενα πολλάκις ἐπὶ τῶν γραμμάτων τῶν ἵνα ἐμφάνωσιν αὐτὰ ὡς ἀριθμητικά (78).

Ἡ δὲ στίξις, ἣτις ἦν ἐν χρήσει, ἀλλ' ἱκανῶς ἀτάκτῳ, ἐν τοῖς ἀρχαιοτάτοις χρόνοις, εἶχεν ἀρχίσει βαθμηδὸν περιοριζομένη τὸ πρῶτον, ὡς εἶδομεν, εἰς διάκρισιν τινων λέξεων, ἢ ἀριθμῶν, καὶ ἔπειτα ἐγκατελείφθη παντάπασι· κατὰ τοὺς χρόνους δὲ τῶν αὐτοκρατόρων ἐπανελήφθη αὐθις, μιᾶς πολλάκις τιθεμένης στιγμῆς κατὰ τὸ τέλος τῶν φράσεων, καὶ ἐνίοτε καὶ μιᾶς ἐκατέρωθεν ἐκάστου ἀριθμοῦ,

(73) Αὐτ. 1241. 1265. 1278. 1380. 1268. 1353.

(74) Αὐτ. 2835.

(75) Αὐτ. 3395.

(76) Αὐτ. 2686.

(77) Αὐτ. 2186.

(78) Αὐτ. 3417.

ὡς . Δ . Συνηθέστερα ὁμῶς σημεῖα αὐτῆς εἰσὶ < , > , ς , οἷον 150 (79), δηλοῦν ἀπλῶς 16. Μᾶλλον δὲ ἐπιτετηδευμένα σημεῖα στίξεως εἰσὶ τὰ ὑπὸ Σχ. 78, 6), τιθέμενα εἰς τὴν ἀρχὴν καὶ τὸ τέλος τῶν ἐπιγραφῶν, ἢ μερῶν αὐτῶν, ἢ τῶν στίχων, ἐνίοτε πρὸς ἀπλὴν μόνον πλήρωσιν τοῦ κενοῦ αὐτῶν, ὡς φέρ' εἰπεῖν εἰς τὰς δύο ἐπιγραφὰς τῶν χρόνων τοῦ Ἀδριανοῦ, τὴν ὑπὸ Σχ. 85, στ. 1, 4, 8, καὶ τὴν ὑπὸ Σχ. 86, στ. 2, ἢ πρὸς διαίρεσιν τῶν λέξεων, ὡς ἐν Σχ. 85, στ. 3, 7.

Τὰ 7) εἰσὶ καὶ αὐτὰ σημεῖα στίξεως, ἀλλ' ἀπαντῶνται κυρίως εἰς ἐπιγραφὰς τῆς χριστιανικῆς ἐποχῆς.

Τὰ δὲ 8) εἰσὶ ζεύγη σημείων διπλῶν, ὧν τὸ μὲν ἐτίθετο εἰς τὴν ἀρχήν, τὸ δὲ εἰς τὸ τέλος τῆς φράσεως (80).

Υπάρχουσι δὲ καὶ Ῥωμαϊκαὶ ἐπιγραφαὶ ἔχουσαι στιγμὴν μεθ' ἐκάστην λέξιν (81), καὶ ἄλλαι, σπάνιαι ὁμῶς, ἐπὶ Ἀδριανοῦ, καθ' ἃς αἱ λέξεις διαίρουνται διὰ διαστημάτων (82).

Ἐπὶ τινων δ' ἀπαντῶνται ἀπὸστροφοὶ (83). Καὶ τόνοι δὲ εὗρηνται ἐπὶ λίθων, ἀλλ' ἐξ ἐποχῆς μὴ ἀνηκούσης πλέον εἰς τὴν Ἑλληνικὴν ἐπιγραφικὴν.

(79) Αὔτ. 2006.

(80) Αὔτ. 191. 122. 1950. 2164. 2309. 1220. 1379. 1793.

(81) Αὔτ. 974.

(82) Αὔτ. 321.

(83) Αὔτ. 2851.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

Πολιτικά πράξεις.

Ἐπειδὴ μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Κορίνθου ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων ἡ ῥωμαϊκὴ ἐξουσία ἐπεκράτησεν ἐν ὅλῃ τῇ Ἑλλάδῳ καὶ πάντων τῶν ὑφ' Ἑλλήνων κατοικουμένων μερῶν, διὰ τοῦτο εἰς τὰς ἐπιγραφὰς τῆς ἐποχῆς ταύτης, ὅσῳ μεταγενέστεραι εἰσὶ, τόσῳ περισσότεροι ἀπαντῶνται ῥωμαϊκοὶ τίτλοι, καὶ ῥωμαϊκὰ προσέτι ὀνόματα, οὐ μόνον τῶν ἐπιβαλλομένων ταῖς Ἑλληνικαῖς ἐπαρχίαις Ῥωμαίων ἀρχόντων, ἀλλὰ καὶ αὐτῶν τῶν Ἑλλήνων, ὧν πολλοὶ τότε δουλοπρεπῶς, ἐπὶ τῇ σχέσει τῶν κατακτητῶν ἐγκαυχώμενοι, υἱοθετοῦντο ὑπ' αὐτῶν, ἢ εἰς τὰ Ἑλληνικὰ αὐτῶν ὀνόματα ἐνησμενίζοντο προσθετοῦντες καὶ ῥωμαϊκὰ κύρια, **ΔΙΚΑΔΗΜΙΑ** καὶ γένους.

Ἀμέσως ἐξ ἀρχῆς, ὅτε ἡ Ἑλλάς ἐγένετο τῆς Ῥώμης ὑποτελής, δέκα ἄνδρες ἐγκατέστησαν ὑπὸ τῆς ῥωμαϊκῆς Βουλῆς ἵνα μεταρρυθμίσωσι τὰ Ἑλληνικὰ πολιτεύματα, καὶ καταστήσωσιν ἐν Ἑλλάδι τὰς ἀπὸ τιμημάτων ἀρχάς, ἥτοι τὴν τιμοκρατίαν (1). Ἀλλ' οἱ ἐξωτερικοὶ τύποι τῶν Ἑλληνικῶν πολιτευμάτων ἔμειναν κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ἀναλλοίωτοι κατὰ τὴν ρίζικὴν ταύτην μεταβολήν.

Μετ' ὀλίγον δ' οἱ Ῥωμαῖοι « εἰς ἔλεον τραπόμενοι τῆς Ἑλλάδος », κατὰ Πausανίαν (2), ἀπέδωκαν αὐτῇ καὶ τὰ κατ' ἔθνη συνέδρια, ἐξαρτωμένων οὐχ ἥττον τῶν διαφόρων πολιτειῶν ἀπὸ τοῦ ἐν Μακεδονίᾳ Ῥωμαίου στρατηγοῦ, ὥς

(1) Πολύβ. Μ, 9-11.

(2) Παυσ. Ζ, 16.

λέγει ὁ Πλούταρχος (3): « Ἡ δὲ κρίσις ἦν ἐπὶ τοῦ στρατηγοῦ τῆς Μακεδονίας. Οὕπω γὰρ εἰς τὴν Ἑλλάδα Ῥωμαῖοι στρατηγούς διεπέμποντο », καὶ λόγῳ μὲν ἦσαν σύμμαχοι, ἔργῳ δ' ὑπήκουσι οἱ Ἕλληνες· δι' ὃ ὁ Ἰουλιανὸς λέγει ὅτι ἡ Ἑλλὰς « Ῥωμαίοις ὕστερον οὐχ ἀλοῦσα μᾶλλον ἢ κατὰ συμμαχίαν ὑπήκουσε » (4).

Ἐπ' Αὐγούστου ὁμῶς ἐγένεν ἡ Ἑλλὰς ἐντελῶς Ῥωμαϊκὴ ἐπαρχία, ἐβδόμη στρατηγία, κατὰ Στράβωνα (5), ὑπὸ τὸ ὄνομα Ἀχαΐα. Ἐλεύθεραι δ' ἔμενον μόναι αἱ πόλεις Ἀθῆναι, Δελφοί, Θεσπιαί, Τανάγρα καὶ μετὰ ταῦτα ἡ Λακωνικὴ. Ἐδόθη δ' ἡ Ἀχαΐα εἰς τὴν Βουλὴν.

Ὀλίγον ὁμῶς μετέπειτα, ἐπὶ Τιβερίου, 14 μ. Χ., ἐδόθη εἰς τὸν Αὐτοκράτορα, ὅστις διώκει αὐτὴν δι' ἐνὸς Legatus Augusti, μέχρι τῶν 43 μ. Χ., ὅτε ὁ Κλαύδιος ἀπέδωκε πάλιν αὐτὴν εἰς τὴν Βουλὴν, καὶ αὕτη ἐκυβέρνησα αὐτὴν, πέμψασα κληρωτὸν ἀνθύπατον (proconsul).

Ὁ δὲ Νέρων (54 μ. Χ.) προὔκηρυξεν εἰς τὴν Ἰσθμίαν τὴν ἐλευθερίαν τῆς Ἑλλάδος· ἀλλ' ὁ Οὐεσπεσιανὸς (60 μ. Χ.) « ἀκούειν ἐκέλευσεν ἡγεμόνας, ἀπομεμαθηκένας γῆρας τὴν ἐλευθερίαν τὸ Ἑλληνικόν » (6).

Αἱ δ' Ἀθῆναι ὑπέκυψαν καὶ αὐταὶ οὐχ ἤττον εἰς τὴν Ῥώμην, καὶ ἐπολιτεύοντο κατ' αὐτῆς τὰ νεύματα, ἀλλὰ τῆς ἀνεξαρτησίας διετήρησαν τὴν ἐπιφάνειαν πάντοτε. Καὶ ὅτε ἤδη ἐκυρίευσεν αὐτάς ὁ Σύλλας (τὸ ἔτος 89 π. Χ.), ἐστέρησεν αὐτάς, προσωρινῶς καὶ, διαφόρων προνομίων, περὶ ὧν λέγει ὁ Ἀππιανὸς (7): « Τὴν ἐλευθερίαν ἔφη δι-

(3) Κίμ. Β.

(4) Ἐπιστ. ΛΕ.

(5) ΙΖ, 1198.

(6) Πaus. Ζ, 17.

(7) Σ. 195.

δόται, ψῆφον δὲ καὶ χειροτονίαν τῶν δὲ μὲν ὡς οἱ πο-
 λεμυσάντων, ἀφαιρεῖσθαι, τοῖς δ' ἐκγόνοις καὶ ταῦτα
 δοῦναι».

Τὸ ἀρχαῖον ὅμως πολίτευμα παρέμεινε ταῖς Ἀθήναις
 διὰ πάσης τῆς ἐποχῆς τῶν Αὐτοκρατόρων, ἀλλοιώσεις μό-
 νον τινὰς ὑποστάν κατὰ τὸ πνεῦμα καὶ κατὰ τοὺς τύπους.
 Ὡς τὼ, φέρ' εἰπεῖν, ἡ *Βουλὴ* τοῦ Ἀρείου Πάγου ἔλαβεν, ἀπὸ
 τῆς ἐποχῆς περίπου τοῦ Γερμανικοῦ, ἀντὶ τοῦ ἀρχαίου αὐ-
 τῆς χαρακτῆρος, ἄλλον ἀριστοκρατικὸν μᾶλλον καὶ διοι-
 κητικόν, δι' ὃ καὶ πολλάκις ἐν ταῖς ἐπιγραφαῖς μνημονεύε-
 ται, εἴτε μόνη, εἴτε μετὰ τῆς ἄλλης Βουλῆς, ὡς μία τῶν
 ψηφίζουσων ἀρχῶν.

Ἡῤῥησε δ' ἐπίσης καὶ τῶν στρατηγῶν ἡ δικαιοδοσία ἐν
 Ἀθήναις καὶ ἀλλαχοῦ, καὶ ἀντὶ μόνον νὰ διευθύνωσι τὰ
 στρατεύματα ἐν πολέμῳ, ἐγένοντο ὡς οἱ ἐν Ῥώμῃ Πραί-
 τορες, ἀρχὴ σταθερὰ καὶ σχεδὸν ἐπώνυμος, προσλαμβάν-
 οντες ἔτι καὶ διοικητικὰ καὶ οἰκονομικὰ καθήκοντα, καὶ
 μέχρι τέλους εἰς αὐτὰ κυρίως περιορισθέντες, ὡς μαρτυρεῖ
 καὶ ὁ Φιλόστρατος διὰ τούτων (8) «*Ἡ ἀρχὴ αὕτη πάλαι*
μὲν κατέλεγε καὶ ἐξῆγεν εἰς τὸν πόλεμον, νυνὶ δὲ τρο-
φῶν ἐπιμελεῖται καὶ σίτων ἀγορᾶς». Διὰ τοῦτο εἰς τὰ
 Ἀττικὰ ψηφίσματα πολλάκις μνημονεύεται ὁ στρατηγῶν
 ἐπὶ τοὺς ὀπλίτας (9).

Ἐπὶ δὲ Ἀδριανοῦ προσετέθη καὶ δεκάτη τρίτη φυλὴ ἐν
 Ἀθήναις, ἡ Ἀδριανίς, καὶ τότε ἡ Βουλὴ ἀπὸ 600 μελῶν
 περιορίσθη αὖθις εἰς 500.

Κορυφωθεῖσα δ' ἡ δουλοπρεπὴς κολακεία, οὐ μόνον τοὺς
 Αὐτοκράτορας καὶ τοὺς συγγενεῖς αὐτῶν ἐκόσμει διὰ παν-

(8) Φιλόστρ. Ε.

(9) C. I. 477-480.

τοίων πομπωδῶν ἐπιθέτων, ἀλλὰ καὶ Θεοὺς ἀπεκάλει αὐ-
τούς, καὶ ναοὺς τοῖς ἀνήγειρε, καὶ ἱερεῖς εἰς αὐτοὺς ἀπέ-
διδεν, ὡς ὁ ἐν Ἀθήναις ἐπώνυμος ἄρχων τοῦ 15^{ου} ἔτους
πρὸ Χριστοῦ, Ξένων, λέγεται συγχρόνως ἱερεὺς Δρούσου,
τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ Γερμανικοῦ.

Γλυπτὸς δὲ τύπος οὐδέποτε πλέον προηγεῖται τῶν ψη-
φισμάτων, ἐν τῇ προλαβούσῃ ἐποχῇ, ἔνεκα τῆς παρακμῆς
καὶ τῆς παραμελήσεως τῆς γλυπτικῆς, καὶ τῆς μικρᾶς
σπουδαιότητος τῶν ψηφισμάτων. Ἀλλὰ προτάττονται συν-
ήθως αἱ λέξεις Ἀγαθῇ τύχῃ (συνήθως ἄνευ ὑπογεγραμ-
μένης). Εἰς τινὰς δ' Ἀττικὰς τῶν χρόνων τῶν Ἀντωνεί-
νων ἀπαντᾶται Θεοῖς, τύχῃ (10).

Ὁ δ' εἰσαγωγικὸς τύπος τῶν ψηφισμάτων μικρὸν δια-
φέρει τοῦ συνήθους ἐπὶ τῆς προλαβούσης ἐποχῆς, καὶ ἡ
ἐποχὴ αὐτῶν ὁρίζεται διὰ τοῦ ἐπωνύμου ἄρχοντος, καί,
ἐκτὸς τῶν Ἀθηναίων, διὰ τῶν ἐκασταχοῦ ἐπωνύμων, οἷον
τῶν Βοιωτῶν ἐν Βοιωτίᾳ, τῶν Ἐρριῶν ἐν Σπάρτῃ
καὶ ἔνθα ἐπεκράτει τὸ σπαρτιατικὸν πολίτευμα, τῶν Κό-
σμων ἐν Κρήτῃ, καὶ ἀλλοχοῦ Πρυτάνεων, Στεφανηφό-
ρων κλ., ὡς ἐπὶ τῆς προλαβούσης ἐποχῆς. Ἐτι δὲ συνε-
χέστερον ἢ ἐν ἐκείνῃ μνημονεύονται οἱ ἐπώνυμοι ἱερεῖς καὶ
αἱ ἱέρειαι τῶν ἐπιτοπίως λατρευομένων Θεῶν, ἐνίοτε δὲ καὶ
τῶν Αὐτοκρατόρων. Ἐν Ἀθήναις δὲ πολλάκις φέρεται ὡς
ἐπώνυμος καὶ ἡ τῶν στρατηγῶν ἀρχή, οἷον «στρατηγοῦν-
τος ἐπὶ τοὺς ὀπλίτας τοῦ δεῖντος, ἱερέως Θεᾶς Ῥώμης καὶ
Σεβαστοῦ σωτῆρος» κτλ. (11). Ὁμοίως δὲ καὶ ἡ τοῦ ἐπι-
μελητοῦ τῆς πόλεως (12), πιθανῶς τοῦ «ἐπιμελητοῦ τῶν

(10) Αὐτ. 281.

(11) Αὐτ. 478.

(12) Αὐτ. 480.

μνηστηρίων καὶ ἱερῶν », οὗ μνημονεύει ὁ Δημοσθένης(13). Δὲν προσδιορίζεται δ' ἡ χρονολογία πανταχοῦ δι' ἐνὸς μόνο-
 νου ἐπωνύμου, ὡς πρὶν, ἀλλὰ σωρεύονται ἤδη πολλαχοῦ
 πολλῶν ἐτησίων ἀρχόντων ὀνόματα, οἷον ἐν τινὶ ἐκ Κύ-
 μης ψηφίσματι τῶν χρόνων τοῦ Αὐγούστου(14). « Ἐπὶ
 τῆς ἐξέως τῆς Ῥώμας καὶ Αὐτοκράτορος Καίσαρος. - Πο-
 λέμοις τοῦ Ζήνωνος Λαοδικέος (βασιλεύοντος), Πρυτά-
 νιος δὲ Λευκίῳ Οὐακινίῳ, - στεφανηφόρου δὲ Στράτωνος
 τῷ Ηρακλείδῃ ».

Ἡ δὲ λοιπὴ χρονολογία σημειοῦται ἔτι ὡς ἐν τοῖς προ-
 λαβοῦσι χρόνοις, ἀλλ' ἐνίοτε ἤδη καὶ διὰ τῶν Ῥωμαϊκῶν
 ὀνομάτων τῶν μηνῶν, οἷον « πρὸ θ' Καλ. Νοεμβρίων(15).
 Γίνεται ὁμῶς χρῆσις καὶ διαφόρων ἄλλων πολιτικῶν хро-
 νολογιῶν· οἷον, ἐν Ἀθήναις μνημονεύεται ὡς α' Ὀλυμ-
 πιάς τὸ ἔτος Ὀλ. 227, γ', ὅτε ὁ Ἀδριανὸς καθιέρωσε τὸ
 Ὀλύμπιον(16). Ἡ Ἀρχαϊκὴ δ' ἐποχὴ ἀρχεταὶ ἀπὸ τοῦ
 ἔτους 608 α. κ. Π. ἢ ἀπὸ Ὀλ. 158, γ', ὅτε ἡ Ἑλλὰς
 ἐγένετο Ῥωμαϊκὴ ἐπαρχία. Ἐν Κυμαρίῳ Βοσπόρῳ τὰ ἔτη
 ὑπολογίζονται ἀπὸ Ὀλ. 120, δ'· ἐν Συρίᾳ δὲ καὶ Αἰγύπτῳ
 νέα ἐποχὴ ἀρχεταὶ μετὰ τῆς ἐγκαθιδρύσεως ἐκάστου τῶν
 Αὐτοκρατόρων.

Διαφέρει δὲ προσέτι ὁ εἰσαγωγικὸς τύπος τῶν ψηφισμά-
 των τῆς παρούσης ἐποχῆς ἀπὸ τοῦ τῆς προλαβούσης καὶ
 κατὰ τὰ ἐξῆς· α' ὅτι ἀναφέρεται πολλάκις ἢ ἐξ Ἀρείου
 Πάγου Βουλῆς, ὡς ἀρχὴ πολιτικῶς ἐνεργοῦσα· ἢ δ' ἑτέρα
 Βουλὴ, μέχρι μὲν Ἀδριανοῦ σημειοῦται ὡς Βουλὴ τῶν Χ

(13) Κ. Μειδ. 7. 46.

(14) C. I. 3524.

(15) Αὐτ. 1732.

(16) Αὐτ. 242.

(τῶν ἑξακοσίων), ἔκτοτε δὲ πάλιν ὡς *Βουλὴ τῶν Φ* (τῶν πεντακοσίων), καὶ ἀπὸ Αὐρηλιανοῦ, τῷ 270 μ. Χ. ἀπαντᾶται ἐν ἐπιγραφῇ (17), ὡς *Βουλὴ τῶν ΨΝ* (τῶν ἑπτακοσίων πεντήκοντα), καὶ ἔτι μετὰ ταῦτα (18), ὡς *Βουλὴ τῶν Τ* (τῶν τριακοσίων).

Προσέτι δ' οἱ φορτικοὶ τίτλοι οὓς ἐπὶ Μακεδόνων εἶχεν εἰσάξει τῶν νικητῶν ἢ ὑπεροψία καὶ τῶν ἡττηθέντων ἢ δουλοπρέπεια, πολλαπλασιάζονται ἐπὶ τῶν χρόνων τούτων, καὶ ἀποβαίνουσιν ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ὑπερβολικοὶ καὶ ἀπειρόκαλοι. Οἷον· «Ὁ σεμνότατος δῆμος τῶν Ἀθηναίων» (19)· «Κατὰ τὸ ἐπερώτημα τῶν σεμνοτάτων Ἀρεοπαγιτῶν» (20)· «Δόγματι τῶν κρατίστων Ἀρεοπαγιτῶν» (21)· «Ἡ ἱερὰ γερουσία», ἐν Λακεδαίμονι (22).

Τοιούτου ψηφίσματος ἐκ τῶν χρόνων τούτων παράδειγμα παραθέτομεν τὸ ἐπόμενον ἀττικόν (23) τοῦ ἔτους 198 μ. Χ., ὅτε ὁ Λ. Σεπτίμιος Σεβήρος παρέλαβε συμμετοχὴν τῆς Αὐτοκρατίας τὸν ἴδιον υἱὸν Μ. Αὐρήλιον Αντωνίνον Καρακάλλαν.

«Ἐπὶ ἄρχοντος Φλ. Διογένους Μαραθωνίου, ἐπὶ τῆς Πανδιονίδος (δεῖρος) πρυτανείας, ἣ ἐγγραμμάτευε Ῥόδων Καλλίστου Μαραθώνιος, ἱερεὺς Θεόφιλος ἐπεστάται· τῶν προέδρων ἐπεψήφισεν Κάσ. Ἰουλιανὸς Κασσίου καὶ οἱ συμπρόεδροι (δεῖρι) τῆς πρυτανείας, μηνὸς Ποσειδεῶνος (δεῖρι), βουλὴ συνήχθη ἐπὶ τοῖς (γενομισμ)ένοις, ἀνα-

(17) C. I. 380.

(18) Αὐτ. 372.

(19) Αὐτ. 420.

(20) Αὐτ. 445.

(21) Αὐτ. 378.

(22) Αὐτ. 1395.

(23) Αὐτ. 353.

οὐχθέριος, ἐν ἣ ἀνεγνώσθη(σαν αἱ γνώμ)αι τῶν
 συνεδρίων διὰ τῶν ἀρχόντων, ἀναγρόντος τοῦ στρατηγοῦ
 Ἀλκαμένους Λαμπτρέως γνώμην τὴν ἀναγεγραμμένην.
 Ἡ ἐξ Ἀρείου Πάγου Βουλὴ, καὶ ἡ Βουλὴ τῶν Φ', καὶ
 ὁ δῆμος ὁ Ἀθηναίων, ἐπὶ τῶν ἀρχόντων, τοῦ τε ἐπωνύ-
 μου ἀρχοντος Φλ. Διογένους Μαραθωνίου, καὶ τοῦ ἐπὶ
 τῶν ὅπλα στρατηγοῦ καὶ ἐπιμελητοῦ γυμνασίων Βασιλέως
 θεοῦ Ἀδριανοῦ, καὶ συνάρχοντος τοῦ ἱερωτάτου ἀγῶνος
 Παρελληνίου Μ. Αὐρ. Ἀλκαμένους Λαμπτρέως, καὶ τοῦ
 κήρυκος Κλ. Ἀπτικοῦ Μαραθωνίου Βουλῆς, καὶ ἀγνω-
 θέτου τῶν τῆς Σεβαστῶν . . . γῶνος τοῦ Θεοφίλου Ὑβά-
 δου, γνώμην ἀποφαίνουσι κατὰ τὰ πάτρια. Ἐπειδὴ ἡ
 ἱερωτάτη καὶ τελέως θεία τῶν ἡμερῶν καὶ ὑπὸ πάντων
 ἀγισθεῖσα διὰ τὴν ἀθάνατον ὁμολογία τῶν ὁσίων βασι-
 λέων, Λουκίου, Σεπτιμίου Σεβήρου Ἰούσεβοῦς Περτίνα-
 κος Σεβαστοῦ, Ἀραβικοῦ, Ἀδιαβηνικοῦ, Παρθικοῦ, με-
 ριτικοῦ, καὶ Μάρκου Ἀντωνεῖνου Εὐσεβοῦς, Σεβαστοῦ,
 ὑπὸ τῶν μεγάλων Καيسάρων Αὐτοκρατόρων πᾶσιν ἀν-
 θρώποις δεδήλωται δεδόχθαι τῇ ἐξ Ἀρείου Πά-
 γου βουλῇ καὶ τῇ βουλῇ τῶν Φ' καὶ τῷ δήμῳ τῷ Ἀθη-
 ναίων θύειν κτλ.». Κάτωθεν δ' ὑπογράφονται πάντες οἱ
 πρυτάνεις κατὰ δήμους καὶ οἱ ἀείσιτοι.

Ἐνταῦθα τὸ ἔτος τοῦ ψηφίσματος προσδιορίζεται ἐν τῇ
 ἀρχῇ αὐτοῦ διὰ τοῦ ἐπωνύμου ἀρχοντος (Φλ. Διογένους),
 ὁ δὲ μὴν διὰ τοῦ τῆς Βουλῆς γραμματέως (Ῥόδωνος Μα-
 ραθωνίου), ὅστις ἦν οὐχὶ ἐκ τῆς Πρυτανεύουσης φυλῆς,
 καὶ διὰ τοῦ ἐπιστάτου τῶν Πρυτάνεων (Θεοφίλου), ὅστις
 κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἦν οὐχὶ ὁ ἡμερήσιος, ἀλλ' ὁ διὰ
 πάσης τῆς Πρυτανείας πρόεδρος τῶν Πρυτάνεων (24), καὶ

(24) Αὐτ. 186. 190.

εἰς ὃν ἀποδίδοται καὶ ὁ τίτλος αὐτοῦ ὡς ἱερέως· προσέτι δὲ καὶ διὰ τοῦ ἐπιψηφίζοντος προέδρου, ἥτοι τοῦ ἡμερησίως προεδρεύσαντος τῶν ἐννέα προέδρων (Ἰουλιανοῦ). Ἐπιφέρεται δὲ καὶ τῆς πρυτανείας, καὶ τοῦ ἀττικοῦ μηνὸς ἡ ἡμέρα. Ἀντὶ δὲ τοῦ ἀρχαίου ὁ δεῖνα εἶπε, δηλοῦντος τὸν προτείναντα τὴν γνώμην ἣν παρεδέχθησαν καὶ ἐψήφισαν ἡ Βουλὴ καὶ ὁ δῆμος, ἐπιφέρεται ἐνταῦθα ὁ στρατηγὸς ὁ ἀναγνοὺς τὴν γνώμην τὴν ἀναγεγραμμένην καὶ προταθεῖσαν, ὡς καὶ ἄλλοι ἄρχοντες ἀνέγνωσαν τὴν αὐτὴν βεβαίως γνώμην, τῶν συνεδρίων (τῶν ἄλλων πιθανῶς καὶ εἰς συνέδρια ὠργανισμένων ἐλληνικῶν πόλεων). Τὸ ἐπόμενον δ' ἦν τὸ κείμενον τῆς ἀναγνωσθείσης γνώμης, ὅτι αἱ δύο βουλαὶ καὶ ὁ δῆμος γνώμην κατὰ τὰ πάτρια ἀποφαίνουσιν, οὐχὶ δὲ καὶ ἀποφασίζουσι, ἴσως διὰ τὸν λόγον ὅτι τότε ἤδη οὐδὲν ψήφισμα πόλεως ἐλληνικῆς εἶχεν ἰσχύν, ἂν δὲν ἐπεκυροῦτο ὑπὸ τοῦ Αὐτοκράτορος. Μετὰ δὲ τὸν ἐν ἀρχῇ τοῦ ψηφίσματος προσδιορισμὸν τοῦ χρόνου, νέα αὐθις χρονολογία ὀρίζεται κατωτέρω, ἡ τῆς προταθείσης γνώμης, καὶ δηλοῦται διὰ τοῦ ἐπωνύμου ἄρχοντος, τοῦ στρατηγοῦ τῶν ὀπλιτῶν, τοῦ ἐπιμελητοῦ τῶν γυμνασίων, Αὐτοκράτορος Ἀδριανοῦ, εἰς ὃν, καί τοι ἤδη τότε ἀποθανόντα, ἀποδίδοται ὁ τίτλος οὗτος διότι αὐτὸς ἐγκατέστησε τὰ Πανελλήνια, προσέτι διὰ τοῦ λεγομένου συνάρχοντος αὐτοῦ, ὅστις ἀληθῶς ἦν ὁ ἀντ' ἐκείνου ἄρχων τὴν ἀρχὴν ταύτην (Μ. Αὐρηλ. Ἀλκαμένους), τοῦ κήρυκος τῆς Βουλῆς, τοῦ ἀγωνοθέτου, καὶ ἴσως καὶ ἄλλων. Ἡ δ' ἡμέρα τῆς ἀναγορεύσεως τοῦ Μ. Αὐρηλίου Ἀντωνεῖνου (τοῦ Καρακάλλα) ἀποκαλεῖται, κατὰ τὸ πνεῦμα τῆς ἐποχῆς, «ἱερωτάτη καὶ τελέως θεία», καὶ ἡ ὁμόνοια, δηλαδή ἡ πρᾶξις δι' ἧς ὁ υἱὸς προσελήφθη ὡς συνάρχων τοῦ πατρός, λέγεται ἀθά-

ντος. Εἰς δὲ τὸν αὐτοκράτορα σωρεύονται ὀνόματα καὶ ἐτίθετα, καὶ τῷ ἀποδίδονται τὰ ἐθνικὰ πάντων τῶν μερῶν ἧσα ἐνίκησεν, ἢ καὶ ἐξεστράτευσεν. Προσέτι δὲ καὶ ἡ πᾶσα συνταξίς τοῦ ψηφίσματος ἐστὶν ἥττον ἀκριβής, καὶ σχοινο-
 τνεστέρα τῆς τῶν ψηφισμάτων τῶν προλαβόντων χρόνων. Ἀλλὰ κατὰ τοὺς χρόνους τούτους, ἀφ' οὗτοι αἱ Ἑλλη-
 νικαὶ πόλεις ἀπώλεσαν τὸν ἀνεξάρτητον καὶ αὐτοτελῆ αὐ-
 τῶν ὀργανισμόν, καὶ ἤλαττώθη ἡ ἐπισημότης τῆς ἐνερ-
 γείας τῶν δήμων, ὀλίγαι δημόσιαι πράξεις ἀπαντῶνται
 πλέον ἐν τύπῳ συντεταγμέναι ψηφίσματος· ἀλλὰ μόνον
 ἀνεγράφετο ἡ τοῦ ψηφίσματος περίληψις, περιλαμβάνουσα
 τὴν ψηφίσασαν ἀρχὴν καὶ τὴν ψηφισθεῖσαν διάταξιν. Καὶ
 αἱ τοιαῦται δ' ἀναγραφαὶ εἰσὶ τὸ πλεῖστον τιμητικαὶ ἢ ἀνα-
 θεματικαί.

Ἄλλης δὲ κατηγορίας ἀπαντῶμεναι δημόσιαι ἀναγρα-
 φαὶ εἰσὶ δικαστικαὶ τινες ἀποφάσεις, ἰδίως περὶ ὁροθεσιῶν
 δημοσίων χωρίων, ἀναγραφόμεναι ψηφίσματι τῶν πό-
 λεων (25), πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς περιουσίας αὐτῶν. Εἰς
 τὰς τοιαύτας δ' ἀμφισβητήσεις, εἴτε μεταξὺ δύο πόλεων,
 εἴτε μεταξὺ πόλεως καὶ ιδιώτου, ὁ ἀνθύπατος τῆς Ἀχαιίας
 (γενικὸς τῆς Ἑλλάδος διοικητής) ἐγκαθίστα δικαστήν, ὅστις,
 ἀκούσας τὰ διαφερόμενα μέρη, καὶ δι' αὐτοψίας πεισθεὶς,
 ἀπεφαίνετο περὶ τῶν ὁρίων. Μία τῶν ἐπιγραφῶν τούτων (25)
 ἄρχεται δι' ἐπιμαρτυρήσεως ἀπευθυνομένης πρὸς τοὺς ὑπά-
 τους (Αὐτοκράτορι Ἀδριανῷ, καὶ Φούσκῳ Σελευνάτορι),
 καὶ γινομένης ὑπὸ των ἐκδίκων, ἧτοι τῶν συνηγόρων τῆς
 πόλεως, ὄντων δύο τὸν ἀριθμόν, ὅτι τὸ ἐπόμενον ἐστὶν ἀν-
 τίγραφον τῆς ἀποφάσεως τοῦ δικαστοῦ. Ἐπεταὶ δ' ἀπόφα-
 σις εἰς πρῶτον πρόσωπον ἐκ μέρους τοῦ κριτοῦ, οὕτω·

(26) C. I. 1732. Ἰδ. καὶ 1711.

«Τ. Φλαούϊος Εϋβουλος, ὁ δοθεὶς κριτῆς καὶ ὀριστῆς ὑπὸ Κασίου Μαξίμου Ἀνθυπάτου κτλ. . . . ἀκούσας κτλ. . . . κρίνω».

Τέλος δ' εἰς δημοσίας ὕλης ἐπιγραφὰς ὑπάγονται καὶ ἐπιστολαὶ αὐτοκρατορικαί, περιέχουσαι ἢ διαταγὰς ἢ ἐπαίνους, ἃς αἱ πόλεις ἀνέγραφον πολλάκις αὐτολεξεῖ, ἰδίως μάλιστα ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ. Ἀρχονται δὲ συνήθως αἱ τοιαῦται ἐπιστολαὶ διὰ τοῦ τύπου· Ὁ δεῖνα Αὐτοκράτωρ (μεθ' ὧν τῶν τίτλων αὐτοῦ) τῇ δεῖνι πόλει (Σμυρναίοις κτλ.) χαίρειν. Εἰς δὲ τὸ τέλος μνημονεύεται ἢ ὁ Ἀνθύπατος ὁ γράψας τὴν ἐπιστολήν, ἣτις καλεῖται ψήφισμα (26), ἢ οἱ πρέσβεις τῆς πόλεως εἰς οὓς ἐδόθη τοῦ Αὐτοκράτορος ἡ ἀπάντησις. Ἐπεταὶ δὲ συνήθως καὶ ἡ ἡμερομηνία, καὶ τὸ ὄνομα τοῦ ἰδία δαπάνῃ ἀναγράψαντος τὴν ἐπιστολήν (27).

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

ΑΘΗΝΩΝ

Κατάλογοι.

Κατάλογοι δὲ κυρίων ὀνομάτων παμπληθεῖς μὲν εὐρίσκονται ἐκ τῶν χρόνων τούτων· ἀλλ' ἐλάχιστοι περιέχουσι, ὥς οἱ τῆς προλαβούσης ἐποχῆς, ὀνόματα δημοσίως ἐνταφιαζομένων, διότι ὀλίγοι ἤδη ἀπέθνησκον ὑπὲρ πατρίδος μαχόμενοι, καὶ οὐδ' οἱ τοιοῦτοι ἐτύγγχανον δημοσίας ταφῆς. Ἡ ἐν Σχ. 81 ἐπιγραφὴ ἐστὶ κατάλογος φυλάκων, οἷς ἦν

(26) Αὐτ. 3176.

(27) Αὐτ. 3178.

ἀνατεθειμένη ἡ φρούρησις τῆς Ἀκροπόλεως ἐν μεταγενεστοῖς χρόνοις, ὡς ἐνδεικνύει τὸ σχῆμα τῶν γραμμάτων. Τετὲ δ' ὡς φαίνεται, δὲν ἐχρησίμευε πλέον ὡς φρούριον ἡ Ἀκρόπολις, δι' ὃ καὶ τρεῖς ἀκροφύλακες ἦσαν ἐπαρκεῖς. Ἰστί δ' ἐγγεγραμμένη ἐπὶ λευκοῦ λίθου, χρησιμεύοντος εἰς σταθμὸν αὐτῆς τῆς σημερινῆς εἰσόδου τοῦ φρουρίου, καὶ φροντος (1): « Οἶδε ἀκροφύλακες »

Πρῶτος
Ἐπαγαθίων
Ἑρμῆς ».

Συνεχέστατοι δ' ἀπαντῶνται ἤδη, καὶ μάλιστα ἐν Ἀθήναις, κατάλογοι ἀρχόντων, ἀναθηματικοῦ χαρακτῆρος, διότι αὐτοὶ ἑαυτοὺς ἀνέθετον εἰς τὴν Ἀθηναίαν ἢ εἰς ἄλλους θεοὺς, εἰς μνήμην τῆς ιδίας ἀρχῆς, καὶ εἰς τιμὴν ἑαυτῶν.

Τινὲς τῶν καταλόγων τούτων περιέχουσι τοὺς ἐννέα ἄρχοντας, καὶ μετὰ τῶν πατρωνυμικῶν καὶ τῶν δημοτικῶν αὐτῶν, οἵτινες αἰροῦμενοι ἀδιαφόρως ἐξ ἀπάντων τῶν Ἀθηναίων, ἦσαν ὁ Ἐπώνυμος, ἡ κυρίως ἀρχὴ, ὁ τὰς κληρονομικὰς ιδίως ἔχων δίκας, μνημονεύμενος δὲ ἤδη καὶ αὐτὸς μετὰ πατρωνυμικοῦ καὶ δημοτικοῦ, ὅπερ δὲν ἐγένετο πρὶν· ὁ βασιλεὺς, τὰ τῆς θρησκείας ἐπιμελούμενος· ὁ πολέμαρχος, τὰ τῶν μετοίκων ἐπιστατῶν, καὶ οἱ ἐξ θεσμοθέται, οἱ πάσας τὰς λοιπὰς δίκας ἀνακρίνοντες, καὶ τοὺς ἐν τέλει δοκιμάζοντες. Εἰς τούτους δὲ προστίθεται ὁ κῆρυξ τοῦ ἄρχοντος, ὁ αὐλητής, καὶ εἷς λειτουργός, δημόσιοι ὑπηρεταί, ὧν οὐδεμία γίνεται μνεῖα ἐν τοῖς πρώην καιροῖς. Ἦσαν δ' οἱ δύο τελευταῖοι ἴσως τοῦ Βασιλέως βοηθοὶ εἰς τὰς θρησκευτικὰς τελετάς (2).

(1) Ἀρχ. Ἐφ. 329.

(2) C. I. 180 - 182.

Μετ' Ἀδριανὸν δέ, καὶ ἰδίως ἐπὶ Ἀντωνείνων, ἀπαν-
τῶνται κατάλογοι Πρυτάνεων, καὶ αὐτοὶ ὁμοίως ἀναθημα-
τικοί (3). καὶ ἦν ὁ ἀπλούστερος τύπος αὐτῶν (4). Δεῖνος
(Πανδιονίδος) Πρυτάνεις ἀνέθεσαν, καὶ ἔπονται κατὰ δή-
μους τὰ τῶν Πρυτάνεων ὀνόματα μετὰ πατρωνυμικῶν, καὶ
κάτωθι φέρεται· «δοθέντες, (δηλαδή, τὴν ἄδειαν λαβόν-
τες) ὑπὸ τῆς Βουλῆς καὶ τοῦ Δήμου». Συνηθέστερος ὅμως
τούτου τύπος ἦν ὁ ἐξῆς· «Ἀγαθῇ τύχῃ, ἐπὶ τοῦ δεῖνος
ἄρχοντος» (μετὰ πατρωνυμικοῦ καὶ δημοτικοῦ), πρυτα-
νείας δεῖνος (α', β', γ', κτλ.), οἱ Πρυτάνεις τῆς δεῖνος
φυλῆς τιμήσαντες ἑαυτοὺς καὶ τοὺς ἀεισίτους ἀνέγρα-
ψαν», καὶ ἔπονται κατὰ δήμους διηρημένα, καὶ μετὰ πα-
τρωνυμικοῦ, τὰ ὀνόματα τῶν Πρυτάνεων, ὧν προτάττεται
συνήθως ὁ ἐπώνυμος, ἄλλος τοῦ ἄρχοντος, ὁ καὶ ἐπιστά-
της λεγόμενος, ἦτοι ὁ τῶν Πρυτάνεων προεδρεύων ἐπὶ πά-
σης τῆς διαρκείας τῆς πρυτανείας, καὶ οὐχὶ ἐπὶ μίαν μό-
νην ἡμέραν ὡς πρίν. Εἰσὶ δ' οἱ Πρυτάνεις μετὰ τοῦ Ἐπω-
νύμου 39 τὸν ἀριθμὸν. Παραδόξως δ' ἐν τινὶ ἐπιγραφῇ (5)
πρὸ τοῦ Ἐπωνύμου τίθεται ἡ Πολιὰς Ἀθηναῖ. Φαίνεται δ'
ὅτι, ἐπειδὴ τότε αἱ φυλαὶ ἦσαν 13, ἡ δὲ Βουλὴ συνέκειτο
ἐκ 500, ἀπητεῖτο ἐξ μὲν ἐκ τῶν φυλῶν νὰ ἔχωσιν ἀνὰ 39,
ἐπτά δὲ ἀνὰ 38 πρυτάνεις, $6 \times 39 (=234) + 7 \times 38 (=$
 $266) = 500$, δι' ὃ εἰς αὐτὰς προσετίθετο πιθανῶς καὶ ἡ Ἀ-
θηναῖ, πρὸς ἀπαρτισμὸν ἴσου ἀριθμοῦ. Περίεργον παρά-
δειγμα τοιαύτης ἀναγραφῆς ἐστὶν ἡ ἐν Σχ. 82, ἐξ Ἀθη-
νῶν (6), τῶν χρόνων τοῦ Αὐρηλιανοῦ, φέρουσα· «Ἐπὶ ἄρ-

(3) Αὐτ. 183 - 199.

(4) Αὐτ. 199.

(5) Αὐτ. 189.

(6) Ἐν στοῦ Ἀδριανοῦ.

ἄρχοντος Κασσιανοῦ στρατηγοῦντος ἐπὶ τὰ ὄπλα), οἱ πρυ-
τάνεις τῆς Ἀδριανίδος) ἑαυτοὺς ἀνέγραψαν.

Ἀδριανίδος·

Αὐτοκράτωρ Μ(άρκος) Αὐρ(ήλιος) Σεβῆρος.

Θεὸς Ἀδριανός.

Θεὸς Κόμοδος.

Βλέπομεν δ' ἐν αὐτῇ ὅτι, ἀλλοιωθέντος ἤδη τοῦ πνεύματος
τοῦ ἀττικοῦ πολιτεύματος, ἀντὶ ἐπωνύμου ἄρχοντος μνη-
μονεύεται ὁ ἐπὶ τὰ ὄπλα στρατηγός. Πρόεδρος δὲ τῶν πρυ-
τάνεων ἦν αὐτός ὁ Αὐτοκράτωρ, καὶ μετὰ τῶν πρυτάνεων
καταριθμοῦνται οἱ προκάτοχοι αὐτοῦ, οἷς, ὡς ἀποθανοῦσι,
δίδεται τὸ ἐπωνύμιον « Θεός ».

Οἱ δ' εἰς τὸ τέλος τῶν τοιούτων ἐπιγραφῶν ὡς ἐπὶ τὸ
πλεῖστον προστιθέμενο αἰεῖσιτοι ἦσαν οἱ δημόσιοι ὑπηρέται,
οἱ ὡς ἐκ τῆς θέσεως αὐτῶν κατεστημένοι τὸ δικαίωμα τῆς
διαρκοῦς ἐν τῷ Πρυτανείῳ σιτήσεως ἐν ὅσῳ διήρκει ἡ ὑπη-
ρέσεια αὐτῶν. Ἦσαν δ' οὗτοι κατὰ τὰς ἐπιγραφάς

α'. Οἱ λεγόμενοι ἀρρήτοποιοί, ἢ λειτουργοὶ τῶν Ἐλευ-
σινίων μυστηρίων, ἦτοι

Ὁ ιεροφάντης.

Ὁ δαδοῦχος (ἐνίοτε πυρφόρος λεγόμενος).

Ὁ ἐπὶ βωμῷ, ἦτοι ιεροποιός, ἢ θύτης.

Ὁ ιεροκέρυξ.

Ἐθεωροῦντο δ' οἱ ἀρρήτοποιοὶ ὡς ὅσιοι, δι' ὃ καὶ δὲν ἐπε-
καλοῦντο διὰ κυρίου ὀνόματος, ὡς λέγει ὁ Λουκιανός (7):
« Εἴτ' εὐθὺς ἐντυγχάνω δαδούχῳ τε καὶ ιεροφάντῃ καὶ τοῖς
ἄλλοις ἀρρήτοποιοῖς, Δειρίαν σύρουσιν ἄγδην ἐπὶ τὴν
ἀρχήν, ἔγκλημα ἐπάγοντες, ὅτι ὠνόμαζεν αὐτούς, καὶ
ταῦτα εὖ εἰδὼς ὅτι, ἐξ οὐπερ ὠσιώθησαν, ἀνώνυμοί τέ

(7) Λεξιφ. 10.

εἰσι καὶ οὐκέτι ὀνομαστοί, ὥς ἂν ἱερώνυμοι ἤδη γεγενημένοι». Διὰ τοῦτο ἐν ταῖς ἐπιγραφαῖς μνημονεύονται δι' αὐτῆς μόνης τῆς ἐπωνυμίας τῆς λειτουργίας αὐτῶν, προηγουμένου Ῥωμαϊκοῦ τινος ὀνόματος γενεᾶς, συνήθως τοῦ αὐτοῦ πάντοτε διὰ τὴν αὐτὴν λειτουργίαν, διότι αὗται ἦσαν διαδοχικαί, ἐν τῇ αὐτῇ οἰκογενεῇ μένουσαι, οἷοι ἦσαν Δαδοῦχοι Φλάβιοι, Πομπήϊοι, κλ. καὶ σπανίως ἐπομένου καὶ ὀνόματος ἐθνικοῦ. Οἶον· Ἐπὶ ἄρχοντος Μεμ. ἐπὶ βωμῷ Θορικίου (8)· καί, μεταξὺ τῶν Πρυτάνεων (9), Μεμ. ἐπὶ βωμῷ, ἔνθα αἱ λέξεις ἐπὶ βωμῷ, δηλοῦσαι τὴν ἱερὰν λειτουργίαν, ἀντικατέστησαν τὸ κύριον ὄνομα τοῦ ἐκ Θορικοῦ, δήμου τῆς Ἀττικῆς, καταγομένου πολίτου, οὗ ἡ οἰκογένεια εἶχε παραδεχθῇ τὸ Ῥωμαϊκὸν ὄνομα Μέμμιοι.

β'. Ἄλλοι λειτουργοί·

Ὁ ἱεραύλης, ἥτοι αὐλητῆς εἰς τὰ Ἐλευσίνια.

Ὁ ἱερεὺς φωσφόρων (πολλὰκις καὶ ἐπὶ σκιάδος· ἡ μόνον ὃ ἐπὶ σκιάδος, ἡ, λειτουργοὺς ἐπὶ τῇ σκιάδα. ἱερεὺς τῶν Θεῶν τῶν καλουμένων φωσφόρων, οἵτινες ἦσαν ἡ Ἄρτεμις, ὁ Ἀπόλλων, ἡ Ἑστία, ἡ Ἀθηνᾶ (ὡς Ἐργάνη), καὶ ἀπὸ Ἀδριανοῦ καὶ ὁ Ἀντίνοος. Εἶχε δ' ὁ ἱερεὺς οὗτος καὶ τὴν ἐπιτήρησιν τῆς Σκιάδος, ἢ τῆς Θόλου, ἐν ἣ ἡστιῶντο οἱ Πρυτάνεις (10).

γ'. Οἱ ἀνώτεροι δημόσιοι ὑπουργοὶ τῆς Βουλῆς καὶ τοῦ Δήμου, ἥτοι·

Ὁ κήρυξ Βουλῆς καὶ Δήμου. Ἀπαξ δέ, μετὰ Σεπτίμιον Σεβήρον, ἀπαντᾶται καὶ Ἀντικήρυξ (11).

(8) C. I. 272.

(9) Αὐτ. 192.

(10) Ἀρποκρ.

(11) C. I. 353.

Ὁ Γραμματεὺς Βουλῆς καὶ Δήμου, οὐχὶ ἐκ τῶν Πρυτάνεων (οἵτινες ἦσαν αὐτοδικαίως ἀείσιτοι), ἀλλὰ πιθανῶς ἐκ τῶν Βουλευτῶν, ἐπὶ μίαν πρυτανείαν ὑπηρετῶν, καὶ ἄλλος τοῦ διὰ χειροτονίας ἐκλεγομένου Γραμμ. τῶν Βουλευτῶν.

Ὁ Γραμματεὺς κατὰ Πρυτανείαν, ἥ ὁ περὶ τὸ βῆμα, ὁμοίως.

Ὁ Ἀντιγραφεὺς τῆς Βουλῆς, ἐκ τῶν Βουλευτῶν.

Ὁ Ὑπογραμματεὺς, οὔτε Πρύτανις καὶ πιθανῶς οὔτε Βουλευτής. Ὑπῆρχον δ' οἱ γραμματεῖς οὗτοι καὶ ἀπὸ τῶν καιρῶν τῶν πρὸ τῶν αὐτοκρατόρων.

Ἐν μιᾷ τῶν τοιούτων ἐπιγραφῶν(12), ἣτις ἐστὶ κατάλογος 25 πρυτάνεων τῆς Ἐρεχθίδος, καὶ τῶν ἐπ' αὐτῶν ἀεισίων καὶ τοῦ στρατηγοῦ, ἐλθόντων εἰς τινὰς ἀγῶνας, εἰς τῶν πρυτάνεων λέγεται νικήσας ἕκτος, καὶ ἡ ἐποχὴ αὐτῆς προσδιορίζεται διὰ τε τοῦ ἀγωνοθέτου καὶ διὰ τοῦ ἄρχοντος, φέροντος κύριον μὲν ὄνομα Ἑλληνικόν, συγχρόνως καὶ Ῥωμαϊκόν, οἰκογενείας δὲ μόνον Ῥωμαϊκόν (ἐπὶ Φιλοππάπου τοῦ καὶ Λ. Αἰλιαροῦ).

Εἰς τινὰς δ' ἐπιγραφὰς μνημονεύονται καὶ ἑξαμηνιαῖοι ἄρχοντες(13).

Ἰδιόρρυθμος κατάλογος ἐστὶν ἡ ἐν Σχ. 82 ἐπιγραφή(14), ἥς ἡ ἐποχὴ μεταγενεστέρα οὔσα, δὲν δύναται νὰ ὁρισθῇ ἀκριβῶς. Ἐχει δ' αὕτη οὕτως· « Ἀγαθῇ τύχῃ· Ἐπὶ Ἀρείου τοῦ Δωρίωνος Παιανιέως, ἄρχοντος τῆς πόλεως, ἄρχων τοῦ γένους τοῦ Ἀμννανδριδῶν Ἀρειος Δωρίωνος Παια-

(12) Αὐτ. 200.

(13) Αὐτ. II, Σ. 250.

(14) Ἐφ. Ἀρχ. 186.

νιεύς τούς δε ἀνέγραψεν γεννήτας, ἐπιδεξάμενος τὸ δα-
πάνημα ἐκ τῶν ιδίων.

Ἄρχων τοῦ γένους
Ἄρειος Δωρίωνος Παιαινεύς·
... Γέ(ν)ους Κέκροπος
Ἀρίστων Σωσιστράτου Ἀθμονεύς
Ταμί(α)ς τοῦ γένους
⋮

Ἐν αὐτῇ ὁ Ἄρειος, ὅστις καλεῖται οὐχὶ ἐπώνυμος, ἀλλ' ἄρχων τῆς πόλεως, πιθανῶς διὰ τὴν τότε ἀλλοίωσιν τοῦ ἀττικοῦ πολιτεύματος, ἀναγράφει ἐκ τῶν ιδίων τοὺς συγγενήτας αὐτοῦ (φέρει δ' ἡ ἐπιγραφή γεννήτας, διὰ δύο ν), οἵτινες ἦσαν οἱ μετ' αὐτοῦ εἰς τὸ αὐτὸ γένος, ἥτοι τὴν θρησκευτικὴν ὑποδιαίρεσιν τῆς φυλῆς ἀνήκοντες. Ἐκαλεῖτο δὲ τὸ γένος τοῦτο τῶν Ἀρκατοδωρίδων, ἄγνωστον ἀλλαχόθεν, ὡς εἰσὶ τὰ πλεῖστα τῶν ἀττικῶν γενῶν ὀνόματα. Διδάσκει δ' ἡ ἐπιγραφή ὅτι τὰ γένη ἐκάλουν ἄρχοντας τοὺς προϊσταμένους αὐτῶν, καὶ εἶχον καὶ ταμίας. Τί δηλοῖ ὅτι ὁ Ἄρειος εἶχε τὴν ἀξίωσιν ὅτι κατήγετο ἐκ τῆς γενεᾶς τοῦ Κέκροπος.

Μεταξὺ δὲ τῶν καταλόγων δημοσίας φύσεως ἄξιαι μνείας εἰσὶ καὶ τινες διατιμήσεις, ἰδίως διάταγμα τοῦ Αὐτοκράτορος Διοκλητιανοῦ περιέχον διατίμησιν πάντων τῶν κυριωτέρων ὠνίων, δημοσιευθὲν καθ' ἅπαν τὸ κράτος, οὗ διάφορα ἀποσπάσματα πολλαχοῦ εὐρέθησαν ἐλληνιστὶ ἢ λατινιστὶ συντεταγμένα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Γυμναστικά ἐπιγραφαί.

Κυρίως ὁμως, κατὰ τὴν κενὴν συμβάντων, καὶ διὰ τὸν ἑλληνικὸν βίον ἄγονον ταύτην ἐποχὴν, κατέστησαν οἱ δημόσιοι ἀγῶνες, καὶ ἰδίως οἱ ἀθλητικοί, ἡ σπουδαιοτάτη τῶν πόλεων ἐπιμέλεια, καὶ ἡ ἐπιστασία αὐτῶν ἐπιζήτητος πολ-
λάκις ἀρχή. Διὰ τοῦτο πολυπληθέσταται τῶν σωζομένων ἐπιγραφῶν τῶν χρόνων τούτων εἰςὶ γυμναστικά, κατὰ δια-
φόρους τύπους συντεταγμένοι.

Εἰςὶ δέ τινες ἐξ αὐτῶν φύσεως συγχρόνως ἀναθηματι-
κῆς, διότι ὁ ἐν τοῖς γυμνασίοις στεφανωθείς καθ' ὃ ἐν αὐ-
τοῖς νικήσας, ἢ καλῶς αὐτῶν ἐπιμελησάμενος, ἀνέθετεν ὃν
ἔλαβε στέφανον εἰς τοὺς θεούς. Τύπος δὲ τούτων ἐστίν· «Ὁ
δεῖνα, γυμνασιαρχήσας τῇ δεῖνι φυλῇ, (ἢ νικήσας τὸν
δεῖνα ἀγῶνα, ἢ τὴν λαμπάδα, ἃν ἐνίκησεν ἐν λαμπαδο-
φορίᾳ), ἀνέθηκε τῷ δεῖνι Θεῷ, ἢ μόνον ἀνέθηκεν, ἐννοου-
μένου τὸν στέφανον ὃν ἔλαβε. Πολλάκις δ' ὀρίζεται καὶ τὸ
ἔτος διὰ τοῦ ἐπωνύμου, ἢ καὶ δι' ἀρχόντων τοῦ ἀγῶνος
προϊσταμένων. Κάτωθεν δέ, ἐντὸς στεφάνου, φέρεται τὸ
ὄνομα τοῦ στεφανοῦντος, οἷον· ὁ δῆμος, ἡ δεῖνα φυλή,
κτλ. Ἡ ἄλλως ἀναγράφεται ἐντὸς τοῦ στεφάνου τὸ ἀγώ-
νισμα, οἷον, πυγμὴν· καὶ ὑπὲρ αὐτὸν ὁ ἀγὼν ἢ ἡ ἐορτή,
οἷον· Παραθήναια. Πολλὰ δὲ τοιαῦται νίκαι ἐνὸς καὶ τοῦ
αὐτοῦ ἀγωνιστοῦ ἀναγράφονται πολλάκις ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ λί-
θου, μετὰ σειρᾶς στεφάνων.

Ἄλλοτε δ' εἶδος ἀποτελοῦσιν ἀπλοὶ κατάλογοι νικητῶν,

οἶον· Ἀγωνοθετοῦντος τοῦ δεῖνος, οἷδε ἐνίκων, ἐπομένων τῶν ὀνομάτων τῶν νικησάντων, μετὰ πατρωνυμικῶν καὶ δημοτικῶν, ἰδίως ἐν Ἀθήναις, καὶ μετὰ τῆς μνείας τῶν ἀγώνων εἰς οὓς ἕκαστος ὑπὸ τὸν ἀγωνοθέτην ἐκείνον ἐνίκησεν· οἶον στάδιον *A, B, Γ* (ἥτοι πρῶτος, δεύτερος, τρίτος, ἢ, πρῶτον, δεύτερον, τρίτον βραβεῖον λαβών), παίδων, ἐφήβων, ἀνδρῶν, κτλ. Εἰς τοὺς ἀγῶνας δὲ τούτους περιλαμβάνοντο καὶ διανοητικὰ ἀγωνίσματα, δι' ὃ μνημονεύονται πολλάκις καὶ ὁ ποιητής, ἐγκωμιολόγος, κτλ. (1).

Τρίτον δ' εἶδος τῶν τοιούτων ἐπιγραφῶν ἐστὶ τὸ ἐν αἷς εἰς τῶν ἐπιμελητῶν τῶν γυμνασίων φιλοφρόνως ἀνέγραφε τοὺς συνάρχοντας, ἢ καὶ τοὺς ἀγωνισθέντας ἐφήβους, ἢ ἐν αἷς οἱ ἔφηβοι οὗτοι ἀνέγραπον τοὺς ἑαυτῶν ἄρχοντας, ἢ καὶ ἑαυτούς. Ἦσαν δὲ κατὰ πᾶσαν ταύτην τὴν ἐποχὴν οἱ τῶν Γυμνασίων ἐπιμελούμενοι ἄρχοντες, ἐν Ἀθήναις ἰδίως, οἱ ἐπόμενοι.

α'. Ὁ ἀγωνοθέτης, ὡς καὶ ἐπὶ τοῦ τέλους τῆς προλαβούσης, ὁ ἐκλεγόμενος ὑπὸ φυλῆς τινος ἵνα ἐφορεύσῃ εἰς τοὺς ἀγῶνας, οὐχὶ δὲ καὶ ἵνα δαπανήσῃ ὑπὲρ αὐτῶν, διότι κατὰ τούτους τοὺς χρόνους ἡ δαπάνη τῶν γυμνασίων κατεβάλλετο ὑπὸ τοῦ δημοσίου.

β'. Ὁ κοσμητής, ἀνώτατος ἄρχων τῶν γυμνασίων, ἐτησίως ἐκλεγόμενος ἐν Βοηδρομιῶνι ἐπὶ τῶν Ἀγραυλίων. Φρονοῦσι δὲ τινες, ὅτι, κατὰ τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ ἐπιδημήσαντος τοῦ Ἀδριανοῦ εἰς Ἀθήνας ἐν Ὀλ. 227, β', οἱ Ἀθηναῖοι μετέθεσαν ἕκτοτε εἰς τὸν μῆνα τοῦτον τὴν τοῦ ἔτους ἀρχήν, ἢ μᾶλλον ἀντικατέστησαν εἰς τὸν Βοηδρομιῶνα τὸν

(1) C. I. 225.

Εκατομβαιῶνα, ἐξ οὗ τὸ ἀττικὸν ἔτος ἐνήρχετο· δι' ὃ καὶ ἐν τινι ἀττικῇ ἐπιγραφῇ(2) λέγεται· «Εἰκοστοῦ ἐβδόμου ἔτους ἀπὸ τῆς Θεοῦ Ἀδριανοῦ πρώτης εἰς Ἀθήνας ἐπιδημίας». Ἐνίοτε δ' ἀπαντῶνται καὶ δύο ἀντικοσμηταί, ἢ ὑποκοσμηταί, βοηθοὶ καὶ ἀντικαταστάται τῶν κοσμητῶν. Τοιαύτης κατηγορίας ἐπιγραφὴ ἐστὶν ἡ ἐν Σχ. 84(3) φέρουσα· «Οἱ ἐπὶ Παύλου) Αἰλίου Φιλέου Μελιτέως ἄρχοντος ἔφηβοι τὸν ἐαυτῶν κοσμητὴν Σωσίστρατον Μαρθώνιον εὐνοίας ἔνεκεν τῆς εἰς αὐτοὺς ἀνέστησαν». Τῆς ἐπιγραφῆς ἡ ἐποχὴ δὲν ὁρίζεται ἀκριβῶς, ἔστι δ' ὡς ἐκ τοῦ σχήματος τῶν γραμμάτων μεταγενεστέρα, καὶ περίεργοι εἰσὶ τινες μεταξὺ τῶν λέξεων στίξεις.

Ἄλλοι δ' ἄρχοντες, τῶν γυμνασίων ἐπιμελούμενοι, ἦσαν προσέτι·

γ'. Ὁ Γυμnasiάρχης, οὐχὶ ὡς ἔπαλαι δι' ἰδίας δαπάνης τὰ τῆς φυλῆς γυμνάσια παρασκευάζων, ἀλλ' ὁ ἀπλῶς τοῦ γυμνασίου προϊστάμενος, ἐκλεγόμενος δὲ ρηγμαίως, ἐνίοτε ὁμῶς ἰσῶς καὶ ἐτησίως, ἀν' τοῦτο πρέπη νὰ ἐκληφθῇ δηλοῦσα ἡ ἐπιγραφὴ(4)· «Παιτύσιος, γυμνασιαρχήσας ἐν τῷ ἐπὶ Ἀριστοξένου ἄρχοντος ἐνιαυτῷ, Ἑρμῇ». Ὑπῆρχε δ' ἄλλος ὁ γυμnasiάρχης τῶν ἐφήβων, καὶ ἄλλος ὁ τῶν παίδων.

δ'. Ὁ Παιδοτριβῆς, συνήθως ἐκλεγόμενος διὰ βίου, ὥστε ὅταν μνημονεύηται ὡς ἐπώνυμος, ὁρίζεται καὶ τὸ ἔτος τῆς παιδοτριβείας αὐτοῦ, οἷον· «Παιδοτριβοῦντος τοῦ δεῖντος ἔτους κγ' (5).

(2) C. I. 281.

(3) Ἀρχ. Ἐφ. Περίοδ. Β, Ἀριθ. 186.

(4) C. I. 225.

(5) Αὐτ. 271.

ε'. Οἱ παιδευταί, πιθανῶς οἱ ἀμέσως διδάσκοντες τοὺς παῖδας. Ἦσαν δὲ

1. Ὁ Ἡγεμών, ἴσως ὁ ἄμεσος τῶν παίδων ἐπιστάτης.

2. Ὁ Γραμματεὺς, ἴσως γραμματοδιδάσκαλος.

3. Ὁ ὀπλομάχος, ἦτοι ὀπλοδιδάσκαλος.

4. Ὁ κεστροφύλαξ, ἦτοι ὁ ὀπλοφύλαξ.

5. Ἀναφέρεται τέλος καὶ ὁ θυρωρός, καὶ ἐνίοτε καὶ ὁ Λειτουργός (6).

Τέταρτον δ' εἶδος γυμναστικῶν καταλόγων ἐστὶ τῶν ἐν οἷς ὀνομαστὶ ἀναγράφονται οἱ ἔφηβοι, εἴτε ὑφ' ἑαυτῶν, εἴτε ὑπὸ τῶν ἰδίων ἀρχόντων. Διαίρονται δὲ τὰ ὀνόματα τῶν ἐν αὐτοῖς ἐφήβων κατὰ φυλάς, καὶ συνοδεύονται ὑπὸ πατρωνυμικῶν, καὶ ἐνίοτε καὶ ὑπὸ δημοτικῶν. Μετὰ δὲ τούτους ἔπονται, διὰ μόνου πατρωνυμικοῦ ἀναγεγραμμένοι, οἱ λεγόμενοι ἐπέγγραφοι, πιθανῶς ἕναι, ἔχοντες τὸ ἐνίοτε χορηγούμενον δικαίωμα τοῦ συναγωνίζεσθαι μετὰ τῶν ἐγγυῶν ἐφήβων. Ὡς δ' ἐγγράφωσιν ἑαυτοὺς οἱ ἔφηβοι, ἀποκαλοῦνται πολλάκις φίλοι καὶ συστάται, ἢ φίλοι, γοργοί, γνήσιοι, ἢ, ὡς ἐν τινι ἐπιγραφῇ (7). Οἱ φίλοι γνησίους.

Ὁ δ' εἰσχωγικός τοῦ εἶδους τούτου τύπος ποικίλλεται κατὰ τὸν ἀναγράφοντα καὶ τοὺς ἀναγραφομένους, καὶ ἐν γένει προσδιορίζεται τὸ ἔτος διὰ τοῦ ἐπωνύμου ἀρχοντος, καὶ διὰ διαφόρων τῶν γυμνασιακῶν ἀρχῶν, καὶ ἐπιφέρεται μετὰ ταῦτα ὅτι ὁ δεῖνα ἀνέθηκε τοὺς δεῖνα, οἷον, τοὺς συνάρχοντας, ἢ τοὺς ἐφήβους, ἢ ἀμφοτέρους, ἢ οἱ ἔφηβοι τὸν δεῖνα ἀρχοντα, οἷον, τὸν κοσμητήν, τὸν παιδοτρίβην, κτλ., καὶ τοὺς συνεφήβους.

(6) Αἰτ. 275.

(7) Αἰτ. 287.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄.

Ἀναθηματικαὶ ἐπιγραφαί.

Πολυπληθέσταται δ' ἦσαν πρὸ πάντων αἱ ἀναθηματικαὶ ἐπιγραφαὶ κατ' ἐποχὴν καθ' ἣν φόβος τῶν κρατούντων συνεῖχε τοὺς Ἕλληνας, καὶ ταπεινὴ κολακεία ἐκκληλίδου τὰ ἦθη καὶ τὴν φρένα, καὶ διέφθειρε καὶ τὴν τέχνην αὐτήν. Τότε πόλεις καὶ δῆμοι ἰδρυσον ἀφειδῶς εἰς αὐτοκράτορας, στρατηγούς καὶ ἀνθυπάτους Ῥωμαίους, ἀνδριάντας οἷων ἄλλοτε ἠξιοῦντο μόνοι οἱ εὐεργέται τῆς πατρίδος. Πτωχοὶ δὲ ἤδη καὶ τὴν ἐπίνοιαν καὶ τὰ ὑλικά μέσα, ἀντὶ νὰ κατασκευάζωσι νέα ἀγάλματα, ἤρκουντο πολλάκις μεταλλάσσοντες μόνον ἀρχαιοτέρων τὰς κεφαλὰς εἰς ὁμοιότητα τῶν παριστωμένων, ἢ καὶ μόνον τὴν ἐπιγραφὴν τῆς βάσεως ἀλλοιοῦντες. Οὕτως ἐν τῇ ἀττικῇ βάσει (1) φέρεται ἡ Ἀριστωνεΐδας Ἐμμενεΐδου ἐποίησεν, ἐκ τῶν πρὸ Εὐκλείδου χρόνων, τῆς 90^{ης} περίπου Ὀλυμπιάδας, προσετέθη κατωτέρω, χωρὶς καὶ νὰ ληφθῇ φροντὶς νὰ ἐξαλειφθῇ ἡ πρώτη ἐκείνη καὶ ἄχρηστος μείνασα ἐπιγραφή· « Ὁ δῆμος Μάρκον Ἀρτώριον. . . Ἀναξίωτος υἱόν, ἀρετῆς ἔνεκα. Λεωχάρης ἐποίησε », ἀναφερομένη εἰς ἄρχοντά τινα τῶν χρόνων τοῦ Καίσαρος. Τοιαύτη καὶ ἡ ὑπὸ Σχ. 61 ἐπιγραφή, ἔνθα ὑπὸ ἀρχαϊκὴν ἐπίσης ἀνάθεσιν μνημείου τινος τοῦ Κριτίου καὶ Νησιώτου, ἐγράφη ἐξ ἐποχῆς Ῥωμαϊκῆς· Ἡ Βουλὴ καὶ ὁ δῆμος, Λεύκιον Κάσσιον ἀρετῆς ἔνεκα· καὶ ἔστιν ἡ γραφὴ ἄτακτος καὶ ἡμελημένη.

Αἱ ἐπισημότεραι δ' εἰσὶν αἱ ἀνήκουσαι εἰς ἀνδριάντας

(1) Rang. 50.

ιδρυομένους ἢ μεταγραφομένους εἰς τιμὴν αὐτοκρατόρων, βασιλέων, ἀνθυπάτων, καὶ ἄλλων ἀρχόντων, ἢ συγγενῶν καὶ φίλων τῶν αὐτοκρατόρων, καὶ ἱερέων. Ἐγίνοντο δὲ συνήθως αἱ ἀναθέσεις αὐτῶν ὑπὸ τῶν πόλεων (ἢ τῶν δήμων ἢ τῶν Βουλῶν αὐτῶν), ἐνίοτε ὁμῶς (2) καὶ ὑπὸ ἰδιωτῶν. Ὁ δὲ συνηθέστερος τύπος αὐτῶν ἦν· Ὁ δῆμος, ἢ ἡ πόλις (ἐνίοτε ὀνομαστί), ἢ ἡ *Βουλὴ* καὶ ὁ *Δῆμος*, καὶ ἐν Ἀθήναις· *Ἡ ἐξ Ἀρείου Πάγου Βουλὴ καὶ ἡ Βουλὴ τῶν Φ' καὶ ὁ δῆμος*, τὸν δεῖνα αὐτοκράτορα (ὑπονοουμένου ἱδρυσεν, ἢ ἐτίμησεν ἀνδριάντι), ἢ τῷ δεῖνι αὐτοκράτορι (ὑπονοουμένου ἀνέθηκεν ἢ ἀνέστησε τὸν ἀνδριάντα)· ἢ ἀντεστραμμένως· «*Τὸν δεῖνα αὐτοκράτορα, κτλ. ἡ Βουλὴ καὶ ὁ δῆμος*». Τοιαύτη καὶ ἡ ἐν Πίνακι 85 ἀττική ἐπιγραφή, ἐπὶ βήθρου ἀνδριάντος τοῦ Ἀδριανοῦ, ἀνεγερθέντος ὑπὸ τῶν ἐφήβων ἔτους τινός, δαπάνῃ καὶ ἐπιμελείᾳ τοῦ κοσμητοῦ αὐτῶν· «*Αὐτοκράτορα Ἀδριανὸν Ὀλύμπιον Ἀπολλωνίου Ἀφροδιαίου Ἀγαρυεύς, κοσμητὴς τῆς ἐπὶ Κλαυδίου Δομετιανοῦ ἀρχόντος ἐφήβων, ὑπὲρ τῶν ἐφήβων*». Περίεργα δὲ ἐν τῇ ἐπιγραφῇ ταύτῃ καὶ τὰ σημεῖα στίξεως, τὰ διαιροῦντα τινὰς τῶν λέξεων ἢ πληροῦντα τὰ κενὰ τῶν στίχων.

Ἀποκαλοῦνται δ' ἐν ταῖς τοιαύταις ἐπιγραφαῖς οἱ Αὐτοκράτορες καὶ οἱ Καίσαρες, α' διὰ τῶν κυρίων ὀνομάτων αὐτῶν, καὶ τῶν ἃ προσελάμβανον δι' υἱοθεσίας· β' Διὰ τῶν ὀνομάτων καὶ ἐπὶ ἐπιθέτων τοῦ πατρὸς καὶ πολλάκις τοῦ πάππου, οἷον (3)· «*Αὐτοκράτορα Καίσαρα, Θεοῦ Τραϊανοῦ Παρθικοῦ υἱόν, Θεοῦ Νερούα υἱονόν, Τραϊανὸν Ἀδριανὸν σεβαστόν, πατέρα πατρίδος, Πομπηϊοπολιτῶν τῆς*

(2) C. I. 345.

(3) Αὐτ. 340.

Φιλικίας ἡ πόλις διὰ πρεσβευτῶν Ἰουλίου Βαρχίου, Πεδίου »· γ' Διὰ τῶν τίτλων τῶν ἀρχῶν ὅσας ἤσκουν συγ-
 γρόνως μετὰ τῆς αὐτοκρατορικῆς, οἷον τῆς ὑπατικῆς (ὑπα-
 τὸν τὸ δεύτερον, γ', δ', κτλ.), τῆς δημαρχικῆς ἐξουσίας
 μοίως τὸ β', γ'. Tribunitiæ potestatis), τῆς ἀρχιερωσύ-
 ης, ὥστε ἀπαντῶμεν τὸν Αὐτοκράτορα λεγόμενον ἀρχιε-
 ρέα μέγιστον ἐν τινι ἐπιγραφῇ (4)· δ'. Διὰ τῶν ἐπιθέτων
 στα προσελάμβανον ὡς νικηταὶ διαφόρων ἐθνῶν, ἢ ὡς ἐκ-
 στρατεύσαντες κατ' αὐτῶν, οἷον (5)· « Μάρκον Αὐρήλιον
 Ἀντωνῖνον, Γερμανικόν, Παρθικόν, Μηδικόν »· ε'. Δι'
 ἐπιθέτων ἀναφερομένων εἰς ἠθικὰς αὐτῶν ἀρετάς, οἷον·
 « Ἀντωνεῖνον... μέγιστον, σεβαστόν, εὐσεβῆ » (6)· ς'. Δι'
 ἄλλων ἐπωνυμιῶν, ἐμφαινουσῶν τὰς εὐεργεσίας τοῦ αὐτο-
 κράτορος, οἷον ἐν Σχ. 86· « Αὐτοκράτορι εὐεργέτῃ καὶ
 σωτῆρι Ἀδριανῷ Ὀλυμπίῳ » καὶ ἄλλοι· « Εὐεργέτην,
 πατέρα πατρίδος, ἐαυτῶν σωτῆρα καὶ κτίστην », ὡς ἰδίως
 ἐλέγετο ὁ Ἀδριανὸς διότι ἐπενώρησε τὰς Ἑλληνικὰς πό-
 λεις· σωτῆρα τοῦ κόσμου, ὡς λέγεται ὁ αὐτὸς ἐν τινι ἐπι-
 γραφῇ (7)· ζ'. Διὰ θείων ἐπιθέτων, οἷον· Θεόν, Θεοῦ υἱόν,
 Ὀλύμπιον, τὸν Ἀδριανόν, καθ' ὃ ἀναθέντα τὸ ἐν Ἀθήναις
 Ὀλυμπιεῖον (8), νέον Ἄρη, τὸν Γάϊον Καίσαρα, υἱὸν τοῦ
 Ἀγρίππα, τὸν υἱοθετηθέντα ὑπὸ Αὐγούστου (9).

Ἰδρύνοντο δ' οἱ τοιοῦτοι ἀνδριάντες πολλάκις δαπάναις
 ιδιώτου τινός, ὥστε πολλάκις ἐπιφέρεται· « Ἀναθέντος ἐκ

(4) Αὐτ. 320.

(5) Αὐτ. 351.

(6) Αὐτ. 347.

(7) Αὐτ. 334.

(8) Αὐτ. 338.

(9) Αὐτ. 311.

τῶν ιδίων τοῦ δεῖνος», μετὰ τῶν τίτλων αὐτοῦ (10). ἢ ἂν ιδιώτης ἦν ὁ μόνον ἐπιμεληθεὶς τῆς ιδρύσεως, δι' ἐπιμελητοῦ, ἢ ἐπιμεληθέντος, τοῦ δεῖνος. Τοιαύτη ἡ ἐν Σχ. 87 ἄττική παρὰ τὸ Θησεῖον πρὶν διατηρουμένη ἐπιγραφή· «Ἐπὶ νείκη καὶ ὑγείᾳ τῶν θείων καὶ φιλαδέλφων αὐτοκρατόρων Μάρκου Αὐρηλίου Ἀρτωνείνου καὶ Λουκίου Αὐρηλίου Οὐήρου. Ἐπιμεληθέντος Γραίου Λικινρίου Ἀττικοῦ Γαργητιίου». Ἐν τινι δ' ἐπιγραφῇ λέγεται, δι' ἐργεπιστατῶν (11). Ἀλλ' ἵνα στήσωσιν ἀνδριάντα εἰς αὐτοκράτορα αἱ πόλεις, ἀπητεῖτο, ὡς φαίνεται, ἢ καὶ καθήκον ἐνόμιζον, νὰ ζητῶσι τὴν ἄδειαν αὐτοῦ διὰ πρεσβειῶν, ὥστε πολλάκις ἐπιφέρεται· Διὰ πρεσβευτῶν τοῦ δεῖνος καὶ δεῖνος. Τέλος δὲ πολλάκις δηλοῦται καὶ ἡ χρονολογία διὰ τινος τῶν ἐτησίων ἀρχόντων, καὶ εἰς τὰς Ἀσιανὰς μάλιστα πόλεις διὰ τῶν ἱερέων. Π δ' ἐν τῷ Ὀλυμπίῳ τῶν Ἀθηνῶν σωζομένη ἐπιγραφή τῶν ἐν Πόντῳ Σεβαστοπολιτῶν ὑπὲρ Ἀδριανοῦ (12), φέρε ὡς χρονολογίαν «ἐν τῇ πρώτῃ Ὀλυμπιάδι», ἥτοι ἐν Ὀλ. 237, γ' ὅτε ὁ αὐτοκράτωρ ἐκεῖνος ἀφιέρωσε τὸ Ὀλυμπιεῖον.

Εἰς τινὰς δ' ἐπιγραφὰς προστίθεται ἐνίοτε καὶ τὸ ὄνομα τοῦ γλύπτου τοῦ κατασκευάσαντος τὸν ἀνδριάντα· οἷον ἐπὶ τινος βήθρου ἀνδριάντος τοῦ Ἀδριανοῦ, ιδρυθέντος ὑπὸ τῶν Μιλησίων (13), ἀναγινώσκεται· «Ἀνδριαντοποιὸς Αὔλος Παντουλήϊος Γαίου, Ἐφέσιος, ὁ καὶ Μιλήσιος, ἐποίει».

Κατὰ τοὺς αὐτοὺς δὲ περίπου τύπους ἐπεγράφοντο καὶ οἱ εἰς ἄλλους βασιλεῖς ἀνεγειρόμενοι ἀνδριάντες, ἐν Ἀθή-

(10) Αὐτ. 313.

(11) Αὐτ. 337.

(12) Αὐτ. 342.

(13) Αὐτ. 339.

αἰς κυρίως, ἅς πολλοὶ τῶν ἐν Αἰγύπτῳ καὶ Ἀσίᾳ Ἑλλή-
ων ἡγεμόνων ἐφιλοτιμοῦντο νὰ κοσμῶσι καὶ νὰ εὐεργε-
ῶσι. Καὶ εἰς τούτους δ' ἐξακολουθοῦσιν ἀποδιδόμενα ἐπί-
ετα οἰκιακῶν ἢ δημοσίων ἀρετῶν ἐπώνυμα, κατὰ τὸ ἐπὶ
ἡς προλαβούσης ἤδη ἐποχῆς ἐπικρατοῦν ἔθος, οἷον· Φι-
λόπαππος, Φιλοπάτωρ, Φιλορωμαῖος, κτλ.

Τινὲς δέ, μάλιστα ἐν Ἀσίᾳ, κατὰ τὸ Περσικὸν ἔθιμον,
ἀπονομάζονται καὶ ἀπὸ τῆς μητρός, οἷον ἐν Ἀθήναις (14):
«Βασιλέα Ἀριοβαζάνην φιλοπάτορα, τὸν ἐκ Βασιλέως
Ἀριοβαζάνου φιλορωμαίου [καὶ Βασιλίσσης Ἀθηναίδος
φιλοστόργου, οἱ κατασταθέντες ὑπ' αὐτοῦ ἐπὶ τὴν τοῦ
Ῥοδείου κατασκευήν, Γαῖος καὶ Μάρκος Στάλιοι Γαίου
υἱοί, καὶ Μελάνιππος, ἐαυτῶν εὐεργέτην». Ἀναφέρεται
δ' ἡ ἐπιγραφή αὕτη εἰς τὸν φιλέλληνα βασιλέα τῆς Καππα-
δοκίας, ὅστις ἐν ἔτεσι 687-702 α. κ. Ῥ. ἀνήγειρε τὸ ἐπὶ
Μιθριδάτου πυρποληθὲν Ῥδεῖον τῶν Ἀθηνῶν.

Τοιοῦτου μνημεῖου παράδειγμα ἐπίσημον ἐστὶ τὸ ἐν
Ἀθήναις τοῦ Φιλοπάππου (15), ἐγγόνου τοῦ Ἀντίοχου,
τελευταίου Βασιλέως τῆς ἐν Συρίᾳ Κομμαγενῆς, ὃν ἐκθρο-
νίσας ὁ Οὐεσπεσιανὸς ἐν ἔτησιν 69-79 μ. Χ., ἔφερε τοὺς
υἱοὺς αὐτοῦ, τὸν Ἀντίοχον Καλλίνικον καὶ τὸν Ἀντίοχον
Ἐπιφανῆ εἰς Ῥώμην· τοῦ Ἐπιφανοῦς δ' υἱὸς ἦν Φιλόπαπ-
πος ὁ Βησσαιεύς, Ἀθηναῖος πολιτογραφηθείς, καὶ εἰς τὸν
δῆμον Βήσσας ἐγγραφεῖς. Τὸ μνημεῖον δὲ τοῦτο, ἐπὶ τῆς κο-
ρυφῆς τοῦ λόφου τοῦ Μουσείου ἰδρυμένον, καὶ ἐκ τοίχου
κυρτοῦ ἀποτελούμενον, ἔχει κάτω ἐπιγεγλυμμένον τὸν
θρίαμβον τοῦ Τραϊανοῦ, προστάτου τῶν τέκνων τοῦ Ἐπι-
φανοῦς· ἄνω δ' ἐν τῷ μέσῳ ἔχει ἀνδριάντα Φιλοπάππου τοῦ

(14) Αὐτ. 357.

(15) Αὐτ. 362.

Βησσαιέως, μετ' ἐπιγραφῆς· *Φιλόπαππος Ἐπιφανοῦς Βησσαιεύς*· ἀριστερόθεν τὸν τοῦ πάππου αὐτοῦ, Ἄντιόχου τοῦ Ἄντιόχου, βασιλέως τῆς Κομμαγενῆς, μετ' ἐπιγραφῆς· *Βασιλεὺς Ἀντίοχος βασιλέως Ἀντιόχου*, καὶ δεξιόθεν τὸν τοῦ Σελεύκου τοῦ Νικάτορος, γενάρχου τῶν Ἀντιόχων τούτων, μετ' ἐπιγραφῆς· *Βασιλεὺς Σέλευκος Ἀντιόχου Νικάτωρ*· καὶ εἰς τ' ἀκρωτήρια δύο ἀνδριάντας τῶν δύο ἀδελφῶν Φιλοπάππου τοῦ Βασιλέως, μετ' ἐπιγραφῶν, ὧν ἡ μὲν ἐλληνιστί· *Βασιλεὺς Ἀντίοχος Φιλόπαππος βασιλέως Ἐπιφανοῦς τοῦ Ἀντιόχου*, (ἐνθα βασιλεὺς λέγεται οὗτος, καί τοι οὐδέποτε βασιλεύσας, ἀλλ' ὡς πρεσβύτερος βασιλέως ἀπόγονος), ἡ δὲ λατινιστί, διότι ὁ ὑφ' ὃν γράφεται ἐγένετο πολίτης Ῥωμαῖος· *Julius C. F. (Cajus Fabius) Antiochus Philopappus Cos. frater arvalis, allectus inter Prætoris a Imp. Cæsare Nereæ Trajano Optimo Augusto Germanico. Dacico.*

Εκ τῶν παραδειγμάτων δὲ τούτων, εἰς τὸ μὲν ἐγγεγραμμένον τὸν ἀνδριάντα οἱ καταστάντες ὑπὸ τοῦ βασιλέως ἐπιμεληταὶ τῆς οἰκοδομῆς, εἰς τὸ δὲ ὁ ἐγγονος εἰς τὸν πάππον, τὸν πρόγονον καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ.

Πλὴν δὲ τούτων, καὶ εἰς ἄλλους Ῥωμαίους ἀνήγειρον αἱ πόλεις ἀνδριάντας, μάλιστα εἰς ἀνθυπάτους ἢ στρατηγούς, ἢ ἄρχοντας εὐεργετήσαντας τὰς πόλεις, ἢ ἀρχὴν τινα ἐν αὐταῖς ἐνασκήσαντας, ἢ καὶ μόνον φίλους τῶν αὐτοκρατόρων. Καὶ αὗται δ' αἱ ἐπιγραφαὶ κατὰ τὸν αὐτὸν συντάττονται τύπον, καὶ ἐνταῦθα ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μνημονευομένου τοῦ ἐπιμεληθέντος τῆς ἀναθέσεως, μεταβολῇ δ' ἀναλόγῳ τῶν τίτλων οἷον· τὸν λαμπρότατον ἀνθύπατον (16), καὶ προσθήκῃ ἐνίοτε τῆς ἀφορμῆς τῆς ἀναθέ-

(16) Αὐτ. 372.

οἷον· τὸν ἐαυτῶν εὐεργέτην, ἢ εὐνοίας ἐνεκα καὶ εὐεργεσίας τῆς πρὸς τὴν πόλιν, ἢ ἀρετῆς ἐνεκα, κτλ.

Καὶ εἰς Ἑλληνας δ' ἄρχοντας, ἱερεῖς, ἱερείας, ἢ ἐν γένει εὐεργέτας τῆς πατρίδος ἀνιδρύοντο, ἢ καὶ ἐπεγράφοντο ἀνδριάντες ὑπὸ τῶν πόλεων, τῶν δήμων ἢ τῶν Βουλῶν· καὶ τῶν ἀναγραφομένων συχνοὶ ἔχουσι πλὴν τῶν Ἑλληνικῶν καὶ Ῥωμαϊκὰ ὀνόματα καὶ ἀξιώματα· οἷον (17)·

Τὸν λαμπρότατον ὑπατικὸν καὶ ἐπώνυμον ἄρχοντα Μ. Οὐλπ. Εὐβίοτον, Λευκ. υἱόν, Γαργήτιον», πολλάκις μετὰ τῆς αἰτιολογίας τῆς τιμῆσεως. Κάτωθι δ' ἐνίοτε προστίθεται ΨΒ, ἢ ΨΒΔ, δηλοῦν ὅτι ἡ ἰδρυσις ἐγένετο ψηφίσματι, ἥτοι ἀδείᾳ τῆς Βουλῆς ἢ καὶ τοῦ Δήμου, οἷον (18)· «Ἀγαθῇ τύχῃ. Ἡ ἐξ Ἀρείου Πάγου Βουλὴ καὶ ἡ Βουλὴ τῶν Φ καὶ ὁ σεμνότατος δῆμος ὁ Ἀθηναίων Κούϊντον Ἀδ. . . (ον) Ἐπίκτητον, πολιτευόμενον πᾶσαν πολιτείαν ἄριστα, Ψ. Δ.». Εἰς ἱέρειαν ἰδρυμένη προτομὴ ἐν Ἀθήναις, ἀπὸ τοῦ βωμοῦ τῆς ἐν Σχ. 88 ἐπιγραφῆς· «Οἱ περιβώμιοι τὴν φίλανδρον Ἀθήνην Εὐποσίαν ἐν τῷ ιδίῳ αὐτῆς ἔργῳ». Εἰσὶ δ' οἱ περιβώμιοι βεβαίως οἱ ἐπιμελούμενοι τῶν θυσιῶν τῶν Ἐλευσινίων ἱερεῖς· τὸ δ' ἐν τῷ ιδίῳ αὐτῆς ἔργῳ δηλοῖ ὅτι ἐτίμησαν αὐτὴν ὡς ἐπίσης ἱέρειαν καὶ τοῦ βωμοῦ ἐπιμελουμένην.

Ὡς δ' εἰς τοὺς ἱερεῖς, οὕτως ἰδρύοντο ἀνδριάντες καὶ εἰς τοὺς ἀφ' ἐστίας μνηθέντας, ἥτοι τοὺς ἐξ οἰκογενειῶν μυσταγωγῶν, οἵτινες δημοσίως, ἢ κατὰ δημοσίαν διατταγὴν, ἐμυοῦντο, προοριζόμενοι ἴσως εἰς τὸ νᾶ διαδεχθῶσι τῶν Ἐλευσινίων τὴν ἱερατείαν· οὕτως· «Ἡ Βουλὴ ἢ ἐξ Ἀρείου

(17) Ἀύτ. 378.

(18) Ἀύτ. 420.

(10) Ἀύτ. 444.

Πάγου καὶ ὁ Δῆμος τὴν δεῖνα μνηθεῖσαν ἀφ' ἐστίας ».

Πλὴν δὲ τῶν πόλεων, ἤγειρον τοὺς τιμητικούς ἀνδριάντας καὶ ἄλλοι σύλλογοι, πολιτικοὶ ἢ θρησκευτικοί, ὡς, ἐν τινι ἐπιγραφῇ (20)· « Ἡ Ἀντιοχὶς φυλὴ », ἐν ἐτέρᾳ (21)· « Ἡ ἱερὰ Γερουσία » (τῶν ἐν Ἐλευσῖνι ἱερέων), καὶ πάλιν (22)· « Οἱ Εὐμολπίδαι », ἱερατικὸν τάγμα ἐν Ἐλευσῖνι. Ἔτι δ' ἀφιέρουν καὶ ἰδιῶται ἀνδριάντας ἑαυτῶν, ἢ τῶν ἑαυτῶν συναρχόντων ἢ εὐεργετῶν, εἰς μνήμην πολλὰς ἀρχῆς πολιτικῆς ἢ θρησκευτικῆς ἣν ἤρξαν. Οὕτως ἢ ἐν Σχ. 89 ἀττικὴ ἐπιγραφὴ, ἐν τῷ Θησείῳ πρὶν διατηρομένη, ἐστὶν ἀνάθεσις ἀνδριάντος Γαίου τινος εἰς ἑαυτὸν καὶ τοὺς οἰκείους αὐτοῦ· « Γαῖος Ὀφέλλιος Βάσσος ἐποίει ἑαυτῷ καὶ τοῖς ἰδίοις ». Ὅταν δ' ἡ ἀνέγερσις ἐγίνετο ἐν Ἀθήναις κατὰ ψήφισμα, ἢ ἀδειαν, ἣτις ἴσως προαπητεῖτο, τῆς Βουλῆς τοῦ Ἀρείου Πάγου, ἢ καὶ τῆς ἄλλης Βουλῆς, τότε τοῦτο ἐξεφράζετο διὰ τῶν λέξεων· « Κατὰ τὸ ἐπερώτημα τῆς ἐξ Ἀρείου Πάγου Βουλῆς » (23)· « Κατὰ τὸ ἐπερώτημα τῆς Βουλῆς τῶν Φωκίων » (24)· « Κατὰ τὰ δόξαντα τῇ ἐξ Ἀρείου Πάγου Βουλῇ καὶ τῇ Βουλῇ τῶν Χ » (25)· « Δόγματι τῶν κρατίστων ἀρεοπαγιτῶν » ἢ τέλος, κατ' ἄλλον τύπον (26)· « Ψηφισαμένης τῆς ἐξ Ἀρείου Πάγου Βουλῆς ».

Ὅτε δ' ἡ ἀνάθεσις ἐγίνετο εἰς τοὺς Θεούς, ὡς ἰδιωτικῆς

(20) Αὔτ. 482.

(21) Αὔτ. 399.

(22) Αὔτ. 379.

(23) Αὔτ. 395.

(24) Αὔτ. 406.

(25) Αὔτ. 378.

(26) Αὔτ. 427.

σεβείας μνημεῖον, τότε, ὡς φαίνεται, οὐδεμία ἀπητεῖτο Βουλῆς ἔγκρισις ἢ ψήφισις, ὡς ἐν τῇ ἐπιγραφῇ(27). «Κτη-
 κλεια Ἀπολλωνίου Ἀχαρνέως ὀργιαστίς, τὸν ἐαυτῆς
 ἄνδρα Σοφοκλῆν Ξενοκλέους Ἀχαρνέα δαδουχήσαντα,
 δῆμητρι καὶ Κόρη ἀνέθηκε»· καὶ ἐν τῇ ἐπαναλαμβάνουσῃ
 αὐτά, μετὰ μόνης τῆς διαφορᾶς· δις ἀνέθηκε(28). Καὶ
 εἰς ταύτας δ' ἐπίσης προστίθεται ἡ χρονολογία, ὡς εἰς τὰς
 ἀνωτέρω. Τινὲς δ' εἰσὶν ἑμμετροὶ(29), ἢ πεζαὶ μετ' ἑμμέ-
 τρων ἀναμειγμέναι(30).

Πλὴν δ' ἀνδριάντων, καὶ παντοῖα ἄλλα ἀφιεροῦντο μνη-
 μονευτικὰ ἰδρύματα, ἰδίως ναῖσχοι, εἴτε ὑπὸ πόλεων εἴτε
 ὑπ' ἰδιωτῶν ἀνατιθέμενοι τοῖς Θεοῖς, ἢ τῷ αὐτοκράτορι, ἢ
 ἀμφοτέροις ὁμοῦ, διότι καὶ οἱ αὐτοκράτορες μετὰ τῶν Θεῶν
 ἐλογίζοντο. Μνημονεύονται δ' ἐν ταῖς ἐπιγραφαῖς αὐτῶν οἱ
 εἰς οὓς γίνεται ἡ ἀφιέρωσις, ὁ ἀφιερῶν, πολλάκις καὶ τὸ
 ἀφιερούμενον, ὡς· «Τὸν κίονα καὶ τὸ ἀέτωμα καὶ τὴν
 Ἀφροδίτην τῇ Θεῷ ἐκ τῶν ἰδίων ἀνέθηκε»(31), προστι-
 θεμένης καὶ τῆς χρονολογίας διὰ διαφόρων ἐτησίων ἀρχόν-
 των, οἷον τοῦ ἐπωνύμου, τοῦ στρατηγοῦ, τοῦ ἐπιμελητοῦ,
 κτλ. Τοιαύτη ἡ ἐπομένη Ἀττικὴ ἐπιγραφή(32). «Ἐστία
 καὶ Ἀπόλλωνι καὶ Θεοῖς Σεβαστοῖς (οἵτινες ἦσαν οἱ Αὐ-
 τοκράτορες), καὶ τῇ Βουλῇ τῇ ἐξ Ἀρείου Πάγου, καὶ τῇ
 Βουλῇ τῶν Ἑξακοσίων, καὶ τῷ δήμῳ, Φιλόξενος Ἀγα-
 θοκλέους Φλυεὺς ἀνέθηκεν ἐκ τῶν ἰδίων, ποιήσαντος
 τοῦ πατρὸς Ἀγαθοκλέους Φιλοξένου Φλυέως, στρατη-

(27) Αὐτ. 387.

(28) Αὐτ. 388. Ἰδ. καὶ 392.

(29) Αὐτ. 405. 443.

(30) Αὐτ. 406. 425 - 427.

(31) Αὐτ. 448.

γοῦντος ἐπὶ τοὺς ὀπλείτας Π. Κλαυδίου Θεογένους Παιανιέως, καὶ ἐπιμελητοῦ τῆς πόλεως. . . Τρικορυσίου ».

Ὡς δὲ κατὰ τὴν προλαβοῦσαν, οὕτω καὶ κατὰ ταύτην τὴν ἐποχὴν ἐπιγράφονται καὶ εὐχαί, οἷον· « Ὁ δεῖνα τῷ δεῖνι Θεῷ εὐχήν », ἢ « Ἡ δεῖνα τῇ δεῖνι (Θεῇ) εὐξαμένη ἀνέθηκεν »· ἢ « Ὁ δεῖνα εὐχῆς χάριν ἢ εὐχαριστήριον ». Ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ ἱερῶν καὶ ἐπὶ μνημείων ἐπιγράφεται ὡς καὶ πρὶν· « Ὁ δεῖνα ἐμνήσθη τοῦ δεῖνος », καὶ τὰ τοιαῦτα.

Ἀπαντῶνται δ' οὐ μόνον εὐχαί, ἀλλὰ καὶ τινες ἀραί, ἰδίως ἐπὶ μολύβδου γεγραμμένοι, καὶ εἰς τοὺς τάφους ἐντιθέμεναι, δι' ὧν, κατὰ τοὺς δεισιδαιμόνας ἐκείνους χρόνους, κατεδοῦντο, ἥτοι ἐδέοντο τοῖς καταχthonίοις Θεοῖς οἱ ἐχθροὶ τοῦ καταρωμένου(33), ὡς μαρτυρεῖ καὶ Δίων ὁ Κασσιος διὰ τούτων(34)· « Ὁ πᾶν γὰρ ἀνθρώπων ἐν τῇ οἰκίᾳ ἐν ἣ ὧκει κατωρορυγμένα, καὶ ἱλασμοὶ μολύβδινοι ἀράς τινος μετὰ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ ἔχοντες ζῶντος ἔθ' εὐρέθη ». Ἡ δὲ καὶ ἐπὶ Πλάτωνος ἦν γνωστὴ ἡ δεισιδαιμονία αὕτη(35).

(32) Αὐτ. 480.

(33) Αὐτ. 358. 359.

(34) ΝΖ, 18.

(35) Πολιτ. Β, 364

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤ'.

Ἐπιγραφαὶ Ἐπιτάφιοι.

Ἐπιτάφιοι δὲ περιληπτικοὶ τῶν ὑπὲρ πατρίδος πεσόντων, ὡς ἐρρέθη, δὲν ἀπαντῶνται ἐκ τῆς ἐποχῆς ταύτης, ὥστε οὐδ' αὐτόνομοι πλέον πόλεις ὑπῆρχον ἐν Ἑλλάδι ὑπὲρ ἑαυτῶν πολεμοῦσαι, οὔτε ἡ πολεμικὴ ἀρετὴ ἐτιμᾶτο ὡς πρὶν. Πολλοὶ δὲ τῶν ἐπιταφίων συμπίπτουσι μετὰ τῶν ἀναθηματικῶν ἐπιγραφῶν, ὅτε φερ' εἰπεῖν ἐπὶ τάφου ἡγείρετο ἀνδριάς ἢ προτομή, ἀφιερουμένη τῷ κειμένῳ ἢ τοῖς θεοῖς κατὰ τοὺς ἐκτεθέντας τύπους.

Τῶν δὲ καθαρῶν ἐπιταφίων οἱ κυριώτεροι καὶ ἀπλούστεροι ἐπεγράφοντο ἐπὶ κιόνων ἢ τετραγώνων ἢ, συνηθέστερον, κυλινδρικών κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην, πολλῶν ἐχόντων καὶ στρουγγύλην κυμάτων πρὸς τὸ ἄνω. Ἦσαν δὲ διήρητοι κατὰ τὸν τύπον τοῦ περιεχομένου, ὡς ἔπεται.

1. Περιεῖχον ἀπλῶς τὸ ὄνομα τοῦ ἀποθανόντος, μετὰ τοῦ πατρωνυμικοῦ καὶ ἐθνικοῦ ἢ δημοτικοῦ. Υἱοθετηθέντων δ' ἐμνημονεύοντο πολλάκις ἀμφότεροι οἱ πατέρες, οἷον· « Ὁ Δεῖτρα τοῦ δεῖτρος, γόνῳ δὲ τοῦ δεῖτρος » (1). Τῶν δὲ θηλυκῶν τὸ ἐθνικόν, τιθέμενον εἰς γενικὴν, ἀπεδίδετο εἰς τὸν πατέρα, οἷον (2)· « Φιλία Παντακλείου Ἀθμονέως » (πολλάκις θυγάτηρ), ἢ ἀπλῶς ἐτίθετο εἰς γενικὴν μετὰ τῆς ἐκ· Οἷον (3)· Ζωσάριον Ἀπολλωνίου ἐξ Ἀναγυρασίων.

2. Εἰς θηλυκὰ ὀνόματα προστίθεται δεῖνος θυγάτηρ, δεῖ-

(1) C. I. 606. 654.

(2) Αὔτ. 555.

(3) 583.

νος γυνή (μετ' ἐθνικῶν), οἷον (4)· « *Μυρρίνη, Θεοδώρου ἐκ Κεραμέων θυγάτηρ, Πολυκράτου ἐκ Κεραμέων γυνή* ».

3. Πολλάκις δ' ἐπὶ μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς στήλης ἐπεγρά-
φοντο διάφορα ὀνόματα μελῶν τῆς αὐτῆς οἰκογενείας, τα-
φέντων πιθανῶς ἐντὸς τοῦ αὐτοῦ τάφου (5).

4. Συνήθως δὲ προσετίθετο καὶ ἡ ἐπὶ κλησις « *Χαῖρε* », ἢ « *Χρηστὲ χαῖρε* », ἢ « *Χρηστὲ καὶ ἄλυπε, χαῖρε* », ἢ ἥρω, ἡρωῖνη (τὸ ἡμέτερον μακαρίτης) χαῖρε. Καὶ ἐνίοτε προσεπιφέρεται· « *Χαῖρε καὶ σύ* », ὡς ἀπόκρισις τοῦ νε-
κροῦ τῷ ἀναγινώσκοντι. Ἀλλαχοῦ δ' ἀπαντᾶται « *Χαίρετε* », ἢ « *Χαίρετε πάντες* » (οἱ παροδίται), ἢ « *Τοῖς παράγουσι χαίρειν* » (6). Τῶν δὲ Βοιωτικῶν ἐπιταφίων ὁ τύπος ἦν· Ὁ δεῖνα τῷ δεῖνι χρηστῷ ἢ ἥρω.

5. Μεταγενεστέρως δὲ προσετίθετο καὶ ἡ ἡλικία· ἐτῶν . . . ἢ βιώσας ἔτη . . . ἢ ζήσας (ἐζήσεν, ἐζήσας, ζήσαντι) ἔτη . . . Ἐνίοτε δὲ σημειοῦνται καὶ μῆνες καὶ ἡμέραι. Ἀλ-
λαχοῦ πάλιν σημειοῦται τὸ ἔτος τοῦ θανάτου, οἷον (7)· ἔτους
CΠΡ (106) ἀπὸ Αὐγούστου καὶ ΒΤ (302), ἀρ' οἷον ἡ Ἑλ-
λὰς ἐγένετο Ῥωμαϊκὴ ἐπαρχία. Ἐν δ' Αἰγύπτῳ σημειοῦται
τὸ ἔτος τῆς γεννήσεως καὶ τὸ τοῦ θανάτου. Εἰς χριστιανι-
κοὺς δὲ τέλος ἐπιταφίους φέρεται. Ἐτελεύτησεν, ἢ ἐν-
ταῦθα κεῖται τελευτήσας, ἐτῶν. . .

6. Ὅτε δέ τις, ἴσως ὑπὸ τὴν ἐπιρροὴν τῶν ἤδη ἐπικρα-
τουςῶν ἀσκητικῶν ἰδεῶν, κατεσκεύαζε ζῶν ἔτι εἰς ἑαυ-
τὸν καὶ τοὺς συγγενεῖς αὐτοῦ τάφον, εἰς τὴν ἐπιγραφὴν παρὰ
τὸ ὄνομα προσετίθετο ἡ λέξις « *ζῆ* »· οἷον, ἐν Ἀθήναις (8)·

(4) 649.

(5) 618 κτλ.

(6) 2129.

(7) 1970.

(8) 787.

«Ζώϊλος Ξένωνος Φλυεύς. Ζήνων Ζωΐλου Ἀλαιεύς· ζῆ». Καὶ ἐν Ἀργεῖ(9)· «Εὐπορος Ἀλεξικράτους. Εὐπραξίς, ζῆ. Ἀντέρως», ἔνθα πιθανῶς εἰς τὸν ἀποθανόντα Εὐπορον κατεσκεύασε, ζῶσα ἔτι, καὶ δι' ἐαυτήν, τὸν τάφον ἢ σύζυγος αὐτοῦ Εὐπραξίς, ἐνεταφιάσθη δ' εἰς αὐτὸν καὶ ὁ Ἀντέρως, πιθανῶς προαποθανὸν τέκνον αὐτῶν· διότι δὲν πιστεύω ἡλέξίς αὕτη νὰ ᾖ κακόζηλός τις αἰσθηματικὴ ἔκφρασις, οἷα εἰς τοὺς χρόνους ἐκείνους δὲν θὰ ᾗτον ὅμως ὅλως ἀπίθανος. Ἀνεπτύχθη δὲ μετὰ ταῦτα ὁ τύπος οὕτως· «Ὁ δεῖνα ζῶν τὸ μνημεῖον κατεσκεύασεν ἑαυτῷ καὶ τῇ γυναικὶ καὶ τοῖς τέκνοις», κυρίως ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ. Ἀλλὰ καὶ ἐν Θεσσαλονίκῃ(10)· «Ὁ δεῖνα τῇ δεῖνι γυναικὶ ἑαυτοῦ, καὶ δεῖνι τῇ θυγατρὶ, ζῶσιν ἐποίει», ἔνθα τὸ ζῶσιν ἐστίν, οὐχὶ ὡς θέλει ὁ Βοίκχιος, ἀντὶ ζώσαις, ἀλλὰ διὰ μέσου.

7. Πρὸς ἐξασφάλισιν δὲ τῶν μνημείων κατὰ ξένης κατακρατήσεως, ἰδίως ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ, ἐτίθεντο ταῦτα ὑπὸ τὴν κηδεμονίαν ἀρχῆς τινος, καὶ τοῦτο ἐνεγράφετο ἐν τῷ ἐπιταφίῳ· οἷον(11)· «Τούτου τοῦ μνημείου ἡ Γεροοσία κηδεταί». Ἀντίγραφον δὲ τῆς ἐπιγραφῆς, πρὸς πλείονα ἀσφάλειαν, ἐναπετίθετο εἰς τὰ ἀρχεῖα τῆς πόλεως, ὅπερ μνημονεύεται ἐπίσης καὶ ἐν τῇ ἐπιγραφῇ, ὡς(12)· «Ταύτης τῆς ἐπιγραφῆς ἀπόκειται ἀντίγραφον εἰς τὸ ἀρχεῖον». Προστίθεται δὲ καὶ ὁρισμὸς προστίμου ἀποδοτέου τῷ δημοσίῳ ταμείῳ ὑπὸ τοῦ ἀδίκως τὸ μνημεῖον τυχὸν σφετερισθησομένου.

8. Ἐπὶ Ἀττικῶν δὲ τάφων, τιθεμένων κατὰ τοὺς αὐ-

(9) 1151.

(10) 1970.

(11) 2523.

(12) 3349.

τούς χρόνους ὑπὸ τὴν φρούρησιν τῶν Καταχθονίων Θεῶν, ἐπεγράφοντο ἀραὶ καθ' οὗτινος ἤθελε βλάψει τὸ μνημεῖον, οἷον(13)· «Παραδίδωμι τοῖς Καταχθονίοις Θεοῖς τοῦτο τὸ ἡρώον φυλάσσειν, Πλούτωνι, καὶ Δήμητρι, καὶ Περσεφόνῃ, καὶ Ἐριννῦσι, καὶ πᾶσι τοῖς Καταχθονίοις Θεοῖς. Εἴ τις ἀποκοσμήσει τοῦτο τὸ ἡρώον, ἢ ἀραστομώσει, εἴ τι καὶ ἕτερον μετακινήσει, ἢ αὐτὸς ἢ δι' ἄλλου, μὴ γῆ βατή, μὴ θάλασσα πλωτή, ἀλλ' ἐκριζωθήσεται πανγενεΐ, πᾶσι τοῖς κακοῖς πεῖραν δώσει, καὶ φρεΐκη, καὶ πυρετῶ τριταίῳ καὶ τεταρταίῳ καὶ ἐλέφαντι. Καὶ ὅσα κακὰ καὶ ὀλέθρια γίνεται, ταῦτα γενέσθω τῷ τολμήσαντι ἐκ τούτου τοῦ ἡρώου μετακινήσαι τι ».

9. Ἄλλοι δ' ἐπιτάφιοι, ἰδίως τῆς Ἀσίας, φέρουσιν· «Ὁ τάφος, τὸ μνημα, τὸ ἡρώον κτλ. τοῦ δεῖνος ».

10. Πολλοὶ δ' ἐπιτάφιοι εἰσὶν ἑμμετροι, καὶ ἄλλοι μικτοί, ἔχοντες τὸ μὲν ὄνομα τοῦ ἐντεταφιασμένου εἰς τὸ πεζόν, τὸν δ' ἑπαινον αὐτοῦ ἑμμετροῦ.

11. Καὶ ἀνάγλυφα δ' ἐχαράσσοντο ἐπὶ τῶν ἐπιταφίων στηλῶν, κατὰ τὰς ἀρχὰς μάλιστα τῆς ἐποχῆς ταύτης, ἰδίως μέχρι τῶν Ἀντωνείνων, ἢ τὸν τελευταῖον χωρισμὸν παριστῶντα, ἢ ἀπλῶς τὸν νεκρόν, ἢ τὸ εἶδος τοῦ θανάτου αὐτοῦ, μετὰ τῶν καταλλήλων ἐπιγραφῶν.

12. Ἐπὶ δὲ τῶν χριστιανικῶν κυρίως τάφων ἀπαντῶνται πολλάκις, πλὴν τῶν ἐπιταφίων, καὶ τινα γνωμικά, ἀπόρροιαι ἐξ ἰδεῶν τοῦ νέου θρησκειύματος, οἷον(14)· «Ἀρχὴ καρποφορίας ἄνθος, καὶ ἀρχὴ πρακτικῆς ἀρετῆς ἐγκράτεια ».

(13) 916. Ἴδ. καὶ 989-991.

(14) 1749.

Ἄλλαι δ' ἐπιγραφαὶ εἰς τὸν δημόσιον βίον ἀναφερόμεναι ἐκ τῶν χρόνων τούτων δὲν ἀπαντῶνται, ἢ κατ' ἐξαίρεσιν μόνον, διότι αὐτοτελῆ δημόσιον βίον δὲν εἶχεν ἡ Ἑλλάς πάλιν.

Εὐρίσκονται ὅμως βεβαίως καὶ μοναδικαὶ ἐπιγραφαί, εἰς οὓς δὲν ὑπαγόμεναι τῶν ἐνταῦθα εἰδῶν. Οὕτως ἐπὶ τῶν μαρμαρίνων βάθρων τοῦ Θεάτρου τοῦ Βάκχου, κατασκευασθέντων ἐπὶ Ἀδριανοῦ, εἰσὶν ἐπιγεγραμμένοι οἱ τίτλοι τῶν ἀρχόντων καὶ ἱερέων, καὶ ἀνωτέρω, ἐπὶ τοῦ ἀπλοῦ λίθου, τὰ ὀνόματα τῶν ιδιωτῶν, οἷς τὰ βάθρα ἀνῆκον, ὡς, ἐπὶ τοῦ κεντρικωτέρου καὶ ἐπιστημοτέρου, ἢ ἐν Σχ. 90 ἐπιγραφή(15): « Ἱερέως Διονύσου Ἐευθερέως ». Ἄλλ' αἱ καθ' ἑκάστην πανταχοῦ τοῦ ἀρχαίου κόσμου ἐκτελούμεναι ἀνασκαφαὶ παρουσιάζουσι παραδείγματα ὑπεκφεύγοντα τοὺς ἐξηγηθέντας τύπους· καὶ ἡ ἐπιγραφικὴ, ἐπὶ τῆς γνώσεως τῆς ἱστορίας, τῶν ἀρχαίων πολιτικῶν διατάξεων, καὶ τῶν εὐρισκομένων ἐπιγραφικῶν μνημείων στηριζομένη, ἐστὶ βοήθημα μόνον πρὸς κατάληψιν καὶ ἐξήγησιν, οὐχὶ δὲ καὶ ἀκριβοῆς ἐπιστήμη, καὶ ὁ ὀρίζων αὐτῆς εὐρύνεται, πολλὰς ὅμως καὶ τ' ἀρχαῖα συμπεράσματα αὐτῆς ἀνατρέπονται διὰ νέων ἀνακαλύψεων.

(15) Ἰδ. Ἀρχ. Ἐφ. Περίοδ. Β, 85.

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	Σελ.	7
ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ.—Πρώτη ἀρχὴ τῆς Ἑλληνικῆς γραφῆς	»	15
ΚΕΦ. Α'.—Γραμμάτων εὗρεσις	»	15
Β'.—Ἀρχαιότης τῆς Ἑλληνικῆς γραφῆς	»	23
Γ'.—Πρῶτα Ἑλληνικά γράμματα.	»	29
Δ'.—Συμπλήρωσις τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀλφαβήτου	»	40
ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.—Ἀρχαιόταται ἐπιγραφαὶ μέχρι Ὀλ. 80	»	44
ΚΕΦ. Α'.—Γραμμάτων σχῆμα.	»	44
Β'.—Ὄρθογραφία τῶν ἐπιγραφῶν πρὸ Ὀλ. 80	»	48
Γ'.—Ὑλὴ καὶ τρόπος γραφῆς	»	63
Δ'.—Περιεχόμενον καὶ τύπος τῶν ἐπιγραφῶν	»	68
Ε'.—Παραδείγματα ἀρχαιοτάτων ἐπιγραφῶν.	»	74
α'. Παραδείγματα γραφῆς καὶ ὀρθογραφίας	»	74
β'. » διαλεκτικῶν τύπων	»	89
γ'. » συμπληρώσεως	»	99
ΣΤ'.—Νόθοι ἐπιγραφαί	»	110
α'. Ἀρχαῖαι παραπεποιημέναι	»	110
β'. Νεαὶ πλασταὶ ἐπιγραφαί	»	119
Ζ'.—Κυπριακαὶ ἐπιγραφαί	»	138
ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ.—Ἐπιγραφαὶ ἀπὸ 80-94 Ὀλ.	»	157
ΚΕΦ. Α'.—Σχῆμα τῶν γραμμάτων	»	157
Β'.—Ὄρθογραφία	»	161
Γ'.—Τρόπος γραφῆς	»	166
Δ'.—Περιεχόμενον καὶ τύπος τῶν ἐπιγραφῶν	»	168
1. Δημόσιαι	»	169
α'. Ψηφίσματα πολιτικά	»	169
β'. » τιμητικά	»	179
γ'. Ἀναγραφαὶ δημοσίας οὐσίας	»	180
2. Ἰδιωτικά	»	194
α'. Ἀγωνιστικά	»	194
β'. Ἀναθηματικά	»	177
γ'. Ἐπιτάφιοι	»	198
ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΝ.—Ἐπιγραφαὶ Ὀλ. 94-150	»	201
ΚΕΦ. Α'.—Γραφὴ καὶ ὀρθογραφία.	»	201
Β'.—Ψηφίσματα πολιτικά	»	225
Γ'.— » τιμητικά	»	253
Δ'.—Ἀπολογισμοί. Ἀναγραφαὶ ἱερᾶς οὐσίας	»	258
Ε'.—Ἐπιγραφαὶ ἀγωνιστικά	»	266
ΣΤ'.— » ἀναθηματικά	»	273
Ζ'.— » ἐπιτάφιοι	»	279
Η'.—Ἀναγραφαὶ ἰδιαιτέραι	»	283
ΜΕΡΟΣ ΠΕΜΠΤΟΝ.—Ἀπὸ ἀλώσεως τῆς Κορίνθου μέχρι τῶν Βυζαντ. χρόνων (Ὀλ. 158,δ-400 μ. Χ.)	»	285
ΚΕΦ. Α'.—Γραφὴ καὶ ὀρθογραφία.	»	285
Β'.—Πολιτικαὶ πράξεις	»	301
Γ'.—Κατάλογοι	»	310
Δ'.—Ἐπιγραφαὶ γυμναστικά	»	317
Ε'.— » ἀναθηματικά	»	321
ΣΤ'.— » ἐπιτάφιοι	»	331

Σχήμα 1

Συμπληρωστικές εικόνες των Ήρωον, Γοιωνίων, Ελληνικών γραμμάτων

Αριθμός	Όνομα Γοιωνίων	Εμπειρία του Όνοματος	Εικονιστική απαράσταση	Αρχαία διαγράμμιση	Αρχαία επεξεργασμένη διαγράμμιση	Ποικιλία γραμμάτων	Αρχαία επεξεργασμένη διαγράμμιση
1. Α	Άγιος	Άγιος ή υψίλος			Α Άγιος	Α & ΑΑΧ	ΑΑΧ
2. Β	Βίος	Βίος, υγιής, οργισμένος			Β υγιής	Β Β Β	Β Β
3. Γ	Γυγιός	Γυγιός, υγιής, οργισμένος			Γ υγιής	Γ Γ Γ	Γ (αλφάβητο)
4. Δ	Δαγός	Εύδοτος, υγιής			Δ Εύδοτος, υγιής	Δ Δ Δ	Δ Δ Δ
5. Ε	Ε(Κέ)	Λωγί, υγιής			Ε Λωγί	Ε Ε Ε	Ε Ε
6. ΟΥ	Βαί	Ούς			ΟΥ Ούς	ΟΥ ΟΥ	ΟΥ ΟΥ
7. Ζ	Λαίος (εβ. Ζαίος)					Ζ Ζ	Ζ Ζ
8. Η	Χέ(εβ. Χέ)	Αρχαία, υγιής, οργισμένος			Η Αρχαία	Η Η Η	Η Η
9. Θ	Τέ(εβ. Τέ)					Θ Θ	Θ Θ
10. Ι	Τέ	Τέ			Ι Τέ	Ι Ι	Ι Ι
11. Κ	Χέ	Χέ			Κ Χέ	Κ Κ Κ	Κ Κ Κ
12. Λ	Λαίος	Περίον			Λ Περίον	Λ Λ Λ	Λ Λ Λ
13. Μ	Μέ	Περίον, υγιής			Μ Περίον, υγιής	Μ Μ Μ	Μ Μ Μ
14. Ν	Νοί	Καρίος, υγιής			Ν Καρίος, υγιής	Ν Ν Ν	Ν Ν Ν
15. Ξ	Λαίος					Ξ Ξ	Ξ Ξ
16. Ο	Αί(εβ. Χέ)	Οφθαλμός			Ο Οφθαλμός	Ο Ο	Ο Ο
17. Π	Πέ(εβ. Πέ)	Οφθαλμός, υγιής			Π Οφθαλμός, υγιής	Π Π Π	Π Π Π
18. Τ	Τέ(εβ. Τέ)					Τ Τ	Τ Τ
19. Ρ	Ρέ	Ρέ			Ρ Ρέ	Ρ Ρ Ρ	Ρ Ρ Ρ
20. Σ	Σέ	Σέ			Σ Σέ	Σ Σ Σ	Σ Σ Σ
21. Φ	Φέ	Φέ			Φ Φέ	Φ Φ Φ	Φ Φ Φ
22. Ψ	Ψέ	Ψέ			Ψ Ψέ	Ψ Ψ Ψ	Ψ Ψ Ψ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Εγ. 2. Γράμματα

Γρωικά				Λιγιστάρινα			
Αλλήνη Γρωικά		Κριὰς Ἐξιάδος		Μεγάλη Ἐξιάδος			
Α	Α	Α	Α	Α	Α	Α	(1) Δίξον, C.I. 10.
Β		Β	Β	Β	Β	Β	(1) Γράμματι εὐκ. Ἐγγρα. Ρομ. (2) Ἀγ.
Γ		Γ	Γ ⁽¹⁾ Γ ⁽²⁾ Γ ⁽³⁾	Γ	Γ	Γ	(1) Μήλον, C.I. 3. (2) Κερ. R. 318. Λαυ. Ἐγ. 31. (3) Κορινθ. 2. Λαυ. Ἐγ. 31. (4) Νόμισμα. (5) Ἀγγ. κορινθ. de Will. Πετρ. C.I. 4.
Δ	Δ	Δ	Δ ⁽²⁾ Δ ⁽³⁾ Δ ⁽⁴⁾	Δ	Δ	Δ	(1) Ἀτ. R. 12. (2) Ἀγγ. 2. 166. (3) Θήρ. 12. (4) Θήρ. 4.
Ε	Ε	Ε	Ε ⁽¹⁾ Ε	Ε	Ε	Ε	(1) Κερ. R. 318. C.I. 7. Ἀγγ. Κορινθ. (2) Ἀγγ. Μοῦσ. Βεγγ. Μοῦσ.
			Ε				
Ι	Ι	Ι	Ι	Ι	Ι	Ι	
Η	Η	Η	Η ⁽³⁾ Η ⁽¹³⁾	Η	Η	Η	(1) Ἀτ. R. 7. C.I. 39. (2) Θήρ. R. 1. (3) Μοῦ. 1031, 2912. Ρομ. R. 326.
Θ	Θ	Θ	Θ	Θ	Θ	Θ	
Ι	Ι	Ι	Ι ⁽⁷⁾ Ι ⁽²⁾ Ι ⁽³⁾ Ι ⁽⁴⁾ Ι ⁽⁵⁾ Ι ⁽⁶⁾ Ι ⁽⁷⁾ Ι ⁽⁸⁾ Ι ⁽⁹⁾	Ι	Ι	Ι	(1) Κορινθ. 2. Ἀγγ. C.I. 37. (2) Θήρ. 436. Φιλιππ. C.I. 30. 37. 13. (3) Θήρ. R. 1. (4) Θήρ. 3. 13. 14. 15. (5) Θήρ. R. 1. (6) Θ. 12. (7) Θ. 7. (8) Θ. 14.
Κ	Κ	Κ	Κ	Κ	Κ	Κ	
Λ	Λ	Λ	Λ ⁽¹⁾ Λ ⁽²⁾ Λ ⁽³⁾ Λ ⁽⁴⁾	Λ	Λ	Λ	(1) C.I. 34. 36. (2) Ρομ. R. 324. Ἀγγ. 12. 18. 19. (3) Κερ. R. 318. Θήρ. 37. 2. Μοῦ. C.I. 4. (4) Ἀγγ. C.I. 4. (5) Ἀγγ. C.I. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.
Μ	Μ	Μ	Μ	Μ	Μ	Μ	(1) Ἀτ. C.I. 3. Γράμματι εὐκ. Ἐγγρα.
Ν	Ν	Ν	Ν	Ν	Ν	Ν	
			Ξ	Ξ ⁽¹⁾ Ξ ⁽²⁾ Ξ ⁽³⁾	Ξ	Ξ	
Ο	Ο	Ο	Ο	Ο	Ο	Ο	
Π	Π	Π	Π ⁽¹⁾ Π	Π	Π	Π	
			Ρ ⁽¹⁾ Ρ ⁽²⁾ Ρ ⁽³⁾	Ρ	Ρ	Ρ	
Ρ	Ρ	Ρ	Ρ	Ρ	Ρ	Ρ	
Σ	Σ	Σ	Σ ⁽¹⁾ Σ ⁽²⁾ Σ ⁽³⁾ Σ ⁽⁴⁾	Σ	Σ	Σ	
Τ	Τ	Τ	Τ	Τ	Τ	Τ	
Υ	Υ	Υ	Υ ⁽¹⁾ Υ	Υ	Υ	Υ	
Φ	Φ	Φ	Φ ⁽¹⁾ Φ ⁽²⁾	Φ	Φ	Φ	
Χ	Χ	Χ	Χ ⁽¹⁾ Χ ⁽²⁾ Χ ⁽³⁾	Χ	Χ	Χ	
			Ω ⁽¹⁾ Ω ⁽²⁾ Ω	Ω	Ω	Ω	

AKAΔHMIA

AKAΔHMIA

AKAΔHMIA

AKAΔHMIA

AKAΔHMIA

AKAΔHMIA

AKAΔHMIA

AKAΔHMIA

AKAΔHMIA

AKAΔHMIA

AKAΔHMIA

AKAΔHMIA

AKAΔHMIA

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

5
210EVAIAVAE0

7

8

9

10

11

AEAWAX

12

5 A T I M A C H O B Z Y A Y E E T E

ΣΟΛΥΜΑ < ΔΟΙΛΑΛΑΘΟΚΛ

XAVAFA C

16.

a. *Ar. gurgā*

β. Οσιθία στυρά

γ. Αριστερά οζυγία

The diagram shows a horizontal line with a point labeled 'c' (center of mass) and a point labeled 'p' (particle). A curved arrow labeled ω indicates angular velocity. A horizontal arrow labeled v_c points to the left from point 'c'. A horizontal arrow labeled v points to the left from point 'p'. A curved arrow labeled ω indicates angular velocity.

8. *Dežia gervė*

19.

C. O.

C A A

ΛΥΚ

СФР

CNCM

17

Diagram illustrating the construction of a 180° angle. A horizontal line with arrows at both ends is shown. A point is marked on the line. A vertical line segment with arrows at both ends is drawn perpendicular to the horizontal line at the marked point. The horizontal line is then extended in both directions, passing through the point, to form a straight line with arrows at both ends, representing a 180° angle.

189

18. 6

20

Κ Ε Ν : Δ Ι Θ Σ Λ Ι Α Υ Ρ Ο Π Ι Δ Ι Υ Ο Ρ Σ Ι

23

ΠΑΥΔΩΜΕΚΡΗΝΑΝΤΟΣΔΕΚΜΑΥΤΟΔΑΜΥΡΗΠΗΕΜΑΤΑΡΜΑ
ΜΟΥΤΑΡΕΓΕΥΚΗΟΜΕΝΟΜΤΟΥΤΕΤΕΓΕΜΜΕΤΡΟΓΗΟΝ

24

ΟΑΡΗΤΟΛΙΦΟΕΜΙΧΑΝΔΡΙΑΣΚΑΙΤΟΣΦΕΛΛΑΣ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

407AMK39
 APKΘAΓETAM
 ΓPOKTBM
 KEAIOBAM

304017A
 PBTAM
 MAT937

TEOMTSDAM

22.a.

OTΘOKTBM

NTILO+ ΓOTIS EMMANΘO
 KAI O O D O N O S A N Δ D O S
 ΛΤΝΙ

AKAΔHMIA B.

25

AOHNON

VOITIDIA

MEΠOEEEN

27

TRICK
 ZISTION
 DENDONION
 VKINOS
 -ANAHITAS
 ERKETOS
 EMENES

EΓΔΕΛ
 ΟΤΟΔΕ
 ΣΑΜΑ

07509TAYΘOJAIME
 KEPAWOSSETE

29.

07509TAYΘOJAIME
 KEPAWOSSETE
 07509TAYΘOJAIME
 KEPAWOSSETE
 07509TAYΘOJAIME
 KEPAWOSSETE

28

VAKAT
 VAWA
 ZAAK
 YBADI
 Y(3)Y

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

31. ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΜΟΝΙΜΩΝ ΑΚΑΔΗΜΙΚΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

30

ΚΙΒΙΟΣ
ΑΝΕΘΕΚΕΝ
ΚΙΘΑΡΟΙΔΟΣ
ΜΕΣΙΟΤΕΣ

33

ΘΕΟΜ. ΤΥΧΑ. ΜΑΟΤΣΜ. ΟΣΟ
ΟΤΙΣ ΜΣΚΑΣ ΜΣΑΣ ΤΑΜΦΟΣ
ΚΣΑΝ. ΚΑΣΤΑΙΛΑ. ΠΑΝΤ
Α. ΔΑΜΣ ΟΥΙΟΜ. ΠΑΥΑΙΟΥ
ΑΜ. ΠΡΟ+ΕΜΟΣ. ΜΣΝ ΚΟΝ
ΑΥΜΟ+ΣΘΑΜΟΜ. ΑΙΗΘΑΡ
↓ ΟΜ'ΟΚΑΤΑΜ. ΕΠΣΚΟΡ
ΟΜ.

35.α.

ΙΣΣΙΑ ΜΟΤΙΘΑΜΟΤΣΣΙΥΣΜΟ 19
ΥΜΤΟΝ ΜΕΘΕΚΕΡΑΙΤΕ ΒΟΙΛΚΑΙΚ
ΟΜΟΜΟΤΣΣΑΖΗΑΝΘΑΘΙΜΑΤ

35.β.

ΙΣΣΙΑ ΜΟΤΙΘΑΜΟΤΣΣΙΥΣΜΟ 19
ΥΜΤΟΝ ΜΕΘΕΚΕΡΑΙΤΕ ΒΟΙΛΚΑΙΚ
ΟΜΟΜΟΤΣΣΑΖΗΑΝΘΑΘΙΜΑΤ

37.α

ΣΕΜΑΦΡΑΖΙΚ' ΕΣΑΣ
ΚΟΡΕΚΕΚΟΚΙ. ΜΑΙ
ΔΡΕΨΑΝΤΙΛΑΙ
ΠΡΑΡΘΕΟΝΤΟΥΤΟ
Λ Μ. ΜΑ

37.β.

ΣΕΜΑΦΡΑΥΚΟΕΙΟΙ
ΚΟΡΑΧΕΚΟΨΙΟΜΑΙ
ΑΡΕΙΑΝΤΙΛΑΝΙΑ
ΠΑΡΑΘΕΝΤΟΥΤΟ
ΓΛΩΝΟΝ ΜΑ

38

ΝΣΤΟΝΔΕΛΡΘΩΝ
Ε. ΕΔΑΜΟΕΙΟΥ

32

ΕΧΖΕΚΕΖΤΟ
ΑΝΕΘΕΚΕ

34.

ΑΡΡΑΤΡΑΤΟΙΡΡΑΔΕΙΟΙΣ: ΚΑΙΤΟΙΣ ΕΡ
ΡΑΟΙΟΙΣ ΣΥΝΜΑΨΙΑΚΕΑΡΚΑΤΟΝΕΤΕΑ:
ΑΡΨΟΙΔΕΚΑΤΟΙΡΙΔΕΤΙΔΕΟΙ: ΑΙΤΕΦΕΠΟΣΙΤΕΡ
ΑΡΧΟΝ: ΣΥΝΕΑΝΚΑΛΟΙΣ: ΤΑΤΑΚΑΙΠΑ
ΡΡΟΡΡΜΟ: ΑΙΔΕΜΑΣΥΝΕΑΝ: ΤΑΓΑΝΤΟΝΚ
ΑΡΧΥΡΟ: ΑΠΟΤΙΝΟΙΑΝ: ΤΟΙΔΙΘΑΥΝΠΙΟΙ: ΤΟΙΚΑ
ΡΑΛΕΜΕΝΟΙ: ΛΑΤΡΕΙΟΜΕΝΟΝ: ΑΙΔΕΤΙΡΤΑΚ
ΡΑΦΕΑ: ΤΑΙΚΡΑΓΕΩΤΟ: ΑΙΤΕΡΕΤΑΣΑΙΤΕΤ
ΕΡΕΤΑ: ΑΙΤΕΡΑΜΟΣ: ΕΝΤΕΡΙΑΡΘΟΙΚΕΝΕΝ
ΟΙΤΟΤΟΙΝΤΑΥΤΕΣΡΑΜΕΝΟΙ

36.α.

ΣΙΝΕΣΟΗ. ΕΟΡΙΕΣΤΕΚΑΙΡΑΤΕΟ
ΣΑΝΖΡΟΘΕΡΜΕΣ

36

ΣΙΝΕΣΟΗ. ΕΟΡΙΕΣΤΕΚΑΙΡΑΤΕΟ
ΣΑΝΖΡΟΘΕΡΜΕΣ.

37 γ.

Πραγία ογενρά

ΣΕΜΑΦΡΑΖΙΚΕΙΛΑ
ΚΟΡΕ: ΚΕΚΕ' ΜΑΙ
ΑΙΕΜΑΝΤΙΔΑΜΓ
ΠΑΡΑΘΕΟΝΤΟΥΤΟ
ΛΑΧ ΟΝΥΜΑ

ΣΤΕΘΕ: ΛΓΙ

ΣΕ

40.α.

ΑΡΤΕΜΙΣΩΙΤΟΔΕΑΛΑΕΜΑΙΕΡΕΞΙΩΛ'Α
ΑΞΦΑΛΙΩΜΗΤΗΡΦΕΡΕΙΣ. ΛΟ. ΛΑΤΗΡ
ΤΛΠΑΡΙΩΓΩΙΗΜΑΚ. . . ΙΛΕΘΕΥΓΩΔ'

40,β

ΑΡΤΕΜΙΣΩΙΤΟΔΕΑΛΑΛΜΑΙ. ΡΕΞΙΩΔΙΣΙΝΑΜΟΙΒΗΝ
ΑΞΦΑΛΙΩΜΗΤΗΡΦΕΡΕΙΣ. ΕΡ. ΖΟΥΛΑΤΗΡ
ΤΛΠΑΡΙΩΓΩΙΗΜΑΚΟΛΟΤΕΛ. ΟΥΝΑΕΘΕΥΤΩΝ

40 γ.

ΑΡΤΕΜΙΣΩΙΤΛΡΑΛΛΑΜΥΓΕΡ. Ι. ΟΙ. . .
ΑΞΦΑΛΙΩΜΗΤΗΡΦΕ. ΞΙ. ΠΩ. . . Λ. ΤΗΡ
ΤΛΠΑΡΙΩΓΩΙΗΜΑΚ. Ι. Ο. ΔΕΦΟΥΙΟ

41

ΛΙΤΣΙ
ΗΚΕΤΩ
ΩΛΛΟΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Academy of Athens

ΑΤΕΙΩ

HELLA

ΑΣΑΔΟΥΥΥ

ΟΤΑΙΧΜΕΝΣΤΕΣΑΜΠΡΟΘΕΓΝΩΝΑΛ

ΑΤΥΒΙΑΙΓΕΔΣΙΝΚΛΙΝΑΜΕΝ

ΔΕΥ

42.

Α.Ι.Ε.Θ.Ε

ΘΑΝΟΣΑΝΙ

ΙΟΔΑΔΟΙΕΝΛΕΣΑΠ

ΟΠΑΤΡΟΙΕΣ:ΕΝΔΟΙΣΕΠΟΙΕΣΕΝ

44.

45

ΙΘΘΑΖΟΥΠΟΛΔ

ΒΟΙΟΤΙΟΣΞΕΨΞΡΨΟΜ

ΥΛΑΤΟΔΟΑΟΣΞΑΚΙΣΤΟΤ

ΕΠΟΡΣΑΤΑΝΞΘΕΒΑΙΟ

ΙΥΙΥΒΘΒΩΠΛΩΠΛΩ

ΤΥΜΟΣΠΟΛΥΜΟΡΑΜΜ

ΑΤΑΜΟΛΩΤΑ

50

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΟΗΝΩΝ

48

ΘΑΝΟΔΙΚΟ
ΧΟΜΟΤΙΜΑ
ΡΑΓΕΟΞΤΟ
ΗΥΜΟΚΟΝ
ΞΙΟΚΡΗΤΗΡ
ΑΟΤΥΛΑΚΑΔΑ
ΡΗΤΗΡΙΟΝ:Κ
ΠΞΕ:ΜΟΜΟΝΙΑ
ΥΥΤΑΜΗΟΝ
ΞΑΥΞ:ΜΞΚΛΔΞ
ΕΥΞΙΝ

ΜΑΝΘΕΟΣ:ΑΙΘΟΥ:ΕΥ
:ΙΠΞ:ΙΙΔ:ΙΕΤΙΡΑΧ
ΜΙΚΕΙΓΕΝΤΑΘΟΥ:
ΞΟΔΙΑΤ

49

ΓΡΑΜΜΑΤΕΥΣ

ΕΥΦΩΝΟΕΟΡΙΟΥ

ΟΔΕΥΙΘΕ
ΜΙΤΟΧΜΕ
ΤΑΚΙΜΕΣ/Ι
ΕΚΤΟΤΡΙΟ
ΤΙΟΗΟΕΣ
ΤΙΝΕΤΙΤΟ
ΤΡΙΤΟΕΝ
ΤΕΙΗΟΔΟΙ
ΤΕΙΛΡΤΜΙ
ΕΝΤΟΙΗΕΡΟ
ΔΟΛΑΡΟΙ
ΟΛΑΡΛΟΙ
ΟΝΤΟΙ
ΚΙΝΕΛΑΝΤΙ
ΜΑΡΤΥΣ
ΔΑΙΜΟΝ
ΕΥΗΟΔΙΑ

ΚΑΙΗΟΙΚΙΟΝΕΣ
ΔΕΜΕΤΡΟΣΚΑΙ
ΚΟΡΕΣΑΝΘΕΑ
ΚΑΙΘΟΝΙ
ΟΗΘΕΟΝΚΑΙ

51

Θ = 10

Β = ρα
Δ = ερ
Δ = δα
Π = πρ
ΑΡ = καρ
Ξ = οχι

52

53

ΝΓ ΑΦ.ΘΓ.ΚΡΑ.ΚΩ.Ν.ΚΑΙ ΠΑΝΤΟΓΚΜΟΥ

54

GYMIONATAIAGEOS

ΞΜΟΤΟΑΙΑΤ
ΜΕΞΙΦΑΑΤΟΞΤΟ
ΔΦΟΙΤΙΞΑΟΥ
ΟΟΑΦΑΕΙΜΙΕΡ
ΥΟΔΑΟΤΑΓΓΟ
ΟΕΦΗΠΟΔΕΙΝ
ΑΜΟΥΟΟ-ΜΟ
ΤΕΙΜΜΑΤΕΡΟΙ
ΞΑΤΑΞΠΙΞ
ΜΤΟΙΞΕΝΦΑΤΟΙ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΟΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Aca

A B C D E F G H I J K L

55

M
N N

O
 Γ
 R R P P
 S Σ
 T
 Y
 Φ Φ
 X

$$\sqrt{2} = \sqrt{} \quad 55$$
$$\sqrt{2} = \sqrt{}$$
$$\sqrt{4} = 50 \text{ Τάλοντα}$$
$$M = 100 \text{ Täl.}$$

$\Gamma_A = 500 \text{ Teilchen}$

$$\text{✱} = 1.000 \text{ Gal.}$$
$$\sqrt{4} = 5 \quad \Sigma \tau \alpha \lambda.$$
$$|z| = 100 \sum 2\alpha l.$$
$$\Delta = 10 \Delta \rho \alpha \chi \mu.$$

$p_1 = 50$ "

$$H = 100$$
$$\mu_E = 500$$

↓ = 1,000

 $\sqrt{} = 5.000$

56

b

S

10

56
 б
 М Ε Σ Η Η Π Δ Δ Δ
 Δ Δ Ι Ε Σ Δ Π Η
 Λ Ι Κ Α Ρ Ν Α Σ Σ Ι Ο Ι Δ Γ Η
 Ε Ι Μ Ε Ν Ε Τ
 Π Η Η Ν Α Χ Σ Ι Α Τ Α
 Π Η Η Η Θ Α Σ Θ Α Ρ Ε Σ
 Δ Δ Π Μ Υ Δ Ο Ν Ε Σ
 Ν Τ Ε Λ Α Ν Δ Ρ Ι Ο
 Δ Π Η Η Κ Α Ρ Β Α Σ Υ Λ Ν Δ
 Π Η Η Η Ο Υ Λ Ι Α Τ Α Ι
 Δ Δ Δ Η Η Κ Ρ Υ Ε Σ
 Δ Π Η Η Φ Α Ρ Β Ε Λ Υ Ο Ι
 Π Η Η Η Μ Υ Ν Δ Ι Ο
 Ν Δ Ι Ο

57

ΑΝΤΟΚΛΕΞΕΙΠΕΠΕΡΙ
ΕΝΤΕΞΕΒΡΕΑΝΑΠΟΙ
ΙΑΣΚΑΘΑΠΕΡΔΕΜΟΚΛ
ΙΔΕΞΕΙΠΕΦΑΝΤΟΚΛΕ
ΔΕΙΡΟΣΑΛΑΛΕΝΤΕΝΕ
ΕΧΘΕΙΔΑΠΡΥΤΑΝΕΙΑ
ΠΡΟΣΤΕΝΒΟΛΕΝΕΝΤΕ
ΠΡΟΤΕΙΗΕΔΡΑΙΕΞΔΕ
ΡΕΑΝΕΧΘΕΤΟΝΚΑΙΤΕ
ΛΙΤΟΝΙΕΝΑΙΤΟΣΑΠΟ
ΚΟ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΜΜΑΤΕΥΕΕΡΧΕΔΕΑΘΕΝΑΙΟΙΣΑΡΙΣΤΙΟΝ
ΕΝΗΕΔΥΛΟΣΦΙΛΑΔΕΣ ΠΡΑΞΙΒΟΛΟΣΠΑΙΑΝ
ΡΧΙΔΕΣΚΕΦΑΛΕΘΕΝΕΡΛΑΜΕΝΕΣΑΧΑΡΝΕΥΣ
ΣΑΡΙΣΤΟΚΡΑΤΕΣΦΑΛΕΡΕΥΣΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΣ
ΥΣΕΛΡΑΜΜΑΤΕΥΕΕΠΙΤΕΣΤΕΤΑΡΤΕΣΚΑΙΤΡ
ΗΤΕΝΑΡΑΡΧΕΝΤΕΙΘΕΟΙΜΝΑΝΑΠΟΤΟΤΑΛΑΝ

ΕΛΛΕΑΠΑΡΑ

ΔΤΤΙΙ

ΤΡΙΠΟΛΙ

ΥΡΙΝΑΝ

ΔΤΤΙΙ

ΣΙΝΟΣ

ΑΙΟΙ

ΔΠ

ΠΡΑΞΙΛΟΣ

ΙΝΙΟΙ

Δ

ΚΑΜΑΚΑΙ

ΞΑΝΔΕΣ

ΤΙΙΙ

ΣΑΡ

ΥΒΑΣΥΑΝΔΕΣ

Υ

ΡΑΚΛΥΙΙ

59.

ΚΑΛΛΙΑ

ΝΙΚΗ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΟΛΥΜΠΙΑΣΙ

ΑΘΗΝΩΝ

ΠΥΘΙΑΔΙΣ

ΙΣΘΜΙΑΜΕΝΤΑΚΙΣ

ΝΕΜΕΙΑΤΕΤΡΑΚΙΣ

ΓΑΝΑΘΕΝΑΙΑΜΕΔΑΝ

Ε

63.

Ο

ΠΡΕΙΘΙΔΗΜΟΥΑΡΧΟΝΤΟΣ ΕΠΙΤΗΣ ΕΡΕΧΘΕΙΔΟΣ ΔΕΥΤΕΡΑΣ Τ
ΕΥΤΑΝΕΙΑΣ
ΜΕΤΑΓΕΙΤΝΙΩΝΟΣ ΕΝΑΤΕΙΙΣΤΑΜΕΝΟΥΕΝΑΤΕΙΤΗΣ ΠΡΥΤΑΝΕΙ
ΣΕΚΚΛΗΣΙΑΚΡΙΑΤΩΝΠΡΟΕΔΡΩΝΕΠΕΥΗΦΙΣΕΝΣΩΣΤΡΑΤΟΣ Κ
ΑΛΛΙΣΤΡΑΤΟΥΕΧΙΕΥΣΚΑΙΣΥΜΠΡΟΕΔΡΟΙ ΕΔΟΞΕΝΤΩΙΔΗ
ΛΩΙ ΧΡΕΜΩΝΙΔΗΣΕΤΕΟΚΛΕΟΥΣΑΙΘΑΛΙΔΗΣΕΙΓΕΝΕΠΕΙΔΗ
ΕΚΑΤΕΡΟΜΜΕΝΑΘΗΝΑΙΟΙΚΑΙΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΙΟΙΚΑΙΟΙΣΥΜΜΑΧ
ΟΙΟΙΕΚΑΤΕΡΩΝΦΙΛΙΑΝΚΑΙΣΥΜΜΑΧΙΑΝΚΟΙΝΗΝΠΟΙΗΣΑΜΕΝΟ
ΠΡΟΣΕΑΥΤΟΥΣ ΠΟΛΛΟΥΣΚΑΙΚΑΛΟΥΣ ΑΓΩΝΑΣ ΗΓΩΝΙΣΑΝΤΟΜ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

60.

Ε Ρ Μ Ο Λ Υ Κ Ο Σ
Ι Ε Ι Τ Ρ Ε Φ Ο Σ
Π Α Ρ Χ Ε Ν

Κ Ρ Ε Σ Ι Λ Α Σ
Ε Π Ο Ε Σ Ε Ν

61

ΘΕΝΟΙΕΚΘΑΝΤΟΜΕΡΑΤΕΡΑΝΘΕ
ΕΚΑΙΗΥΙΟΣΕΝΘΑΔΑΘΕΝΑΙΕΙΜΝΕΜΑ
ΔΙΟΝΑΡΕΟΣΕΛΕΙΟΧΟΣΜΕΛΑΙΕΤΕΦΙ
ΧΣΕΝΙΕΣΑΡΕΤΕΣΤΕΡΑΣΕΤΕΡΑΝ
ΟΝΤΕΝΔΕΠΟΛΙΝΜΕΜΤΑΙ
ΙΤΙΟΣ:ΚΑΙΝΕΣΙΟΤΕΣΕΠΟΙΕΣΑΙΕΝ
ΗΒΟΥΛΗΚΑΙΟΔΗΜΟΣ

ΛΕΥΚΙΟΝΚΑΣΙΟΝ
ΑΡΕΤΗΣΕΝΕΚΑ

62.

Η	Θ	Θ	Θ	Ν	Ξ	Ξ	Τ
Ι	Κ	Κ	Π	Ο	Ο	Π	Υ
Λ	Μ	Μ	Ρ	Σ	Σ	Χ	Φ
						Ψ	Ω

62, α,

Ε, Γ, Η, Ξ (τὸ δῆγμα αὐτὸ β)

Τ (τὸ Σαμπι)

ΕΣ' α'

ΥΒΕΤΗΣΕΝΕΚΑ

ΥΕΛΚΙΟΝΚΑΣΙΟΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΝΕΥ
ΜΑΔΗ ΜΟΥ ΤΩΝ
ΦΙΙΕΝΑΝΤΙΜΕΝΗ
ΚΑΙ ΣΥΜΓΡΟΕΔΡΟΙΕ
ΔΗΜΩΙ ΦΙΛΕΑΣΦΙ
ΠΑΛΛΗΝΕΥΣΕΙΠΕΝ
ΕΝΙΔΗΣΔΙΑΤΕΛΕΙ
ΩΙΔΗΜΩΙΤΩΙΑΘΗ
ΣΤΕΕΙΣΦΟΡΑΣΑΓ
ΗΦΙΣΤΑΙΟΔΗΜΟΣΕ
ΝΤΟΥΣΜΕΤΟΙΚΟΥΣ
ΙΣΕΝΗΝΟΧΕΝΚΑΙΕΝ

ΕΠΙΑΧΑΙΟΥΑΡΧΟΝΤΟΞΕΡΙΤΙ
ΤΑΝΕΙΑΣΗΗΡΑΚΛΕΩΝΝΑΝΙ(sic)
ΕΝΑΝΘΕΣΤΗΡΙΩΝΟΣΔΕΥΤΕΡΑ
ΦΗΒΟΑΙΩΝΟΣΤΕΤΡΑΔΗΜΕΤΕΚΑΔ
ΑΣΕΚΚΛΗΣΙΑΕΜΡΟΙΩΙΤΩΝΤΟ
ΠΤΕΛΕΑΣΙΩΣΚΑΙΟΥΣΥΜΓΡΟΕΔΡΟ
ΔΙΟΧΑΡΗΣΑΡΤΕΜΙΔΩΡΟΥΘΕ
ΜΕΝΑΝΔΡΟΣΠΕΡΓΑΜΗΝΟΣΤ
ΠΑΡΑΤΛΙΒΑΣΙΛΕΙΕΥΜΕΝΕΙΔ
-ΑΘΙΑΝΕΥΝΟΥΣΥΓΓΡΑΧΕΙ
ΝΟΥΜΕΝΟΙΣΤΩΝΠΟΛ
-ΣΒΕΙΑΝΗΚΑΤ
ΛΟΤΙΜΟΝΠΑ
ΤΟΥ

ΥΣΚΡΑΤΗΣΛΥΣΙΘΕΙΔΟΥΚΙΚΥΝΝΕΥΣΕΧΟΡΗΓΕΙ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΛΥΣΙΑΝΗΣΡΟΗΝΑΙΟΣΔΕΔΙΑΣΚΕΕΥΑΙΝΕΤΟΣΗΡΧΕ

ΔΕΞΙΑΕΩΣΛΥΣΑΝΙΟΘΟΡΙΚΙΟΣ
ΕΓΕΝΕΤΟΕΠΙΤΕΙΣΑΝΔΡΟΑΡΧΟΝΤΟΣ
ΑΠΕΘΑΝΕΕΠΕΥΒΟΛΙΔΘ
ΕΓΚΟΡΙΝΟΩΙΤΩΝΠΕΝΤΕΙΠΠΕΩΝ

Α, Α. Β. Γ. Δ. Ε. Ϛ. Ϛ. Ϛ. Ϛ. Ϛ.

Α. Β. Α. Η. Μ. Ψ. Φ

1) Μ 2) ΜΙΑ 3) Μ/Β. 4) Μ 5) Μ 6) Ψ, Ψ 7) Ψ, ΒΦ

ΓΔΗΝΠCTYΩ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

80

Ο ΔΙΪΛ

ΒΑΣΙΛΙΣΣΑΝ ΠΥΘΟΔΩΡΙΔΑ
ΦΙΛΟΜΗΤΟΡΑ

81

ΟΙΔΕΑΦΡΟΦΥΛΑΚΕΣ

ΠΡΙΜΟΣ
ΕΠΑΓΛΘΙΩΝ
ΕΡΛΗΣ

82

ΕΠΙΑΡΧΟΝΤΟΣ ΚΑΣΙΑΝΟΥ
ΣΤΡΑΤΗΓΟΥΝΤΟΣ ΕΠΙΤΑΓ
ΟΙ ΠΡΥΤΑΝΕΙΣ ΤΗΣ ΑΔΡΙΑΝ
ΕΑΥΤΟΥΣ ΑΝΕΓΡΑΨΑΝ

ΑΔΡΙΑΝΙΔΟΣ

ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ Μ ΑΥΡ ΣΕΒΗΡ

ΘΕΟΣ ΑΔΡΙΑΝΟΣ

Ν

ΘΕΟΣ ΚΟΜΟΔΟΣ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΓΑΘΗ ΤΥΧΗ ΕΠΙ ΑΡΕΙΟΥ ΤΟΥ ΔΩΡΙΩΝΟΣ ΠΑΙΑΜΙΕΩΣ
 ΑΡΧΟΝΤΟΣ ΤΗΣ ΠΟΛΕΩΣ ΑΡΧΩΝΤΟΥ ΓΕΝΟΥΣ
 ΤΟΥ ΑΜΥΝΑΝΔΡΙΔΩΝ ΑΡΕΙΟΥ ΔΩΡΙΩΝΟΣ ΠΑΙ
 ΑΜΙΕΥΣΤΟΥ ΚΑΙ ΑΝΕΓΡΑΨΕΝ ΤΕΝΝΗΤΑΣ ΕΠΙ ΔΕΞΑ
 ΜΕΝΟΥΣ ΤΟ ΔΑΠΑΝΗΜΑ ΕΚ ΤΩΝ ΙΔΙΩΝ
 ΑΡΧΩΝ ΤΟΥ ΓΕΝΟΥΣ
~~ΑΡΙΣΤΟΝ~~ ~~ΚΩΣΙ~~ ~~ΣΤΡΑΤΟΥ~~ ~~ΑΘΜΟΥ~~ ~~ΝΕΥΣ~~
 ΤΑΜΙΟΣ ΤΟΥ ΓΕΝΟΥΣ

ΟΙ ΕΠΙ ΤΗ ΑΙΛΙΟΥ ΦΙΛΕΟΥ ΜΕ
 ΛΙΤΕΩΣ ΑΡΧΟΝΤΟΣ ΕΦΗΒΟΙ
 ΤΟΝ ΕΑΥΤΩΝ ΚΟΣΜΗΤΗΝ
 ΩΣΙΣΤΡΑΤΟΝ ΜΑΡΑΘΩ
 ΝΙΟΝ ΕΥΝΟΙΑΣ ΕΝΕΚΕΝ
 ΤΗΣ ΕΙΣ ΑΥΤΟΥΣ ΑΝΕΣΤΗΝ

ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙ
 ΕΥΕΡΓΕΤΗ ΚΑΙ
 ΣΩΤΗΡΙΑΔΡΙΑ
 ΝΩΙΟΛΥΜΠΗ

ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΑ
 ΑΔΡΙΑΝΟΝ ΟΛΥΜΠΙΟ
 ΑΠΟΛΛΩΝΙΟΣ ΕΛΦΡΟ
 ΔΙΣΙΟΥΑΧΑΡΝΕΥΣ
 ΟΚΟΣΜΗΤΗΣ ΤΩΝ ΕΠΙ
 ΚΛΔΟΜΕΤΙΑΝΟΥ ΑΡΧΟ
 ΤΟΣ ΕΦΗΒΩΝ ΕΥΠΕΡ
 ΤΩΝ ΕΦΗΒΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ 89

ΑΘΗΝΩΝ

ΓΑΙΟΕΟΦΕΛ
 ΛΙΟΕΒΑΛΛΟΣ
 ΕΠΟΙΕΙ ΕΑΥΤΩ
 ΚΑΙ ΤΟΙΣ ΙΔΙΟΙΣ

ΚΥΡΤΟΙΣ ΙΔΙΟΙΣ

ΕΠΟΙΕΙ ΕΑΥΤΩ

ΚΑΙ ΤΟΙΣ ΙΔΙΟΙΣ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΕΠΙΝΕΙΚΗ ΚΑΙ
ΥΓΕΙΑ ΤΩΝ
ΘΕΙΩΝ ΚΑΙ ΦΙ
ΛΑΔΕΛΦΩΝ ΑΥ
ΤΟΚΡΑΤΟΡΩΝ ΜΑΡ
ΚΟΥ ΑΥΡΗΛΙΟΥ
ΑΝΤΩΝΕΙΝΟΥ
ΚΑΙ ΟΥΚ ΟΥΔΕ
ΡΗΛΙΟΥ ΟΥ ΗΡΩΟΥ

ΕΠΙΜΕΛΗΤΕΥΟΝΤΟΣ ΓΝΑΙΟΥ ΛΙΚΙΝΟΥ
ΝΙΟΥ ΑΤΤΙΚΟΥ ΓΑΡΓΗΤΤΟΥ

ΟΙ ΠΕΡΙΒΩΜΙΟΙ ΤΗΝ
ΦΙΛΑΝΔΡΟΝ ΑΥΡΗΛΙ
ΑΝΕΥΠΟCΙΑΝΕΝΤΩ
ΙΔΙΩ ΑΥΤΗΣ ΕΡΓΩ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

003358

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

